

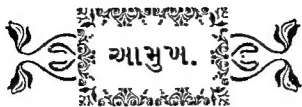
નિત્ય લીલાસ્થ ગોસ્વામી શ્રીફ ગોકુલાધીશજીમહાનજી

પ્રાકટ્ય મહોત્સવ

માહા સુદી ૧૦ શ રી

સ ૧૮૭૬

મદાનુભાવી શ્રીગોપાલદાસજીનું અલૌકિક રસ માધુર્યથી અને ।
કેત જાણથી છલકાતું શ્રીવલ્લભાખ્યાન ગુર્જર ગિરાનું એક આભૂષણ
. ગુર્જર કાવ્ય સાહિત્યની સેવા કરવામાં મુખ્યત્વે કરીને બાકતો છે.
મુ કૃપાએ સાંપડેલી કવિત્વ શક્તિનો ઉપયોગ તેઓએ લૌકિક વિષયોપર
વેતા કરવામાં નહિ પરંતુ રસરૂપ શ્રીપુરોષોત્તમના સ્વરૂપ, ગુણ, અને ક્રિયા
શૃંગારમાં કર્યો હોય એમ આગણીને પ્રત્યક્ષ થાય છે પ્રભુ પોતે સર્વરૂપ
, અખિલ વાકમય એનુંજ પ્રતિપાદન કરે છે, વેદના અને લોકના
જ્ઞ મોત્તના મુખ્ય અર્થરૂપ પ્રભુ છે તેથી ઉત્તમોત્તમ શબ્દ રસાભિરુ
વેઓએ પોતાના કવનના વિષય તરીકે પ્રભુસિવાય અન્યને ગણ્યા નથી.
હાપિઓએ પ્રભુસ્વરૂપનો જેવો ઉદ્દેશ્ય પોતાને થયો તેઓજ ગુણાનુવાદ
ાતે કર્યો આ પ્રભુસ્વરૂપ ગુણાનુવાદ તે વેદના મત્ર થયા આ પ્રકારે
જ્ઞાનો સદુપયોગ ત્યારેજ થએલો ગણાય કે જ્યારે એ શબ્દ એના
મુખ્ય અર્થનું-પ્રભુનું-સ્મરણ કરાવે અને આવા પ્રભુ સ્વરૂપ ગુણ અને
પ્રબંધના સ્મારક શબ્દોનું અંચન.નેજ ઉત્તમોત્તમ કાવ્ય ગણાય અને
આવા કાવ્યોનો રચનાર પણ ઉત્તમ કવિ ગણાય. આવા પ્રકારનું કવિત્વ
જાગ્યત્ કૃપાથી બાકત કરિઓમાંજ દેખાય છે. એના અનેક દૃષ્ટાંતો

આ મહાનુભાવી કવિના જીવન ઉપર પ્રકાશ નાખનારી વૈષ્ણવોમાં પ્રચલિત ગાથાઓ સિરાય આપણને ઇતર સાધન મળતું નથી. આ કવિને વિશે એવું કહેવાય છે કે તેઓ પૃથ્વીવતારમાં નગસિંહ મહેતા હતા. અને તે વખતે પ્રભુને તેમજે આત્મ ત પશ્ચિમ આખો હતો માટે આ જન્મે કંઈપણ ન યોગ્ય અને કેવલ હૃદયમાં પ્રભુનું ધ્યાનજ ધર્મ હતું. એ તેમના મૌન મેરનનું ગદ્યમ હોય એમ અનુમાન થાય છે એઓ શ્રીમદ્દ્વિતેશપ્રભુચરણના મેવક લાઇલા કોહરીના જમાઇ હતા અને તેમની સાથેજ અમદાવાદ પામે આવેલા અસાગના ગામમાં રહેતા હતા. શ્રીગોપાલદાસજી મંગા હતા અને એમના ધર્મપત્નીનું નામ મંગા હતું એક વખત શ્રીગુણાદિજી અમદાવાદ પધાર્યા અને ત્યાં પેતાના સંવત ૧૫૬૫માં કોહરીને ત્યાં ખિતાબ્યા ત્યાં આપત્રીએ શ્રીગોપાલદાસજીની ઓળખપૂછતા ઉત્તર મળ્યો કે મંગાનો વર છે આપત્રીએ આજ્ઞા કરી કે મંગાનો વર તો સાગર હોવો જોઈએ, ઉત્તર મળ્યો કે રાજની કૃપા હશે તો સાગર જી જશે. આપત્રીએ કૃપા કરી ચર્ચિત તાણુલ આપ્યું.

આવી રીતે અલૌકિક જગવત્ પ્રસાદ પ્રાપ્ત કરનારી તેમના સૌખ્યા-વ્યમાં પ્રાપ્તપણુ જ્યૂનતા રહી નહિ અને તરતજ તેમના મુખથી-‘વહુ શ્રીનિદ્રા સુન્દર વર એ મંગવાય છુથી શ્રી નરાજયાનનો પ્રારંભ થયો પ્રથમ કહવામાં બ્રહ્મનું સ્વરૂપ, શુદ્ધાદૈત બ્રહ્મવાદ, નિર્મુખ જાકિ-

માર્ગનું પ્રતિપાદન, દેવી અને આમુગી એમણે પ્રકારની સૃષ્ટિ, શ્રીપુર-
ષોત્તમનું પરમ ધામ શ્રીમદ્ ગોકુલ, લોકન હિતકાન્તે શ્રી વલ્લભરાજ
કુમારનું પ્રાકટય, એ સર્વ અતિ સુંદર અને અતિ મૃદુ શબ્દોમાં કવિશ્રી
નિરૂપણ કરે છે.

દ્વિતીય કડ્યામાં શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યજીના અર્વાકિક પ્રાપ્ત્ય
સ્વરૂપ, કૃતિ, શુભ, અને ચરિત્રનું વર્ણન આવે છે. શ્રીમદ્ વલ્લભાધીશ
ભગવન્નુખારવિદ્યમ અગ્નિ છે. આપશ્રીએ વેદાન્તમૂલ ઉપર લખ્ય
રમ્યુ દિગ્વિજય કાવ્યો, માયાવાદનું ખડન ક્યું, ઐતિહાસિક પત્રાવલંબન
અંધ, કનકાભિરૂપ આચાર્યશ્રીની નિરૂપણ, અને આપશ્રીની વાત્રા
વગેરેનું વર્ણન છે.

તૃતીય કડ્યામાં શ્રીગુણાધ્યજીના પ્રાકટયોત્સવનું અતિર નિરૂ-
પણ કરવાને શ્રીગુણાધ્યજીના અર્વાકિક સ્વરૂપ શુભ, કૃતિ કેલ્યાણિનું સન્નિ-
વર્ણન કવિ કરે છે. શ્રીગુણાધ્યજીના પ્રાપ્તયોત્સવનું વર્ણન અત્યંત ગા-
ણીય અને કવિની વિગતનો તાદ્દશ ચિતાર વાચકના ને। સામે ઉભો
કાવ્યની અદ્ભુત શક્તિનો પરિચય કરાવે છે.

ચતુર્થ કડ્યામાં શ્રીગુણાધ્યજી પરમતત્ત્વ ઓઠૂખું છે, એમ
કવિશ્રી દેખાડે છે. અનેકવિધ નિત્ય નીતિ લીતનું નિરૂપણ કડ્યાને
શ્રુતિઓ પણ અસમર્થ છે તેા નું માન્ય ? એની દીનતા દર્શાવી કવિ
દુઃખી કરે છે.

પંચમ કડવામાં શ્રીગુસાંધજીને જૂતલપર પ્રકટ થઈ શું શું કાર્યો કર્યાં તેનું નિરૂપણ છે. આ કડવામાં ફરીથી શુદ્ધ પુષ્ટિ કાઢીનેથી પ્રાપ્ય પરમધામ શ્રીમદ્ગોકુલનું વર્ણન કરે છે. ‘જ્યાં નિત્ય રાસ બહુપેરે મધ્ય નાથક નૃત્યત છેરે’ ઇત્યાદિ આમ વર્ણન કરીને શ્રીગોપાલદાસજી અન્ય જીવોને ઉપદેશ આપે છે કે ‘જેણીપેરે શ્રીગુસાંધજીને જાણો; જાણી અહર્નિશ ગામ વખાણો’ અને અન્તમાં વિનંતી કરે છે કે “સેવકજન દાસ તમારો તેનો રૂપવિયોગ નિવારો.”

છઠ્ઠા કડવામાં “પૂર્ણરસરૂપ શ્રીવિકૃતેશ પ્રભુ” આપનું નામ સ્મરણ નિરંતર કરે, અને આપના દર્શન સર્વદા કરે, આપ સદા મારા હૃદયમાં વિરાજો એમ અત્યંત આર્તિપૂર્વક પ્રાર્થના કરી વ્રજભક્તોને જે અનુભવ કરાવ્યો તેનું નિરૂપણ કરે છે.

‘તે પદ ક્યારે દેખીશું’ જે ગોધન પુકે ધાયે,

વ્રજસુંદરી મુખમુખ પામીને વારવાર અધાયેછ.

દિવસ સર્વે સ્વાગા મહી રસરૂપ તણો જશ ગાયેછ,

X X X X

ભુજમતા બીડી બામિનીનો દિવસ તાપ છુટાવેછ કવિશ્રીએ કહીઓમાં શ્રીગોપીજનનદલભરપે કોડા કરી તેનું વર્ણન કરે છે અને પછી

પૂર્ણ સુખ દઈ ગોઘમાં પ્રભુ આધિશ પાંડિધારેછ,

X X X X

પ્રાતઃ પધારે ને નિશાએ આવે વાલો પ્રીતિ નવી હિપજનવેછ. ઇત્યાદિમાં વાત્સલ્યરસપુરિત ગોઘલીલાનું વર્ણન કરે છે.

આ વર્ણન અત્યંત સુંદર, રસિક, અને તાદ્રસ છે અને શ્રીમદ્-ભાગવતમાં શ્રીશુકદેવજીના તેજ અનુવાદનું અક્ષરસઃ સ્મરણ કરાવે છે.

આ વર્ણન એટલું સૌ હૃદયસ્પર્શી છે કે સહૃદય વાચકને રોમાન્સ થયા વગર રહેતો નથી. અંતમા શ્રીગુણદત્ત અને શ્રીકૃષ્ણની અનન્યતા દર્શાવતાં 'આપશ્રીની લીલા અનંત છે અને અમને સર્વદા સર્વ લીલાનો અનુભવ કરાવા, હવે અમને ઉડાવશો તે નહિ ચાલે.'

"શ્રીવિઠ્ઠલ દ્વિચરણ તમારૂં લીલા એણીપેરે ઝાંઝીછ,

એલલે કેમ આવશે જે પ્રીત અમસું બાઝીછ.

એમ પુણું જ કિતનાવથી પ્રેમપુર્વક આર્યના કરે છે.

છટ્ટા કડવામાં કવિશ્રી રમપુણું સમ્બોધાં રમેશની લીલાનું વર્ણન કરે છે.

છટ્ટા કડવામાં નંદનંદન સ્વરૂપની લીલાનું વર્ણન કરી સમમ કડવામાં કવિશ્રી શ્રીવિઠ્ઠલસ્વરૂપની લીલાનો જે સદ્ગાતકાર થયો તેનું વર્ણન કરે છે. શ્રીગોપાલનામજીની શ્રીમત્ પ્રભુચન્દ્રમાં અનન્ય શ્રદ્ધભક્તિ છે તેમજ શ્રીગુણદત્ત અને શ્રીનાથજી એ જાનેમા કહપણુ બેઠ માલમ પડ્યો નથી તેથીજ કવિ વર્ણન કરે છે કે—

રૂપ એક એક તે બિન્ન ધર્મવિસ્તારે વિવિધ લીલા કરે બળબળમાર,

વિવિધ વચનાવલિ નવન સેને કરી સંગતા સૂચવે નિસ વિહાર.

આ કડવામાં કવિશ્રીએ મેવામાર્ગનું વેદાક્રમત્વ બહુ સુંદર રીતે સિદ્ધ કર્યું છે, અને શ્રીકૃષ્ણની સેવા તથા રમરજીમાં ચિત્ત કેમ લાગે એનો સરળ ઉપાય બતાવે છે.

'એલ વલ્લન સુવન વિમલ પાણી, જેની ગતિ પ્રહ્લાદિ દેવે ન જાણી'

આ પ્રમાણે કદી પ્રયમ-પ્રક્રમા—'આપ સેવા કરી સીખવે' એમ જે કયું તેનું નિરૂપણ કરતાં કવિ શ્રીગુણદત્ત જે પ્રકારે પ્રભુની મેવા કરતા તે દર્શાવે છે.

'ગોવંદી વેગે પાણીમાં ગિરિજાણી, શ્રીગિરિરાજ ધરણ્યો તાપ દરવા,

અંગના.

બંજન શીતલ વાયુ મુકુર કરકમલ ધરિ દેખાડતાં મોઢે સકલ સંસાર.

આ પ્રમાણે નિરૂપણ કરી શ્રીગોપાલદાસજી શરણાંગત જીવનું પણ તંબુ સુ તે ખતાવી દે છે.

“જીને એ કૃત્ય નિત્ય પ્રતિજ્ઞણુ દણે શ્રીવિઠ્ઠલનાથ એવા ઉચ્ચરવા.”

આમ સોળ કળાપુણ્યું શ્રોપુરુષોત્તમનું લીલા ‘સદિત નિરૂપણુ કરોને’ મે લીલાસ્વરૂપના દર્શન કેમ યવા એ કહી સમગ્ર કડવું સમાપ્ત કરેછે.

“દાસનો દાસ બણે સકલ સંબંધન સુણે

શ્રીવિઠ્ઠલ આપનું ગિરદ પાળે.”

અર્થાત—પરમકૃપાપાત્ર ભાઇજા કોદારીની કાનીથી શ્રીવિઠ્ઠલેશ્વરપ્રભુએ મોતાનું ગિરદ નિઃસાધન જનોનું હિત કરવાનું. તેનું પાલન કયું, નહિ તો મને આ યુગસ્વરૂપની લીલાનું દર્શન ક્યાંથી યાત ?

આક્રમા કડવાગા શ્રીગોપાલદાસજી શ્રીવિઠ્ઠલેશ્વરપ્રભુનું માહાત્મ્ય, સ્વરૂપ અને ચરિત્ર વર્ણવે છે. શ્રીગુસાંધજી જનો નિત્ય લીલામાં અંગીકાર કરે છે તેનો દેવતા પણ પ્રતિનિધ કરી શક્તા નથી. આપની પાદુકાને ચંકનત રાખજો પણ વંદન કરે છે. ચૌદલોકમાં આપની આશુ વર્તે છે. આમ યજ્ઞ નિરૂપણુ કરીને શ્રીગોપાલદાસજી શ્રીગુસાંધજી પ્રતિ વિશ્વસિ કરે છે કે ‘કૃપાનાથ’ હવે જે અલૌકિક લીલાનું દર્શન મને આપે કૃપા કરી કરાવ્યું તેમાજ મને રાખો, તેમાથી દૂર મને ન ખસેડો.

“કૃપા કેની હરી રાખો બહુવિધ કાન

સેવકજનને રાખી દ્યો એ હાણુ.”

શ્રીગુસાંધજીએ આ પ્રાર્થના અંગીકાર કરી એમ લાગે છે કારણ કે શ્રીગોપાલદાસજી કહે છે.

“ જોના તે ગુણનિધિ નાથ ગાનાં બ્રહ્મદેવાદિક અથ રહે
સીયા તે સદસીસિંધુ ગ્રીને રાસ રસિકને જન્મ મલે.”

જોડખી તુકમાં અંવિકૃદેશપ્રશ્ન બનસપર કેમ પધાર્યા તેનું કારણ
જણાવે છે તે પછી આપખી આતકાગ હોવા છતાં શુદ્ધધાત્રમના
સુખનો અનુભવ કેમ કરે છે તે જોમણીસયા બારીક તુકમાં કવિશ્રી
વર્ણવે છે અને અંતમાં કવિશ્રી પ્રાર્થના કરે છે કે “ અક્તજનના કોડ
પુરે આપો ચરણવિહાર ” અર્થાત્ “ નિત્યસીસામાં મારો અંગીકાર કરો ”

આમ આક્રમાં કડવામાં પરિવાર ચરિત્ર વર્ણન કરીને નવમાંમાં કવિશ્રી
શ્રીમદ્વામશુજના પરિવારનું વર્ણન કરેછે અને સાતે બાલકો, તેમના
વહુછઓ, તથા બેગીછઓના નામ અને મલેના ગુણનું સંક્ષેપમાં વર્ણન
કરેછે. અને અંતમાં કહેછે કે જીવ તો એકજ છે અને સુખ અનેક છે
માટે તે કેમ વર્ણવ્યુ જાય !

“ પુત્ર પૌત્રાદિક શું કદું જો તું મુખમાં એક ”

આમ યથામતિ નવ કડવાનો સાર સખી વૈષ્ણવીય જનતાને જે બોલ
કહેવાના છે તે કહી લઉં શ્રીવૃક્ષભાષ્યાનની મહતા મોખવામાં ધણીજ છે.
આ ઉપર ઉપસબ્ધ સાદૃશ્યમાં એક માત્રીન સંસ્કૃત ટીકાનો સમાવેશ
કંઈ જાય છે. અતએવ શ્રીવૃક્ષભાષ્યાન જેવી તેવી વસ્તુ નથી એ સ્વતઃ
સિદ્ધ છે. મારો દ્રષ્ટિએ શ્રીવૃક્ષભાષ્યાનની અઘાવધિ હપ એટી મનોમાં
કંઈને કંઈ અશુદ્ધિ રહી ગએલી માલમ પડી છે પરંતુ પ્રસૂત મંથ
લગમગ મુદિત ઘઝ ગએયો હોવાથી પ્રકાશકને મારી સૂચના કામ લાગે
એવી ન હોવાથી ‘શ્વરેચ્છા થલીયસી’ એમજ સતેષ માનવો રહ્યો.

પૃથ્વીપાદ ગોસ્વામી શ્રીગોકુલનાથજી મહારાજશ્રી

ગુરુચાચાર્યના વિજેતા.

પ્રાકૃત્ય મહોત્સવ

વામન દ્વાદશી

સ વત ૧૯૪૮.

જે જે સમયે તોફાનના ઝઝનીન જાહેર થી આ વાટિકામાં પ્રકાશ
લાગ્યા અને પ્રસવજેવા ધોર મેન ઝબુમવા લગ્યા ત્યારે અપાર દર્શક કાવિમોના
લાયથી વૈષ્ણવ હૈયા બીડાપેલા પોયણાની માફક બીડાઈ જતાં જોઈને
આપશ્રીએ “ ચંદ્રવંત ” અમીરનાં ચંદ્રિકા દોળીને અન્ધારાને અગવાળી,
નિરાસામાં આશા, રિયાદમાં ઉત્સાહ, છવનની ઓટમાં શાવની બાતની, કાલિમાં
માં રસની પુણિમાં બારી આ વટિકાનું દિવસ સત્વેના આકર્ષણથી વંખેનો
વખત બગીચા પ્રવેશનોદ્વારા સંરક્ષણ કર્યું છે તે કોનાથી અગમ્ય છે .

વિશેષમાં આપશ્રીનું અપ્રતિમ વૈદુષ્ય, જોદાય, માધુર્ય, શુભચિત્તા
શીમદયાલુપ્રજ્ઞપ્રભુમાં અડગ સેવાપરાયણતા તેમજ ગૌરવ તથા હમણાં
આપ જ્યારે બીજા સૌ કુલાકરણની ધોર નિદાનેરય યત્ન ચક્રાર સુધ્યા ઉચ્ચારી
શકના નદિ તેમ જાણીના સમયે આપશ્રીએ સામી છાતીએ આપના તરફથી
નિવેદન બદાર પાડી તેમજ દિવિગમ્ય જાત્રામાં હાલ આપ બિરાદ રહ્યા છે
અને મને સપૂર્ણ ખાતરી છે કે આપશ્રી સનાતન ધર્મવિરોધીઓને યોગ્ય
શિક્ષા આપી પુણ્યપાદ શ્રીગોકુલેશ પ્રભુએ જદાગીરનાં સમયમાં તિલક
માળતું રક્ષણ કર્યું હતું તેવીજ રીતે આપ પણ સનાતન ધર્મ મર્યાદાનું
ગુરવાપુર મુકામે રક્ષણ કરી જરૂર નિજયશ્રી પ્રાપ્ત કરશે એવી ભાવનીના
હૃદય ની આશાથી આ પુસ્તક, આપના કરકમળમાં અર્પી કૃતાય આજ હું.

શ્રીમત્ર પ્રભુચંદણ - શ્રીગુસાઈજીનો પ્રાકટ્યોત્સવ શ્રીરત્નભાષ્ટ ૪૫૩
સંવત ૧૯૮૬ ના માગસર કૃષ્ણ ૮ શુક્રવાર તા ૨૧-૧૨-૩૨

લીંઠ દાસાનુદાસ,

ત્રીકમદાસ ચકુભાઈ ના

કોટાનુકોટિ દણ્ડવત સર્વે સ્વરૂપેથી અંગીકાર કર્યોછ.

ગા. ચી. શ્રીદીક્ષિતજી ખાવાસાહેબ

પ્રાકટ્ય સ વત ૧૯૭૦ ના વર્ગાક વદ ૧૨

શ્રીહરિઃ

શ્રી તવાખ્યાન અનુક્રણિકા.

२५ .

કડવું
ચરણું
મુળપાનું
ટીકાપાનું

આંગળાંગ કલિંગ કંકટ	૨-૧૪-૫-૧૨૧
આંગ વચ્ચે કરી સ્વચ્છ વપૂને	૬-૧૨-૧૪-૩૨૫-૬
આંગ સંપેદ મકરંદે મોહ્યા	૧-૧૪-૨-૩૯-૪૦
આંતરુર લીલા કરે પ્રભુ સકલ	૮-૧૯-૧૯-૪૪૮
આતુલ આમલ ઉદ્વેગત ઉદ્વેગે	૨-૯-૫-૧૦૧-૩
આર્થ સકલ જેનો સીધો તે	૫-૪-૧૧-૨૭૮-૮૧
આધર્મ સકલનું પેરે પેરે	૮-૯-૧૮-૪૨૬
આધિકારી પાખે એ વાણી	૧-૧૫-૨-૪૦-૧
અનેક જીવને કૃપા કરવા	૨-૧૩-૫-૧૧૯
અનેક ધર્મ કહ્યા પ્રમુજીએ	૪-૧૧-૧૧-૨૪૧
અનેક રાસમંડળ રચના રચી	૧-૧૩-૨-૩૮
અનેક સુગંધ વસન ને જીવણ	૬-૧૩-૧૪-૩૨૬
અમને તે ઇછા જોઈ જો	૨-૧૭-૬-૧૨૮-૯

અલકે મુખ પુરરજ લાગી તે	...	૬-૫ ૧૩-૩૧૬-૭
અસ્તિ વસ્તુ સૌ કૈા મલિ બોલે	...	૧-૫-૧-૨૪-૫
અસુર તિમિર ઉછેડવા	...	૨-૫ ૪-૮૧-૫
અસુર હુણેવા પ્રહારવાદ	...	૮-૪-૧૭-૪૧૭
અક્ષર વ્યાદિ અખંડ અનુપમ	...	૧-૫ ૧-૨૩-૪

આ

આગળ અથે પ્રગટિયા તે	...	૪-૧૦-૧૦-૨૩૭ ૧
આ યોગપતિ ભગવત ભેટતાં એ	...	૩ ૮-૮-૧૭૮-૧
આ ચંદ્ર શ્રીકૃંદાવન તણે	...	૩ ૧-૭-૧૫૮ ૩
આનંદરૂપ આનંદ સુંદર	...	૨-૨-૪-૬૯ ૨
આપ લીલા કરી સીખવે શ્રી	...	૭ ૧-૧૪-૩૪૨
આ પે.પ મધ્યાન્હે નોમે શ્રીનાથજી	..	૩-૧-૭-૧૫૮-૩
આ મોહ ટાળ્યો જગતના છવનોએ	..	૩-૭ ૮-૧૭૫ ૮
આર્થ-આરજ પંથ અધિકારી મુનિજન		૧-૪-૧-૨૧-૩
આદ્યદ ઉપન્યે તે અગોઅગ	...	૩ ૨ ૭-૧૬૩-૬
આદ્યદાદવાય શ્રીવલ્લભજીએ ગાનિયા	...	૩-૬-૮-૧૭૪ ૫
આ પાય વાદિત્ર તે શ્રમે તણુ	...	૩-૩ ૭-૧૬૬-૮
આ સૌભાગ્ય મુંદરી મલી પવત્ર ગાયે		૩ ૨ ૭-૧૬૩

ઉચ્છાદ આનંદ અધિક વાળ્યો	...	૮-૧૭-૧૯-૪૪૪-૬
ઉચ્છાદ વાર્યા કેા કેાને જાણે નહિ	...	૩-૧૩-૮-૧૯૧-૩
ઉપધ્ય જન સરવે કંડયો	...	૫-૨-૧૧-૨૭૨-૫
ઉપરાત ભજન કૃણ આપેરે	...	૫-૬ ૧૨-૨૮૪
ઉભી થાય રોમાવલી કર કેામળ	...	૬-૧૦-૧૩-૩૨૪
ઉભોદક સોધો લોળી વળી અંગ	...	૬-૧૨-૧૪-૩૨૫

ઊર્ધ્વ પંથા સુજસ પસર્થો ઓ	..	૨-૭-૪-૯૦-૧
---------------------------	----	------------

એ અહુનિશ ધ્યાન શ્રી	...	૭-૧૪-૧૬-૩૯૦-૫
એક એકથી અધિક શોભે નજ	...	૪ ૧૬-૧૮-૪૮૨-૩
એક છાંદે જેનો જસ ન માયો	...	૨-૮-૫-૯૭-૮
એક રસના કેમ કહું શુભ	...	૪ ૪-૧૦-૨૧૯
એ અરણ્ય શરણુ વના લોક દશ	..	૬-૩-૧૫-૩૫૩
એણી પ્રકારે સૃષ્ટિ દ્વિધા	...	૧-૨૧-૩-૫૫
એણી-પેરે શ્રીગુસાંઈજીને જાણે	...	૫-૧૦-૧૨-૨૯૮
એણી પેરે નિતે નવલી લીલા	...	૧-૧૪-૨-૩૯
એણી-પેરે લીલા કેરે શ્રીવલ્લભરાજ	...	૮-૨૬-૧૯-૪૬૦

કમલ કુમુદ નાના અલિ સુંદર	૧-૮-૨-૩૩-૫
કમલ ખંજન મીન મધુપ જ્યાંહા	૭-૧૬-૧૬-૪૦૧-૪
કમલ નેણે ને અમૃત નેણે વાહ્ય	૮-૧૫-૧૮-૪૩૮-૧
કમલપત્ર જેવી આંખડી	૬-૭ ૧૩-૩૧૮-૧
કમલસોયન કમલાપતિ	૮-૭ ૨૦-૪૭૬
કમલસોયન કરુણામય શ્રી	૮-૪-૨૦-૪૭૧
કર્મજંદ આશુર અન્ય ઉપાસક	૧-૨૦-૩-૫૨-૫
કરી પેરે પેરે વારણા સુતને	૬-૧૧-૧૩-૩૨૫
કરો કૃપા હું કરું વિનંતી	૧-૩-૧-૧૮-૨૦
કૃપા કટાક્ષે હૃપા અક્ષરમાં	૧-૧૮-૩-૪૮
કૃપા કરી દરી રાખી ભટુ	૮-૧૨-૧૮-૪૩૧
કલિજન તરેવા નહી અવર ઉપાયજી	૨-૧-૪-૬૬-૮
કલિમાં કારણ એહ છે બીજૂ સર્વે	૮-૨-૨૦-૪૬૭
કાજ મન વાંછિત પૂરવા	૩-૧૫ ૬-૧૮૬-૮
કુંજ સદન સોયામણા	૨-૨૨-૬-૧૪૧
કુસુમ દુરમ નય મલિકા	૨-૧૮-૬-૧૩૨-૪
કો કો ભાગ્યવંત તે સમે	૩-૧૮-૪-૨૦૫-૮
કામલ-પદ જ્યાં કમલ વિલસે	૨-૧૩-૫-૧૧૮-૧

મણુક ગર્ગાદિક આવિયા	૩-૧૭-૯-૨૦૧
યથ સર્વે રસરૂપ કીધા	૨-૬-૪-૮૫-૯૦
જ્ઞાન ગાયે ને સૂર સૂઝાયે શ્રી	૮-૨૦-૧૯-૪૫૦-૧
ગાય શ્રુતિ ગુણ રૂપ અહુર્નિશ	૨-૨-૪-૬૯
ગિરિધરજી શ્રીભાગવત	૩-૧૪-૯-૧૯૩-૬
ગિરિરાજધરનો તાપ	૪-૧૧-૧૧-૨૪૧-૬
ગિરિરાજને આશ્વસ દીધો	૨-૨૬-૭-૧૫૦
ગોપ બાલક મહત્તી મધ્યે રંગ	૬-૬-૧૩-૩૧૮
ગોપ મહાગી મધ્ય દેખીને	૬-૪-૧૩-૩૧૪-૬

મોપથી વેગે પાંઉધારે તે	૭-૮-૧૫-૩૬૯
----------------------------	-----	------------

ચરણ, ચાંખડી વદે રાણો	૮-૬-૧૭ ૪૨૧
ચલણ વલણે જોધવ્યા હુંદે	૪-૬-૧૦ ૨૨૫-૬
ચૌહલોક નાના વૈચિત્ર્યે	૧-૧૬-૩-૪૧-૨
ચૌહલોકમાં વરતે જોહની	૮-૮-૧૭-૪૨૪

જગતીતલ ઉધાર કરેવા	૧-૧-૧-૧૪ ૬
જગદીશ શ્રીવલ્લભવરે	૩-૧૭-૯-૨૦૧-૩
જંદુપતિ જીવન જગતના સદા	૯-૧૦-૨૧-૪૮૭
જ્યાહાં નિત્ય રાસ બહુ પેરેરે	૫-૮-૧૨-૨૬૪
જ્યાહાં યુવતિ યુથ બહુમાંય શ્રીજી	૫-૯-૧૨-૨૬૭
જ્યાહાં રતનજડિત તટ સરિતારે	૫-૮-૧૨-૨૬૪-૬
જ્યાહાં રતનધાતુ ગિરિસાજેરે	૫-૯-૧૨-૨૬૭
જ્યાહાં વૃંદાવન આદિ અચળ શરી	૧-૮-૨-૩૦-૨
જ્યાહાં સરિતા ચામીકરે મણિગણ	૧-૯-૨-૩૩
જસોદાજી લે બામણાં તે	૬-૯-૧૩-૩૨૩
જણે મત્તમાતંગ છટયે	૮-૧૬-૧૬-૪૮૮-૫૦
જાનકીજીવન એ સદા મધ્યમણિ	૯-૬-૨૦-૪૮૪-૬
જાતરંદ્રે સખી જાણે ચિત્રે	૭-૧૬-૧૬-૪૦૦
જીવને એ કૃત્ય નિત્ય પ્રતિ	૭-૧૦-૧૫-૩૭૭-૬
જેની ગતિ ધાંદાદિ દેવે ન જાણી	૭-૪-૧૫-૩૫૪-૭
જેને વિકૃતનાથે વિચારેરે	૫-૫-૧૧-૨૮૧-૩
જે સ્ત્રીજા મંદિરે અંતીકરિયોરે	૫-૫-૧૧-૨૮૧
જેનાં તૃપ્તિ ન ઉપજે પ્રભુ	૬-૮-૧૩-૩૨૧

ઠણુઠણુતો લાડકડો તે ... ' ... ૬-૧૩-૧૪-૩૨૬-૯

ડીઠકે તાપ ત્રિવિધ ટળે ૯-૪-૨૦-૪૭૧-૪

તકસમ કર્મપથ રનેહુ રસહીન ... ૭-૨-૧૪-૩૪૭-૨
 તત્ત્વમાહે તત્ત્વ ત્રિભુવન ... ૪-૫-૧૦-૨૨૧-૫
 તત્ત્વસ ખ્યાએ કહ્યા પદ ... ૩-૨૮-૭-૧૫૪
 તતળેવ સુણિ નિસાણુ ... ૩-૫-૮-૧૭૦-૪
 તરૂ તમાલ અતિ શેલતા ... ૨-૨૦-૬-૧૩૪
 ત્યાંથી શ્રીવૃંદાવન પાંઉધારીયા ... ૨-૧૬-૬-૧૩૨
 ત્યાંથી કેશીઘાટ પાંઉધારિયા ... ૨-૨૫-૬-૧૪૫
 ત્યાંથી દક્ષિણુ પ્રભુ પાઉધરિયા ... ૨-૧૬-૫-૧૨૭
 ત્રાસ તિમિરનુ જાણે સકલ ... ૮-૮-૧૭-૪૨૪-૬
 તાન ધુનિ મુનિ મયુરરૂપે ... ૨-૨૧-૬-૧૩૭
 તીરથસકળ સનાથ કીધાં ... ૨-૧૦-૫-૧૦૭-૮
 તુલંગ આદ્યો વાયુવેગે ઉતાવળો ... ૭-૯-૧૫-૩૭૪-૭૬
 તે જીવ જાત, હોય કૈયરે ... ૫-૧૦-૧૨-૨૬૮-૦૨

તે તાગસના અઘ હયાં	૨-૧૪-૫-૧૨૧૪
તેના સાખી-ચારે વેદ પુરાણ	૮-૩-૧૭-૪૧૫૭
તેને કાજ કર્મ નવ જાધે રે	૫-૬-૧૨-૨૮૮
તેને દેવ ઉપર રહ્યા ધિદ્વાર	૭-૭-૧૫-૩૬૭૮
તેને દેવ મુનિ સરવે ગાયેરે	૫-૬-૧૨-૨૮૪-૮૮
તેને હોતે આપોષે પ્રગટયા	૧-૨૩-૩-૫૭-૬
તે પદ કયારે દોખિયું જે	૬-૩-૧૩-૩૧૧
તે પદ વંદુ શ્રીવલ્લભનંદલ	૪-૧-૬-૨૧૦
તે પ્રગટયાતુ કારણ કહીએ	૧-૩-૧-૧૮
તે પુરુષોત્તમ પ્રગટયે	૨-૧૮-૬-૧૨૬
તે મુકીને વેગે આનિયા	૨-૧૫-૫-૧૨૫
તેહુ ધકી પુરુષોત્તમ અલગા	૧-૭-૨-૨૭-૮
તેહુમા પહેલી નખશિખ મુખગા	૧-૧૬-૩-૪૩-૮
તેલંગ તિલક ત્રિમુવન ધણી	૩-૧૬-૬-૧૯૮
તોએ ત્યાં ધકી વાધિયો	૨-૮-૫-૬૭-૭૧
તોરણ પરણ સહકારના	૩૧૧-૮-૧૮૫

૬

દધિ દધ પૂત મધુ માંડવે	૩૧૨-૮-૨૮૮
દાસનો દાસ જાય વાત્તો	૩-૧૬-૬-૨૬૫

દાસનો દાસ બાણે સકલ સજ્જન સુણે	૭-૧૭-૧૬-૪૦૫-૮
નિગિજ્યેય ૧૬શદિશાયે કીધો	૨-૨૦-૫-૧૦૬૭
દિવસ એકાદની ઉતરા કુંવર પ્રાની	૭-૫-૧૫-૩૫૭-૬૨
દિવસ એકાદનો વિરહતે	૭-૧૦-૧૫-૩૭૭
દિવસ સૌ સ્થાંભા મળી રસરૂપ	૬-૪-૧૩-૩૧૪
દ્વિજકુળ મંડન પ્રગટયા પુરૂષ	૮-૨-૧૭-૪૧૩-૧૫
દ્વિજતિલકે ત્રિભુવન નામ	૨-૪-૪-૭૫ ૮૧
દુર્ગતિ સકળ નિવારી	૫-૧-૧૧-૨૬૧-૭૨
દેવલોક દુદુભિ વાણ્યા	૨-૫-૪-૮૧-૪
દેવી આસુરી એ ઉપજાવી	૧-૧૭ ૩-૪૨-૩

ધ

ધર્મ સકળતું પેરે પેરે કીધું	૮-૯-૧૮-૪૨૬-૮
ધવલ ધન્યાશ્રી ગાન જે કરે	૩-૧૮-૯-૨૦૩

ન

ન કોય હુવો ન હોય એ	૭-૬-૧૫-૩૬૨-૬
નખશિળ મુંદર મજ્જન	૮-૨-૧૭-૪૧૦-૧૩
નંદ નંદનરૂપે રાસલીલા કરી	૭-૫-૧૫-૩૫૭
નવ જલ ધન વયુ પોતે	૫-૩-૧૧-૨૭૫-૮

નાનાપક્ષીની શબ્દ માધુરી, ૧-૧૨-૨-૩૭
નામ આખ્યા છવને શુભ ૨-૧૨-૫-૧૧૩-૯
નામ તે નિરૂપગ ઉચ્ચરે ૮-૩૧૭-૪૧૫
નામ વ્યાજે પ્રગટ કીધો મુક્તિ ૪૮-૧૦-૨૨૬
નાહ તે કૃષ્ણાવલી તણા લીલા ૯-૧૧-૨૧-૪૮૯-૩
નાહ તે મહારાણીતણા મુખ ૯-૧૦-૨૧-૪૮૭-૯
નિગમ તત્ત્વરસ-જસવાર ૮-૧૧-૧૮-૪૨૯
નિગમ રહસ્ય વિચાર કીવો ૪-૨-૧૦-૨૧૪-૬
નિગમ સામ શાખા સહસ્રસૂ ૩૦-૮-૮-૧૭૮
નિર્ગુણનો નિર્દેશ અટપટો ૧-૬-૧-૨૫-૬
નિત્ય પ્રતિ ક્ષણ ક્ષણ સુમરિયે ૯-૧-૨૦-૪૬૪
નિત્ય લીલા ગાન શ્રવણે ૨-૨૧-૬-૧૩૭-૧
નિત્ય લીલા નિત્ય નૌતાન ૪-૪-૧૦-૨૧૯-૧
નિર્ભય કીધા શિર ધરી ૮-૧૦-૮-૪૨૮
નિઃસાધન જન હિત કરેવા ૮-૧૪-૧૮-૪૩૭
નેત્ર કમલે તાનાવાવે ૨-૧૮-૬-૧૨૬-૨
નેત્ર મગ્નતાં વાત કિંધી ૨-૬-૫-૧૨૭-૮

પત્રાવનંજે પંકિત છત્યા ૨-૧૧-૫-૧૦૯-૧૦
----------------------------	-------------------

પાતાળે-શેવેનાર્ગે-રીઝિયાં ૩-૫-૮-૧૭૦
પારવતી પતિ પ્રેમ ઝૂંથોલા ૯-૮-૨૦-૪૮૧-૪
પ્રાણપતિ પ્રાગેટ્ય કારણ ૨-૩-૪-૭૨-૩
પ્રાત પંધારે ને નિશાયે આવે...	... ૬-૧૪-૧૪-૩૨૯-૨
પુત્ર પૌત્રાદિક સુખ શં કહૂં ૯-૧૪-૨૧-૪૯૭
પૂરણ પુરુષ પ્રમાણ પંથા ૨-૬-૪-૮૫-૮
પૂરણ પ્રહ્મ શ્રી લક્ષ્મણ સુત ૧-૨૪-૩-૫૯
પૂરણ સુખ હઈ ગોષ્ઠમાં પ્રભુ...	... ૬-૯-૧૩-૩૨૩
પેરે પેરે પરિવાર સોહૈ ૮-૧૭-૧૯-૪૪૪
પોતે તે અંગોઅંગ સુખદ ૪-૧૧-૧૧-૨૪૬-૫૦
પોતે તે પ્રગટ પોતા તણો ૪-૧૧-૧૧-૨૪૬
પોતાની લીલા તે વદન પોતે...	... ૭-૧-૧૪-૩૪૨-૭

૨

ફૂલ ફેટે' લયાર્ વસન વાધા ૭-૯-૧૫-૩૭૪
------------------------------	----------------

૫

ળલદેવ શ્રી ગોપીનાથ કહિયે ૨-૨૪-૬-૧૪૪
પ્રહ્લદુજ હરી; અવતાર્યા ૪-૩-૧૦-૨૧૬
પ્રહ્લજાની ને મુકતિ મારગી...	... ૧-૭-૨-૨૭-૯
પ્રહ્લ રૂઢ ત્યાં કેણુ બાપડા ૧-૧૧-૨-૩૬

પ્રહ્લાદિ-મહામુની અતિજ્ઞાન	...	૭-૬-૧૫-૩૬૨
પ્રહ્લા મહાદેવ મુનિ હરખિયાં	...	૩-૭-૮-૭૫
બીજે કટાક્ષે જે જન ઉપના	...	૧-૨૦-૩-૫૨-૫
બોલ વલ્લભ સુવન વિગલ	૭-૪-૧૫-૩૫૪

ભ

ભકતજનના કોડ પૂરો આપો ચરણ...	...	૮-૨૬-૧૯-૪૬૦-૨
ભકત જન પદ રજ પ્રતાપે સકલ	૪-૧૨-૧૧-૨૫૦-૬૦
ભકત જીવના ભાગ્ય વિરતયાં	...	૧-૨૩-૩-૫૭-૮
ભકિત કરે સહુ વાજ'તેરે નિશાન	૮-૪-૧૭-૪૧૭-૮
ભકિત પદ દૃઢ કીધે।	૫-૪-૧૧-૨૭૮
ભકિત મારગ કેસરી ગજમાયિક	...	૨-૬-૫-૧૦૧-૫
ભકિત મારગી જીવ સ્વતાંતર	...	૧-૨૧-૩-૫૫
ભકિત લીન હુવા સોભાગી	૧-૧૯-૩-૪૮-૫૨
ભકિત મુંદરીને માયા દાસી	...	૧-૪-૩-૪૩-૬
ભાંત ભાંત લીલા કરે પ્રભુ સાવ	...	૮-૧૬-૧૮-૪૪૨
ભુજ દડ પરસે ભય હુધાં	૪-૮-૧૦-૨૨૯-૨
ભુજલતા લીડી ભાગિની તારે	...	૬-૮-૧૩-૩૨૧
ભૂજ ગંગી સ્પિટ નીપની	૧-૧૬-૩-૪૧

મ

। મકરંદમાતા ભગવત મુંજે પદીનાદ...	...	૮-૨૩-૧૯-૪૫૫-૬
----------------------------------	-----	---------------

મત્ત ગજ ગતિ મલપતા તે	...	૬-૬-૧૩-૩૧૮
મહારી સેવા અને કથારસ	...	૧-૨૨-૩-૫૬-૭
માતાનું મન રંજવા-વાલો	...	૬-૧૫-૧૪-૩૩૨
માનસ સજન સંતોષિયા	૨-૯-૮-૧૮૧-૩
માયિક મત જેણે ખંડયો	...	૫-૨-૧૧-૨૭૨
મારગ મુગતો કોઈ ન માગે	...	૮-૫-૧૭-૪૧૮-૨૦
માલ પારિજાતની મહમહે	...	૩-૧૦-૮-૧૮૩-૫
મુખ મુગ ધે મોહ્યા અલિસકલ	...	૪-૭-૧૦-૨૨૭

ય

યજ્ઞ પુરુષ હરિના શ્રિતિ	૨-૧-૪-૬૬-૮
-----------------------------	-----	------------

૨

રંગે તે રમતા ઢીઠઠા	૨-૨૩-૬-૧૪૨
રંગે તે રંગ્યા(રમતા) રસ લઈયાં પ્રભુ બોધમાં.	૮-૧૮-૧૯-૪૪૬-૮	
રત્ન મુકતાવલી પાટ સૂત્રે કરી	૭-૧૨-૧૬-૩૮૭
રસપૂંજ પુરષોત્તમ પ્રમાણ્યા	...	૨-૨૪-૬-૧૪૫-૫૦
રસિકજન સાં સંગી મલીને	...	૮-૨૫-૧૯-૪૫૮-૯
રસિક રસના રસિકે વાણી	...	૨-૭-૪-૯૦-૨
રાજ કાળે જોડિયા જન	૪-૯ ૧૦-૨૩૩-૭
રાધા અધરસુધા વના હરિને	...	૬-૧૪-૧૪-૩૨૯
રાસ મંડળ રચના રચિ...	...	૨-૨૨-૬-૧૪૨-૨

રૂપ બેઠું એક તે બિન્ન થઈ	...	૭-૧૧-૧૬-૩૮૩-૬
રૂપ વર્ણ વેણુ દષ્ટ પેદારથ	...	૧-૬-૧-૧૫-૭
રૂપ સુંદરતા શુ કહૂં નહી	...	૮-૧૧-૧૮-૪૨૯-૧
રૂપમુદારસ માધુરિ તે	૬-૨-૧૨-૩૦૬-૧૧

લ

લલના તે સુભગા લટકતાં	...	૨-૨૦-૬-૧૩૪-૭
લલિત મનોહર શ્રીવલ્લભ	...	૮-૧-૧૭-૪૧૦
લલમણ સુત શ્રીવલ્લભરાયણ	..	૨૧ ૪-૬૬-૭
લલમી સત્યભાગા એ બેઠું	..	૬-૧૨-૨૧-૪૯૩
લીલાને અનુસાર કરવ જતા	...	૮-૨૮-૧૯-૪૫૬
લીલા તે લહરી સિધુ બીલે	...	૮-૧૩-૧૮-૪૩૩-૬
લોચન ભંગ તે પીયે ઘડું	...	૬-૭-૧૩-૩૧૯

વ

વકતા વેદશાસ્ત્રણા શ્રી	...	૯-૫-૨૦-૪૭૪-૬
વચન નિશ્ચે શીનાથે માગ્યું	...	૨-૧૭-૬-૧૨૮
વદન કાંતિ બણે ઉદયા કેટિકે ભાણુ	...	૮-૨-૧૭-૪૧૩
વદન સુધાકર ભોતે	...	૫-૩-૧૧-૨૭૫
વનદેવી પદ કુમકુમ મુખ	...	૧-૮-૨-૩૦-૩
વ્યાપક રૂપ અદ્વૈત બ્રહ્મણે	...	૧-૪-૧-૨૦-૧

વ્યંજન શીતંજ વાર્યું મુકુર કર ...	૭-૧૪-૧૬-૩૮૦
ઘ્રજમાં તે હીંડે મલપતાં ...	૮-૧૪-૧૮-૪૩૭-૮
ઘ્રજ સુદરી મુળ સુળ પાગીને ..	૬-૩-૧૩-૩૧૧-૩
વસ્ત્રાચલ મુખારજ પોંછીને ...	૬-૧૦-૧૩-૩૨૪
વંદુ શ્રી વિઠ્ઠલવર ...	૧-૧-૧-૧૧૪
વાસર નિર્વાહુ એમ કરે સખી ..	૬-૫-૧૩-૩૧૬
વાસ વાંછે ઘ્રજ વસેવા એણી ...	૮-૨૨-૧૯-૪૫૩
વિશુધ વાંછે વાસ વસુમતી ઉપરે	૭-૮-૧૫-૩૬૯
વિવિધ કુસુમાવલી અપિત ...	૭-૧૨-૧૬-૩૮૭-૬
વિવિધ પ્રકારે જુજવા કહેતાં...	૧-૧૨-૨-૩૭
વિવિધ ણીડા સુગંધ કપૂર ...	૭-૧૩-૧૬-૩૮૬ ૯૦
વિવિધ મેવા લોગ મધુર ...	૭-૧૩-૧૬-૩૮૬
વિવિધ વચનાવલી નેણસેણે કરી	૭-૧૧-૧૬-૩૮૩-૬
વીર શ્રી ગોપીનાથ શ્રી વિઠ્ઠલ...	૩-૧૧-૮-૧૮૫-૮૭
વેદ હધિ મધ્ય નવનીત જે ...	૬-૨-૧૪-૩૪૭
વેદ ધ્વની મિથે હરત થલણે...	૮-૧૫-૧૮-૪૩૮-૪૧
વૈષ્ણવજનને આપે પદ ...	૮-૫-૧૭-૪૧૮

શીતળ પવન ઝંકારે લહેરે	...	૧ ૧૦-૨-૩૫
શુકદેવ સખળ આન દિયા	૩ ૧૮-૬-૧૯૩
શુ કહૂ ગતુરે ધધ ધધ અને	...	૬-૩-૧૫-૩૫૩૪
શેષ સહુસ્ત્રમુખ ઉચરે જેના	...	૮-૭ ૧૩-૪૨૩-૪
શેલા યમુના કમલા દેવકા જેહને	...	૯-૧૩ ૨૧-૪૬૪

સ

સકળ કલા કલિ કાલમા	૩ ૧૫-૯-૧૯૬
સકળ શુવનોટાળ્યોં દ્ર દ્રશ	...	૪-૧-૯-૨૧૦-૪
સકલ મજમા ગોદિયા પાલો	...	૬-૧૬-૧૪-૩૩૪
સકલ શાસ્ત્ર પ્રમાણુ બોલો...	...	૪ ૫ ૧૦-૨૨૧
સકંધ સખ્યાએ કહયા પદ	,	૪-૧૨-૧૧-૨૫૦
સગુણ રનેહી સામતાવાવા...	..	૬ ૧-૧૨-૩૦૪
સહન સોના નિરખતા તે લક્ષ્મી મન	...	૮-૨૧-૧૯-૪૫૧-૨
સન્મુખ કીધા જે હુતા ,	૮-૧૦-૧૮-૪૨૮
સમાન રૂપ નિરખના ઠાય નહિ	...	૩ ૧૬-૯-૧૯૮-૨
સરસ થવા તે હુતા જે પ્રેત	...	૮-૬-૧૭-૪૨૧, ૩
સરસ વચન ઉચ્ચાર માત્રે	...	૪-૭ ૧૦-૨૨૭-૨૯
સ્વમારગ રિથર રથાપવા	૨-૧૨-૫-૧૧૩
સ્વસ્વભાવ ત્યાગી ધ્યાન સગી	...	૮-૨૪ ૧૯-૪૫૬-૮
સ્વસ્વરૂપ અર્થે પ્રોણયા	૪-૯-૧૦-૨૩૩

સર્વસ્વ દાન તેણે સમે કરેરે	...	૩-૪-૭-૧૬૮
સર્વે અંગાઅંગ રસ બચાઈ	...	૪-૬-૧૦-૨૨૫
સહચરી રતન સુકંઠ નાદે ગાન	...	૮-૨૫-૧૯-૪૫૮
સંધ્યા સમે સિંગાર નૌતાન ફૂલ	...	૮-૨૧-૧૯-૪૫૧
સાત દિવસ ગિરિવર કર ધાર્યો	...	૧-૨-૧-૧૭
સારસ્વત લીલા તે જન લહે	...	૩-૧૮-૯-૨૦૩-૫
સિદ્ધ ગંધર્વ ગણ અપહરા	...	૩-૬-૮-૧૭૪
સુકુમાર સુત ઉદયો શ્રવણે સુણી	...	૩-૪-૭-૧૬૮-૭૦
સુખદ વંદુ શ્રીવલ્લભ સુતના	...	૪-૨-૧૦-૨૧૪
સુખદાતા લઘુ જ્ઞાતના પૂરંણ પુરૂષ	...	૯-૩-૨૦-૪૭૦
સુગંધ બીડી કર ધરીને ઉઠયા	...	૬-૧૫-૧૪-૩૩૨-૪
સુગંધે મોહયા અલિકુંજ આવિધા...	...	૩-૧૨-૮-૧૮૮-૯૧
સુત માગધ સાધુ સર્વે મળયા	...	૩-૧૩-૮-૧૯૧
સુતિકા સદન સોહામણુ	...	૩-૩-૭-૧૬૬
સુંદરી ગૃહકારજ મિયે વળી	...	૬-૧૧-૧૩-૩૨૯
સેવકજન દાસ તમારોરે	...	૫૧૧-૧૨-૩૦૧-૨
સેવકજનને રાખી દ્યો ઓહ	...	૮-૧૨-૧૮-૪૩૧-૩૩
સૌભાગ્ય સુંદરી મલી ધવલ ગાએ...	...	૩-૨-૭-૧૬૩
હતિત પતિતનુ જીવો તમે પ્રગટ...	...	૮-૭-૧૭-૪૨૩
હરખે તે સામા આવિયા શ્રી	...	૨-૨૬-૭-૧૫૦-૨

શ્રી હરિ.

શ્રીમૂળપુરુષ પાદાનુક્રમશિકા.

અ

અર્ક પુષ્પ રઘુનાથ શ્રીસહિત	૨૧-૨૬
અગ્નિ યોધા મધ્ય જાળક	૩-૨૩
અધિક મંગલ તખ વાયો	૧૩-૨૬
અળકે મોહિ મિત્રો મન ભાઈ	૧૪-૨૭
અલૌકીક અષ્ટ છાપ હું	૨૨-૩૦
અલૌકીક સખ ભકતજનજો	૨૨-૩૦
અવનિપર થઈ પદા રાખી	૧૨-૨૬
અસિત તેરસ પ્રાજ્ઞહિ	૨૦-૨૬

આ

આનંદ બાઠયો સહું દિશ	૧૮-૨૮
આનંદિત તનુ સકુન સુવક્ષણ	૩-૧૨
આપકો યહુ શ્રમ ભયોં	૧૦-૨૫
આય વહાંતે વિવાહ કીનો	૧૩-૨૬
આમુરીસો સખ મિલિત સદાઈ	૧૧-૨૬
આસોં વદી દોદશી શુભ ગયો	૧૭-૨૮

ધતને પ્રભુ ગિરિ ઉપર જોલે	૧૫-૨૭
ધંદ્ર નાગજીવેવદન	૧૪-૨૭
ધનકી કૃપા ભયે સળ સુવલ	૮-૨૫
ધક્ષભાગાડુ ગર્ભ અવિન જતાયે	૩-૨૪

ઉર્ શામલ અષ્ટમી શુભ	૨૦-૨૬
---------------------	-----	-----	-------

ઋતુ વિચિત્ર સુંગાર આશિન	૨૦-૨૬
-------------------------	-----	-----	-------

એક સમિ ચિંતા ચિત્ત આધ	૧૧-૨૬
એસી અળસો ભઈ કળે	૧-૨૨

શ્રાવ જાનિ ચલે તહાતે	૩-૨૩
શ્રીગિરિવંશર જીનહી છળીલો	૧૬-૨૮
શ્રીગોકુલપતિ યશ સ્વરૂપ માલા	૨૧-૨૬
શ્રીગોકુલમે વાસ સુહાયે	૧૬-૨૮
શ્રીગોવર્ધનધર શ્રી ગોકુલચ દ્રમા	૧૬-૨૬
શ્રીદ્વારકેશ નિરોધ માગે	૨૨-૩૦
શ્રીનવનીત પ્રિય અરપીલો	૧૬-૨૮

શ્રીભાલકૃષ્ણાદ્ય મહા પરાક્રમી	૨૦-૨૯
શ્રીમદ્નમોહન અષ્ટ ઇન્દ્રિય વિધિ	૧૯-૨૯
શ્રીમુખ ગચન કહે શ્રીવલ્લભ	૬-૨૪
શ્રીયદુનાથ પ્રકટે રહ્યો	૨૧-૨૯
શ્રીરૂકમિણી પદ્માવતી પતિ ગાયો	૧૯-૨૮
શ્રીલક્ષ્મણ ભદ્ર અનુભવ ટેવ	૨-૨૨
શ્રીવલ્લભકુ લે આયે કાશી	૫-૨૩
શ્રીવિદુલનાથ કહી મન લાયે	૧૩-૨૬
શ્રીવિદુલનાથ જન્મ લયો સુનિકે	૧૮-૨૮
શ્રીવિદુલનાથ મિલનકે પધારે	૧૦-૨૫
શ્રીવિદુલેશ શ્રોદ્ધારિકેશબુ	૧૯-૨૯
શ્રુતિ અવતાર લયે સર્વજ્ઞ	૧-૨૨

ક

કણ્ઠક દિન રંહીકે ચલે	૩-૨૩
કણ્ઠક દિન રંહી સંગલે આયે	૧૭-૨૮
કણ્ઠક દિન રહે જાનકે	૧૭-૨૮
કંઠ પવિત્રા લે પહુરાયે	૧૨-૨૬
કનકાગિચેક કરાવહી	૮-૨૫
કૃપા કરકે શરણુ લીનો	૯-૧૫
કૃપાતે ઉછલિત નિજરસ	૧૮-૨૮

જાનિ બેલકેઈ રૂપ હરખિત ૧૭-૨૮
જાનિયો યહ દાસ દે ૨૨-૩૦
છાનકે કનકોભિયેકસુ ૬-૨૪
જોતપીકે લખ પૂછત ૪-૨૩
	ઝ	
ઝાડખંડમે મજુને જતાઈ ૧૪-૨૭
	ઠ	
ઠાડે સળ મુતિ કહે ૮-૨૫
	ત	
તળતે વિદ્યા પઠન પઠાયે ૫-૨૩
તહાંતે પંઠરંપુરબુ સિધાઈ ૧૦-૨૫
તહા દોરપે ઠાડે રહે ૧૫-૨૭
તહાં દેખે પ્રાણપતિ તળ ૧૬-૨૭
તાન આજા ગાનકે ૨૧-૨૬
તાતકુ અચરજ ભયો ૫-૨૩
તાતકો ચિત જાની સેવા ૧૬-૨૬
તાત યુનત દોરિ કંઠ લગાયે ૪-૨૩
તિયિ કલા બુધ મધુ છા ૨૧-૨૬
તિનકે ગણપતિ સુત વલ્લભવર ૨-૨૨
તિનકે પુત્ર ભયે ગંગાધર ૨-૨૨

તિનપે કૃપારસ ગરખહી	૧૦-૨૫
તિલક મેંગમદ છિખો હરખિત	૧૮-૨૮
તિહિ છિને મેંગલ હોત બધાયે	૪-૨૩
તેલ ગ ફુલ ઉદિત દિજરાજ	૧-૨૨
તેસી સેલોપાંત ઉઠિ ઠાડી	૮-૨૫
ધાર ભરી મેહોરે ધરો	૮-૨૫

૬

દશ દિશો માનો હસે	૩-૨૩
દ્રવ્ય સળ અંગીકૃત કરીયે	૬-૨૫
દારપે પહુચે જળે	૭-૨૪
દિજરાજતે હરિ આય પ્રકટે	૧-૨૨
દુષ્ટ મેલેહિ નિહારીએ	૭-૨૪
દેખિ ભેરિ દુખ ગયો	૧૩-૨૬
દેખિ નરો બોલી હોં વારિ	૧૬-૨૭
દેખિ મામા હરખકે આદર કીયો	૬-૨૪
દેખિ સન્મુખે ધાવહિ	૩-૨૩
દેખિ શ્રીવદન હસે	૧૫-૨૭
દેતિ હાંત બઢાયકે	૧૭-૨૮
દેવ દુનુંલી બોજહિ	૪-૨૩

પંદ્રહ સેસતાણુ કાર્તિક ૨૦-૨૬
પાંચ એવક સંગ હૈ ૨૮-૨૭
પાછે જલસોં ન્યાય ગિરાજે ૬-૨૫
પ્રિય શ્રી મથુરેરા ૧૯-૨૬
પુષ્ટિ પંધકુ અનુમરે ૧૨-૨૬
પૈય કૃષ્ણ નામી જમ આઈ ૧૮-૨૮

૩

ફેરકે થયણાટ આયે ૧૭-૨૮
ફેરકે જળ ત્રજ પધારે ૧૪-૨૭
ફેર પંદરપુર જળ આયે ૧૩-૨૬
ફેર વહિ જન આવહિ ૩-૨૩
ફેરી શ્રીગોકુવ પધારે ૧૦-૨૫

બ

બચ્ચો હં કહુ હમે દિજે ૧૫-૨૭
બહયો આનંદ કરિ બિનનિ ૧૦-૨૫
બહુન મનાહિ જહા મિલે ૬-૨૪
બમે અઠતમે નિજ હરખયે ૧૭-૨૮
બાંટ દીનો કરી બિનનિ ૬-૨૫
બાંટ સળકો દીછયે ૬-૨૫
બિનનિ કરી રાયે મન માજે ૬-૨૫

ગિરહ' ધીધનશ્યામ સ્વરૂપકે	૨૧-૨૬
ઝેઉ કષ્ટ મુરકાય ચિતયે	૧૮-૨૮
ખાત પહેલો હિ ગહયો	૧૫-૨૭
ખાલી નરો' થહ પાહુને આયે	૧૫-૨૭

લ

ભકિત પંથ ભુવ મંડન	૮-૨૫
ભયો ભાયો ચિતકો તળ	૧૨-૨૬
ભલી ચિત્ત બિચારિયે	૧૫-૨૭
ભૂત્ય દૌરી પ્રતાપ બરન્યો	૭-૨૪
ભામિનિ રાની કમલા બખાની	૨૨-૩૦
ભિન્નકો જળ ચિત ધર્યે તળ	૧૧-૨૬
ભિન્ન હોયસોં કેન ઉપાધ	૧૧-૨૬
ભીમરથીકે પાર મિલે જળ	૧૦-૨૫

મ

મધુર રૂપ અનંત મોહિત	૧૧-૨૬
મહા અસોડીક અગ્નિ કુત્ર સળ	૨૨-૩૦
મંગલ બધાયો હોત તિહુંપુર	૪-૨૩
માની વગન પ્રમાણ કીનો	૧૬-૨૭
માયા મત ખંડન ભયે સુવભ	૯-૨૪
મારગ દિયો જાની છય માતા	૪-૨૩

શરણ જે આપત નિરંતર	...	૧૨-૨૬
શરણ લીને આપહે	...	૨૨-૩૦
શંકરમેં અનુસરત જોર મત	...	૭-૨૪
શાખા તેતિરીય ગોત્ર શાન્દ્યાજ	...	૧-૨૨
શુધ સત્ય જ્યોં શ્રીવસુદેવ	...	૨-૨૨

સ

સત્ય શુણ વિદ્યા પયોનિધિ	...	૨-૨૨
સંવત પંદ્રહા સડમઠ આયો	...	૧૭-૨૮
સંગ દમતાદિક કલે	...	૧૦-૨૫
સ્તુતિ કરેં દિજ હાથ જોરેં	...	૮-૨૫
સદેહ કયું તમ કરત હો	...	૫-૨૪
સ્નાન દાન દિવાય દિજકું	...	૨-૨૩
સદુ કહે સવાંમી કંથુ ખેહે	...	૧૫-૨૭
સદુ હે આન્યો રમે	...	૧૫-૨૭
સગત સુત આપુદી પધારે	...	૭-૨૪
સંરવનિ બાનકી મહાગની	...	૨૨-૩૦
સદકૃપા તેરસ સવિજ રિક્ષ	...	૨૧-૨૬
સાન લેકેં કહ્યો દેવી દ્રવ્ય	...	૬-૨૫
સત વંચ ઉપવિત ધરાયે	...	૫-૨૩
સુવત્તિ મન હરખ કીનો	...	૧-૨૨

સુવળ તે દક્ષિણ પધારે	૬-૨૪
સુદર રૂપ નયન સુખ રશિ	૫-૨૩
સોમ યજ્ઞ કીરો જાળે	૧-૨૨
સો મેરો નામ જતાવહી	૧૪-૨૭
સોરહસે અગ્યારહ કાર્તિક સિત	૨૧-૨૯

૫

પરશુધ ધર્મી ધર્મ પુરધર	૨૦-૨૯
------------------------	-----	-----	-------

૬

હસિ કહયો સકુટુળ આવો	૧૬-૨૭
હુવસિ દોઉતન દૂનકી	૧૬-૨૭
હેતુ નિજ અભિધાન પ્રગટે	૨૧-૨૯

શ્રીચમુનાષ્ટકાનુક્રમણિકા.

અ

અધીગતાં મનેક સ્વને	૩-૩૧
અનંત શુભ ભૂષિતે	૩-૩૧
અતોરુ તવ લાલના	૭-૩૨

ઇ

ઈયં તવ કથાધિકા	૮-૩૨
----------------	-----	-----	------

ક

કથામુ હન્તિ દુષ્ટાનપિ	૧-૩૨
કમલજ સપત્નિ પ્રિયે	૮-૩૨
કમલજ અપત્નિ વ ચક્ષુ	૫-૩૨
કલિન્દ ગિરિ ભસ્તકે	૨-૩૧
કૃપા જલધિ સંશ્રિતે	૪-૩૧

ઘ

ઘનાઘન નિલે સહા	૪-૩૧
----------------	-----	-----	------

ચ

ચિત્ત પદા ણાં સુતપી	૨-૩૧
---------------------	-----	-----	------

तदर्थं न पठानन	१-३१
तनु नर्वर्त्तयेतावना	७-३२
तथा सकल सिद्धये	६-३२
तथा सदृशतामियात	५-३२
तरंगं भुजके केषु	३-३१
तव अरित्र भक्ष्यद्वयुत	६-३२
तव हृदयथा गोपिका	६-३२
तवाष्टकमिह भुवा	६-३२
तवैव भुवि छीर्तिता	७-३२
ते यय पानताः	६-३२

ध्रुव पञ्चाशत्तलीष्टके	४-३२
------------------------	------	-----	------

न ननु यमयातना	६-३२
न तु कदापि पुष्टि स्थितैः	७-३२
न दुर्लभतमारति	७-३२
नमतकृष्णतुयप्रियाम्	३-३१
नमाभि यमुनामहम्	१-३१
नमोस्तुने यमुने सदा	६-३२

नितम्भतटमुंदरीं ... ३-३१

५

प्रकटगंडशैलोत्पत्त्या ... २-३१

प्रकटमोहपुष्पाभ्युना १-३१

पतङ्गमन्द पुरोज्ज्वला ... २-३१

प्रियाभिरिवसेवितां ... ३-३१

प्रियो भवति सेवनात् ... ६-३१

भुवं भुवनभावनीम् ... ३-३१

प्रकट मुक्तितालालुका ... ३-३१

पठति मूरसूते सदा ... ६-३२

भवति ते पयः पानत ... ६-३२

भवति ये मुकुन्दे रतिः ... ६-३२

भवति माध्यमाभोक्षतः ... ६-३२

५

मन्दैर्लुक्कटाम् ... १-३१

मम मनाः मुञ्च भावय ... ४-३२

मगारव तव सन्निधौ ... ७-३२

मुकुन्द रति वद्धिनी ... २-३१

मुररिपोः प्रियंभावुका ... ५-३१

मुर रिपोः मुकुन्दप्रियो ... ७-३२

મુરારિ પદ પંકજ ન્ધુરદ	૧-૩૧
મનસિ મે સદા સ્થીયતમ્	૫-૩૨

થ

યમોદપિ ભગિની મુતાન્	૬-૩૨
યથા ચરણપદ્મળ	૫-૩૧

વ

વહતિ વજ્રભા શ્રીહરે	૯-૩૨
વિદ્વાસગમનોદ્ધસત્	૨-૩૧
વિશુદ્ધમથુરાતટે	૪-૩૧

શ

શિવવિરચિદેવરત્નુતે	૪-૩૧
શુકમયુરહુંસાદિભિઃ	૩-૩૧

સ

સકલગાત્રે જૈઃ સંગમઃ	૮-૩૨
સકલગોપગોપીવૃત્તે	૪-૩૧
સકલગોપિકાસગમ	૮-૩૨
સકલસિદ્ધિદા સેવતામ્	૫-૩૧
સકલસિદ્ધહેતું મુદા	૧-૩૧
સર્વોપગતિહંતુશ	૨-૩૧
સ્તુતિં તવ કૈશિતિ કઃ	૮-૩૨

रमरश्मभुञ्जतालुलि- ८-३२
रमप्रीडुदोवौत्तभा २-३१
रमरपितु : श्रिय भ-जतीमन्त्रम् १-३१
रमभूतदुरितक्षये ६-३२
रमानगभनतोऽसवत् ५-३२
रवभाषविषये। भवेद् ६-३२
सुरसुरसुपूजित १-३१

हृदि प्रियकविन्दया ५-३२
हृदयैर्दनुसेवया ८-३२

જેએલા પુસ્તકો.

- ૧ મરહુમ ભગવદ્દાસત્રિવિષ્ણાત્ પરમ ભગવદીય ભૂધ-
રાત્મજ અવલરામ *શાસ્ત્રીજીની શાસ્ત્રી હરિકૃષ્ણ
વીરજીભાઈ શુદ્ધાદ્વૈતવિશારદ પાસેથી મળેલી નવા-
ખ્યાનની હસ્તલિખિત સંસ્કૃત કેપાંચિત ટીકા.
- ૨ પરમભગવદીય લીખીઆજી ભુરાભાઈ તુલારામજીની
છાપની હસ્તલિખિત વ્રજભાષા ટીકા.
- ૩ મુદ્રિત અમદાવાદવાંળા ગોસ્વામી શ્રીવ્રજરાયજીકૃત
નવાખ્યાનની સંસ્કૃત ટીકા જેવા માટે ઘણો પ્રયાશ
કર્યો પણ પ્રાપ્ત થઈ શકી નહિ.

* જુઓ પરિશિષ્ટ અ. આ.

॥ श्रीहरिः ॥

॥ विजयतेश्रीबालकृष्णःप्रभुः ॥

श्रीवद्वेसाभ्यान.

—ॐ नमो भगवते वासुदेवाय—

આખ્યાન ૧ છુ—રાગ કેદારે.

વંદુ શ્રીવિઠ્ઠલવર સુંદર, નવ ધનશ્યામ તમાલ;
જગતીતલ ઉદ્ધાર કરેવા, પ્રગટયા પરમ દયાલ. ૧
શ્રીપુરૂષોત્તમ સ્વતાંત્ર કીડા, લીલા દ્વિજતનુધારી;
સાત દિવસ ગિરિવર કર ધાર્યો, વાસવવૃષ્ટિ નિવારી. ૨
તે પ્રગટયોનું કારણ કહીએ, જો સુરતા મન આણે,
કરો કૃપા છું કરું વિનતિ, પોતાનો કરી જાણે. ૩
વ્યાપક રૂપ અદ્વૈત બ્રહ્મ જે, તેજોમય કહેવાય;
આર્ય પંથ અધિકારી મુનિજન, તેમાંહે લય થાય. ૪
અક્ષર આદ્ય અખંડ અનુપમ, ઉપમા કહી નવ જાય,
અસ્તિ વસ્તુ સહુકો મલી બોલે, નિગમ નેતિ નેતિ ગાય ૫
નિર્ગુણનો નિર્દેશ અટપટો, રસના શી પેરે કહીએ ?
રૂપ વર્ણ વધુ દ્રષ્ટ પદારથ, ત્યાં એકો નવ લહીએ. ૬

તેહ થકી પુરુષોત્તમ અળગા, લીલા અચલ વિહાર;
 બ્રહ્મજ્ઞાની ને મુક્તિ મારગી, સ્વપ્ને નહિં વ્યવહાર. ૭
 જ્યાં શ્રીચન્દાવન આદિઅચલ શશી, શરદ રેન બહુ વેશ;
 વનદેવી પદ કુમકુમ મુખ સુખ, પરસે રંગ વિશેષ ૮
 જ્યાં સરિતા આમીકર મણિ ગણ, ઉભય બદ્ધ સોપાન;
 કમલ કુમુદ નાના અલિ સુંદર, મધુર કરે ત્યાં ગાન. ૯
 દનકલતા માસતિ મલ્લિકા; વિવિધ કુસુમ મકરંદ;
 શીતલ પવન ઝંકારે લહેરે, પરસે અતિ આનંદ. ૧૦
 પદ્મરાગ મરકતમણિ સ્ફટિક, શ્રીગોવર્દન સોહો;
 બ્રહ્મા રૂદ્ર ત્યાં કોણ બાપડા, શ્રીહરિનું મન મોહો. ૧૧
 નાના પક્ષીની શબ્દ માધુરી, શોભા તણો નહીં પાર;
 વિવિધ પ્રકારે જુજવા કહેતાં, અન્ય થાય વિસ્તાર. ૧૨
 રયામા શતદલનયન સુંદરી, ચૂંચ તણો નહીં પાર;
 અનેક રાસ મંડલ રચના રચિ, ખેલે શ્રીન દકુમાર. ૧૩
 એણી પેરે નિત્ય નવલી લીલા, ઘોષ વાચઝંકાર;
 અંગ સ્વેદ મકરંદે મોહ્યા, મધુપ દરે ગુંતર. ૧૪
 એ પ્રભુને મન ઇચ્છા ઉપની, યશ થાવા વિસ્તાર;
 આધિકારી પાળે એ વાણી, નહિં કોને ઉચ્ચાર; ૧૫

- ભૂભંગેથી સૃષ્ટિ નીપત્તી; અતિસુંદર બ્રહ્માંડ;
 ચૌદ લોક નાના વૈચિત્ર્યે, ભૂમંડલ નવખંડ. ૧૬
- પર પોતાની વ્યક્તિ કરેવા સૃષ્ટિ તે દ્વિધા પ્રકાર;
 દેવી આસુરી બે ઉપજીવી; પ્રભુ મન કરી વિચાર. ૧૭
- ભક્તિ સુંદરી ને માયા દાસી; બે મૂરત પ્રગટાવી;
 તેમાં પહેલી નખશિખસુભગા, શ્રીહરીને મન ભાવી. ૧૮
- કૃપાકટાક્ષે હુવા અક્ષરમાં ઉપન્યા સત્ત્વ અનંત;
 ભક્તિલીન હુવા સૌભાગી તે વૈષ્ણવ ગુણવંત. ૧૯
- બીજી કટાક્ષે જે જન ઉપન્યા, માયામાં થયા લીન;
 કર્મજડ અસુર અન્ય ઉપાસક, ભજન ધર્મથી લીન ૨૦
- એણી પ્રકારે સૃષ્ટિ દ્વિધા ગુણમિશ્રિત ચાલી જાય;
 ભક્તિમારગી જીવ સ્વતંત્ર, કેવળ ભક્ત ન થાય. ૨૧
- શ્રોત્રુષોત્તમે વળી વિચાર્યું, હવે પ્રકાર શો કરિયે ?
 મારી સેવા અને કથારસ, નિરૂપવા તનુ ધરીયે. ૨૨
- ભક્ત જીવનાં ભાગ્ય વિસ્તર્યાં, ઇચ્છા કરી હરિ સાર;
 તેણે હેતે આપો પેં પ્રગટયા, શ્રીવલ્લભરાજ કુમાર ૨૩
- પુણ્યબ્રહ્મ શ્રીલક્ષ્મણસુત, પુરૂષોત્તમ શ્રીવિકૃતનાથ,
 શ્રીગોકુલમાં પ્રકટ પદાર્યા, સ્વજન કીધા સનાથ. ૨૪

। આખ્યાન ૨ શ્લોક — રાગ રામકલી

શ્રીલક્ષ્મણસુત શ્રીવલ્લભરાયણ;

સ્થમણ કરતા દુઃકૃત જાયણ. ૧

દક્ષિણ તરવા નહિં અવર ઉપાયણ;

યજ્ઞપુરૂષ હરિના શ્રુતિ ગુણ ગાયણ. ૨

ગાય શ્રુતિગુણ રૂપ અહર્નિશ ધરી ધ્યાન વિચાર;

આનંદરૂપ અનુપમ સુંદર, પામે નહીં કોઇ પાર. ૧

પ્રાણપતિ પ્રાકટ્ય કારણ, કાંઈક કહું મતિમંદ;

હર સુર વિદ્યાતા નવ લહે, સાક્ષાત પ્રજ્ઞાનંદ. ૨

શ્રીવૃન્દાવનચંદ્રમુખરૂચિ, અગ્નિ તે અવતાર;

દ્વિજતિલક ત્રિભુવન નામ નિરૂપમ, રૂપ અંગીકાર. ૩

દેવકોક દુંદુભિ વાગીયાં, આનંદ કરેરે નિઃશંક;

અસુર તિમિર ઉચ્છેદવા, ભુવિ વલ્લભદેવ મયંક. ૪

પૂરણ પુરૂષ પ્રમાણ પંથા, વ્યાખ્યાતા વેદાન્ત;

ગ્રન્થ સર્વે રસરૂપ કીધા, પોતાને સિદ્ધાન્ત. ૫

રસિક રસના રસિક વાણી, જાણી નર (સર્વ) નવખંડ;

હોર્વ પંથા સ્વયં પ્રસર્યો, વાધીયો પ્રજ્ઞાંદ. ૬

- એક બ્રહ્માંડે જેના યશ ન માયા. તેના હુવા કોટિ અનંત;
 તોય ત્યાં થકી વાધિયો, જર્ઘવસ્યો મુખ ધીમંત. ૭
- અતુલ અમલ ઉઘોત ઉદયો, ભૂતલ દ્વિજમાર્તંડ;
 ભકિતમારગડેસરી ગજ માયિક મત શતખંડ. ૮
- દિગ્વિજય દશ દિશાએ કીધો, પરિક્રમાને વ્યાજ;
 તીર્થ સકલ સનાથ કીધાં, ચરણ રેણુ સમાજ. ૯
- પન્નાવલંખે પંદિત છત્યા, માયિક મત માતંગ;
 શ્રીકૃષ્ણ પુરણ બ્રહ્મ સ્થાપ્યા, જેનાં રૂપ કોટિઅનંગ. ૧૦
- સ્વમારગ સ્થિર સ્થાપવા, આપવા ભજનાનંદ;
 નામ આપ્યાં જીવને શુભ મિષ્ટ મુખ મકરંદ; ૧૧
- અનેક જીવને કૃપા કરવા, દેશાંતર પ્રવેશ;
 કોમલ પદ જ્યાં કમલ વિલસે, ધન્ય કહું તે દેશ. ૧૨
- અંગ વંગ કલિંગ કૈકટ, માગધ મારૂ મુર સિંધ;
 તે તામસનાં ત્ર્યંબ હર્યાં, પરતાપ પદરજ ગંધ. ૧૩
- કનક સ્નાન શત મણુ સુવર્ણે કરાવ્યું મહી પાળ,
 તેમ્મૂકી વેગે ચાલીયા, રાય દષ્ટિ ન યાછિ વાળ. ૧૪
- દક્ષિણ પ્રભુજી પાઉં ધારિયા પાદુરંગ શ્રીવિકુલનાથ;
 નેત્ર મલતાં વાત કીધી, વચન દીધું હાથ. ૧૫

વચન નિરૂપે શ્રીનાથે માગ્યું ધીધી શ્રીવલ્લભજીનું વાત;
 અમને તે ઈચ્છાં એહ છે જે, હું નહન તમે તાત. ૧૬
 તે પુરુષોત્તમ પ્રગટશે, શ્રીવિકુલ રૂપનિધાન;
 નેત્ર કમલે નાના ભાંવે, દેશે ભંકેતને સનમાન. ૧૭
 ત્યાંથી શ્રીવૃન્દાવન પાઉં ધારિયા, જ્યાં મધુપકરે ઝંકાર;
 કુસુમ કુમ નવ મલ્લિકા, મકગંદનો નહિ પાર. ૧૮
 તર તમાલ અતિ શોભિતાં, હેમ જૃથિકા સંવોડ;
 લલના તે સુમંગા લગ્નતાં, હિંડે તે મોહમોહ. ૧૯
 તાન ધુનિ મનિ મયૂર રૂપે, સાંભળે ધરી ધ્યાન;
 નિત્ય લીલા ગાન શ્રવણે, કરે તે મધુપાન. ૨૦
 કુંજસદન સોહામણુ, શોભા તણો નહિ પાર;
 વિવિધ રાસલીલા કરે વ્રજમાં ખેલે શ્રીનંદકુમાર. ૨૧
 રંગે તે રમેતા દીકર, બલદેવ શ્રી ગોવિંદ;
 તે પુત્રભાવે પ્રગટશે, મન ઉપન્યો આનંદ. ૨૨
 બલદેવ શ્રીગોપીનાથ કહીએ, શ્રીવિકુલ નંદાનંદ;
 તે વેદપથ વિસ્તારશે, જન આપશે આનંદ. ૨૩
 ત્યાંથી કેશીધાર પાઉં ધારિયા, કહિ કથાતત્ત્વ સમાધિ;
 રસપુંજ પુરુષોત્તમ પ્રમાણ્યા, સરસ્વતી તણ આધિ. ૨૪

ગિરિરાજને આશ્વાસ દીધો, ધરિ દોમલ ચરણ;
 હરખે તે સામા આવીઓ, શ્રીગોવર્ધનં ઉદ્ધરણ. ૨૫
 હળીમળીને ચાલીયા, ચરણાટ જ્યાં નિજધામ;
 નવરંગ નાગર પ્રગટિયા, મન પુરવા બહુ દામ. ૨૬
 તત્ત્વ સંખ્યાયે કહ્યાં, પદ સારમાંહે આર;
 હવે કાંઈએક સ્તુતિ કરે, શ્રીવલ્લભરાજકુમાર. ૨૭

આખ્યાન ૩ છું—રાંગ ધનોશ્રી.

આ પેપ મધ્યાનહે નોમે શ્રીનાથજી, શ્રીઅક્ષાજી ઉર-
 ઉપન્યો આનંદ;
 આ અંદ શ્રીવૃન્દાવન તણે પ્રગટીયો એ. ૧
 આ સૌભાગ્યસુંદરી મલી ધવલ ગાયે,
 સુહાયે રૂડા કંઠના નાદ;
 આદહાદ ઉપન્યો તે અંગોઅંગ ધણોએ. ૨
 આ સુતિકા સદન સોહામણું, શોભા રૂડી લેહેરડેજાય;
 આ વાજાંત્ર વાગે તે સમેતણાં એ. ૩
 આં સર્વસ્વદાન તેણે સમે, કરેરે શ્રીવલ્લભજી ઉદાર
 સુકુમારસુત ઉદયો શ્રવણે સુણીએ. ૪

આ પાતાળે શેષ નાગ રીઝીયા, ઉપર ઈંદ્રાદિક દેવ;
તતખેવ સુણી નિશાન વજ્રધરિયાં એ. ૫

આ બ્રહ્મા મહાદેવ મુનિ હરખીયા, વરખીયા દુસુમ સમૂહ;
આ મોહ દાહ્યો જગતનાં છવનો એ. ૬

આ સિદ્ધ ગાંધર્વ ગુણી અપસરા, ઉલટીયા નૃત્ય ને નાદ;
આદ્યાદભર્યાં શ્રીવક્ષભજ્યે માનીયાં એ ૭

આ નિગમ સામ શાખા સહસ્રશુ, કરેરે ભક્ષા નિર્ધોપ;
આ ઘોષપતિ ભગવદી ભેટતાં એ. ૮

આ વેદવિહિત કૃત્ય સર્વે કીધાં, દીધાં બહુ પેરે ગોદાન;
આ માનં સું સ્વજન સંતોષીયા એ. ૯

આ કનક કચોળાં કુમકુમભર્યાં, અક્ષતદૂવાભર્યાં રે સુથાળ;
આ માળ પારિજાતની મહમહે એ. ૧૦

આ તોરણ પર્ણ સહકારનાં. ધરણીએ ચંદનતણાં નીર;
આ વીર શ્રીગોપીનાથ શ્રીવિકૃત પ્રગટીયા એ. ૧૧

આ દધિ દુધ ધૃત મધુ માંડવે; શેરડીએ વહેરે સુગંધ;
આ ગંધે મોહ્યા અલિકૃત આવીયા. ૧૨

આ સુત માગધ સાધુ સર્વે મળ્યા, મળીયા તે માંહેમાંહે;
ઉત્સાહ ભર્યા કે કેને બણે નહિ એ. ૧૩

- આ શુકદેવ સખાળ આનંદિયા, વંદિયા
 શ્રીવલ્લભજનાં ચરણ; ૧૪
- ગિરિધરણુ શ્રીભાગવત માઝં નીરખશે એ. ૧૪
- આ સકલ કલા કલિકાલમાં કલ્પદ્રુમ પ્રગટિયો આજ,
 આ કાજ મન વાંછિત પુરવા એ. ૧૫
- આ તૈલંગ તિલક ત્રિભુવન ધણી, મણિ મરકત ધનવાન,
 સમાન રૂપ નિરખતાં કે નહિ એ. ૧૬
- આ ગણુક ગર્ગાદિક આવિયા, ભાવિયા દીગેરે આશિષ,
 આ જગદીશ શ્રીવલ્લભ ઘેર પ્રકટિયા એ. ૧૭
- આ ધવલ ધન્યાશ્રી ગાન જે કરે, ઉચ્ચરે
 શ્રીવિઠ્ઠલજી અવતાર; ૧૮
- આ સારસ્વત લીલા તે જન લહે એ ૧૮
- આ દાસનો દાસ જય વારણે, ખારણે, રહ્યો રે ઉત્સવ જીએ,
 કે એક ભગવદી તે સમે એ. ૧૯

આખ્યાન ૪ થું—રોગ ભુપકલ્યાણ.

તે પદ વંદુ શ્રીવલ્લભનંદજી, ત્રિભુવન મંગલપરમાનંદજી,
 સકલ જીવનો ટાળ્યો દ્વંદ્વજી, જગમાં વ્યાપો મુખમ કરંદજી,

ઢાળ-સુખદ વંદુ શ્રીવલ્લભસુતના, પદાંબુજ સુકુમાર,
 નિગમ રહસ્ય વિચાર કીધો, સકળ જન નિસ્તાર. ૧
 બ્રહ્મકુલ હરિ અવતર્યા તે, ટાળવો ભૂમિ ભાર,
 શ્રીનાથ વિકૃત નામ નિરૂપમ, વૃન્દાવન શણગાર. ૨
 એક રસના કેમ કહું ગુણ પ્રકટ વિવિધ વિહાર,
 નિત્ય લીલા નિત્ય નૌતમ, શ્રુતિ ન પામે પાર. ૩
 સકલ શાસ્ત્ર પ્રમાણ બોલે, સારમાંહે સાર,
 તત્ત્વમાંહે તત્ત્વ ત્રિભુવન ભકતનો આધાર. ૪
 સર્વ અંગોઅંગ રસભર્યા, રસભર્યા લોચન ચાર,
 ચલણ વલણે બોધવ્યા, હૃદે ભાવ અનેક પ્રકાર. ૫
 મુખ મુગંધે મોહ્યા અલિ સકલ તે, આવી કરેરે જંકાર;
 સરસ વચન ઉચ્ચાર માત્રે, સંશયનો પરિહાર; ૬
 નામવ્યાજે પ્રગટ કીધો, મુકિત શત્રુકાર;
 ભુજદંડ પરસે ભય હર્યા, એવા નાથ અમિત ઉદાર. ૭
 સ્વ સ્વરૂપ અર્થે પ્રોજ્જિઆ, કૃત હુતા જે સંસાર;
 રાજ કાળે જોડીયા જન ઉચ્ચાવચ નરનાર. ૮
 આગળ અંશે પ્રકટિયા જે, અન્ય કહ્યા બહુવાર;
 શ્રીયશોદા ઉત્સંગ લાલિત, પૂરણ અતિસુકુમાર. ૯

અનેક ધર્મ કહ્યા પ્રભુજીએ, નિગમને અનુસાર;
 ગિરિરાજધરણનો તાપ ટાળ્યો, શ્રીલક્ષ્મણસુત નિગ્રહાર
 પોતે તે પ્રાગટ્ય પોતાતણો, યશ તણો કયોરે ઉચ્ચાર;
 પોતે અંગોઅગ સુખદ શોભા, સદન અંગીકાર. ૧૧

સ્કંધસંખ્યાએ કહ્યાં પદ, શ્રીભાગવત રસરાજ;
 ભકતજન પદરજ પ્રતાપે સકલ સરીયાં કાજ. ૧૨

આખ્યાન ૫ મુ—રાગ સામેરી.

(અનીહારે) શ્રીવિકૃલ સુખકારી, નામે નિષ્પાપ થાય
 નરનારી; દુર્ગતિ સકલ નિવારી, પ્રગટ્યા શ્રીવ્રજપતિ
 રાસવિહારી. ૧ માયિક મત જોણે ખંડ્યો, ભક્તિ
 માર્ગ જોણે બહુ પેરે મંડ્યો, ઉત્પત્ત જન સર્વે દંડ્યો,
 મુખ હેતુ કુશળ વિતંડ્યો. ૨ વદનસુધાકર જ્યોતે,
 વચન રસિક રસ રાસ ઉઘોતે; નવજલધનવપુ પોતે,
 સરસ સુધારસ કીધા પ્રભુ હોતે. ૩ ભક્તિપક્ષ દૃઢ કીધો,
 વચન સુધારસ જન શ્રુતિ પીધો, અર્થ સકલ તેનો
 સીધો, તે લીલામાંહે તાણીને લીધો. ૪ ઢાળ-જે
 લીલામાં અંગીકાર કરીયોરે, તેનો સકલ તાપ
 નિસ્તરીયોરે; જેને શ્રીવિકૃલનાથ વિચારેરે, તેને પ્રગટ

પદ્માય^૧ આરે. ૫ ઉપરાંત ભગ્નનકુળ આપેરે, વ્રજમંડળ
સ્થિર કરી સ્થાપેરે; તેને દેવમુનિ સર્વે ગાયરે, તે તો
સર્વ ઉપરાંત સુહાયેરે. ૬ તેને કાળ કર્મ નવ બાંધેરે,
જન્મ તે શિર ધનુષ્ય ન સાંધેરે; એવો માર્ગ શ્રીવલ્લભ
વરનોરે, જ્યાં નહિ પ્રવેશ વિધિ હરનોરે. ૭ જ્યાંહાં
નિત્યરાસ બહુ પેરેરે, મધ્યનાયક નિરતન ઘેરે રે;
જ્યાંહાં રત્નજટિત તટસરિતારે, ત્યાં નવ પક્ષવ
ભૂમિ હરિતારે. ૮ જ્યાંહાં જીવતિ જૂથ બહુ માંયેરે,
શ્રીજી શ્યામલ વર્ણ સુહાયેરે. ૯ એણીપેરે શ્રીગુસાંધજીને
જાણેરે, જાણી અહર્નિશ ગાય વખાણેરે; ૧૦ જીવ
જાતિ હોય કોયરે, તેને તત્ક્ષણ સર્વ સુખ હોયરે. ૧૧
સેવકજન દાસ તમારેરે, તેનો રૂપવિયોગ નિવારેરે ૧૧

આખ્યાન ૬ કું—રાગ પદ્મજ.

સગુ સ્નેહી શામળા વહાલા, અહર્નિશ દર્શન આપોજી,
પરમ સુખ દેવાને કાળે વ્રજમંડલ સ્થિત કરી સ્થાપોજી,
શ્રીવલ્લભ કુંવર કોદામણી, તમારું નામ નિરંતર લીજોજી;
રૂપ સુધારસ માધુરી તે, લોચન ભરી ભરી પીજોજી, ૨

તે પદ ક્યારે દેખીશું, જે ગોધન પૂઠે ધાયેલ;
 વ્રજસુંદરી મુખ મુખ પામીને, વારંવાર અઘાયેલ ૩
 દીવસ સર્વ રયામામળી, રસરૂપ તણા જશ ગાયેલ;
 ગોપ મંડળી મધ્ય દેખીને વારંવાર મુખ થાયેલ. ૪
 વાસર નિર્વાહ એમ કરે, સખી સાયંકાળે પેખેલ;
 અલકમુખ ખુરરજ લાગી તે, કમલ ભ્રમર વિશેખેલ. ૫
 ગોપબાલ મંડલી મધ્ય, રંગ અનેક ઉપજાવેલ;
 મત્ત ગજગતિ મલપતા તે, શ્રીગોકુલમાં આવેલ. ૬
 લોચન ભૃગ પીએ ધણું તે, પ્રગટ મુખ મકરંદલ,
 કમળપત્રશી આંખલડી તે, જોઈ જોઈ ટાળ્યો દ્વંદ્વલ. ૭
 જોતાં તૃપ્તિ ન ઉપજે પ્રભુ અધર સુધારસ પાયેલ;
 ભુંજલતા લીડી ભામિનીના, દિવસ તાપ બુઝાવેલ. ૮
 પૂરણ મુખ દઈ ગોષ્ઠમાં પ્રભુ, આઘેરા પાઉધારેલ;
 યશોમતી લે ભોમણાં સુતને, નીગંજન ઉતારેલ. ૯
 વસ્ત્રાંચલ મુખરજ પોંછીને સકલ રૂપ નિહાળેલ;
 ઉભી થાય રોમાવલી કર, કોમળ અંગ સંભાળેલ. ૧૦
 કરી પેરે પેરે વારણાં સુતને, સદનમાંહે પધેરાવેલ;
 સુંદરી ગૃહ કારજ મિથે વલી, નિરખવાને આવેલ. ૧૧

કૃત્ય^{૧૮} નિત્ય^{૧૯} પ્રતિ ક્ષણ ક્ષણ શ્રીવિકૃલનાથ એવા
 ઉચરવો. ૧૦ રૂપ બેઉ એક તે ભિન્ન થઈ વિસ્તરે.
 વિવિધ લીલા કરે ભજન સાર; વિવિધ વચનાવલી
 નયન સેને મીલી, સંજ્ઞા સૂચવે નિશિ વિહાર; વિવિધ
 મુક્તાવલી પાઠસૂત્રે કરી, ગણસરી શોભિતા કરે શૃંગાર;
 વિવિધ કુસુમાવલી અયિત હાથે કરી, એક એકને કંઠે
 આરોપે હાર, વિવિધ મેવા ભોગ મધુર મિથાન્ન રસ, રસ
 મસ્ત્યા અર્પે તે બહુ પ્રકાર, વિવિધ બીડાં મુગંધી કપૂર
 એકત્રી લવિંગ પુગી અને ખેર સાર, વ્યંજન શીતલ
 વાયુ મુકર કરકમલ ધરી, દેખાડતાં મોઢે સકલ સસાર;
 અહર્નિશ ધ્યાન શ્રીવિકૃલાધીશનું, સકલ કલિમલ
 દુરિત કોટિ દાર, એ પ્રભુ ભુવિ પ્રકટ વિપ્રવરતનુધરી.
 દીડે ત્રિભુવન તણાં ચિત્ત આસે. હાવભાવાદિ કોટિ
 કોટિ કરે, મદનજવરવ્યથા તે વેગે ટાળે ૧૫ જલસરંધ્રે
 સખી જાણે ચિત્રે લખી, વાંછિત નાથની છબી નિહાળે,
 કમલ ખંજન મીન મધુપ જ્યાં ત્યાં થકાં, વઠસોચન
 પ્રાંત પોછાં વાળે ૧૬ દાસનો દાસ જાણે સકલ સજ્જન
 સુણે, શ્રીવિકૃલ આપનું ખિરદ પાળે. ૧૭.

પદ ૮ મુ—રંગ ધનાશ્રી

લલિત મનોહર, શ્રીવલ્લભ સુવન સુજાણ;	
નખશિખ સુંદર પ્રજ્જન જીવન પ્રાણ.	૧
પદનકાંતિ જાણે ઉદયા કેટિક ભાણ;	
દ્વિજકુલમંડન, પ્રગટયા પુરૂષ પ્રમાણ.	૨
નામ નિરૂપમ, ઉચરે સકળ કલ્યાણ;	
તેના સાખી, ચારે વેદ પુરાણ;	૩
અસુર હણેવા, બ્રહ્મવાદ કરપાણ;	
ભક્તિ કરે સહુ, વાજતેરે નિશાણ.	૪
વૈષ્ણવ જનને, આપે પદ નિવારણ;	
મારગ મુકતાં, કોઈ ન માગે દાણ.	૫
ચરણ ચાખડી, વંદે રાણોરાણ;	
સરસ કીધા, જે હુતા પ્રેત પાપાણ.	૬
હતિત પતિતનું, જીવ્યો તમે પ્રકટ એધાણ	
શેષ સહસ્ત્ર મુખ, ઉચરે જેનાં વખાણ	૭
ચૌદ લોકમાં વરતે જેની આણ;	
ત્રાસ તિમિરનું, જાણે સકલ વિહાણ.	૮

અધર્મ સકલનું, પેરે પેરે કીધું વિનાણું;

ધર્મ સકલનું પ્રભુજીએ કીધું ત્રાણ. ૯

મનુષ્ય કીધા, જે હુતા બ્રહ્મ અબળણ;

નિર્ભય કીધા. સિરપરં ધરી નિજ પાણ. ૧૦

નિગમ તત્ત્વરમ યશ ભર્યા, અમૃત સંધાન;

રૂપ સુંદરતા શું કહું નહિ કે એ સમાન. ૧૧

કૃપા કરી હરિ, રાખી બહુ વિધિ કાન

સેવક જનને, રાખી દ્યો એહ લાણ. ૧૨

હાળ-એવાતે ગુણનિધીનાથગાનાં, બ્રહ્મહત્યાદિક અધર્મો;

લીલા તે લહરી સિધુ ઝીલે, રાસ રસિકને જઈ મળે. ૧૩

નિ સાધન જન દિત કરેવા, શ્રીનાથ વિકુલ આવિયા;

વજ્રમાંતે હીંડે મક્તપતા તે, વજ્રસખી મનભાવિયા. ૧૪

કમલ નેણે અમૃત વેણે, વાઙ્મય માધુરી રેડતા;

વેદાધ્યયન ત્રિપે ભુજ અવળે કરી, શોભે સૌને તેડતા. ૧૫

રંગે તે રમતા રસમર્યા, પ્રભુ ઘોષમાં લીલા કરે;

અધીક અધીક પ્રતાપ પૂરણ, યશ દશોદિશ વિસ્તરે. ૧૬

ભાંતિ ભાંતિ લીલા કરે પ્રભુ. સાત સ્વરૂપ સોહામણ;

એક એકધી અધીક શે ભા વજ્રસખી લે ભામણ. ૧૭

પેરે પેરે પરિવાર સોહો, દેવ મોહો નિરખતાં.
 ઉત્સાહ આનંદ ઉલટીયો તે, કુસુમ વરખે હરખતા ૧૮
 પ્રતિ સદન શોભા અતિ ઘણી, ભણી વેદ વદને જાય;
 મકરંદ માતા ભ્રમર ગુંજે, પક્ષી નોંદ સોહાય. ૧૯
 અંતઃપુર લીલા કરે સખી, સકલ જન સંતોષતા;
 જાણે મત્ત માતંગ છૂટયો, નૂપુરને નિરધોષતા. ૨૦
 હારકંકણ કણું ભૂપણ, નાદ નાના હિંડતાં;
 ગાન ગાયે સ્વર સુહાએ, શ્રીનવનીતપ્રિયાજીને પોહતાં. ૨૧
 સંધ્યા સમે શૃંગાર નૌતન, પુલકેજૂંથે સૌ મલી.
 સદન શોભા નિરખતાં તે લક્ષ્મી મન પામ્યાં રણી, ૨૨
 વાસ વાંછે વ્રજ વસેવા એણી પેરે સુખ પામવા;
 શ્રીપુરુષોત્તમ ઉત્તમ વરને, સમે જોઈશિર નામવા. ૨૩
 લીલાને અનુસાર કલરવ, કૂજતા દ્વિજ શોભતા.
 સ્વ સ્વભાવ ત્યાગી ધ્યાન રાગી, કોઈક ભાવે લોભતા. ૨૪
 સહયરી રત્ન-સુકંઠ નાદે, ગાન સુયશ પ્રકાર;
 રસિક જન મન સહયરી, મલિ કરે તે ઉચ્ચાર. ૨૫
 એણી પેરે લીલા કરે, શ્રી વલ્લભરાજ કુમાર;
 ભક્તજનના કોઈ પૂરો, આપો ચરણ વિહાર. ૨૬

આખ્યાન દેખુ—સંગ ખિંસાસ.

નિત્યપ્રતિક્ષણસુખસમરીયે, શ્રીવલ્લભેનો પદિવારે રસના
 શ્રીપુરુષોત્તમ મગટિયા, જગત કરેવા ઉદ્ધારે રસના. ૧
 કલિમાં કારણ એક એ, બીજું સર્વે ભૂમિનો ભારેરસના;
 એ વિના બીજું સદેવખાદલું, ચાદલોટ શણગારેરસના
 શ્રીગોપીનાથજી સોહામણા, મણિમરકત ધનવાનરેરસના;
 સુખદાતા લઘુ જ્ઞાતના પૂરણ પુરૂષ પ્રમાણુરે રસના. ૩
 કમળ લોચન કરૂણા ભર્યા, શ્રીવિકુલ સુખ સારારે રસના,
 દીકરે તાપ ત્રિવિધ ટળે, સ્મરણ માત્ર અધનાશરે રસના ૪
 શ્રીગિરિધર નર ભૂપણ, જ્ઞાત સકલ ધુરિધારે રસના;
 વંન્ના વેદ શાસ્ત્રજણા, શ્રીભામિનીજી ભરતારે રસના. ૫
 શ્રીગોવિંદજી આનંદમય, ધર્મ સકલનું વામરે રસના;
 શ્રીરાણીદુર્ગત રૂડા, ભક્ત સકલ વિશ્રામરે રસના. ૬
 શ્રીમાતૃકૃણજી બાહુડા, સુંદર બીનલે વાનારે રસના;
 કમલલોચનકમલાપતિ છગ્ગીનહિ કેએકસમાનરે રસના ૭
 શ્રીગોકુલપતિઅનિગુણુનિધી, તાતતણોપ્રતિગિંબરેરસના
 શ્રીપાર્વતીપતિ પ્રેમશૂં, શોભા સકલ કુટુંબરે રસના. ૮
 શ્રીરઘુપતિઅતિગજગતિ, રતિપતિકરૂં બલિદારે રસના;
 શ્રીજનકીજીવનએસદા, મધ્યમણિરત્નમયદારે રસના. ૯

શ્રીયદુપતિજીવનજગતના, સદામન પ્રસન્ન ઉદ્ધાસરે રસના;
 નાહતે શ્રીમહારાણીજીતણા, મુખમાધુરીવિલાસરે રસના.૧૦
 શ્રીવનશ્યામજી સિંચે સુધા, જીવને સકલ પ્રલ્લાંડરે રસના;
 નાહતે શ્રીકૃષ્ણાવતીતણા, લીલાનિત્યઅખંડરે રસના.૧૧
 લક્ષ્મી સત્યમામા બેહુ, અગ્રજની અનુહારરે રસના,
 શ્રીનવનીતપ્રિયાજીનેરીઝંખ્યા, સેવ્યાવિવિધપ્રકારરે રસના.
 શોભાયમુનાકમલાદેવકા, જેનેસાતપ્તાંધવ સૌભાગ્યરે રસના
 એમનાચરણસ્મરણકરી, શ્રીવિકુલપદરજરતિભાગ્યરે રસના
 પુત્રપૌત્રાદિક સુખ શુંકહું, જોતું મુખમાંહેએકરે રસના;
 શ્રીવિકુલકલપદ્મમંજુયા, તેની શાખા પ્રસરીઅનેકરે રસના.

ઈતિ શ્રીવલ્લભાખ્યાન સમાપ્ત

પર્વ પર સંકેતું બાલેકે, અલે. પ્રાગકું સાથ લે. ૨૦
 સ્નાન દાન દિવાય દ્વિજકું અલે કાશી પ્રાતલે. ૨૧
 કષ્ટકદિનેરહીકે અલે સંબદ્ધાર્થ, આનંદિતતનુસકુન સુલક્ષ્મિ
 અંપારણ્યમહી જમ આયે, ઇક્ષ્વાકુગર્ભ અવિતજનાયે.
 (છંદ) શ્રાવ જનિ અલે તહાંતે; નગર ચૌકામેં બેસે;
 જગતમેં, આનંદ ફેલ્યો, દશ દિશા માતો હસે. ૨૨
 ચેન હે સુનિ અલે કાશી, ફેર વહીં બન આવહિ; ૨૩
 અગ્નિ ચૌંધા મધ્ય, બાલક, દેખી સન્મુખ ધાવહિ. ૨૪
 મારગદિયો જની જીય માતાલિયે ઉચ્છંગ મોહે દિયો હે વિધાંતા
 તાત સુંતે દોરિ કંઠ લગાયે તિહિ છિન મંગલે હોત બધાયે.
 (છંદ) મંગલ પ્રધાયો હોત તિહું પુર, દેવ દુકું સિ બાજહિ;
 જોત સીકો લક્ષ્મ, પૂછત, પ્રથમ સમયો સાધહિ. ૨૫
 ધન્ય સર્વત પંદ્રહા પેંતીસ માધવ માસહે; ૨૬
 કૃષ્ણ એકાદશી શ્રીવલ્લભ પ્રકટ વદન ચિલાસહે, ૨૭
 શ્રીવલ્લભકુલે આયે કાશી, સુંદર રૂપ નયન સુખરાશી; ૨૮
 સાત વરસે ઉપવીતો ધરાયે, તબતેં વિગ્રીપદન પ્રઠાયે;

(છંદ) મહે ચારો વેદ અરૂં ખાં શાંત્ર મહિના ચારમેં;
 તાતકું અચરજા ભયો, 'યહ કોન રૂપ વિચારમેં;
 નીંદ આઈ કહયો પ્રેમુ, મદેહ ક્યોં તુંમ કરતહો; ?
 પ્રથમ બાની ભઈ હે સો, મકટ જનો અબ ભયો. ૫
 જગ પરિ કહયો પત્ની આગે, ચેહેં પૂરણુ બ્રહ્મ અનુરાગે;
 શ્રીમુખબચન કહે, શ્રીવક્ષભ માયામન ખંડન ભયે મુક્તભ.
 (છંદ) સુક્ષ્મતેં દક્ષિણ પધારે, ગ્યારહ બરસકો વપુ ધરે;
 દેખ માના હરખેં આદર કીયો આવો ધરે. ૧૧
 વિદ્યાનગર કૃષ્ણદેવરાજ, બહુત મતહી જહાં મીલે;
 છતકેં કનકાભિષેકસું, પહે આવત ઇહાં, પહિલે. ૬
 રામાનુજઅરૂમન્નાચાર્ય, વિષ્ણુસ્વામી, નિંબાદિત્યહરિભજ
 શંકરમેઅનુસરતચોરમત, સુકિતાખળતેઆજસખળઅતિં
 (છંદ) મળળ સુન આપુહી પધારે, દારપેં પાડુંચે જળે;
 જૂત્ય દૌરી પ્રતાપ ભરત્યો, રાય આવો ઇહાં અળે.
 રાય આય પ્રણામ કીનો, સખામેં જુ પધારિયે;
 સુનહો બિનતિ કૃપાસાગર, દુષ્ટ મતહિ વિઘેરીએ. ૭

ગંગાગતિઆલંચેત્રેશ્રીવલ્લભંનદીકૃપાભયેસેખંસુલભં
 રેવિકેઉત્તયકિરણંજયોમાદી;તસીસેભાપાંતંઉઠીકાડી;
 (છંદ)કાડોસખસ્તુતિકરે,જખ,કિયો,માયામત,ખંદન;
 શખ્દ.જેજેહોતસખમુખભક્તિપંથભુવમંડન,જખ
 સ્તુતિ કરે દ્વિજેહાંથજોરે;રાય મસ્તક નાવહી;ખંદ
 પ્રથમ મંગલ હોતેહં,કેનકામિષેકે કરાવહી. -
 માછેજલસેનંદાય બિરાજે,પિનત્તિફરીરાયે મત સાજે
 દ્રવ્ય સખ અંગીકૃત કરિયે,ખભુ.ખોલે યહ નાંહી અહિયે
 (છંદ)અહિયે નાહિન સનાનચલચત્રે ખાંટાસખદ્રે દીજયે;
 ખાંટ દીનો કશી ખિમતિ મોહિશરણુ લુલીજયે. -
 કૃપા કરકે શરણુ લીનો;ધાર ભરિ મહેરે પ્રિયો;ખંદ
 સમ સેકે કહેયોદેવી,દ્વિજ સંગીકૃત કયો;ખંદ
 મહાંતે પંકરપુરે જુ સિધારે;શ્રીચિહ્નનાથ મિલનકોંખંધારે
 ભીમરથીકે પારુમિલેજખ દોહિતમર્મે આનંદ બદયો.તખે.
 (છંદ)બદયો આમંદાકરી ખિનતિ;આપેકેંયહ પ્રથમ લંચો
 કહી શ્રીચિહ્નનાથજીવે મિત્રતા પથ અગટિયો. -
 ફેરીશ્રી ગોઠુળં પધારે,જનિરખાયમુના દુરખાહી;ખંદ
 સંગે દમંસાદિકંજીતે;તિનર્પે કૃપારસ અરખહી. -૧૦

એક સમે ચિંતાચિત્ત આઈ, દેવી કીહિ બિન્ન, જની જાઈ?
 આસુરીસોં સંખ મિલિત સદાઈ ભિન્ન હોય સો કોન ઉપાઈ
 (છંદ) ભિન્નકો જખચિત્તે ધર્યો તમે પ્રેમુ પવારે તિહિ સંમે;
 મધુર રૂપ અનંગ મેહિત, કહત સુધ કીને હમે. ૧૦
 કરો અખતે અહકો સંખધ દેવી સૃષ્ટિસોં; વે ૧૧
 પાંચ દોષ ન રહે તાકે, નિવેદન કરો વૃષ્ટિસો. ૧૨
 વચન સુની હરખે શ્રીવલ્લભ; યદ્યાશોતે પરમ અંતિ સુલભ;
 કંઈ પવિત્રા લે પહેરાયે; મિસરી ભોગ ધરી મન ભાયે.
 (છંદ) ભયો ભાયો ચિત્તકો તખ, પુષ્ટિપથકો અનુસરે,
 શરણ જે આવત નિરંતર, કાલમિયતે ના કરે. ૧૩
 પ્રકટ સખ લીલા દિખાવત, નંદનંદન જે કરી; ૧૪
 અવનિપર પદ પદ સખી, પરિક્રમા મિષ ઉર ધરી. ૧૫
 દેર પંદરપુર જખ આયે, શ્રીવિહુલનાથ કહી મન ભાયે;
 કરિ વિવાહ બહુરૂપ દિખાવો, મેરો નામસુવનકો ધરાવો,
 (છંદ) ધરો ચિત્તમે ખાતિયહ, કાશી વિવાહ જુ હોયગો
 મેં કહયો દિગ્ધ આય ખીનતિ, કરે ચરણ સમોયગો.
 આય વહાંતે વિવાહ કીનો, અધિક મંગલ તખ ભયો;
 નામ ધર્યો શ્રી મહાજ્ઞકમ્બી, દેખી જોરિ દુઃખાગયો; ૧૬

પરિઠમા ત્રીજી ચિત્ત આઈ, નિકસ ચલે શ્રીવલ્લભરાઈ ;
 બાડખંડમેં પ્રભુને જતાઈ, અળકે મોહિમિત્રોમનભાઈ.
 (છંદ) મિલેંગે હરિદાસપેં, જહાં તીન દમન કહાવહી;
 ઈંદ્ર નાગ જી દેવ દમના, સોં મેરો નામ જતાવહી.
 ફેરકે જળ વ્રજ પધારે, પાંચ સેવક સંગહે. ૧૪

સદુ હે આન્યારમેં, તહાં દારેપેં કાડે રહે,
 સદુ કહે સ્વામી, કંછુ ખેહે, મેઘન કહિ સેવકકો લે હે;
 ઇંતને પ્રભુ ગિરિઉપર બોલે, લાઈ નરો દૂધ અનુબોલે,
 (છંદ) બોલી નરો યહ પાહુને આયેં તિનહીંકો બેઠારિયે;
 પ્રભુ કહતે મોહે ખેર લાગત, ભલી ચિત્ત બિચારીયે.

લે ગઈ પય પ્યાય આઈ, દેખ શ્રીવલ્લભ કહયો;
 બચ્યો હેં કંછુ હમેં દીજે, બોલ પહેલોહી ગહયો. ૧૫
 દેખ નરો બોલી હોં વારી, નામ દીજ્યે ગર્વે પ્રહારી.
 નામ દીનો પૂછી વે કહાં હે કહિ પર્વતપર જાઓ તહાંહે
 (છંદ) તહાં દેખે પ્રાણપતિ તખ, હુલસિદોઉ તન કુલહી,
 વહી સમેં સુખ કહિ ન આવે, યં ગુગતિ મતિ બૂલેહી.

હંસિ કહયો સકુટુંબ આવો, નિકટ રહી સેવા કરો;
 માનિ વચન પ્રમાણુ કીનો, સાસરે દિશ પગ ધર્યો. ૧૬

कछुके दिनेरहीसंगसि आये, असे अडेसमे निजहर्षभाये;
 सेवेत भद्रहीसेसेके आये आसोवदी द्वादशी शुभभाये।
 (छंद) गायो श्रीगोपीनाथं, ज्येष्ठ जन्महीनो आयोके।
 ननि असंकोप हरेभक्त, देतदाने भद्वयेके।
 ईरके यरथाट आये, कछुके दिन रहूँ जनेके।
 धन्य संवत् भद्रही, धन भंडातरीं शुभ भौमके।
 पोपकुछुनेभीज्येष्ठ आठ, घरघर भंगरी छौत अधोठ।
 श्रीविष्णुनाथ जन्म लथो सुनिके छंदत द्वादशी आनंदे।
 (छंद) अनंदे आठयो मेहुदिशा, छपिदेभ श्रीवर्द्धन।
 भिउ कछु सुसंकाय वितये, दाढि हसन अरे भन वसे।
 तिसष्ठ भृगमह छिपरी हरेभक्त, द्वादसी गुण गोपयके।
 कृपाते उछलित निजहर्ष, छिपतनाही छिपाछये।
 श्रीगोपलमे धीसे सुहायो, श्रीकृष्णमे पद्मावती पाते।
 श्रीगिरिवरधर हीनही छिपायो, श्रीनवनाथ प्रिये।

ગા. શ્રીનૃસિંહલાલજી.

ગા. શ્રીગોવર્દનલાલજી.

ગા. શ્રી નૃસિંહલાલજીમહારાજ
પ્રાકટ્ય સંવત ૧૯૦૨ ભાદ્રપદ કૃષ્ણ ૧૧

ગા. શ્રી ગોવર્દનલાલજીમહારાજ
પ્રાકટ્ય સંવત ૧૯૧૬ ભાદ્રપદ કૃષ્ણ ૩

ભામિનીરાની, કમલા બખ્ખાની, પારંવેતી, જનકીમહારાની
 કૃષ્ણાવતી મિલિ સાતો કહાયે, યહ અલૌકિક રૂપ મહાયે.
 મહા અલૌકિક અગ્નિકુલ સખ અલૌકિક અષ્ટ છાપહે,
 અલૌકિક સખ ભક્તજન જો, શરણુ લીને આપહે;
 યથામતિ કછુ બરનિ આઈ, જાનિયો યહ દાસ હેં;
 શ્રીદ્વારકેશ નિરોધ માગે, યહી ફક્તકી આસ હેં. ૨૨

છતિ શ્રી મુલપૂરૂષ સંપૂર્ણ.

अथ श्रीयमुनाष्टक.

नमामि यमुनामहं सकलसिद्धिहेतुं मुदा ॥
 मुरारिपदपङ्कजस्कुरदमन्दरेणुत्कटाम् ॥
 तटस्थनवकाननप्रकटभोदपुष्पाभ्युना ॥
 सुरासुरसुपूजितस्मरपितुः श्रियंभिष्यतीम् ॥ १ ॥
 कलिन्दगिरिभस्तके पतदमन्दपूरेण्णवला ॥
 विलासगमनोद्धसत् प्रकटगंर्शोद्धोतता ॥
 सद्योपगतिदंतुरा समधीरुद्धोद्धोतता ॥
 मुकुन्दरतिवर्द्धिनी जयति पद्मभक्त्योः सुता ॥ २ ॥
 सुवं सुवनपावनीमधीगतामनेकस्वनैः
 प्रियाभिरिव सेवितां शुक्रभयुरहंसादिभिः
 तरंगसुजकंदणुप्रकटमुद्रितावालुका ॥
 नितम्बतटसुंदरीं नमत कृष्णतुर्यप्रियाम् ॥
 अनंतगुणलूपिते शिवविरन्विदेवस्तुते ॥
 धनाधननिभे सदा ध्रुव पराशराक्षीष्टदे ॥
 विशुद्धमथुरातटे सकलगोपगोपीवृत्ते ॥
 कृपाजलधिसंश्रिते भम मनः सुभं लावय ॥ ४ ॥
 यथा यरणुपद्मज मुरारिपोः प्रियंलावुका ॥
 सभागमनतोऽभवत् सकलसिद्धिदा सेवताम् ॥

तथा सदृशताभियात् कृमक्ष्ण सपत्निव यद् ॥
 धरि प्रियदक्षिन्द्या मनसि मे सदा स्थायिताम् ॥५॥
 नमोस्तु यमुने सदा तव यस्मिन्मत्स्यद्वेषुतं ॥
 न नतु यमयातना भवति ते पयः पानतः ॥
 यमोऽपि अग्निनीमुतान्कथमुबन्ति दुष्टानपि ॥
 प्रियो भवति सेवनात् तव हरेर्यथा गोपिकाः ॥ ६ ॥
 भमास्तु तव सन्निधौ तनुनवत्वमेतावता ॥
 न दुर्लभतमा रतिर्भुररिषा मुकुन्दप्रिये ॥
 व्यतोस्तु तव लालना सुरधुनी परं संगमात् ॥
 तवैव भुविशीर्तिता न तु कदापि पुष्टिस्थिते ॥ ७ ॥
 स्तुतिं तव करोति कः कृमक्ष्णसपत्नि प्रिये ॥
 हरेर्यदनुसेवया भवति सौख्यमाभोक्षतः ॥
 धृतं तव कथाधिका संकलगापिकासंगम ॥
 स्मरत्रभञ्जलाणुलिः संकलगावर्गः संगम ॥ ८ ॥
 तवाष्टकमिदं मुदा पठति स्मरसूते सदा ॥
 सभस्तद्वृत्तक्षयो भवति वै मुकुन्दे रतिः ॥
 तथा संकलसिद्धयो मुचरिपुश्च संतुष्यति ॥
 स्वभावविषयो भवेद्दति वक्ष्यते श्रीहरेः ॥ ९ ॥
 धति श्री यमुनाष्टकं स पूर्णम्

ગા. શ્રી જીવનલાલજી મહારાજ—મુંબઈ.

પ્રાકટ્ય મોરારજી

માગસર સુદ ૫

સ ૧૮૮૪

જયતિસવલ્લભ ઈશઃશ્રીવિઠ્ઠલહ સહાન્વયશ્ચસદા ॥
અજ્ઞાનાવ્હન્વાંતધ્વંસકંઝલાસકોહદઙ્ગસ્ય ॥ ૨ ॥

હે' છનકેં શ્રીચણ્દાજી સર્વદા અપની ગોદીમે' ખિન્નાવતહે' ઓર જે માખન અરોગિવેમે' ઉત્કંઠાયુક્ત હે' યાદીતે' દક્ષિણ શ્રીહરતમે' સદા નવનીત તિયે' રહતહે' ઓર જે સો જે વેદા-
દિકમે' પ્રસિદ્ધહે' ઓર છનકે' દર્શન કિયેમું મજ ભક્તનકે' નેત્રકું' ખટો આનંદ હોતહે' યા વિશેષણમું વિરૂદ્ધ ધર્માશ્રયત્વ સુચન કીયે. કયો જે ભાક્તભાવમે' હું, પ્રાઢલાવધુક્ત હે' તાતે' ઓર યશોદોત્સંગલાલિત' યા પદમું પરમ તત્વરૂપતા સુચન કરી યહ ખાત અણુભાગ્યકી સમાપ્તિકે પ્રલોકનમે' સ્પુટ હે'.

૧ અખ એસે પ્રભુનકે નમન કરિકે' દુસરે રલોકમે' શુર નકે નમન કરતહે' તા રલોકકે અર્થ ઇશ સો સર્વ મનોરથ પુરિવેમે સમર્થ એસે ઓર, વેદપુરાણાદિકનમે' પ્રસિદ્ધ એસે જે શ્રીમદ્વાપ્તજી તે સર્વોપરિ ગિરાજતહે' ઓર શ્રીગુમાંધજી હું સર્વદા અપને, વંશસહિત યા લોકમે' સર્વોપરિ ગિરાજત હે' અખ જે દોઢ કેસે હે' સો કહતહે' જે શ્રી આચાર્યજી ઓર શ્રીગુસાં-
ધજી અજ્ઞાનરૂપ અધકારકે નાશ કરતહે' ઓર ભક્તનકે દુઃખરૂપ કમલનકે વિકાસ કરતહે' યાતે' દોઢનકે અસાધિક સુધરૂપતા સુચન કરી.

શ્રીમદ્ગોવર્ધનગુરોઃપાદપદ્મપરાગભૃત્ ॥ કુર્વેહંવલ્લભા-
 ખ્યન૦યાખ્યાનંહિયથામતિ ॥ ૩ ॥ ત્રેજપ્રિયઃસમાખ્યા-
 તોયસ્માદસ્મત્પ્રભુઃસદા ॥ તસ્માત્તત્રીતયેનુનંકુર્વેતદ્વજ્ર
 ભાપયા ॥ ૪ ॥ અખ એક સમયકે વિષે શ્રીગુસાંઈણ
 રાજનગરમે ભાયજ્ઞા કોઠારીકે ઘર પધારેહતે ॥ તહાં ઉનકી
 માર્થનાસું ઉનકે જામાતા ગોપાલદાસપે અનુગ્રહ કરિકે

૧ અખ તીસરે શ્લોકમે અથ કરિવેકી પ્રતિજ્ઞા કરતહો અપને
 શુદ્ધેવ ચોર ધર્મ પિતા એસે જો શ્રીગોવર્ધનજી મહારાજ તિનકે
 કારણુવિંદકી રજકોં અપને મસ્તક હુદયાદિકનમે ધારણુ કરિવે
 વારે ॥ એસો મેં શ્રીવલ્લભાખ્યાનકી ટીકા મેરી બુદ્ધિઅનુસાર
 કરતહો ॥ યા શ્લોકમે શુદ્ધનકી કૃપાસુંહી યહ ટીકા મોસુ જાની
 સકેગી એસે દીનતા સુચન કરી કયોં જો દીનતા યા માર્ગમે
 શુખ્ય હે.

૨ અખ આપકી સંસ્કૃત ગ્રંથ જનાયવેકી આછી શક્તિહો તાહીતે
 શ્રી જાલકૃષ્ણ અપુત્રભૃતિ અનેક જડે જડે સંસ્કૃત ગ્રંથ આપને
 કરે હેં તખ યહ ટીકા પ્રજ્ઞભાષામે કયો કરી તાકો કારણુ એથે
 શ્લોકમે કહતહોં તા શ્લોકકો અર્થ હુમારે પ્રભુનકું સદા પ્રજ્ઞ-
 દેશહી જહુત પ્રિય હો યહ જાત પુરાણાદિકનમે કહી હે તથા
 ભક્તનને હુ કીર્તનાદિકમે આછી રીતસું ગાઇ હે તાતેં પ્રજ્ઞ
 પ્રિય એસે જે પ્રભુ તિનકી નિશ્ચય પ્રસન્નતા કે લિયે મેં યહ
 ટીકા પ્રજ્ઞભાષામે કરતહો.

આપકો અર્વિત તાંબુલ દિયો ॥ તાતેં ઉનકે મુખદ્વારા
 વલ્લભાખ્યાનકે પ્રાદુર્ભાવ ભયો ચે આખ્યાયિકા વાર્તામિં
 પ્રસિદ્ધ હે તાસોં સંક્ષેપસો લિખીહે ॥ ચે વલ્લભાખ્યાન
 વેદતુલ્ય સ્વતઃપ્રમાણ હેં તિનકી મે વ્યાખ્યા કરતહોં ।
 ઇહાં બહિર્મુખ અજાનાંધ શંકા કરત હે ॥ જીવવિશે
 ગોપાલદાસ હે તાકી યહ વાણી હે ॥ તાસોં યાકોં તુમ
 વેદતુલ્ય સ્વતઃ પ્રમાણ કાહેકોં કહત હો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥
 પુર્ણપુરોત્તમ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી તિનકી યહ વાણી હે
 તાસોં વેદતુલ્ય સ્વતઃપ્રમાણ હે ॥ શંકા કરત હે ॥ શ્રી
 વિઠ્ઠલનાથજી પુર્ણપુરોત્તમ હે તામે કહા પ્રમાણ ॥
 ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ પુંડરીકપુરસ્થ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી સ્વેચ્છાસોં
 શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે ધર પ્રગટ ભયે હેં યહ આખ્યાયિકા
 પ્રસિદ્ધ પ્રમાણ હે ॥ દેવી જીવનકોં તો શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી
 કે પુર્ણપુરોત્તમત્વં અનુભવ સિદ્ધ હે ॥ ઓર પુરાણાં
 તરમેંહુ કલિયુગીયાવતાર ગણના કીનીહે તહાં કહ્યા હે ॥
 કૃપણો બુદ્ધો વિઠ્ઠલેશઃ કલિકર્મેષ્ઠિનિર્મુતતઃ ॥ ઓર અભિ-

૧ કલિયુગમેં પ્રજુનકે ચાર અવતાર કૃષ્ણ શુદ્ધ શ્રીગુનાંધજી

૨ મારિવે વારે એસે કહિક.

પુરાણમેં ભવિષ્યોત્તર ખંડમેંહુ વેદ્વલોદ્યગ્નિરૂપઃ સ્યાદ્વિ-
 કુલઃ પુરૂષોત્તમઃ ॥ એસો વાક્ય હે ॥ તાસેં શ્રીવિકુલ-
 નાથજી પુરૂષપુરૂષોત્તમ હે ॥ યાવિપયક શ્રુતિસ્મૃતિપુરાણ
 તંત્રસ્થ વિશેષ પ્રમાણ શ્રુતિરહસ્ય ચરિત્રચિંતામણિ
 પ્રભૃતિ ગ્રંથનમેં સમુલ લિખે હેં ॥ શંકા ॥ ઠીકહે શ્રીવિ-
 કુલનાથજી પુરૂષપુરૂષોત્તમ હેં પરંતુ યહ બાની તો
 ગોપાલદાસજી હે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ગોપાલદાસજી તો નિમિ
 તમાત્ર હેં ॥ બાની તો શ્રીવિકુલનાથજી હે ॥ શંકા ॥
 દેહાંતરમેં યહ બાત કેસે સંભવે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ચતુર્થ
 સ્કંધમેં રાજા ઉત્તાનપાદકો પુત્ર ધ્રુવ તાકેં પ્રભુ પ્રસન્ન
 ભયે તબ દર્શન દિયો ॥ એર વેદમય ને પાંચજન્ય
 શંખ આપકે શ્રીહસ્તમેં હતો તાકો સ્પર્શ ધ્રુવકે કપો-
 લકેં કરાયો તબ સ્તુતિ કરી તામેં કહ્યો ને ॥ ચોંતઃ
 પ્રવિશ્યમમવાચ્યમિમાંસુપ્રાંસંજીવ યત્યખિલશક્તિધરઃ

૧ શ્રીમહાપ્રભુજી એર શ્રીગુસાંઈજી યહ ભગવન્મુખાગ્નિરૂપ
 એર વસ્તુતઃ સાક્ષાત્પુરૂષોત્તમરૂપ હેં.

૨ શ્રુતિરહસ્ય યા નામકો કાશીસ્થ શ્રીગિરિધરજી માહારાજદૃત
 ગ્રંથ હે એર ચરિત્રચિંતામણી શ્રીદેવકીનાંદનજી માહારાજદૃત
 આચાર્યચરિત્રનિરૂપક ગ્રંથ હે.

સ્વધ્યાન્મા ॥ યાકો અર્થ ॥ સળ શક્તિ ધારણક્રિયા
 પ્રભુ મેરે અંતઃકરણમે પ્રવેશ કરિકે મેરી નિર્બે
 બાનીકો સંલવન આપકે તેજસોં કરતહે ॥ યા રીતે
 શ્રીવિકુલનાથજી આપકે મુખારવિંદકે મુધારસક્રાંત
 ગોપાલદાસજીકે ભ્રમરકીટકન્યાયસુ અલૌકિક દેહ સંપા
 દન કરિકે અંતઃકરણમે પ્રવેશકરિકે આપહો આજ્ઞા
 કિયેહે તેસેહિ અલ્લાદિક વ્યાસાદિકદ્વારા વેદાદિક શ્રીમ
 દ્વાગવતાદિકકે પ્રાકટ્યકીયો તાકો કારણ યહ જો શ્રીપુર
 પોતમકી લીલાકો તથા સ્વરૂપકો નિરૂપણ કરિવે
 જવકો સામર્થ્ય નાહો કેસે જો શ્રીપુરપોતમકી લીલા
 તથા સ્વરૂપ વાંખનોગોચરાતીત હે ॥ ઓર શ્રીવક્ષભા
 ય્યાનમે તો શ્રીપુરપોતમકી લીલા તથા સ્વરૂપકો નિરૂ
 પણ હે ॥ તાસોં ચે વક્ષભાખ્યાનહુ શ્રીપુરપોતમકી
 બાણી હે તાસો હમ વેદતુલ્ય સ્વતઃપ્રમાણ ધનિકે
 કહેતહે ॥ ઓર અલ્લાદિકદ્વારા વેદાદિક શ્રીપુરપોતમ
 કી પ્રકટ કિયેહે યહ બાત તો શ્વેતાશ્વેતરગોપાલતાપ
 ૧ જેસે ભ્રમરી કીટકકો ઉઠાયકે અપુને સ્થાનમે લેળાય તમ
 ૨ કીટક ભ્રમરીકે વાયવોં સાક્ષાત ભ્રમરરૂપ હોયનાયહે તે
 ૩ સોં જીવ ભગવતરૂપ હોય.

॥ દિક ઉપનિષદનમે તથા શ્રીભાગવતમે^૧ પ્રયોદિતાયે
 રાસરસ્વતી વિતન્વતાઙ્ગસ્યસર્તીસ્મૃતિં^૨ હદિ ॥ સ્વ-
 ૧ ॥ આપ્રાદુરભુતિક્ષારયતઃ તેનેબ્રહ્મહૃદાયઆદિકવયે કસ્મૈ
 વિભાસિતોયમતુસોજ્ઞાનપ્રદીપઃપુરા ધૃત્યાદિસ્થલમે
 સદ્ધૃષ્ટે ॥ શંકા ॥ તુમને ધ્રુવકે દ્રષ્ટાંત દિયો તા રીતસોં
 ધ્રુવકી બાનીકી તુલ્યતા આવેહે તખ ચે વેદતુલ્ય
 ૧ ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ દૃષ્ટાંત દિયેસો કહુ તાકી તુલ્યતા
 ટીંતિકડેવિપે સખ રીતસોં નાહી આવે ॥ જેસે ભગ-
 વેજકોં સુર્યાદિકનકી ઉપમા દેતહે તાસોં કહા ભગવ-
 ૪ સુર્યાદિકકે તેજસોં તુલ્ય ભયો ભગવત્તેજ તો
 નાધિક અલૌકિક હે ॥ તેસેં ચા બાનીકો ઓર ધ્રુવકી
 બાનીકો બોહોત તારતમ્ય હે ॥ શંકા ॥ ભગવત્તેજકો
 ૥૨ સુર્યાદિકકે તેજકો તારતમ્ય તો અનુમાનસોં તથા
 દિકસોં જનપરતહે ॥ પરંતુ યાકો તારતમ્ય કોન
 તસોં હે સો કહો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ધ્રુવકોં તો તપસ્યાદિ

૧ બ્રહ્માણકે મનમેં યથાર્થ સ્મૃતિ લાયકે પ્રબુનને અપુને
 રૂપભુત વેદ પ્રગટ કિયે.

૨ યહ શ્રી ભાગવતરૂપ અનુપમ જ્ઞાનદીપક પ્રબુનનેં બ્રહ્માણક
 ખાયો.

સોં થે આખ્યાનહુ પ્રાકૃત જેસે બોસતહોં અપરંતુ અપ્રા
કૃત હેં વેદસોં અધિકહેં ॥ શંકા ॥ વેદસોં અધિકહેં જેસે
કહતહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ વેદતો પુર્ણપુરુષોત્તમકે નિશ્વાસહે ॥
ઓર થે આખ્યાનતો બાની હે ॥ તાસો-યહ તોરતમ્ય
આયો જે નિઃશ્વાસસોં અભિપ્રાય કહ્યુ સ્પુટામંહી હોંય
ઓર બાનીસોંતો વક્તાકો અભિપ્રાય સ્પુટાહોતહે તાસોં
યહ વેદસોં અધિક હે ॥ યહ સખ પ્રકાર મેને બહિર્મુખ
ખડો શંકા નિરાસાર્ય કહયા ॥ વસ્તુતઃ તો શ્રીપુરુષો
ત્તમ વેદ ભગવદીય ભગવદીયકીબાની યહ સખ એક
રૂપહી હેં આમેં તિલમાત્રહુ ભેદ નાહીં યહ વાર્તા નિઃસં
દેહ હેં યાતેં મેરી બાની સક્ષ્મ કરિવેડોં નવાખ્યાનકે
બ્યાખ્યાનકો આરંભ કરતહોં ॥ રાગ કેદારમેં ॥ અખ પ્રથમ
આખ્યાનકો ગાન કેદારરાગમેં કિયો તાકો નિદાન-યહ જે
શ્રીપુર્ણપુરુષોત્તમ સર્વદા રસલીલાવિશિષ્ટહે ઓર રાસ
લીલોચિત સમય પુર્ણચંદ્રવતી રત્નીહે ઓર તાસમયો
ચિત રાગ કેદારે હે ॥ સાતે પ્રભુનકોં અત્યંત પ્રિય હે ॥
યાહીતે પ્રથમાખ્યાનકો ગાન કેદારરાગમેં કિયો ॥

અર આખ્યાનકું બેદમું અધિકય કહયો સો કેવલ વાદિ માન
ભંગાય

॥ વંદૂં શ્રીવિઠલ સુંદરવર નવ ઘન ઝ્યામ તમાલ જી ॥
 અબ ગોપાલદાસજી બિનતી કરતહે ॥ આર્થ શ્રીવિઠલ
 પુણ્ય પુરુષોત્તમ હો ॥ આપકોં મે ઇંદન કરતેહો ॥ વિઠલ
 શબ્દકો અર્થ વિદ્સો જ્ઞાન તાકરકે ॥ સો શુન્ય ધતિને
 અંજાની ને જીવં તિનકોં લ સો ને અંગીકાર કરેં હેં તે
 વિઠલ કહિયે ઓર શ્રી સો શોભા ॥ અથવા શ્રીસ્વામિ-
 ન્યાદિક તિનકરકેં ચુક્ત ને વિઠલ તે શ્રીવિઠલ કહિયે ॥
 શ્રીપુરુષોત્તમહી નિઃસાધન જનહિતકર્તા હેં સો શ્રીભાગ
 વત દશમસ્કંધમે પુર્વાષ્ટમે ॥ તસ્માન્મચ્છરણ ગોષ્ઠમન્ના
 થંમંત્પરિગ્રહમ્ ॥ યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કીયોહેં યાકો ભા-
 વાર્થ યહ મહા અજ્ઞાની હોં નિઃસાધન હોં યાહીતેં વંદન
 માત્ર કરતહોં ॥ ઓર મેરો કછુ સામર્થ્ય નહીંહેં મેરો
 ઉદ્ધાર આપેહીં કરેગે ॥ યાહી તાત્પર્યતેં વંદુ યેં વંદને
 વાચકપદ ધહોં પ્રથમહી કહયો કયોં ને પ્રભુનકું પ્રસન્ન
 કરિવેકો સાધન મમમ બિના ઓર કછુ નહીંહેં યહ બાત
 નમો ભગવતે તસ્મૈ યા શ્લોકકે નીખંધ તથા આવરણે

૧ પ્રભુને આજ્ઞા કીનીહે ને યા વ્રજકો રક્ષક તથા પતિ મે
 હું ઓર યાકો મેને આપનો કિયોહે ૮

ભંગમેં શ્રુતિસ્મૃતિનસું-સ્થાપન કરીહે ઓર યાહીતે શ્રી
 વલ્લભાચાર્યજીહુ સખ ગ્રંથનકે આરંભમેં નમનવાચકપદ
 પ્રથમ લિખતહે ॥ અખ વંદન માત્રસોં સ્વરૂપસ્પૃતિ, ભઈ
 તા સ્વરૂપકો વર્ણન કરતહે ॥ મુંદર ॥ જે કામ ગંદ્રાદિક
 તિનતે હુ ॥ વર ॥ શ્રેષ્ઠ કેસેં જે ચદ્રકામાદિકનકે તો
 પ્રાકૃત સોંદર્ય હે ઓર આપકે તો અપ્રાકૃત સોંદર્ય હે ॥
 અથવા મુંદર જે શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે વર પતિ ॥
 અથવા મુંદર જે દેવીજીવ તિનકે વરણ કરવેવારે અથવા
 તિનને વરવેકોંચોગ્ય યહી અભિપ્રાય મુંકક કઠવલ્યાદિ
 ઉપનિષદનમેં તથા ગાયત્રીમેં વર્ણન ક્રિયાહે ॥ ઓર
 બૃહદ્વામન પુગણકે ઉત્તરખિલ્યસ્થ વૃંદાવનમહાત્મ્યમેં
 બ્રહ્માજીનેં ભૃગુસોં યહી અભિપ્રાય કહયોહે ॥ સ્ત્રિયોત્રા
 પુરૂષાવાપિભર્તૃભ વેનકેશવમ્ ॥ હૃદિકત્વાગતિયાંતિશ્રુતી
 નાંનાત્રસંશયઃ ॥ યારસેકમે ॥ યાહીતેં મુંદરવર એસેં
 નિરૂપણ દિયે ॥ ઓર આપ કેસેદો ॥ નવચનગ્યામતમાલ ॥
 નવસો નવીન ઓર વન એ પત્રકસાદિકનસોં ગોહેરો જે

૧ સ્ત્રી હોય અથવા પુરૂષ હોય પરંતુ મશુદી દ્વારે પતી હેં
 એતે દૃઢ્યમેં ધ્યાન કરે તો શ્રુતીનકી ગતિકો પ્રમ્ત હોંય ઇનને
 વિન જીવનકો ભગવદ્દીક્ષાપ્રાપ્તિ હોય.

શ્યામતમાલકો વૃક્ષ તાજેસે હો ॥ શ્યામતમાલકો વૃક્ષ
જેસે શ્યામ દિસતહે તેસે આપકે હુ શ્રીઅંગકો વર્ણ
શ્યામહે ॥ યાકો ભવાર્થ યહ જો જોસે શ્યામતમાલકે વૃક્ષ
જો અપને પાસ પ્રાપ્ત હોય તાકો તાપ મિટાવે તેસે આપહુ
જો શરણુ આવે તાકો તાપ દુર કરતહો ॥ ઓર જોસે
શ્યામતમાલવૃક્ષકે આશ્રયસોં અનેક લતા પ્રફુલ્લિત હોતહે
અનેક પદ્મિ સુખ પાવત હે ॥ અનેક શાખા ફલ પત્રસોં
શેષતહે ॥ તેસે આપકે આશ્રયસોં શ્રુતિસ્મૃતિ યથાર્થ
સાર્થક હોયકે પ્રફુલ્લિત હોતહે ॥ અનેક દેવીજીવ સુખ
પાવતહે ઓર સ્વપરિવારરૂપ શાખાફલપત્રનસોં આપે
શેષતહે ॥ અથવા ॥ દો ઉપમા દીનીહે નવવન ઓર
તમાલવૃક્ષ તા જોસે શ્યામ આપ હો ॥ શ્યામશબ્દકો
મધ્યમણિન્યાયસોં દોઈ ઉપમાનસોં સંબંધ હે ॥ ધનકી
ઉપમા દીની તાસોં યહ સુચન ક્રિયો ॥ જોસે ધન સુચકો
તાપ નિવારણ કરતહે રસવૃષ્ટિ કરત હે મયુરાદિકર્નકોં આ-
નંદ દેતહે પૃથ્વીકોં આર્દ્ર કરતહે ॥ વિદ્યુજ્વલાસોં બકાવ-

૧ જોસે એક ડોસમે ત્રીન મણી પદાર્થે હોય તો ત્રીયકો
મણી હોય સો દોઈ બાજુકે મણિનકો સ્પર્શ કરે તેસે ત્રીયકો પદ
દોઈ આડી લગેહ.

ભંગમેં શ્રુતિસ્મૃતિનમું સ્થાપન કરીહે ઓર યાકીતે ॥
 વલ્લભાચાર્યહિહુ સખ ગ્રંથનહે આરંભમેં નમનવાચકપ
 પ્રથમ લિખતહે ॥ અખ વંદન માત્રસોં સ્વરૂપસ્તુતિ ભં
 તા સ્વરૂપકો વર્ણન કરતહે ॥ સુંદર ॥ જે કામ ચંદ્રાદિક
 તિનતે હુ ॥ વર ॥ શ્રેષ્ઠ કેસેં જે ચંદ્રકામાદિકનકો તે
 પ્રાકૃત સોંદર્ય હે ઓર આપકો તે અપ્રાકૃત સોંદર્ય હે ॥
 અથવા સુંદર જે શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે વર પતિ ॥
 અથવા સુંદર જે દેવીજીવ તિનકો વરણ કરવેવારે અથવા
 તિનને વરવેકોંચોગ્ય યહો અભિપ્રાય મુંડક કૃકવલ્યાદિ
 ઉપનિષદનમેં તથા ગાયત્રીમેં વર્ણન કિયાહે ॥ ઓર
 બૃહદ્વામન પુરાણકે ઉત્તરખિલ્યસ્થ વૃંદાવનમહાત્મ્યમેં
 બ્રહ્માજનેં ભૃગુસોં યહો અભિપ્રાય કહયોહે ॥ સિંચોવા

યામતમાલકો વૃક્ષ તાજેસે હો ॥ શ્યામતમાલકો વૃક્ષ
 તેસે શ્યામ દિસતહે તેસે આપકે હુ શ્રીઅંગકો વર્ણ
 યામહે ॥ યાકો ભ.વાર્થ' યહ જો જોસે શ્યામતમાલકો દિયા
 તે અપને પાસ પ્રાપ્ત હોય તોકો તાપ મિ ॥ તેસે આપને
 તે શરણુ આવે તોકો તાપ દુરુસંબન્ધ છુડાયકે ઉદ્ધાર
 યામતમાલવૃક્ષકે આરંભિંદકે સ્પર્શસોં સ્વલીલાપયોગી
 મનેકે પશ્ચિમ યા રીતસોં તો આપ પુર્ણપુરુષોત્તમ'હે
 ભત'કેલાવતાર જો શ્રીવરાહવતાર તિનકી તુલ્યતા ભઈ
 ॥ થ'કાંકા નિવારણાર્થ' કહયો ॥ પરમદયાલુ યાકો ભાવાર્થ ॥
 શ્રીવરાહજીને તો પ્રલાદિકનકી પ્રાર્થનાસોં, પૃથ્વીકો ઉદ્ધાર
 યો, ઓર જીતનો પ્રયોજન હતો, તિતને હી સમયમે,
 પ્રશાંનંદ દિયો ઓર કિયો, ઓર રસસંબંધ છુડાયકે
 કંકરી ઓર આપને તો અપની ઇછાસોં હી ઉદ્ધાર
 કિયો ઓર, સ્વસ્વરૂપ જો સ્વપરિવાર, તાદ્વારા અનેકવર્ષ
 પર્યંત સ્પર્શાનંદ દિયો ઓર દેહિંગે ॥ ઓર, અસુરભાર-
 જન્ય તાપસોં શુષ્ક હતી તોકોં સ્વલીલામૃતરસસોં સરસ
 કીની ॥ યો અભિપ્રાયસોં પરમદયાલુ યહ વિશેષણુ કહયો

॥ ૧ ॥ અખ યહ કાર્ય કાઠકી પ્રેરણાસોં, આપને કિયો
હોયગો ॥ યા શંકાકો નિવારણ આધીતુકસોં કરત હેં ॥

॥ શ્રીપુરુષોત્તમ સ્વતંત્ર ક્રીડા લીલા દ્વિજતનુ ધારી ॥
શ્રીપુરુષોત્તમ તો ત્રિગુણાતીત અગણિતાનંદ હેં તાતેં
સ્વતંત્ર ક્રીડા કરવે વારે હેં ઓર લીલામાત્રસોંહિ દ્વિજ
ને પ્રાણણ તાકી તનુ ને દેહ તાકો ધારણ કિયો હે ॥
જીવ જોસેં કર્માનુસાર દેહ ધારણ કરેહેં તેસેં નહીં સોહિ
શ્રીભાગવતપ્રથમસ્કંધમેં લીલાવતારાનુસ્તો દેવતિર્યંગનરૂ
દિષ્વિત્યાદિસ્થાનમેં કહયો હે ॥ અથવા ॥ લીલાદ્વિજ
ને ભગવદ્લીલાસંબંધી ભગવન્મનોરૂપ નિષ્કલંક ઉદયા-
સ્તમયભાવ રહિત ચંદ્ર તાજેસી તનુ ને દેહ તાકો ધારણ
કિયો હે ॥ યાકો ભાવાર્થ યહ ને જોસેં ચંદ્ર અંધકારકો
નાશ કરત હેં ચક્રોરા દિકનકોં આનંદ દેત હે ॥ લોકોપ-
કારક ઔપધીનકો પોષણ કરત હે ॥ સચોગીનકોં સુખ

૧ દેવતા પશુ પક્ષી મનુષ્ય ઇત્યાદિક જાતિનમેં પ્રભુ ઇચ્છા-
માત્રમુ અવતાર લેહેં.

૨ દ્વિજરાજ જોસો ચંદ્રકો નામ હે તાકો એકદેશ દ્વિજશબ્દ
ઇહાં ચંદ્રવાચક માન્યો કયોં ને નામકે એકદેશમુખી નામકો
શ્રહણ શાસ્ત્રમેં હોય હે.

દેત હે ॥ વિયોગીનકોં તાપ કરત હે ॥ તેસેં આપહુ
 માયાવાદરૂપ અંધેઃકારકો નાશ કરત હે દૈવીશ્વરૂપી
 ચક્રોરાદિકનકોં આનંદ દેત હેં લોકોપેકારક શ્રુતિ સ્મૃતિ-
 રૂપ આપધીનકોં પોપણ કરત હેં ભગવદ્વિયુક્ત જીવનકું
 પ્રથમ ભગવેદ્વિરહતાપ દેત હેં ફેર ભગવત્સંયોગામૃતસું
 શીતલ કરત હેં બહિર્મુખનકોં તાપ કરત હેં ॥ સ્વીય-
 જનકોં શીતલ કરત હેં ॥ અબ યા અવતારમેં જેસેં
 સ્વેછાસોં જગતીતલકો ઉદ્ધાર કિયો ॥ સ્વીયજનકી રક્ષા
 કરી તેસેં પ્રથમ નંદનંદનસ્વરૂપસોંહુ શ્રીગોવર્દ્ધન ધારણ
 કિયો સ્વીયજનકી રક્ષા કરી સો વર્ણન અધીતુકસોં
 કરત હેં ॥

સાત દિવસ ગિરિવર કેર ધાન્યો વાસંવ વૃષ્ટિ નિવારીર
 સાતદિનતાંધ ગિરિવર જે ગિરિરાજશ્રી તિનકો કર સો
 શ્રીહસ્તમે ધારણ કિયો ॥ યાતેં વાસવ જે ઈંદ્ર તાકી વૃષ્ટિ
 કો નિવારણ કિયો ॥ અથવા ॥ વાસવ જે ઈંદ્ર તાકો મદ-
 રૂપપર્વતતે નિવારણ કિયો ॥ ઓર વૃષ્ટિકોહુ નિવારણ
 કિયો યે અભિપ્રાય વિદ્વન્મહેનમે નિત્ય લીલાવાદમે
 તૈત્તરીયસંહિતાકે પ્રથમાષ્ટક તૃતીયાધ્યાય સપ્તમાનુવાકકી
 શ્રુતિકે વ્યાખ્યાનમે નિરૂપણ કિયો હે ॥ ૨ ॥

તે પ્રગટ્યાનૂ કારણ કહિયેં જો સુરતા મન આણો ॥
 તે સો પ્રથમ નિરૂપણ છનકો કીયો તે, આપ પ્રગટભયે
 તિનકો કારણ ને વેદાંતપ્રતિપાદ્ય મૂલસ્વરૂપ તાંકો નિરૂપણ
 કરે' ને સુરતા ને વા સ્વરૂપકી સ્મૃતિ 'મેરે' મનમે' આપ
 આણો સો ટ્યાઓ તો ॥ અથવા છનને ગિરિરાજ ધારણ
 કિયો તે હી શ્રી પુરૂષોત્તમ શ્રીગુસાંઈછરૂપસુ' ભુતલમે'
 પ્રગટભયે તિનકો પ્રગટ હોયવેકો કારણ સો હેતુ કહિયેં સો
 કહું' ને આપ મેરે મનમે સુરતા સો દેવીપનો આણો સો
 ટ્યાઓ તો ॥ યાકો ભાવાર્થ' યહ ને અનેક વર્ષ' નસોં ભગ
 વદ્વિયોગ ભયો તાતેં બહુત અસુરસંબંધસુ' મેરો મન
 આસુરમાય હોય રહ્યોહે સો પાછો દેવી આપ કરો તો મે
 નિરૂપણ કરે' ॥ યહ અભિમાય મુખ્ય મંત્રમે' સ્પુર હે ॥
 ઓર ને શ્રે'તા મન આણો ॥ એસે હુ પાઠ હે તાકો અર્થ
 ઓર દીકાનમે' લિખ્યોહે ॥ 'અમ્ર યા શીતસોં નો નિગમ-
 હતા દીખતહે ॥ તાસોં આચર્યુર્વક' ફેર બીનતી કરત હેં ॥
 કરો કૃપા હું કરું વીનતી પોતાનો કરિ જાણો ॥ ૩ ॥
 મેરે ઉપર કૃપા કીજે' મેં આપકે' મુલસ્વરૂપકી વીનતી
 કરેં ॥ અમ્ર છવધર્મસોં નિરૂપણમે' કહ્યુ સમ વિપમ હોય
 નો અપરાધ પડે તાકેલિયેં ફેર પ્રાર્થના કરત હેં ॥ પોતાનો

કરિ જાણો ॥ મોડોં અપનો કરકેં જનિયેં ॥ યાકો ભાવાર્થ
 યહ જો મોડોં અપનો કરકેં જનનેંગે તાસોં સખ દોષ
 નિવૃત્ત હોંયગે ॥ તખ બાનીકો દોષ નિવૃત્ત હોય તામેં
 આશ્ચર્ય-કહા ॥ અખ પ્રાર્થના કરી તાસોં શ્રીપુરુષોત્તમ-
 સ્વરૂપકી સ્મૃતિ ભઈ સો લીલાસ્થાન જો અક્ષરબ્રહ્મ
 તાસહિત સ્મૃતિ ભઈ ॥ જેસેં શ્રુતીનનેં તપશ્ચર્યા કીની
 તખ શ્રી પુરુષોત્તમનેં પ્રસન્ન હોયકેં આકાશવાણીદ્વારા
 આજ્ઞા કીની જો વર માંગો તખ શ્રુતિનને વર માંગ્યો જો
 આપકે સ્વરૂપકો દર્શન કરાઓ તમ અક્ષરબ્રહ્મ જો ગે લોક
 તાસહિત આપનેં દર્શન દિયે યહ કથા બૃહદ્વામનપુરાણમેં
 પૃંદાવનમહાત્મ્યમેં બ્રહ્માજીને ભૃગ્વાદિક ઋષીન્ પ્રતિ
 કહી હે સો પ્રસિદ્ધ હે તેસેં ઇહાં ગોપાલદાસજીકોં હુ એસે
 દર્શન ભયે તાસોં પ્રથમ અક્ષરબ્રહ્મકો નિરૂપણ તીન
 તુકસોં કરતહે ॥ અખ અક્ષરબ્રહ્મકો ભગવદ્લીલાસ્થાનત્વ
 તો ॥ તદાહુરક્ષરબ્રહ્મસર્વકારણકારણ ॥ વિષ્ણોર્ધામિપર-
 સાક્ષાત્પુરુષસ્યમહાત્મન ઇતિ તૃતીયસ્કંધાદિવાચ્યનમેં

૧ સર્વકે કારણ જો ૫ અમહાભૂતાદિક તિનકે હુ જો કારણ હે
 જોર જો સર્વત્ર વ્યાપક એસે પુરુષોત્તમકો સાક્ષાદ્વામહે તાકો
 અક્ષરબ્રહ્મ કહતહે .

તથા કલ્પકીમું કલ્પભૂતિ ઉપનિષદનમે; સ્પુટ હે ॥ ૩ ॥
 વ્યાપકરૂપ અદ્વૈત વ્રહ્મ જે તેજોમય કેહવાય ।
 આરજપંથઅધિકારી મુનિજન તેમાહે લયથાય ॥૪॥
 અખ બ્રહ્મ જે અક્ષરબ્રહ્મ સો 'કેસો' હે વ્યાપકરૂપ 'હે
 વ્યાપક હે રૂપ સો સ્વરૂપ બડો એસો' હે રૂપપદ, કહ્યો
 તામું નિવિશેષત્વ દુર કિયો હે ॥ અખ વ્યાપકરૂપ કહ્યો
 તખ તો દ્વૈત હોતહે ॥ ક્યોં જે વ્યાપ્ય વ્યાપક ભાવતો
 દ્વિનિષ્ઠ હે ॥ યહ શંકા નિવારણાર્થ અદ્વૈત યહ વિશેષણ
 કહ્યો ॥ યાતેં યહ સુચન કિયો જે વ્યાપકહુ આપ હેં
 ચાર જામેં આપ વ્યાપ્ત હોતહેં સો સખ જગતહુ આપહોં
 હેં ॥ યહ અભિપ્રાય બૃહદ્દારણ્યકબૃહન્નારાયણાદિક ઉપ-
 નિષદનમેહુ વર્ણન કિયો હે ॥ ઓર હંસસ્વરૂપસોં સન-

૧'નિળ ધર્મ' યતરૂપોહરિ:પુર્વકોટિબ્રહ્મતનુ:પરેયા મંલોકમે'જેમે
 તનુપદસોં સાઠારતા સિદ્ધકીની હે તેસેં ઇલાં રૂપપદસોં સિદ્ધ કરી.

૨ જે મળ જગે, રહે સો વ્યાપક કહ્યો. જાય ઓર જે ઠાઠ
 જગે રહે ઠાઠ જગે ન રહે સો વ્યાપ્ય કહ્યો. જાય જેસેં કાલ
 આકાશ યે સખ જગે હેં તાતે વ્યાપક હેં ઓર મનુષ્ય ઘડ
 ઇત્યાદિ વ્યાપ્ય કહે જાય હેં.

કાદિકનસોંહુ પ્રભુનને આજ્ઞા કીની હે ॥ અહમેવનમતો-
 ન્યદિતિબુધ્યધ્વમંજસા ॥ ઔર અક્ષર બ્રમહ કેસો હે ॥
 તેજેમય સ્વયં પ્રકાશહે યોહીસોં, બેદમે અનેક સ્થલમે
 યાહુ ભારૂપ જ્યોતીરૂપ કેહ્યોહે સોહી દિખાવતહે કેદવાય
 ઇતને અક્ષરબ્રમહકો સ્વરૂપ જેસો ઇહાં નિરૂપણ કિયો
 તેસોહી વેદપુરાણાદિકમે કહ્યોંમયહે અળ એસોંને અક્ષર-
 બ્રહ્મ તાકી પ્રાપ્તિક અધિકારી કોન હેં તિનકો નિરૂપણ
 કરતહે ॥ આરજપંથ આરજ સો આર્ય જે વેદ તાકો પંથ
 જે માર્ગ નિષ્કામકર્મમાર્ગ તિનકે અધિકારી જે મુનિજન
 હેં વે તા અક્ષરબ્રહ્મમે લીન હોતહે ॥ અળ સામાન્યજન
 નહી કહે ઔર મુનિજન કહે તાકો અભિપ્રાય યહ જે
 સામાન્યજનકોં તો જ્ઞાનસોં કર્મસોંહુ અક્ષરબ્રહ્મકી પ્રાપ્તિ
 નહીં હેં ॥ મનનશીલ હોય તાકો નામ મુનિ તાસોં જે મનન
 કરકે સારાંસારવિચાર કરત હે તિનકોં અક્ષરબ્રહ્મકી પ્રાપ્તિ
 હોત હે ॥ શંકા ॥ જ્ઞાનકેવિષે કર્મકેવિષે સારાંસારવિચાર
 કહા ચેતો દોઈ વેદોદિત હેં ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ઉપનિષદ્ધવણસોં

૧ મેં હી સળ જગતરૂપનું દીજોહોં કછુળી મોસું જુદો નહી
 હે એસેં નિશ્ચય જાનો.

તથા બ્રહ્મસુત્રાદિવિચારસોં પરોક્ષ જ્ઞાન ઉત્પન્ન હોય છે ॥
 પરંતુ મનનવિના અસંભાવનાવિપરીતભાવનાનિવૃત્તિ-
 પુર્વક અપરોક્ષ જ્ઞાન નહીં ઉત્પન્ન હોય એવું અપરોક્ષ-
 જ્ઞાનવિના મુક્તિ નહિ હોય તાસું મનન અવશ્ય ચહિયે
 યાહીતે બ્રહ્મવક્ત્રી ઉપનિષત્તમે સમ્પ્રમાણુવાકસંભાષિતમે જે
 વિદ્વાન હોયકે હું મનન નહિ કરે તાકે સંસારભય રહેહી
 હે એસે કહયો છે ॥ અખ કર્મમે વિચાર થઈ જે વેદમે
 રામનાથ કર્મકે ક્ષત્ર સ્વર્ગાદિ કહે છે એસે ભાસ હોત છે
 તથાપિ નિષ્કામ કર્મ કરે ભગવદર્પણ કરે યહ શ્રીગીતા-
 છમે શ્રીકૃષ્ણને નિરૂપણ કિયો છે ॥ ચતુરોપિયદશનાસિ-
 યમજ્જહોપિદદાસિયત્ ॥ યત્પતસ્યસિકંતેયતત્કુરુષ્વમ-
 દર્પણ ॥ યાં શ્લોકમે તામે નિષ્કામ કર્મકરિ ભગવદર્પણ
 કરે તખ મિતશુદ્ધિહોયકે શુદ્ધજ્ઞાન પ્રાપ્ત હોય તખ અક્ષર

૧ બ્રહ્મસ્વરૂપ એસો નહોયગો એસે જનનોં સો અસંભાવના
 એવ શાસ્ત્રોક્તરીતતે વિરૂદ્ધ તરહકે બ્રહ્મસ્વરૂપ જનનોં સો
 વિપરીતભાવના.

૨ હે અર્જુન તું જે કર્મ કરે છે એવ ક્ષત્રભોગ કરે છે તથા
 મ દાન તપ કરે છે એ સખ મોકું અર્પણુ કરે

બ્રહ્મને વાકો લય હોય યા અભિપ્રાયસોં મુનિજન એસેં
કહયો હે ॥ ૪ ॥

અક્ષર આદિ અઘંડ અનૂપમ ઉપમા કહી નજાય ।
અસ્તિ વસ્તુ સડકો મલિ વોલે નિગમ

નેતિ નેતિ ગાય ॥ ૫ ॥

અંબ પ્રથમ જાકો નિરૂપણ કિયો તાહીકેં માયાવાદી પર-
બ્રહ્મ કહતહેં યાતેં ઓરકેં યહ સદેહ હોય જો એસો હિ
પરબ્રહ્મકો સ્વરૂપ હોયગો તાકે નિવારણાર્થ નામ કહત
હેં ॥ અક્ષર ॥ સો અક્ષર બ્રહ્મ વહ કેસો હે ॥ આદિ ॥
સર્વસૃષ્ટિકે કારણ જો આકાશાદિક ઈનકો હુ આવિર્ભાવ
અક્ષરબ્રહ્મતેં હે યાસોં આદિ એસેં કહયો ॥ અક્ષરબ્રહ્મ
જગતકો ઉપાદાનકારણ હે યહ બાત મુંડકાદિઉપનિષ-
દનમેં સ્પુટ હે ઓર ગીતાત્રીભાગવતપ્રભૃતીનમેહુ અવ્ય-
ક્તાદીનિભુતાનિ તદાહુરક્ષરંબ્રહ્મ સર્વકારણકારણં ઈત્યા-

૧ પ્રાણીમાત્ર અક્ષરબ્રહ્મતે ઉત્પન્ન હોતે હેં અર્થે, ૨ અક્ષરમે
લય પાવત હેં.

૨ યાકો અર્થ પહિલેં લીખ્યો હે.

દિરથલમે સ્પુટ હે ॥ અર્થે સર્વ પદાર્થકો યાસોં આવી
 ભાવ ભયો તાસોં ઇતિનો અંશ ન્યુન ભયો હોયગો ॥
 જેસે ઘટ ॥ જલસોં-ભરયો હોં તામિસોં ઝિતિનો જલ
 નિકાસે તિતનો તામે ન્યુન હોય ॥ ત્યહુ શંકા, તિવા-
 રણાર્થ કહતહે ॥ અસ્તંદ ॥ કાલત્રયમેહુ જામે અણુમાત્ર
 ન્યુનત નાંહી ॥ જેસે સમુદ્રમેસોં અનેકઘટ જલ નિકાસે
 તોહુ સમુદ્ર અખંડ રહે તેસે ॥ યાહીતે અનુપમ ઉપમારહિત
 હે યાકોં ઉપમા દેવેકોં દુસરો કહુ પદાર્થ નહીં હે સોહી
 કહત હેં ઇપમા કંઠીનજામ યાંહીતે પુરૂષોત્તમકે સ્વરૂપકો
 જિતકોં જ્ઞાન નાંહી હે 'ચોરે' અક્ષરબ્રહ્મકોંહી પરબ્રહ્મ
 કરિકેંજનતહેં એસે જે માયાવાદી તે ॥ સર્વ કો મલિ વોલે
 સખ કોઈ મિલિકેં કહતહેં અસ્તિ વસ્તુ ॥ કહુકે અનિર્વાચ્ય
 વસ્તુ હે યાહીતે નિર્ગુણ નિરાકાર પરબ્રહ્મસ્વરૂપ ને
 કહતહેં પરંતુ એસો કહુ બ્રહ્મસ્વરૂપ નહીંહિ ॥ શંકા
 તામે પ્રમાણ કહા ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ નિગમ નેતિ, નેતિ ગાય ॥
 આછીરીતસોં જાતેં બ્રહ્મસ્વરૂપકો જ્ઞાન હોય તાકો નિગમ
 કહિયે એસો નિગમ ને વેદ સોં યા પ્રકારકો બ્રહ્મરૂપ
 નહીંહિ એસેં ખારંવાર ગાન કરતહે ॥ કહુ સ્વરૂપસ્વરસોં
 નહી કહત હે ॥ અથવા ॥ ઉપમા કહી ન જાય યાકો

ભાવાર્થ યહ ને સદૃશપદાર્થકી ઉપમા દીની જય હે ઓર
જગતકે સખ પદાર્થ તો યામેસો ઉત્પન્ન ભયે હે ॥ ઓર
નિકૃષ્ટ હે કોઇથી સદૃશ નાહી ઓર પુરૂષોત્તમ સ્તરૂપ
યાસુ અતિ ઉત્કૃષ્ટ હે ॥ તાસુ યાકી તુલ્યકોટીકી કોઈ
વસ્તુ નહી હે ઇતિને ઉપમા કહાંસો દીની જય ॥ યાહીતે
સાંખ્યયોગાદિસ્મૃતિકાર ઋષિ સખકોઈ અસ્તિ વસ્તુ
એસે કહે હે ઓર વેદમેહુ યહ સ્થુલ નહી હે યહ
અણુ નહી હે એસે લોકિક ધર્મનકે નિપેલ મુખસુ અક્ષ
રકો વર્ણન કિયો હે સો ગાર્ગીવિદ્યામુર્તામુર્તિપ્રામ્હણાદિ
સ્થાનમે સ્પૃટ હે ॥ અખ અક્ષરબ્રહ્મકો અસ્તિ વસ્તુ યા
રીત સો કહતહે ॥ નિરૂપણ નાહી કરતહે તાકો કારણ
કહતહે ॥ ૫ ॥

નિર્ગુણનો નિર્દેશ અટપટો રસના શીપેરે કહિયે ॥
રૂપ વર્ણ વણુ દટપદારથ ત્યાં ઈકો મવ લહિયે ॥ ૬
યા અક્ષર બ્રહ્મકો નિર્દેશ ને નિરૂપણ સો અટપટો હે અશક્ય
નેસો હે યાહીતે રસના ને જિજ્ઞા અર્થોત્ પાની તાતે કેસે
કહયો જય ॥ કયો ને નિરૂપણ તો સત્વાદિક ગુણ રૂપ
વર્ણ ॥ ને પ્રાણાણુક્ષત્રિયાદિક અથવા ગૌરશ્યામાદિક ઓર

દપિયોત્તમઃ૧૦૥ અતોસ્મિલોકેવેદેયપ્રથિતઃપુરુષોત્તમઃ ॥
 યા શ્લોકમેં. અખ. યાકે કલિતાર્થ યહુ ને ક્ષર સો
 આવિભાવતિરો ભાવવારો પ્રપંચઃ ॥ મુલકારણ. અક્ષર ॥
 લીલાસ્થાન ॥ ઔર. પ્રપંચ સો, પર ઔર. અક્ષરઅહતે
 ઉત્તમ એસે પુરુષોત્તમ હેં યહુ સખ. બાત. કઠવહી-
 ઉપનિપતકી. તૃતીયવહીમેં. સ્કૃટ. હેં. ઔર સિદ્ધાંત-
 મુક્તાવલીમેં શ્રીવજ્રભાચાર્યજીનેંહુ સ્કૃટ નિરૂપણ. ક્રિયો
 હે ॥ અખ. એ પુરુષોત્તમ. કેસે હેં ॥ જનકી લીલા
 ને, ગોવર્દનધારણાદિક ઔર વિહાર ને. રાસ કોડાદિક
 સો સખ અચલ નિત્ય હેં ॥ અથવા લીલાઅચલ ને
 લીલોપયોગી. પર્વત શ્રીગિરિરાજજી તાપર વિહાર કરત
 હેં. ॥ એસે ને પુરુષોત્તમ હેં તિનસોં વ્રહ્મજ્ઞાની, ને
 કમકોંહી પ્રહ કરિકેં જનવેવારે ઔર ॥ મુક્તિમાર્ગી ॥
 અક્ષરઅહકોં પરપ્રહ કરિકેં જનનેવારે ॥ ઇન દોઉનકોં
 તો સ્વમમેંહુ બ્યોહાર નહીં હે અથવા વ્રહ્મજ્ઞાની ને
 અક્ષરપ્રહમાનકે જ્ઞાનવારે ઔર મુક્તિમાર્ગી સો મર્યા-

૧ યહુ સળ બાત નિત્યલીલાવાદમેં. શશ્રવદ્રાસરસોન્મત્તંયત્રગો-
 પીકદંબકંઠતિ શ્રુદ્ધામન પુરાણાદિવચનનસ્યં રથાપન કીનીહ.

દાભક્તિમાર્ગીય જે શ્રીભાગવતાદિકમે ભગવાનભજ-
તાંમુકુંદોમુક્તિદદાતિકહિચિત્સ્મનભક્તિ યોગાંધત્યાદિક-
સ્થાનમે ભક્તિ કરેપીછે હું મુક્તિકે અધિકારી કહેહે
તે ધન દોઉતેકોં સ્વપ્નમેહું પુર્વોક્ત નિત્યલીલાકો
સંબંધ હોત નહીં ક્યાં જે પુરુષોત્તમલીલાપ્રાપ્તિ નિર્ગુ-
ણભક્તિમાત્રસુંહી હોય હે એસે વદ ગીતા શ્રીભાગ-
વતાદિકનમે અનેકત્ર કહયો હે ॥ ૭ ॥ અર્થ પ્રથમે
નિરૂપણ જાકે કિયો એસો જે અક્ષરબ્રહ્મ તાકેવિષે
ગુણ ॥ ૩૫ ॥ વર્ણ ॥ વપુ ચે લોકિક કહ્યુ ખી નહી
હે એસે કહયો ॥ પરંતુ વે અદ્વાકિક કેસે હે યહ
શંકા નિવારણાર્થ આર લીલાઅચલવિહાર એસે કહયો
સો લીલા કોનસે સ્થાનમે હે જહાં બ્રહ્મજ્ઞાનિપ્રભૃતિનકો
સંબંધ નહો હે યાહુ શંકાકે નિવારણાર્થ અક્ષરબ્રહ્મ
જે લીલાસ્થાન જાકોં વ્યાપિ વૈકુંઠ કહત હે તાકો
નિરૂપણ કરત હે ॥

૧ પંચમસ્કધમે કહયો હે જે મર્યાદામાર્ગીરીતિસોં જે
ભજેહે તિનકોં ભગવાન મુક્તિ દેહે પરંતુ ફલરૂપભક્તિ
કળાહુ નહી દેહે.

ઝ્યાં વૃંદાવન આદિ અચલ શક્તી શરદેણ વહુ વેશ ॥
 વનદેવી પદકુમકુમ મુલ સુલ પરસે રંગ વિશેષ ॥૮॥
 જ્યાં વ્યાપિવંકુલકેવિપે વૃંદાવન એસે નોમકો બન હે
 તાકેવિપે શક્તી ॥ ભગવન્મનોરૂપચંદ્ર સો કેસો હે આદિ ॥
 લોકપ્રસિદ્ધ ચંદ્રકો કારણ હે કેસે જે યા ચંદ્રકો ભગ-
 વન્મનોરૂપચંદ્રતે અર્ચિત હે ॥ સો શ્રીમદ્ભાગવતમે
 ॥ ચંદ્રોમનોપસ્યદ્ગર્કઆત્મા ॥ ઇત્યદિ સ્થલકેવિપે
 નિરૂપણ કિયો હે ॥ આર વૈદમેહુ એસેહિ નિરૂપણ
 કિયો હે યાહીતે આદિ યહ વિશેષણ કહ્યો હે ॥ આર
 દેહલીદીપન્યાયસો આદિ યહ વૃંદાવનકોહુ વિશેષણ હે
 ક્યો જે વૃંદાવનહુ અનાદિસિદ્ધ ભગવદ્રુપ હે ॥ આર વહ
 ચંદ્ર કેસો હે ॥ અચલોક્ષય વૃદ્ધિભાવ આર ઉદયાસ્ત-

૧ દ્વિતીયસ્કધમે ચંદ્રસો પ્રભુનકો મનહે સુર્યસો નેત્રહે
 એસે કહ્યો હે

૨ પુરૂષશ્રુક્તાદિકનમે.

૩ જેસે દેહરીષે દીવા ધર્યોહાય તો બીતર તથા બાહિર
 દોઢ જગે પ્રકાશ કરે તેસે એકહીઆદિપદ દોઢ જગે સંભધ
 પાવેહે.

મલાવ તાતેં રહિત હે ,ઐયાર વાકે : ગંમન મધ્યાકાશ-
પર્યંતહી હે તહાંતેં આગેં ,ચલે નહીહે યહ સખ ખાત
પંચાધ્યાયીકે ,શ્રીસુખોધિનીજીમેં : લિખીહે ॥ એસો
ચંદ્ર હે તાતેં ,શરદરેણુવદુવેશ ॥ શરદ્નક્તુકી રાત્રી ચે
ખોહોત સુંદર હે ,ખેશ એસો ગુર્જરભાષામેં સુંદરકો
નામ હે અખ ખહુવેશ યહ શરદ્દરાત્રિકો વિશેષણ કહયો
તાસોં યહ સૂચન કિયો જો લૌકિકમેં તો શરદ્નક્તુ
દ્વિમાસાત્મક હે- ॥ તાહુમે પૌર્ણિમાકી મધ્યરાત્રી ॥ એસોહુ
કલંકીચંદ્રકી કદાચિત્ ખાદરરહિત આંદનીતેં કહુ સુંદર
હોતહે ॥ ઐયાર વૃંદાવનનેં-તો સર્વદા યહ સખ પદાર્થ
નિર્દોષ સર્વદા સમાન હે યાહીતેં ખહુવેશ એસેં ,કહયો ॥
અખ વૃંદાવનકેવિષે શરદ્નક્તુકો, વર્ણન કિયો સો
ઉપલક્ષણુરીતમેં કિયોહે- ॥ યાતેં-યહ સુચન કિયો,જો
સખ નક્તુ-વૃંદાવનમેં શોભા દેતહે ॥ યહી ખૂલદ્વામન-

૧ જેસે કૌવાકેપાસસુ હહીકી રક્ષા કરિવેકે કહુયોહોય તખ
ખિલાવખલૃતિ સખનતે હહીકી રક્ષા કરી ચહિયે તેસેંહી થોડો-
સોકહેતે વાકેસંગકે સખપદાર્થકો જ્ઞાન હોયહે સો ઉપલક્ષણ-
રીતસો કહુયોજાય.

પુરાણમે ॥ યન્નવૃંદાવનંનામવનંકામદ્વૈદ્ર્યમેઃ ॥ મનો
 રમનિકુંજલલ્યસર્વર્તુરસસંયુતમ્ ॥ યામ્લોકમે નિરૂપણ
 દિયોહે ॥ અખ. એસો. જે વૃંદાવન તાકેવિષે. પ્રભુ
 કિરતહે તાતે આપકે પદ જે ચરણારવિંદ તિનેકો
 પ્રસાદી કુમકુમ જે કેસર સો તૃણાદિકનેકો લાગતહે
 તાકે દર્શનસો કામતમ હોયકે વનદેવી જે વનસ્થ
 પુલિંદીપ્રભૃતિ ભક્ત હે તે અપને મુખહૃદયકો કામ-
 તાપથી શાંતિકે અર્થ લગાવત હે તાતે વાડો જે
 મુખરૂપ સ્પર્શ તાતે રંગ વિશેષ કિનથી શોભા અધિક
 હોતહે ॥ ચોર ॥ સરસે રંગ વિશેષ ॥ એસોહુ આડહે
 તકિ અર્થ થહ જે વનદેવીકે મુખકે વર્ણુહિ કેસર જેસો
 હે ॥ તોમે કેર ભગવત્પ્રસાદી કેસર લગાવતહે તાતે
 ચોર હૃદયકોહુ લગાવતહે તાતે ॥ સરસે રંગવિશેષ ॥
 અપને અંગકો ॥ જે સ્વાભાવિક રંગ હે સો વિશેષ
 સરસે બોહોત સરસ હોતહે ॥ યેહી અભિપ્રાય શ્રીમદ્વા-

૧ ભગવદ્વામમે વૃંદાવન યાનામકો વન હે જે ઇચ્છાનુસાર
 ક્ષણપુષ્પાદિક જિનમે સિદ્ધ હોય એસે વૃક્ષનતે યુગહે ચોર
 જામે અતિશુદ્ધ અનેક નિકુ જહે ચોર સળ ઋતુનકો આનદ
 ચોર યગારાદિરસ જહા સદા રહતહે.

ગવતેમેં ॥ પુણ્યાં પુલિંચઉરગાયપદાજ્જરાગ શ્રીકુંકુમેન-
 દયિતાસ્તનમંડિતેન ॥ યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કિયોહે ૮૮
 જ્યાં સરિતા ચામીકર મણિગણ ઉભયવદ્ધ સોપાન ॥
 કમલકુમુદ નાનાઅલિ સુંદર મધુર કરે ત્યાંદાં ગાન
 જહાં વૃંદાવનકે સમાપ ॥ સરિતા જે નદી શ્રીયમુનાજી સો
 કેસેહેં ચામીકર જે સુવર્ણ ॥ ઓર મણિગણ જે નાના-
 પ્રકારકે મણિનકે સમુહ તિનકરિકે ॥ ઉભય સો દોઢ-
 આડી વદ્ધ સો બાંધે હેં ॥ સોપાન સો સીઢી જનકી ॥
 એસે શ્રીયમુનાજી તિનકેવિષેં ॥ કમલ જે સુર્યાવિકાસી
 કમલ ઓર કુમુદ, જે ચંદ્રવિકાસી કમલ ॥ નાના યા
 શબ્દસોં ઓરહુ - અનેક જાતિકે કમલ હેં યહ સુચન
 કિયો ॥ તિનકેવિષેં અલી જે ભ્રમર તે મધુર હીલોપ-
 યોગીભિષ્ટ ગાન કરતહેં ઓર ॥ મધુપકરેત્યાંદાંગાન ॥
 એસોંહુ પાડ હે તાપક્ષમેં જન શ્રીયમુનાજીમેં નાના-
 પ્રકારકે કમલનકી અલી સો પંક્તિ સુંદર હીસતહેં સાહાં ॥
 તિન કમલપંક્તિનમેં મધુપ સો મકરંદ પાન કરિકેં
 મતલબે એસે જે ભ્રમર તે ગાન કરતહેં ॥ અખ ભ્રમરકે

૧ યા શ્લોકકે અર્થ પ્રાપ્ત સજશે ટીકામેહી આપગયોહે,

ઝંકાર નહી કહયો ગાન કહયો તાસોં યહ સુચન ક્રિયોં
 જો લૌકિક ભ્રમર તો કેવલ અવ્યક્ત શબ્દ કરતહે ॥
 ઓર યહ તો ભગવદ્વાસઃસહિત મિષ્ટ શબ્દ કરતહે તાને
 ગાન એસેં કહયો હે ॥ ઓર કમલકેવિયેં ભ્રમરકો નિર-
 પણ ક્રિયો તાતેં યહ સુચન ક્રિયો જો સંવેદા સર્વ
 જાતિકે કમલ વિકસિત રહતહે નહી તોં ભ્રમર વિનમિં
 ગુંજારવ કરિસકેં નહીં ॥ ઓર હિંદાં સદા વિકાસ રહે
 તામેં તો કહુ આશ્ચર્ય નહીં ક્યાં જો પ્રભુનકે અંશ
 જો સુર્ય ચંદ્ર તિનકે દુરસોં દર્શનામાત્રતેં સખ
 જાતિકે કમલ વિકાસ પાવતહે ॥ તથા પ્રભુનકો સન્નિવાન
 જહાં હે તહાં યા ખાતકો કહા આશ્ચર્ય ॥ એસેંહી બૃહ-
 દ્વામનપુરાણમેં ॥ યત્ર નિર્મલપાની યાકોલિંદીસરિતાવરા ॥
 રત્નખંડોભયતટીહં સપદ્માદિસંકુલો ॥ યા શ્લોકમેં શ્રી
 યમુનાજીકો વર્ણન ક્રિયોહે ॥ ઓર ગોપાલદાસજીને શ્રી
 યમુનાજીકો નામ કહયો હે ॥ તાકો સેદેહ યાં શ્લોકમેં

૧ ભગવદ્વામમે નિર્મલજલવારે સળનદીનમેં એક શ્રીયમુનાજી
 હેં તિનકે દોષતીર રત્નમતેં બંધેહે ઓર તહાં હંસ કમલ
 ૧ ભ્રમર આદિકનસી લીડસી રહેહે.

નામનિરૂપણ ક્રિયા તાસેાં નિવૃત્ત હોતહે ॥ ઓર વૃંદા-
વનકે સમીપ ઓર નદીકી સંભાવના હું નહીંહે ॥ ૯ ॥
એસેં જલકી શોભા વર્ણન કરિકેં અળ તીરકી શોભા
કહતહે ॥

કનક લતા માલતી માલિકા વિવિધ કુસુમ મકરંદ ॥
શીતલ પવન ઝકોરે લહરી પરસે અતિ આનંદ ॥ ૧૦ ॥

કનકલતા જે પીતમ્બેલી માલતી માલિકા તે પ્રસિદ્ધી
હે ॥ ઓરહું વિવિધ જે અનેક પ્રકારકે કુસુમ જે પુષ્પ
તિનકો જે મકરંદ સો હે જમેં એસે પુષ્પદુમ હે યાહીતે
મંદ સુગંધ ॥ ઓર લહરી જે શ્રીયમુનાજીકી લહરી
તાકે સ્પર્શ કરિકેં શીતલ એસો જે ત્રિવિધ પવન સો
ઝકારત હે ॥ તાતેં અતિ આનંદ જહાં હે ॥ યા વર્ણનતેં
શ્રીયમુનાજીકેં જલકોંહું શીતસુગંધિત્વ સુચિત ભયો ॥
ઓર લતાનતેં તટપ્રાંતશોભાહું સુચિત ભય ॥ ૧૦ ॥
અળ દો તુકનસોં શ્રીગિરિરાજજીકો વર્ણન કરતહે ॥

પદ્મરાગ મરકતમણિ સ્ફાટિક શ્રી ગોવર્ધન સોહે ॥
 વ્રહ્મ રુદ્ર ત્યાં કોણ બાપડા શ્રીહરિના મન મોહે ॥૧૧
 પદ્મરાગ જે ઉત્તમ માણિક્ય ॥ મરકતમણિ જે હિરનીલ-
 મણિ જડોં લીલવી કહત હે ॥ ઓર સ્ફાટિક જે સ્ફટિક
 થહ તો ઉપલક્ષણમાત્ર હે ॥ ઓરહુ અનેક પ્રકારકે રત્ન હે
 તિનકરિકેં યુક્ત એસે જે શ્રીગોવર્દન ॥ શ્રી જે નિર્ઝર-
 કંદરાદિકનકી શોભા તાકરિકેં યુક્ત જે ગિરિરાજ ॥ તે
 શોભતહેં ફેર કેસે હે ॥ વ્રહ્મ જે બ્રહ્મા ઓર રુદ્ર જે
 શિવ વેતો કૈન ॥ બાપડે ॥ બિચારે પરંતુ શ્રીહરિ શ્રી
 જે સ્વામિન્યાદિક તિનકેહુ મનકે હરિ હરણ કરિવેવારે
 પ્રભુ તિનકેહુ મનકોં અપની શોભાતે ગિરિરાજ ॥
 મોહતહે ॥ યાહી રીતસોં બૃહદ્વામનપુરાણમે ॥ યત્ર-
 ગોવર્દ્ધનોનામસુનિર્ઝરદરીયુતઃ ॥ રત્નધાતુમયઃશ્રીમાન્
 સુપક્ષિગણસંકુલઃ ॥ યા શ્લોકમે વર્ણુન કિયોહે ॥ ૧૧ ॥

૧ ભગવદ્શ્લોકમે ગોવર્દ્ધન યા નામકો પર્વતહે જે સુદર
 ઝરના ઓર અનેક કંદરા તિનકરિકેં સહિતહે ઓર રત્નધાતુ-
 મય અલૌકિકશોભાવાન્ ઓર આછે પક્ષી નેક સમુહનકરિકે
 સંકીર્ણ હે.

અખ શ્રીગિરિરાજજીકે તથા વૃંદાવનકે પક્ષીનકો વર્ણન કરતહે ॥

નાના પક્ષીની શબ્દમાધુરી શોભાતળો નહિ પાર ॥
વિવિધ પ્રકારે જુજવા કેહેતાં ગ્રંથ થાયવિસ્તાર ॥૧૨
જ્યાં વૃંદાવન ગિરિરાજકે વિષે નાનાપ્રકારકે પક્ષી તિનકી
ગદ્ય માધુરી ઓર શોભા તાકો પાર નાંહી હે ॥ યાહીતે
વિવિધપ્રકાર તેં જુજવા ॥ જુદે જુદે નામપુર્વક કહે તે
ગ્રંથકો વિસ્તાર હોય યાતેં યહ સુચન કિયો ને શોભા
તો અધિકહે પરંતુ મેને થોડીસી વર્ણન કીનીહે ॥ અખ
એસો વૃંદાવન એસે શ્રીચમુનાજી ઓર એસે શ્રીગિરિ
રાજજી જાકે વિષે હું એસો ને વ્યાપિવેકુઠ તાકે
ગોલોક કહતહે સો બ્રહ્માનંદમય હે ॥ યહ બૃહદ્વામનં
પુરાણમેં ॥ બ્રહ્માનંદમયોલોકોવ્યાપિવેકુઠસંજકઃ ॥ નિર્ગુ-
ણોઅનાવનંતશ્ચવર્તતે કેવલેશ્વરે ॥ યા શ્લોકમેં નિરૂપણ
કિયો હે ॥ ૧૨ ॥ અખ એસો ને ગોલોક તાકેવિષે
પુરપોત્તમલીલા કરતહે તાકો વર્ણન કરતહે ॥

૧ વ્યાપિવેકુઠ યા નામકો ગણિતાનંદરૂપ નિર્ગુણ આદિ-
અંતરહિત એનો ભગવદ્વામ કેવલ અક્ષ-બ્રહ્મકે કીનર હે. :

શ્યામા શતદલનયન સુંદરી જુથતણો નહીં પાર ॥
 અનેક રાસમંડલ રશના રચી સેલે શ્રીનંદકુમાર ૧૩
 જહાં સુંદરી બે વ્રજાંગના તિનકે જૂથ ॥ સમુહ ॥ તિનકે
 પાર નહીં હેં વે વ્રજાંગના કેસી હેં ॥ શ્યામા ॥ પોડશ
 વર્ષકો સર્વદા જનકે વય હે ॥ ઓર કેસી હે ॥ શતદલ
 નયન ॥ શતદલ બે સોપખડીકો કમલ તાજેસે જનકે
 નેત્ર હેં ॥ યહ ઉપલક્ષણ રીતસોં વર્ણન કિયો યાતેં યહ
 સુચન કિયો ॥ બે અંગઅંગકે અત્યંત સૌંદર્ય હે એસે
 બે વ્રજસુંદરીજન તિનકે અનેક રાસોપયોગી મંડલ
 રચના કરિકેં શ્રીનંદકુમાર ॥ શ્રીપૃથ્વોત્તમ કિશોર સ્વરૂ-
 પસોં ખેલત હેં ॥ યેહિ બૃહદ્દામનપુરાણમેં ॥ નાનારાસ
 રસોન્મત્ત યત્રગોપીકદંબકં તત્કદંબક મધ્યસ્થઃ કિશોરા
 કૃતિરચ્યુતઃ ॥ યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર
 શ્રીમદ્દાગવતકેવિષે પંચ્યાધ્યાયીમેંહુ યા લીલાકો વર્ણન

૧ શ્યામા પોડશવર્ષકી.

૨ સદા અનેક પ્રકારકી રાસકીડાકે રસકરિકેં ઉન્મત્ત એસો
 ગોપીસમુહ જગવદ્દામનેં હેં ઓર તાસમુહકેમધ્ય કિશોરસ્વરૂ-
 પસોં પ્રભુ બિતાજે હેં ઓર શાંદ્રાદસગોન્મત્ત એમોહુ ૧૫૭

ક્રિયો હે ॥ એર નંદકુમાર એસેં કહયો-તાસોં નંદાદિક
હુ નિત્યલીલામેં સર્વદા હેં બાવલીલાકો અનુભવ કરત
હેં ॥ યહ સુચન ક્રિયો ॥ ૧૩ ॥

एणीपेरे नितनवली लीला घोष वाद झंकार ॥
अंगस्वेदमकरंदे मोह्या मधुप करे गुंजार ॥ १४ ॥
યા પ્રકારતેં નિતનવલી સો નિત્ય નવીન જો લીલા તાસં
બંધી ઘોષ ॥ જો કિંકિણીકંકણાદિકનકે શબ્દસહિત ગાન
એર વાદ ॥ જો મૃદંગવીણાદિકનકે શબ્દ ॥ યહ સખ
મિલકેં ઝંકાર ॥ સો અવ્યક્ત મધુરશબ્દ હોય રહયો હો ॥
એર વાસકીપાશ્રમસોં પ્રભુનકે તથા વ્રજસુંદરીનકે શ્રી-
અંગકો સ્વેદ ॥ જો પ્રસ્વેદ તાસોં મિશ્રિત ભયો એસો
જો પુષ્પમાલાનકો મકરંદ અથવા અંગ સ્વેદરૂપહી જો
મકરંદ તાકે પાનસોં સુગંધસોં મોહિત ભયે એસે જો
મધુપ ॥ મધુ જો મકરંદ તાકે પાન કરનહારે ભ્રમર વે
જહાં ગુંજાર ॥ સો અવ્યક્ત મધુર શબ્દ કરતહેં ॥ કયોં
જો જો મધુપાન કરે તાકે મુખતેં વ્યક્ત શબ્દ નહી

નિકસે ॥ 'યાહીતે' ગુંજાર એસેં કહયો ઓર મેલ્યા ॥
 યહ વિશેષણ કહયો ॥ તાસોં યહ સુચન દિયો જો દેવલ
 મકરંદસોં તો ભ્રમરકું તૃપ્તિ હોતહે ॥ પરંતુ મોહ નહી
 હોતહે ॥ ઓર યા મકરંદમેં તો શ્રીપ્રભુનકે તથા વ્રજ-
 સુંદરીનકે શ્રીઅંગકે પ્રસ્વેદ મિશ્રીત ભયોહે યાતેં મધુ-
 પદ્મ મોહિત ભયે યાતેં પ્રસ્વેદકે મકરંદતેં હુ અધિક
 મધુરત્વ માદકત્વ અત્યંત સુગંધિત્વ સુચિત ભયો
 ॥ ૧૪ ॥ એસેં અક્ષરશબ્દ જો ગોસોક ઓર પરબ્રહ્મ જો
 લીલાસહિત શ્રીપુરુષોત્તમ તિનકે નિરૂપણ કરિકેં અગ
 સ્થિકે પ્રકાર નિરૂપણ હેતુપૂર્વક કરતહેં તહાં પ્રથમ
 આપણી દીનતા સુચન કરત હેં ॥

એં પ્રભુને મન દૃષ્ટા ઉપની જસ યાત્રા વિસ્તાર ॥
 અધિકારી પાંચેં એ વાણી નહિ કોયને ઉચાર ॥ ૧૫ ॥
 પ્રભુ સો હતકે વર્ણન દિયો વેદી આપ શ્રીપુરુષોત્તમ
 શ્રીગુણાંકુશ તિનકે મનમે જમ્મ જો મહાત્મ્યકીર્તન તાકે
 વિસ્તાર દોહવેકી ઇચ્છા હિપન ભઈ ॥ પરંતુ અધિકારીપાંચેં
 સો અધિકારિભિન્ના જ્ઞાણી નહિ કોયને ઉચાર ॥ ભગવ-
 નીલાનિરૂપણી વાણીકે ઉચ્ચાર કોઈ નહિ કરિ સક-

તહે ॥ અથવા યા લીલાકેં તો જો અધિકારી હોય સો
 પાંચે ॥ જાને ॥ 'ચાતે' 'ઓર' કોઈ વાણીસોં ઉચ્ચાર
 કરિ સકે નાહીં ચાતેં યહ સુચન કિયોં જો મે અનધિકારી
 હોતો પરંતુ મોકેં સ્વચરિતં તાંબુલ દેકેં અધિકારી કિયો
 તાતેં હૃદયમેં લીલાસ્પૃતિં ભઈ તાકો મેને વર્ણન કિયો
 ઓર કરતહોં યાકોં ફલિતાર્થ યહ જો ભગવદનુગ્રહબિના
 હૃદયમેં લીલાસ્પૃતિં હોય નાહીં ચાહીતેં શ્રીગીતાજીમેં
 અર્જુનકેં શ્રીકૃષ્ણજીને આજ્ઞા કીનીહે ॥ દિવ્યં દદામિતે
 ચક્ષુઃપશ્યમેયોગમૈશ્વરં ॥ ચાતેં શ્રીગુસાંઈજીકે અનુગ્રહ
 તેંહી લીલા વર્ણન કીની ઓર કરતહે ॥ ૧૫ ॥

ભૂમંગેયી સૃષ્ટિ નીપની અતિસુંદર વ્રહ્માંડ ॥

ચૌદ લોક ત્રીનાવૈચિત્ર્યે ભૂમંડલ નવસંડ ॥ ૧૬ ॥
 અથ શ્રીપુરુષોત્તમકે ભૂમંગેયી ॥ બ્રહ્માજીકે ચક્ષુઃપશ્યમેયોગમેં
 સૃષ્ટિ નીપની ॥ ચૌદલોક ઉત્પત્તિ ભઈ ॥ ઓર વ્રહ્માંડ
 ઉત્પન્ન ભયો સો કેસો હે ॥ ચૌદલોક ॥ જો સાત અધો-
 લોક ઓર સાત ઉર્ધ્વલોક ઓર નવખંડ જામેં હે

૧ મેં તોકુ અલોકિક નેત્ર દઉહું તાતેં મેરા હૃદયરતાજોધક
 યોગ દેખ.

એસો મૂંઢલ જે પૃથ્વીમંડલ તિનકરિકે^૧ વૈચિત્ર્ય જે
 વિચિત્રતા ॥ તાકરિકે^૨ અતિસુદર ભંગવહ્નીલોપયોગી ॥
 એસો અખ ભુમંડલ નવખંડાત્મક કહયો^૩ ઓર સપ્ત
 દ્વીપાત્મક નહી કહયો તાકો કાગ્યુ તો શ્રીમહાપ્રભુતને^૪
 શ્રીભાગવતતત્ત્વદીપમે ॥ લક્ષ્મીનામિય ભુમિઃપ્રાયણેતિ
 મતિર્મમ ॥ યા શ્લોકને આજા કરી સોઈ હે ॥ ૧૬ ॥
 યા વ્રુકમે સૃષ્ટિ કહિ સો કિતને પ્રકાશી હે તાકો હેતુ
 પુર્વક નિરૂપણુ કગત હે ॥

પરપોતાનિ વ્યક્તિ કરેવા સૃષ્ટિ તે દ્વિધા પ્રકાર ॥
 દેવી આસુરી વે ઉપજાવી પ્રભૂ મન કરી વિચાર ॥ ૧૭ ॥
 પરપોતાનિ ॥ પરકીયસ્વકીયકી વ્યક્તિ સ્પષ્ટતા કરિવેકો
 દ્વિધા ॥ દો પ્રકારકી સૃષ્ટિ સો એક દેવી ઓર દુસરી
 આસુરી યહ દો ઉપજાવી પ્રગટ કીની યાહીરીતસોં સૃષ્ટિકો
 દ્વિવિધ ગીતાજીપ્રભૃતિનમે ॥ કો ભુતમર્ગલોકેન્દ્રિમનુદેવ
 આસુરએવમ ધર્માદિસ્થાનમે સ્પૃટલે^૫ અખ પ્રમુ જે

-
- ૧ યા કલ્પકી પૃથ્વી લાખ યોજનકી હી હે એસો જાસે હે
 ૨ મળીનકી સૃષ્ટિ યાવોકમે દો પ્રકારકી હે એક દેવ ઓર
 એક આસુર.

શ્રીપુરુષોત્તમ તિનને મનમે વિચાર-કરિકે ॥ યાકો
સંખધ આગેકી તુકસોં હે ॥ વિચારં યહ જો ઇતિ દોઈ
સૃષ્ટિકો કહુ અવલંબ આહિયે ॥ ૧૭ ॥ યા વિચારસોં
દો પદાર્થ ઉત્પન્ન કિયે સો કહંતહે ॥

ભક્તિ સુંદરી નેં માયા દાસી બે મૂરત પ્રગટાવી ॥
તેમા પેહેલી નસશિખસુભગા શ્રીહરીનેં મન ભાવી ૧૮
ભક્તિરૂપ એક સુંદરી પ્રગટ કીની ॥ અખ ભક્તિકો
સુંદરીરૂપ પ્રગટ કીનો તાંકો અભિપ્રાય યહ જો સુંદરી-
ભાવસોં ભક્તિ હે સોઈ મુખ્ય હે ॥ ભગવત્કૃપાકો રક્ષ
હે એર નવવાભક્તિ તે સાધનભક્તિ હે ॥ યાહીતેં
બૃહદ્વાગનપુરાણમેં કહયો હે ॥ સ્ત્રિયોવાપુરુષોવાપિભર્તૃ-
ભાવેનકેશવ ॥ હૃદિકૃત્વાગતિં યાંતિશ્રુતીનાં નાત્રસંશયોં ॥
એર શ્રીમદ્વાગવતનવમસ્કંધમેં દુર્વાસાકોં આજ્ઞા કીની
હે ॥ વૈશેકુર્વંતિભાંભક્ત્યાસત્સ્થિયઃસત્પતિંયથા ॥ યાહીતેં

૧ શ્રી એર પુરુષહુ ભગવાનહી અપને પતિહે એસે ધ્યાન
કરિકેં શ્રતિનકી ગતિકાં પાવતહે ઇતનેં નિત્યલીલા પ્રાપ્ત હોતહે
૨ મોકું ભક્ત વશ કરતહે જેસે આચી સ્ત્રિયેં આછે પતિ
કોં વશ કરેં.

સર્વોત્તમભૂમે' હું ॥ રાસશ્રીભાવપુરિતવિયહઃ ॥ એસો
 શ્રીમદ્વાચાર્યેનકે નામ હે ॥ ઔર સૌંદર્ય નિઘૃદ્ધતં
 પ્રકટિતં શ્રીગુહભાવાત્મકં ॥ યા શ્લોકમે હું યેહી નિર
 પણ ક્રિયો હે ॥ યાહીતે યાસોં અધિકં સુંદર ઔર કોન
 હે ॥ ક્યોં જો કોટિકંદર્પભાવણ્ય સળતે પર સાધનતે
 અપ્રાપ્ય એસે જે પ્રભુ ને જનકરિકેં છવકે હું વશ હોતહે
 સૌંઈ પ્રભુનને આજા કીની હે ॥ ભક્ત્યાહમેકયાગ્રાહ્ય ॥
 ઔર ગીતાભૂમે' હું ॥ ભક્ત્યાત્વનન્યયાશકર્થા ॥ યા
 શ્લોકમે ॥ યાહીતે શ્રીગીતાભૂમે' યા પ્રેમલક્ષણા-
 ભક્તિકોં પ્રહસાનકે હું કલરૂપત્વ નિરૂપણ ક્રિયો હે ॥
 પ્રહ્લભુતાપ્રસન્નાત્માનશોચતિનકીંક્ષતિ ॥ સમઃસર્વેપુણુ-
 તેષુમદ્ભક્તિભલભતેપગં ॥ યાહીતે ભક્તિસુંદરી એસે' નિરૂ

૧૧૫ વહ શ્લોક શ્રીગુસાઈજીકે હે યાપે શ્રીગોકુચોત્સવજીકૃત
 સરૂત ટીકા હે

૨ એકભક્તીસો હી મેરો યથાર્થજ્ઞાન તથા દર્શન હોય સકેહે
 ને જો જ્ઞાનતે પ્રહરૂપ હોયહે સો સદા પ્રસન્ન રહે હે ઔર
 વાકો શોક તથા કામના કલુષી હોય નહિ સળ પ્રાણીનપે વહ
 સમદ્રષ્ટી હોયહે વહ જીવનમુક્ત મેરી કૃપાપલકીંકે પાગતહે

પણ કિયો ॥ અથા 'માયાકેં દાસી કહી' તાકે અભિ-
 પ્રાય થઈને તેસે દાસી હે તાકે સ્વામીકે સત્તા-
 સંબંધ હે તથાપિ સ્વામિકે મુખ્યસેવક હે તિનકે હું
 ધાસ જયવેકી પાકે યોગ્યતા નાહી હે ॥ ઓર નીચ-
 સોહિ થાકે સંબંધ હોત હે ॥ તેસે 'મોહકમાયા હું
 ભગવદ્દક્ષિ' હે તથાપિ 'ભગવદ્દક્ષિ'નકે નિકટ હું જય
 નહીં સકત હે યેહા અભિપ્રાય ॥ તાવન્મોહોં દ્વિનિગેડા-
 યાવત્કૃષ્ણનતેજનાઃ ॥ 'માયાપરંત્યભિમુખેચવિલગ્ન-
 માના ॥ વિલગ્નમાનયાયસ્યસ્થાતુમીક્ષાપયેમુયા' ॥ ઇત્યાદિ
 સ્થલકેવિષે શ્રીભાગવતમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર
 શ્રીગીતાજમેં હું મામેવયેપ્રપદતેમાયામેતાંતરંતિતે ॥
 યાં શ્લોકમેં પ્રભુનને આજ્ઞા કીની હે ॥ ઓર આસુર-
 જવકેંહી સદા લગી રહત હે ॥ સોઈ શ્રીગીતાજમેં પ્રભુ-

૧ હે પ્રજો જહાંતાઈ જન આપકે નહોંય તહાતાઈ મોહરૂપ
 બેડી રહે

૨ પ્રભુનકે સન્મુખ ઠાડી રહિવેમેટુ માયા લાજ પાયકે પાછી
 ફિરજાય હે.

૩ જે મોહકહી શરણુ આવે તે હી યા માયાકુ તેરે હે.

નને આજ્ઞા કરી નીહ ॥ માયયા પદ્મ તજાના આસુર ભાવ મા
 શ્રિતાઃ ॥ ૧ ॥ યા શ્લોકમે શ્રીમદ્ભગવતમે હુ ॥ અનેક સ્થાને
 વિષે ॥ યહ અભિપ્રાય નિરૂપણ કિયો હે ॥ આહીતે માયા
 દાસી એસે નિરૂપણ કિયો ॥ ૨ ॥ ઓર ॥ સુંદર પનો ઓર
 ભુરો પનો તો અરૂપી ને વ્રાયુ હે ત્રામે ॥ હુ હે ॥ અખ
 યે દોનો અરૂપી હે ॥ કે રૂપવાન હે ॥ યહ શંકા નિવારણ
 કરિવેકો કહયો ॥ વેમૂરત પ્રગટાવી ॥ યાતે ॥ યે દોઢ ॥ ભિન્ન
 હે ॥ ઓર મુર્તિમાન હે ॥ યહ સુચન કિયો ॥ અખ વાલી
 શંકા કરત હે ॥ નારદ પંચરાત્રમે ॥ માહાત્મ્ય જ્ઞાન પુર્વસ્તુ
 દ્વંદ્વઃ સર્વતો ધિકઃ ॥ ૨ ॥ સ્નેહો ભક્તિરિતિ પ્રોક્તસ્તયામુક્તિર્ન
 જ્ઞાન્યથા ॥ ૩ ॥ યા શ્લોકકે વિષે ॥ તથા સાપરાનુરક્તિરીશ્વરે

૧ માયાને હર્યો હે જ્ઞાન ॥ જિનુકો એસે ॥ ૧ ॥ આસુર ભાવકો
 પાવત હે ॥

૨ પ્રભુમેકો અસાધારણ ॥ માહાત્મ્ય જાને ॥ ૨ ॥ નમિટે એસો
 ૬૬ ઓર સ્ત્રીપુત્ર ધનાદિ સંબનતે ॥ અધિક એસો ને પ્રભુને
 સ્નેહ હોય ॥ તાકો ભક્તિ કહત હે ॥ આહીતે ॥ પરમ ભક્તિ હોય
 યાગિના ન હોય ॥

૩ સર્વેશ્વર ને પ્રભુ તિનમે ॥ અસાધારણ અનુરાગ સો પરમ
 ભક્તિ જાનિયે ॥ યહ અર્થ ॥ સ્વમેશ્વર શ્રીકૃષ્ણને ॥ ભક્તિ ત્રીમાંસામાય
 મે લિખ્યો હે ॥

॥ યા મુનકેવિપેઃ ભક્ત્યાચાર્યશાંદિદ્યમ્કષિને હુ સ્નેહકે
 ભેદ-ભક્તિ હે એસે નિરૂપણ કિયો-હે ॥ તાસો સ્નેહ-
 પદાર્થ સો તો અરૂપી હે ઓર માયા હુ અરૂપી વ્યાપક
 સર્વત્ર નિરૂપણ કીનીહે તાસોં બેમુરત પ્રગટાવી યહ
 નિરૂપણ કાહેકોં કિયો પ્રસુત્તર ॥ ભક્તિ તો રૂપવંત હે
 કેસે જે શ્રીમદ્ભાગવત પ્રથમસ્કંધ પ્રથમાધ્યાયકેવિપે ॥
 પિંખતભાગવતરસમાલય ॥ યા શ્લોકકે વિપે ભક્તિકોં
 રસતન નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર રસ સમ્ર મુર્તિમાન
 હે સો રસશાસ્ત્રમે નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર પદ્મપુરા-
 નુસ્થ શ્રીભાગવત માહાત્મ્યપ્રભૃતિ અનેક આર્પ અર્થ-
 નમે ભક્તિકી મુર્તી અતિસ્ફુટ નિરૂપણ કરીહે ॥ ઓર
 શ્રીમદ્ભાગવતદશમસ્કન્ધવિપે અકુરમે સ્તુતિ કીની
 તહાં શ્રિયાપુષ્ટ્યાગિરા કાંત્યાપુષ્ટ્યાકીર્ત્યેલયોર્બંધા ॥
 વિધયાવિધયાશંક્યામાયયાચનિષેવિત ॥ યા શ્લોકકેવિપે
 સ્વનિલુપ્તમાયોકોં હુ મુર્તિમેતી નિરૂપણ કીનીહે ॥
 તાસોંહી ॥ બે મુરત પ્રગટાવી એસે કહયો શકા ॥

૧ મોક્ષમે હુ ભગવદ્ભક્તિરસ પાનકરો.

૨ શ્રીપુષ્ટિઆદિ ૧૨ પ્રબુનકી મુખ્ય શકિત હે.

તેમ શ્રુતિસ્મૃતિકેવિષે ઇન્દ્રોનોકો મનોધર્મત્વે ઈવ
 ધર્મત્વ નિરૂપણ ક્રિયો તાકો કારણ કહા ॥ પ્રત્યુત્તરે
 પદાર્થ સંખ્યા આધિદેવિકાદિભેદકરિકે ત્રિવિધ હે તેસો
 મુતિ જે ઇલાં કહ્યો સો આધિદેવિકસ્વરૂપ હે ॥ અર્થ
 લોકિકમે એક દો અંગ નકે સુંદર હોય તાકો
 સુંદર કહત હે ॥ તેમે ભક્તિકાઉ અંગસો સુંદર
 હોયગી ઓર ભક્તિકે ઓર માયાકે તુલ્યસાંદર્ય હોયગો
 યહ શંકા નિવારણાર્થ કહ્યો તેહેમાપેહેલીનુલગિલમુમગા
 તેહેમા પ્રથમ દોનો નિરૂપણ કીની તિનમે ॥ પેહેલી ॥
 પ્રથમ નકો નિરૂપણ ક્રિયો સો ભક્તિ સો નખશિખમુ-
 ભગા નખસો કેશપર્થત સુંદર હે ॥ અર્થ સાંદર્ય અત્યુ-
 ત્તમ હે તાકો અસાધારણ ગ્રાપક કહતહે ॥ શ્રીહરીને
 મનભાવી ॥ શ્રી જે સ્વામિન્યાદિક તિનકે હુ હરિસો
 ચિત્તકે હરણકરિવેવારે તિનહુકે મનમે ભઈ ॥ યાતે
 અધિક સાંદર્ય ઓર કાનકે કહનો ગ્યાહીતે શ્રીહરીને
 મનભાવી ॥ યહ નિરૂપણ ક્રિયો યાતે સર્વાધિક સુંદર
 પ્રભુનકો વશ કરનહારી પ્રેમલક્ષણભક્તિ હે ઓર
 આસુરાવેશકરનહારી માયા હે યહ ક્ષિતાર્થ ભયો ॥૨૮॥

એસેં દ્વિધાસૃષ્ટિકો અવલંબન નિરૂપણ કરિકેં અમ
દ્વિધા સૃષ્ટિ નિરૂપણ કરતહેં ॥

કૃપાકટાર્શે હુવા અક્ષરમા ઉપના સત્ત્વ અનંત ॥
મક્તિલીન હુવા સોભાગી તે વૈષ્ણવગુણવંત ॥ ૧૯ ॥
અમ કદાચ ને સૃષ્ટીકોં ઇચ્છાપુર્વક દેખનો તાકરિકેં
અક્ષરમા સો અક્ષરપ્રલમેં હુવા સો વ્યુત્પન્નપ્રણ પ્રાપ્ત ભયે ॥
ફેર ભગવદ્દિચ્છા તેં માયાબદ્ધહોયકેં ઉપના સો દેહ
ધારણ કરિકેં ઉત્પન્ન ભયે વે કોન સો કહતહેં ॥ સત્ત્વ-
અનંત ॥ અનંત તે અસંખ્યાત એસે સત્ત્વ તે જીવ
અથવા જેસેં અગ્નિમેંસોં છોટે વિસ્ફુલ્લિગ નિકસતહેં
તેસેં સત્ત્વ ને જીવ ઓર અનંત સો જાંકો પ્રલયપર્યાંત
અંત નાંહીં એસે પંચમહાભુત દેવતા ઇંદ્રિયાદિક યે સખ
ઉપના ઉત્પન્ન ભયે ॥ શંકા ॥ શ્રુતિસ્મૃતિવ્યાસસુત્રમેં તો
જીવકો વ્યાપક ઓર નિત્યનિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર

૧ વ્યુત્પન્નપ્રણ-સો વાહીમે તેં નિકસિકે જુદો હોનો.

૨ આંત્રમે તેં ચત્ર ચત્ર હોયકેં જે પત ગા ઉડતહેં તિનકો
નામ વિસ્ફુલ્લિગ.

ઇલાંતો યાત્રી ઉત્પત્તિ કહી હે તાકે કારણ કહેા ॥ મૃત્યુત્તર ॥
 વ્યાપક તો હવ નહીહે અણુસ્વરૂપ હે સોં વેદમે' નિર્-
 પણ કિયો હે પરંતુ યાકો ચેતન્યગુણ વિસર્પી હે તાતે
 વ્યાપક જેસો-ભાસત હે ॥ ઓર ભગવદંશ, હે યાતે
 નિત્યતા કહી હે ઓર બાકી ઉત્પત્તી સો બ્રહ્મસ્વરૂપતે
 અચ્યુતરણ તાહીતે અગ્નિવિસ્ફુલિંગકો દધાંત છાદોગ્ય-
 બ્રહ્મદારણ્યકમુંડકાદિક ઉપનિષદનમે' દિયોહે ॥ જેસે વિસ્ફુ-
 લિંગ અગ્નિમે'તે નિકસતહે' સો કછુ નયે ઉત્પન્ન હોયકે
 નિકસત નાહો, વે તો અગ્નિરૂપહી હે' પરંતુ ન્યારેમાત્ર
 હોતહે' તેસે' હવ હુ બ્રહ્મકી ઇચ્છામાત્રસોં ન્યારે હોતહે'
 ॥ શંકા ॥ હવભગવદંશ હે તમ યાકોં અજાન કેસે
 સંભવે ॥ ઓર મુખદુઃખાદિકહુ હવકોં હોતહે' સો
 બ્રહ્મકોં પ્રાપ્ત દોંયગે ॥ જેસે' એક અંગકોં પ્રાપ્ત હોત હે
 તો અંગીકોંહી દુઃખ હોત હે, તેસે' ॥ મૃત્યુત્તર ॥ અજા-
 નતો યાકોં ભગવદ્દિચ્છાસોં માયા લાગતહે તળ હોતહે ॥
 ઓર મુખદુઃખાદિક જે હવકોં હોતહે સો તો બ્રહ્મકોં
 નહીં હોય ક્યાં જે અગ્નિકો સ્ફુલિંગ તૂણાદિકમે' પરિકે'
 વૃદ્ધિ પાવતહે ઓર જલાદિકકરકે' નાશ પાવતહે

તાસોં કહ્યું જાન અશ્રમેસોં વહ સ્ફુલિંગ નિકસત હે
 તાકી વૃદ્ધિ અથવા નાશ કહ્યું નહીં હોત હે તેસેં જીવ
 યદ્યપિ ભગવદંશ હે તથાપિ તેને જો કહ્યો સો
 દોષ ઈહાં નહીં હે ॥ યાતેં જીવ અણુપરિમાણ હે ॥
 ઓર જેસેં દીપકકો પ્રકાશ વિસર્પી હે તાતેં એકસ્થલમેં
 રહિકેં સગરેધરમેં પ્રકાશ કરતહે ॥ તેસેં જીવહુ હૃદયમેં
 રહિકેં સર્વશરીરમેં ચૈતન્યગુણકે પ્રસારસોં વ્યાપકજેસો
 ભાસતહે ॥ ચેહી શ્રુતિસ્મૃતિમેં નિરૂપણ કિયોહે ॥ ઓર
 વ્યાસસુત્રમેં હુ દ્વિતીયાધ્યાયકે તૃતીયપાદમેં યહ સખ
 સવિસ્તાર નિરૂપણ કિયોહે ઓર પ્રાણેંદ્રિયાદિકનકી હુ
 ઉત્પત્તિ પ્રલભેમુંહી હે યહ હુવાહી અધ્યાયકે ચતુર્થ
 પાદમેં સ્ફુટ કહ્યો હે તાતેં ઉપનાસત્વઅનંત યહ કહ્યો
 સો યુક્ત હે ॥ અગ્ર ધનસખનમેં જનપે કૃપા ભઈચે
 કેસે ભયે સો કહતહે ॥ હુવાઅક્ષરમા ॥ અક્ષર ઈતિનેં જાકે
 ક્ષરણ નહોય એસી મા સો એશ્વર્યાદિક સંપત્તિ જનકેં
 હે એસે શુકસેનકાદિક નિત્યમુક્ત ઓર વૈષ્ણવગુણેવંત
 ભગવદીય ગુણયુક્ત એસે દેવી જીવ ભયે ચેહી અભિપ્રાય

વેદમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ તથા શ્રીવિકુલનાથજીને હું
 વિદ્વન્મંડનમે નિરૂપણ કિયો હે ॥ અખ વે પહિલે કહે
 જો જીવન્મુક્ત ઓર વે જીવ સો ॥ સૌમાર્ગી ॥ આજે
 સૌભાગ્ય વારે કયોં જો પ્રભુનકી કૃપા ઉતપે ભઈ તાહીતે
 વે સખ ભકિતકેવિષે લીન ભયે ॥ ૧૯ ॥ અખ પ્રથમ-
 કટાક્ષકો કાર્ય નિરૂપણકરિકેં દુસરે કટાક્ષકો કાર્ય એકતુક
 સોં નિરૂપણ કરતાહે ॥

વીજે કટાક્ષે જે જન ઉપના માયામાં થયા લીન ॥
 અખ પ્રથમ કટાક્ષસોંતો સખ સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરિકેં કૃપાતે
 જીવન્મુક્ત ઓર સૌભાગ્ય સખ દેવીજીવકોં ઉત્પન્ન કિયે ॥
 અખ દુસરે કટાક્ષસોં જે જન ઉત્પન્ન ભયે તે માયામે
 લીન ભયે વે પાંચપ્રકારકે ભયે સો કહતાહે ॥

કર્મજહ આસુર અન્યઉપાસક મજન ધર્મ થી હીન ॥
 ॥ કર્મજહ ॥ સો કર્મહે સો બ્રહ્મહે તાબિના ઓર ધન્ધર
 નહીંહિ, એસેં માનવેવારે કેવલ મીમાંસાશાસ્ત્રવારે ઓર ॥
 આસુર સો જે જગતકોં અસત્ય માનતાહેં ઓર ધન્ધર નહી
 હે એસેં કહતાહેં તે ચેહી આસુરકો લક્ષણ શ્રીગીતાજીમે ॥

અસંત્યમપ્રતિષ્ઠતેજગદાહુરની^૧વરમ ॥ 'યા' શ્લોકમે^૨ કહ્યો
 હે ॥ અન્યઝપાસક ॥ અન્ય જો પુરૂષોત્તમખિના ઓર સખ
 દેવતા તિનકે ઉપાસક અથવા ॥ અન્યઝપાસક ॥ સો દ્વૈત-
 ભાવનાસોં સેવાકરનહારે અમ્ર દ્વૈતભાવના સો યહજો જાકી
 મેં સેવા કરતહું સો ઓરહે ઓરમે ઓર હું યાકો અંશ
 નહી હું યામ્રકારકી ભાવના ॥ શંકા ॥ દ્વૈતભાવસોં સેવા
 કિયેકો કહા દોષ હે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ દ્વૈતભાવસોં સેવાકો દોષ
 પૂહદારણ્યકઉપનિષદમે કહ્યોહે ઓર ભારતકે આદિ-
 પર્વસ્થ શાકુંતલોપાખ્યાનમે ॥ યોન્યથાસંતમાત્માન-
 મન્યથાપ્રતિપદ્યતે ॥ કિંતેનનકૃતપાપંચૈરણાત્માપહારિણા ॥
 યા શ્લોકમેહું તાકો દોષ કહ્યોહે ॥ તાહીતેં ઇનકોં હું
 માયામેં હીન કહે ॥ ઓર મજન જો પ્રભુનકેવિધેં ચિત્ત
 એકાગ્ર કરનો તાસોં હીન રહિત ઓર ધર્મ જો વેદોક્તધર્મ
 તાતેં હીન શંકા મુલમેતો ધર્મહીન એસેં કહ્યોહે

૧ આમુરજીવ યાજગતકો ઝુઠો ઓર તીનકાલમેં સ્થિતિ-
 રહિત ઇન્ધરરહિત કહતહે .

૨ પ્રદાસ્વરૂપ વેદાદિકમે જેસેં કહ્યો હે તાતેં ઓર તીતિકો
 વાકો જો મનુષ્ય જાનેહે આત્મસ્વરૂપકો હરનહાર ઓર એસો
 જો વહુ મનુષ્ય તાકો સળ પાપ લગતહે .

તાકે અર્થ વેદોક્તધર્મહીન કેસે કરતહો ॥ યાતેં ઓર
કહાંધર્મ નહીહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ વેદોક્તહે સોઈ ધર્મ હે
ઓર તો અધર્મ હે એસો શ્રીમદ્ભાગવતકે પદસ્કધર્મે ॥
વેદપ્રણિહિતો ધર્મોલ્લધર્મસ્તદ્વિપર્યયઃ ॥ યા શ્લોકમે
કહયોહે યાહીતે વેદોક્તધર્મરહિત જે નાસ્તિક યવનાદિક
તે હુ માયાલીન હેં ઓર વૈષ્ણવકો મુખ્ય લક્ષણ હુ યહ
હે જે અપને વર્ણાશ્રમાદિધર્મકો ત્યાગ સર્વથા ન કરનો
સો વિષ્ણુપુરાણમેં યમનેં સ્વદુતપ્રતિ કહયોહે ॥
નન્યલ્લતિનિજવર્ણધર્મતોયઃ સમમતિરાત્મસુહૃદ્વિપક્ષપક્ષે ॥
નહરતિનયહંતિકિંચિદુચ્ચૈઃસ્થિતમનસાંત મવેહિવિષ્ણુ-
ભક્તં ॥ યા શ્લોકમેં ॥ યાહીતેં ઈન સળનકોં માયાલીન
કહે ॥ એસેં દોયતુકસું દૈવજીવનકું મોક્ષાધિકારિત્વ ઓર
આસુર જીવનકું સર્વદા બંધાધિકારિત્વ નિરૂપણ કિયો

૧ વેદમેં કહયો એ ધર્મ ઓર વાતેં ઉલટો સો અધર્મ.

૨ જે અપનેં વર્ણાશ્રમધર્મમેં રંચહું ન ચુકે ઓર અપને
મિત્રકે તથા શત્રુકેહુ પક્ષમેં જાકી શુદ્ધિ સમાન રહે ઓરજો
ચોર્પ હિંસાદિક કછુ ન કરે ઓર જાકો શુદ્ધ સ્થિર મન હોય
તાકેં વૈષ્ણવ જાનિયેં.

સોંહી ગીતાંભેં પ્રભુનને આજ્ઞા કરીહે ॥ દૈવીસંપદ્ધિ-
 મોક્ષાયનિબંધાયાસુરીમતા ॥ યા શ્લોકમેં ॥ ૨૦ ॥ એસે
 દ્વિધા સૂટી નિરૂપણકરિકેં અમ જગતમેં પ્રભુનકે પ્રાક-
 ટ્યકે પ્રયોજનપુર્વક વર્ણન કરત હેં.

एणीप्रकारें सृष्टि द्विधा गुणमिश्रित चाली जाय ॥
 भक्तिमारगी जीव स्वतंतर केवल भक्त न थाय ॥ २१

एणीप्रकारें ॥ प्रथम जे प्रकार कह्यो ता रीतसों ॥ द्विधा
 सो दैवी आसुरी दोप्रकारडी सृष्टि ॥ गुणमिश्रित सो
 सत्त्वरजस्तम तिनकरिकें युक्त बलीबलत हे ॥ परंतु
 निर्गुणभक्तिभारगीय जे एव हे ते स्वतंत्रनाते केवल
 भक्त होतनाहीं धतने उपदेशक आचार्यपिना निरू-
 पाधशुद्धनिर्गुणभक्तिकोप्राप्तहोतनाहीं क्यो जे आचार्य-
 पिना ज्ञान भक्ति कछुभी सिद्ध न होय ऐसे श्वेत-
 हेतुविद्यामुंडकोपनिषत् प्रभृतिनमें कह्यो हे ॥ २१ ॥
 अथ निर्गुणभक्ति प्राप्त नहोयवेते दैवी एवमर्को क्लेश
 मनमें विचारिके आपने निर्धार कियो सो निरूपण
 करतहे ॥

શ્રીપુરુષોત્તમે વલ્લિ વિચાર્યું હવે પ્રકાર રૂપો કરિયેં ॥
 હારી સેવા અને કથારસ નિરૂપવા તનુ ધરિયેં ॥૨૨॥
 પુરુષોત્તમ જો નિઃસાધનજનકે હિતકર્તા તિનને પ્રથમ
 તો યહ વિચાર કિયો જો દૈવીજીવ સૃષ્ટિકે પ્રવાહમેં જમણ
 કરતહે ॥ ભક્તિમાર્ગકે અવલાંબ ધનકોં નહી મિલતહે
 અખ વલ્લિ ફેર યહ વિચાર કિયો જો ધનકોં ઉદ્ધાર હોય
 એસો પ્રકારરૂપો કરિયેં કોનસો પ્રકાર કરેં ફેર ક્ષણમાત્રમેં
 આપને નિર્ધાર કિયો સો નિરૂપણ કરતહે મારીસેવાઅને
 કથારસ મેરી સેવાકો આર મેરી કથાકો રસ સો ભક્તિરસ
 સો નિરૂપવા નિરૂપણકરિવેકોં તનુધરિયેં દેહ ધારન કરેં ॥
 અખ દેહવાચક તનુશબ્દ ધ્યાં ધરયો તાકો અભિપ્રાય
 યહ જો 'તનુવિસ્તારે' ધાતુ હે તાતે વંશવિસ્તારકરિકે
 દૈવીજીવ આર પૃથ્વીધનકોં અનેકવર્ષપર્યંત સુખ દેનો
 એસે આપને વિચારયો ॥ યાહીતે સર્વોત્તમજીમે ॥
 ભુવિભક્તિપ્રચારકૃતેસ્વાન્વયકૃત ॥ યહ શ્રીમહા પ્રભુન-
 કો નામ હે ॥ શંકા ॥ વિચાર તો પ્રથમ દૈવીજીવકે કલેશ-

૧ પૃથ્વીમેં ભગવદ્ભક્તીકે પ્રચારકરિવેકુંહી અપને વંશકો
 સ્થાપન શ્રીગહાપ્રભુનને કિયોહુ.

को-द्वितीयोऽयं निर्धारितो सेवा और कथाके निरूपणको
 द्वितीयो ताके कहो-कारण ॥ मयुत्तर ॥ भगवत्सेवा और
 यथार्थ कथाश्रवण बिना प्राकृतगुणसंभ्रम, छुटत नही ॥
 तांभिनो इत्यर्थलक्षितप्राप्ति नही होय और ये दोषपदार्थ
 के लवकों ज्ञान कहते नी। याते भगवत्सेवा और भग-
 वत्कथा श्रीसुधोभिन्त्यादिक ताके प्रादुर्भावार्थ ही आपने
 प्रादुर्भावकी इच्छा कीनी याहीते येहि शिक्षा श्रीमहा-
 प्रभुनने लक्षितवर्द्धिनामे कीनीहे और सेवाते लजन
 और कथारसते स्मरण सिद्ध होय ताते आगे सर्व-
 सिद्धि होतहे यह अलिप्राय अंतुःश्लोकीप्रभृति ग्रंथ-
 नमे स्फुटहे ॥ २२ ॥ अथ प्रभुनने ऐसी छछा करी
 ताके आनंदको मनमें अनुभव करिके गोपासदासल
 आपनो अलिप्राय कहतहे ॥

भक्तजीवनां भाग्य विस्तार्या इच्छा करी हरि सार ॥
 तेने हेतें आपोपे प्रगट्या श्रीवल्लभराजकुमार ॥ २३

१ सेवायां वा कथायां वा यस्यासक्तिर्दृढा भवेत् इत्यादि.

२ स्मरणं लजनं अपि न त्याज्यमिति मे भतिः ।

મક્ત ને ભક્ત ઓર જીવ ને ઓરસખસામાન્યજીવ
તિનકે ભાગ્ય વિસ્તરે ભાગ્ય ખડે કયોં ને ભક્તનકે
સખકાર્ય સિદ્ધ ભયે ઓર સામાન્યજીવકે હુ દર્શન
ભયે યાહીતેં કહયો ભક્તજીવનાભાગ્ય વિસ્તર્યા ॥ અખ
યાકે હેતુ કહતહે ॥ ઇછાકરીહરિસાર ॥ ફરી ને સખકે
હુઃખહતાં તિનને સાર સો મુંદર ઇચ્છા કરી ॥ અથવા ॥
‘સુગતો’ ॥ ધતુકે યહ રૂપ હે તાતેં સાર ને ભુમિધર
પધારનો તાકી ઇચ્છા કરિ ॥ યાહીતેં પ્રથમ કહયો ભક્ત-
જીવનાભાગ્ય વિસ્તર્યા ॥ તેનેદેવે ॥ જતેં એસી ઇચ્છા
કરી તાહીતેં ॥ અથવા ને ને ભક્ત તિનકે હેતુ સો
તિનકે ઉપર પ્રીતિ તાકરિકેં આપોવે પ્રગટ્યા આપોઆપ
પ્રગટ ભયે ઓર આપોતે પ્રગટયા એસો હુ પાઠ
હે તાકે અર્થ ॥ જનનેં પહિલેં વિચાર કિયો વે પુરૂ-
ષોત્તમ આપહી યહ પ્રગટ ભયેહેં અંશકસાદિરૂપસોં
નહિ ॥ અખ પ્રગટ ભયે તે કોન ॥ શ્રીમદ્દમરાજકુમાર ॥
શ્રીવલ્લભ ને શ્રીવલ્લભાચાર્યજી સોઈ રાજ સખકે અધિ-
પતિ અથવા ‘રાજદીપ્તો’ વાતુકે રાજ યહ રૂપ હે ॥

૧ ભાવાર્થ ઘડતરૂપ.

૨ ઠરૂંધે કાવ્યપ્રત્યયાન રૂપ.

તાતે શ્રીસ્વામિનીજી તિનકે વહલ પ્રિય એસે રાજાને
 આમ શ્રીમહાપ્રભુ શ્રીપુરુષોત્તમકે, મુખારવિંદાધિષ્ઠાતૃ-
 અગ્નિ હે તાતે શ્રીસ્વામિનીજીકે પ્રિય હે ત્યાહીતે
 શ્રીવહલભરાજ એસે કહયો તિનકે કુમાર પુત્ર શ્રીવિઠ્ઠલ-
 નાથજી ॥ ૨૩ ॥ અખ યા તુકમેં તો કેવલ શ્રીવિઠ્ઠલ
 નાથજીકેહી પુરુષોત્તમત્વ વર્ણન કિયો તાતે કોઈકે
 એસી શંકા હોય ને-શ્રીમહાપ્રભુજી તો કર્યપૂવસુ-
 દેવજીતુલ્ય હોયગે ॥ તાકો નિવારણ કરતહે ॥

पूर्णब्रह्म श्रीलक्ष्मण सुत पुरुषोत्तम श्रीविठ्ठलनाथ ॥
 श्रीगोकुलमां प्रगट पद्मान्या स्वजन कीर्त्तनां सनाथ २४
 અખ લક્ષ્મણ ને લક્ષ્મણભટ્ટજી અક્ષરબ્રહ્મકો સ્વરૂપ તે પુર્ણ-
 બ્રહ્મ વ્યાપિવંદુંકરૂપ હે ॥ ત્યાહીતે શ્રી ને ભંગવક્ષીલોપ-
 યોગિસંમૃદ્ધિ તાકરકે યુક્ત હે અખ વ્યાપિવંદુંકે પુર્ણ-
 બ્રહ્મત્વ વેદમેં હુ નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર બૃહદ્વામના-
 દિકપુરાણનમેં હુ પ્રસિદ્ધ હે ॥ અખ લક્ષ્મણભટ્ટજી ધામ-
 રૂપહેં તખ શ્રીમહાપ્રભુજી ઓર શ્રીગુસાંઈજી ચહ કોમહે
 સો કહતહે સુતપુરુષોત્તમશ્રીવિઠ્ઠલનાથ સુત સો પુર્વોક્ત-
 લક્ષ્મણભટ્ટજીકે પુત્ર શ્રીમહાપ્રભુજી તે પુરુષોત્તમ હે ઓર

વિહ્વલનાંય' જે શ્રીગુસાંઈજી તેહુ પુરૂષોત્તમહે' ક્યોં. જે
 નિઃસંધિન' હે'નંહિતકતહિં' યાહીતે આપકો વિહ્વલ' યહ નામ
 હે' ઇહાં પુરૂષોત્તમશબ્દકો મધ્યમણિન્યાંયસોં દોઉજોગે
 સંબંધ' હે' શ્રીગોકુલમાંગરપદ્યાન્યા ॥ શ્રી જે-લક્ષ્મીજી
 તિનકેરિકેં યુક્ત જે ગોંડુલ સો શ્રીગોંડુલ કહિયે સોઈ
 શ્રીમદ્ભાગવતદશમસ્કંધમે ॥ હેરેનિવાસાત્મગુણુરમાઠીદઃ
 મહુન્નૃપ ॥ શ્રેયતઈદિરાશચદ્રવહિં ॥ ઇત્યાદિસ્થાનકેવિધે
 નિરૂપણ કિયોહો એસો જે શ્રીગોંડુલ તામે' મંગરપદ્યાન્યા
 પ્રત્યક્ષ પદ્યારે' યોડો અભિપ્રાય યહ જે ॥ અપ્રત્યક્ષ તો
 સર્વદા શ્રીગોંડુલમે' ખિરાજો' હે' ॥ સોઈ શ્રીમદ્ભાગવત-
 દશમસ્કંધમે' પ્રભુનને' આજ્ઞા કીનીહે ॥ ભવતીનાં
 વિયોગોમેનંહિસર્વાત્મનાઽવચિત્ ॥ ચોર શ્રીમદ્ભાગવત-
 તત્ત્વદીપમે' દશમસ્કંધપુર્વાર્ધવિવરણમે' ॥ બહિર્મુખ-

-
- ૧ જગતે' ભગવાન પ્રગટભયે તજાહીતે ગ્રન્થકેગ ભગવન્નિવાસ
 ચોર અપને ગુણ ઇત્ત હેતુનતે' લક્ષ્મીજીકો કીડારથાન હોતભયો.
 ૨ ઇહાં, મનમે' લક્ષ્મીજી સર્વદા રહત હે'.
 ૩ મંગલમનકોં સદેશ કહવાયોહો જે તુમકોં દોઈઅંશસુખી
 મેરો વિયોગો કમટુ નહી હે.
 ૪ બહિર્મુખદશામે' ભગવાન દીધંન નાહી નાતે' દુઃખિત હોતહે

દશાયાંતુનપશ્યંતીતિદુઃખિતાઃ ॥ યાકારિકાકેવિષે શ્રીમહા-
 પ્રભુનને ચેહી નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઔર નકવેદકે વિષ્ણુ
 મુક્તમે હુ યોહીરીતકે નિરૂપણ હે ॥ સો વિદ્વન્મનમે
 સિખ્યોહે યોહીતે પ્રગટ પ્રધારયા યહ કહયો ॥ અમ
 પ્રત્યક્ષ પધારિકે ને કાર્ય કિયો સો નિરૂપણ કરત હે ॥
 સ્વજનકીધાંસનાથ સ્વજન ને દૈવીજીવ તિનકો સનાથ
 કિયે ॥ કૃતકૃત્ય કિયે ॥ જેસે સ્વામી વિદેશકું જાતહે તખ
 પરિજન સખ અનાથજેસે હોય જાતહે દેર સ્વામી
 આવૃતહે તખ સનાથ હોતહે ॥ અથવા નાથધાતુકો નાથ
 યહ રૂપ હે સો નાથધાતુ અર્થ ॥ ઔર ઉપતાપ યા
 અર્થમે પ્રવૃત્ત હોતહે ॥ ૧ ॥ તાતે અર્થવાન ઔર ઉપ-
 તાપ ને નિજદર્શનકી આર્તિ તાકે દાતા સો નાથ પ્રભુ
 તાતે સ્વજનકો યુક્ત કિયે પ્રભુનકો સમ્બંધ કરાયો ॥
 યતે સ્વજનકીધાંસનાથે એસે કહયો યાકો ભોવાર્થ યહ
 ને જેસે વિવાહતે પ્રથમ કન્યા અનાથ હોત હે દેર
 પતિસંબંધસો સનાથ હોત હે ॥ તેસે દૈવીજીવનકો-હુ
 આપને બ્રહ્મકો સંબંધકરાયકે સનાથ કિયે યહ અભિ-

प्रायः यमुनाप्रकृष्टी दीप्यणीलभे ॥, भगवान्विरहदृष्ट्वा-
 वाववृद्धि करो तिष्ठि ॥ तथैव यमुनास्वामिस्मारणात्स्वीय
 दर्शनात् ॥ अस्मदाचार्यवर्यास्तु प्रहमं भवकारणात् ॥
 तापक्षेशप्रदानेन स्वीयानां लाववृद्धिः ॥ धनि द्यौयं कारि-
 कानसु श्रीहरिरायेलने निरूपण कियो हे और गद्यार्थ
 शिक्षापत्र प्रभृतिनेभे याको स्मृष्ट विवेचन कियो हे
 याहीते स्मन्जनकीधांसनाथ ॥ यह निरूपण गोपाल-
 दासलने कियो ॥ २४ ॥

॥ इति श्रीगोपालदासजीकृतनवाख्यानेषु ।
 प्रथमाख्यानसंपूर्णम् ॥

॥ शका ॥ यह पानी तो श्रीविक्रमनाथलकी हे और या
 आख्यानके आरंभमे तो श्रीविक्रमनाथलको वंदन कियो
 हे यह केसे सलवे, ॥ प्रत्युत्तर ॥, जेसे वेद भगवतादिक
 हु भगवद्राणी हे तथापि नारायण नमस्कृत्य ध्यादि-
 स्थलकेविषे तथा वेदमे हु वंदन कियो हे तेसे छहां हु

उ भगवान् अपने विरह देके लवनके भाव भगवतहे
 तेसेही श्रीयमुनाल अपने दर्शनते प्रभुनके स्मरण करायके
 भाव भगवतहे और श्रीमहाप्रभुलतो प्रदास लघ करवायके
 भगवदर्शनार्थ ताप क्षेश देके भाव भगवतहे ।

ક્રિયો હે ॥ વાદી કહતહે ॥' ઉઠાં હું મેરી ચેહી શંકાહે
 ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ યાકો કારણુ યહ હે' ને વેદાદિક 'પુરાણાદિક
 યથાપિ ભંગવદ્રાણી હે 'તથોપિ' અહાંજી વેદવ્યાસ' ઇત્યા-
 દિકેનકે' મુખસોં ઇનેકો પ્રાદુર્ભાવ ભયો તાસોં વંદનકો દોષ
 નાંહી ॥ ક્યોં ને કોઈ પદાર્થ હોતહે તાકો 'સ્થાભાવિક
 કાર્ય' ઓર હોતહે ઓર પાત્રાંતર ભયેસું' વાહી 'પદાર્થ'
 મોં ઓર કાર્ય' હોતહે તાસોં વહ પદાર્થ કહુ અન્યથા
 ન હોય તાકો દષ્ટાંત જેસેં સૂર્ય'કે કિરણુ અત્યંત ઉષ્ણ
 હેં તથાપિ ચંદ્રમેં પડતહેં તબ તાપ પિટાવતહેં તાસોં
 સૂર્યકિરણુ કહુ શીતલ નહીહેં ॥ ઓર સૂર્યકિરણુકે
 ચોગ્યસુંહી ચદ્રપ્રકાશ કરતહે યહ બાત જ્યોતિઃશાસ્ત્રમેં
 પ્રસિદ્ધ હે તેસેં યહ બાની તો શ્રીવિઠલનાથજી હે
 તથાપ ગોપલદાસજીકે મુખદ્વારા પ્રકટ ભયી તાસોં
 વંદનકો દોષ નાંહી ॥ તેસેં વેદપુરાણાદિકમેં' હું વંદન
 ક્રિયો તાકો ચેહિ સમાધાન હે ॥ સ્ત્રકા ॥ તબ તુમનેં પ્રથમ
 ચિન્હ બતાયો ને શ્રીવિઠલનાથજી વાણી હે તાહીતેં
 શ્રીકિમણી બહુજીકે તથા શ્રીપદ્માવતી બહુજીકે નામ
 વર્ણુન નહીં ક્રિયો તાકો હું અબ કહા કારણુ ગહયો ક્યોં
 ને ઓરકે મુખદ્વારા વાકો હું કહા દોષહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥

યહ ઠીક શંકરુ કરી પરંતુ યહ ગુર્જરભાષા હે ઓર
 ગોપાલદાસછડે મુખસોં મદદ લઈ તાસોં સર્વથા આપકી
 પાણી હે ॥ યહ જ્ઞાન હોય નહીં ઓર યા જ્ઞાનવિના યાકે
 પાઠકો પૂર્ણ દેવ હોય નહીં તાસોં જીવનપર કૃપા કરિકે
 યહ બાની આપકી હે યહ જાંતાયવેકે સિયે યહ ચિંતહ
 રાખ્યો હે યાતે જો વ્યાખ્યાન કિયો સો સખ યુક્ત હે
 ॥ શ્લોક ॥ પ્રથમેવ દનં કૃત્વા સાક્ષરં પુરુષોત્તમ ॥ નિરૂપ્ય-
 તસ્ય પ્રાકટ્યમ્ ॥

॥ इति श्रीमद्भालकृष्णचरणैकतानश्रीमद्वोवर्द्धनगुरुपाद
 पद्मपरागलब्धमहोदयश्रीगोकुलोत्सवात्मजजीवना
 रूयेनविरचितमथमाख्यानव्याख्यानसंमामिमफाणीति ॥

૧ અળ શ્રીજીવનજીમહાશય યામકાર પ્રથમાખ્યાનકો વ્યા-
 ખ્યાન કરિકે યાકો સમથ અર્થ સંક્ષેપસોં એક શ્લોકમે
 લિખતહે તો શ્લોકકો અર્થ ॥ પ્રથમાખ્યાનમે પહિલે શ્રી
 ગુસંઇજીકો વંદન સંઘા પ્રાર્થના કરિકે અરૂ વ્યાપકરૂપ
 અદ્વૈત પ્રદાનેમાં તુકસોં લેકે અક્ષરપ્રદાસહિત પુરુષોત્તમકો
 નિરૂપણ કરિકે તે પ્રભુને મનમગ્નહૃદયની ઇત્યાદિ તુકસોં સદિ
 નિરૂપણપુર્વક શ્રીપુરુષોત્તમે વળી વિચારયું ઇલાંચું લેકે શ્રી-

શુ સાંઈં છૂપ્યું આપ પ્રકટ લયે નિરૂપણ કિયે ॥ ઓર
 લક્ષિતમાર્ગીયલોલોહારરૂપ અવતાર પ્રયોજન હુ કહ્યો ॥ ઓર
 યા આખ્યાનમે જો રીત ક્ષર અક્ષર પુરોહિતમંકે નિરૂપણ
 કિયે હે તાહી પ્રકારકે સવિસ્તર સપ્રમાણ નિરૂપણ મેને
 વેદાંતચિંતામણી યો નામકે અસ્કૃત અર્થમે તથા પ્રમુવર્ણી
 પ્રભુતિ, ઉપનિષત્કે વ્યાખ્યાનમે નિરૂપણ કિયે હે સો ઉહાં
 દેખનો ॥ અબ સ હોપસોં યા આખ્યાનકે સમગ્ર અર્થકે હોહા ॥
 વંદન કરિ હરિ ધામ જીત લીલા સહિત જાણા ॥ હુણિયે સૃષ્ટિ
 સંહ હેતુ હરિ જન્મ કહ્યો આખ્યાન ॥૧॥ ઇતિ શ્રીમદ્ધણ-
 ચરણસેવકસ્ય પંચનદિધનરયામલદ્વાત્મજગોવર્દનાશુકવેદકૃતો
 પ્રથમાખ્યાનવ્યાખ્યાનટિપ્પણ ॥

॥ દ્વિતીયાધ્યાન ॥

॥ શ્રીકૃષ્ણાય નમઃ ॥ એસે પ્રથમાધ્યાનમેં અક્ષરબ્રહ્મ
ઓર પુરૂષોત્તમકો સ્વરૂપ નિરૂપણ કરિકેં ઓર પુરૂ-
ષોત્તમકો પ્રાકટ્યકો પ્રયોગન વર્ણન કિયો ॥ અબ્બ દુસરે
આધ્યાનમેં જો સ્વરૂપસોં પ્રકટ ભયે તો 'સ્વરૂપકો તથા
ચરિત્રકો વર્ણન કરતહે' ॥ રાગ રામકલી ॥ અબ્બ શ્રીમંદા-
પ્રભુનકે સ્વરૂપચરિત્રકોં જામેં વર્ણન હે ॥ એસો જો યહ
આધ્યાન તાકો પ્રાતઃકાલકે વિષેં અવશ્ય ગાન કરનો
યાહી અભિપ્રાયતેં પ્રાતઃકાલકો ગગ ગમકલી હે તામેં
યા આધ્યાનકો ગાન ગોપાલકાસહજેં કિયો ॥

લક્ષ્મણસુત શ્રીવલ્લભરાય ॥ સ્મરણ કરતાં
દુષ્કૃત જાય ॥ કલિજન તરેવા નહીં
અવર ઉપાય ॥ યજ્ઞપુરુષ હરિના શ્રુતિ ગુણ
ગાય ॥ ૧ ॥

॥ લક્ષ્મણ ॥ જો લક્ષ્મણભટ્ટ અક્ષરબ્રહ્મકો સ્વરૂપ તિનકે
॥ મૃત ॥ સો કોન ॥ શ્રીવલ્લભરાય ॥ શ્રીવલ્લભ છનકો
નામ હે રાય સો સખ આચાર્યનકેં રાજ ॥ અથવા શ્રી

જે સ્વામિન્યાદિક તિનકે વલ્લભઃ જે પુરૂષોત્તમ સોઈ રાય
 સો ધનહે જનકે ॥ યાતેં સર્વદા આપ પ્રેમલક્ષણાભક્તિ-
 યુક્ત હેં યહ ફલિતાર્થ ભયો ॥ લૌકિકમેં હુ જનકે વિષે
 સાંચો પ્રેમ હોત હે ॥ તાકોં ધન કરિકેં જનતહેં ॥ તે
 શ્રીમહાપ્રભુનકો ધન શ્રીપુરૂષોત્તમ હેં તામેં આશ્ચર્ય કહા ॥
 યાહીતેં સમ્પલોકીમેં ॥ સ્કુરત્કૃષ્ણપ્રેમામૃતરસભરેણાતિ-
 ભરિતાવાં યહ વિશેષણમેં ચેહી નિરૂપણ કિયોહે ॥ અબ
 એસે જે શ્રીમહાપ્રભુજી તિનકે નામસ્મરણ માત્રસોં
 ॥ દુષ્કૃત ॥ જે પાપ તે નાશ પાવતહેં ॥ અબ નામ-
 સ્મરણકોં પાપ નાશકત્વ અજભિલકે આખ્યાનમેં પ્રસિદ્ધ
 હે ॥ ઓર નૃસિંહપુરાણમેં હુ ॥ નામ્નોસ્તિયાવતીશક્તિઃ
 પાપનિર્દહનેહરેઃ ॥ તાવત્કર્તુન શક્તેતિપાતકપાતકી-
 જના ॥ યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કિયોહે ॥ ઓર ભક્તિ-
 મીમાંસામેં શાંડિલ્યમુનીનેં યા પાતકો સવિસ્તર વિચાર

૧ પ્રકટ એસો જે શ્રીકૃષ્ણપ્રેમરૂપ અમૃતરસમુદ તાકરિકેં
 ભયોં ભયો શ્રી મહાપ્રભુનકો સ્વરૂપ હેં.

૨ ભગવત્નામકી પાપ મિટાયવેમેં જીતની જડી શક્તિ હે
 તિતનેં પાપ પાતકી મનુષ્ય નહિ કરિકે,

हु गुण शब्द पूर्वक रूप कह्यो ॥ अथ गुणगान ऐक्य
 विरीयां श्रुतिनने कियो होयगो यह शंका निवारणार्थ
 अहर्निश यहा कह्यो ॥ यातो श्रीमद्भागवतने गुणनिर्देश
 भिना क्षणमात्र हु श्रुति रहत नाहीं ॥ यहु सुयन कियो ॥
 अथवा श्रीमद्भागवतने गुण रूप अनंत हो रात्रदिवस
 वेद गान करत हो तो हु पाके पार पावत नाहीं ॥ अथ
 केवल गान मात्र ही नहीं करता हो परंतु अहर्निश ध्यान
 और विचार हु करता हो ॥ अथ अहर्निश या शब्दके
 मध्यम विन्यायसे गुणरूपगान और ध्यान विचार यह
 दोनों आदि अणु हो ॥ गंका श्रुति तो अक्षररत्मक है
 मुक्ति भक्त नहीं तब हुनके ध्यान विचार करना कैसे संभव
 प्रत्युत्तर श्रुतिनके मुक्ति भक्तपनो तो श्रीमद्भागवतमें वेदा-
 यथा मुक्ति धरांमिष्टं ॥ इत्यादि स्थलके विषे और
 बृहद्भागवतनादिक पुराणमें ॥ स्तुतो वेदः परात्परः ॥ इत्यादि
 स्थलमें प्रसिद्ध है ॥ और वेदनकी आध्यात्मिक मुक्ति

१. दोषरहित सपूर्ण सांतिजनादिक से गुण लेदी है स्वयं
 एनके अने प्रणु हो और अतः वेदों आदित गुण और शरीर तिनमें
 रहित हो और एनके श्रीहस्त अणु अणु उदर इत्यादि सग
 अवयव आनंदरूप हो और एनमें नदृष्ट अंतर्वांगी कष्ट परत
 लुदी नहीं हो मारीतवे या होके अर्धनिषधमें तिष्ठये है

नको निरूपण तो' लक्षण व्यंजन्युद्धादिजनमे स्फुट है ॥
 अथ वन स्वरूपको श्रुति ध्यान विचार करत है सो
 स्वरूपके सो है ताके निरूपण करत है ॥ आनंदरूप ॥ जेसे
 लौकिक स्वरूप अस्थि अर्ध निर्मित होता है तेसे नहीं
 आनंदमात्र स्वरूप है सो वेदमे ब्रह्मोपनिषत्प्रभृतिमे
 निरूपण किया है ॥ सो वेदमे पंचरात्रमे ॥ ६ ॥ निर्दो
 पुरुष गुणविग्रह आत्मतंत्रो निर्भयतनात्मकशरीरगुणेश्व-
 र्हीनः ॥ आनंदमात्ररूपादमुजोर्द्धरादिः सर्वत्रयत्रिविध-
 भेदविषयं तेत्मा ॥ योऽश्लोकमे ॥ ६ ॥ निरूपण किया है
 याहीते ॥ अनूप ॥ उपमावहित क्यों नो उपमा तो सादृश्य-
 बिना नहीं होता है ॥ और आपके सदृश तो, कोई कहुं
 नहीं है ताते अनुपम ऐसे कहयो तेसे-ही अमूर्तने
 है श्रीगीतांमे ॥ नत्वत्समोस्त्यक्त्याधकः कुतोऽन्यः ॥ या
 श्लोकमे कहयो है और स्वेताश्वतरादि उपनिषदनमे ॥
 यद्विजात स्फुट है अथ ऐसे स्वरूप सुंदर है के
 नहीं है शंका निवारणार्थ कहयो ॥ मंदर ॥ आप

१ है प्रलो इससे कोई आपके सदृश भी नहीं है तब अधिक
 तो कहाते.

કોટિકંદર્પ લાવણ્ય હેં સોહી બૃહદ્દામન પુરાણમે ॥
 કંદર્પકોટિલાવણ્યેત્વચિદૃષ્ટેમનાંસિનઃ ॥ યા શ્લોકમે
 શ્રુતિનનેં નિરૂપણ ક્રિયોહે ॥ અખ એસો વર્ણન કરિવેકોં
 યોગ્ય સ્વરૂપ તો પરિમિત ભયો યહ શંકા નિવારણાર્થ
 કહયો ॥ પામેનદીકોયપાર ॥ કોઈ વેદાદિક હુ પાર પાવત
 નહી હેં ॥ ક્યોં જો વેદમેં અક્ષરબ્રહ્મકે આનંદ પર્યંત
 ગણના કીની હે ઓર પુરૂષોત્તમ તો અગણિતાનંદ
 કહેહેં યાહીતેં પામે નહી કોય પાર યહ કહયો ॥ ૨ ॥

પ્રાણપતિપ્રાગટ્યકારણ કાંદૃષ્ટક કહું મતિમંદ ॥
 હર સુર વિધાતા નવલહે સાક્ષાત્ બ્રહ્માનંદ ॥ ૩ ॥
 અખ શ્રીમહાપ્રભુનકો અર્જુનકે સ્વરૂપ અનુભવપુર્વક
 નિરૂપણ ક્રિયો તાતેં પ્રેમલક્ષણા ભક્તિકે હૃદયમેં ઉદય
 ભયો તાતેં ॥ પ્રાણપતિ ॥ એસેં કહયો ॥ અખ કેવલ

૧ કોટિ કામદેવ જેસો લાવણ્યયુક્ત આપકો સ્વરૂપ દેખિકે
 હમારે મન કામતે શોભ પાવત હે એસેં શ્રુતિનનેં પુરૂષોત્તમકો
 કહયો હે.

૨ બ્રહ્મવર્ણી ઉપનિષદમેં

પતિ નહી કહે એર પ્રાણુપતિ કહે તકે કારણ યહ
 ને લૌકિકમેં કિનિત્ પોષણમાત્ર કરતહે તાતેં સો પતિ
 કહાવત હે ॥ પરંતુ લૌકિક પતિ સો યથાર્થ નહી ક્યોં
 ને આપ સર્વદા સર્વત્ર નિર્ભય હોય એર ભયમાત્રતેં
 સર્વ રીતસોં રક્ષા કરે તાકે નામ પતિ સો શ્રીમદ્દાગવત
 પંચમસ્કંધમેં ॥ સર્વૈપતિઃ સ્યાદકુતોભયઃ સ્વયસમંતતઃ-
 પાતિભયાતુરંજનં ॥ યા શ્લોકમેં એર લૌકિકપતિ પ્રાણુકે
 રક્ષા કરી સકત નાંહીં એર શ્રીમદાપ્રભુજી તો જીવનકેં
 મુક્ત કરિકેં જન્મમરણ ભયરહિત કરતહેં યાતેં પ્રાણુ-
 પતિ યહ વિશેષણ કહયો ॥ અબ એસે ને શ્રીવલ્લભા-
 ચાર્યજી તિનકે ॥ પ્રાકચ્ચ ને પ્રાદુર્ભાવિ તાકે ॥ કારણ ॥
 ને પ્રયોજન સો ॥ કાંદણક ॥ કછુક કહતાહું ॥ અબ યાકે
 કારણ યહ ને ॥ મતિમંદ ॥ મેરી મતિ ને બુદ્ધિ સો મંદ
 હે થોડી હે યાંતે સખ કારણ કહિવેજી મેરી શક્તિ નહી
 હે અબ પ્રાકટ્ય કારણકે યથાર્થ વર્ણન હોય નહી સકતહે
 તાકે હેતુ મતિમંદ યહ કહયો તાતેં યહ શંકા ઉત્પન્ન

૧ ને આપ કહિસું જી ભય ન પાવે એર ભયાતુર અપને
 જનકી આશ આડીસું રક્ષા કરે સો પતિ કહયો જાય

હોતહે' ને જાણી અધિક મતિ હોય સોં પ્રાકટ્યકો કારણ
 યથાર્થ નિરૂપણ કરે તાહુકો નિવારણ કરત હે ॥ હર ॥
 ને શિવજી ઓર ॥ સુર ॥ ને ઇન્દ્રાદિકદેવ ઓર ॥
 વિષાતા ॥ ને બ્રહ્માજી ચે સર્વ, સાક્ષાત્ બ્રહ્માનંદકો
 અનુભવ નહી કર સકત હે ॥ સોઈ શ્રીભગવતમે ॥
 ચેતોં પ્રાપ્તિનિવર્તતેવાચશ્ચમનસાસંહ ॥ અહંચાન્યદ્ભમે-
 દેવાસ્તસ્મૈભગવતેનમઃ ॥ યા શ્લોકમે કહયો હે ॥ ઓર
 વેદમે હે એસો નિરૂપણ કિયો હે ॥ યાકો ભાવાર્થ થહ
 ને પ્રભુનકે સાક્ષાત્ સ્વરૂપકો અનુભવ બ્રહ્માદિકનકોં હુ
 નાંડીં તિનેકે પ્રાકટ્યકો કારણ નિરૂપણ કરે એસી જીવકી
 શક્તિ કહાંસો ॥ ૩ ॥ અમ પ્રાકટ્યકો કારણ નિરૂપણ
 કરિવેકો ઉપક્રમ કરતહે તહા પહિલેં શ્રીમહાપ્રભુનકો
 સ્વરૂપ નિરૂપણ કરત હે ॥

૧ તૃતીયસ્કંધ પછાધ્યાયમે નૈત્રેયને કહયો હે વાણી ઓર
 મન જા ભગવત્સ્વરૂપકો પ્રાપ્ત ન હે ચકે નિવૃત્ત હોતહે અર્થાત્
 ને સ્વરૂપ મનસુ ધ્યાયર્થો નહિ જાય ઓર વાણીસુ કહયો નહિ
 જાય ઓર મે તથા ચે સજ દેવતા જીનકોં નહિ પાવતહે તિન
 ભગવાનકોં હુમ પ્રજાગ કરે હે.

૨ બ્રહ્મવર્ણી તૃતીયસ્કંધક અહ્વારણ્યક ઇત્યાદિક ઉપનિષદનમે.

શ્રીવૃંદાવનચંદમુખરુચિ અગ્નિ તે અવતાર ॥

દ્વિજતિલક ત્રિભુવન નામ નિરુપમ રૂપ અંગીકાર ૪

અખ ॥ શ્રી ॥ જે શોભા તાકરિકેં યુક્ત જે ॥ વૃંદાવન ॥
 તાકે વિષેં ચંદ્ર જેસે ॥ તાકે ભાવાર્થેં યહ જે જેસેં
 શત્રિ ચંદ્રતેંહી શોભતહે તેસે વૃંદાવનથી હુ શોભા
 આપસોં હી હે ॥ અથવા ॥ શ્રી ॥ જે સ્વામિન્યાદિક
 તિનકે ॥ વૃંદ ॥ જે સમુહ તિનકે ॥ અગ્ન ॥ સો પતિ
 તાકે ॥ ચંદ્ર ॥ અથવા ॥ શ્રી જે વ્રજસુંદરી તિનકે વૃંદકે
 અવન સો અધિપતિ શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે ચંદ્ર સો
 આનંદ દેવવારે ક્યોં જે અદિધાતુ આદહાદ અર્થમે
 પ્રવૃત્ત હોતહે તાકે ચંદ્ર યહ શબ્દ હે ॥ અખ એસે
 વૃંદાખનચંદ જે પ્રભુ તિનકે મુખથી ॥ મચિ ॥ કાંતિ
 તાકરિકેં યુક્ત જે ॥ અગ્નિ ॥ સો ભગવન્મુખારવિંદકે
 અધીષ્ઠાતા અગ્નિ તિનકે અખતાર એસે કોન ॥ તે ॥ સો
 શ્રીવલ્લભાચાર્યશ્ચ ॥ અખ મુખચંદ્રથી રચિયુક્ત અગ્નિ
 કહે તાકે તાત્પર્યેં યહ જે લૌકિક અગ્નિ તો સન્નિધીસોં
 તાપ કરતહે એર યે અજ્ઞાદિકાગ્નિ તો સન્નિધિસોં શીત
 બના કરતહેં દુર હે તાકેં તાપ કરતહેં યહ સુચનાર્થ

શ્રીવૃંદાવનચંદ મુખરચિ અગ્નિ, તે અવતાર યહ કહ્યો ॥
 અખ અગ્નિ હે સો ભગવન્મુખરપ હે યહ નિરૂપણ
 વદમે ક્રિયોહે ॥ ઓર શ્રીમદ્ભાગવતમે હુ ॥ નાભિર્ન-
 ભોગ્નિર્મુખમંબુરેતઃ ॥ ઇત્યાદિ સ્થલકે વિપે નિરૂપણ
 ક્રિયોહે ॥ અખ કેસો સ્વરૂપ ધારણ ક્રિયો સો નિરૂપણ
 કરતહે ॥ દ્વિજ ॥ બે બ્રાહ્મણ તિનકે ॥ તિલક ॥ સો
 શિરોમણિ ॥ ક્યાં બે સખ વર્ણકે શિરોમણિ બ્રાહ્મણ હે
 ઓર તિનકે શિરોમણિ આચાર્ય હે ॥ યહ શ્રીમદ્ભાગ-
 વતકે એકાદશસ્કંધમે ॥ આચાર્યમાં વિજનીયાનાવ-
 મર્થતકહિયિત ॥ નમત્યંબુધ્યઃસુયેતસર્વદેવમયોગુરુઃ ॥
 યા શ્લોકમે પ્રભુનને આજા કીની હે યાહીતે દ્વન્વતિલક

૧ પુરૂષસુક્તાદિ સ્થલમે.

૨ આકાશ પ્રભુનકી નલિ હે ઓર અગ્નિ, હે સો મુખ હે
 ઓર જલ હે સો વીર્ય હે

૩ ભગવાનને આજા કીનીહે બે આચાર્યનકો મેરો સ્વરૂપ
 જાનને ઓર કશી હુ વિનકો અપમાન ન કરનો ઓર વિનપે
 મનુષ્ય પુદ્ધી લાપકે ઇર્ષ્યા ન કરની કયો બે ગુરુ હે સો સર્વ
 દેવનારૂપ હે.

યહ કહયો ॥ અખ પુરુષોત્તમકોં દ્વિજમાત્રકેહી તિલક કહે
 તાતેં ન્યુનતા આઈ તાકો નિવારણુ કરતહે ॥ તિલક-
 ત્રિભુવન ॥ કેવલ દ્વિજકે હી, તિલક નાંહી ત્રિભુવનકે હુ
 આપ તિલક હે ॥ અમ ઈહાં તિલક શબ્દકો દેહલી
 દીપક ન્યાયતેં દ્વિજ શબ્દસોં ઓર ત્રિભુવન શબ્દસોં
 સંબંધ હે ॥ ઓર આપનેં કહા કિયો સો કહતહે
 ॥ નામ ॥ ઓર ॥ રૂપનિરૂપમ ॥ સો જકોં ઉપમા નહિ
 એસે અંગીકાર કિયેહેં કેસેં જો લોકિકમેં જોસો નામ
 હોતહે તેસો રૂપ નાંહી હોતહે ઓર ગુણ હુ નાંહી
 હોતહે ॥ ઓર શ્રીમહાપ્રભુનકો તો નામ શ્રીવલ્લભ હે તાકો
 અર્થ યહ જો શ્રી જો શે.ભા તાકરિકેં યુક્ત એસે વલ્લભ
 સો પ્રિય ॥ અખ આપ કોટિચંદ્ર જોસે સુંદર હે ઓર
 ગુણનકરિકેં તો વગધીશ હેં ક્યોં જો આપ ભગવ-
 ન્મુખારવિંદાધિષ્ઠાતૃ અગિત હેં અમ એસો નામ ઓર
 રૂપ લોકિક પદાર્થકો હોત નાંહી તાતેં નામનિરૂપમરૂપ
 અંગીકાર એસેં કહયો ॥ અથવા ॥ દ્વિજ ॥ જો ચંદ્ર તાકે
 તિલકા સો વંદનીય ક્યોં જો પ્રથમ શ્રીકૃષ્ણાવતાર ધારણ
 કરિકેં વાકો કુલ પાવન કિયો યાહીતેં શ્રીમદ્ભાગવત

નવમ સ્કંધમે' શ્રીશુકદેવજીને' ॥ વંશઃસોમસ્યપાવનઃ
 એસે' કહયો' એર અબ ચંદ્રકી પ્રજા જે પ્રાણણુ તિનકો
 દુસ પાવન કિયો' ચેહી અભિપ્રાયસોં દિગ્ગતિલક' યહ
 કહયોં ॥ એર પ્રાણણુ ચંદ્રકી પ્રજા હેં સો' તો વેદમે'
 નિરૂપણુ કિયો' એર શ્રીમદ્દાગવતમે' હુ ॥ વિપ્રોપૈ
 ધ્યુગુગણુનાંચપ્રલણુકલ્પિતઃપતિઃ ॥ યા રસોકમે' કહયો'
 હે' એર આપ કેસે' હેં ॥ ત્રિભુવનનામ ॥ ત્રિભુવનમે' નામ
 સો' કીર્તિ' હે' જીર્નકી તાકો' હેતુ યહ જે ॥ નિરુપમ ॥ સો'
 અસૌકિક જે રૂપ તાકો' અંગીકાર કિયો' હે ॥ નહિં' તો
 લૌકિકરૂપ વારેકો' ત્રીન લોકમે' નામ કહાંસો' હોય યાહીતે'
 દિગ્ગતિલક ત્રિભુવનનામ નિરૂપમરૂપ અંગીકાર યહ
 કહયો' ॥ અથવા ॥ દિગ્ગ જે પ્રાણણુ તિનકે' તિલક સો'

૧ ચંદ્રકો વંશ શ્રોતાનકોં પવિત્ર કરનહાર હે.

૨ તૈત્તિરીય સંહિતાકે અષ્ટમ પ્રપાટકકે દશમાનુવાકમે' સોમ
 હમારો પ્રાણણુનકો રાજા હે એમે' જિખ્યો' હે' એર તૈત્તિરીય
 પ્રાણણુમે' હુ' યાહી રીતસુ' જિખ્યો' હે

૩ પ્રજાજીને' ચંદ્રમાકોં પ્રાણણુ જોપખી નક્ષત્રગણું ઇંન સુજ-
 નકો પતિ કિયો' હે.

મુલ કારણ ક્યોં જો, આપ ભગવન્મુખારવિંદ હેં ઓર
 બ્રાહ્મણકી ઉત્પત્તિ ભગવન્મુખારવિંદતેં હેં સોઈ
 વેદમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર શ્રીમદ્ભાગવત ક્ષિતીય-
 સ્કંધમેં ॥ પુરૂષસ્યમુખંબ્રહ્મ ॥ ચારલોકમેં વર્ણન કિયો
 હે ચાહીતેં દ્વિગ્તિલકં યહ કહયો ॥ અખ યા રીતસોં તો
 આપકોં ભગવન્મુખારવિંદ રૂપત્વ આયો તાસોં આપ
 પુર્ણપુરૂષોત્તમ ન હોંયગે યા શંકાકો નિવારણ કરતહેં
 ॥ ત્રિભુવનનામ ॥ તીનો હી ભુવનમેં જનકે નામ હેં ॥
 યાકો આશય યહ જો તીનો લોકમેં જનને નામ હેં સો
 આપકે હી હેં ॥ ઓર પદાર્થમેં તો કેવલ વ્યવહારાર્થ
 નામકી પ્રવૃત્તિ હે સો હુ મહાકુર્મ પુરાણમેં કહયો હે ॥
 સર્વેપાંતદધીનત્વાત્તત્તચ્છબ્દાભિધેયતા ॥ અન્યેપાંવ્યવહાર

૧ પુરૂષસુક્તાદિકનમેં.

૨ બ્રાહ્મણ પ્રભુનકે મુખરૂપ હેં.

૩ યદ્યપિ સળ શબ્દ ભગવદ્વાચક હી હેં તથાપિ સળ પદાર્થ
 ભગવાનકે અખીન હેં ભગવાનમેંસુ ઉત્પન્ન હોતહેં તાહીતેં ભગ-
 વત્કૃત સંકેતાનુસારતેં વે વે શબ્દ વા વા પદાર્થમેં પ્રવૃત્ત હોતહેં
 ઓર એકેક પદાર્થકે બુદ્ધે બુદ્ધે નામ ન હોંય તો વ્યવહાર ન ચલે

નાર્યમિધ્યતેવ્યવહર્તૃભિઃ ॥ યારસોકમેં ॥ ત્રોકો ક્ષિતાર્થ
 યહ ને પુરુષોત્તમહી સર્વશબ્દનામ્ય હેં યાતેં ને શંકા
 ધીની તોકો નિવારણ કિયો ॥ અબ સ્થાનોત્કર્ષ ઓર
 નામોત્કર્ષ નિરૂપણ કરિકેં સ્વરૂપોત્કર્ષ નિરૂપણ કરત હેં ॥
 નિરૂપમરૂપ અંગીકાર ॥ અબ લોકિકમેં રૂપ ને દેહ
 તોકો અંગીકાર ને ધારણ કરનો-સો ગર્ભસંબંધસોં હે
 સોઈ શ્રીમદ્ભાગવત તૃતીય સ્કંધમેં કપિલદેવજીનેં ॥
 સ્ત્રિયાઃપ્રવિષ્ટઉદરપુંસોરેતઃ કણાશ્રયઃ ॥ યા શ્લોકમેં
 નિરૂપણ કિયો હે ઓર આપ તો અગ્નિકુંડ સોં પ્રકટ
 ભયેહેં સોઈ શ્રીકારિકેશજીનેં મુક્તપુરૂષમેં અશ્વિચક્ર-
 વામન્યખાસક ॥ યહ નિરૂપણ કિયોહે યાહિ અભિપ્રાયસોં
 નિરૂપમરૂપ અંગીકાર યહ કહયો ॥ ગ્રંથા ॥ શ્રીવલ્લભા-
 ચાર્યજી ભગવન્મુખારવિંદાધીપ્તાતૃઅમીકો અવતાર હેં
 યામેં કહા પ્રમાણ ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ અગ્નિપુરાણમેં ભવિષ્યો-

તાતેં વ્યવહારાર્થ નામરૂપવિભાજ હે યાહીકો નામરૂપ વ્યાકરણ
 કહનહેં સો વેદમેં રવેતકેતુ વિદ્યાપ્રભૃતિ સ્થાવનમેં સ્પૃટહે ઓર
 વેદાંતચિંતામણિમેં મેનેહુ નિરૂપણ કિયોહે.

૧ પુરુષકે વીર્યબિંદુકો આશ્રય કરિકેં છપ શ્રીકે ગર્ભમેં જનનહે.

તર ખાંડકે વિષે ॥ અગ્નિરૂપોદ્દીબ્યારોભવિષ્યામીહ-
 ભુતલે ॥ વલ્લભોહ્યગ્નિરૂપસ્યાદ્વિહ્લલપુરૂષોત્તમઃ ॥ યા
 શ્લોકમે પ્રભુનને આજાં કીનીહે ॥ સોઈ શ્રીભુષોધીની-
 છકે પ્રારંભમે ॥ અર્થતસ્યવિવેચિતું ॥ યા શ્લોકમે
 તથા વ્યાસમુત્રકે દ્વિતીયાધ્યાયકે દ્વિતીયપાદકે છબીસમે
 મુત્રકે ભાષ્યમે હુ મહાપ્રભુનને આપકોં અગ્નિરૂપત્વ
 સ્પુટ નિરૂપણ કિયો હે ॥ ૪ ॥ અખ અલૌકિક રૂપસોં
 પ્રકટ ભયે તાકે ચિન્હનકો મુચન કરત ભયે ॥ પ્રાકટયકે
 સમયકે આનંદકો વર્ણન કરતહે ॥

દેવલોક દુંદુભિ વાજિયા આનંદા કરે રે નિસંક ॥
 અસુરતિમિર ઉછેદવા ભુવિ વલ્લભદેવ મયંક ॥ ૫ ॥
 ॥ દેવલોકદુંદુભિવાજિયા ॥ અખ દેવલોકમે દેવતાનને
 દુંદુભિ ખળયે ॥ ઇહાં દુંદુભિ શખ્દ તો ઉપલક્ષણમાત્ર
 હે યાતેં સખ વાઘ દેવતાનને ખળયે ॥ અખ દેવલોક
 કહયો તાકે કારણ યહ જો દિવુ ધાતુતેં દેવ યહ શખ્દ

૧ મેં અગ્નિરૂપસો પ્રાકટયકે અનુસારે યથાર્થ આચરણ
 કરનહારં અવતારે ભુતલયેં લઉંગો યાહીતેં શ્રીમહાપ્રભુ ઓર
 શ્રીગુસાંઈજી સાક્ષાત્ અગ્નિરૂપ હેં ઓર પુરૂષોત્તમ હેં :

હોતહે સો દિવુ ધાતુ દશ અર્થમેં પ્રવૃત્ત હોતહે, તામે-
 સોં નવ અર્થ મુચન કરિવેકોં દેવલોક કહયો કોઇ સ્ફુટ
 કરત હેં ॥ દિવુ ધાતુ કીડા વિલગીપા વ્યવહાર ઘુતિ
 રતુતિ મોદ મદ સ્વમ કાંતિ, ગતિ ઇતને અર્થમેં પ્રવૃત્ત
 હોતહે ॥ અખ આપકે પ્રાકટય ભયો તાતેં આનંદસો
 નૃત્યાદિ કીડા કરતહેં ॥ ઓર અસુરનકોં છતિવેકી ઈછા-
 મોં રહિત હતે સો અખ આપકે પ્રાકટય ભયો તોસોં ફેર
 અસુરનકોં છતિવેકી ઈછા ભઈ ॥ ઓર અસુરનકે
 પ્રાખલ્યસોં યજ્ઞાદિકનકે વ્યવહાર સખ બંદ હતે સો હુ
 પ્રવૃત્ત ભયે ॥ ઓર આપકી રતુતિ કરત ભયે ઓર
 આપકે પ્રાગટ્યસોં મોદ ને આનંદ તાકરિકેં યુક્ત ભયે ॥
 ઓર શ્રીવલ્લભાચાર્યજી જેસે હમારે ધની પ્રકટ ભયે અખ
 હમ જેસો ધન્ય કોન હે યા મદસોં યુક્ત ભયે ॥ ઓર
 અસુરનકે પ્રાખલ્યસોં ઘુતિ ને શોભા તાકરિકેં હીન હોય
 રહે હતે સો આપકે પ્રાકટયતં પાડે શોભાયુક્ત ભયે ॥
 ઓર આપકે દર્શનકી કાંતિ ને ઈછા તાકરિકેં યુક્ત ભયે ॥
 ઓર ભુતલકે ત્રિપેં ગતિહીન ભયે હતે સો અખ આપકે
 પ્રાકટય માત્રસોં ગતિયુક્ત ભયે ઓર સ્વમ યા અર્થકો

તો દેવતાનમે સંભવ હી નહી ક્યોં ને અસ્વમ એસો
 ઉનકો નામ હે તાતેં દિવુ ધાંતુકે નવ અર્થ સુચનાર્થ હી
 દેવલોક યહ કહયો ॥ અખ યાકો ફલિતાર્થ યહ ને
 જાસમે અંપકારણમે આપ પ્રકટ ભયે તાસમેં કોઈ હુ
 મનુષ્ય નહીં હતો કેવલ દેવતાનકોં હી પ્રાદુર્ભાવકે દર્શન
 ભયે તાતેં દેવલોક દુંદુભિ વાળ્યા યહ કહયો અથવા
 શ્રીકૃષ્ણકો પ્રાદુર્ભાવ વસુદેવજીકે ધર હોનહાર હતો તાસોં
 વસુદેવજીકે જન્મસમેં દેવ દુંદુભિ જાને તેસેં શ્રીમહા-
 પ્રભુનકે ધર હુ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી રૂપસો પ્રકટેંગે યહ
 સુચન કરિવેકોં ॥ દેવલોક દુંદુભિ વાળ્યા યહ કહયો ॥
 અખ યા રીતસોં તો પુરુષપુરુષોત્તમ ને શ્રીમહાપ્રભુજી
 તિનકોં વસુદેવજીકી તુલ્યતા ભધ તાકો નિવારણ કરતહે
 ॥ આનંદકરેરેનિસંક ॥ નિઃશંક સો ભયરહિત હોયકે

૧૧૧ દેવતાનકો સ્વમ સો નિદ્રા નહી હે તાતેં એ અસ્વમ કહે
 જાતહે યાહીતેં આદિત્યાઋણવોડસ્વમા એસો અમરકોશમેં કહયો હે
 ૨ વસુદેવજીકે જન્મસમેં દેવતાનનેં દુંદુભિ જાળયે યાહીતેં
 વસુદેવજીકો નામ આનકે દુંદુભિ એસો હે યહ જાતેં નવમે-
 સકંધકે ચોળીસમેં અધ્યાયમેં દેવદુંદુભયોનેદુરાનકા યરયજ્ઞગનિ
 વસુદેવ હૃદયેસ્થાનં વદંત્યાનકેદુંદુભિ યા શ્લોકમેં.

આનંદ કરતાહે ॥ આજ વસુદેવજીકો જન્મ ભયો
 યદ્યપિ દેવ દુંદુભિ બજે તથાપિ ભયનિવૃત્તિ નહીં
 એરઆપકે તો પ્રાકટ્યમાત્રસોં હી ભયનિવૃત્તિપુર્વક
 ભયો યહ પુરુષોત્તમકે પ્રાકટ્યકો ચિહ્ન હે અગ્યા
 તાર્ય યહ જો આપ પુરુષપુરુષોત્તમ હેં એરશ્રીવિ
 હ હુ પુરુષપુરુષોત્તમ હેં યાતેં, દોહિ સ્વરૂપ એકહિ
 અખ આનંદયુક્ત ભયે એસેં નહીં કહયો એર
 કરે એસે કહયો તાકો અભિપ્રાય યહ જો
 એસે શબ્દ કરત ભયે ॥ તંથા પુષ્પકી વૃષ્ટિ ક્રમ
 અખ આનંદ કોન કરત ભયે ॥ તાકો નામ નહીં
 તાતેં યહ અચત દિયો જો તીત્ત લોકમેં રાખ દેવી

વક્ત્રભ સો પ્રિય હેં દેવ સો દેવજીવ જીનકેં ને વક્ત્રભદેવ ॥
 યાકો ફલિતાર્થ યહ ને આપકેં દેવજીવ પ્રિય હેં તાતેં
 ઉનકે ઉદ્ધારાર્થ હી આપનેં અસુરતિભિરકો નાશ કિયો ॥
 અથ અધિકતિભિર નાશકત્વ તો સુર્યકેં હે ॥ તથાપિ
 આપકેં મયંક કહે તાકો અભિપ્રાય યહ ને સુર્ય યદપિ
 તિભિર મિટાવત હે તથાપિ તાપકર્તા હે ॥ ઓર આપ
 તો અસુરતિભિરકો નાશ કરતહેં ઓર દેવી જીવનકેં
 શીતલ કરતહેં ॥ ઇત્યાદિક અનેક અભિપ્રાયસોં મયંક
 આપકેં કહે ॥ અથવા ॥ ભગવન્મનોરૂપત્વ સુચન કરિવે-
 કોં મયંક આપકેં કહે યાહીતેં સર્વોત્તમજીમેં ॥ શ્રીકૃષ્ણ-
 હાર્દવિત્ત ॥ યહ આપકો નામ હે ॥ ઓર ચંદ્રકો ભગ-
 વન્મનોરૂપત્વ તો પ્રથમ હી નિરૂપણ કિયો હે ॥૫॥ અથ
 પ્રાકટયકો નિરૂપણ કરિકેં પ્રકટ હોયકેં ને કાર્ય કિયો
 સો નિરૂપણ કરતહેં ॥

પૂરણ પુરુષ પ્રમાણપંથા વ્યાખ્યાતા વેદાંત ॥

ગ્રંથ સર્વે રસરૂપ કીધા પોતાને સિદ્ધાંત ॥ ૬ ॥

પૂરણપુરુષ ॥ પુરણ નેં અક્ષરબ્રહ્મ ઓર પુરુષ ને પુરુષો-

તમ તાકે' ॥ પ્રમાણ ॥ જો વેદ તાકે ॥ પંચ ॥ સો ભાર્ગ-
 ૩૫ એસો જો ॥ વેદાંત ॥ સો તત્વસુત્ર જોકે વ્યાસસુત્ર
 કહતહે તાકે વ્યાસ્યાતા સો ભાષ્યકરિવે વારે તાહીતે
 સર્વોત્તમજમે તત્વસુત્રભાષ્યપ્રદર્શકઃ ॥ યહ આપકો નામ
 હે ॥ અબ પુણ્નશબ્દ અક્ષરબ્રહ્મવાચક ઓર પુરૂષ શબ્દ
 પરબ્રહ્મવાચક હે યહ તો કઠવડ્યાદિકનમે નિરૂપણ કિયો
 હે ॥ અથવા ॥ પુરણપુરૂષ જો પરબ્રહ્મ તાકે પ્રમાણસુત્ર
 જો કર્મભાર્ગ તાકે વ્યાખ્યાતા સો ભક્તિકો ઓર જ્ઞાનકો
 સાધનરૂપ માનિકે પ્રવૃત્તકર્તા યાહીતે કર્મભાર્ગપ્રવર્તકઃ

૧ વેદાર્થનિશ્ચયકી પ્રાસિકો સાધન.

૨ વેદાંત એસો ઉપનિષદનકો નામ હે કયોં જો ઉપનિષત હે
 સો વેદકે અંત ઇતને શિરોભાગરૂપ હે ઓર ઉપનિષદ્વિચારક
 વ્યાસસુત્રનકો હુ વેદાંત કહતહે અથવા વેદકો અંત સો નિશ્ચય
 ના શાસ્ત્રતે હોય તાકુ વેદાંત કહિયે ઓર વેદાર્થનિશ્ચયકે કારણ
 તો વ્યાસસુત્રહીલે તાતે વ્યાસસુત્રકો વેદાંત કહતહે.

૩ વ્યાસસુત્રનકે અધિકારી ભાષ્યકોં પ્રકટ કરિકેં યા લોકમે
 દિખાવનહારે શ્રીમહાપ્રભુજ હે. ૧૬.

૪ કર્મભાર્ગકે પ્રવર્તકે શ્રીમહાપ્રભુજ હે કયોં જો ક્રોનસ્માર્ત
 નિત્યકર્મ જોસેં જોને તેસેં સર્વથા વેધજુવનકેં હોડનો નહિ એસો
 આપકો સિદ્ધાંત હે.

યોગાદિભક્તિમાર્ગે કસાધનત્વોપદેશકઃ એ દોઈ નામ સર્વો-
ત્તમજીમેં આપકે હેં ॥ ઓર પ્રમેય સ્વરૂપકો જીમેં
નિરૂપણ હે એસો જો વેદાંત તાકે હુ વ્યાખ્યાતા વ્યા-
ખ્યાન કરિવે વારે ઈહિં વ્યાખ્યાતા યા શબ્દકો મધ્ય-
મણિ ત્યાયસોં પ્રમાણપંથા ઓર વેદાંત એ દોઈ શબ્દન-
સોં સંબધ હે ॥ શંકા ॥ કર્મમાર્ગ પરબ્રહ્મકો પ્રમાણભુત
કેસેં હે વામેં તો કર્મકો નિરૂપણ હે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ કર્મ
કિયેસો કછુ હુ અપુર્વફલ હોતહે પરંતુ દાતાખિના
ફલ કહાંતેં મિલે તાતેં જો કોઈ ફલકો દાતા સોઈ પર-
બ્રહ્મ યહ વ્યાસસૂત્રમેં સ્પુટ હે ॥ યા શીતસોં કર્મદ્વારા
બ્રહ્મકો જ્ઞાન હોતહે તાતેં કર્મ પરબ્રહ્મકો પ્રમાણભુત
હે ઓર વેદાંતમેં તો કેવલ પ્રમેય સ્વરૂપકો હી નિરૂ-
પણ હે ॥ અથ યાકો ફલિતાર્થ યહ જો કર્મમાર્ગમેં
કર્મફલ દાતાપનેંસોં બ્રહ્મસ્વરૂપકો બોધ હોતહે ॥ ઓર
વેદાંતમેં સાક્ષાત્ સ્વરૂપકો હી બોધ હોતહે યા શીતકો

૧ યજ્ઞાદિકે જો વેદિકર્મ હેં તે ભક્તિમાર્ગકો મુખ્ય સાધન હેં
એસેં શ્રીમદ્ભાગવતને નિળ ધાદિક ગ્રંથનમેં આજ્ઞા કીની હે. -

૨ તૃતીયાધ્યાયકે ૨ પાદકે ૩૮ સુત્રમેં.

જો વિચારપુર્વક શ્રીકૃષ્ણ સંબંધી જ્ઞાન સો હવેકો આપ
 દેતો ॥ ચાહીતો ॥ શ્રીકૃષ્ણજ્ઞાનદઃ ॥ યહ સર્વોત્તમલભે
 આપકો નામ હે ॥ શંકા ॥ પ્રથમ તો કર્મભાર્ગદ્વારા ઓર
 વેદાંતભાર્ગદ્વારા પરબ્રહ્મકો જ્ઞાન હોતહે યહ નિરૂપણ
 મુલમે ક્રિયો ॥ ઓર વેદશાસ્ત્રકો હુ ચેહી સિદ્ધાંત હે
 તથાપિ ફક્તિતાર્થમે શ્રીકૃષ્ણકો જ્ઞાન એસે કહયો તાકો
 કહા કારણ ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ પરબ્રહ્મ સોઈ શ્રીકૃષ્ણ યહ
 વેદમે હુ નિરૂપણ ક્રિયોહે ॥ ઓર હરિવંશ કૃષ્ણજન્મ
 ખંડાદિકમે હુ નિરૂપણ ક્રિયોહે તાતે શ્રીકૃષ્ણકો જ્ઞાન કહયો
 સો યુક્ત હે ॥ શંકા ॥ યા રીતસોં તો વેદાંત મુખ્યભયો
 ઓર કર્મ જાણ ભયો તખ પ્રથમ કર્મભાર્ગ ક્યોં કહયો
 ઓર પાછે વેદાંત ક્યોં કહયો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ પ્રથમ સામાન્ય
 જ્ઞાન હોય પોછે વિશેષજ્ઞાન હોય તાસોં પ્રથમ કર્મદ્વારા
 બ્રહ્મ હે એસે જાને ફેર વેદાંદ્વારા વાકોં યથાર્થ બ્રહ્મસ્વરૂપ-
 કો જ્ઞાન હોય તાતે પ્રથમ કર્મભાર્ગ કહયો ॥ અખ

૧/તાપનીયશ્રુતિમે કૃષ એસો સદંશકો નામ હે ઓર જુ એસો
 આનંદકો નામ હે તાતે કૃષ્ણ એસો સદાનંદપરબ્રહ્મકો નામ હે
 એસોં કહયે હે.

ગ્રંથાગ્રંથકે આપ કર્તા હેં યહ નિરૂપણ કરિકેં ઓર
 સગ્રંથકે હુ કર્તા આપ હેં યહ નિરૂપણ કરતહેં ॥ ગ્રંથ-
 સર્વેરસરૂપકીયા ॥ રસરૂપ ઇતિનેં રસ જે વેદાંત આનંદ-
 ભય પ્રભુ તિનકો રૂપ સો નિરૂપણ જનમેં હે એસે ॥
 અથવા પ્રહલવદ્યુક્ત રીતિસોં રસ સો આનંદાત્મક પુરૂષો
 તમ તથા ઉનકો ભક્તિરસ ઇતિ દોઉનકે રૂપ સો નિરૂપણ
 કરનહારે એસે સખ ગ્રંથ આપનેં કિયે ॥ અથવા ॥ રસ-
 રૂપ સો સાક્ષાત્ ભગવદ્રૂપ સખ ગ્રંથ આપનેં કિયેહેં
 યાહીતેં શ્રીયમુનાષ્ટકાદિ સર્વ ગ્રંથનકો એક એક ભગવદ-
 વ્યવરૂપત્વ શ્રીહરિરાયજીનેં નિરૂપણ કિયોહે તાસોં ॥
 ગ્રંથ સર્વેરસરૂપ કીધા ॥ યહ કહયો અખ યે સખ ગ્રંથ
 કોનકે સિદ્ધાંતકો અવજાંખન કરિકેં કિયે સો નિરૂપણ
 કરતહે ॥ પોતાને સિદ્ધાંત ॥ આપકો જે સિદ્ધાંત શુદ્ધા-
 દ્વૈતસિદ્ધાંત તદનુસાર સખ ગ્રંથ કિયે અખ શુદ્ધાદ્વૈત સો
 યહ જે માયોપાધીવિનાં કાર્યકારણભાવ હોયકે હુ પ્રપં-
 ચકો પ્રહલકે સંગ અભેદ ॥ યાકો ફલિતાર્થ યહ જે સખ
 ગ્રંથ કરિકેં શુદ્ધાદ્વૈત જ્ઞાન સહિત પુષ્ટિ ભક્તિમાર્ગ આપને

૧ શુદ્ધાદ્વૈતકો યથાર્થસ્વરૂપ નિરૂપણ સંબંધિત ગેનેં વેદાંત-
 ચિંતામણિ પ્રવ્રત્તિનમેં કિયો હે તહા દેખનો.

પ્રવૃત્ત દિયો યાહીતે^૧ ભક્તિમાર્ગે સર્વ માર્ગ વૈલક્ષણ્યાનુ-
ભુતિકૃતુ ચે સર્વોત્તમભૂમે^૨ આપકો^૩ નામ હે ॥ શંકા ॥
દીકાગ્રંથ કરનો તો ગાણકાર્ય હે ઓર મુલગ્રંથ કરનો તો
મુખ્યકાર્ય હે તો હુ દીકાગ્રંથકર્તૃત્વ પ્રથમ^૪ નિરૂપણ ક્યોં
દિયો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ દીકાગ્રંથ જે વ્યાસમુત્રકો^૫ ભાષ્ય સો
દિયે વિના આચાર્ય પદવી નહી મિલે તાતે^૬ આપ પુષ્ટિ-
પથાચાર્ય હે^૭ યહ સુચનાર્થ હી પ્રથમ દીકાગ્રંથ કર્તૃત્વ
આપકો નિરૂપણ દિયો યાહીતે^૮ સર્વોત્તમભૂમે^૯ ॥ ભક્તિ-
માર્ગાબ્જમાર્ત્તક^{૧૦} ॥ યહ આપકો નામ હે ॥ ૬ ॥ અબ
જ્ઞાનકાર્ય નિરૂપણ કરિકે^{૧૧} યશકો નિરૂપણ કરતાહે^{૧૨} ॥

રસિકરસના રસિકવાણી જાણી નર નવસંહ ॥
ઊર્ધ્વપંથા સુજસ પસન્યો વાધિયો વ્રહ્માંડ ॥ ૭ ॥
॥ રસિક ॥ સો રસભોક્તા પ્રભુ તિનજી ॥ રસના ॥ સો
વેદરૂપ વાણી તાકે રસકરિકે^{૧૩} યુક્ત સો ॥ રસિક ॥ એસી

૧ ભક્તિમાર્ગ સર્વ માર્ગ નતે વિવક્ષણતાકે અનુભવ કરાયવેવારે
શ્રીમહાપ્રભુ હે .

૨ ભક્તિમાર્ગરૂપકમયકે વિકાસ કરિવેવારે સુર્ય આપ હે .

જે ભાષ્યસુષોધિન્યાદિરૂપં ॥ વાળી ॥ સૌ નવખંડાત્મક
જે પૃથ્વી તાકે વિષે સખ ॥ નર ॥ જે મનુષ્ય તિનને
॥ જાળી ॥ સૌ જની અખ નવખંડાત્મક પૃથ્વી કહી સખ-
દ્વીપાત્મક નહી કહી તાકે કારણ તો પ્રથમાખ્યાનકે વ્યા-
ખ્યાનમે લિખ્યોહે ઓર ॥ સરવેનવચંદ ॥ એસો હુ
પાહો તાકે અર્થ ઓર દીકાનમે લિખ્યોહે અથવા વહ
વાણી કેસીહે ॥ નવચંદ ॥ નવ સૌ નવીન ઉત્પત્ત ભયે
એસે જે માયાવાદાદિ મત તિનકી ખંડ સૌ ખંડન કરન-
હારી ॥ શંકા ॥ પ્રથમ તો પ્રભુનકે રસરૂપ કહે ઓર અખ
રસભોક્તા કેસે કહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ પ્રહ તો વિરૂદ્ધ ધર્મા-
શ્રય હે ઓર પ્રહતે જુદો કચ્છુખી હે નહી ॥ યાતે
રસ હુ પ્રહ હે ઓર રસભોક્તા હુ પ્રહ હે યહ અભિ-
પ્રાય કંઠવક્ત્રી બૃહન્નારાયણ ભૃગુવલ્લ્યાદિક ઉપનિષદનમે
નિરૂપણ કિયોહે ॥ ઓર શ્રીમદ્ભાગવતમે હુ પદ્મસ્કંધમે ॥
નેહિવિરોધઉભયંભગવત્યપરિગણિતગુણગુણશ્વરેડનવ-

૧ અગણિત હે ગુણસમુહ છનકે એસે ઓર અત્યંત દુર્જય
હે માહાત્મ્ય છનકે એસે જે સર્વસમર્થ ભગવાન તિનકે વિષે
શીતલોષ્ણત્વાદિક દોષ તરહકે ધર્મ વિરૂદ્ધ હોત નાહી. .

ગાહ્યમાંહાત્મ્યે ॥ યા ગઘમે' નિરૂપણ કિયોહે ॥ ચાર્તે
 રસિકે'યહ કહયો સો યુક્ત હે ॥ અથવા ॥ રસિક જે
 પ્રભુ તિનકી રસના સો આસ્વાદ પ્રાપ્ત કરનહારી ઈતિને
 ભક્તિરસ પ્રાપ્ત કરનહારી એસી' જે ॥ રસિકવાણી ॥
 રસિક સો કૃષ્ણપ્રેમામૃતરસભરિત જે શ્રીમહાપ્રભુજી
 તિનકી વાણી અથવા રસ જે પ્રભુ તિનકે ભોક્તા સંગ-
 લીલાનુભવ કરનહારે સો ॥ રસિક ॥ જે ભક્ત તિનકી
 રસના ॥ જે જીવહા તાદ્રારા રસિકવાણી જે શ્રીસુખોદિ-
 ન્યાદિક તિનકે નવખંડકે વિષે' સખ મનુષ્યનને' જની
 અખ યાકો ફલિતાર્થ' યહ જે આપકો યશ ભક્તનકે
 મુખેદ્વારા સખ પૃથ્વીમે' રેલ્યો ॥ અખ ભુમિકે વિષે

૧ રસના શબ્દ બાહુવક સિદ્ધકરણાર્થ' કયુચપ્રત્યયાત હે તાકો
 ઇહા કેવલ યોગિન અર્થ લિયોહે

૨ શ્રીમહાપ્રભુનકે સ્વરૂપ ભગવત્પ્રેમરૂપ અમૃત રસસો ભરિત
 હે સોહી સમ્પલેહીમે શ્રીગુણાઈજીને નિરૂપણ કિયોહે

૩ અખ હું ભગવદનુગ્રહસો જીવ પ્રભુનકે સંગ લીલાનુભવ
 કરતહે' સો પ્રદાનહી પ્રભુતિનમે નિરૂપણ કિયોહે.

આપકો યશ કેહ્યો. યહ કહ્યો. અધિક બાત નહી હોતા તે
 હુ. યશ, અધિક હો. સો, નિરૂપણ કરતા હો. ॥ કુર્વંયામુજ-
 સપસન્યા ॥ ઉર્વિ. સો. આકાશમે. હો. મંથ, સો. માર્ગ
 જનકો. એસે. જો. સ્વર્ગાદિક સમ. લોક તહાંતાઈ. આપકો
 સુજસ પસર્યો. સો. કેહ્યો. અળ કેવલ. યશ નહી કહેયો
 ઓર. સુજસ કહ્યો. તાકો અભિપ્રાય મહં જો ॥ ઓરકો
 યશ. તો. કાલાંતર કરિકે ક્ષીણ હોતા હો. ઓર આપકો યશ
 તો. અનંત હો ॥ ઓર. સુજસ. થયો. એસે. નહી કહ્યો
 ઓર. પસર્યો. યહ કહ્યો. તાકો અભિપ્રાય. યહ જો. નવીન
 યશ. હોય તો. થયો. એસે. કહે. પરંતુ આપકો યશ. તો
 અનાદિ. વેદવર્ણિત હો. તાતે. અનાદિસિદ્ધ હો. ॥ અલી
 તો. થાકો. એસારે. માત્ર. જાયો ॥ થાકો. ક્ષિતાર્થ. યહ જો
 આપકો યશ નિત્ય હો ॥ નિત્યસો. જાકો આદિહુ નહોય ઓર
 અંત હો. ન હોય તેસો. આપકો યશ હો. યાહીતે ॥
 ઉર્વંયામુજસપસર્યો. યહ કહ્યો. ॥ સંકા. ॥ શ્રીવલ્લભ-
 આર્યજીકો વર્ણન કહુ. વેદમે. નહી હો. તો હુ. વેદવર્ણિત
 યશ. કહોહો. તાકો. કારણ. કહાં. ॥ પ્રત્યુત્તર. ॥ શ્રીવલ્લભ-
 આર્યજી ભગવન્મુખારવિદાધીષ્ઠતા અગ્નિ હો. યહ તો

પ્રથમ પ્રતિપાદન કિયોહિ તાતે વેદમે જહોંજહોં ભગવન્મુ-
ખારખિંદેડોં ઓર અગ્નિકે વર્ણન હે સો સખ શ્રીમહાપ્રભુ
નકો વર્ણનહે ॥ અથવા ॥ જેસેં લોકિકમે દેહ ભિન્ન ઓર
દેહાભિમાની જીવ ભિન્ન તેસેં કૈછ પ્રભુનકે શ્રીઅંગમે
નહોં હે ઓર જેસેં ચગણ અધમ અંગ ઓર મસ્તક
ઉત્તમ અંગ તેસેં ઉત્તમોધમ ભાવ હુ પ્રભુનકે શ્રીઅ-
ંગમે નહોંહિ ભગવદંગ તો સખ ભગવદ્રુપ હિં સો વેદમે
નિરૂપણ કિયો હે ॥ તાતે શ્રીમહાપ્રભુજી ભગવન્મુખાર-
ખિંદેડોં સો ભગવદ્રુપ હેં તાતે સખ વેદાદિકમે વર્ણન
આપકો હો હે યાહીને હરિવંશમે ॥ વેદગંભાયગૈયંવ
પુરાણેભારતેનથા ॥ આદાવંતેયમંથેયહરિઃસર્વત્રગીયતે
યદ કહયેહે ઓર શ્રીમહાપ્રભુનકે પ્રતિપાદક અનેક

૧ પ્રહારવચકાદિ ઉપનિષદનમે જેમે સોનકો ડેર બાહર
બીનંસુ સગરો રસસમુદ્રરૂપ હોય તેમે ભગવત્તવરૂપ બાહર
બીનંસુ સગરો પ્રસાનપનહે જેસેં કૈહ્યોહિ

૨ વેદ શમાયણ પુરાણ બારત ઇત મગનમે આર શમે સમા
પ્તિમે ઓર બીચમે સખ જગે ઉત્તમ જનવાનકો હો મુખમાન
કિયોહિ

શ્રુતિવાક્ય હું શ્રુતિરહસ્યાદિક. અથર્નમે. લિખેગ્રહેંયાતે.
 વેદવર્ણિત હમને કહયોં સો. ચુંક્ત હે પાઠ્યઅખં પૃથ્વીસોં
 લોકે ઉપરકે સંધ્ય લોકમે આપકો. યશં કૃત્યોં પરતું સાંત
 અધો લોકમે. યશં નહીં કૃત્યો હોયગો. યા શંકોકો નિવા.
 રણ કરેતહે ॥ વાંધિયોવ્રહ્માંડ ॥ સમ અહાંડ ધર્યેત યશં
 ખર્ચેયો યાતેં સોત. નીચેકે લોકે હું આપે ગયે ॥ અખં
 પ્રથમે ઉર્ધ્વ લોકનમે સુગંધ કૃત્યો ધંધ સુચન
 કિયોં એર પાછે અધો લોકમે સુચન કિયોં તાકો
 અભિપ્રાય યહ જો ઉર્ધ્વલોક તો સખં અંતરિક્ષમે
 હે ઉંનકે આડો કચ્છુ વ્યવધાન નાહીહે તાતે પ્રાકંત્ય
 ભયોં તમસોં હી પુણાવતારકે સખં ચરિત્રકે ઉર્ધ્વ લોકે
 વાસિનકોં દર્શન ભયે ॥ યાતેં પ્રથમ સુગંધ ઉહાં કૃત્યો
 એર અધો લોકમે શેષાદિકનકોં તો જમ પાખંડ મતકો
 ખાંન કરિકે પૃથ્વીકો ભાર ન્યુન કિયોં એર ચરણા.
 નિંદકે સ્પર્શસોં પૃથ્વીકોં શીતલ કરી તખ આપકે ચરિ.
 ત્રકો અનુભવ ભયો યાતેં અધો લોકમે પીછે યશં કૃત્યો
 યહ સુચન કિયો ॥ અથવા શ્રીમહાપ્રભુજી અગ્નિરૂપ હે
 એર પૃથ્વી ગંધવતી હે તાતેં ધન દોનોનકે સંગસોં

યંશ દેહ્યો ॥ સો ॥ સુગંધ ધુમરૂપી ॥ હે-યહ સુચનાર્થ ॥ પ્રથમ
 ઊર્ધ્વલોકમે ॥ સુગંધ દેહ્યો ॥ ચંદ્ર કહ્યો ॥ ॥ અર્ધ ॥ જેસે
 સુગંધચુકન ધુમરૂપી ॥ સો ॥ આરકાં લગતહે તાકાં ॥ હુ સુગંધ
 ચુકત કરતહે, તેસે આપકે હુ ॥ યશકે, જો પાન કરે તાકે
 હુ ॥ યશ હોત હે ॥ આર ધુમ જેસે ॥ પ્રથમ ઊર્ધ્વ ॥ જાત હે
 દેર અધીક હોતહે તમ નીચે દેહત હે ॥ તેસે ॥ સુગંધ ॥ હુ
 ઊર્ધ્વ લોકમે દેહકે ॥ અર્ધ લોકમે ॥ દેહ્યો ॥ આર જેસે
 ચંદનાદિ સુગંધ પદાર્થકાં અભિપ્રાય સંચોગ હોતહે તમ
 સામનકાં સુગંધ સુખ અગ્નિ દેતહે ॥ ॥ આર વા સુગંધ
 પદાર્થકાં આપરૂપ કરતહે ॥ તેસે શ્રીમદ્દામરુનને ॥ હુ
 પૃથ્વીકાં આપકે ચંદ્રકાં સ્પર્શ કરાયકે ॥ સ્વંક્ષીતોપયોગી
 આપરૂપ કરી ॥ ॥ આર પૃથ્વીમે પધારે પોઠે ॥ અર્ધ
 યશરૂપી સુગંધ સુખ સામનકાં દેતહે ॥ હયાદિક ॥ એનેક
 અભિપ્રાય સુચન દરિવેકાં પ્રથમ ઊર્ધ્વ લોકમે સુગંધકાં
 પ્રસારે સુચન કયો ॥ ॥ આર યશકાં સુગંધરૂપતા ॥ તો
 વદમે નિરૂપણ પ્રીતોરે ॥ ૭ ॥ અગ્ર શ્રીમદ્દામરુનને તો

૧ તૈત્તિરીયશાખાકે નારાયણોપનિષદમે ॥ જેસે આહીરીત-
 પુષ્પપુષ્પવૃક્ષકાં દુરમું સુગંધ આવેહે તેમે પુરુષકર્મકાં ॥
 સુગંધ દુરમું આવેહે એસે કહ્યોહે

પુર્ણપુરુષોત્તમ હેં સો આપકે તો એક એક રામરંધ્રમેં
 અનેક બ્રહ્માંડ ફિરતહેં સો શ્રીમદ્ભાગવત દશમસ્કંધ
 પુર્વાર્ધમેં શ્રેષ્ઠસ્તુતિમેં ॥ ક્વેદંગિધ્રાવિગણિતાંડપરાણુ-
 ચર્યાવાતાંધ્વરોમવિવરસ્યચતેમહિત્વમ્ તથા ઉત્તરાર્ધમેં
 હુ વેદસ્તુતિકે અધ્યાયમેં ॥ ખંધવિરજાંસિવાંતિ યા
 શ્લોકમેં નિરૂપણુ કિયોહે તથા ઓર હુ અનેક સ્થલમેં
 નિરૂપણુ કિયોહે તાતેં ॥ એક બ્રહ્માંડમેં આપડો યશ
 ફેલ્યો યહ કછુ અધીક નહોહે યાતેં ઓર હુ અધીક
 નિરૂપણુ કરતહેં ॥

एकब्रह्मांडे जेना जस न माया तेना हुवां
 कोटि अनंत ॥ तोए त्यांथकी बाधियो
 जई वस्यो मुख धीमंत ॥ ८ ॥

૧ હેપ્રભુ એસે અગણિત બ્રહ્માંડરૂપપરમાણુનકે ઉડિવેકેલિયે
 ગવાખાડપણુનકે રામરંધ્ર હેં એએ જે આપે તિનકે મહિમા
 કહાં ઓર મેં કહ્યા એસેં બ્રહ્માણને ધીનતી કરીહે.

૨ જેસેં આકાશમેં સુક્ષ્મ રજ સદા ઉડયો કરેહે તેસે પ્રભુનકે
 રૂપરૂપકે ભીનર અનેક બ્રહ્માંડ ઉડયો કરતહેં.

અખ ॥ જેના ॥ સો જન શ્રીમહામહુનકે યશ ॥ એકવ્રહ્માંડે ॥
 એક પ્રહ્માંડકે વિષે ॥ નમાયા ॥ નહી સમાયે ॥ તેના ॥
 તિનકે સોં યશકે ॥ કોટિઅનંત ॥ કોટિ જે સો લક્ષ
 સો હુ એક દો નહી ॥ અનંત ॥ હુતકે પાર નાંહી ॥
 ઇતને અનંતકોટી પ્રહ્માંડ આપકે યશકી સ્થિતીકે અર્થ
 ભયે ॥ અથવા ॥ અનંત જે આકાશ તે કોટિસંખ્યાંક ભયે
 ॥ યાકો ફલીનાર્થે યહ જે એક પ્રહ્માંડમે એક હી
 આકાશ હોતહે તાતે અનેક આકાશ કહે ॥ તે સખ
 આપકે યશકે પાત્ર ભયે યહ સુચન કિયો ॥ શંકા ॥
 પ્રહ્માંડમે તો અનેક પદાર્થ હે તો હુ આકાશકો અનંત
 કહયો તાકો કહ્યો કારણ ॥ મત્યુત્તર શબ્દ આકાશકો ગુણ
 હે ઓર શબ્દદ્વારા હી યશ પ્રકટ હેતિહે તાતે કોટી
 અનંત યહ કહયો તાકો કારણ યહ જે આકાશ અનંત
 હે તે હુ અનંત સંખ્યાક ભયે તો હુ આપકે યશકો
 અંત આયો નાંહી ॥ અખ સખ સ્વરોમવિવરસ્થ પ્રહ્માં-
 ડમે આપકો યશ બઢયો યે હુ કંઈ અધિક પાત્ર
 નાંહી ક્યોં જે આપ તો પુરપોત્તમ હે તાતે આપકે
 શ્રીઅંગમે હી આપકો યશ રહયો તામે અધીકતા કહા

ભથી તાતેં ઓર હુ-અધીક હે સોઈ સ્પુટ કરતે હે ॥
 તોત્યાંયકિવાધિયો ॥ અનંત આકાશ યશકેં પાત્ર ભયે
 તોય તો હુ ત્યાંહાંયકી સો અનંત બ્રહ્માંડનતેં યશ
 વાધીયો બઢ્યો ॥ સો કહાં રહ્યો સો કહતહે ॥ જંઠવસ્યો
 મુખગ્રીમંતા ધીમંત ને 'અલોકિકહે ધી સો બુદ્ધિ જનકી ॥
 એસે જે લીલાસ્થ ભક્ત તિનકે મુખમેં જાયકેં યશ
 બસ્યો ॥ યાડો ફક્તીતાર્થ યક ને લોકિકમેં અલોકિકમેં
 સખ કિકાનેં આપકો યશ ફેર્યો ॥ શંકા ॥ ઓર દીકા-
 કારતને તો ધીમંત ને બ્યાસાદિક એસો અર્થ કિયોહે
 ઓર યુક્ત હુ એસેં હી દીખતહે કયાં ને પુરાણાદિ-
 કનમેં આપકો વર્ણન હે તથાપિ તુમ લીલાસ્થ ભક્ત યક
 અર્થ કાહેકો કરતહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ યવપિ બ્યાસાદિક
 ધીમંત હેં ઓર પુરાણાદિકનમેં શ્રીમહાપ્રભુનકો વર્ણન
 હુ કિયોહે તથાપિ યક સખ બ્રહ્માંડકે લીતર હે ॥ ઓર
 મુલમેં તો તોએત્યાંયકિવાધીયો એસેં કહ્યોહે ॥ યાતેં
 બ્રહ્માંડતેં બાહિર કછુ ચહિયે સો બાહિર તો ગોલોક

૧ ધીમંત શબ્દમેં મનુષ્યપ્રત્યય પ્રાણત્યક્ષ્ય અર્ધમેં હે ઓર
 પ્રશસ્ત સો અલોકિક.

હે ॥ ઓર વામેં તો ધીમંત લીલાસ્થ ભક્ત હેં સો
 આપકે યશકે ગાન કરતહેં ॥ સોઈ શ્રી મહાગવત
 દશમસ્કંધ પુર્વાક્ષમેં ॥ અક્ષણવતાંદ્રિયમિદં નપરં વિદામઃ ॥
 યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કિયોહે ॥ જંકા ॥ યા શ્લોકમેં
 વક્ષભાચાર્યજીકે યશ કહાં હે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ યા શ્લોકમેં
 વક્ષં પ્રજ્ઞેશસુતયોઃ ॥ એમેં કહયે હે તાસું યા શ્લોકમેં
 મુખ્ય ઉદેશ શ્રીમુખકે હે ॥ ઓર શ્રીવક્ષભાચાર્યજી
 શ્રીમુખ હેં યાતેં યામેં વર્ણન આપકે હી હે ॥ ઓર
 ગાવસ્તુકૃપ્યમુખનિર્ગતવેલુગીતપીયુષમુત્તમિતકર્ણપુરે

૧ વેલુગીતમેં પ્રજ્ઞભજાનકે વચન હે જો મર્વ પ્રકારસું ભગ-
 વતસખંધ સોહી ઇન્દ્રિયવાનકે ફલ હે ઓર કહુ હુમ નહિ જાનેં.

૨ પ્રજ્ઞેશ જો શ્રીનદરાયજી ઇનકે પુત્ર જો પ્રભુ ઓર ગવ-
 દેવજી જે જળ ગાયનકે પિછાડી અરુગોપનકું આગેં કરિકેં
 પાછેં પધારતહેં તળ અનુરાગસહિત કઠાક્ષનતેં યુક્ત ઓર
 વેલુસહિત એસો જો ઉન દોઉનકે મુખારવિદ તાકે આદર
 સહીત દર્શન કરેમો યહ હી નેત્રકે પરમ કવ હે યહ અર્ધ
 મુખોધિનીજીમેં તથા લેખમેં સ્પુટ હે.

૩ ભગવન્મુખારવિદમેં નિકર્યો એસો જો વેલુનાદરૂપ અમૃત
 તાકે ગાયેં નિશ્ચય ઉચે કાન કરિકેં પાન કરતહેં.

પિખંત્યઃ ॥ યા શ્લોકકે શ્રીસુબોધીનીજીમે, હું યહ
તાત્પર્ય સ્પષ્ટ દીસતહે યાતે હમને એસો અર્થ કિયોહે ॥
॥ ૮ ॥ અખ યશોકે નિરૂપણ કરિકે, તેજકે ઓર પ્રતાપકે
પાર્થુન કરત હે ॥

અતુલ અમલ ઉદ્યોત ઉદયો મૂતલ દ્વિજમાર્ત્તંડ ॥
મક્તિમારગ કેસરી ગજ માયિકમત શતસંહ ॥૧॥
અખ ભુતલકે વિષે આપ ॥ માર્ત્તંડ ॥ જે સુર્ય તાજેસે
ઉદય ભયે ॥ યાકો ભાવાર્થ યહ જે પ્રાચી દિશાતે સુર્ય
ઉદય હોતહે પરંતુ, કછુ પ્રાચીસોં ઉત્પન્ન નહી હોતહે
તેસે આપ હું દ્વિજકુલમે પ્રાદુર્ભૂત ભયે હે ॥ અથવા
॥ દ્વિજ ॥ જે ચંદ્ર ઓર ॥ માર્ત્તંડ ॥ જે સુર્ય તેસે આપ
હે ॥ અખ ચંદ્ર સુર્ય તો લૌકિક હે યાતે આપકોં
લૌકિકતુલ્યતા આઈ તાકો નિવારણ કરતહે અખ આપ
કેસે હે ॥ અતુલ ॥ સુર્યચંદ્રકે તેજકી હું આપકો તુલના
નહીહે યાહીતે ગીતાજીમે ॥ દિવિસુર્યસહસ્રસ્થભવેદુગ-

૧ જે આકે શયે હજાર સુર્યનકો તેજ એકસંગે ઉદય પાવે
તો પ્રભુનકે તેજકે કછુકે સદ્રશ કાવિત કહયો જાય.

પંદુતિના ॥ યદિભાઃ સદૃશીસાસ્થાદ્દાસસ્તસ્યમહાત્મનઃ ॥
 યહ નિરૂપણ દિયોહે ॥ ઓર આપ' કેસે હે ॥ અમલ ॥
 સુર્યચંદ્રકોં તે મેઘ ગહુ યહ સખ મલિન કરતહે ॥ ઓર
 આપ તે સર્વ બાધ સોં રહિત હે ॥ ઓર આપ' કેસે હે ॥
 હ્યોત ॥ સો અંલાદિક તેજેરૂપ આપકે તેજસોં હી સખ
 તેજસ્વી હે ॥ સોઘ કુંભ'કોપનિપદમે' નિરૂપણ દિયોહે ॥
 તથા શ્રીગીતાજમે' હુ આપને' આગા કરીહે ॥ યદા-
 દિત્યગતતેજેજગદ્દાસયતેખિલં ॥ યચ્ચંદ્રમસિયચ્ચાગ્ના-
 તત્તેજેવિદ્વિભામકં ॥ ૧ ॥ યા જ્ઞોકમે' ॥ અમ સુર્ય'ષી
 ઉપમા દીની તોકે ભાવર્થ યહ જો જોસે' સુર્ય' અંબકારકોં
 મિટાવતહે સખનકોં પ્રકાશ કરતહે કમલકોં વિકાસ કરતહે
 ઉત્તુકકોં ગતિહીન કરતહે તેસે' આપ' હુ માયાવાદકો

૧ વા ભગવદ્વાકમે' સુર્યચંદ્રતારાં ઓર વિદ્યુત યહ કોઈ પ્રકાશ
 નહિ કરિસકે' તખ જે અગ્નિ તે દહાનું પ્રકાશ કરે કયોં જો
 યહ સખ પ્રજુનકે પ્રકાશનું હી પ્રકાશવાન હોતહે.

૨ જો તેજ સુર્યમે' રહિકે' આજે જગતમે' પ્રકાશ કરતહે
 ઓર જો ચંદ્રમે' તેજ હે ઓર જો અગ્નિમે' હે હે અર્જુન મો
 મખ મેરે તેજ જાન.

નાશ કરતહે' ॥ શુદ્ધાદ્વૈત વેદાંતકો ઉપદેશ કરિકે' હૃદયમે
 પ્રકાશ કરતહે' ભક્તનકો દર્શનમાત્રસો પ્રપુષ્પિત કરતહે'
 બહિર્ભુજનકો ગતિહીન સો પરાસ્ત કરતહે' ॥ ઇત્યા-
 દિકે' અનેક અભિપ્રાયસો સુર્યાકી ઉપમાદીની ॥ ઓર
 શીતલવાદિક ધર્મ સુચન કરિવેકો ચંદ્રકી ઉપમાદીની ॥
 અથ તેજકો નિરૂપણ કરિકે' પરાક્રમકો નિરૂપણ કરતહે'
 ॥ ભક્તિમારગકેસરી ॥ ભક્તિમાર્ગ ને પુષ્ટિમાર્ગ તાકેવિષે'
 આપ કેસરી ને સિંહ તાજેસે હેં યાહીતે' ॥ ગજમાયિક-
 મત્તશત્રવંડ ॥ માયિકને માયાવાદિ તિનકો મત ને સિદ્ધાંત
 તારૂપી ગજ ને હસ્તી તાકે શત સો અનેક ખંડ સો ટુક
 કિયે ॥ અથ ભક્તિમારગ કેસરી એસેં કહયો તાકો
 ભાવાર્થ યહ ને જેસેં સિંહ ને માર્ગમેં હોતહે તહાં
 હસ્તિપ્રભૃતિ ઓર કેહિ નજીક હુ નહી આવતહે તેસેં
 પુષ્ટિમાર્ગમેં આપકે પ્રતાપસોં કેહિ દુઃસંગરૂપ પશુ
 નજીક હુ આયં નહીં સકતહે તબ બાધા તો કહાંસો કરિસકે
 ઓર સિંહ જેસેં ઓરકી અપેક્ષારહિત એકેસો હી પરા-
 ક્રમ કરતહે તેસેં આપ હુ કેવલ પ્રતાપમાત્રસોં સબ
 કાર્ય કરતહે' ઇત્યાદિ અનેક અભિપ્રાયસોં ભક્તિમારગ-

કેમરી યહ કહ્યો ॥ અથવા ॥ 'માયિક' ॥ જે માયા-
વાદી તે હી ગજરૂપ તિનકો ॥ મન ॥ જે સિદ્ધાંત, તાંકો
આપને ખંડન ક્રિયો ॥ અખ માયાવાદીકો ગજરૂપ
કહે તાકો અભિપ્રાય યહ જે જેમે ગજ-
પશુ હે તેસે માયવાદી હુ પુન્ય દેવતા સ્વરૂપકો સિદ્ધ
દશામે મિથ્યા માનત હે તાતે પશુ હે સોઈ અભિ-
પ્રાય વેદમે નિરૂપણ ક્રિયો હે ઓર જેસે હસ્તી દુર
પદાર્થ દેખત હે ઓર સમીપકો પદાર્થ નહી દેખત હે
તેસે માયાવાદી હુ અપનો આત્મા જે બ્રહ્મ તાકો
સ્વરૂપ નહી જાતનહે ઓર શાસ્ત્રસોં દુર જે કુતક
તિનકો દેખત હે ઓર હસ્તી જેસે પ્રથમ સ્વછ હોતહે
તોહુ પાછે અપને માયેમે ધુર ધારત હે તેસે માયા-
વાદી હુ સ્વછ બ્રાહ્મણ કુલમે ઉત્પન્ન હોતહે ॥ વેદ-
શાસ્ત્રકો અધ્યયન કરતહે તોહુ માયાવાદરૂપી ધુરસોં
આપ મલિન હોતહે ઇત્યાદિક અનેક અભિપ્રાયસોં
માયાવાદિનકો ગજરૂપ કહે અખ એસે આપ હે યાહીતે

સર્વોત્તમજીમેં ॥ માયાવાદનિરાકર્તા ચેહ આપકો નામે
 હે ॥ ઓર સપ્તશ્લોકીમેં હુ શ્રીવિકુલનાથજીનેં માયા-
 વાદ કરીદ્રવ્યદલનેન ॥ યા શ્લોકમેં ચેહી અભિપ્રાય નિર-
 પણ કિયોહે ॥ શંકા ॥ તુમનેં કહી જો પુષ્ટિમાર્ગમેં આપકે
 મતાપસોં દુઃસંગરૂપ-પશુ નજક હુ આય નહીં, સકત હે
 પરંતુ પુષ્ટિમાર્ગમેં આયે હેં તિનકોં અનેકનકોં દુઃસંગ
 ભયો દીખતહે ॥ પ્રયુક્ત ॥ સિંહકે સમીપ અંતરાયરહિત
 જો રહેહે તાકોં ઓર પશુનકી બાધા નહીં હોતહે તેસેં આ-
 પકોંહુ જો હૃદયમેં રાખે તાકોં દુઃસંગ બાધા નહીં કરતહે
 ઓર બહિર્બુખ હેં તિનકોં દુઃસંગ બાધા કરતહે યાતેં
 હમને એસેં કહયો સો યુક્ત હે ॥ યાકો ક્ષણિતાર્યં યહ
 જો શ્રીમહાપ્રભુનકો નિરંતર ધ્યાન સ્મરણ કરે તાકોં
 દુઃસંગ નહીં લગતહે ॥ ૬ ॥ અમ માયાવાદકો હુ ખંડન
 કિયોં યહ કહુ અધીક બાત નહીંહે તાતેં યાહુતેં અધીક
 નિરૂપણ આધી તુકસોં કરત હેં ॥

૧ શ્રીમહાપ્રભુજી માયાવાદકે ખંડન કર્તા હેં

૨ માયાવાદરૂપ બડે હાથીકે ગર્વ મિટાવવે પ્રબ્રતી કાર્યનતો
 આપ નિરૂપમહેં.

દિગ્વિજય દશદિશાયે-કીધો પરિક્રમાને વ્યાજ ॥

॥ પરિક્રમા ॥ 'જે પૃથ્વીપરિક્રમા' તાકો ॥ વ્યાજ ॥ સો
 મિપર્માત્ર હે ॥ ઈયો જે અપુણ્ય હાય એરે ફેલેકી આ-
 કાંક્ષા કરત હાય સો 'પરિક્રમા' કરે ॥ એર આપ તો
 પુણ્ય પુરેપોત્તમ હે અકાંક્ષારહિત હે તોસો પ્રરિક્રમાકો
 નો મિપ હે ॥ તો દ્વાગ દશદિશાનકો આપને વિજય
 કિયો ॥ જાકા ॥ આર દિશો પુર્વ દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર એર
 ચાર વિદિશા સો કાણુ ॥ આગ્નેય નૈર્ઋત વાયવ્ય
 એશાન ઈર્વા આઠ દિશાનેમે તો સબ પદિતનકો બંધ
 કિયો સો ઠીક હે ॥ પરંતુ અંતરિક્ષ એર અધો લોકકે
 વિષે દિગ્વિજય કેસે સભવે ॥ પ્રત્યુક્ત ॥ અંતરિક્ષ
 દિશાકો સ્વામિ જાયુ હે સો વેદમે નિરૂપણ કિયોહિ
 એર વાયુકો અવતાર મુવાચાર્ય હે તિનકો આપને
 જીતે એર અધો લોકમે મુખ્ય શેષ હે તિનકો અવ-
 તાર રામાનુજચાર્ય હે તિનકો હુ આપને જીતે યાતે ॥

૧૧ તેત્તિરીય શાસ્ત્રમે વાયુ અંતરિક્ષકો અધિપતિ હે એસે
 કહયો હે.

દિગ્વિજય દશ દિશાયે કાધો, યહ નિરૂપણ કિયો સો
 યુક્ત હે અખ પરિક્રમાકે મિપસોં આપને દોય કાર્ય
 કિયે હે તાતે, દિગ્વિજયરૂપ એક, કાર્યકો નિરૂપણ
 કરિકે દુસરે કાર્યકો નિરૂપણ આપી તુકસે કરતહે ॥

તીરથ સકલ સનાથ કીધાં ચરણરેણુસમાજ ॥૧૦॥

॥ સકલ ॥ સો સખ ॥ તીરથ ॥ તિનકોં ॥ ચરણરેણુસમાજ ॥
 જે ચરણરવિંદકી રજકો સમુહ તાકરિકે ॥ સનાથ ॥
 સો કૃતકૃત્ય કિયે ॥ અથવા ॥ નાથ જે અધીદેવતા
 તિનતે સહિત સો ॥ સનાથ ॥ એસે જે તીર્થ તિનકોં
 ॥ સકલ ॥ સો કલાસહિત કિયે યાકોં ભાવાર્થ યહ જે
 અનેક પાતકીનકે પાતકકે સંબંધસોં સખ તીર્થ કલાહીન
 હોય રહે હતે ॥ તિનકોં ચરણરજ કરિકે કલાસહિત કિયે ॥
 યાતે ચરણ રજકો અલૌકિકવ, વોતન, કિયો ક્યોં જે
 લૌકિક રજસોં તો સખ પદાર્થ મલિન હોતહે એર
 આપકી ચરણરજસોં તો તીર્થ કલાહીન હતે સો કલા-
 યુક્ત ભયે યાહીને ॥ તીરથસકલસનાથ કીધાં ॥ યહ
 નિરૂપણ કિયો અખ તીર્થનકોં પાતકીનકે પાસસોં મલિ
 નતા આવતહે સો તો શ્રીમદ્ભાગવત નવમસ્કંધમે ભગી-

રથ રાજસોં શ્રીગંગાછને આજ્ઞા ડીનીહે ॥ નરામય્યા-
 મૃજત્યવર્મ ॥ યાઃ ક્ષોકમે ॥ ફેર-ભગીરથને કહી જે
 સૌંધવોન્યાસિનઃશાંતાબ્રહ્મણ્યોક્તિપાવનાઃ ॥ હરત્યવ તેંગ-
 સંગાસેષ્વાસ્તેહ્યવભિદ્ધરિઃ ॥ ઓર પ્રથમસ્કંધમે યુધી-
 છિરેને વિદુરજીવિતિ કહયો હે તીર્થીકુવંતિ તીર્થાનિ-
 સ્વાંતઃસ્થેનગદાભતા ॥ યાકો ક્ષિતાર્થ યક જે સાધુ જે
 ભગવદ્દત્તાતિનકે હૃદયમે પ્રભુ બિરાજતહે તાતેં સખ
 તીર્થનકે પાપ વે ધોવતહે ॥ અખ આપકે ભક્તનકે
 એસો પ્રતાપ હે તખ આપ પધારેં તામું તીર્થ
 નિર્મલ હોય યામે આશ્ચર્ય કહા ॥ ૧૦ ॥ એસેં સન્મુખ
 આયે જે પંડિત તિનકેં સખનકે છતે સો વર્ણન કરિકેં

૧ મનુષ્ય મેરવિષેં પાપ ધોવે હેં

૨ શાવ બ્રહ્મણિષ જગત્કો પવિત્ર કરિવેવારે સત્પુરુષ
 તાર રામાર સ સર્ગસો તુમમેલે પાપ દુર કરેગ જાતે સખ
 વિવેવારે પ્રભુ વિનમેં બીરજે હે .

૩ તૈત્તિમનમે નિરાજતે એસે જે પ્રભુ તિન કરિકેં સત્પુરુષ
 કહયોગ હુ તીર્થ કરત હેં અર્થાત પવિત્ર કરત હે .

અખ અંથદ્વારા જીતે સો નિરૂપણ કરતહે ॥
 અખ શ્રીમહાપ્રભુજી કાશિમે બિરાજતે હતે તખ
 અનેક પંડિત આયકે વાદ કરત હતે યાતે ભગવત્ક-
 થાકો તથા, સેવાકો પ્રતિબંધ હોત હતો ॥ યાતે
 પત્રાવલંબન અંથ કરિકે વિશ્વેશ્વર મહાદેવજીકે મદિ-
 રમે ચોહોટાયો ॥ ઓર ડોંડી બનઇ જે યહ અંથ
 બાંચે પિછે શંકા બંકે મનમે રહે સો હમારે પાસ
 આવે ફેર તો યહ અંથ બાંચકે હિ અનેક પંડિત
 પરાસ્ત ભયે સો આધી તુકસોં નિરૂપણ કરતહે ॥

પત્રાવલંબે પંડિત જીત્યા માયિક મત્તમાતંગ ॥

અખ ॥ પત્રાવલંબ ॥ જે પત્રાવલંબન અંથ તાકરિકે પંડિ-
 તનકોં જીતે સો કોનસે પંડિત સો કહતહે ॥ માયિક ॥
 જે માયાવાદી તિનરૂપી જે ॥ મત્તમાતંગ મદોન્મત્ત હસ્તી ॥
 શંકા પ્રથમ ॥ ગજમાયિકમતશતખંડ ॥ યહ નિરૂપણ
 કિયોહો ॥ અખ ફેર જીત્યામાયિકમત્તમાતંગ ॥ યહ કયોં
 કહયો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ પ્રથમ તો માયિક મતરૂપી જે ગજ
 તાકો ખંડન કિયો એસે નિરૂપણ કિયો ઓર અખ તો
 માયિક જે માયાવાદી સો હુ મદોન્મત્ત હસ્તી જેસે હે

તિનકોં પંત્રદાગ છતે યહ નિરૂપણુ કિયો યાકો ભાવાર્થ
 યહ જે મત્તહસ્તી હોતહે સો પાંચકી સાંકર તોડકે
 ચોરકો ધાન કરતહે ॥ તેસે દુરાગ્રહી માયાવાદી હે તે
 આપકો જય હોયવેકે લિયે વિનંડવાદ કરતહે તિનકોં હુ
 આપને છતે ॥ યહ સુચનાર્થ મત્તમાતંગ યહ કહયો ॥
 યાહીતે મર્વાત્તમજમે ॥ સર્વવાદાનિરાસંકૃત ॥ યહ
 આપકો નામ હે યાકો ફલિનાર્થ યહ જે ॥ મત્તહસ્તી
 હે સો અંકુશકોં તો મર્વાથા માનત નહીં ॥ ચોર
 ભાક્ષા ચરણી ઇત્યાદિક અનેક ઉપકરણસોં છત્યો
 જતહે ॥ અજ એમે જે માયાવાદી તિનકોં પંત્રમાત્રમે
 છતે યહ આપકો અક્ષોદિક પ્રભાવ હે યાહી તે ॥ પંત્રા-
 વલ એપરિતજ્ઞત્યામાયિકમત્તમાતંગ યહ નિરૂપણુ કિયો
 તાતે પુનઃક્રિત નહીહે યુક્ત હી હે ॥ અખ ધન સખનકોં
 છતિકે કોનકો સ્થાપન કિયો એ આધી છુકસોં નિરૂપણુ
 કરતહે ॥

શ્રીકૃષ્ણ પૂરણ વ્રહ્મ થાપ્યા જેના રૂપ કોટિ અનંગ ॥૧૧

॥શ્રી॥ જે સ્વામિન્યાદિક તિન કરિકે સહિત જે ॥કૃષ્ણા॥

પુર્ણપ્રહરં તે । શ્રીકૃષ્ણઃ કહિયેઃ વે - કેસે હેં ॥ જેના ॥
 છનકે રૂપ ॥ કોટિ ॥ સો અસંખ્યાતે જે ॥ અનંગ ॥ સો
 કામં તિત જેસે હેં ॥ સોઈ શ્રીમદ્ભાગવતદશમસ્કંધ-
 પ્રંચાધ્યાયમેં ॥ સાક્ષાન્મન્મથમન્મથઃ ॥ યા સ્થલમેં
 નિરૂપણ કિયોહે તથા બૃહદ્રામન પુરાણમેં હુ શ્રુતી-
 નનેં ॥ કંદર્પકોટિલાવણ્યેત્વચિદ્રષ્ટેમનાંસિનઃ ॥ યા
 સ્થલકે વિષેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર શ્રીકૃષ્ણ
 પુર્ણપ્રહર હેં સો તો વેદમે તથા શ્રીમદ્ભાગવતમેં ॥
 કૃષ્ણસ્તુભગવાન્સ્વયમ ॥ યન્મિત્રં પરમાનંદં પુર્ણપ્રહર-

૧ સાક્ષાત્કામદેવકે હુ કામદેવ પ્રભુ હેં.

૨ યાકો અર્થ પહિલે લિખ્યોહે.

૩ તાપનીયોપનિષદમેં કૃપ એસો સદ શકો નામ હે ઓર બુ
 એસો આનંદકો નામ હે તાતે જે સદાનંદ પરપ્રહર હેં તે હી
 કૃષ્ણ કહાવતહે એસેં પ્રહર્યોહે

૪ ઓર સખ અવતારનમેં કિતનેક અંશરૂપ હે કિતનેક કલા-
 રૂપ હેં ઓર શ્રીકૃષ્ણતો સાક્ષાત્ અવતારી પરપ્રહર હેં.

૫ દશમસ્કંધમેં પ્રહારાણેં કહ્યોહે જો નંદરાયણ ઓર ગોપ
 ઓર સખ પ્રજાપાત્રી ઇત સખનકે અહો ણકે ભાગ્ય હેં કયો જો
 પરમાનંદ અનાદિ પુર્ણપ્રમહ શ્રીકૃષ્ણ છનકે મિત્ર હેં.

સનાતનં ॥ ઇત્યાદિક અનેક સ્થાનમેં તથા અનેક પુરાણ
 ઇતિહાસ તંત્રનમેં નિરૂપણ કિયો હે યાકો દ્વિતીયર્થ યહ
 બે જે નિત્યસીલાવિશિષ્ટ પુરૂષોત્તમ હેં તિનકોં હી વેદમેં
 'પરબ્રહ્મ કહતહે' ॥ અથવા ॥ શ્રીકૃષ્ણ એક હેં તો હું
 ॥ કોટિ ॥ સો અસંખ્યાતહેં રૂપ છનકેં એસે હેં
 સોઈ વેદમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર વિષ્ણુ-
 સહસ્રનામમેં હું ॥ એકોનેકઃ ॥ ચે દો નામ કહે હેં
 અખ્ય એસે હેં તો હું ॥ અનંગ ॥ લાંકિકાકાર રહિત હેં
 સો વેદમેં નિરૂપણ કિયોહે ॥ ઓર શ્રીગીતાજમેં હું
 સર્વેન્દ્રિયગુણભાસંસર્વેન્દ્રિયવિવર્જિત ॥ યહ નિરૂપણ

૧ તૈત્તિરી શાખાકે નારાયણોપનિષદ્દી પાત્રમી ઋચામે બ્રહ્મ
 એક હેં અવ્યક્ત હેં અનંતરૂપ હેં એસે કહયો હેં.

૨ જે આકાર નિષેધક શ્રુતિ હેં તે પ્રાકૃત આકારકો નિષેધ
 કરતહે ઓર જે આકાર પ્રતિષાદક શ્રુતિ હે તે અલોકિક
 આકારકો પ્રતિષાદન કરતહે યા રીતસોં શ્રુત્યર્થ નિર્ણયવ્યાસ
 સુત્રકે તૃતીયાધ્યાય દ્વિતીયપાઠમેં કિયો.

૩ સળ ઇન્દ્રિયનકે ગુણ જે દેખનો સુનનો ઇત્યાદિક તે બ્રહ્મમેં
 સર્વત્ર રહે હેં ઓર વહુ પ્રાકૃત સળ ઇન્દ્રિયનતોં રહિત હેં.

કિયોહે ॥ યાકો ફલિતાર્થ' યહ જો, પુર્યોત્તમકો સ્વરૂપ
 વિરૂદ્ધ ધર્માશ્રય હે ઇતિને લૈકિકવસ્તુ તાકો અર્થ' યહ જો
 સાકાર હોતહે સો નિરાકાર હોત નાહીં ॥ પરંતુ પુર્યો-
 ત્તમ તો સાકાર હું હેં' ઓર નિરાકાર હું હેં' સાકાર સો
 આનંદમાત્ર સ્વરૂપ' ઓર નિરાકાર સો લૈકિકાકાર રહિત
 એસો પુર્યોત્તમ સ્વરૂપ આપને વેદ પુરાણ શાસ્ત્રકી
 યથાર્થ સંમતિસોં સંસ્થાપન કિયો ॥ યાહીતેં સર્વોત્તમ
 જીમેં ॥ 'સાકારબ્રહ્મવાદૈકસ્થાપકઃ ॥ યહ આપો! નામ
 હે યાહીતેં શ્રીકૃષ્ણપુરણબ્રહ્મથાપ્યાજ્ઞેનાંરૂપકોટિઅનંગ
 ॥ યહ નિરૂપણ કિયો ॥ ૧૧ ॥ અબ યા રીતસોં શુદ્ધા-
 દ્વૈત મતકો સ્થાપન કરિકેં ફેર આપનેં કહા કિયો
 સો એક તુકસોં નિરૂપણ કરત હેં ॥

સ્વમારગ સ્થિર થાપવા આપવા મજનનાનંદ ॥
 નામ આપ્યાં જીવનેં શુભ મિષ્ટ મુસ્તમકરંદ ॥ ૧૨
 અબ ॥ મ્વમારગ ॥ જો પુષ્ટિ માર્ગ તાકોં સ્થિર તાસોં
 ॥ સ્થાપન કરિવેકોં ઓર ભજનકો આનંદ દેવેકોં

૧ બ્રહ્મ સાકાર હે યા રીતકે બિદ્ધાંતકે હી સ્થાપનકર્તા આપ
 હેં નિરાકાર બાદકે તો ખંડક હી હેં

શુદ્ધ ॥ ક્યોં ને બ્રહ્મશુદ્ધો ધાતુકોં યહ કહે યાકો
અભિપ્રાય યહ ને ઓર મકરંદકોં તો રજ ઓર ભ્રમર
મક્ષિન કરત હે ॥ ઓર યહ મકરંદ સર્વદા શુદ્ધ હે
યાકો ને આસ્વાદ કરે સો હુ શુદ્ધ હોય ગ્રાહીતે મિષ્ટ યહ
વિશેષણ કહયો ॥ અથવા ॥ ભજન ને સેવાસ્મરણાદિક
ઓર આનંદ ને પ્રભુ તિનકોં દેવેકોં ॥ યાકો ભાવાર્થ
યહ ને અષ્ટાક્ષર મંત્ર ઓર ગદ્યસહિત પંચાક્ષર કૃપ
આત્મનિવેદનકો મંત્ર તદ્વારા જીવનકોં ભજનસેવાધીકારી
કરત હે ॥ ઓર બ્રહ્મકો સંબંધ કરાવત હે ॥ અથ
આનંદ શબ્દ બ્રહ્મકો વાચક હે સોતો વેદમે નિરૂ-
પણ કિયો હે ॥ શંકા ॥ શરણમંત્ર ઓર આત્મનિવે-
દન મંત્ર જીવકોં ઉપદેશ કરત હે તાકો એક પ્રયો-
જન તો સ્વમારગસ્થિર સ્થાપવા યહ કહયો સો યુક્ત
હે ક્યોં ને અનેક શિષ્ય હોય તખ માર્ગ સ્થિર
રહે પરંતુ ભજનાનંદતો ઓર માર્ગમે હુ દે ત.તે
આપવા ભજનાનંદ યહ ક્યોં કહયે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥

ભગવત જો ગુણગાન નામસ્મરણુ ઓર માર્ગમે' હે
 તથાપિ ॥ ભગ્નસેવાયાંધાતુ' હે તોડો યહ રૂપ હોતહે
 સો ફલરૂપ' સેવા' તો પ્રેમલક્ષણા ભક્તિદ્વારા નિરોધ
 હોય તખ યેને ॥ ક્યોં જો ફલરૂપ સેવાકો લક્ષણે ॥
 ચેતસ્તત્પ્રવણુ સેવા ॥ યહ કહયો હે ॥ ઓર નિરોધકો
 લક્ષણ ॥ પ્રપંચવિસ્મૃતિપુર્વકભગવદ્ભક્તિનિરોધઃ ॥ યહ
 કહયો હે ॥ યાતેં સેવ્ય તો યામાર્ગમે' પુરૂષોત્તમ
 ભયે ક્યોં જો મંત્રાધીન નહી ઓર પ્રેમલક્ષણા
 ભક્તીતે' હી મિત્તેં એસે તો પુરૂષપુરૂષોત્તમ હેં ઓર

૧ સિદ્ધાંતમુક્તાવલીમે' યહ લક્ષણુ શ્રીમહાપ્રભુનને' કહયો હે
 ચિત્તકો પ્રભુનમે' પરાવનો સો માનસી સેવા કહિયે અથવા
 ભગવત્પ્રવણુ જો ચિત્ત સો હી માનસી સેવા કહિયે યાકો
 વિશેષ વિવેચન દ્વિતીયસ્કંધાદિકનમે' દેવાનાં ગુણુલિંગાનાં
 ઇત્યાદિ સ્થલનકે શ્રીમુળોધિનીજીમે' કિયો હે.

૨ દેહાદિક સર્વ લોકિક પદાર્થકો અનુસંધાન બુલિકે
 પ્રભુનમે' હી આસક્તિ હોય સો નિરોધ કહિયે યાકો વિશેષ
 વિચાર નિરોધલક્ષણુ નિબંધ મુળોધિનીજી પ્રખતિ ૧ થયનમે'
 કિયે હે

અન્ય માર્ગમેં તો મંત્રાધીન ગોપાલાદિક વિભુતી હે ॥
 યાતેં પુરુષોત્તમથી સેવાકો અધીકાર તોં હવેકોં આપનેં
 હી દિયો. ઓર આનંદ જે પ્રભુ તિનકોં દાન જે
 સંબંધ સો આપનેં હી કરાયો. યાહીતેં સર્વોત્તમ-
 હમેં ॥ અદેયદાનદક્ષઃ ॥ યહ આપકોં નામ હે ॥
 અથવા જ્ઞાનમોર્ગીય તો ભક્તિકોં કેવલ સાધન માનેં
 હે ॥ તાતેં ઉનકોં ભજનાનંદ નહીં હે ॥ ઓર ઇતર
 માર્ગવંતિ માર્યાદિક ભક્તનકોં ॥ હુ ભગવાન મોક્ષરૂપ ફલ
 દેત હેં સો શ્રીભક્તધનમેં ॥ ભગવાન ભજતાંમુકેદા-
 મુક્તિંદદાતિકહિંચિત્સ્મનભક્તિયોગં ॥ ઇત્યાદિસ્થાનમેં
 સ્પુટ હે તાતેં માર્યાદિક ભક્તનકોં ॥ ફલદશામેં
 ભજનાનંદાનુભવ નહીં હે તાતેં ભજનાનંદ જે અપ્રા-
 કૃત દેહ તેં ફલરૂપ ભગવત્સેવાત્મક અપરિગણિતાનંદ
 સો તો પુષ્ટિમાર્ગમેં હી હે યહ સખ ફલપ્રકરણકે શ્રીમુ-

૧ કોઈમુ ન દિયે નય એને જે ભગવત્સાક્ષાત્કારોદિકેં તિનકે
 હુ દાનમેં આપ ચતુર હે.

૨ ભગવાન માર્યાદિકભક્તનકોં મુક્તિ દે હે ॥ પરંતુ ફલરૂપ
 ભક્તિ કળ હુ નહિ દે.

ગોધનીંએ ॥ પ્રભાનંદાત્સંમુદ્ધત્યભજનનંદયોજને ॥
 ઇત્યાદિ અથસોં સ્પષ્ટ કહયો હે ઓર અણુભવ્ય ચતુર્થાં
 ધ્યાય ચતુર્થપાદમેં હુ સવિસ્તર વિવેચન કિયો હે ॥
 યહ ભજનનંદ ઇતર ભાગમેં નહી હે ॥ યાતેં આપવા
 ભજનનંદે ॥ યહ કહયો સો યુક્ત હે ॥ ૧૨ ॥ અખ
 યા રીતેસેં જીવનપર એક દેશમેં હી ખિસજકેં આપને
 કૃપાં કીની કે ઓર હુ કહું પધારે હતે તા શકાકો નિવા
 રણુ આધી તુકસોં કરત હે ॥

અનેક જીવનેં કૃપા કરવા દેશાંતર પરવેશ ॥
 ॥ અનેક ॥ સો અસખ્યાત જે ॥ જીવ ॥ તિનપર કૃપા
 કરિવેકોં ॥ દેશાંતર ॥ જે અનેક દેશ તિનકેં વિષેં
 આપને પ્રવેશ કિયો ॥ અખ યહ આપકી દયાણુતાકો
 દૃઢપમેં અનુભવ ભયો તાકો આનંદ ગોપાલદાસજકોં
 ભયો સો આધી તુકસોં મુચન કરતહેં ॥

કોમલ પદ જ્યાં કમલ વિલસે ઘન્ય કહું તે દેશ ॥ ૧૩

૧ પ્રમુદ્ધાનદમે સો ઉદ્ધાર કરિકે ભજનનંદકો યોગમે જે
 લીના હે સો દેવ પ્રકરણમેં નિરૂપણ કરીહો.

॥ कोमल ॥ सो मुकुमार ऐसे ॥ पद ॥ ने थरथु तारपी
 कुमल ज्यों ॥ सो जहां- ॥ बिजसे ॥ शोभत है ॥ अथ
 आपड़े पढ़े कल-ऐसे कह्यो ॥ तासों जहां आपड़े
 पढ़कल प्रभारत है सोई देश ॥ धन्य ॥ मो सरस है ॥
 क्यों ने कुमलको विलास नीरस देशमें होत नहीं है ॥
 ॥ अथवा ॥ जहां पद विज्ञसत किरत है ता देशों में
 धन्य कहत हों ॥ अथवा ॥ विष्णुसहस्रनाममें ॥ अनेक
 ॥ ऐसे नाम है और पुत्रोत्तम सहस्रनाममें ॥
 अनंतमूर्तिः ॥ यह नाम है ॥ और वेद पुराणादिकनमें
 ॥ ऐसे निरूपण किये है ताते अनेक ने प्रभु तिनके
 छव ने दैवीछव तिनपर कृपा करिवेदों मो लजनसे-
 वाधीकार देवेदों ॥ देव ॥ ने हृदयदेश ताके ॥ अंतर ॥
 ने मध्य ताके विषे आपने प्रवेश कियो ॥ याहिने गो-
 पाक्षदासछ कहत है ने कुमल ऐसे ॥ पद ॥ सो ज्ञान-
 रूप थरथु क्यों ने पदगता धातुको पद शब्द है और
 ने धातु गत्यर्थक सो ज्ञानार्थक ॥ होय-याने-ऐसे

१ रस ऐसे आनंदको और लप्तायादि रसको तथा जलको ॥
 नाम है

२ गत्यर्थक गत्यर्थकः ऐसे भ्रूषाभ्यको सिद्धांत है ॥

सो पदं लभे रहते है सो ॥ कमल ॥ जे अप्रदलपे-
 म्रदेश जेसो हृदय सोध ॥ देश ॥ सो ध्यानादिकडे
 स्थान ताको ॥ अन्य ॥ सो कृतकृत्य है ऐसे कहतहुं ॥
 याहीते सर्वात्मभूमे ॥ स्वयशोगानसंहृष्टहृदयांभोज-
 विष्टरः ॥ यह आपका नाम है ॥ १३ ॥ अथ सथ
 देशनमे जवनपर अनुग्रह करिवेकां पधारे यह निर-
 पणु कियो याते यह शंका होनहे जे निषिद्ध देश है
 तिनमें हु आप पधारे होयगे और न पधारे होयगे
 तो तामस देशनको पाप नाश केसे लये। ता
 शंकाको निवारणु अक तुकसों करतहें ॥ और दशमी
 तुकमें अरणु रणसों सथ तीर्थनकों कलायुक्त किये यह
 कहयो हतो ताते हु अधिक निरपणु करतहें ॥
 अंग वंग कलिंग कीकट मगध मरु सुर सिंध ॥
 ते तामसना अध हन्यां परताप पदरजगंध ॥ १४ ॥
 अथ अंगसों आदिके आठ निषिद्ध देश कहे सो

१ यह सथ जात तत्तिरीयनारायणोपनिषदमें २५८ है
 २ आपके यशके गोन करिके आछी रीतसो प्रपुष्टित लये
 जेसे जे वाक्यनके हृदयकमल तेही श्रीमहाप्रभुनको स्थान है।

ઉપલક્ષણુમાત્ર કહે તાતેં છતને નિષિદ્ધ દેશ હેં તે
 તામસ દેશ હેં ॥ તિનકે ॥ અગ્ર ॥ જે પાપ તિનકોં આપકે
 ॥ પદ ॥ જે ચરણ તિનકી ॥ રજ ॥ જે ધુલી તાકે
 ॥ ગંધ ॥ જે મુગંધ તા કરિકે ॥ દ્રવ્યાં ॥ સો હરે ચેહી
 આપકો પ્રતાપ અખ પદરજગંધ એસેં કહયો તાતેં
 પદનકોં કમલપનો મુચન ક્રિયો ॥ ઓર ચહહુ મુચન
 ક્રિયો જે આપકે ચરણકમલકે રજકો સ્પર્શજલકોં હે એસો
 જે વાયુ તાકરિકે વિન તામસ દેશનકે પાપ દુર ભયેં ક્યોં
 જે વાયુદ્વારા હુ ગંધ દુર જત હે ગંધવહ ચહ વાયુકોં
 નામ હે ॥ ચાહીતેં તેનામસનાઅવદશ્યાંપરતાપપદરજ-
 ગંધ ॥ ચહ નિરૂપણ ક્રિયો ॥ શંકા ॥ ઓર દીકા કાર-
 નનેં તો એસો અર્થ ક્રિયો હે જે ઇન સખ દેશનમેં
 આપ પધારે ॥ ઓર તુમનેં તો નહી પધારે એસો
 અર્થ ક્રિયો તાકે કહા કારણ ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ઓર દીકા
 કારનને અર્થ ક્રિયો મો યુક્તહી હોયગો પરંતુ હમકોં તો
 ચહ અર્થ યુક્ત લગત હે ॥ ક્યોં જે પ્રથમ તુકમેં ॥
 અનેક છવનેં કૃપા કરવા દેશાંતર પરવેશ ॥ ચહ નિરૂપણ
 ક્રિયો ફિર ચે મગ્ર દેશ ન્યારે કહિવેકો કહા પ્રયોજન

॥ તાહુમે ॥ તેતામસનાઅવહસ્થાંપરતાપપદરજ ॥ ઇતિ-
 ત્રોહી નહી કહયો ગંધ યહ કહયો તાતેં ચેહી નિશ્ચય
 હોત હે જો રજ તો સાક્ષાત ચરણ પધારે તહો જાય
 ઓર ઇન દેશનમેં તો સર્વત્ર આપ પધારે નહી તાતેં રજ
 કે ગંધ વાયુદ્વારા ઉન દેશનમેં ગયો યાતેં તિનકે પાપકો
 નાશ ભયો ॥ શંકા ॥ ઇન દેશનમેં તો કહું કહું શ્રીમહા-
 પ્રભુનકી બેઠક હેં ॥ મરુ ॥ જો ભારવાડ તામેં પુષ્કરભમેં
 બેઠકહે અરુ ॥ વંગ ॥ જો બંગાલા તામેં ગંગાસાગર સંગ
 મયેં બેઠકહે ઓર કીકટમેં ગયાજહુ આપ પધારેહેં ઓર
 મગધ દેશમેં હાજપુરમેં હરિહર ક્ષેત્રમેં બેઠક હે ઓર
 ॥ સૌરાષ્ટ્ર ॥ જો સોરઠ તામેં જુનાગઢમેં બેઠક હે તો
 હુ ઇન દેશમેં આપ નહીં પધારે એસો અર્થ કરે હો
 તોકો કારણ કહા ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ ઇન દેશનમેં તીર્થ-
 નિમિત્ત હી આપ પધારે હેં ॥ કયો જો ઇન દેશ-
 નમેં તીર્થનિમિત્ત જાયવેકો દોષ નહી હે સો વૃદ્ધ-
 પોરાશરસ્મૃતિમેં કહયો હે ॥ અંગેવંગકલિંગાશ્વસા-

૧ અંગાદિક ૨૦ દેશ યજ્ઞાદિક બ્રહ્મકર્મમેં નિદિત હેં
 દેશસ્થિતિવિષયક વિશેષ વિભેચન મેનેં સત્સિદ્ધાંતમાર્તક યા
 નામકે સંગૃહિત અંથમેં કિયો હે.

પુન્ય યહ શબ્દ યોગરૂઢ હે કેસેં ને સખનકી
 આધારભુત ઓર પંચમહાભુતમેં સબ ગુણનોં યુક્ત
 ચેહી હે ઓર વિરાટ સ્વરૂપકી કટિરૂપ હુ હે ઓર
 ભગવતપત્ની હે એસો હુ પુરાણાદિકમેં વર્ણન કિયો
 હે તાતેં' મહી સો પુન્ય એસો યોગિક અર્થ ભયો ॥
 રૂઢ તો પ્રસિદ્ધ હે એસી ને મહી તાકો પાલ સો
 પાલન કરનહારો ॥ તાનેં હુ આપકોં સર્વાધીક જનિકેં
 આપકોં કનકાભિષેક કરાયો યાતેં આપકો બડો યશ
 મુચન કિયો ઓર સોમણ મુવણ ઊઠિકેં પધારે
 યહ વૈરાગ્યમુચન કિયો ॥ ૧૫ ॥

૧ જા શબ્દકો વ્યુત્પત્તિસો અર્થ હોય સકે ઓર ફિર વહ
 શબ્દ વાહી પદાર્થમેં પ્રવૃત્ત હોય સો યોગરૂઢ શબ્દ કહયો
 જાય જેસેં પંકજ શબ્દ પંક સો કીચ તામેં તો ને ઉત્પન્ન
 હોય સો પંકજ યહ યોગ ભયે અબ પંકમેસોં તો કીટકાદિક
 હુ ઉત્પન્ન હોત હે પરંતુ પંકજ એસો કમલકો હી નામ હોય
 યહ રૂઢી ભયી તાતેં પંકજાદિક શબ્દ યોગરૂઢ હેં.

૨ શબ્દ ૧૫ર્શ રૂપ રસ ગંધ ધન પાંચ ગુણનોં.

ત્યાંથી દક્ષિણ પ્રભુપાવધારિયા પાંડુરંગશ્રીવિઠ્ઠલનાથ
નેત્ર મઝતાં વાત કિધી વચન દીધું હાથ ॥ ૧૬ ॥

॥ ત્યાંથી ॥ સો વિધાનગરતે ॥ પ્રભુ ॥ જે શ્રીવલ્લભ-
આર્યજી દક્ષિણ પધારે સો કહાં પધારે સો કહત હે ॥
॥ પાંડુરંગશ્રીવિઠ્ઠલનાથ ॥ પુંડરીકપુરસ્થ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે
દર્શનકોં પધારે ॥ અથવા ॥ દક્ષિણ જે ચતુર પંડિત
તિનકે ॥ પ્રભુ ॥ સો સ્વામિ કેસે જે પાંડિત્ય વાણિસોં
હોત હે તાતે ॥ 'વાકપતિઃ ॥ વિષ્ણુદેશ્વરઃ ॥ ચક્ર દોઢ
સર્વોત્તમજીમે' આપકે નામ હે ચાહીતે દક્ષિણપ્રભુ
એસે કહયો સો યુક્ત હે અખ કહાં પધારે સો
કહત હે ॥ પાંડુરંગશ્રીવિઠ્ઠલનાથજી ॥ પાંડુ સો ગૌર હે રંગ
જનકો એસે શ્રી જે રૂકિમણીજી ઓર વિઠ્ઠલનાથજી
તિનકે દર્શનકોં આપ પધારે ॥ અખ આપ શ્રીવિઠ્ઠલ-
નાથજીકે દર્શનકોં પધારે તા સમયકી વાતકો વર્ણન
કરતહે ॥ નેત્રમઝતાંવાતકીવી ॥ શ્રીમહાપ્રભુનકે નેત્રસોં

૧ વાણીકે પતિ ઓર પંડિતનકે તથા દેવતાનકે ઇશ્વર
હે આપ હે.

શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે નેત્ર મિલે તાહીસમે શ્રીવિઠ્ઠલનાથ-
જીને ખાત ધીની જે એક વચન હમ આપસોં
માંગે હે તખ શ્રીમહાપ્રભુજીને ॥ વચનદીધુંદાય ॥
શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે શ્રીહસ્તમે વચન દિયો જે જેસે
આપ આજા કરોગે તેસે મેં કરોંગો ॥ ૧૬ ॥

વચન નિશ્ચે શ્રીનાથે માગ્યુંકીધી શ્રીવલ્લભજી સૂવાત
અમને તે ઇચ્છા એહ લેજે હું નંદન તમે તાત ॥ ૧૭
॥ શ્રી ॥ જે લક્ષ્મીજી તાકે ॥ નાથ ॥ જે શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી
તિનને ॥ શ્રીવલ્લભજી ॥ શ્રીમહાપ્રભુ તિનસોં નિશ્ચય વચન
લેકે ખાત કરીસો કહા ખાતસો કહતહે ॥ અમનેતેઇચ્છાએહલેમે
હમકું તો ઇચ્છા યહ હે જે ॥ હુંનંદનતમેતાત ॥ મે પુત્ર
ઓર તુમ તાત અખ હું નંદન યા રીતસોં આપકોં
એક વચન કહયો ॥ ઓર તમેતાત યા રીતસોં શ્રીમ-
હાપ્રભુનકોં બહુવચન કહયો તાતે આગે પિતાપુત્રકે
સંબંધકે અનુભવ કરનો હે સો સુચન દિયો ॥ ઓર
પુત્રનાચક નંદન શબ્દ કહયો ॥ તાકે અર્થ યહ જે
જે આનંદ દે તાકે નામ નંદન તાતે યહ સુચન
દિયો જે પિતાપુત્રભાવ તો જીવકે વિષે હે ॥ ઓર

આપ' તો દોષ એક સ્વરૂપ હેં પરંતુ પિતાપુત્ર સંબં-
ધકો । અનુભવ કરિવેકી ઈચ્છા ભઇ ઓર જીવનકોં
હુ વંશદ્વારા ઓનંદ દેવેકી ઈચ્છા ભઇ તાસેં । યહ
વચન માંગ્યો ॥ ઇત્યાદિક અનેક અભિપ્રાય સુચ
નાર્થ નંદન શબ્દ કહ્યો ॥ ૧૭ ॥ અમ સ્વરૂપસૌંદર્ય
ગુણકો એક તુકસોં વર્ણન કરત હેં ॥

તે પુરુષોત્તમ પ્રગટજે શ્રીવિઠ્ઠલ રૂપનિધાન ॥

નેત્રકમલેં નાનામાવેં દેશે ભક્તને સન્માન ॥ ૧૮ ॥

॥ તેપુરુષોત્તમ ॥ સો વે પુરુષોત્તમ જીનનેં શ્રીવલ્લભા-
ચાર્યજીતેં વચન લિયો ॥ અખ જખ પ્રભુ પ્રકટ હોતહેં
તખ સ્વરૂપતેં અભિન જો શ્રીલક્ષ્મીજી તિનતેં ઓર
અવતારકે ગુણનકોં યોગ્ય જો નામ તાતેં સહિત પ્રકટ
હોતહેં તેસેં આપ હુ પ્રકટ હોંયગે યહ સુચના કરિવેકોં
કહત હેં ॥ શ્રીવિઠ્ઠલ ॥ શ્રી જો રૂકિમણીજી પદ્માવતીજી
તિનકરિકેં યુક્ત ઓર વિઠ્ઠલ સો જ્ઞાન રહિત નિઃસા-
ધન જનકોં હમ ઉદ્ધાર કરેગે યહ સુચન કરિવેકોં વિઠ્ઠલ
યહ નામ તાકરિકેં યુક્ત પ્રગટજે ત ઓર આપ કેમે
હેં ॥ રૂપનિધાન ॥ રૂપ જો દશાવતારચતુરવિંશત્યવતા-

રમબ્રતિ તિનકે નિધાન આધારભુત અવતારિ શ્રીકૃષ્ણ ॥
 ચાહીતે શ્રીમદ્ભાગવત પ્રથમસ્કંધમે ॥ એતેચાંશકલા-
 પુંસઃકૃષ્ણસ્તુભગવાનસ્વયં ॥ એસે નિરૂપણ કિયો ॥
 એસે જો શ્રીકૃષ્ણ સોઈ આપ પ્રગટગે થહ
 સુચન કરિવેડોં ઓર પ્રથમ પુરૂષોત્તમશબ્દ કહયો
 તાકે વિષે ઉપચારશાંકા નિવારણ કરિવેડોં રૂપનિધાન
 એસે કહયો ॥ અખ સૌંદર્ય નિરૂપણ પુરૂષ ભકતાનંદ-
 દાતૃત્વ નિરૂપણ કરત હે ॥ નેત્રકમળેનાનામાવે ॥ નેત્ર-
 કમલતે નાનાભાવસોં ભક્તનડોં સન્માન દેહિગે ॥
 યા નિરૂપણતે રસરૂપત્વ હુ સુચન કિયો ॥ અથવા
 નેત્રકમલનતે કૃપાદ્રષ્ટિરૂપ સન્માન દેહિગે ઓર નાના

૧ ઓર સળ અવતારનમે કોઈ અંશાવતાર હે કોઈ કલા-
 વતાર હે ઓર શ્રીકૃષ્ણ તે સાક્ષાદ્ભગવાન હે.

૨ જેસે તેજસ્વિ મનુષ્ય હોય તાકોં કહત હે જો યહ સુર્ય હે
 પરતુ વહ કછુ સાક્ષાત સુર્ય નહિ હોય તળ તેજસ્વિતારૂપ ધર્મ
 તેં સુર્યશબ્દી વા મનુષ્યમે પ્રવૃત્તિ યો ઉપચાર જાળે હે તેમે
 ઇહાં હુ પુરૂષોત્તમ ગર્વ લાક્ષણિક હોયગો વા શાંકાકે નિવારણારૂપ
 રૂપનિધાન યહ કહયો.

ભાવસોં અનેક લેક્ત હેં તિનકોં . જતકે જેસોં ભાવ
 તાકોં તેસો સન્માન દેહિંગે ॥ સો ગીતાજમેં આજ્ઞા
 કરી હે ॥ ચેયથાંમાંપ્રપદંતેતાંસ્તથૈવભજનમ્યહં ॥ યા
 શ્લોકમેં ઓર વેદમેં હુ એસેં હી કહયો હે ઓર
 શ્રીભાગવતમેં હુ યંવદ્વિયાત ઉરગાયવિભાવયંતિ-
 તંતદ્વપુઃપ્રણયસેસદ્ગુણહાય ॥ ઇત્યાદિક વચનમેં યહ
 ખાત સ્પષ્ટ હે ॥ અથવા ॥ યા તુકમેં નિરૂપણ કીયે સો
 વચન શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે હેં ક્યોં જો પ્રકટશેં યહ
 ભવિષ્યત્પ્રયોગ કહયો ॥ ઓર ગોપાલદાસજીનેં વર્ણન
 કિયો તખ તો આપકો પ્રાકટ્ય હોય ચુક્યો હતો તાતે
 યે હુ વચન શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે હેં ઇહાં તે પુરૂષોત્તમસો
 જીનકી આજ્ઞાતેં આપ પ્રકટે ઓર જીનકોં મુખારવિંદ

૧ જે જા પ્રકારસોં મોકું ભજે હેં તિનકું મેં તાહી પ્રકારસોં
 ભજું હું.

૨ જાકી જેસી જેસી ઉપાસના કરત હે તેસો હોત હે યહ
 છાંદોગ્યાદિકનમેં પ્રસિદ્ધ હે.

૩ હે પ્રસો ભક્ત જેસી જેસી શુદ્ધીસોં આપકી ભાવરો કરે
 હેં આપ સત્પુરૂષનકે અનુગ્રહાર્થ તેસો સ્વરૂપ ધારણ કરત હે.

આપ હોં તેં પુરૂષોત્તમં ॥ ઓર સબ અર્થ તો પ્રથમ લિખ્યો
 હે તેસેં હી યુક્ત હે ॥ અબ્બ પ્રથમ તો શ્રીવિઠ્ઠલનાં
 થજીને આજ્ઞા કીની જો હું, નંદન ॥ ઓર પીછે
 આજ્ઞા કીની તે પુરૂષોત્તમ યાતેં, યહ મુચન કિયો
 જો જાકી આજ્ઞાસોં આપ પ્રકટે ॥ ઓર જાકોં મુખ્યા-
 રવિંદ આપ હેં સોઠ મે હોં ॥ ઓર નેત્રકોં કમલ
 કહે તાતે આનંદદાતૃત્વ રક્તાત્વ સમ્પત્તિ ઓર કની-
 નિકાકોં ભ્રમત્વ મુચન કિયો ॥ ૧૮ ॥ અમ દક્ષિણ
 યાત્રાકોં નિરૂપણ કરિકેં મળયાત્રાકોં નિરૂપણ
 કરતહે ॥

ત્યાંહાંથી વૃંદાવન પાંડ્યારિયા જ્યાં મધુપ કરે જ્ઞાંકાર
 કુસુમદ્રુમનવમલ્લિકા મકરંદનો નહી પાર ॥ ૧૯ ॥
 ॥ ત્યાંહાંથી ॥ સો દક્ષિણદેશતેં મળ પધારે સો કોનસે સ્થલમેં
 પધારે સો કહતહે ॥ વૃંદાવન પાંડ્યારિયાં ॥ વૃંદાવન પધારે ॥
 અબ્બ ઓર સ્થલ પધારે સો નહીં કહયો ॥ ઓર વૃંદાવન કધારે
 યહ કહયો તાકો કારણ યહ જો મુખ્ય રમણુસ્થાન યહ હે
 યુગલ સ્વરૂપકે લીલાનંદકે અનુભવ વહાં હી હોન હે તાને
 '... વૃંદાવન પધારે સો વૃંદાવન કેસો હે જહાં

મધુપ ઝંકાર કરતહે ॥ અખ ભ્રમરવાચક મધુપ શબ્દ
 કહ્યો તાતે વૃંદાવનમે સખ જાતિકે પુષ્પ સર્વદા
 પ્રકુચિત રહતહે ॥ ઓર સર્વદા તિનકે મકરંદકો
 પાન ભ્રમર કરતહે તાતે સર્વદા મધુર શબ્દ કર-
 તહે ॥ યહ સુચન કિયો ઓર ॥ જ્યાંમધુપગણદંકાર ॥
 એસો હુ પાક હે તા પક્ષમે મધુપગણ સોં ભ્રમ-
 રનકે સમુહ તિનકો જહાં ઝંકાર શબ્દ હોતહે ॥
 અખ અનેક ભ્રમર સર્વદા મકરંદકો પાન કરતહે
 તાતે મકરંદ ન્યુન હોયકે શોભાકે ન્યુનતા
 હોયગી ॥ યહ શંકા નિવારણ કરત લયે વૃંદાવનકો
 વર્ણન કરતહે ॥ કુસુમદ્રુમ ॥ જિનમે સુંદર વર્ણકે
 સુંદર મુગંધકે પુષ્પ લગતહે એસે વૃક્ષ હે તે હુ
 નવ સર્વદા નવીન રહતહે તાતે મુગંધકો ઓર
 શોભાકો નિયત્વ સુચન કિયો ॥ ઓર નવમલ્લિકા ॥
 નવશબ્દકો દેહલી દીપક ન્યાયતે કુસુમદ્રુમ મલ્લિકા
 ધન દોહનમે સંબંધ હે ॥ અખ મલ્લિકાકો નામ, તો
 ઉપલક્ષણ રીતસોં કહ્યો તાતે ॥ યહ સુચન કિયો જે
 જિનમે સુંદર મુગંધકે પુષ્પ લગતહે એસે અનેક

ગુહ્ય હેં તિનકે મકરંદકો પાર નહીં હે યાહીતેં જો
 પ્રથમ શંકા કીની તાકે નિવારણ કિયો કેસેં જો
 મકરંદકો પાર નહીં હે તાતે અનેક ભ્રમર સર્વદા
 પાન કરતહેં તો હુ શોભાકી ન્યુનતા હોત નહીં ॥
 યાતેં અસાધિકત્વ મુચન કિયો ॥ ૧૯ ॥ ઓર
 વૃંદાવનમેં કહા શોભા હે સો કહતહેં ॥

તરુ તમાલ અતિશોભતા હેમજૂથિકા સંઘોડ ॥
 લલના તે સુભગા લટકતાં હીંડે તે મોહામોહ ॥૨૦
 ॥ તરુતમાલ ॥ સો તમાલકે વૃક્ષ યહ ઉપલક્ષણ રીતેસોં
 કહયો ॥ તાતેં યહ મુચન કિયો જો છતમેં
 મુંદર સ્વાદકે ફલ ઓર મુંદર પત્ર હેં એસે
 અનેક વૃક્ષ હેં ઓર ॥ હેમજૂથિકાસંઘોડ ॥ હેમજૂ-
 થિકા સો સોનજુહી તાકે સંઘોડ સો સમુહ હેં ॥ પ્રથમ

૧ સમુહવાચક સંઘ શબ્દકો અથવા સંઘાત શબ્દકો યહ
 અપભ્રંશ હે ઓર સંઘોડ જો સંગ એસો હુ અર્થ ભાસત હે
 તાતેં હેમજૂથિકાસંઘોડ જો સોનજુહીકે સંગ સ્વામ તમાલકે
 વૃક્ષ અત્યંત શોભત હેં યાતેં વૃંદાવનમેં તાસાંમધેન્દ્રયોંદયોઃ

મહીકા કહી સો શ્વેતપુષ્પકે ઉપલક્ષણસો કહી ॥
 ઓર હેમબુધિકા કહી સો ઓર સખ રંગકે પુષ્પકે
 ઉપલક્ષણ રીતસું કહી ॥ અખ સ્થાવર શોભા
 નિરૂપણ કરિકે જંગમ શોભા નિરૂપણ કરતહે
 ॥ લલના ॥ ને સ્ત્રીયેં વે કેસી હેં ॥ તે ॥ સો વે
 પ્રસિદ્ધ શ્રુતિરૂપ યાહીતેં ॥ મુમુક્ષા ॥ સો ભગવત્સં-
 ખંધતેં અખંડ સૌભાગ્યયુક્ત એસી અથવા ભગવાન-
 કીનાંઈ ઐશ્વર્યાદિપદ્મયુક્ત એસી ॥ અખ શ્રુતિયેં
 ગોપિકા સ્વરૂપસો વૃંદાવનમેં ફિરતહેં યહ ખાત તો

દૃત્વા તાવંતમાત્માનંધાવતીર્જયોધિતઃ ઇત્યાદિ શ્રીભાગવતોક્ત
 'વજ્રભક્ત સહિત પ્રભુકી લીલા નિત્ય હે એસેં સાદ્રશ્ય નિર્ગંધક
 'ક્ષનાસોં સુચન કિયો કર્યોં ને વજ્રભક્તનકે શ્રીઅંગકો વર્ણુ સેન-
 બુદ્ધી જેમે પીત હે ઓર પ્રભુનકે શ્રીઅંગકો વર્ણુ તમાલજેસો
 રયામ હે.

૧ ઐશ્વર્યાદિક ૬ ગુણ ભગશબ્દવાચ્ય હે સો વિષ્ણુપુરાણમેં
 કહ્યો હે ઐશ્વર્યસ્ય સમગ્રસ્યવીર્યસ્યયશસઃ શ્રિયઃ ॥ જ્ઞાનવૈરાગ્ય
 યોગ્યેતિપણ્ણાંભગઈતીગ્ણાયે ॥ ૬ ગુણ પ્રભુનમેં હેં તાહીતેં
 વે ભગવાન કહે જાત હેં.

બૃહદ્રામનપુરાણમે શ્રુતિનકેં પ્રભુનને ॥ કંઈપંસોરવ-
તંપ્રાપ્યત્રજેગોખોભવિખ્યથા ॥ ૧૫૬ ॥ વર દિયો હે
તાહીતેં સ્પૃટ હોતહે ॥ અમં વે કંહા કરત હેં સો
કહત હેં ॥ હીંદેતેમોદામોડ ॥ પ્રભુનકેં રિઝાયથેકે સિયે
મોહમોડ સો અનેક પ્રકારકી રસોદ્બોધક શરીરકી ચેષ્ટા
કરિકેં હીંડે સો ચલત હેં ॥ યાહીતેં બૃહદ્રામનપુરાણમે
પ્રભુ સોં શ્રુતિનનેં કહયો હેં ॥ કંઈપંકોટિલાવણ્યેત્વચિ-
દ્રમેમતાંસિનઃ ॥ કામિનીભાવમાસાવસ્થમરક્ષુખાન્ય-

૧ હે શ્રુતિયો જળ સારવતકંઠપ પ્રાપ્ત હોયગો તળ તુમ
ત્રજમેં ગોપિકા હોઁગી.

૨ ઇહા હીંડે એસેં કહયો તાતે વૃંદાવનમેં અદ્યાપિ પ્રજ-
લક્ષ્મીનકી ચરણરેણુ વિનકી કૃપામુ મિલિ સકે એસેં મુથન
કિયો સો હી દશમકંઠમેં ઉદ્ધવજીનેં પ્રાર્થનાઃકીનીહે આસામ-
હોયરણુ રેણુજુપામહંધ્યાંવૃંદાવનેકિમપિશુદ્ધમણ્વતોલપીનાં ઓર વા
ચરણરેણુકોં હી સર્વ દેવસાધકત્વ બૃહદ્રામન પુરાણમેં કહયો
હે તાસાપાદરજરતુત્યંનિત્યંવૃંદાવને ભુવિ ॥ તત્રપ્રાપ્યતકામન-
યાયાંત્યહોગોપિકાગતિં ॥ યાચ્છોકમેં.

૩ હે પ્રભુ કોટિકામ જેસે સુંદર જે આપ તિનકે દર્શનતેં
હમારે મન સ્ત્રીલાવ પાવકે નિશ્ચય કામતેં દોશ પાવતાહેં.

સંશયમ્ ॥ અથવા ॥ ભટ્કતાં ॥ યા પદસું સ્મરોદ્યોધક
 ચેષ્ટા લેની ક્યાં ને એસી ચેષ્ટાકો હી ગુજરાભાષામે
 લટકા એસો નામ હે ઓર મોઢામોઢ સો પ્રત્યક્ષ વ્રજ
 ભક્ત વૃંદાવનમેં ફિરતહેં સો મહાનુભાવનકું દર્શન
 હોતહેં યાકો ફલિતાર્થ' યહ ને શ્રીમહાપ્રભુનનેં વૃંદા-
 વનમેં વ્રજભક્તનકું પ્રત્યક્ષ ફિરત દેખે ઓર ગોપાલ-
 દાસજીકું હુ યહ ગાન કરતી ખિરિયાં એસે હી પ્રત્યક્ષ
 દર્શન ભયે એસેં ભાસન હે યાહીતેં મોઢામોઢ યહ
 કહયો ॥ ૨૦ ॥ અખ નેત્રાનંદધાણુનંદકો વર્ણન કરિકેં
 શ્રવણાનંદકો વર્ણન કરતહે ॥

તાનધુનિ મુનિ મયૂરરૂપે સાંભળે ધરિ ધ્યાન ॥
 નિત્યલીલાગાન શ્રવણે કરે તે મધુપાન ॥ ૨૧ ॥

॥ તાનધુનિ ॥ તાન ઉનંઆસ કુટતાન તાથી ધુની ને
 શબ્દ ॥ અથવા ॥ તાન ॥ ઓર ॥ ધુની ॥ સો વેણુવીણા-
 મૃદંગપ્રભ્રતિ બાજેનકો શબ્દ તાકોં મુનિજન હેં તે
 સુનત હેં ॥ સો કોન શીતસોં સુનત હેં સોં કહત હેં
 ॥ મયૂરરૂપે ॥ મયૂરકોં સ્વરૂપ ધરિકેં સુનત હેં સો હુ

કેસે સુનત હે ॥ ધરિયાન ॥ એકાગ્ર ચિત્તસોં સુનત હે
 અથવા ॥ બે લીલાકો શ્રવણ કરત હે ॥ તાકો ધ્યાન કરત
 હે ॥ અખ મયુરરૂપે ॥ યહ ॥ તો ઉપસક્ષણમાત્ર કહયો
 યાતે ॥ યહ સુચન કીયો ॥ ને અનેક પશુપક્ષીનકો ॥ સ્વરૂપ
 ધારણ કરિકે ॥ લીલાનુભવ કરત હે ॥ ॥ અથવા ॥ મયુર-
 રૂપે ॥ યહ કહયો ॥ તાકો યહ કારણ ॥ ને મુનિકો ॥ સ્વરૂપ હે
 સો ॥ શાંતિરસોદ્બોધક હે ॥ સો શૃંગાર રસસોં વિરૂદ્ધ
 હે ॥ ઓર પ્રભુ ॥ ઓર પ્રભુનકે લીલાસ્થાન ॥ વૃંદાવનાદિક
 નો ॥ શૃંગારરસરૂપ હે ॥ ॥ ઓર મયુરકો ॥ સ્વરૂપ હે ॥ સો
 શૃંગારરસોદ્બોધક ॥ ઓર પ્રભુનકોં અત્યંત પ્રિયહે ॥ યાતે
 મયુરકો ॥ સ્વરૂપ ધારણ કરિકે ॥ લીલાનુભવ કરત હે ॥ યાહીતે
 મયુરરૂપે ॥ યહ કહયો ॥ ॥ અખ પ્રથમ તાનધુનિ યહ કહયો ॥ તાતે
 ગાન હોતહે ॥ યહ સુચન કીયો ॥ ॥ પરંતુ કાહેકો ગાન કરત હે
 યા શંકાકો નિવારણ કરત હે ॥ ॥ નિત્યલીલાગાન ॥ પ્રભુ
 નકી ॥ ને નિત્યલીલા લીલાકોં નિત્યત્વ તો વેદમે ॥ તથા ॥

૧ યાહીતે પ્રભુ મયુરપિચ્છકો ધારણ શ્રીમરતકને કરતહે

૨ કહવહી છાંદોગ્ય ગ્રહદારણકાદિકનમે

જ્યેતિજનનિવાસોદેવકીજન્મવાદઃ ॥ ઇત્યાદિક સ્થલકે
 વિષે શ્રીમદ્ભાગવતમે હુ નિરૂપણુ કિયો હે તાકો જે
 ગાન તારૂપ જે મધુ સો સેહેત તાકો પાન કરતહે ॥ અખ
 ગાન તો ધ્વનીરૂપ હે તાકો પાન કેસે સંભવે ॥ યા
 શંકાકો નિવારણુ કરત હે ॥ શ્રવણેકરે ॥ શ્રવણુ જે
 કાન તાદ્વારા પાન કરત હે ॥ અખ લીલાકો મધુત્વ
 નિરૂપણુ કિયો તાતે મિષ્ટવાસાર રૂપત્વ સુચન કિયો ॥
 અથવા ॥ મધુ ॥ સો મકરંદ યાતે રસરૂપત્વ સુચન
 કિયો ॥ ઓર જે પ્રજલક્રમ ગાન કરત હે ॥ તિનકે સુખકો
 કમલત્વ ઘાતન કિયો ॥ અથવા ॥ મધુ ॥ જે વસંતઋતુ
 સો વૃંદાવનમે રહિકે લીલા ગાનકો શ્રવણુ કરત હે ॥
 યાતે સર્વશુખ દાતા વસંતઋતુ હે તાકો હુ સુખ દેન-
 હારો લીલા ગાન હે તાતે સુખરૂપ હે યહ સુચન

૨ સળ જનનકે આધારભુત ઓર સળનકે હૃદયમે નિવાસ
 કરનહારે ઓર દેવકીણકે ગર્ભમે જન્મ લિયો યહ છનકો કથન-
 પાત્ર હે કયો જે નિત્ય હે એસે પ્રભુ સર્વદા સર્વોત્કર્ષમું વિરાજત
 હે ॥ યા શ્લોકમે ॥ પ્રજપુરવનિતાનાંવર્ધયનકામદેવ ॥ ઇત્યાદિ
 શત્રંત પ્રયોગ કરિકે ઓર જ્યતિ યહ વર્તમાન પ્રયોગ કરિકે
 લીલાકો નિત્યત્વ સુચન કિયો હે તાકો વિશેષ વિવેચન વિદ્વ-
 મંડનમે કિયો હે.

ક્રિયો ॥ ઓર સદા વૃંદાવનમેં વસંત રહતહે તાતેં
 અંખંડ શોભા વિશિષ્ટવકો સુચન ક્રિયો ॥ અથવા ॥
 ॥ મધુ ॥ સો આસવ યાતેં જે નિત્યલીલા ગાનકો
 શ્રવણ કરતહેં તિનકો સર્વદા નિરોધ સિદ્ધ રહ
 તહે યહ સુચન ક્રિયો કેસેં જે જેસેં આસવકો પાન જે
 કરતહેં તિનકો દેહાદિકકો હુ ભાન નહી રહતહેં તેસેં
 નિત્યલીલા ગાનકો શ્રવણ માત્રસોં હી પ્રપંચવિસ્મૃતિ
 હેત હે ॥ ઓર આસવપાનસોં જેસેં વિપયાદિકમેં
 અધિક રૂચિ હોત હે તેસેં નિત્યલીલા ગાનતેં ભગવદા-
 સત્તિ હોત હે યેહી નિરોધકો લક્ષણ હે પ્રપંચવિસ્મૃતિ-
 પુર્વિકાભગવદાસકિર્તીરોધઃ ॥ યાતેં લીલા ગાનકોં
 રૂપરૂપત્વ સુચન ક્રિયો ॥ ઇત્યાદિક અનેક અભિપ્રાયસોં

૧ યહ અભિપ્રાય મધુપતિરવગાદ્યચારયનગાઃ યા શ્લોકકે
 શ્રીભુજોધીનીશ્રમેં મધુપતિર્વસંતાધીપ- યા વ્યાખ્યાસું દોતન
 ક્રિયો હે

૨ મધુ ઓર આસવ યહ દોઈ મદિરાકે નામ હે

૩ જગતકો ભાન ન રહિકે કેવલ પ્રભુનમે હી આસક્તિ હોય
 તાકો નિરોધ કહતહે.

મધુપાન એસે કહ્યે ॥ ૨૧ ॥ અખ લીલા સામગ્રીકે
વર્ણન કરિકે લીલાકે વર્ણન કરત હે

કુંજસદન સોયામળા શોભાતળો નહીં પાર ॥ વિવિધ
રાસમંડલ રચના રવિ સ્થલે શ્રીનંદકુમાર ॥ ૨૨ ॥

॥ કુંજસદન ॥ જો લતાગૃહ સો ॥ સોયામળા ॥ સુંદર
હે ॥ અખ વૃંદાવન તો અલૌકિક હે અપરિમિતશોભા-
ચુક્ત હે ॥ એર વર્ણન કીની સો પરિમિત શોભા હે ॥
યા શંકાકે નિવારણ કરત હે ॥ શોભાતળોનહીંપાર ॥
શોભાકે પાર નહી હે યાકે ભાવાર્થ યહ જો શોભા
વર્ણન કીની સો તો ઉપલક્ષણ શીતસોંકરી વસ્તુતઃ શોભાકે
કહુ પાર નહી હે એક જિઝહાસોં મેં કિતની વર્ણન કરોં અમ

૧ યા લોકમેં જો વર્ણન કિયો હે સો સખ અભિપ્રાય વેલુગીતમેં
જો વિંદવેલુમનુમત્તમયુરનૃત્ય તથા પ્રાયોગતાંજવિદુગામુનયાવેને-
સ્મિતન હન દોષ ૨ શ્લોકનકે શ્રીસુખોપીનીજીમેં રખુટ હે.

૨ શોભાકી થોડીસી દિશા દિખાથી ઉપલક્ષણકે સ્વરૂપ પહિલે
લિખ્યોહો.

એસો જો વૃંદાવન તાકે વિપેં ॥ વિવિધરાસમંડલરચનારચી ॥
 નાના પ્રકારકે રસમંડલનથી રચના રચિકેં ॥ સ્વેચ્છા-
 નંદકુમાર ॥ શ્રી જો સ્વામિન્યાદિક તિનતેં યુગેન જો
 નંદકુમાર સો ખેલનહેં ॥ અખ ખેલે યહ વર્તમાન
 પ્રયોગ કહયો તાતેં ગોપાલદાસજીકેં વાસમેં કીસા
 તુભવ ભયો એસો ભાસત હેં ॥ એર કીસાકો હુ
 નિત્યત્વ મુચન કિયો ॥ ૨૨ ॥ અખ એસો જો વૃંદાવન
 તાકે વિપેં શ્રીમહાપ્રભુ પધારે તહાં આપકેં વિશેપાનુ-
 ભવ કહા ભયો સો કહન હેં ॥

રંગે તે રમતા ઢીઠઢા વલ્લભ શ્રીગોવિંદ ॥

ए पुत्रभावे प्रगट्यो मन ऊपनो आनंद ॥ २३ ॥

॥ તે સો વહ જાકો વર્ણન કિયો સો ॥ રંગ ॥ સો રાગા-
 દિક સહિત નૃત્યકો સ્થાન વૃંદાવન તાકે વિપેં ॥

॥ અથવા ॥ રંગ ॥ સો આનંદ તા કરિકેં ॥ વલ્લભ ॥

અસ જો પરાક્રમ તા કરિકેં દેવ મો કીસા કરિવવારે

પ્રમાણરૂપ ॥ ઓર શ્રીસહિત ગોવિંદ સો અનન્યાશ્રિત
 વળકે પતિ પ્રમેયરૂપ શ્રીકૃષ્ણ તિન દોનોકે ॥ રમતા-
 ઢીઠઢા ॥ બાલભાવતે ખેલતે દેખે યાહીતે ॥ અપુત્રભાવે-
 પ્રગટશે મન ઝપનો આનંદ ॥ ચે પુત્રભાવતે પ્રકટ હોયકે
 એસે હી બાલ લીલાકે મુખ દેહિંગે ॥ યહ આનંદ
 શ્રીમહાપ્રભુનકે મનમે ઉત્પન્ન ભયો ॥ યાહીતે
 શ્રીમહાપ્રભુ ભુતલમે જહાંતાંઈ બિરાજે તહાંતાંઈ
 પ્રાયશઃ ગોપીનાથજી શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીકે બાલ લીલાકે હી
 અનુભવ કિયો ઓર પુત્રભાવે એસે નિરૂપણ કિયો
 યાતે લૌકિક ભાવકી નિવૃત્તિ દરી ॥ ઓર અલૌકિક
 ભાવાત્મક સ્વરૂપકે સુચન કિયો સોઈ શ્રીમદ્ભાગવતમે ॥
 યદ્યદ્ધિયાતઉરગાયવિભાવયંતિતત્તદ્વપુંપ્રણયસેમદનુગ્રહાય

૧ વૃજકે ઇંદ્રયાગરૂપ અન્યાશ્રય છુડાયે પીછે જળ ઇંદ્રને વૃષ્ટી
 કીની તળ પ્રભુનને તસ્માન્મચ્છરણ ગોષ્ઠમન્નાથમત્પરિગ્રહ ॥ યહ
 વિચાર કરિકે ગાયગોપ પ્રભુતિનકી રક્ષા કીની ફેર યાહી કારણતે
 ઇંદ્રને ઓર સુરલીને અભિષેક કરિકે ગોવિંદ એસે નામ ધર્યોહિ
 તાતે ઇહાં ટીકામે જો ગોવિંદ શબ્દકે અર્થ કિયો સો યુક્તહે.

૨ યાકે અર્થ પહિચે લિખ્યોહે કૃતિતાર્થ યહ જો શકત
 જેમી ભાવના કરે તેસોહી પ્રભુ સ્વરૂપ ધરે.

હત્યાદિક સ્થલકે વિષે સ્મૃત નિરૂપણ ક્રિયા હે યાહી તે
પુત્રભાવે ॥ એસે કહયો ॥ ૨૩ ॥ અબ બલદેવજી ઓર
શ્રીકૃષ્ણ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે ઘર પ્રકટ ભયે તાકે
પ્રત્યક્ષાનુભવ ગોપાલદાસજીકે ભયો તાકે સ્મૃત વર્ણન
કરત હે ॥

બલદેવ શ્રીગોપીનાથ કહિયે શ્રીવિઠ્ઠલ નંદનંદ ॥

એ વેદપથ વિસ્તારશે જન આપશે આનંદ ॥૨૪॥

જનકે શ્રીગોપીનાથજી ॥ કહિયે ॥ સો કહત હે ॥

તે બલદેવજીકે સ્વરૂપ હે ॥ ઓર જનકે શ્રીવિઠ્ઠલ

કહત હે તે ॥ નંદનંદ ॥ જે ફક્તરૂપ શ્રીકૃષ્ણ તે હે ॥

અબ દોઉ સ્વરૂપકે કાર્ય કહતહે ॥ એવેદપથવિસ્તારશે ॥

યહ વેદપથ જે મર્યાદા તાકે સ્થાપન કરેગે શ્રીગોપી-

નાથજી ઓર શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી ॥ જનઆપશે આનંદ ॥

જન જે દેવીજીવ તિનકે આનંદ દેહિગે ॥ અથવા ॥

દોઉ સ્વરૂપનકે દોઢ કાર્ય હે ॥ અથવા ॥ એસો યહ

જામે ગોપાલદાસજીકે અંગીકાર કીયેહે એસો વેદપથ

જે વેદપ્રતિપાદિત પુષ્ટિમાર્ગ તાકો દોઉ જને વિસ્તાર
 કરેંગે ઓર જન સો અભી જન્મમરણદુઃખિત એસે
 જે દૈવીજીવ તિનકોં આનંદ સો અગણિતાનંદરૂપ
 પુરુષોત્તમ તિનકોં પ્રાપ્ત કરેંગે યાકો ફલિતાર્થ યહ
 જે વેદપ્રતિપાદિત એસે જે સ્વમાર્ગીય સેવાદિસાધન તે
 કરવાયકે જીવનકોં પુરુષોત્તમકી પ્રાપ્તિ આપ કરાવેંગે
 યાહીતે ॥ એવેદપથવિસ્તારશે જન આપશે આનંદ
 યહ કહ્યો ॥ ૨૪ ॥

ત્યાર્થીં કેશિઘાટ પાઝધારિયા કહિ કથા
 તત્વસમાધિ ॥ રસપુંજ પુરુષોત્તમ પ્રમાણ્યા
 સરસ્વતી તજિઆધિ ॥ ૨૫ ॥

॥ ત્યાર્થીં ॥ સો જહાં શ્રીમલદેવ શ્રીકૃષ્ણકે દર્શન ભયે
 તા સ્થલતે ॥ કેશિઘાટપાઝધારિયા ॥ પૃંદાવનમેં કેશિઘાટ
 પ્રસિદ્ધ હે તહાં પધારે ॥ ફેર તહાં કહા કિયો સો કહત
 હે ॥ કદિકયા ॥ દામોદર દાસાદિક હતે તિનકોં કથા કહી
 સો કહા કથા કહી યા શંકાકો નિવારણ કરતહે
 ॥ તત્વસમાધિ ॥ તત્વ જે શ્રીકૃષ્ણ તિનકે વિષે સમાધી સો

ચિત્તથી એકાગ્રતા બળે છે એવી નિરોધ ફક્તથી
 કહી ॥ અથવા ॥ તત્ત્વ ॥ જે વેદશાસ્ત્ર પુરાણાદિકનદ્રે
 તત્ત્વ તારૂં એવી જે ॥ સમાધિ ॥ સો સમાધિ ભાષા
 વ્યાસજીથી શ્રીમદ્ભાગવતરૂપ તાથી કથા કહી ॥ અથવા ॥
 ॥ તત્ત્વ ॥ જે શ્રીમદ્ભાગવત તત્ત્વદીપ આપને ગ્રંથ
 ક્રિયો છે તદનુસાર સમાધિ ભાષા જે શ્રીમદ્ભાગવત
 તાથી કથા કહી ॥ અથવા ॥ તત્ત્વ ॥ જે તત્ત્વસુત્ર વ્યાસ-
 સુત્ર એર ॥ સમાધિ ॥ જે શ્રીમદ્ભાગવત તિનતે કથા
 કહી સો ઉપદેશ ક્રિયો ॥ અખ ઉપદેશમે કહા સિદ્ધાંત
 કહ્યો સો કહત હે ॥ રસપુંજ પુરુષોત્તમમમાળ્યા ॥
 શ્રીપુરૂષોત્તમ રસરૂપ હે ॥ યહ સિદ્ધાંત શ્રુતિસ્મૃતિવ્યા-
 સસુત્રરૂપમમાણસોં સિદ્ધ ક્રિયો ॥ અખ રસરૂપ સો સર્વ
 રસરૂપ યહ વેદમે નિરૂપણ ક્રિયો છે ॥ અખ સર્વ રસ-
 રૂપ હે ॥ પરંતુ પરિશિષ્ટસ્વરૂપ હોયગે ॥ યહ શંકા

૧ છાદોગ્ય ઉપનિષદમે "શોડિન્ય વિદ્યાર્મે ભગવાન્ સર્વકાંમ
 હે સર્વગ ધ હે સર્વરત્ન હે એસે કહ્યો છે.

૨ મનુષ્યાદિકનદ્રી નાઈ પરિમિત છે સ્વરૂપ છનદા એસે
 હોયગે વ્યાપક ન હોયગે.

નિવારણાર્થ ઓર રસથી સ્થિતિ નિરાશ્રય કેસે
 સંભવે યાહુ શંકાકે નિવારણાર્થ પુનઃ શબ્દ કહયો
 યાતે સર્વરસાભિન્નાપરિચિન્ન પુરુષોત્તમ હેં યહ સુચ્યત
 ક્રિયો ॥ અથ સર્વ રસરૂપત્વ નિરૂપણ ક્રિયો યાતેં જ
 જ રસકે જે જે અંગ હેં તદભિન્ન પુરુષોત્તમ હેં
 યાતેં માયાવાદી નિરાકાર માનત હેં તાકે નિરાકરણ
 ક્રિયો ઓર સર્વરસાભિન્નાનૈકરૂપવિગ્રહવાન્ ॥ હેં યહ
 સિદ્ધ ક્રિયો ॥ ગંકા ॥ પરબ્રહ્મસ્વરૂપ તો નિર્ગુણ નિરા-

૧ રસ સો પત્રો પદાર્થ પાત્રાદિરૂપ કછુખી આશ્રય બિના રહિ
 સકે નહિ ઓર શ્રુ ગારાદિ રસ હુ નાયિકા નાયકાદિરૂપ આશ્રય
 બિના રહિ સકે નહિ.

૨ શુ ગારાદિ સર્વ રસરૂપ ઓર અપરિચિન્ન સો વ્યાપક.

૩ યહ સર્વરસ જે વેદમેં તથા દશમસ્કંધાદિકમેં ભગવદ્દીક્ષામાત્ર
 વિષયકે સર્વથા પ્રાકૃત વસ્તુ સળધ રહિત જે વર્ણન ક્રિયે હે તે
 સમજને લોકિકરસ ન સમજને પ્રભુનકે વિગ્રહ સો સ્વરૂપ અલો-
 કિક સર્વ રસાત્મક ઓર આનંદમાત્ર રૂપહસ્તપાદ દિસહિત
 એસો હે.

કાર હે ઓર વિગ્રહાદિ વિશિષ્ટ સ્વરૂપ તો વિગ્રોપેહિત-
 ચૈતન્ય જાડો ઇશ્વર એસે કહત હે તાકે હે યાતં
 યહ સ્વરૂપ તો પરબ્રહ્મકો નહીં હોયગો યહ શંકા
 નિવારણાર્થ પુરૂષોત્તમ શબ્દ કહયો ॥ પુરૂષોત્તમ સો
 અક્ષરતે હુ ઉત્તમ હે ॥ સોઇ શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામે ॥
 યસ્માત્ક્ષરમતીતોહમક્ષરાદપિયોત્તમઃ ॥ અતોસ્મિલોકે-
 વેદેત્યપ્રથિતઃપુરૂષોત્તમઃ ॥ યા શ્લોકમે પ્રભુનને આજ્ઞા
 ધીની હે ઓર યાહી રીતસો કંઠવણી બ્રહ્મવણી મુંડકપ્ર-
 ભૃતિઉપનિષદનમે પુરૂષોત્તમ સ્વરૂપ નિરૂપણ કરિકે
 વિનકે આનંદરૂપાકારત્વ નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર યહ
 હી નિર્ણય તત્ત્વસુત્રમેહુ તૃતીયાધ્યાય તૃતીયપાદમે

૧ વિદ્યા સો શુદ્ધસત્ત્વપ્રધાન માયા તાતે જાયો ભયો એમો જો
 નિર્ગુણપ્રદાયૈતન્ય તાકો શંકરમતમે શબ્દસાદર ઇશ્વર એસે
 કહનહે ઓર વાહીકો જગત્કર્તા માનત હે તાકો સુત્રસાધુક્તિસો
 ખંડન ગેને વેદાતસિતાગર્જિ શુદ્ધાદ્યેનગંદ્રાદ્યાદિ પ્રાચીનગે
 લિખયો હે.

૨ જાને પ્રભુ યા જગતતે પર હે ઓર અશ્વરબ્રહ્મને હુ ઉત્તમ
 તાહીતે શબ્દમે તથા વેદમે પુરૂષોત્તમ કહે જાત હે.

સ્ફુટ હે તાસોં નિર્ગુણનિરાકાર પ્રતિપાદક શ્રુતિવાક્ય
 કેવલ પ્રાકૃત ધર્મ ઓર પ્રાકૃતાકારકો નિષેધ કરત હે
 અપ્રાકૃતકો નિષેધ કરત નાહિ ચે સખ વેદાદિ પ્રમા-
 ણનમેં અતિ સ્ફુટ હે ॥ ઓર તદનુસાર શ્રીમહાપ્ર-
 ભુનનેં હુ આધી રીતસું વિવેચન કિયો હે તાહીતેં
 રસપુંજપુરૂષોત્તમપ્રમાણ્યા એસેં કહયો ॥ અખ એસો
 સિદ્ધાંત સ્થાપન કિયો તખ કહા ભયો સો કહત હેં
 ॥ સરસ્વતી ત્રિજિઆધિ ॥ સરસ્વતી ને વાગ્દેવતા
 તાનેં આધી ને મનોવ્યથા તાકો ત્યાગ કિયો ॥
 ચાકો અભિપ્રાય ચહુ ને ઓર મતવારેનકોં સરસ્વતીકે
 અભિપ્રાયકો જ્ઞાન નાહીં યાતેં પુરૂષોત્તમ સ્વરૂપકો અન્ય-
 થા નિરૂપણ કિયો તાતેં સરસ્વતીકોં ખડોત મનો-
 વ્યથા હતી ઓર આપ તો સરસ્વતીકે પતી હેં
 યાતેં વાકે દેયકો સખ અભિપ્રાય જનન હેં તાતેં
 યથાર્થ પુરૂષોત્તમકો સ્વરૂપ નિરૂપણ કિયો તખ સર-
 સ્વતીનેં આધી ને મનોવ્યથા તાકો ત્યાગ કિયો ॥

સોઈ શ્રીવિકૃલનાથજીને વલ્લભાણકમે ॥ નહાંન્યાંવાગ-
ધીશાચ્છુતિગણુવચસાંભાવ માજાતુમીષ્ટેયસ્માત્સાધ્વી-
સ્વભાવપ્રકટયતિવધુરગ્રતઃપત્યુરેવ ॥ યાલોકમે નિર-
પણ કિયો હે યાહીતે સરસ્વતીતણેઅધી યહ કહયો
॥ ૨૫ ॥ અખ વૃંદાવનતે ગિરિરાજજી પધારે તાકે
નિરપણ કરતહે ॥

ગિરિરાજને આશ્વાસ દીધો ઘરી કોમલચરણ ॥
હરસેં તે સામા આવિયા શ્રીગોવર્દ્ધનઉદ્ધરણ ॥ ૨૬ ॥

॥ ગિરિરાજ ॥ ગિરિ જો પર્વત તિનકે રાજે
॥ અથવા ॥ ગિરિ જો પર્વત તિનકેવિષે અત્યંત

૧ વાણીકે પતી જે શ્રીમહાપ્રભુજી તિનગિના આર દોઈ વેક
સમુહકે વચનકે તાત્પર્ય યથાર્થ જાનિવેકે સમર્થ નાંહો કયોં જો
પતિજતા શ્રી પતીકે આગે હી આપુનો તાત્પર્ય સ્પુટ કરે યહ
જાત જગવેદકી એકઝયામેં હુ હે સો વિષય વલ્લભસ્તોત્રકી ટીકામેં
મેનેં લિખ્યો હે આર પ્રભુનનેં હુ ગીતાજી તથા જોકાદશસ્કંધમેં
વૃંદાંતકૃદ્વેક વિદેવચાહ ॥ ઇત્યરયાદૃઢ્યલોકેનાન્યોમદ્વમેદકૃદ્વન ॥
, 'લોકમેં યહ હી આજા કીની હે.

શોભાવાન ॥ અથવા ॥ ગિરિ જે પર્વત તિનકેવિષે
 અલૌકિક તેજવારે ॥ એસો જે ગોવર્દ્ધનપર્વત તાકે
 આપને કમલચરણ ધરિકે શ્રીવલ્લભાચાર્યજીને ॥
 ॥ આશ્વાસ દીધો ॥ સો ધીરજ દીની ॥ શંકા ॥ શ્રીના-
 થજી તો જમ ગિરિરાજજીકે ઉપર બિરાજત હતે
 તથા ગિરિરાજજીકે કહા દુઃખ હતો જે આપને
 ધીરજ દીની ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ શ્રીમદ્ભાગવતદશમસ્કંધકે
 વિષે ॥ હરિદાસવર્યઃ ॥ એસો નામ કહ્યોહો યાતે
 ભગવદ્ભક્તનમે ગિરિરાજજી એષ્ટ હે યાતે શ્રીનાથ-
 જીકે એર શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે પરસ્પર વિરહતાપ

૧ શબ્દરહીતો યા ધાતુકો અચપ્રત્યયાંત રાજશબ્દ માનિકે
 શોભાકે એર તેજકે અર્થ ક્રિયો.

૨ વેણુગીતમે હ તામમદ્વિરખલાહરિદાસવર્યઃ યા શ્લોકમે યહ
 નામ કહ્યો હે યાકો અર્થ હરિકે દાસ સો સાત્વિક ભક્ત તિનમે
 હુ શ્રીગિરિરાજજી વર્ય સો એષ્ટ હે કયો જે નિર્ગુણભક્ત હે પ્રભુ-
 નકે સુખનુ હી સુખવાન હે સો સંખ જાત યાહી શ્લોકકે શ્રીમુખો-
 ધીનીજીમે, ૨પુટ હે યાહીતે શ્રીનાથજીકે પ્રત્યક્ષ પુષ્ટિમાર્ગીયસેવા-
 રહિત બિરાજતે દેખિકે દુઃખી હતે પરંતુ અળ શ્રીમહાપ્રભુનકે
 સંયોગસોં યથોચિત સર્વસેવામાર્ગકી પ્રવૃત્તિ હોયગી એસે
 જાનિકે આશ્વાસ પ્રાપ્ત ભયે યેહી અભિપ્રાય ટીકામે સુચન ક્રિયો.

ધનસોં સહન હોત નાહીં તાસોં દુઃખી હોતે તાતેં
 ઉત્તેકોં શ્રીમહાપ્રભુનનેં કોમલચરણ ધરિંદેં સ્પર્શમુખ
 દીયો ઓર ચહ આશ્વાસ સુચન દિયો ને અમ હમ
 દોઉ સ્વરૂપ મિલેગે તા સુખદો તુમકોં અનુભવ
 હોયગો ॥ ઓર વંશદ્વારા અનેક વર્ષ તુમકોં આનંદ
 દેહિંગે યાદીતેં ગિરિરાજનેં આશ્વાસ દીધો ધરીકોમલ
 ચરણ એસેં કહ્યો સોઈ આગેં સ્ફુટ કરતહેં ॥ જગ્ગે-
 ॥ તેસામાઆવિયા ॥ તે સો વે છનનેં આરખાંદિમેં
 આજ્ઞા કીની હતી તે ॥ સામાઆવિયા સન્મુખ પધારે વે
 કોન સો કહતહેં ॥ ગોવર્દનચઢ્ઢગ્ગ ॥ ગો ને સ્વર્ગ
 તાકો વર્દ્ધન સો ચોપણ કગ્ગહાર ઈંદ્ર તાકોં ગર્વરૂપ
 સમુદ્રતેં ઉદ્ધારકરનહારે ॥ અથવા ॥ ગો ને વાણી
 તાથી અપનેં યશતેં વૃદ્ધિ કરનહારે ઓર ઉદ્ધરણ
 સો સ્વકીયનકો ઉદ્ધાર કરનહારે, ॥ અથવા ॥ ગો ને
 ગાય તિનકે વર્દ્ધન સો તૃણજલાદિકતેં વૃદ્ધિ કરન-
 હારે પર્વત શ્રીગિરિરાજહ તિનકે ઉદ્ધરણ સો ઉદ્ધ-
 યવેવારે ॥ સો ગોવર્દન ઉદ્ધરણ શ્રીનાથહ સો
 સન્મુખ પધારે ॥ ૨૬ ॥

હલી મલી નેં ચાલીયા ચરણાટં જ્યાં નિજધામ ॥
 નવરંગનાગરં પ્રગટિયા મન પૂરવા વહુ કામ ॥૨૭॥

॥ હલીમલીનેં ॥ સો શ્રીનાથજીસોં હિલિમિલિકેં ધતનેં
 પરસ્પર સ્વમનોગતકથનપુર્વક મિલકેં ॥ ચાલિયા ॥
 સો પધારે સો કહાં પધારે સો કહતહેં ॥ ચરણાટજ્યાં-
 નિજધામ ॥ ચરણાદ્રી કાશીસોં સાત કેસ હેં વહાં
 શિલામેં પ્રભુનકે ચરણારવિંદકે ચિન્હહે તા પર્વતથી
 તરહટીયેં ॥ નિજધામ સો આપકો ઘર હે તહાં
 પધારે ॥ અબ નિજધામ કહયો યાતેં યહ સુચન
 કિયો જો ॥ કાશી મેં આપકો સાસરો હે તહાં
 પધારિકેં ઉહાં તેં મહાસક્ષ્મીજીકેં સંગત્રેકેં કષ્ટુ દીન
 અડેસમેં બિરાજે વહાં શ્રીગોપીનાથજી કે પ્રાકટ્ય
 ભયો ॥ ફેર ચરણાટમેં પધારિકેં ઘરકરિકેં બિરાજે ॥
 અબ વહાં શ્રીગુસાંધજીકે પ્રાકટ્ય ભયો સો કહતહેં
 ॥ નવરંગનાગરપ્રગટિયા ॥ નવ સો નિત્યનવીન રંગ
 સો રાસાદિકનૃત્યકે સ્થાન વૃંદાવન તાકેવિયેં નાગર
 સો વિહારચતુર શ્રીકૃષ્ણ સો પ્રગટ ભયે ॥ અથવા ॥

॥ નવરંગ ॥ સો તદેવેરમ્યંરૂચિરં નવંનવમિત્યાદિવ-
ચનસોં પ્રતિક્ષણ નવીન એસો રંગ જે ભક્તિકે
આનંદ તામેં નાગર સો ચતુર એસે શ્રીગુસાંધજી
પ્રકટ ભયે ॥ અખ પ્રભુનકે પ્રાદ્ય પ્રયોજનવિના
હોય નહોં યાતેં પ્રયોજન કહતહેં ॥ મનપૂરવાવહુ
કામ ॥ મન જે શ્રીમહાપ્રભુનકે મન તાકે કામ
જે મનોરથ સો બહુ અનેક તિનકેં પુણી કરિ
વેકેં પ્રકટ ભયે ॥ ૨૭ ॥ અખ શ્રીગુસાંધજી
આજ્ઞાતેં મહાત્મ્યપૂર્વક શ્રીગુસાંધજીકે પ્રાદ્યપર્યંત
શ્રીવલ્લભાર્યજીકે ચરિત્ર ॥ ૨૮ ॥ અહાધસ
તુકસોં વર્ણન કિયો તાકે કારણ નિરૂપણ કરતહેં ॥
ઓર શ્રીગુસાંધજીકે વર્ણન કરિવેકી આજ્ઞા માગતહેં ॥

તત્વસંખ્યાયેં કહ્યાં પદ સારમાંહે સાર ॥ હવે કાં
ફાક સ્તુતિ કરું શ્રીવલ્લભરાજકુમાર ॥ ૨૯ ॥

૧ જ વસ્તુમેં ભગવત્સંજ્ઞા હોય સો હી મનોહર રૂચિકારિ
પ્રતિક્ષણ નવીન હોતહે એસે શ્રીભાગવતમેં કહયો

॥ તત્ત્વ ॥ જે અઠ્ઠાઈસ તત્ત્વ તિનકી ॥ સંખ્યા ॥
 સો અઠ્ઠાઈસ તિતનો ॥ પદ ॥ સો તુકે ધ્રુવપદ
 સહિત અઠ્ઠાઈસ કહી ॥ યાતેં સખ તુકનકેં તત્ત્વ-
 રૂપત્વ સુચન કિયો ॥ ઓર ચે તુક કેસી હેં
 ॥ સારમાહેંસાર ॥ સાર જે શ્રીમહાપ્રભુનકે ચરિત્રકો
 વર્ણન તાહુમેં સાર સો મુખ્યચરિત્રકો વર્ણનરૂપ
 હે ॥ યાતેં યહ સુચન કિયો જે યાસોં અધિક
 મેરી વર્ણન કરિવેકી સામર્થ્ય નહીં હે ॥ અખ
 ફેર શ્રીગુસાંઈકે વર્ણનકી આજ્ઞા માગત હેં ॥
 ॥ હવેકાંઈપક્ષસ્તુતિકરું ॥ અખ કછુક સ્તુતિ સો વર્ણન
 કરેં અખ તુમ કહા વર્ણન કરોગે એસે આપ
 શ્રીગુસાંઈ કદાચિત્ પુછેં તાકો પ્રત્યુત્તર સુચન કરત
 ભયે સંબોધન કહત હેં ॥ શ્રીવલ્લભરાજકુમાર ॥
 શ્રીવલ્લભ છનકો નામ હે એસે રાજ જે સખ
 આચાર્યનમેં શ્રેષ્ઠ તિનકે કુમાર સો પુત્ર ॥ યાતેં યહ

૧ અખ તત્ત્વ અઠ્ઠાઈસ હેં યહ જ્ઞાત સો નિળધાદિકચ ઘનમેં
 અષ્ટાવિંશતિતત્ત્વાનાંસ્વરૂપંચત્રવેહરિઃષ્ટત્યાદિકચલનમેં પ્રસિદ્ધ હે

૨ ઇહાં ધ્રુવપદસોં લક્ષમનમુત શ્રીવલ્લભરાય યહ તુકે.

સુચન કિયો જે આપ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે ઘર પુત્ર
રૂપસો પ્રકટ ભયે તા ચરિત્રકો વર્ણન કરે ॥ ચોર
કુમાર શબ્દતે આગે વર્ણનથી વૃદ્ધી સુચન કીની
દ્વિતીયેવલ્લભવિભોભાદ્યામ્યચરિતંમુદા ॥ વર્ણિતંવિદ્યા-
ધીશ પ્રાદુર્ભાવાવધીપ્રિયમ્ ॥ ૧ ॥

॥ इति श्रीमद्भालकृष्णचरणैकतान श्रीमद्गोवर्धनगुरुपद्म-
परागप्राप्तपरमोदय श्रीमद्गोकुलोत्सवात्मज जीवनाख्येन-
विरचितं द्वितीयाख्यानं समाप्तिमटीकत ॥ २ ॥

૧ અળ યાદીતસોં ગારવામિ શ્રીજીવનજી મહારાજ દ્વિતીયાખ્યાનકો
વ્યાખ્યાન કરીકેં યા આખ્યાનકો સંપુર્ણ તાત્પર્ય સ ક્ષેપસોં એક
શ્લોકમેં વર્ણન કરતાહોં તા શ્લોકકો અર્થ દુસરે આખ્યાનમેં સર્વ
સમર્થ એમે જે શ્રી મહાપ્રભુજી તિનકો માહાત્મ્ય તથા શ્રીગુસાંઈ
જીકે પ્રાકટયપર્ય તકો સળ ભજાનકોં પ્રિય એસો શ્રીમહાપ્રભુનકો
ચરિત્ર આનંદપુર્વક વર્ણન કિયો અળ ગોપાલદાસજીમેં સંન્યાસ
અહજીદિ ચરિત્રકો વર્ણન કયોં ન કિયો યા શ કાકે વારણાર્થ યા
શ્લોકમેં પ્રિયપદ કહયો યાકો ફલિતાર્થ યહુ જે સંન્યાસ અહ-
જીદિ ચરિત્ર ગહુત કરિકે માહાત્મ્ય જોધક હે પરંતુ સદા
દર્શનાદભિજ્ઞાપિ ભજાનકોં તો વદ ચરિત્ર પ્રિય લાગત નહિ
તાતેં યા આખ્યાનમેં વર્ણન ન કિયો ચોર યા આખ્યાનમેં

શ્રીમહાપ્રભુનકે માહાત્મ્યકો...તથા ચરિત્રકો વર્ણન કિયો હે
એસેં' યા 'શ્લોકમે' લિખ્યો તાકો ભાવાર્થ' યહ જો યા આખ્યા-
નકે અર્થ વિચારપુર્વકે પાઠતેં છવનકોં શ્રીમહાપ્રભુનકી ભક્તિ
ઉત્પન્ન હોતહે કયોં જો માહાત્મ્ય જ્ઞાનપુર્વકે પ્રભુનમેં જો
આછી રીતિતેં દ્રઢ મ્નેહ હોય સો હી ભક્તિ કહી જાય તામેં
ઇહાં અર્ચિત્કૃતે પ્રાદુર્ભાષાદિક સુનિકે માહાત્મ્ય જ્ઞાન હોતહે
જોર આપ પુર્ણકામ હેં તથાપિ છવનકે લિયે દેશાંતર પ્રવે-
શાદિક શ્રમ કરત હેં ઇત્યાદિ ચરિત્રનકે શ્રવણતેં સુદ્રઢ મ્નેહ
હોત હે તાતેં યથાર્થ ભકતી સીદ્ધ ભઈ અળ યા આખ્યાનકે
અર્થકો ઢોહા—શ્રીવલ્લભહીમા કહ્યો, ઇહકુજે આખ્યાન ॥
શ્રીવીરૂપ વીલુજ-મલગી, ચરીતધરનીસુખખાન ॥ ૧ ॥

इति श्रीस्वमातामहगोस्वामिश्रीव्रजब्रह्मचरणमेवकस्यपंचनदि-
घनश्यामभट्टात्मजगोवर्धनाशुक्वेः कृतोद्वितीया-
ख्यानत्रिषणं ॥ संपूर्ण ॥

॥ તૃતીયાખ્યાન ॥

॥ શ્રીહરિઃ ॥ અમ્મ દ્વિતીયાખ્યાનમે શ્રીમદ્વલ્લભા-
 આર્યાલોકે ચરિત્ર વર્ણન કરિહે પીછે શ્રીગુસાંઈછ
 પ્રકટ ભયે યહ વર્ણન કિયો ॥ અમ્મ તૃતીયાખ્યા-
 નકે વિષે શ્રીગુસાંઈલોકે પ્રાકટ્યકે આનંદકે યથા-
 સ્થિત વર્ણન કરતહે ॥ રાગ ધન્યાશ્રી ॥ અમ્મ
 આપકે પ્રાકટ્યસોં યહ ભુવલ ઓર દેવીચલ ધન્ય
 હેં યહ સુચન કરિવેકાં ધન્યાશ્રીરાગમે તૃતીયાખ્યા-
 નકે ગાન કિયો ॥ અથવા ॥ રાગકી ત્રીન પ્રકારકી
 જાતિ હેં ॥ ઓડવ ૧ પાડવ ૨ સંપુરણ ૩ તામે
 ધન્યાશ્રીરાગ સંપુરણ હેન્યાતે શ્રીવિકુલાવતાર અંશ-
 કલાવતાર નહીં હે પુર્ણાવતાર હે યહ સુચનાર્થ
 સંપુર્ણરાગ ધન્યાશ્રીમે તૃતીયાખ્યાનકે ગાન કિયો ॥

૧ સા રી ગ મ પ ધ ની ઇન સાત સુરનમે તેં છન
 રાગનમે પાંચ હી સુર સંગતહે તે ઓડવ કહે જાંય જેમેં
 માલકેગ હિ રાગપ્રજાતિ ઓર છ સુરકે રાગ મળ ખાડવ કહે
 જાંય જેમેં રાતકી પુચામારવા પ્રજાતિ ઓર સાત સ્વરકે રાગ
 મળ સંપુર્ણ કહે જાંય જેમેં ગોડસારંગ ધન્યાશ્રીપ્રજાતિ.

આ પોસ મધ્યાને નોમે' શ્રીનાથજી' અક્કાજીઊર
ઝપનો આનંદ ॥ આ ચંદ વૃંદાવનતણો પ્રગટિયો ૧

॥ આ ॥ સો જનકે પ્રત્યક્ષ દર્શન હોતહે' તે ॥ પ્રગટિયો ॥
પ્રકટ ભયે ॥ સો કોન સો કહતહે' ॥ શ્રીનાથજી ॥ શ્રી
જે રૂકિમણીજી પદ્માવતીજી તિનકે નાથ સો પતિ ॥
વે કપ્પે પ્રકટ ભયે સો કહતહે' ॥ પોસમધ્યાનેનોમે ॥ પોપ
માસમે' મધ્યાન્હસમયકે વિષે' નોખીકે દિન અર્થાત્

૧ યહ મધ્યાન્હ સમય સો નવમીકો મધ્યભાગ લેનો કયો
જો જા દિન આપ પ્રકટ ભયે તાહિન ઐશ્વર્યિક અષ્ટમી ઘટી
૯ જોર પલ ૨૯ હતી તદુપરાંત નવમી હતી તામે' નવમીકી
ઘટી ૨૧ જોર પલ ૨૫ કો આપકે પ્રાકટયકો ઇષ્ટકાલ
-હે સો રાત્રિ વિના આવે નહિ જોર આપકો પ્રાકટય
વૃષભગમે હે સો વૃષભગ હુ સુર્ય ધનુરધ હોય તળ અવશ્ય
સાયંકાલમે હી આવે તાસુ આપકો પ્રાકટય નવમીકે મધ્ય-
ભાગમેહી હે દિનકે મધ્યાન્હ સમે' સભવત નાહિ યહ
સળ નિશ્ચય મેરે ગુરદેવ નાનાજી ગોસ્વામિ શ્રીવજ્રવલ્લભજી
મહારાજને' કરિકે' ગુર્જર ભાષામે' શ્રીગુસાઈજીકે પ્રાકટયકો
એકે ધોલ કિયો હે સો પ્રસિધ્ધ હે.

નવમીકે મધ્યભાગમેં ॥ તર્જ કહા ભયો, સો કહ
 તહે ॥ અક્ષાગીરરૂપનોઆનંદ ॥ અકાશ સો માતૃ-
 ચરણ શ્રીમહાસદમીશ તિનકો, ઉર સો હૃદય તાકે-
 વિપેં આનંદ ઉપનો આપકે પ્રાકટયતે - આનંદ
 ભયે ॥ અથવા ॥ આનંદાત્મક સ્વરૂપતે - આપ
 પ્રકટ ભયે તાકો હેતુ કહતહે ॥ આચંદદંદાવનતનો ॥
 વૃંદાવનકો, અંદ વૃંદ જો દેવીજીવકે વૃંદ સો સમુદ

૧. અક્ષા એસો, માનાકો નામ સંસ્કૃતમે પ્રસિદ્ધ, હે,
 ૨. 'યહ ચરણશૃંગ મહતામુચક હે જોસે' આચાર્યચરણ
 પ્રભુચરણ તાતચરણ ઇત્યાદિ શ્લોકનમેં
 ૩. પ્રભુનકો પ્રાકૃર્ણવ હૃદયતે હી હોતહે પ્રાકૃત જનકી-
 નાઈ પ્રભુનકોં ગર્ભસંબધ હોત નાહી, સોહી અભિપ્રાય
 શ્રીરાગવતમેં 'આવિવેશાંશભોગેનમનઆનકદુંદુલેઃ દધારસર્વા-
 ત્મકમાતમણુદાકાષાયથાનંદકરમનસ્તઃ દેવકયાંદેવરપિણ્યાંવિષ્ણુઃ
 સર્વગુહાશયઃ ઇત્યાદિ શ્લોકનમેં શ્રીશુકદેવજીનેં નિરૂપણ
 કિયો હે એર દૃષ્ટાન્નમખંડમેં હુ યહ બાત સ્પુટ, હે.

તિનકે અંવન સો અધિપતિ અર્થાંત ઉંનમે 'મુખ્ય
 એસે જે પ્રહાદિક તિનકે અંદ સો આનંદ' દેવે-
 વારે અથવા ॥ ચંદ્ર ॥ સો 'વ્રજલક્ષ્મી'નકે સમુદ્ધ
 તિનકે ॥ અવન ॥ સો અધિપતિ સ્વામિન્યાદિક-
 તિનકે હુ ॥ ચંદ્ર સો આનંદ દેવેવારે ક્યોં ને
 ચંદિઆદ્દાદને ધાતુકે અંદ યહ શબ્દ હોત હે
 યાકો અર્થ યહ ને અંદ સો આનંદ દેવેવારે
 યાતે ॥ અથવા ॥ વૃંદાવન ને લીલાસ્થાન તાકે
 અંદ સો ચંદ્રમા મુખ દેવેવારે ॥ અથવા ॥ શ્રી
 કૃષ્ણકો જન્મ ભયો તા સમયકે વર્ણનમે શ્રીશુક-
 દેવજીને વર્ણન કિયો ॥ આધિરાસીવથાપ્રાચ્યાંદિશો-
 દુરિવપુષ્કલઃ ॥ યાકો અર્થ યહ ને જેસેં પ્રાચી-
 દિશાકે વિષેં પુર્ણચંદ્રકો ઉદય હોતહે તેસેં આપ
 દેવજીજીતેં પ્રકટ ભયે ॥ યાકો ફલિતાર્થ યહ ને
 પ્રાચી દિશાતેં ચંદ્ર આવત હે કધુ ઉત્પન્ન હોત
 નહીં ॥ પરંતુ લોકકોં ઉત્પન્ન ભયો એસેં ભાસત

૧ અવન સો રક્ષક અર્થાંત અધિપતિ અવરક્ષણે યા ધાતુતે
 યહ શબ્દ સીધ્ધ હોત હે

હે ॥ તેસેં શ્રીકૃષ્ણકે- દેવકીજીતેં પ્રાદુર્ભાવમાત્ર
 ભયો ॥ કહ્યુ ઓર જીવ ઉત્પન્ન હોત હેં તેસેં પ્રકટ
 નહીં ભયે ॥ તેસેં યા વિકૃષ્ણાવતારમેં હુ પ્રાદુર્ભાવ-
 માત્ર ભયો ॥ ઓર જીવકીનાઇ ઉત્પન્ન નહી ભયે
 યહ સુચન કરિવેકેં અક્ષાજીઉરઉપનોઆનંદ આચં-
 દવૃંદાવનતણો પ્રગટિયો એસેં કહયો ॥ ઓર શ્રી-
 અક્ષાજીકે મનમેં એસેં આયો જો આચંદવૃંદાવન-
 તણો યાતેં જેસેં શ્રીકૃષ્ણકે જન્મ સમય કે વિષેં
 શ્રીદેવકીજીકેં યથાર્થ પુરૂષોત્તમ સ્વરૂપકે જ્ઞાન ભયો
 તેસેં શ્રીઅક્ષાજીકેં હુ યથાર્થ પુરૂષોત્તમ સ્વરૂપકે
 જ્ઞાન ભયો યહ ફલિતાર્થ ભયો ॥ આખ પૌપ માસમે
 પ્રકટ ભયે તાકે અભિપ્રાય યહ જો પુપપુર્ણાધાતુ કે
 રૂપ પૌપ યહ હે ॥ યાતેં પ્રુષ્ટિ માર્ગકે ઓર દેવી
 જીવનકે પૌપણ કરિવેકેં આપ પ્રગટે હેં ઓર
 મધ્યભાગવાચક ઇહાં મધ્યાન્હશબ્દ કહયો તાકેં
 અભિપ્રાય યહ જો જેસેં મધ્યાન્હકે સમયમેં સુર્ય
 પુર્ણ તેજોમય હોત હેં સમનકે મસ્તક ઉપર આવે
 હેં તેસેં આપ હુ સગનકે શિરોમણિ હેં પુર્ણતે-

જોમય' પુરુષોત્તમ હેં ॥ અમ્ર નવમીકે દિન આપ
 પ્રકટ ભયે તોકો અભિપ્રાય યહ જો ॥ શ્રીરામચં-
 દ્રજી નવમીકોં પ્રકટ ભયે ઓર મર્યાદોકો સ્થાપન
 ક્રિયો તેસેં આપ હુ વેદમર્યાદોકો સ્થાપન કરેંગે ॥
 ॥ અથવા ॥ શ્રીકૃષ્ણ પુરુષોત્તમ હેં ઓર આપ હુ
 પુરુષોત્તમ હેં પરંતુ યા અવતારમેં શ્રીકૃષ્ણાવતારતેં
 અધિક બ્રાત હે ॥ શ્રીકૃષ્ણાવતાર તો ક્ષત્રિય
 કુલમેં ભયો ઓર શ્રીવિઠ્ઠલાવતાર તો બ્રાહ્મણ
 કુલમેં ભયો યાતેં શ્રીકૃષ્ણાવતાર અષ્ટમીકોં ભયો
 ઓર આપ નવમીકે દિન પ્રકટ ભયે ॥ અથવા ॥
 નવકો અંક હે સો પુર્ણ હે યાનેં આપ પુર્ણપુરુષો-
 ત્તમ હેં યહ સુચનાર્થ નવમીકે દિન પ્રકટે ॥ ઇત્યા-
 દિક અનેક અભિપ્રાયતેં પોપમધ્યાનેનોમેં એસેં કહયો ૧

સૌભાગ્યસુંદરી મલી ધવલ ગાયે ॥ સુહાગ રુડા
 કંઠના નાદ આલ્હાદ ઉપનો તે અંગો અંગ ઘણો ॥૨॥

॥ સૌભાગ્યસુંદરી ॥ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીયેં અમ્ર સ્ત્રીવાચક
 સુંદરી શબ્દ કહયો યાતેં સખ મિત્રિયેં રૂપ ગુણ વય

કરિંકેં યુક્ત હેં યહ મુચન કિયો ॥ વે' ॥ મલીમલ-
 ગાયે ॥ અખ મલીધવલગાય એસેં કહયો યાતેં યહ
 મુચન કિયો ને અપની ઇચ્છાતેં હી મિલિંકેં ઘેલ
 ગાવન હેં યાહીતેં ॥ મુહાયરુઢાકંઠનાનાદ ॥ ૩૫ સો
 મુંદર કંબુજેસે કંઠ તિનકે નાદ સો ધ્વનિ તે મુહ.ય
 આછે કેકિલોકે નાદજેસે લગત હે કેસેં ને અપની
 ઇચ્છાતેં આનંદસો ગાન કરે સોઈ આચ્છો હોય
 યહ અનુભવસિદ્ધ હે યાહીનં મલીધવલગાયમુહાય-
 રુઢાકંઠનાનાદ ॥ એસેં કહયો યાકો હેતુ કહત હેં ॥
 ॥ આલ્હાદુપનો ॥ આનંદ ઉત્પન્ન ભયો યાહીતેં
 મુંદર ગાન કિયો ॥ અથવા ॥ જનનેં વહ ગાન
 શ્રવણ કિયો તિનકોં આનંદ ઉત્પન્ન ભયો ॥ અખ
 મુંદરગાન કિયો તાકે શ્રવણકો હી આનંદ ઉત્પન્ન
 ભયો હોયગો યહ શંકા નિવારણ કરત હેં ॥ તે ॥

૧ કંબુ સો શ ખ માટી ઉપમા ગરુડ દીની નય દે

૨ કેકિલ સો કોયલ

સો વહ વેદમેં હુ બપી ગણુના હોય નેહીં સપીં
 એસો પુરૂપોત્તમકે પ્રાકટયકો આનંદ કહુ ગાન શ્રવણ
 માત્ર કો નાહીં યાહીતેં ॥ અંગોઅંગ ॥ એસેં કહયો
 ગાનકો આનંદ તોં શ્રવણકોં હિ હોત હેં ॥ ઓર
 અંગકોં નહીં હોત હે ॥ અમ પુરૂપોત્તમ કો આનંદ
 અગણિત હે ॥ ઓર અંગો અંગ કહયો યાતેં તો
 અંગપરિચિન્ન આનંદ ભયો યા શંકાકો નિવારણ
 કરત હેં ॥ ઘણો ॥ સો બોહોત ॥ યાકો ભાવાર્થ
 યહ જો અંગો અંગ ઘણો ॥ યહ તો વર્ણન રીતતેં
 કહયો પરંતુ પુરૂપોત્તમ તો અગણિતાનંદ હેં યાહીતેં
 આલ્લાહઉપનોતેઅંગોઅંગઘણો એસેં કહયો ॥ ૨ ॥
 અમ પુરૂપોત્તમ પ્રાકટયકો અસાધારણ ચિત્ત નિર-
 પંણ કરત હેં ॥

૧ પુરૂપોત્તમકે આનંદકો અગણિતપણો પ્રાક્તવહી પ્રહારણ્ય-
 કાદિક ઉપનિષદ મેં સ્પુટ હે.

૨ અંગપરિચિન્ન સો છૂતનો બડો અગ હે તિનમે હી
 પરિભાણકો.

સુતિકાસદન સુહામણું શોભા રૂઢી લેહેરડે
જાય ॥ આ વાયં વાદિત્ર તેસમેતણાં ॥ ૩ ॥

॥ અમ્મ ઓર શોભા 'દણ' ન 'શીની' સો 'હીક' પરંતુ
'સુતિગૃહ' તો અત્યંત અપવિત્ર ઓર દુર્ગંધ યુક્ત હોત
હે યા શંકાકે નિવરણ કરત હે ॥ સુતિકાસદન
સુહામણું ॥ સુતિકા સદન સો આમ પ્રકટ બમે ચહુ ગૃહ
સુહામણું અત્યંત શોભાયુક્ત પવિત્ર હે ॥ ઓર સુતિગૃહ
કેસો હે સો કહત હે ॥ શોભારૂઢીલેહેરડેજાય ॥ અમ્મ
શોભાકે રૂઢી કહી યાતે અસૌકસિત્વ મુચન કિયો
ઓર લેહેરડે જાય એસે કહયો યાતે મુંગધરૂપ
શોભા મુચન શીની નાહી તો ઓર શોભાકે
જનો સંભવે નાહી ક્યો જો શોભા જાય તો

૧ સુતિ ઓર સુતિકા ચહુ સજ મુવાવડી શ્રીકે નામ હે ઓર
સદન સો ઘર

૨ લેહેરડેજાય સો જેસે જલકી લેહેર હે તેસે વા સમ
શોભાકી લેહેર હેડન લાગી ઇતને લખલખમે નથી નથી અત્યંત
શોભા દીખન લાગી.

ઓર હું વિરૂપ હોય યાતે શોભાડીલેહેરડેજય સો
 મુગંધકી લેહેર ચલરહીહે ॥ યાતે, અખાવિત્ર્ય ઓર
 દાગંધ્ય દોઝનકો નિવારણ ભયો ॥ શ્રીકૃષ્ણાવતારમે
 હું એસે હી દશમસ્કંધ તૃતીયાધ્યાયમે વર્ણન
 કિયો... હે 'સ્વરોચિષાભારતસુતિકાગૃહવિરોચયતં' ॥
 યા શ્લોકમે ઓર કહા ભયો સો કહત હે ॥
 ॥ આવાયવાદિત્રતેસમેતણાં ॥ તેસમે તણાં સો પુર-
 પોત્તમકો પ્રાદુર્ભાવ હોત હે તા સમયકે આ સો ચે
 અલૌકિકવાદિત્ર વાય સો બાજત ભયે ॥ અમ બજ-
 યવે વારેકો નામ નહી કહયો ઓર વાદિત્રવાય એસે
 કહયો યાતે અદૃશ્ય અલૌકિક બાજે બજે યહ સુચન

૧. હે રાજા પરીક્ષિત આપની કાલીતે દેવકીજીકે કાજાકહકે
 અત્યંત શોભાયુક્ત કરતે એસે જે પ્રભુ તિનકી વસુદેવજી સ્તુતિ
 કરતે ભયે એસે શ્રીગુરુદેવજીને કહયો હે

૨. કૃષ્ણાવતારમે હું એસે હી અલૌકિક બાજે બજવેકો વર્ણન
 દશમસ્કંધકે તૃતીયાધ્યાયમે તથા પંચમાધ્યાયમે નેદુર્દ્ધ હોયો-
 નિવિ અવાધંતવિચિત્રાણિવાદિત્રાણિમહોત્સવે ઇત્યાદિ શ્લોકનમે
 કિયો હે તાતે ટીકામે યાકો પુરપોત્તમાવતારકો ચિન્હ બતાયો
 સો ચોગ્ય હે.

દિયો ॥ ૩ ॥ એસેં પુરૂષોત્તમ પ્રાકટયકે અસાધાણ
 બિન્હકો નિરૂપણ કરિકે વેદિક કાર્યકો નિરૂપણ
 કરત હે ॥

સર્વસ્વદાન તેણે સમે કરે રે શ્રીવલ્લભજી ઉદાર ॥
 સુકુમાર સુત ઉદયો શ્રવણે સુર્ણી ॥ ૪ ॥

॥ સર્વસ્વદાન ॥ સર્વ સો સમ પ્રકારકો સ્વ જો દાન
 દ્રવ્ય તાકો ॥ તેણેસમે ॥ વા સમે જા સમે શ્રીગુસાંઈજી
 પ્રકટે તા સમે ॥ દાનકરે ॥ અથવા ॥ સર્વસ્વ ॥ સર્વ-
 દ્રવ્ય તાકો દાન વા સમે દિયો ॥ આમ સર્વ દ્રવ્યકો
 દાન વા સમે કર દિયો તખ આગે વેદિક લૌકિકકર્મ
 કર્તવ્ય હતે સો દ્રવ્ય વિના કેસેં કિયે હોંયગે યા શંકા
 કો નિવારણ કરત હે ॥ શ્રીવલ્લભજી ॥ શ્રી જો લક્ષ્મીજી
 તિનકે વજ્રભ સો સ્વામિ ॥ યાકો ભાવાર્થે યહ જો
 લક્ષ્મીજીકે કટાક્ષકેશમાનતે અતિદ્રવ્યવારે મનુષ્ય
 રોત હે તો આપ તો વિન લક્ષ્મીજીકે હુ પતિ હે
 નિનકો કહા દ્રવ્યકિ ન્યુનતા રોય યાહીતે આપને
 દુઃખાવતારમે સુદામાકો અતુલ્ય વંદન દિયો તો હુ

આપકે વૈભવમેં ગણુમાત્ર ન્યુનતા નહી ભઈ ॥ અથ
કૃષ્ણાવતારમેં તો સુદામા દ્રવ્ય ભાગવેછી આશાસોં
આયો ઓર વાડો પૃથ્વીકોપાયન ણી આપનેં અંગી-
કાર કિયો ॥ ઓર ચા વક્ત્રભાવતારમેં તો વા સમે
કોઇનેં દ્રવ્ય નિમિત્ત પ્રાર્થના હુ નહીં કીની ઓર
કોઇકો કહુ અંગીકાર હુ નહી કિયો ॥ ઓર સર્વસ્વ
દાન કિયો ॥ યહ અધીકતા સુચનાર્થ કહત હેં ॥
॥ ઉદાર ॥ અથ યદપિ ઉદાર હોય તો હુ દાન
દેવેકે દોય હેતુ હેં એક તો દાનકો સમય આવે
ઓર દુસરો દાનયોગ્ય પાત્ર આવે ચે દોઇ હેતુ
હ્યાં હે ॥ તામેં પ્રથમ હેતુ કહત હેં ॥ મુકુમારમૃત
વદ્યોશ્રવણેમુળી ॥ સુકુમાર સો અત્યંત કોમલ યાતેં
સૌંદર્ય સુચન કિયો ॥ અથવા ॥ મુ ॥ જો સુર

-૧ પૃથ્વીક સો છનકો પવા ચિવડા કહત હે તિનરૂપી ઉપાયન
સો ભેટ પ્રભુનેં અંગીકાર કીની.

૨ નામકે એકદુકતે હુ આખેનામકો શહજુ શાસ્ત્રમેં હોતહે
તાતે મું ઇતને સુર એસા અર્થ કયો ૩ એસો પૃથ્વીકો ઓર
મા એસો લક્ષ્મીકો નામ અમરકોશાદિકનમેં પ્રસિદ્ધ હે

દેવતા ઓર ॥ કુ ॥ સો પૃથ્વી ઓર ॥ ॥ મા ॥
 સો 'લક્ષ્મી' તિનકે અંગિકાર કરવે વારે 'પતિ
 એસે' ને સુત નિન કોં ઉદયો 'ઉદય' ભયે 'એસે'
 શ્રવણે' સો કાનતેં સુણી સુનિકેં અથ ઉદય કહયો
 યાતેં 'નેસે' સુર્યચંદ્રાદિકનકો ઉદય સો આવિભાવ
 તેસેં આપકો હુ પ્રાદુર્ભાવ હે ॥ લૌકિકમાલકથી નાંધ
 ઉત્પત્તી નહી હે ॥ ઓર તેજેવિશિષ્ટ હે 'યક
 સુચન' ક્રિયો ॥ ઓર શ્રવણેસુણી એસેં કહયો
 યાતેં ॥ ઉદયાસ્તભાવવૃદ્ધિહાસભાવરહિતાલૌકિકતેજે
 વિશિષ્ટત્વ સુચન ક્રિયો કેસેં ને સુર્યચંદ્રકો ઉદય
 દૃષ્ટિસો દેખિકેં આનંદ હોતહે ॥ ઓર આપકો
 તો ઉદય શ્રવણ કરિકેં હી આનંદ ભયો યાતેં
 અલૌકિકતેજેવિશિષ્ટત્વ સુચન ક્રિયો ॥ ૪ ॥

પાતાલેં શેપનાગ રીશ્મિયા ऊपर इंद्रादिक देव ॥
 ततस्तेव सुणि निमाण वजडाचियां ॥ ५ ॥

૧ અંગપુર્વક રાહનેધાતુકો યહ રૂપ હોતહે તાતેં અંગીકાર-
 કરિવેવારે યહ અર્થ ભયો.

પાતાલમેં શેપછ ॥ રીઝિયા ॥ પ્રસન્ન ભયે ॥ ઝપર-
 ઙ્ગાદિક્કદેવ ॥ સ્વર્ગાદિક ઉપરકે લોકનમેં ઇંદ્રાદિક્કદેવતા
 પ્રસન્ન ભયે ઓર ઉનનેં ॥ તત્તરે ॥ સો વા
 હી ક્ષણ ॥ મુળી શ્રીવિકુલનાથજીકે પ્રાકટ્ય ભયો ॥
 એસેં મુનકેં ॥ નિસાનગજઢામિયાં ॥ નિસાણુ તો
 ઉપલક્ષણુરીત સોં કહે ॥ યાતેં સખ બાજે બજાયે
 યહ સુચન કિયો ॥ ઓર પાતાલકો નામ હુ ઉપ-
 લક્ષણુરીતસોં કહયો ॥ યાતે નીચેકે સખ લોકનમેં આનંદ
 ભયો ॥ યહ સુચન કિયો ॥ અખ શેપછ રીઝે યાકો
 અભિપ્રાય યહ જો ॥ શ્રીગોપીનાથજી શેષાવતાર હે
 સો પ્રથમ પ્રગટ ભયે હતે સો આપકે પ્રાકટ્યવિના
 વિરહકો અનુભવ કરત હતે ॥ અભિ આપકો પ્રાકટ્ય
 ભયો તખ વિરહક્લેશ દુર ભયો સંયોગસુખ પ્રાપ્ત
 ભયો યાતેં રીઝિયા એસેં કહયો ॥ અથવા ॥ પાપંડ-
 મતકે અવક્ષેપતેં અનેક જીવ પૃથ્વીકો ભારરૂપ
 હોય રહે હેં સો ભાર સખ શેપછકે માથે હે ઓર
 આપ પાપંડમતકો નાશ કરિકેં વા ભારકો નાશ
 કરેજો યહ શેપછકે મનમેં પ્રસન્નતા- ભઈ યાહીતેં

આનંદમયત્વ મુચ્ચન કિયો યાકો ફલિતાર્થ' યહ જો
સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ આપ પ્રકટ ભયો ॥ ૭ ॥

નિગમ સામ શાસ્ત્રાસહસ્રસૂં કરે રે મલા નિર્ઘોષ ॥
આ ઘોષપતિ ભગવંતમેટતાં ॥ ૮ ॥

॥ નિગમ ॥ સો વેદ સો કોનસો સો કહતહે
॥ સામ ધતને' સામવેદ તાંથી ॥ સહસ્ર ॥ સો
હજાર શાખા તિનકરિકે ॥ મલ્લ ॥ સો આછી
રીતતે' ॥ નિર્ઘોષકરે ॥ સો બ્રહ્મરૂદ્રાદિક સબ ગાન
કરતભયે ॥ યહ કંમ કરતભયે સો કહતહે' ॥
॥ ઘોષપતિ ॥ ઘોષ જો પ્રજા તાકે પતિ સો
અનન્યસ્વામી એસે ॥ ભગવંત ॥ સો પદ્મગુણૈશ્વર્ય-

૧ ઘોષ એસો અહીરનકે રહિવેકે સ્થાનકો નામ સંસ્કૃત
કોશનમે પ્રસિદ્ધ હે ઘોષ આભીરપદ્મીસ્વાત્પદ્મલુપ્ત
રાગયઈત્યમરઃ

૨ ઐશ્વર્ય વીર્ય યશ શ્રી જ્ઞાન વૈરાગ્ય યહ ભગવાનકે ૬ ગુણ
મુખ્ય હે.

સંપન્ન શ્રીવિકૃલનાથજી તે ॥ મેટતાં ॥ મિત્રે તા સમ-
 યકે વિપે ॥ અમ ભગવંતે મેટતાં એસેં નહીં
 કહયો ॥ ઓર ભેટતાં એસેં કહયો ॥ ઓર ઘોપ-
 પતિ યહ વિશેષણ કહયો યાતેં એસો ભાસત હે જો
 બ્રહ્માદિકનનેં સ્તુતિ કરી ઓર પુષ્પકી વૃષ્ટિ કરી
 તાતેં પ્રસન્ન હોયકેં આપકો સ્વરૂપ દુર્ગોધિ હે યાતેં
 સ્વસ્વરૂપકો બોધ કરિવેકેં શ્રીકૃષ્ણસ્વરૂપતેં તિનકેં
 દર્શન દિયે યાહીતેં ઘોપપતિભગવંતભેટતાં એસેં
 કહયો ॥ અમ ઓરવેદ નહીં કહે ઓર નિગમસામ
 કહયો ॥ તાકો કારણ યહ જો સામગાન આપકું
 પ્રિય હે યાતેં આપકું પ્રસન્ન કરિવેકું સામગાન
 કિયો ॥ અથવા ॥ સમ વેદમેં સામવેદ હે સો
 ભગવદ્વિભુતિ હે ॥ સોઘ શ્રીભગવદ્ગીતામે દશમા-
 ધ્યાયમેં વેદાનાંસામ વેદોસ્મિ ॥ એસેં પ્રભુનનેં
 આજ્ઞા કરી હે યાતેં પ્રથમ ઉપલક્ષણુરીતસોં સામ-
 વેદકો નામ કહયો યાતેં સળવેદકો ઘોપ કરતભયે

૧ પ્રભુનને આજ્ઞા કીનીહિ જો સળવેદનમે સામવેદ હે સો
 મુખ્ય મેરો સ્વરૂપ હે

યહ સુચન કિયો ॥ અથવા ॥ એસે સખ વેદ
 ભગવત્સ્વરૂપ હે તથાપિ વિભુતિ મેં મુખ્ય ગણના
 સામવેદકી કરી તેસે સખભગવદવતાર એકરૂપ હે
 તથાપિ શ્રીવિહસાવતાર મુખ્ય હે યહ સુચન કરિ-
 વેડાં નિગમસામ એસે કહયો ॥ અથવા ॥ નિગમ-
 સામ ॥ સો મુર્તિમાન સામખેદ સો અપની સહસ્ર-
 શાખાનકરિકે વા સમે શ્રીગુસાંધલકી સ્તુતિ કરત
 ભયો ॥ અગ સામવેદકો નામ તો ઉપલક્ષણમા-
 ત્રસોં કહયો તાતે સગ વેદ વા સમે ઉહાં

૧ ઇહાં શાખાસહસ્રત્રય યહ કહયો તાતે પ્રહ્લાદિઠનને હી
 અથવા મુર્તિમાનવેદને હી વા સમે સામગાન કિયો એસે સુચન
 કિયો કયો જો પહિલે તો ૧૦૦૦ શાખા સામવેદકી હતી પરંતુ
 અનધ્યાયકે દિનમે ઝૂપીયે અધ્યયન કરત હતે તાતે ચકાસિ-
 ધાતમ્મુ વે નહ ભયે તામુ શાખા હુ લુપ્ત ગઈ ઇતને અળ તો
 સામવેદકી ૮ શાખા પૃથ્વીમે હે યહ સખ ચરણ્વચુહમે રખુડ હે
 તાતે યા કાવમે સહસ્રશાખાનિર્ધોય કરનો મનુષ્યનકોં સંભવત
 નહી

आये' अपुनी अपुनी संपूर्ण, शास्त्रानुते' स्तुति-
 करतभये यह सुचन दियो ॥ और बोधपतिभाग्य-
 वंतलेहतां ऐसे। हु पाठ है ताके अर्थ और
 टीकानभे' प्रसिद्ध है ॥ ८ ॥ अग केवल सामगान
 भये और स्ववेदोक्त कार्य कस्यु नहीं भये होयगे।
 या शंकाके निवारण करतहें ॥

वेदविहित कृत्य सर्वे कीधां दीधां बहुपेरें
 गौदान ॥ मानसूं सजन संतोषियां ॥ ९ ॥

॥ वेदविहितकृत्य ॥ वेद ने यजुर्वेद ताकी ने तंति-

१ बोधपति ने मन्त्रपति श्रीगुसांछल और भागवत से पर-
 मभाग्यवान् भागवद्भक्त तिनकों लेहतां से वे परस्पर भिदे
 तण सामादिक वेद निर्देश करत भये याके इतितार्थ यह ने
 वेद है से साक्षात् मन्त्रलक्ष्य है तिनकों अनुकूल और अनुल-
 पिततद्वैपल्यनके वियोजके परिताप हुते से अग आप श्री
 गुसांछलरूपसों अनुलभे, प्रकट भये तग भिदयो ताते' हर्षयुक्त
 होयके' निर्देश करत भये.

શીશાખા તાકે મંત્રેતે 'આપસ્તંબસુત્રમે' કહે એસે
 જાતકર્માદિકકૃત્ય તે ॥ સર્વેકીયાં ॥ સખ ધીયે ॥ આ
 વેદોક્તાકર્મ કિયે હોંયગે પરંતુ સર્વસ્વદાન થો પ્રથ
 હી કરદીયોહે યાતે 'દાનાદિક કચ્છુ' નહી કિ
 હોંયગે ॥ યા શંકાકો નિવારણ કરતહે ॥ દીર્ઘાવ
 પેરેગોદાન ॥ બહુત પ્રકારતે ગોદાન દિયે ॥ અ
 દીર્ઘાં યહ બહુવચન કહયો કચ્છુ સંખ્યા નહીં કહ
 યાતે અસંખ્યાત ગોદાન દિયે યહ મુચન દિયો ॥
 એર દાનતે આગંતુકપ્રાણણનકો સત્કાર મુચન
 દિયો ॥ એર અમ બે આપકો દ્રવ્ય નહી લેતહે
 તિનકોં હુ આપને સત્કાર દિયો સો કહતહે ॥ માનવં
 સજનસંતોષિયાં ॥ માન બે સન્માન તાતે સજન બે
 સ્વજન દેવીશ્વ ભક્ત તિનકોં સંતુષ્ટ દિયે ॥ અથવા

૧ આપસ્તંબગ્રંથીને અપિને વંશકે પ્રાણણકે જાતકર્માદિક
 સંસ્કાર તથા મન્થાદિક કેસે કરને તાકે લિયે નંતિશીશાખાકે
 અનુસારમું ૩૦ અધ્યાકો એક મુચ કિયો હે સો આપસ્તંબમુચ
 કહાવત હે.

॥ માન ॥ જે પ્રભાણુ જાડેં જે દેવેષી રીત તાડેં તેસે
 દીયો તાડરિકે ઓર સન્માન કરિકેં ॥ સ્વજન ॥ જે
 સગેસંબંધી તિનકેં સંતુષ્ટ કિયે ॥ ૯ ॥ અથ ત્રિવિધ-
 જનકેં ત્રિવિધસત્કાર નિરૂપણુ કરિકેં મંગલસાહિત્યકે
 વર્ણન કરતહેં ॥ અથવા ॥ વેદવિહિતકૃત્ય કહે યાને
 દક્ષિણાદિકતેં આશ્રિતજનકેં વર્ણન કિયો ઓર ગોદાન
 તેં આગંતુક પ્રાણણુનકે સત્કાર વર્ણન કિયો પરંતુ
 સ્વજનકેં માનતેં સંતુષ્ટ કિયે સો કોન રીતસોં માન
 દીયો સો નિરૂપણુ કરતહેં ॥

કનકકચોળાં કુમકુમ મન્યાં અક્ષત દૂર્વા મન્યારે
 સુયાલ ॥ માલ પારિજાતની મહમહે ॥ ૧૦ ॥

॥ કનક ॥ સો સુવર્ણુ તાડે ॥ કચોળા ॥ સો
 કોટારા તે કુમકુમસોં ભરિકેં ધરે ॥ ઓર ॥ અક્ષત ॥
 સો પીરે ચાંવર ॥ ઓર ॥ દૂર્વા ॥ સો કુખ
 ચે સમ ॥ સુયાલ ॥ સુંદર સુવર્ણુકે ચાલ તામે
 ભરિકેં ધરે હેં ॥ માલપારિજાતનીમહમહે ॥ પારિજાત
 જે હારસિંગાર તાડી ॥ માલ ॥ તે માલાએ તિનકી

અત્યંત મુગંધ ફેર રહીહે ॥ અબ પારિજાતકી
 માલા તો ઉપલક્ષણુરીતસોં કહી યાતેં અંનેક પ્રકારકે
 બોરોત મુગંધયુક્ત પુષ્પનકી માલા ઉહાં ધરી હતી
 યહ સુચન કિયો ॥ અથવા ॥ પારિજાત હે- સો
 દેવતાનકે વૃક્ષ હે સો ઉપલક્ષણુરીતે કહયો યાતેં
 પાંચો હિ દેવતાનકે વૃક્ષકે પુષ્પનકી માલા ધરી હતી
 યહ સુચન કિયો ॥ યાકો ભાવાર્થ યહ જે
 શ્રીકૃષ્ણાવતારમેં તો આપ દેવતાનતેં યુદ્ધ કરિકેં
 પારિજાતકે વૃક્ષ લ્યાયે ઓર શ્રીવિકુલાવતારકે
 પ્રાદુર્ભાવશ્રવણુમાત્રતેં હી ઇંદ્રને નંદનવનતે પારિજાતા-
 દિકનકે પુષ્પનકી માલા પકાઈ એસેં ભાસન હે તાતેં
 યા અવતારમેં દેવતાનકે સંગ કચ્છુ વિરોધ નહી કિયો
 એસેં સુચન કિયો ॥ ઓર જે આપકો દ્રવ્ય નહી
 લેતહેં તિનકેં ગંધાક્ષતકરિકેં આપકે શ્રીહસ્તતેં માલા
 દેતહેં ॥ યાતેં પ્રથમતુકમેં કહી જે માનસુસજનસંતો-
 પિયાં સો વાર્તા સ્ફુટ ભઈ ॥ ૧૦ ॥ અબ યાં

મકારતેં ધરકે ભીતરથી શોભા નિરૂપણ કરિકેં બાહિ-
રથી શોભાકે નિરૂપણ કરતહે ॥

તોરણ પરણ સહકારના ધરણીયેં ચંદનતળાં નીર ॥
વાર શ્રી ગોપીનાથ શ્રી વિઠ્ઠલ પ્રગટિયા ॥ ૧૧ ॥

॥ સહકાર ॥ જો આંખ તાકે ॥ વર્ણ ॥ સો પતુવા
તાકેં તોરણ સમ ઢિહાનેં બાંધે યાતેં ઉપરથી
શેભાકે નિરૂપણ કિયો અમ નીચેથી શેભાકે નિરૂ-
પણ કરત હેં ॥ ધરણીયેંચંદનતળાંનીર ॥ ધરણી જો
પૃથ્વી તાકે વિષેં ચંદનકે નીર સો જલ છિંકે

૧ મુળમેં ચંદનતળાનીર યહ બહુવચન કહ્યો તાતેં અનેક
પાત્રનમેં ભરિકે ચંદનકે જલ છિંકયો એસે મુચન કિયો
યાકે ભાવાર્થ યહ જો જેમેં પ્રભુનકે પ્રાકટયમેં ગોપનને દબી
દુગ્ધ છિંકયો કયોં જો પ્રભુ ગોપાત્ર હેં તાતેં ઉતકે પ્રાકટયમું
ગાયનકી તથા ગોરસકી વૃદ્ધી હોંચળી યહ મુચનાર્થ તેસે શ્રીવિઠ્ઠ-
લાવતારમેં વૈષ્ણવનનેં પૃથ્વીયે ચંદન છિંકયો કયોં જો આપ
ચંદનકીનાઈ તાપનિવૃત્તિ કરિકે પૃથ્વીકોં અપની કીર્તિરૂપ
સુગંધયુક્ત કરે જે જ્યાર સળનકોં આનંદ દેહિંગે યહ મુચનાર્થ
અદિ આઢહાદે યા ધાતુકે ચંદન યહ શબ્દ હોત હે

યાતેં નીરસ હતી? સો સરસ ભઈ ॥ ઓર
 પૃથ્વીકો ગુણ ગંધ હે તાકી, વૃદ્ધી ભઈ ॥ ઓર
 રત્નેનિવૃત્તિપુર્વક શીતલતારૂપ સાત્ત્વિક ધર્મકો સંપાદન
 ક્રિયો ॥ અબ તમો નિવૃત્તિકો નિરૂપણું કરત હે ॥
 ॥ વીરશ્રીગોપીનાથશ્રીવિકૃલપ્રગટિયા ॥ વીરશ્રી સો સંહાર-
 શક્તિ સંકર્ષણ સો કોન ગોપીનાથજી તિનકી શ્રી
 સો શોભા જનને હે ॥ એસે જે વિકૃલ શ્રીગુસાંઈજી
 તે પ્રગટિયા સો પ્રકટ ભયે ॥ અમ વીરશ્રીરૂપ
 શ્રીગોપીનાથજી સહિત પ્રગટે યાતેં દુષ્ટ મતકો નાશ
 કરેંગે ॥ ઓર વિકૃલ યા શબ્દતં નિઃસાધન જનકો
 ઉદ્ધાર કરેંગે યહ સુચન દરિવેકો વીરશ્રી ગોપીનાથ-
 શ્રીવિકૃલપ્રગટિયા એસેં કહયો ॥ યાકો ફલિતાર્થ યહ
 જે દુષ્ટ મતકે નાશતેં તમોનિવૃત્તિ સુચન કરી ॥
 ॥ શંકા ॥ શક્તિકો ઓર શક્તિમાનકો તો અભેદ હે
 તાતેં સંહારશક્તિ શ્રીગોપીનાથજી પ્રથમ પ્રગટે ઓર

૧ ૧જી જે પુત્ર સો જલ છિરકિવેતેં ફળિજાત હે ઓર ૨જી જે
 ૧જોશુભતાકી નિવૃત્તિ હોંયકે સત્પણુકો આવિર્ભાવ બયો.

શક્તિમાન્ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી પીછે પ્રગટે યહ બાત
 કેસે સંભવે ॥ ઉત્તર ॥ સુર્ય ઓર સુર્યકે પ્રકાશ
 અભિન્ન હે તથાપિ સુર્યકે પ્રકાશ પ્રથમ ઉદય હોત
 હે જોકે અરણ્યોદય કહત હે ॥ ઓર સુર્ય પીછે
 ઉદય હોત હે યાતે કહુ સુર્ય ઓર સુર્યકે પ્રકાશ
 ભિન્ન નહી તેસે હાં હુ હે યાહી રીતસે શ્રીકૃ-
 પ્ણાવતારમેં હુ પ્રથમ સંકર્ષણ પ્રગટે યાતે યહ
 દોઉ સ્વરૂપ એક હે યહ સુચનાર્થ શ્રીગોપીનાથજી
 શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી ચે દોઢ નામ અંગીકાર કિયે
 ક્યોં ને ગોપી ને નિસાધન ભક્ત તિનકે નાથ
 પતી ॥ ઓર વિઠ્ઠલ શબ્દકે હુ ચેહિ ફલિતાર્થ
 હે યરતુ સંકર્ષણ શક્તિરૂપ હે યાતે આપકે
 નામમેં ગોપી શબ્દ હે ॥ ઓર શ્રીગુસાંઘજી
 શક્તિમાન્ હે યાતે સ્વતંત્રનાભોધક વિઠ્ઠલ યા
 નામકે અંગીકાર કિયો હે ॥ ઇત્યાદિકે અનેક
 ભાવાર્થ સુચન કરિવેકે ॥ વિરશ્રી ગોપીનાથ શ્રી-
 વિઠ્ઠલ પ્રગટિયા એસે કહ્યો ॥ ૧૧ ॥

દધિ દૂધ વૃત મંધુ મોંડવે સેરડિયે વહે રે સુગંધ ॥
 સુગંધે મોહ્યા અલિકુલ આવિયા ॥ ૧૨ ॥

॥ દધિ ॥ સો દહીં દુધ ॥ વૃત ॥ સો ઘી-ઓર ॥ મધુ ॥
 સો સેહેત ઓર ખાંડ મધુ શબ્દ સેહેત વાચક પ્રસિદ્ધ છે ॥
 ઓર મધુશબ્દ મિષ્ટ વાચક છે યાતે ખાંડકો હું સુચન
 કિયો નહીં તો પંચામૃતમે એક પદાર્થ ન્યુન હોતો
 થે સખ પદાર્થ ॥ માંડવે ॥ માંડવ સો માંડવ અર્થાત
 સમામાંડવ તોડે વિષે ધરે છે તિનકી ॥ સેરડિયે વહેરે
 મુગંધ ॥ સેરડી સો સેરી ગલી તોડે વિષે સુગંધ
 બહિઝી છે અખ વહેરે એસે કહ્યો યાતે દુર્ગામિત્વ
 સુચન કિયો ॥ એસે ને ને પદાર્થ વહત છે સો
 બોલોત દૂર જાત છે સોધ સ્પષ્ટ કરત છે ॥ મુગંધે
 મોહ્યા અલિકુલ આવિયા ॥ વા સુગંધતે મોહ પાપકે
 અલિકુલ સો ખમરકે સમુદાય તે આથે યાકો દલિ-
 તાર્થ યદ ને આપકો પ્રાકલ્ય ચરણાદિકે પાસ ભયો
 યાતે પંચામૃતકો સુગંધ વહાંપર્યંત ગયો તોહીતે
 વા પર્વતમે ॥ અનેક સુગંધધુપકે વૃક્ષ લતા છે
 ૧ તિનકો ઠોડિકે સખ ॥ ખમર આથે યાતે સુગંધે-

મોહ્યા અલિહુલ આવીયા એસેં કહયો ॥ ઓર મોહ્યા
 એસેં કહયો યાતેં અલૌકિકત્વ સુચન કિયો કેસેં
 જે લૌકિક પંચામૃતકી સુગંધમેં ભ્રમર આવત નહી
 હેં ઓર મોહ હુ પાવત નહી હેં ઓર યહ
 પંચામૃત તો અલૌકિક હે યાતેં મોહ પાયકેં
 ભ્રમર આવે યહ સુચનાર્થ હી મોહ્યા એસેં
 કહયો લોહ્યા એસેં નહી કહયો ॥ અબ
 પંચામૃતકેં અલૌકિકત્વ નિરૂપણ કિયો યાતેં એસો
 ભાસત હે જે ઇદ્રાદિકનનેં જન્મ સમય આપકેં
 પંચામૃતસ્નાન કરાયો સો પ્રસાદી પંચામૃત ભક્તનકેં
 દેવેકેં મંડપમેં હયાયકેં ધર્યો તાકેં યહ વર્ણન
 કિયો ॥ શંકા ॥ ઇદ્રાદીકનેં પંચામૃત સ્નાન કરાયો
 યહ અર્થ કેન હેતુતેં તુમ કરત હો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥
 લૌકિક - પુરૂષ લૌકિક બાલકકેં જન્મમેં વાહી-
 સમેં પંચામૃત કરાવે નહીં યાતેં એસો અર્થ
 હમનેં કિયો હે ॥ શંકા ॥ શ્રીકૃષ્ણાવતાર
 સમ અવતારનમેં પુર્ણાવતાર હે તથાપિ જન્મસમેં
 ઇદ્રાદિકનનેં પંચામૃતસ્નાન નહી કરાયો ॥ જબ

ગિરિનાજી ધારણ કિયો તંબ કેવલ દુઃખસો જલસો
 સ્નાન કરાવો તંબ વહો એસો કહો આંધીયં હે
 સો જન્મસમે ઇદ્રાદિકને પંચામૃતસ્નાન કરાવો ॥
 ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ શ્રીકૃષ્ણાવતારમે જંબ અજ્ઞાનરૂપ મદ
 દુર કિયો એર સ્વરૂપમાન વાકો કરાવો તખ અભિ-
 પેક કરાવો સો હુ ગોપકૃતમે જન્મ હતો એર
 ગોપગાયનકો રક્ષા કરી યાતે કેવલ દુઃખતે અભિપેક
 કરાવો ॥ એર શ્રીવિદ્યાવતાર તે સર્વોત્તમ બ્રહ્મણ-
 કૃતમે ભયો એર અજ્ઞાનનિવારણાર્થ હો ભયો ॥
 યાતે પ્રાકટ્ય હોત માત્રમે હી ઇદ્રાદિકને આપકે
 સ્વરૂપકે જ્ઞાન ભયો એર શ્રીકૃષ્ણાવતારમે તો ઇદ્ર-
 યાગકે ભંગ કિયો એર આપને તો પહિલે તે હી
 શ્રીવલ્લભાર્થસ્વરૂપતે પાખંડ મતકે ખંડન કરિકે
 યાગાદિકકો પ્રવૃત્તિ કીની યાહીતે ઇદ્રાદિકને પંચા-
 મૃતસ્નાન આપિકે કરાવો સો - યુક્ત - હુ - યદુ - સુર્ય-
 નાર્યે હી પંચામૃતકે અજ્ઞાતિકર્તવ્ય નિરૂપણ કિયો

ऐसें लासत है ॥ अथवा ॥ उत्सवार्थं दयाये लये
 ऐसें ले दधी दुध और जलकर्ममें आपके प्रसादी
 के धृत मधु तिनको ये वस्त्रुम कियो ऐसें हू धिं
 लासत है ॥ १२ ॥ अथ छंद्रादिकर्मों आपके स्वस्व-
 पदो ज्ञान लयो सो निरूपण करिके साधारण जनों
 हू निरोध सिद्ध लयो सो निरूपण करत हें ॥

सूत मैगिध सांधु मैवे मळ्या भळिया ते माहोमाहें ॥
 उच्छाहभन्या को कौनें जाणें नहीं ॥ १३ ॥

१ न'दंगडास्वकी मांछ उत्सवके लिये कितनेक वस्त्रुव हधि
 दुध लाये सो म'उपमें देवयो और पाकी सुगंधसों अमर
 मोहो लाते वा हधिदुधको अत्यंत अलौकिकत्व सुगन कीये ॥

२ जलकर्ममें पिता सोनेकी मु'दडी ते' अपुने पुत्रकों धी
 और मधु यदावे अंगो शास्त्रको विधी हें ताते' आपके जल-
 कर्ममेंको धृत मधु हू म'उपमें धर्यो हुतों सो श्रीगुमांछके
 गुणविंदके स'धसों वहु' अत्यंत सुगंधयुक्त लयी तासी
 पाकी सुगंधते' मोहो फांके अमर आवे सो बुझहें ॥

નિરૂપણ તો વૈદ્યે ક્રિયો હે શ્રી જો સ્વામિનીજી
 તિનકે વક્ષભ શ્રીપુરૂષોત્તમ મહાપ્રભુજી તિનકે ચરણકોં
 વહિયા ॥ સો વંદન ક્રિયો અખ કેવલ ભક્તિતે હી
 ચરણવંદન નહી ક્રિયો આપને ઉપકાર હુ ક્રિયો હે
 સો કહત હે ॥ ગિરિધરજીશ્રીભાગવતમાહાત્મનિરખશે ॥
 ગિરિ જો ગિરિરાજજી તિનકે ધરણ સો ધારણકરિવે-
 વારે શ્રીપુરૂષોત્તમ તે મેરે શ્રીભાગવતકોં નિરખશે
 સો અવલોકન કરેગે યાકોં ભાવાર્થ યહ જો શ્રીશુક-
 દેવજીને શ્રીમહાપ્રભુનકોં બડો ઉપકાર માન્યો જો
 મેરિ બાણીસોં મેને ઉચ્ચાર ક્રિયો એસોજો શ્રીભાગ-
 વત વામે તો શ્રીપુરૂષોત્તમકે સ્વરૂપકોં લીલાકોં મહિ-
 માકોં નિરૂપણ હે યાતે શ્રીપુરૂષોત્તમકોં યાકોં યાકે
 અવલોકનકોં પ્રયોજન નહીં પરંતુ આપને ગૃહસ્થા-

૧ મુ કોપનિષદમે યે આત્મા જલહીન પુરૂષકોં લક્ષ્ય નહી હે
 કહયો હે તા સ્થલપે જલ એસો બકતીકો નામ હે એસે
 એસે ગોપેશ્વરજી મહારાજને હુ ભાવ્યપ્રકાશકી ટીકા રચીમ
 વિખ્યો હે

શ્રમકો અંગીકાર ક્રિયો તો શ્રીપુરૂષોત્તમ શ્રીવિકૃત-
 નાથજી આપકે ઘર પ્રકટ ભયે તો લોકસંગ્રહાર્થ મેરે
 શ્રીભાગવતકો અવલોકન કરેંગે તખ મે કૃતાર્થ હોઉંગો
 યહ ઉપકાર જનકે આપકે ચરણકો વંદન ક્રિયો ॥
 ॥ અથવા ॥ શ્રીમહાપ્રભુનકે ચરણારવિંદકો વંદન ક્રિયો
 તાકો અભિપ્રાય યહ જો મેરો મનોરથ આપકી
 કૃપાસોં પુર્ણ હોય જો કેસેં જો શ્રીમહાગવતકો
 નિરખેનો સો ઉચ્ચાર કરિકેં અર્થ વિચારેનો સો
 ઉચ્ચાર તો મુખતેં હોત હે જોર આપ શ્રીપુરૂષોત્ત-
 મકો મુખ હો યાતેં આપકી કૃપાસોં મેરો મનોરથ
 સિદ્ધ હોયજો યા અભિપ્રાયતેં પ્રથમ વંદિયાશ્રીવલ્લભ-
 જીનાચરણ ॥ એસેં કહયો પાછેં ગિરિધરણ શ્રીભા-
 ગવતમાહારનિરખશે એસેં કહયો ॥ અખ યાકો

૧ નિઃ એસો ઉપસર્ગ હે જોર ઇક્ષદર્શનાંકનયોઃ એસો પાતુ
 હે તાકો નિરીક્ષણશબ્દ હોત હે જોર નિઃઉપસર્ગકો અર્થ નિર-
 તરતા હે તાતેં નિરખેનો સો વિચારપુર્વક ઉચ્ચારણુ યહ અર્થ
 ટીકામેં લિખ્યો સો યુક્ત હે.

દસિતાથ યદ્ જો શ્રીશુકદેવજી હવન્મુક્ત હે
સ્વાત્મસાભસંતુષ્ટ હે તિનકો હુ આપકે પ્રાકટયકો
આનંદ ભયો યાતેં યા આનંદકો અગણિતાનંદત્વ
મુચન કિયો ॥ ૧૪ ॥ એસે પ્રાકટયકે આનંદકો
નિરૂપણ કરિકેં અથ શ્રીગુસાંકજીકે ગુણકો નિરૂપણ
કરત હેં ॥

સકલ કલા કલિકાલમાં કલ્પદ્રુમ પ્રગટિયો,
આજ ॥ કાજ મનવાંછિત પૂરવા ॥ ૧૫ ॥

॥ સકલકલા ॥ સો સબકળા તિનતેં યુક્ત સો
પ્રખળ એસો જો ॥ કલિકાલ ॥ સો કલિયુગ ॥ અથ
સકળ કળાયુક્તત્વ નિરૂપણ કિયો યાતેં કળિકાળકો
મંપુર્ણ દોષદારિત્વ મુચન કિયો ॥ એસો જો કળિ-

૧ અપને આત્મા જો મળુ તિનકો યદ્યર્થ અનુભવ કરિકે
સર્વદા શુકદેવજી આનંદમમ રહતહે સો હી દ્વાદશસ્કંધકે ભારમે
અધ્યાયમે સ્વમુખનિશ્રતચેતારતદ્વ્યુદસ્તાન્યભાવઃ યા મ્લોકમે
નિરૂપણ કિયો હે

દાળ તાકે વિધે ॥ કલ્પદુમપ્રગટિયોઆજ ॥ કલ્પદુમ સો
 કલ્પવૃક્ષ સો આજ પ્રગટ ભયો તાકો કારણ કહત
 હે ॥ કાજમનવાંછિતપૂરવા ॥ પ્રાણિમાત્રકે જે મનવાંછિત
 કાર્ય તિનકોં પુર્ણ કરિવેકોં ॥ શંકા ॥ જમ ગોપાલ-
 દાસજીનેં નિરૂપણ કિયો તખ તો શ્રીગુસાંધજીકે પ્રાક-
 ટ્યકોં બોહોત વર્ષ ભયે હતે તો હુ પ્રકટિયો આજ
 એસેં ક્યોં કહયો ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ શ્રીપુરૂષોત્તમકી લીલા
 સખ નિત્ય હેં સો વેદમેં પુરાણનમેં નિરૂપણ કિયો
 યાતેં શ્રીપુરૂષોત્તમ ન્યાસમેં જી લીલાકો જી ભક્તકો
 અનુભવ કરાવેં તાસમેં તાહી લીલાકો વાકોં અનુભવ
 હોય યાતેં ગોપાલદાસજીકોં યા વિરિયાં પ્રાકટય
 લીલાકો અનુભવ કરાયો યાતેં સખ યથાર્થ વર્ણન
 કિયો યાતેં પ્રગટિયો આજ યહ કહયો સો યુક્ત હે ॥

૧ જેદમેં વિષ્ણુસુકતાદિસ્થાનમેં તથા અનેક ઉપનિષદનમેં
 લીલાકો નિત્યત્વ વર્ણન કિયોહો જોર પુરાણનમેં હુ શ્રીભાગવત-
 પ્રહરવામનપ્રહરવેવર્તિકનમેં યહ નિરૂપણ કિયોહો તામેંકે વચન
 વિદૂવન્મંડનાદિકઅંધનમેં લિખે હેં.

॥ ૧૫ ॥ અખ ગુણકો નિરૂપણ કૃત્તિ રવરૂપકો નિરૂ
પણ કરત હે ॥

તૈલંગતિલક ત્રિભુવનઘણી મળી મરકત ઘન વાન્ ॥
સમાન રૂપ નિરસતાં કોયે નહીં ॥ ૧૬ ॥

॥ તૈલંગતિલક ॥ તૈલંગ સો તૈલંગદેશસ્થ બ્રાહ્મણ
તિનકે વિરે તિલક સો શ્રેષ્ઠ આચાર્ય અખ યહ
બ્રાત તો સ્વકોંગુ સભવે ॥ યાને ઓર હુ અધિક
કહતહે ॥ ત્રિભુવનઘણી ॥ ત્રી જો ત્રીન દેવ બ્રહ્મા
વિષ્ણુ શિવ ઓર ભુવન જો ચતુર્દશભુવન તાકે
ઘણી સો ઇશ્વર નિયતા ॥ અખ યા રીતમાં અવતાર
આમથીક આનંદ કુલોત્કર્ષ ઓર અર્વતાગ્નિવ નિરૂપણ

૧ પ્રથમ તુકનતે આનંદકો નિરૂપણ કિયો ઓર તત્ત્વગતિવક
યા પદતે તથા મૈત્રિકર્મ વર્ણનતે કુવકો ઉત્કર્ષ નિરૂપણ કિયો
ઓર ૧ ભુવનપટ્ટી યા પદતે તથા પુષ્પવૃક્ષચાક્રચિન્હ વર્ણનતે
અવતારરીપણકો નિરૂપણ કિયો અખ મન્મથમણીકી ઉપમાસો
તેજગ્વીપણકો ઓર મેઘકી ઉપમાસો ગુબ્જાતાપણકો સુચન કરતહે

કરિકેં તેજોવિશિષ્ટત્વં સુખ દાતૃત્વ સુચન કરત ભયે ॥
 શ્રીઅંગદે ; વર્ણન કરતહે ॥ મણિમરકતચનવાન ॥
 મણિમરકત સો ઈંદ્રનીલમણિ તાકે ઘન જે સમુદ્ધ
 તો સરખો હે વાન સો શ્રીઅંગદે રંગ છનકે
 ॥ અથવા ॥ મણિમરકત ॥ ઓર ॥ ઘન ॥ સો મેઘ-
 તિનજેસો હે વાન છનકે અથ મરકતમણીકી ઉપ-
 માતે નીલવર્ણવિશિષ્ટત્વતેજોવિશિષ્ટત્વપુર્વક દૃઢત્વ સુ-
 સ્પર્શત્વ વર્ણન કિયો ઓર મેઘકી ઉપમાતે સર-
 સત્વ તાપ હારકત્વ નિરૂપણ કિયો અથ પુરૂષોત્ત-
 મકે સ્વરૂપ તો વાણીતે મનતે અગમ્ય હે ઓર
 યાચીતસોં તો ઉપમાનગમ્યત્વ આયો તાકે નિવા-
 રણ કરતહે ॥ સમાનરૂપનિરસ્વતાંકોચેનહી ॥ ૩૫ જે

૧ રંગવાચક વર્ણશબ્દકો લાપામે વાન વહ અપખ્ર શ હે

૨ નીલવર્ણત્વસો રયામના તેજોવિશિષ્ટત્વ સો તેજસ્વિપનો દ્રઢત્વ
 મો દ્રઢપનો ઓર સુસ્પર્શત્વ સો છુચેતે ક્ષુબ્ધાયકપનો.

૩ પ્રત્યક્ષ અનુમાન ઉપમાન શબ્દ ઇન ચાર પ્રમાણનમે તે

૧ પ્રકુ ઉપમાનપ્રમાણુતે જાને જાન હે એસી શંકા પ્રાપ્ત લાગી.

સ્વરૂપ તાકેં નિરખતાં સો દેખેંતો સમાન કેઈ
 નહી તુલ્ય કેઈ નહી ॥ અખ નિરખતાં ચહ
 નિરીક્ષણ યા શબ્દકો અપભ્રંશ હે યાકો શબ્દાર્થ
 ચહ જે આછી રીતસોં દેખનો યાકો ફલિતાર્થ
 ચહ જે લૌકિકદૃષ્ટીસોં દેખેં તો સામાન્ય મનુષ્ય
 જેસેં દીખત હેં ॥ ઓર અલૌકિકદૃષ્ટીસોં દેખેં તો
 તો 'દેશકાલાપરિચ્છિન્નકૌટિક'દર્પલાવણ્ય હેં યાહી
 અભિપ્રાયતેં સમાનરૂપનિરખતાકેઈનહી એસેં કહયો
 સોઈ શ્રીગીતાજીમેં અર્જુનનેં હુ કહયો હે ॥
 નત્વત્સમોસ્ત્યભ્યધિકઃકૃતોન્યાઃ એસેં હી શ્વેતાશ્વ
 તર ઉપનિષદમેં હુ નિરૂપણ કિયો હે ॥ ઓર
 અલૌકિક સ્વરૂપકો જ્ઞાન તો શ્રીકૃષ્ણાવતારમેં હુ
 સમનકેં નહી ભયો સોઈ શ્રીગીતાજીમેં કહયો હે

૧ સર્વત્ર વ્યાપક નિત્ય કૌટિકામ જેસેં સુ દર આપ હેં.

૨ હે પ્રમુ આપકે સદૃશ હુ કેઈ નહીદે તજ અધિક તે
 કાહાતેં એસેં અર્જુનને કહયો હે.

અવેળનંતિભોમુદામાનુષીંતનુમાશ્રિત ॥ ઇત્યાદિક અનેક
અભિપ્રાય સુચન કરિવેકોં સમાનરૂપનિરખતાકોઇ નહી
એએ કહયો ॥ ૧૬ ॥ એસે સ્વરૂપકો નિરૂપણ કરિકે
અખ ગર્ગાદિક નકપીયે આપકે પ્રાકટચક્ષમે ઉડાં
આયે તાકો નિરૂપણ કરત હે ॥

ગણક ગર્ગાદિક આવિયા માવિયા દિયેરે આશીશ ॥
જગદીશ શ્રીવલ્લભઘરે પ્રગટિયા ॥ ૧૭ ॥

॥ ગણક ॥ સો જ્યોતિષી તે કોન ॥ ગર્ગાદિક ॥
ગર્ગા સો ગર્ગાચાર્ય જ્યોતિઃશાસ્ત્રકે પ્રવૃત્તિકર્તા શ્રીકૃ-
ષ્ણકે પુરોહિત ઓર આદિશબ્દતે ઓર હુ સત્પાત્ર
જ્યોતિષી તે ॥ આવિયા ॥ સો આયે ॥ અખ ગણક
એસે કહયો યાતેં યહ સુચન કિયો જો શ્રીગુસાંઈ
દી જન્મપત્રિકા ઉનને વાચી યાહીતે ॥ માવિયા દિયેરે

૧ પ્રભુનને અર્જુનકો કહીહે જો મેને મનુષ્ય જેસો સ્વરૂપ
ધારણ કિયોહે તોતે યુર્જ આશ્ચર્યવ મેરે સ્વરૂપકોં ન પહિ-
ચાનકે યથાર્થ આદરકરત નાહી

આગ્રીશ ॥ ભાવિયા સો વે, શ્રીમહાપ્રભુનંદે, મનમે
 ભાયે ॥ અમ્મ ભાવિયા એસે કહયો યાતે તિનંકે
 આપને પુજન સત્કાર કિયો દક્ષિણા દીની યહ મુચને
 કિયો યાહીતે દિયેરે આશીશ આશીવાદ દેત ભયે ॥
 અમ્મ આશીવાદ દેનો તો હંવેકે સંભવે આપ તો
 પુણીકામ હે પરંતુ શ્રીમહાપ્રભુનંદે આરનાં શ્રીગુસાંધણ
 કે સ્વરૂપ ગર્ગાદિકને જાન્યો ન હોયગો યા શંકાકે
 નિવારણ કરતહે ॥ જગદીશશ્રીવલ્લભચેરપગટિયા ॥ અમી
 ભુતલકે વિષે માદુભાવ કિયો હે મનુષ્ય નાદ્ય ધારણ
 કિયો હે યાતે હમ આશીવાદ દેત હે પરંતુ આપ
 તો વસ્તુત જગદીશ હે જગત જો પ્રમંચ તાકે ઈશ
 સો નિયંતા પુરૂષોત્તમ હે સો હી આપ અંભા શ્રી
 વલ્લભાચાર્યજીકે ઘર મંગલ ભયે હે ॥ અમ્મ ઘરે પ્રગ
 ટિયા એસે કહો યાતે જેસે કારાગૃહમે શ્રીકૃષ્ણકો
 માદુભાવમાત્ર ભયો કછુ લોકિક ખાતકજેસી ઉત્પત્તિ
 નહીં ભઈ તેસે હાં હુ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે ગૃહમે પ્રા-

દુર્ભાવ ભયો યહ મુચન કિયો ॥ અખ યાકો કલિ-
તાર્થ યહ બે શ્રીકૃષ્ણાવતારમે તો શ્રીકૃષ્ણહી પુરૂષો-
ત્તમ હેં ઓર શ્રીવિઠ્ઠલાવતારમે તો શ્રીવિઠ્ઠલનાથહી
પુરૂષોત્તમ હેં ઓર છંદે ધર આપ પ્રગટે તે શ્રી-
વલ્લભાચાર્યહી હુ પુરૂષોત્તમ હે યહ આધીશ્ય હે એસે
ગર્ગાચાર્યહીકું જ્ઞાન હેં ઓર ઇહાં જગદીશ શ્રીવલ્લભ-
ધેરન્તણિયાં એસો હુ પાઠ હે ॥ ૧૭ ॥ એસે પ્રાક-
ટ્ય લીલાકો વર્ણન કરિકેં ॥ અખ યા આખ્યાનકો
ગાન કરે તાથી કલ્પસ્તુતિ કહત હેં ॥

ધવલ ધન્યા ગાન જે કરે ઉચે શ્રીવિઠ્ઠલજી
અવતાર ॥ સારસ્વતલીલા તે જન લહે ॥૧૮॥

॥ ધેવલ ॥ ને યહ આખ્યાન તા કરિકેં યુક્ત ને ॥
॥ ધન્યા ॥ સો ધન્યાશ્રીરાગ તાકો ને ગાન કરે ॥ ને જન ॥

૧ જગદીશ પદસોં શ્રીગુસાંધીકો પુરૂષોત્તમપનો વર્ણન કિયો
ઓર શ્રીવલ્લભપદસોં શ્રીમહાપ્રભુનકો પુરૂષોત્તમપનો વર્ણન કિયો
સો હી કલિતાર્થ ટીકામે લિખન હેં.

સાં વહ મનુષ્ય ॥ સારમ્વતલીલાલહે ॥ સારસ્વત કલ્પમે
 શ્રુતિરૂપ ભક્તનકે સગ જે લીલા કરી તાકે અનુભવ
 કરે એર ॥ સારમ્વતલીલા ॥ એસો હુ પાડ હે તાકે
 અર્થ ઓ દીકાનમે લિખ્યો ॥ હે ॥ અખ યા રીતમે
 તો ગોપાલદાસજીને ॥ આપણી વાણીથી ફલસ્તુતિ કહી
 યા શંકાકે નિવારણ કરત હે ॥ ઉચ્ચેશ્રીવિકૃલજી
 અક્તાર ॥ યહ ફલસ્તુતિ કહુ મેરી વાણીથી મેં નહી
 કહત હો છનને , શ્રીવિકૃલાવતાર ધારણ કિયો સો
 ઉચ્ચેરે તિનકી યહ આખ્યાનરૂપ આજા હે યાતે
 યહ ફલસ્તુતિ કહી ॥ અખ જનસહે એસે કહયો યાકે
 ભાવાર્થ યહ જે ॥ શ્રુતિનને તો અનેક વર્ષ તપસ્યા
 કરી તખ પ્રભુ પ્રમજ્જ ભયે તખ વર દીયો ફેર અનેક
 વર્ષ વિપ્રયોગકે અનુભવ કિયો ફેર ભુતજમે જન્મ
 લિયો તવ લીલાનુભવ ભયો એર યહ આખ્યાન

૧ યહ શ્રુતિનકે વરદાનકી કથા પ્રહલાદમનપુરાણકે ઉત્તર
 શિલ્પમે વૃદાવનમાહત્મ્યમે પ્રસિદ્ધ હે

૨ વિપ્રયોગ સો વિરહ

પદાર્થ એસો હે ને ,યાકો શ્રદ્ધાપુર્વક ગાન કરે, તો
 યાહી મનુષ્યદેહસોં લીલાનુભવ કરે યહ મુચનાર્થ હી
 જનલહે એસેં કહયો ॥ ૧૮ ॥ અબ દુઃસ્તુતિ કહી
 સો રાચનાર્થ નહી હે સત્ય હે ॥ સો ગોપાલ-
 દાસજીકોં અનુભવ ભયો સો હી કહતહેં ॥

દાસનો દાસ જાય વારણે વારણે રહ્યો રે ઉચ્છ્રવ
 જુવે ॥ કો કો ભાગ્યવંત તે સમેં ॥ ૧૯ ॥

॥ ઇતિશ્રીગોપાલદાસકૃતંતૃતીયાધ્યાનંસમાપ્તં ॥ ૩ ॥

અબ પ્રાકટ્યલીલાકો દર્શન ભયો યાતેં હૃદયમેં
 વાત્સલ્ય ઉત્પન્ન ભયો યાતેં કરત હેં ॥ દાસનોદાસ-
 જાયવારણે ॥ શ્રીગુસાંધજીસોં બીનતિ કહત હેં ॥
 આપકે દાસ ને ભાયલા કેહારી તિનકો દાસ મેં હોં
 ક્યો ને ઇનકી કૃપાતેં આપકી કૃપા મોપેં ભધ એસો
 ને મેં સો ખારણે જય સો બલિહારી લેત હે ॥ અબ
 એસો તુમારે હૃદયમેં પ્રેમ ઉત્પન્ન ભયો તાકો કહો
 કારણ યા શંકાકો નિવારણ કરત હેં ॥ વારણેરયોરે-
 ઝગ્ગજુવે ॥ વારણે રહ્યો સો બાહિર રહિકેં ઇતનેં

દુરતે ઉત્સવ સો પ્રાકટય લીલાકો ઉત્સવ તાકો જીવે
 મો દર્શન કરત હે ॥ એસેં શ્રુતિનકો કૃપા કરિકે
 લીલાકો દર્શન કરાયે તેસેં ગોપાલદાસજીકો હુ આપને
 પ્રાકટય લીલાકો દર્શનમાત્ર કરયો કહ્યુ પ્રાકટય લીલામે
 પ્રવેશ નહી ભયો યાહીતે બારણેરથેરેઉચ્છવજીવે
 એસેં કહયો યાહીતે કહત હે ॥ કોકોનભાગ્યવંતતેસમેં ॥
 મેનેં પ્રાકટયલીલાકો દર્શનમાત્ર દુરતે ક્રિયે યાહીતે
 ભાગ્યવંત ભયો તમ તેસમેં સો જસમેં આપ પ્રકટ
 ભયે તાસમેં કો કો ન ભાગ્યવંત કોનકો ભાગ્યવંત
 નહી હતે છનકો પ્રાકટયલીલામે પ્રવેશ વાસમેં ભયો
 વે સમ હી ભાગ્યવંત હતે ॥ ઓર ક્રયકભગવ-
 દીયતેસમે એસો હુ પાઠ હે ઓર કોઈ નહી ભગ-
 વદી તેસમેં એસો હુ પાઠ હે તાકો અર્થ દુસરી
 દીકાનમે સિખ્યોહે ॥ ૧૪ ॥

શ્રીમદ્વિકૃતનાથાનાંવિશ્વવિખ્યાતકર્મણાં ॥ વર્ણિતઃ

૧ અળ ગોસ્વામિશ્રીજીવનજીમહારાજ યા રીતસો તૃતીયા-
 ખ્યાનકો વ્યાખ્યાન કરિકેં યા આખ્યાનકો સંપુર્ણ અર્થ સંક્ષે-
 પસોં એક શ્લોકમેં વિખત હેં તા શ્લોકકો અર્થ સિખતહોં

આખે જગત્તમેં પ્રસિધ્ધ હેં ચરિત્ર છનકે એમે ઝોર અલોકિક
 સમૃદ્ધિયુક્ત એસે જે શ્રીગુસાંઈજી તિનકે પ્રાકટયકો બટો હી
 ઉત્સવ સો આનંદ ગોપાલદામજીનેં વર્ણન કિયો મો શ્રીગુમાં
 ઇજીકી કૃપામું ઉનકું જેમે પ્રાકટય લીલાકે દર્શન ભયે તેસો
 હી વર્ણન કિયો અળ યા લોકમેં શ્રીગુમાંઈજીકાં વિશ્વવિખ્યાત
 કર્મ કહે તાકો તાત્પર્ય યહુ જો યા આખ્યાનમેં ઉપરિ લોક-
 વાસી જે ધર્માદિક ઝોર ઇદ્રાદિક તિનકો આપકે પ્રાકટયસોં જો
 આનંદ ભયો સો વર્ણન કિયો ઝોર યા લોકમેં જો આનંદ ભયો
 સો હુ વર્ણન કિયો ઝોર નીચેકે લોકમે રહિવેવારે જોશેપનાગ
 પ્રજ્વલિતિનકો હુ અતિઆનંદ ભયો સો વર્ણન કિયો તાતે શ્રી
 ગુસાંઈજીકો ચરિત્ર આખે જગત્તમે સળ લોકનમેં વિખ્યાત હે
 યહુ નિશ્ચય હોતહે ઝોર સર્વ અલોકિક સમૃદ્ધિ મુચન કરિચેકે
 લીયે શ્રીમાન્ યહુ પદ કહયો સો અલોકિક સમૃદ્ધિ હુ યા
 આખ્યાનમે આછી રીતસો વર્ણન કીની હે.

સ્વાનુભુતોયં પ્રાદુર્ભાવમહોત્સવઃ ॥ ૧ ॥ એતદોખ્યા-
નવર્યસ્ય ય્યાખ્યાનસ્ય દ્વંદ્વતં ॥ લબ્ધં શ્રીવિઠ્ઠલાધીશ-
દર્શનાખ્યં મયાદ્ભુતં ॥ ૨ ॥

इति श्रीबालकृष्णचरणैकतानश्रीमद्गोवर्द्धनगुरुपद्मपरागप्राप्त-
परमोदयश्रीमद्गोकुलोत्सवात्मजजीवनारख्येनविरचितं-
तृतीयाख्यानव्याख्यानं समाप्तिमद्वौकत ॥ ३ ॥

૧ અળ ગોરવામિ શ્રીલુવનશ મહારાજ દક્ષિણકી આટી હેઠ-
રાળાઢકે પરદેશ પધારે હુતે એ ઉઠાંમું પાછે પધારે તળ
રસ્તામેં યા તૃતીયાંખ્યાનકે વ્યાખ્યાન કિયે સો જાહિના યા
આખ્યાનકી ટીકા સંપૂર્ણ બઇ તાહીં દિના આપ પાંદુરંગ પુર
પહુંએ જોર ઉઠાં શ્રીવિઠ્ઠનાથજીકે દર્શન કિયે સો બાત એક
શ્લોકમેં વર્ણન કરત હે યા શ્લોકકે અર્થ યહુ જો સબ
આખ્યાનનમેં શ્રેષ્ઠ એસો જો યહુ તૃતીયાખ્યાન તાકે વ્યાખ્યાન
કિયે કે દ્વંદ્વ તુરત શ્રીવિઠ્ઠનાથજીકે દર્શનરૂપ મેને પાપો
જોર યહુ દ્વંદ્વ બટો અદ્ભુતસો આખ્યાર્થકારિ મોકું પ્રાપ્ત ભયો
ઇહાં શ્રીવિઠ્ઠનાથજીકે દર્શનકું અદ્ભુતતા કહિ યાતેં કહુકે
અસોકિક કાર્ય ભયો એસેં સુચન કિયો જોર યા શ્લોકમેં

પુર્વાર્ધ ઉત્તરાર્ધકે છેલ્લો પ્રાસ હે ઇતને તુકાંત મિશ્રતહે અળ
 યા શ્લોકમેં યા તૃતીયાખ્યાનકું સળતેં શ્રેષ્ઠતા કહી તાકે
 તારપર્યં યહ જો સળ આખ્યાનનમેં શ્રીગુસાંઈછટ્રી લીલાકે
 વર્ણન હે પરંતુ વિન સળ લીલાનકે જ્ઞાન યા શ્લોકમેં
 પ્રાકટ્ય બયે પીછે બયે જોર પ્રાકટ્ય લીલાકે વર્ણન તો
 યાહી આખ્યાનમેં હે તાહીતેં સળ ઉત્સવનમેં જન્માદમી
 કીનાઇ સળ આખ્યાનનમેં યા આખ્યાનકેં ભગવદ્ભક્ત શ્રેષ્ઠ
 ગાનત હેં યાહીતેં શ્લોકમેં જો કહયો સો યુક્ત હે શંકા-સળ
 આખ્યાનનમેં તુકાંત મિશ્રત હેં જોર યા આખ્યાનમેં મિશ્રત
 કયેં નહિ ઉત્તર—યા આખ્યાનકે તુકાંત હુ ગુપ્ત હે તળ અર્થ ગુપ્ત
 હોય તામેં કહા આશ્ચર્ય યહ સુચનાર્થ યહ આખ્યાન
 મધ્યાનુપ્રાસ રીતિસોં ગાયોહેં ઇતનેં યાકે તુકાંત બીચમેં
 મિશ્રત હે જેસેં શુકદેવ સળલ આનંદિયા વંદિયા શ્રીવલ્લભ-
 છના ચરણુ ઇહાં નંદિયાવંદિ યા યહ પ્રાસ મિશ્રતહે એસેં
 સળ તુકનમેં દેખિ લેનો અળ સંક્ષેપસોં યા આખ્યા-
 નકે અર્થ કો હોહા ॥ શ્રીવિકૃષ્ણવિકુજન્મમેં ત્રિલુપન જનસન-
 માન દેખિળકો ઉત્સવ કહયો ઇહં તીજે આખ્યાન ઇતિ-
 શ્રીવલ્લભાચાર્યમતવર્તિના સ્વમાતામહુગોસ્વામિગુરુશ્રીવજ્રવલ્લભ-
 છચરણેકતાનેન સ્વપિતૃકસકાશાદેવલબ્ધવિદેન પંચનંદિધનઃ-
 શ્યામભટ્ટાત્મજ ગોવર્દ્ધનાશુકવિનાકૃતં તૃતીયાખ્યાનવ્યાખાન ટિપ્પ-
 લું સમાપ્ત ॥

॥ ચતુર્થાધ્યાન ॥

॥ શ્રીહરિઃ ॥ અબ ગોપાલદાસજી તૃતીયાધ્યાનમે
શ્રીવિકૃષ્ણનાથજીકે પ્રાકટ્યકે ઉત્સવકે નિરૂપણ કરિકે
એસે જે પ્રભુ તિનકે ચરણારવિન્દકે વંદન કરિકે
ગુણવર્ણન કરત હે ॥

॥ રાગ મુપકલ્યાણ ॥ ॥ અબ સખ આચાર્યનકે ॥
અથવા ॥ સખ અવતારનકે ॥ અથવા ॥ બ્રહ્માદિ-
સ્તાંબ પર્યાંતકે આપ ભુપ હે ॥ ઓર સર્વ
જગતકે કલ્યાણકર્તા આપ હે ॥ યહ મુચન કરિવેકું
ચતુર્થાધ્યાનકે ભુપ કલ્યાણ રાગમે ગાન કિયો ॥

તે પદ વંદુ શ્રીવલ્લભનંદ ત્રિભુવનમંગલ
પરમાનંદ ॥ સકલજીવનો ટાલ્યો દ્વંદ્વ
જગમા વ્યાપ્યો મુખમકરંદ ॥ ૧ ॥

૧ ભુપકલ્યાણ સો કલ્યાણ રાગકો બેર હે યાહીકોં બુપાલી કહત
હે યામે મધ્યમ ઓર નિખાઠ યહ હોય મુર લગન નાહિ.

૨ ભુપ એસો રાગકો નામ હે. —

॥ તેપદ ॥ સો વે પદ છનકો, વેદ દુંઢત હે
 સો વેદમે' નિરૂપણ કિયો હે ॥ અથવા ॥ તે ॥
 સો જાણી રજકોં શ્રુતિ દુંઢત હે' સોઈ શ્રીમદ્ભાગવતમે'
 અંવાપિયત્પદરજઃ શ્રુતિભિર્વિમૃગ્યં ॥ ૧ ॥ યા, સ્તોત્રમે'
 નિરૂપણ કિયો હે એસે જે પદ તિનકું, ॥ વંદુ ॥ સો
 વંદન કરત હું ॥ અખ એસે પદ છનકે હે' તે કોન
 સો કહત હે ॥ શ્રીવલ્લભનંદ ॥ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે
 પુત્ર ॥ અથવા ॥ શ્રી ॥ જે સ્વામિનીજી તિનકે
 ॥ વલ્લભ ॥ જે પ્રભુ તિનકે હું ॥ નંદ ॥ સો આનંદ
 દેવેવારે આપ ॥ ઓર આપ કેસે હે' ॥ ત્રિભુવનમંગલ ॥
 ત્રિભુવન તે ત્રીન લોક તિનકે મંગલ તે સ્વાનંદ-

૧ કઠવહ્નીઉપનિષતકી દુસરી વહ્નીમે' સગરે વેદ જા પદકો
 વિચાર કરત હે એસે કહયો હે

૨ છન પ્રભુનકે ચરણારવિદકી રજકોં આજદિનતાંઈ-વેદ
 દુંઢત હે.

૩ પ્રભુનકો આનંદ અગણિતહે તા આનંદકો એક લેશમાત્ર
 આનંદ યા જગતમે'હે તાહીતે' સખ જગત છવત હે યહ જાત
 પ્રહુદારણ્યકાદિક ઉપનિષદનમે પ્રસિદ્ધ હે

લેશને ત્રિભુવનકોં ઉપજીવન કરિવેવારે સોઇ વેદમે
 નિરૂપણ કિયો હે ॥ અખ એસો આનંદ પરિચિત્ત
 હે કે અપરિચિત્ત હે યા શંકાકો નિવારણ કરેત
 હે ॥ પરમાનંદ ॥ પરમ સો અપરિચિત્ત આનંદરૂપ
 સોઇ વેદમે નિરૂપણ કિયો હે ઓર આપે કેસે હે
 ॥ સકલજીવનોટાલ્યોદ્ધ ॥ સકળજીવ તે સખ જીવ
 ॥ અથવા ॥ કલાકારકે સહિત સો સકળ સર્વ
 કળાપુર્ણ શ્રીકૃષ્ણ તિનકે જીવ સો દેવીજીવ તિનકો
 ટાલ્યોદ્ધ દ્વંદ્વ જો લોકિક સુખદુઃખ ॥ અથવા ॥

૧ ઉપજીવન કરિવેવારે સો સખનકો જીવાયવેવારે.

૨ જાકી ગીનતી હોય સદે સો પરિચિત્ત ઓર જાકી ગીનતી
 હોય ન સકે સો અપરિચિત્ત.

૩ તેતિરિશાખાકી બ્રહ્મવહ્નીઉપનિષતમે પ્રભુ અગણિતાનંદમય
 હે યહ નિરૂપણ કિયો હે.

૪ સંસ્કૃતમે દ્વંદ્વ એસો જોડલાકો નામ હે ઓર જગતમે સુખ-
 દુઃખકો હુ જોડા હે તાહીતે સુખદુઃખકો હુ દ્વંદ્વ કહત હે અખ
 સુખદુઃખ દોઇ આપને મિટાયે એસે કહે તખ તો અલોકિત

દ્વંદ્વ જો દ્વંતભાન તાકોં ટાળ્યો સો શુદ્ધાદ્વિત ઉપ-
 દેશતેં મિટાયો યાહીતેં ॥ જગમાવ્યાપ્યોમુરમકરંદ ॥
 જગમા સો જગત વિપેં મુખકો મકરંદ જો ભાખ્યા-
 દિક ગ્રંથ તે વ્યાખ્યો સો પ્રસિદ્ધ ભયે ॥ અખ

સુખ ચોર ભગવદ્વિગ્હાદિક ચેહુ સખ આપને મિટાયે હોયગે
 એસેં આ શંકા હોય તાકો નિવારણ કરિવેકોં લોકિકસુખદુઃખ
 મિટાયે એસેં કહયો.

૧ પ્રભુ જુદે હે ચોર સખ જગત જુદો હે ચોર મેં જુદો
 હું એસેં જાનનો સો દ્વિત

૨ ચોર યહ સખ ભગવદ્વરૂપ હે કેવલ અપની કીડાકે લિયેં
 પ્રભુનને અપને સ્વરૂપતે યહ જગત પ્રગટ કિયો હે સખનકે જુદે
 જુદે નામ ચોર જુદે જુદે સ્વરૂપ બનાયે હે પરંતુ વારતવીક
 રીતસું દેખેં તો સખ ભગવદ્વરૂપ હી હે જેસેં સોનેકે કડા મુંદડી
 યહ સખ જુદે જુદે ભાસત હેં પરંતુ વિચારિકેં દેખે તો સખ સોનો
 હી હે કછુખી સોનોસું જુદો નહી હે તેસેં હી યહ જગત ભગવદ્વરૂપ
 હે કોઇખી પદાર્થ પ્રભુનસું જુદો નહી હે યા રીતસોં જો જ્ઞાન હોય
 સો શુદ્ધાદ્વિત કહયો જાય ચે હી અપને મારગકો સિદ્ધાંત હે.

આપકે મુખતે પ્રદટ બયે જે ભાષ્યાદિક ગ્રંથ નિનકું
મકરદત્ત નિરૂપણ કિયો યાતે શ્રીમુખકું કમલ-વ
મુચન કિયો ॥ ૧ ॥

સુલદ વદૂં શ્રીવલ્લભસુતનાં પદાંબુજ સુકુમાર ॥
નિગમરહસ્ય વિચાર કીધો સકલજનનિસ્તાર ॥૨॥

અખ પ્રથમ તુકમેં આપકે વર્ણન કિયો એસે
આપ હેં યાદીતે ॥ મુલદ ॥ સો મુખ દેવવારે એસે
જે શ્રીગુસાંઈકે નિનકે ॥ પદાંબુજ ॥ સો અરણ્યરૂપ-
કમલ નિનકે ॥ વંદૂ ॥ સો મે વંદન કરત હેં ॥ અખ
વે અરણ્યકમલ કેસે હેં ॥ મુકુમાર ॥ સો અતિ કોમલ
હેં ॥ અખ પદાંબુજ કહે યાદીતે મુકુમારપનો મુચન
હોત હેં ક્યોં જે કમલ પદાર્થ કોમલ હોત હે
તથાપિ મુકુમાર એમેં કહ્યો યાતે અરણ્યકું કમલને
હુ અધિક કોમલપનો મુચન કિયો ॥ અખ પ્રથમ

૧ જે પુલકમેં આદી તે કણક જલ હોત હે તાહા મકરદ
કહત હે.

તુકમેં નિરૂપણુ કિયે એસેં ચરણુ તો શ્રુતિનકું દુર્લભ
 હેં તેં ચરણુ ભુતલકે જીવનકું કેસેં મિલેં યા
 શંકાકો નિવારણુ કરિવેકું કહત હેં ॥ શ્રીમદ્ભગવતના ॥
 શ્રીવદ્ધભાગ્યાર્યજીકે પુત્રરૂપ હોયકે પ્રકટે યાહીતેં ભુત
 લકે જીવનકું એસેં ચરણુ સુલભ ભયે યહ સુચન
 કિયો ॥ અબ પ્રકટ હોયકેં કહા કાર્ય કિયો સો
 કહત હે ॥ નિગમરહસ્યવિચારકીરો ॥ નિગમ જે
 વેદ તિનકો જે રહસ્ય જે શુદ્ધાદ્વૈત વેદાંત ઓર
 રૂપરૂપભક્તિ તાકો વિચાર કિયો ॥ અબ વિચાર
 કરનો તો જાકું સિદ્ધાંતકો નિશ્ચય ન હોય તાકું
 સંભવે આપ તો પુર્ણપુરૂષોત્તમ હે આપકું યહ
 બાત કેસે સંભવે યા શંકાકો નિવારણુ કરત હેં
 ॥ સકલજનનિસ્તાર ॥ સબ દૈવીજીવનકો નિસ્તાર જે
 ઉદ્ધાર તાકે કિયેં નિગમરહસ્યવિચાર કિયો યાકો
 ભાવાર્થ યહ જે આપ તો સર્વજ્ઞ હેં પરંતુ નિગમ-
 રહસ્યકે વિચારરૂપ જે ભાષ્યાદિક ગ્રંથ તે- નહી કરેં
 તો શુદ્ધાદ્વૈતકે જ્ઞાનવિના કેસેં જીવકો નિસ્તાર હોય
 યાતેં ઉનકે ઉદ્ધારાર્થ આપનેં નિગમરહસ્યવિચાર

કિયો ॥ અથ ફલરૂપ ભક્તિકો વેદરહસ્યરૂપત્વ તો
 શ્રીભાગવતમેં નિરૂપણ કિયો હે ભગવાનપ્રલકાતસ્ત્યેન
 ત્રિરન્વીક્ષ્યમનીપયા ॥ તદ્વ્યવસ્થાદુસ્થોરતિરાત્મન્ય-
 તોભવેત્ યા શ્લોકમેં ॥ ૨ ॥ એસે સકલજનનિસ્તાર
 યા તુકમેં ઈષ્ટ સંપાદકત્વ નિરૂપણ કરિકે ॥ ॥ અથ
 અનિષ્ટનિવર્તકત્વ નિરૂપણ કરત હે ॥

બ્રહ્મકુલ હરીં અવતન્યા તે ટાલવા ભૂમિમાર ॥
 શ્રીનાથ વિઠલ નામ નિરુપમ ચંદાવનશૃંગાર ॥ ૩ ॥

॥ બ્રહ્મકુલ ॥ ઓ પ્રાણણકુલ તામેં ॥ ત ॥ સો
 છનકો પ્રથમ નિરૂપણ કિયો તે ॥ પ્રગટિયા ॥ સો
 મકટ ભયે તાકો પ્રયોજન કહત હેં ॥ ચાલવાભૂમિમાર ॥

૧ એત્થર્થાદિ ગુણયુક્તા ઓર સળનકે મુલપુરૂષ એસે જો પ્રહાશ
 તિનનેં અપની છુદ્ધીસુ આખે વેદકો તીન ગિરિયા ત્રિચાર કરિકે
 ચહુ નિશ્ચય કિયો જો ઇન સળ વેદન કરિકે પ્રભુનકે વિષે પરિ
 પુર્ણ ભક્તિ સિદ્ધ હોય સળ વેદનકો કેવલ ભગવદ્ભક્તીપે હી
 તાત્પર્ય હે

ભુમિ ને પ્રૃથ્વી તોડે ભાર સો પાખંડ તાકું ટોલવા
 સો મિટાયવેકું પ્રકટ, ભયે ક્યોં ને આપ ॥ હરિ ॥
 સર્વકે દુઃખહર્તા હે ॥ અથવા ॥ વ્રહ્મા ॥ ને વેદ
 તોડે ॥ કુલ ॥ સો સંમુહ તદ્વરૂપ ને ॥ હરિ ॥ સો
 ભગવાન યહ હી ॥ વેદોનારાયણ સાક્ષાત્ ॥ યા
 વાક્યમે નિરૂપણ ક્રિયો હે ॥ ઓર તેસો પ્રસિદ્ધ
 પાખંડરૂપ ભુમિકો ભાર તોડે મિટાયવેકે પ્રકટે યાકો
 ભાવાર્થ યહ ને વેદસ્વરૂપ આપ પ્રકટ હોયકે વૈદિક-
 મત પ્રવૃત્ત કરિકે પાખંડ મતકો નાશ કરિકે ભુમિકો
 ભાર મિટાયો ॥ અખ યા રીતસું વેદસ્વરૂપત્વ સિદ્ધ
 ભયો તખ વેદકું તો નિઃશ્વાસરૂપત્વ હુ વેદમે નિરૂ-
 પણ ક્રિયો હે તખ શ્રીપુરૂષોત્તમકે નિઃશ્વાસરૂપ આપ
 હોંયગે યા શંકાકો નિવારણ કરત હે ॥ શ્રીનાથ ॥

૧ શ્રીભાગવતકે યઠરકંધમે ચમદુતનને વિષ્ણુદુતનકે કહયો
 હે ને સળ વેદ સાક્ષાત પ્રભુનકો સ્વરૂપ હે.

૨ પ્રહ્લાદપુત્રકઉપનિષતકે નેત્રેયી ગ્રાહણમે કહયો હે ને
 ઋગ્વેદ યજુર્વેદ સામવેદાદિક સળ પરબ્રહ્મકે નિઃશ્વાસરૂપ હે.

શ્રી.જે સ્વામિન્યાદિક નિનકે નાથ સો પતિ શ્રીગો
 વર્દનંધર તે હી ॥ શ્રીવિઠ્ઠલનામ ॥ વિઠ્ઠલ હે નામ
 છનકે એસે રૂપતે પ્રકટ ભયેહે ॥ અમ ભુતલમે
 પ્રકટ ભયે તખ તો અલો 'અસ્મદાદિકંતુદય હોયગે
 યા શંકાકે નિવારણ કરત હે ॥ નિરુપમ ॥ છનકે
 ઉપમા નહી એસે યાકે ભાવાર્થ' યહ 'જે' ઉપમા તો
 કહ્યુકબી તુલ્ય હોય તાકી દીની જાય ॥ એર આપકે
 તુલ્ય તો કાઠબી નહી હે' યાતે' ભુતલમે' પ્રકટે તો
 હું અલોકિક સ્વરૂપ હે' એર સર્વરૂપ આપ હે' તાતે'
 ત્રેહરૂપત્વ હું આપકું હે ॥ અમ શ્રીનાથત્વ એર
 નિરૂપમાત્વ નો શ્રીપુરૂષોત્તમથી વિભુતિ જે વિષ્ણુ
 એર અક્ષરબ્રહ્મ તિનકું હું કાઠ પ્રકારસું હે' યાતે'
 પુર્ણપુરૂષોત્તમત્વધોતનાર્થ' કહંત' હે' ॥ શંકરાચાર્યગ્રંથ ॥

૧ અસ્મદાદિકંતુદય સો પ્રાકૃત મનુષ્ય જેમે.

૨ વિષ્ણુ હે' તે લક્ષ્મીજીકે પતિ હે' એર શ્રી એસો લક્ષ્મી-
 જીકે નામ હે' તાતે' યા પ્રકારનું ઉત્તમ હું શ્રીનાથશબ્દકી પ્રવૃત્તિ

वृंदावन सो श्रीपुरुषोत्तमके लीलास्थान अलौकिकवन
ताके शृंगार सो लुपणुश्य ॥ अथवा ॥ दंष्ट ॥ जे
भक्तानके समुह तिनके ॥ अवन ॥ जे अधिपति श्री-
स्वाभिन्यादिक तिनके ॥ शृंगार ॥ सो - लुपणुश्य ॥
अथवा ॥ दंष्ट ॥ जे प्रणसुंदरीनके समुदाय तिनके
॥ अवन ॥ सो पति यादिते ॥ शृंगार ॥ सो शृंगार-
रसश्य सोही वेदमे निरूपणु कियो हे ॥ ३ ॥

एक रसना केम कहूं गुण प्रगट विविध विहार ॥
नित्य लीला नित्य नौतन श्रुति न पामे पार ॥४॥

होय ओर प्रह्लादद्रोते उत्तम हे ताते निरूपम हु कहे नान्य
तग श्रीनाथविह्वलनामनिरूपम धतनो ही कहे तो कदाचित
आपमे विभूतिरूपताकी प्राति होय सो प्राति निवृत्त करिवेके
वृंदावन शृंगार ओसे कह्यो ताते आप पुरुषोत्तम हे
विभूतिरूप नहि यह सुचन कियो

१ प्रह्लादवह्न्यादिकउपनिषदनमे प्रबुनकुं रसात्मकत्व निरूपणु
कियो हे.

અમ્ર પ્રથમ શ્રીપુરૂષોત્તમત્વ નિરૂપણ ક્રિયો યાહીતે
 કહેત હેં ॥ ગુણ ॥ જે ઔદાર્યાદિક ઓર ॥ વિહાર ॥
 જે રાસકીડાદિક તે વિવિધ ॥ સો અનેક પ્રકારકે પ્રકટ
 હોત હેં તાતેં મેરી એક જે ॥ રસનાં ॥ જીજ્ઞાસા તાતેં
 કેસેં કહું ॥ અળ એકરસનાતેં ગુણ ઓર વિહાર કહે
 નહી જાય હેં તમ અનેક જીજ્ઞાસા શેષે વે કહેંગે
 યા શંકાકે નિવારણ કરત હેં ॥ શ્રુતિનિષેધ ॥
 શ્રુતિ જે વેદ તે હું પાર નહીં પાવત હેં તો ઓર
 શેષાદિકકે કહા સામર્થ્ય અમ્ર વેદ તો પુરૂષોત્તમરૂપ
 હી હેં તમ વેદ પાઠ ન પાવે યહ કેસેં સંભવે યદ
 શંકાનિવારણ કરત હેં ॥ નિત્યલીલા ॥ નિત્ય સો
 જાહેં આદિ હું નહીં ઓર અંત હું નહીં એસી જે

૧ પ્રકટ હોતહેં એસેં કહ્યો તાતેં લીલાકેં નિત્યત્વ હેં તમ
 ક્રિયો કયોં જે અનિત્યપદાર્થકી ઉત્પત્તિ કહી જાય સો જાત નાશ-
 પંચરાત્રમેં લિખી હેં ઓર ગુણપ્રકટવિખિય વિહાર યા જગે
 ગુણ જે અલોકિક સત્વાદિક તિનતે પ્રકટ હતનેં માલિકે રાજસા-
 દિક બેદસોં અનેક પ્રકારકે વિહાર હેં એમો હું અમ્ર હોત હેં
 તો રિકામેં કુચન ક્રિયો.

લીલા તે સંગરી ॥ નિત્યનૌતન ॥ નિત્ય નવીન રીતસું
 પ્રકટ હોત હેં સોઈ દિલ્લમંડનમેં નિત્ય લીલાવાદમેં
 શ્રાવિકુલનાથજીનેં સ્પુટ નિરૂપણ કિયો હે યાતેં જો
 પદાર્થકો આદિ હુ નહીં ઓર અંત હું નહીં તોકો
 પાર વેદ નહીં પાવે યામેં કહા ક્ષતિ યાહીતેં શ્રીમદ્ધા-
 ગવત દશમસ્કંધોત્તરાર્ધકે એકાવનમેં અધ્યાયમેં પ્રભુ-
 નનેં મુચકુંદકું આજ્ઞા કરી હે ॥ જન્મકર્માભિધાના-
 નિસંતિમેંગસહસ્રશઃ ॥ નશશ્યતેનુસંખ્યાતુમનંતત્વા-
 ન્મયાપિહિ યા શ્લોકમેં ॥ ૪ ॥ અખ એસો અલૌકિક
 સ્વરૂપ હે તામેં કહા પ્રમાણ હે સો કહત હેં ॥

સકલ શાસ્ત્ર પ્રમાણ વોલે સારમાહે સાર ॥

તત્ત્વમાહે તત્ત્વ ત્રિભુવનભક્તનો આધાર ॥ ૫ ॥

૧ મેરે અવતાર ઓર લીલા ઓર નામ હજારન હજાર હેં
 વે સળ અપાર હેં તાતેં વિનકી જિનતી મેં હુ કરિ સકત નાંહી
 એસેં મુચકુંદકું પ્રભુનનેં આજ્ઞા કીની હે તેસેં વેદ સાક્ષાત પુર-
 પોત્તમરૂપ હે પરંતુ અપની લીલાકો આપ પાર નહીં પાવત સો
 થોગ્ય હે

॥ સકલશાસ્ત્રમમાણત્રોલે ॥ સમશાસ્ત્ર પ્રમાણિકરીતિ
 કહત હે ॥ અથવા ॥ સળ શાસ્ત્રકું પ્રમાણ ને વે
 સો એસે કહત હે ॥ સારમાહેસાર ॥ ચે શ્રીપુરૂષોત્તમ
 સકલ જગતકો સાર ને અક્ષરબ્રહ્મ તાકે સાર ચે
 અધીષ્ઠાતા ॥ અળ સમતે પરત્વ નિરૂપણ કરિકે
 અંતર્યામિત્વ નિરૂપણ કરત હે ॥ તત્ત્વમાહેતત્ત્વ ॥ તત્ત્વ
 ને અઠ્ઠાઈસતત્ત્વ તિનમે હું તત્ત્વરૂપ આધીદેવિક

૧ જેસે તિલનમે સારબુત તેલ હે એર દહીમે સાર ધી હે
 તેસે હી અક્ષરબ્રહ્મમે પુરૂષોત્તમ હે એસે વેતાન્વતવાદિ ઉપનિષ-
 દનમે લિખ્યો હે.

૨ અઠ્ઠાઈસ તત્ત્વનકે નામ સત્ત્વ ૧ રજ ૨ તમ ૩ પુરુષ ૪ પ્રકૃતિ
 ૫ મહત્તત્ત્વ ૬ અહંકાર ૭ એર શબ્દ ૮ રૂપરશ્મિ ૯ રૂપ ૧૦ રસ
 ૧૧ ગંધ ૧૨ યદ્ય પાચ તન્માત્ર એર આકાશ ૧૩ વાયુ ૧૪ તેજ
 ૧૫ જલ ૧૬ પૃથ્વી ૧૭ યદ્ય પચ મહાબુત એર વાત્તી ૧૮ હામ
 ૧૯ પાવ ૨૦ શુદ્ધ ૨૧ ઉપરધ ૨૨ યદ્ય પાંચ કર્મેન્દ્રિય એર
 ૨૩ ત્વચા ૨૪ ઇન્દ્રિય શરીરકે ઉપર બહુત જીની ચમડી હોયહે
 સો આંખ ૨૫ છાત્ર ૨૬ જાસોં ખાશી મીઠો જાન પટે સો નાક ૨૭

સ્વરૂપ ॥ અબ અંતર્યામિત્વ નિરૂપણ કરિકે આધાર-
ત્વ નિરૂપણ કરત હે ॥ ત્રિભુવનમક્તનોઆધાર ॥ ત્રિ
સો ત્રીન દેવ બ્રહ્મા વિષ્ણુ શિવ ઓર ભુવન ચતુર્દ-
શભુવન ઓર ભક્ત ત્રીનકે આધાર ॥ અબ આધ્યા-

યહ પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય ઓર મન ૨૮ યહ સબ મિલિકે
અઠ્ઠાઈસ ભયે યાહી પ્રકારસોં અઠ્ઠાઈસ તત્વ શ્રીમહાપ્રભુનને
નિર્ણયકે સર્વાર્થનિર્ણયપ્રકરણમે સ્લોક ૯૬, ૯૭ સત્વંરજસ્તમચ્ચૈ-
વપુરુષઃ પ્રકૃતિર્મહાન્ ઇત્યાદિ અઠ્ઠાઈ સ્લોકમે લિખે હે ઓર પ્રભુ-
નકેં હુ તત્વ ૨૮ હી સમત હેં સો એકાદશસ્કંધકે જાઈસમે અધ્યા-
યમે નવેકાદશપંચત્રીણ્યાત્યત્વમિતિશુશ્રુમ એસે ઉદ્દેશ્યકે વચ-
નતેં સ્પુટ હોત હે.

૧ આધ્યાત્મિક સ્વરૂપ અક્ષરબ્રહ્મ હે તામેંતેં પ્રકૃતિકે
સત્વગુણરૂપ ઉપાધિ પાયકેં વિષ્ણુ હોત હેં રજ્જેગુણતેં બ્રહ્મા
હોત હેં ઓર તમેગુણતેં શિવ હોત હેં સો જ્ઞાત શ્રીમા-
નવતમેં સત્વંરજસ્તમઇતિપ્રકૃતેર્ગુણાસ્તૈર્યુક્તાઃ પરઃપુરુષએકઇ-
હાસ્યપતોઃ રિથિત્યાદયેહુરિવિરચિહુરેતિસંજ્ઞા ઇત્યાદિ સ્થાનમે
ત્રિખી હેં ઓર યાકે વિશેષ પ્રમાણ વચન મેનેં સત્સિદ્ધાંત-

ત્રિમુર્તીતે દેવકે આધાર આધિભૌતિક રીતે ભુવ-
નનકે આધાર ઓર આધિદેવિક રીતે ભક્તનકે
આધાર યાકો ભાવાર્થ યહ જો સમજે પર ઓર

માર્તંડ યા નામકે સ રકૃત અધમે લિખે હે ઓર અક્ષરબ્રહ્મ
પુરુષોત્તમને બિજ નહિ હે કયો જો ચરણરૂપ હે તાતે આધ્યાત્મિક
રીતસો ત્રીન દેવકે આધાર પુરુષોત્તમ હે.

૧ સખ જગત હે સો પ્રમુનકો આધિભૌતિક રવરૂપ હે
ઓર પુરુષોત્તમ હે તે આધિદેવિક હે વે દેવલ ભક્તીસો હી
પ્રાપ્ત હોત હે તાતે વે ભક્તનકે આધાર આધિદેવિક રીતે
હે મહા આધિદેવિકાદિ રવરૂપકો વિવેચન ગીતાણમે અધિ-
ભુત ક્ષરોભાવઃ ઇત્યાદિ શ્લોકનતે કિયો હે તેસે હી સિદ્ધાંત-
બ્રહ્માવલીપ્રબ્રતિશ્રંધનમે કિયો હે ઓર મેને હુ વેદાંત ચિ-
તામણીકે તેરમે પ્રકરણમે કિયો હે

૨ જ રીતસો ઇહાં ભાવાર્થ લિખ્યો તેસે હી પ્રમુસુત્રકે
પ્રથમાધ્યાયમે પ્રથમ પાદમે સખતે પરત્વ સર્વકર્તૃત્વકો ઓર
દ્વિતીયપાદમે અનિર્વાચિયણકો ઓર તૃતીયાપાદમે સર્વાધારત્વકો
નિરૂપણ કિયો હે તાહીતે મુલમે સકલશાસ્ત્રપ્રમાણબોલે એસે
વેદ તથા ગીતાણ તથા પ્રમુસુત્ર ઇનકો વાચક શાસ્ત્રપદ કહયો.

સમનકે અંતર્યામિ ઓર સખનકે આધાર આપ હી
હેં સોઠ વેદમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ ૫ ॥ અખ
જ્ઞાનમાર્ગથી રીતિસુસ્વરૂપકે નિરૂપણ કરિકેં ઓર
પુષ્ટિભક્તાનુભુતસ્વરૂપકે નિરૂપણ કરત હેં ॥

સર્વે અંગોઅંગ રસ મન્યાં રસ મન્યાં લોચન ચાર ॥
ચલણવલણે વોધવ્યા હ્રદે ભાવ અનેક પ્રકાર ॥ ૬ ॥

સર્વ ને અંગ અંગ તે ॥ રસમન્યાં ॥ શૃંગારરસ
કરિકેં પુર્ણ ॥ અથવા ॥ અંગ અંગ સર્વ રસતે
પુર્ણ સોઠ વેદમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ રસમન્યાં
લોચનચાર ॥ ચાર સો ચાર સુંદર લોચન તે નેત્ર
તે હુ રસ ભરે હેં ॥ અથવા ॥ ચાર રસનતે
ભરે નેત્ર હેં ॥ અખ નેત્રમે ચાર રસનકી સ્થિ-

૧ ઓર વેદમે સો વેતાન્વતર મૈત્રાયણીપ્રવ્રતિ ઉપનિષદને
યહ ખાત હે

૨ છાદોગ્યઉપનિષત્કી શાકિયનિધામે પ્રભુનકે સર્વરસાત્મ
૬૧૫ કહ્યો હે

તિડો સ્ફુટ ચિન્હ લિખતહું નેત્રમેં રચામતારા હેં
 તે શૃંગારરસ હેં તે પ્રજસુદરીનકે અર્થ-ઓર-શ્વેતતા
 હેં સો શાંતરસ હેં સો જ્ઞાનિનકે અર્થ-ઓર કાલ
 ડોરા હેં તે રૌદ્રરસ હુષ્ટનકે, અર્થ-ઓર નેત્રનકે
 કિરણ હેં તે હેમવર્ણ હેં તે વીરરસ ભક્તનકે
 નિર્ભયતાકે અર્થ-યા રીતતેં આર રસકરિકેં યુક્ત
 આપકે નેત્ર હેં ॥ અખ યા રીતસું નો શૃંગાર
 રસકું ન્યુનતા આવેગી યા શંકાકો નિવારણ કરત
 હેં ॥ ચલણવલ્લણ ॥ જો શૃંગારરસોદ્યેધક દષ્ટિ-
 આંચલ્ય તા કરિકેં અનેક પ્રકારકે ભાવકો યેધ ભક્ત-
 નકે હૃદયમેં કિંયા હેં યાતેં, શૃંગારરસકી પુર્ણતા
 નિરૂપણ થીની ॥ ૬ ॥ અખ નેત્રકો વર્ણન કરિકેં
 શ્રીમુખકો વર્ણન કરત હેં ॥ ૬ ॥

૧ હેમવર્ણ સો મોને જેસે અમકને પાર નેત્રકે કિરણ હે

૨ અનેક પ્રકારકે ભાવ સો સાત્વિકરાજમાદિ લેહનો જે શ્રી
 ભાગવતમેં ગુપ્ત થીનીસોં રહે હેં તે.

મુખસુગંધે મોહ્યા અલિ સકલ તે આવી
કરે રે ગુંજાર ॥ સરસ વચન ઉચારમાત્રે
સંશયનો પરિહાર ॥ ૭ ॥

॥ મુખસુગંધેમોહ્યા ॥ સો^૧ શ્રીમુખથી સુગંધતે^૨ મોહિત
ભયે એસે ॥ અલિ જે ભ્રમરતે ॥ સકલ સો સખ
॥ આવીકરેગુંજાર ॥ આપકે^૩ નિકટ ગુંજાર સો અવ્યક્ત
પ્રિય શબ્દ કરત હે^૪ ॥ અમ શ્રીમુખકે સુગંધકે
નિરૂપણ કિયો યાતે^૫ કમલત્વ સુચન કિયો ॥ ઓર
આવીકરે એસે^૬ કહ્યો યાતે^૭ સુગંધકું^૮ દુરગામિત્વ
સુચન કિયો ॥ ઓર મોહ્યા એસે^૯ કહ્યો યાતે^{૧૦}
અલોકિત્વ સુચન કિયો ક્યોં જે લૌકિક સુગંધતે^{૧૧}

૧ ઇહા મુખ્ય ભક્ત હી ભ્રમરરૂપ હોયકે મુખમનીષ ગાન
કરત હે ઓર યાહી રીતકે ભક્તનકે કામરૂપત્વ તો છાદોગ્ય
બ્રહ્મવદ્ધીપ્રભતિ ઉપનિષદ્ધનમે તથા વેણુગીતાદિકકે શ્રીસુખો
ધિનીજીમે રપુટ લિખ્યો હે ચેહી ઇહા અલોકિતતા હે યાહીતે
ટીકામે^{૧૨} ફલિતાર્થમે ભક્તનકે આપ મુખસુગંધરૂપ ઇષ્ટ દેતહે
યહ નિરૂપણ કિયો

તો ભ્રમર હુંખમાત્ર હોત હે, મોહિનિ નહી હો
 હે ॥ ચોર આવિયા કરે, તે ઝંકાર એસો હુ પા
 હે તાકો અર્થ સ્પુટહે ॥ અખ બહિરંગ, શોભાકો
 નિરૂપણ કરિકે અંતરંગ શોભાકો નિરૂપણ કરત હે
 ॥ સગસવચનઉચ્ચારમાત્રેસંશયનોપરિહાર ॥ સરસ તે ભક્તિ-
 રસ સહિત ઉપદેશરૂપ વચન તિનકે - ઉચારમાત્રતે
 સંશય જે સંદેહ તિનકે પરિહાર હોત હે ॥ ધતને
 આપકે વચન શ્રવણમાત્રસોં ભક્તનકે સખ સંદેહ
 દુર હોત હે ॥ અખ ઉચારમાત્રે એમે, કહયો

૨ બહિરંગ સોંમુખતે બાહિરકી શોભા ચોર અંતરંગ મો
 મુખકે ભીતરકી શોભા.

૧ જેસે પ્રભુનને એક હી બિરિયા ઉપદેશ કરિકે અર્જુન
 ઉદ્ધવજી પ્રભુતિનકે સળ સંશય દુર કિયે તેસે આપકે હુ વચ-
 નામૃત શ્રવણતે સળ સંદેહ દુર્વાસના દુર હોયકે આપ પુર્વ
 પુરુષોત્તમ હે ॥ યહ નિરચય હોત હે

યાતેં એકબેરમેં હો સંશયનિવૃત્તિ સત્વર સુચન કરી
 યાકો ફલિતાર્થ યહ જો ભક્તનકું સ્વમુખારવિંદકે
 સુગંધરૂપ ઇષ્ટસંપાદનપુર્વકસંશયરૂપઅનિષ્ટકી નિવૃત્તિ
 આપ કરતે હે ॥ ૭ ॥ અથ નામદ્વારા ઓર
 શ્રીહસ્તદ્વારા જો ભક્તનકો અનિષ્ટનિવર્તનપુર્વક-
 ઇષ્ટસંપાદન આપ કરતહે સો નિરૂપણ કરત હે ॥

નામવ્યાજે પ્રગટ કીધો મુક્તિશત્રુકાર ॥ મુજદંડ
 પરસેં મય હજ્યા એવા નાથ અમિત ઉદાર ॥ ૮ ॥

॥ નામ ॥ જો શ્રીવિકુલ યહ નામ તાકો ॥ વ્યાજ ॥ જો
 મિપ તા કરિકે ॥ મુક્તિશત્રુકાર ॥ સો અજ્ઞાનાદિક મિ-
 ટાયવેકો ઉપાય આપને પ્રકટ કિયો ॥ મુક્તિ જો પ્રલ

૧ સત્વર સો ગુરત.

૨ જો ભકું આઠો લગે સો તાકો ઇષ્ટ કહયો જાય ઓર
 ધુરો લગે સો અનિષ્ટ કહયો જાય.

ભાવ મોઠ શ્રીમદ્ભગવતમે ॥ મુક્તિહિંતાન્યથારૂપંસ્વ-
રૂપેણવ્યવસ્થિતિઃ ॥ યા શ્લોકમે નિરૂપણ દિયો હે
એસી જે મુક્તિ તાકો શત્રુ મો અજાન ક્યોં જે
જીવ બ્રહ્માંશ હે સો બ્રહ્મરૂપ હે સો અજાનતે સ્વ
રૂપબ્રહ્મ હેતલે તાતે મુક્તિકો શત્રુ અજાન તાકો કાર
સો નાશ કરિવેખારો શસ્ત્ર કારંશબ્દ કૃવિક્ષેપેધાતુ હે
તાકો હે યાકો ક્ષિતાર્થ યહ જે નામે અ્યાગણ માત્રને

૧ જેમે અગ્નીમે તે પતંગા ઉડત હે તે અગ્નીકે અગ
હે તેમે પ્રભૂનમેયુ જીવ ઉત્પન્ન પાયે હે તે અળ પ્રભૂનકેહી
અશ હે તિનકો અવિદ્યા જની ત તે વે અપનો સ્વરૂપ જીવિયે
હે યાહીતે શરીરકો હી આપ કરીકે માનત હે અળ અન્યથા
રૂપ સો શરીરતદિકકો અભિમાન તાકો છોડિકે જળ યહ જીવ
અપને સ્વરૂપકુ પાવે ઇનનેમે પ્રમુનકો અશ હુ સદાદ્રષ્ટા
રૂપ હુ એમે જાને નળ વાકી મુકેની કહી જાય

૨ યહ કારગાન કૃધાતુતે ઠણ્ણરૂપ અર્થમે જાહુતકસિદ્ધ
ધમ પ્રત્યય કરે નેસિદ્ધ હોત હે

અજ્ઞાનરૂપઅનિષ્ટનિવૃત્તિ હોત હે - તાહિતે જ્ઞાનરૂપ
 ઇષ્ટ પ્રાપ્તિ હોત હે ॥ અખ યાં રીતસું તો નારા-
 યણુ જે વિભુતિ જલશાયી તાકી તુલ્યતા આઈ ક્યોં
 જે નારાયણુ નામોચ્ચારણુતેં અબ્જમિલકોં અજ્ઞાન
 નિવૃત્તિ હોયકેં જ્ઞાન પ્રાપ્તિ ભઈ તાતે પુર્ણપુરૂષો-
 ત્તમ જે શ્રીકૃષ્ણ તે હી આપ હેં યહ સુચન કરત
 ભયે અંતરંગભક્તેં જે વ્રજસુંદરી તિનકું હુ ઇષ્ટ-
 સંપાદનપુર્વકઅનિષ્ટનિવર્તકનિરૂપણુ કરત હે ॥
 ॥ મુજદંડપરસંભવદ્વ્યા ॥ ભુજદંડકો જે આશ્લેષ-
 સમયકે વિષેં સ્પર્શતામાનતેં હી ભય હયાં સંસાર-
 ભય અનેક રીતિકે હરે પ્રપંચવિસ્મૃતિ કરાઈ યાતેં
 ભુજદંડ સ્પર્શરૂપ ઇષ્ટપ્રાપ્તિપુર્વક પ્રપંચસ્મૃતિરૂપ
 અનિષ્ટનિવૃત્તિ સંપાદન કરી ॥ ઓર સાધારણુ
 ભક્તનકું હું પ્રેમાતિશયતેં આપ આલિંગન કરિકેં
 ઉનકે ભય હરત હેં યાહીતેં અભી હુ પાંડુરંગ
 વિકૂલનાથજીકે દર્શનાર્થ જે જાત હેં તેં આલિંગન
 કરિકે ઉનકું મિલન હેં એસી રીત હેં ॥ एवा ॥
 એસે જે સર્વ પ્રકારકે ભક્તનકું સર્વ રીતતેં અનિષ્ટ-

સો થાજના કરી ॥ તાકો ઉઠારહરણ રાજ આસકરન
ખીરખલ ટોડરમેલ પ્રભૃતિ પ્રસિદ્ધ હે ॥ અગ્ર જોડીયા
એસેં કહયો યાતેં યહ સુચન કિયો જો જોસેં રથમેં
ધોડા જોડત હેં સો સ્વામીકી ઇચ્છાસું જુડત હેં
કહુ ધોડા અપની ઇચ્છાતેં નહી જુડત હેં તેસેં
રાજ આસકરનપ્રભૃતિ ભગવદીય હેં તિનનેં રાજકાળ

ધુકતોમન્યેતતત્તવિત્ ॥ ભય પ્રમત્તસ્યવનેષ્વપિરચાદ્યતાસઆસ્તે
સહપદસપત્નઃ ॥ છતેદ્રિયસ્યાત્મરતેર્ધુધરય ગૃહાશ્રમઃકિન્તુકરૈ-
ત્યવદં ઇત્યાદિક ગીના શ્રીભાગવત પંચમસ્કંધાદિ વચનનતેં
સ્પુટ હોત હે યા વાતકો વિશેષ વિવેચન નિબંધ બાલબોધ
ગીતાશ્રીકી વ્યાખ્યા પ્રભૃતિનમેં કિયો હે.

૧ અગ્ર રાજ્યસુખભોગ વે કરત હેં તળ વિનકેં સંસાર-
સક્તિ હોયગી યા શંકાકો નિવારણ ટીકામેં કરત હેં જોડીયા
ઇત્યાદિક અંધસું યાતે કેવલ આપકી ઇચ્છાકો ઉલ્લંઘન ન
કિયો જાવ યાહીતેં આસકરનજી પ્રભૃતિ રાજ્યસુખભોગ કરત
હતે વિનકી આસક્તિ રંચકે હું ન હતી સો સખ જાત
વાતનિમેં સ્પુટ હે

માંગ્યો નહીં આપકી ઈછાતે આપને -યહ અધિકાર
 દિયો ચાહિતે જોડિયા એસે કહયો ॥ અબ યા શીતતે
 સ્વકીયનકું ફલદાતૃત્વ નિરૂપણ કરિકે, સામાન્યજનકું
 હુ આપ ફલ દેત હેં યહ નિરૂપણ કરત હેં ॥ જનહંચાવચ-
 નરનાર ॥ જન સો સામાન્ય મનુષ્ય તામે હુ
 ઉચ્ચાવચ સો ઉચ્ચ હોય ॥ અથવા ॥ નીચ
 હોય તાહુમે સ્ત્રી હોય ॥ અથવા ॥ પુરૂષ
 હોય તાહુકું આપતે જા ફલકી આકાંક્ષા હોય
 સો ફલ વાકું આપ દેત હેં સો હિ વિષ્ણુપુરાણાદિ-
 કનમે ॥ ભૌમાન્મનોરથાન્કામાન્સ્વર્ગિવંદનપદં
 પ્રાપ્નોત્યારાધીતેવિષ્ણૌનિર્વાણમપિચોત્તમં ॥ ઇત્યાદિ-
 સ્થાનમે નિરૂપણ કિયો હે ॥ ૮ ॥ અબ યા
 વિકૃતાવતારમે સખનકું યથાયોગ્ય ફલ દેત હેં યહ

૧ પ્રભુનકી ભકતી કરે તો પૃથ્વીમેકે સખ અપુને મનોરથ
 પ્રમાણે કામ્ય પદાર્થ ઓર સ્વર્ગસ્થ દેવના પ્રજ્ઞતીનકે હુ વંદન
 કરિવે યોગ્ય પરમપદ ઓર પરમમોક્ષ હુ છવ પાવત હે

निष्पद्य करिके और प्रथम अंशावतारते हु आपने
 दोड़ोपकार कियो हे सो निष्पद्य करत हे तहां अते-
 आंशोदलाः पुंसः कृष्णस्तुलगवान्स्वयम् ॥ या
 वाक्यते पुर्णस्वयम् तो श्रीकृष्ण हे तिनके सभ
 अंशावतार हे तम् श्रीविष्णुनाथलने अंशावतारते
 प्रथम दोड़ोपकार कियो यह केसे निष्पद्य करतहो
 यह शंका होन हे ताके निराकरण करत लये
 श्रीकृष्ण श्रीवल्लभाचार्यल श्रीविष्णुनाथल ये तीन
 स्वयम् भासत हे परंतु तीनों ओक हि पदार्थ हे
 यह तीन तुकते निष्पद्य करत हे ॥

आगल अंशें प्रगटिया ते ग्रंथ कह्या बहुवार ॥
 श्रीयशोदाउत्संगलालित पूरण अतिसुकुमार ॥९॥

१ प्रथम रक्त धमे कहुयो हे जो ओर सभ लगवदवतार
 हे ते कितनेक अंशावतार हे ओर कितनेक कलावतार हे
 ओर देवताकृषिप्रभृति हु सभ प्रभुनके अशकलाइय हे
 ओर श्रीकृष्ण हे सो तो साक्षात् आप ही लगवान् हे धतने
 पुर्णपुत्रोत्तम हे.

॥ આગલ ॥ સો પ્રથમ ॥ અંગે ॥ સો બ્રહ્માદિ
 વ્યાસાદિ રૂપને પ્રકટ ભયે સો ॥ વહુવાર ॥ સો
 બોરોત બિરિયાં ॥ ગ્રંથ ॥ જે વેદશાસ્ત્રપુરાણાદિક તે
 કહે ॥ અખ ગ્રંથ કહયા એસે કહયો ગ્રંથ કયા
 એસે નહી કહયો યાતે અનાદિસિદ્ધ જે વેદાદિક
 તિનકો મુખદ્વારા પ્રાહુર્ભાવ કિયો થહ મુચન કિયો ॥
 અથવા ॥ પહિલે અનેક બિરિયાં અપુને અંશનતે
 પ્રકટ ભયે હે તે સમ અવતાર વેદપુરાણાદિ
 ગ્રંથનને કહે હે ॥ અખ વે કોન સો કહન હે ॥
 તત્રીયગોદાઉત્સંગલાલિત ॥ તે સો શ્રુતિ હુ છનકો
 નિરૂપણુ યથાર્થ નહી કર સકત હે તે ત્રીયશોદા-
 છકી ગોદૈમે ખેળવેવારે ॥ અમ યશોદાઉત્સંગલાલિત

૧ યશોદાઉત્સંગલાલિત સો ત્રીયશોદાછને ઉત્સંગ ને
 અપની ગોદી તામે લાલિત નો ખિવાયે એસે પ્રમુદ્ધ પેહી
 દ્વૈતાર્થ દીકામે લિખ્યોહ

એસેં કહ્યો યાતેં પરિચ્છિન્નત્વ નિરૂપણ ભયો
 ઓર ॥ પૂરણ ॥ એસેં કહ્યો યાતેં અપરિચ્છિ
 ન્નત્વનિરૂપણ ભયો ઇતિ દોષ નિરૂપણતેં વિરૂ-
 ધ્વધર્માશ્રયત્વ સ્ફુટ સિદ્ધ ભયો ॥ અથ એસે

૧ ગાદીમે તો છોટો સ્વરૂપ હોય સો હી ખિલાયો જાય
 વ્યાપકસ્વરૂપ કહ્યો ગાદીમે ખિલાયો જાય નહિ યાતેં યશોદા-
 ઉત્તમ જલાગિત યાપદતે પરિચ્છિન્નત્વ સો પરિમિતપનો સુચન
 કિયે.

૨ ઓર પુરણ સો આકાશકી નાઈ પ્રભુ સળ પ્રદ્યાડનકે
 પુરિકેં રહે હેં યાતેં અપરિચ્છિન્નત્વ નો વ્યાપકપનો સુચન કિયે.

૩ જગતમે પરિમિતપદાર્થ હોય સો વ્યાપક નહિ હોય
 ઓર નો પદાર્થ વ્યાપક હોય સો પરિમિત નહી હોય ઓર
 પ્રભુ તો છોટેસ્વરૂપને શ્રીયશોદાજીકી ગાદીમે જેવત હે તો
 હું સર્વત્ર વ્યાપક હે ઓર વાહી સ્વરૂપતે સળ પ્રદ્યાડનકે
 આધર હેં સોહી નિજ ધશાસ્ત્રાર્થ, પ્રકરણમે આન દાંશાભિગ્ય-

જે પુર્ણપુરુષોત્તમ તિનકે લીલાનંદ શ્રીયશોદાજી
 પ્રભ્રિતિ ભક્તનકું પ્રાપ્ત ભયો તામે તો શંકા
 હું નહી હું ક્યોં જે ભગવદ્લીલા સંબંધી
 પદાર્થ સર્વ પુરુષોત્તમરૂપ હોં સો વિદ્વન્મંડનમેં નિત્ય
 લીલાવાદમેં શ્રીવિકુલનાથજીનેં નિરૂપણ કિયો હે
 પરંતુ આધુનિક ભક્તનકું એસેં પુર્ણપુરુષોત્તમ લીલાકે
 આનંદકે અનુભવનકે મનોરથ કેસેં પુર્ણ હોય ઓર
 યહ મનોરથ પુર્ણ ન હોય તો ભક્તિકે વેચ્યર્થ હોય
 યા શંકાકે નિરાસાર્થ કહયો ॥ અતિષ્ઠકુમાર ॥ યાકે
 ભાવાર્થ યહ જે યશોદાઉત્સંગક્ષાલિત એસેં કહયો
 યાતેં શ્રીઅંગઝી સુકુમારતા સિદ્ધ ભઈ તથાપિ અતિ-
 સુકુમાર એસેં કહયો યાતેં આપકે અંતઃકરણ હું અ-

તોતુતત્રપ્રશ્નાંકકોટયઃ યા કારિકાકે વ્યાખ્યાનમે સ્પુટ લિખ્યોહે
 યાંહીતે પ્રભુ વિરુદ્ધધર્માધ્યય હેં પરસ્પરવિરુદ્ધ એસે ધર્મ જે
 શુભ તિનકે આધાર હેં સો હું નિરૂપણ તૃતીયાધ્યાય વાચ્ય તથા
 નિબંધાદિઅધ્યનમેં શ્રીમદ્વાપ્તજીને કિયો હે.

ત્યંત કોમલ છે. યહ મુચન દિયો યાતેં ^૧આધુનિકમ-
કતકું હું. જો શુદ્ધ અંતઃકરણસું પરમ આર્તિ જા
મનોરથથી હોય સો મનોરથ પ્રભુ અવશ્ય ^૨પુર્ણ કરેં
ચેહિ અભિપ્રાય શ્રીવિઠ્ઠલનાથજીને વિદ્વન્મંડનમેં નિરૂ-
પણ દિયો છે યાહીતેં અતિસુકુમાર એસેં કહયો ॥૬॥
અખ વેદાદિકમંથવકતૃત્વ નિરૂપણ કરિકેં તદનુસાર ધર્મ-
વકતૃત્વ નિરૂપણ કરત છે ॥

અનેક ધર્મ કહ્યા પ્રભુજીયેં નિગમને અનુ-
સાર ॥ ગિરિરાજધરનો તાપ ટાલ્યો લક્ષ્મણ-
સુત નિરધાર ॥ ૧૦ ॥

૧ આધુનિક સો યા કાલકે

૨ ભક્તનકો મનોરથ આપ પુર્ણ કરે છે તાહીતેં શ્રી-
સર્વોત્તમજીમે ભકતેઽષ્ટાપુરુષઃ યહ આપકો નામ છે.

॥ અનેક ॥ સૌ નાના પ્રકારકે ॥ ધર્મ ॥ સૌ વેદ
 ધ્યનનાધ્યાપનાદિકે ઓર ગુરુશુશ્રુષાપાંચશાદિકે તથા
 જ્ઞાનમાર્ગીયનકે ધર્મ ઓર ભક્તિમાર્ગીયનકે ધર્મ તે સર્વ

॥ પ્રભુજીયેંકહ્યા ॥ સો પ્રભુનને કહે સો કેસેં કહે સો
 કહત હે ॥ નિગમનેઅનુસાર ॥ નિગમ ને વેદ તાકે
 અનુસાર ધતને જેસેં વેદમેં નિરૂપણે કિયો હે તાહિ
 રીતતેં ધર્મ કહે ઓર તાહી પ્રમાણે આચરણ હું
 કિયે ॥ અળ ધર્મ તો જાકું ફલકી ઈચ્છા હોય સો
 કરે જ્ઞાની નહી કરે સોહિ કોઇને કહ્યો હે નિસ્તે-
 ગુણ્યેપથિવિચરતાંકેવિધિકેનિપેધઃ તાતેં આપકું હું કહુ

૧ યહ સળ ધર્મ પ્રભુનનેં એકાદશસ્કંધમેં તથા ગીતા-
 છમે કહે હેં ઓર ફિર શ્રીગુમાઇજી રૂપસું પ્રકટ હોયકેં
 આચાર્યપનેકેા અંગીકાર કરિકેં વે સળ ધર્મ આપ જીવનકેાં
 કહત હેં સોહી શ્રીભાગવતમે આચાર્યચૈત્યવપુષ્પાસ્વગતિંવ્યનક્રિત
 ઇત્યાદિ સ્થાનમે સુચન કિયો હે.

૨ સત્વ રજ તમ ધન તીન ગુણનતે રહિત ને માર્ગ
 તામેં ચલિવે વારેનકું વિધિ હું કહા ઓર નિપેધ હું કહા અ-
 ધર્મન નિર્ગુણજ્ઞાનવાનકેાં કહુ વિધિનિપેધ નાહી યહ ણાત શ્રી
 ભાગવતાદિકનમેં હું અનેક જગે પ્રસિદ્ધ હે.

ફક્ત ઇચ્છા હોયગી . યા શંકાકે નિવારણાર્થ
 ॥ પ્રમુજીયે ॥ યહ કહયો - તાતે યહ મુચન કિયો
 ને આપ તો પ્રભુ સો સર્વ સમર્થ હે યાતે
 ફક્ત ઇચ્છા નહી હે ॥ અબ યાકો ફક્તિતાર્થ યહ
 ને આપ તો સદા સખ જગતકે હિતાર્થ ધર્મોપદેશ
 કરત હે એર આચરણહુ કરત હે . એર મુખ્ય-
 તાસુ અપુને ભક્તનકે લિયે ધર્મકો આચરણ કરત
 હે યાહીતે સર્વોત્તમભૂમે સ્વદાસાર્થકૃતાશેષસાધનઃ ॥

૧ જે નિર્ગુણજગત હોત હે તે સખ જગતકે હિત કરત
 હે સોહી ગીતાણમે સર્વજુતહિતેરતાઃ યા શ્લોકમે કહયો હે
 એર યાકો રખુટ તાત્પર્ય નિળ ધશાત્રાર્થ પ્રકરણમે નિર્ગુણાત્મ-
 ક્તિરરમાદિ યા કારિકાકે વ્યાખ્યાનમે લિખયો હે તબ આપ
 સર્વ જગતકે હિત કરે તામે કહા આશ્ચર્ય એર પ્રભુનકે
 ધર્માચરણ હુ કેવલ લોકહિતાર્થ હે સો ગીતાણમે નમેપાર્થ-
 રિતકર્તાવ્યં ઇત્યાદિ શ્લોકનતે કહયો હે

૨ અપુને દાસનકે લિયે હી અગ્રેષ સો સખ સાધન શ્રી
 મહાપ્રમુલ આપ કરત હે.

યોર સર્વશક્તિધ્રુવ યહ- આપકે નામ હેં . ॥ અખ
 ॥ ગિરિરાજવંર ॥ જે શ્રીપુરુષોત્તમ તિનકો ॥ તપઘાઝ્યો ॥
 સો સંતાપ મિટાયો એસે કોન ॥ લક્ષ્મણસુત ॥
 શ્રીવલ્લભાચાર્યજી યહ વાર્તા ॥ નિરવાર ॥ સો
 નિશ્ચય હે યોમે સદેહ નાહી ॥ અળ યાકો ફલિ-
 તાર્થ યહ જે આપને ગૃહસ્થાશ્રમકો અંગીકાર
 કિયો તખ આપ શ્રીપુરુષોત્તમ શ્રીવિકૃલનાથજીરૂપતે
 પ્રકટ ભયે તખ શ્રીપુરુષોત્તમકે મનકો તાપ મિટયો
 યોર શુદ્ધભક્તિમાર્ગ આપને પ્રકટ કિયો તાહુતે
 પ્રભુનકો તાપ મિટયો યોર લક્ષ્મણસુત એસે
 કહયો યાતે લક્ષ્મણ ભટજકે મનકો હુ તાપ નિ-
 વારણ કિયો યહ સુચન કિયો ॥ ૧૦ ॥ અખ યા
 રીતસુ તો પુરુષોત્તમત્વ કેવલ શ્રીવિકૃલનાથજીકો

૧ યોર સર્વશક્તિધ્રુવ સો આપ સળ સામર્થ્યયુક્ત હેં
 યાહીતે મુલ ગુકમે પ્રભુ શબ્દ કહયો તો ઉચિત હે .

૨ દીકામે શુદ્ધ ભક્તિમાર્ગ પ્રકટ કરિકે પ્રભુનકો તાપ
 શ્રીમહાપ્રભુને મિટાયો એસે રિખ્યો તાકો તાર્પણ યહ જે

ક્રિયો ॥ અથવા ॥ પોતાતળોરસતળોકન્યોરેલ્હાર ॥
 આપકો રસ જો ભકિતરસ તાકો ઉચ્ચાર સો નિરૂ-
 પણ ક્રિયો યાહીતે સર્વોત્તમહમે ભક્ત્યાચારોપદેશ
 ઓર ભક્ત્યાચારોપદેશાર્થનાનાવાધ્યનિરૂપકઃ ॥ ચે
 નામ હે ઓર ભક્તિદુ રસત્વ તો શ્રીમદ્ભાગવતમે
 પિપ્પનભાગવતરસમાસય ॥ યા સ્થલકેવિષે ઓર
 અન્યત્ર હુ નિરૂપણ ક્રિયોહે ॥ અખ જ્ઞાનકાર્ય
 નિરૂપણ કરિહે સૌંદર્ય નિરૂપણ કરતહે ॥ પોતે ॥
 સો આપ શ્રીવિકૃલનાથજી તે કેસે હે ॥ અંગોઅંગ ॥

૧ શ્રીમદ્ભાગવતુ ભકતીસ પ્રદાયકે ઉપદેશકતા હે.

૨ ભકતીકે ઓર ભકતીમાર્ગીય આચરણુકે ઉપદેશકે વિષે
 શ્રીમદ્ભાગવતુને નિખધાદિકથ ધનમે અનેક વાક્ય વિષે હે
 ઓર અનેક શ્રુતિસ્મૃતિપુરાણુવાક્યકો વ્યાખ્યાન આપને ભાષ્યા-
 દિકથ ધનમે ક્રિયો હે.

૩ શ્રીભાગવતમે કહ્યો હે જો હે ભગવદીયો મોક્ષમે હુ
 ભગવત્પ્રાપ્તિ ભકતીરસકો પાન કરે, ઓર ભકતીકો રસપને
 ભકતકે ભરણુ ભકતીરસત્વવાદ ભકતીમાર્તકે પ્રબ્રતિત્રયનમે
 વિગ્તારસોં નિરૂપણ ક્રિયો હે.

સો અંગઅંગકેવિષે ॥ મુખદગોમા ॥ મુખ ને 'પ્રહ્લા-
 નંદ' ચોર 'ભજનનંદ' તાડું દેવેવારી 'એસી' ને
 અસાદિકશોભા તાડો અંગીકાર કિયોહે ॥ અખ
 સૌંદર્યનિરૂપણ કરિકે સૌંદર્યકે સાર્યથ્ય ગૃહસ્થા-
 શ્રમતે હે તાડો હુ આપને અંગીકાર કિયોહે સો
 નિરૂપણ કરતાહે ॥ સદનઅંગીકાર ॥ સદન સો
 ગૃહ સો ગૃહસ્થાશ્રમ તાડો હુ અંગીકાર કિયો હે

૧ યહ છવ અવિદ્યાસોં છુટિકે અક્ષરપ્રહારે સંગ એકતા
 પાયકે ને મુકતીકો આનંદ અનુભવ કરે સો પ્રહ્લાનંદ
 કહયો જાય.

૨ ચોર અલોકિકભગવદ્ગુપદેહઅં અખંડ ભગવત્સેવાકો
 ને આનંદ હોય સો ભજનનંદ કહયો જાય.

૩ નગૃહ'ગૃહમિત્યાહુગૃહિણીગૃહમુચ્યતે ઇત્યાદિકે સ્મૃતિ
 વચનનતે ગૃહ શબ્દકો ગૃહસ્થાશ્રમ યહ અર્થ લયો ચોર ગૃહ-
 સ્થાશ્રમ અનેક પ્રકારસોં ધર્મકો રક્ષક હે યા વિષયકે કિતનેક
 શાસ્ત્રકે વચન મેને વલ્લભરતોત્રકી ટીકામેં લિખે હેં.

તાકે હું પ્રકાશક હું કેસેં જો 'અજ્ઞાનને' હિ પરગુણેશ્વર્ય
 હુંતે ભયે હું તે જાનતે ઉદ્ભુત હોત હું યહ પ્રકાર
 વિદ્વન્મંડનમે તથા ભાષ્યાદિઅંથનમે નિરૂપણ ક્રિયા
 હે ॥ અથ ઇતનો ફલ તો મર્યાદામાર્ગીયજ્ઞાનીકું
 હું પ્રાપ્ત હોત હે તમ ભક્તનકેં યાતે અધીક પુષ્ટિક્ષ

૧ ભગવાનમે એઇશ્વર્ય વીર્ય યશ શ્રી જ્ઞાન વૈરાગ્ય યહ ૬
 શુભ રહત હે ઓર જીવ હે તે સર્વ ભગવાનકે અંશ હેં તળ
 જેસેં અગ્નિકે અંશ પતંગા હેં તિનમે ઉત્પત્તા પ્રકાશાદિક
 અગ્નિકે ધર્મ રહત હેં તેસેં જીવમેં હુ પ્રજુનકે એઇશ્વર્યવિર્યાદિક
 ધર્મ રહે અહિયેં પરતુ વે ધર્મ જીવમેં રહેં તો દોઇકુ મોહ
 ન હોય તળ સ્પષ્ટિ ન ચલે તાસુ પ્રજુનનેં સ્પષ્ટિ ચત્તાયવેકે ત્રિયે
 જીવમેં અપને એઇશ્વર્યાદિક ધર્મનકો પહિલેંહી તિરેલાવ કરિ
 ત્રિયો ઓર યા જીવકો અવિધા લગાય દીની અળ યહ જીવ
 સદ્ગુરુ કૃપાસેં જળ પાછો પ્રજ્ઞજ્ઞાન પ્રાપ્ત હોય ઓર ભગવદ્-
 ભકતી કરે તળ વિન એઇશ્વર્યાદિક ધર્મનકો કિર આવિર્ભાવ હોય
 યહ સળ પ્રકાર પરાભિધ્યાનાદિ મુત્રનકે સાધ્યમે તથા વિદ્વન્મં-
 ડનાદિ અંથનમે ત્રિષ્યો હે.

કહા હોતહે સો દિખાવતહે ભાગવતરસરાજ ભગવાન
 ને પદગુણુરવર્યવાન પુરપોત્તમ તિનકો રસ ને ભક્તિ-
 રસ તાકે હું રાજ સો પ્રકાશક યાકો ફલિનાર્થ, યહ
 ને યા આખ્યાનકે ગાનતે અજ્ઞાનરૂપ અનિષ્ટ નિવૃત્ત-
 હોયકે જ્ઞાનદ્વારા અલોકિકૈશ્વર્યપ્રાપ્તિરૂપ ફલ પ્રાપ્ત
 હોય એર યાકો અત્યંતવ્યાસંગતે જ્ઞાનકે પરમફલ
 ને પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ સો પ્રાપ્ત હોય ॥ અબ એસો
 પદાર્થ કરિવેકી શક્તિ તુમકું કેસે ભઝ યા શંકાકો
 નિવારણ કરત હે ॥ મક્તજનપદરજપ્રતાપે ॥ ભક્તજન
 ને ભાયલાકોધારીપ્રભૃતિ સખ ભગવદ્દક્ષત તિનકી પદ-
 રજ ને ચરણનકી રેણુ તાકે પ્રતાપતે ॥ અથવા ॥
 ભક્ત હે જન જનકે એસે પુર્ણપુરપોત્તમ શ્રીવિકુલ-
 નાથજી તિનકે પદરજકે પ્રતાપતે ॥ સકલસરિયાંકાજ ॥

૧ પ્રભુનકી ચરણરેણુ હે સો પ્રહ્લાદિકનકે હું દુર્લભહે
 એર સેવોપયોગિ અલોકિકદેહ સિદ્ધકરણુહારી હે સો શ્રી
 ભાગવતમે ધન્યા અદોઅગી આલ્યોગોવિદંધિયજ્ઞરેણુવઃ ॥
 યાનપ્રગ્દેશોરમાદેવીદધુમુમ્ધર્યવનુત્તયે ॥ ચરણુરજઉપારતેયસ્ય-

મળ કાર્ય સિદ્ધ ભયે ॥ અથવા ॥ સકલ ॥ જે સર્વ
કળાયુક્ત શ્રીપુરુષોત્તમ તિનકે ગુણરૂપકે 'વર્ણનરૂપ' જે
કાર્ય તે સિદ્ધ ભયે યાકો 'ભાવાર્થ' યહ જે 'શ્રીપુર્ણ'
પુરુષોત્તમ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી મેરે હૃદયમે' પધારિકે' યહ
કાર્ય કિયો નહીં તો મેરો કહાં સામર્થ્ય ઇનકી કૃપા-
સુંહી મેં કૃતકૃત્ય ભયો ઓર ઇન બારહ તુકનમે
ગુપ્ત રીતિસોં શ્રીભાગવતકે બારહ સ્કંધનકો મુખ્ય
સારભૂત અર્થ વર્ણન કિયોલે યાહીતે' ઇહાં સ્કંધ-

સુતિર્વચ કા. ॥ ચાવૈસસમ્પૂર્ણ તુલસીવિમિશ્રપાદાજ્ઞ રેણુવલ્યધિ-
કાંબુનેત્રી ઇત્યાદિ શ્લોકનમે' નિરૂપત્ય કિયોલે તાતે ટીકામે'
પ્રભુનકી ચરણુરજકો અર્થ કિયો સો હુ યુક્ત હી હે.

૧ અળ ઇન બારહ તુકનમે' શ્રીભાગવતકે ૧૨ સ્કંધનકો
સારભૂત અર્થ કોનસી રીતસોં રહયો હે સો યથાબુદ્ધિ કછુકે
લિખતહુ' પ્રથમસ્કંધ ભાગવતચરણરૂપ હે ઓર વામે' મળ
પ્રકારકે અધિકારીનકિ કાર્યસિદ્ધિ કહી હે ઓર શ્રીભાગવતકી
જગતમે' પ્રવૃત્તિ હુ યા સ્કંધતે ભધ હે કયો જે સુતશોનકા-
દિકનકી કથા યા હી સ્કંધમે' હે એસે' તે પદવંદુ યા તુકમે' -

અરણ્યકો હિ વર્ણન કિયો. ઝોર સકલ જીવનકી દ્વંદ્વનિવૃત્તિ
 હુ કહી ઝોર જગતમેં સુખમકરંદકી વ્યાપ્તિ હુ કહી તાતેં
 પ્રથમસ્કંધકો તાત્પર્ય યા તુકમેં દીખનહે અળ દ્વિતીયસ્કંધ હુ
 અરણ્યરૂપ હે વામેં વિશર્માદિ પ્રકરણનતેં જ્ઞાનકો નિરૂપણ
 કિયો હે સો ઉપનિષદનકે અનુસાર કિયો હે ઝોર મનુષ્યમાત્ર-
 કો શ્રવણકીર્તનાદિભગવદ્ભક્તીકો ઝોર મોક્ષકો અધિકાર કહ્યો.
 હે તેસેં હી ઇહાં દુસરી તુકમેં મોક્ષાદિ સુખમાતા અરણ્યકો
 વર્ણન કિયો. ઝોર સળ જનકે નિઝારાથ નિઝમ રહસ્ય
 વિચાર કહ્યો હે અળ તૃતીયસ્કંધમેં સર્ગકો નિરૂપણ હે ઝોર
 સર્ગકો લક્ષણ શ્રી મહાપ્રભુનનેં અશરીરસ્થવિષ્ણોઃપુરૂષશરીર-
 સ્વીકાર સર્ગઃપહુ ત્રિખંડોહે તેસેં હી તીસરી તુકમેં પ્રલકુલ-
 હરિઅવતરયા પહુ નિરૂપણ કિયો. ઝોર સળકે કારણ હુ આપ
 હે ઇત્યાદિક સુચન કિયો. અળ ચતુર્થસ્કંધકો અર્થ વિસર્ગ હે
 ઝોર વિસર્ગ સો સળ નિત્યકાર્યકો આવિર્ભાવ સો હી ચાથી
 તુકમેં ગુણપ્રકટ વિવિધવિહાર ઇત્યાદિ નિરૂપણ કિયો. અળ
 પંચમસ્કંધકો અર્થ સ્થાન હે ઝોર સ્થાન સો આધાર પ્રભુનકી
 સળજગમેં સ્થિતિ સો હી પાંચમીતુકમેં નિરૂપણ કિયો. હે ઝોર
 સારમેંસાર પ્રભુ કહે તાતેં સ્થિતિર્વૈકુંઠવિજયઃ એ હુ લક્ષણ
 મિલ્યો. અળ ષષ્ઠસ્કંધકો અર્થ પોષણ હે ઝોર પોષણસો અનુ-

અહુ યોર કાર્યકે સિદ્ધિ કે વિચે પ્રભુનકો પ્રવેશ સો હી છટી.
 તુકમે અનુશ્રુકો યોર ચલનવલનાદિકતે ભાવકે પોપણકો.
 યોર દુન્યમે પ્રવેશકો નિરૂપણ કિયોહે અળ સમ્મમઝક ધકો. અર્થ
 ઉતિહુ યોર ઉતિસો વામના સોહી સાતમીતુકમે જમરનકે વર્ણનતે
 અલૌકિકવાસનાકો નિરૂપણ કિયો. યોર વિવાસકે હુ વર્ણન કિયો.
 વસ્તુતાઃજમરનકો વેષમાત્ર હે વે પરમભક્ત હે તાહીતે જો શ્રી
 મહાપ્રભુનને પ્રહ્લાસાનિન પ્રતીતિસિદ્ધયર્થ તત્ત્વાદ્રશલીલાપ્રક
 ર્શનમુતિમહુ નિખયોહે સો હુ દિખાયો યાહીતે સશયપરિહાર
 હુ કહયો. અળ અદ્વમરક ધકો. અર્થ મન્વ તર હે યોર મન્વ તર
 સો મોક્ષોપયોગિ ધર્મ સો હી આઠમીતુકમે નામરમરણાદિ ધર્મ
 કહયો. યોર યાહીતે ભયહારિત્વ હુ કહયો. કયો જો મોક્ષણિના
 ભય સ્વર્ધા મિત્ર નાહિ સો પ્રહ્લાવહી પ્રહુદારણ્યકમે લિખ્યો.
 હે અળ નવમઝક ધકો. અર્થ ઇશાનુકથા હે યોર ઇશાનુકથા
 સો પ્રભુનકો ચરિત્ર ભક્તિ તા પાછ ભક્તનકો ચરિત્ર નિનકો.
 ભગવતપરતા હોયકે અહુતામમતારૂપ સસારકી નિર્વૃત્તિ સો હી
 શ્રીમહાપ્રભુનને પ્રવચોપિ અહુ તામમત રૂપસ્વઇશાનુકથ યા યા
 પ કિતમે લિખ્યોહે સો હી સળ ઇહા સ્વસ્વરૂપઅર્થે યા નોમી
 તુકમે કહયોહે યોર નવમઝક ધકીનાઈ રાજકાર્ય કો હુ વર્ણન
 કિયો. અળ દશમરક ધકો. અર્થ નિરોધ હે સો પ્રભુનને પુર્ણ

અવતાર લોકે જગતમે જાલલીલાપ્રભ્રતિ અનેક ક્રીડા કરિકે
 સખ પ્રકારકે ભકતનકોં પ્રપંચકી વિસ્મૃતિ કરાઇ ;સો નિરોધ
 કહ્યો, જય એ હી તાત્પર્ય દશમી તુકમે, દિખાયો હે
 અખ એકાદશ રકંધકો અર્થ મુકતી હે ઓર મુકતી સો યા
 છવકોં પ્રાકૃત દેહાદિકે સંબંધ છુટીકેં અલોકિક સ્વરૂપકી પ્રાપ્તિ
 સો હી બ્યારમી તુકમે છવનકોં એસો દ્વવ દેકેં શ્રીમહાપ્રભુનને
 ભકતવત્સલ જે પ્રભુ તિનકો તાપ દુર કિયો, યહ વર્ણન કિયો
 ઓર એકાદશરકંધમે પ્રભુનને અનેક ધર્મ કહે હે તાકો
 તાત્પર્ય હુ ઇહાં દિખાયો અખ દ્વાદશ રકંધકો અર્થ આશ્રય હે
 ઓર આશ્રય એસો સર્વ કર્તા જે પ્રભુ તિનકો નામ હે ઓર
 ભકતનકો અખંડ અલોકિક સુખકી પ્રાપ્તિ હોયકે કેવલ પ્રભુનમે
 હી સ્થિરતા સો આશ્રય કહ્યો જય સો હી ઇહાં બ્યારમી તુકમે
 સર્વાંગ શોભામુકત પ્રભુનકાહી વર્ણન કિયો ઓર સુખદપનો
 હુ વર્ણન કિયો ઓર સદન શુદ્ધ તે આશ્રયપનો હુ
 ૨૫૮ કલો ધાહીતેં દ્વાદશરકંધોકત ચતુર્વિધપ્રલયમેં હુ આધાર
 આપહી હે યહ ગુપ્તરીતસેં સુચન કિયો ઓર આપ હી શ્રીભા-
 ગવતરૂપ હોયકેં અપની લીલા જગતમેં પ્રસિદ્ધ કરતહેં સો હુ
 પોતેતેપ્રગટપોતાતણોરસતણોકરયોરેઉચ્ચાર યાતેં સુચન કિયો યા
 પ્રકારતેં યા આખ્યાનમેં બ્યારહરકંધકો નિષ્કૃષ્ટ સારાર્થ હે સો

મેને અંગુલિનિર્દેશરીતસોં ત્રિખેદે ઓર વિશેષજનિવેકી ઇચ્છા
હોમ તો સ્કંધ ૨ અધ્યાય ૧૦ શ્લોક ૧ અત્રસર્ગોવિસર્ગશ્ચન્ધા-
નપોપણુમુતયઃ ઇત્યાદિ શ્લોકનકે શ્રીસુમેધિનીજીકે તથા નિર્જ-
ધકે વિચારતે જાન્યો જાન્યો ઓર મહાનુભાવનકે મુખતે જાન્યો
જાન્યો મેશ વિશેષ ત્રિખિવેકો સામર્થ્ય નાહો.

સંખ્યાએકલાંપદશ્રીભાગવતરસરાજ એસેં કહ્યો ॥
 ॥ અનિષ્ટનષ્ટિસંતુષ્ટશિષ્ટેષ્ટફલદોમુદા ॥ વર્ણિતોવિહ્વલઃ
 શ્રીમાંસ્તુર્યેપન્નતિપુર્વક ॥ ૪ ॥ ઇતિશ્રીમદ્ભાલકૃષ્ણ-
 ચરણેકુતાનશ્રીમદ્ગોવર્દ્ધનગુરુપાદપદ્મપરાગમાપ્તપરમોદ-
 યશ્રીમદ્ગોકુલોત્સવાત્મજજીવનાખ્યેન વિરચિતંચતુર્થા-
 ખ્યાનસ્યવ્યાખ્યાનસંમાપ્તિમગમત્ ॥

૧ અખ ચારીતસોં ગાસ્વામિ શ્રીજીવનજીમહારાજ ચતુર્થા-
 ખ્યાનકો વ્યાખ્યાન કરિકેં યા આખ્યાનકો સંશેપસોં સખ અર્થ
 એક શ્લોકમેં લિખતહેં તા શ્લોકકો અર્થ જે શિષ્ટ અપુને
 ભક્ત હેં તિનકે સખ અનિષ્ટ નિવૃત્ત કરિકેં શ્રીગુંસાંઇજી ઉન
 કો સંતોષયુક્ત કરતહેં ફેર ઉનકી જેસી ઇચ્છા હોય તેસો આજો
 ફલ આપ દેતહેં જોર આપ શ્રીમાન્ હેં ઇતનેં શ્રીભાગવતકે
 પારહરક ધનમેં જેસી પ્રભુનકી અલૈકિકસમૃદ્ધિ વર્ણન કીનીહેં
 તેસી સમૃદ્ધિયુક્ત આપ હેં એસે જે શ્રીગુસાંઇજી તિનકે ચર-
 ણારવિંદકોં વંદન કરિકેં આનંદસોં યા ચોથે આખ્યાનમેં ઉનકો
 વર્ણન કિયો અખ યા આખ્યાનકે અર્થકો ॥ દેહા ॥ ઇહં ચોથે

આખ્યાનહરિ ॥ કેહે મકંધઅનુસાર ॥ નિજજનઅનેહિતટારિસખ ॥
 નિતહિતઅમિતહિદાર ॥ ઇતિ શ્રીમદ્ભક્તસાચાર્યમતવર્તિનામોક્ષ-
 શુભમાતામહાગોસ્વામિશ્રીમજ્જલમયચૈકનનેનવપિતુઃસકાશા-
 દેવસપ્તધનિઘેનપંચનદિધનસ્થામસદ્ગતમજ્જોવર્ધનાશુકવિતાદૃત-
 ચતુર્થાખ્યાનવ્યાખ્યાનટિપ્પણ સંપૂર્ણ ॥

॥ પંચમાખ્યાન ॥

॥ શ્રીકૃષ્ણાયનમઃ ॥ અખ ચતુર્થાખ્યાનમેં શ્રીગુ-
 સાંઘજીકેં સર્વ ભક્તનકું અનિષ્ટનિવૃત્તિપુર્વક ઈષ્ટ
 સંપાદકત્વ નિરૂપણ કિયો ॥ અખ પંચમાખ્યાનમેં
 શ્રીગુસાંઘજીકેં હું સ્વતંત્રમાર્ગભવર્તકત્વ નિરૂપણ
 પુર્વક સ્વરૂપનિરૂપણ કરતહેં ॥ ॥ રાગ સામેરી ॥ ॥
 યા રાગમેં યા આખ્યાનકો ગાન કિયો તાકો તાત્પર્ય
 યહ જે ગોપાલદાસજીકેં શ્રીગુસાંઘજીકે દર્શન નિત્ય-
 રાસ લીલાવિશિષ્ટપુરૂષોત્તમકે ભયે ॥ એર રાસ-
 લીલાકો સમય રાત્રિ હે તાતેં રાત્રિકો રાગ સામેરી
 તામેં યા આખ્યાનકો ગાન કિયો ॥

શ્રીવિઠ્ઠલ સુખકારી નામે નિષ્પાપ થાય નર
 નારી ॥ દુર્ગતિ સકલ નિવારી પ્રગલ્બા શ્રીવ્ર-
 જપતિ રાસવિહારી ॥ ૧ ॥

॥ શ્રીવિઠ્ઠલ ॥ શ્રી જે સ્વામિન્યાદિક તિન કશિકેં

સદા યુક્ત વિહૃત નિઃસાધનજનહિતકર્તા પુરુષોત્તમ
 વે કેસે હે ॥ સુખકારી ॥ નિરવધીઆનંદદાતા ॥ ચે
 હી અભિપ્રાય પ્રહલવધીઉપનિપદમે' નિરૂપણ કિયો
 હે ઓર સદાસ્વામિન્યાદિકકરિકે' યુક્તત્વ હુ યાહી
 ઉપનિપદમે' 'મોદ પ્રમોદકું' પક્ષત્વનિરૂપણ કરિકે'

૧ નિઃસાધન સો ધર્માદિકસાધનકે બલસુ હમ જરૂર તરેંગ
 યા રીતકો સાધનકો અભિમાન છુનકું નહોય તે નિઃસાધન
 એસે જનનકે હિતકારી પ્રભુ હી હે' સો હી શ્રોભાગવતદ્વિતી-
 યરક'ધમે' અનુદ્યાપૃત'નિશિશ્યાનમતિશ્રમેણુલોક વિકુ'ંઠમુખને-
 વ્યતિગોકુલ'રમ ઇત્યાદિ શ્લોકનમે' કહોહુ ઓર સામવેદકે કેનો
 પનિપત્તમે' હુ યહ બાત કહીહે.

૨ વા ઉપનિપદમે' પ્રભુનકો પક્ષિરૂપસુ' નિરૂપણ કિયોહે
 તામે' મોદ જે'વનોપક્ષ કહ્યો હે' સો દક્ષિણભાગરથસ્વરૂપહે
 ઓર પ્રમોદ બાયોંપક્ષ કહ્યોહે સો વામભાગરથસ્વરૂપ હે ઓર
 જેસે' પક્ષીકે દોય પક્ષ વાસોં ભિન્ન નહિ હે' ઓર પક્ષીકી
 ગમનાદિકક્રીડા પક્ષકે આધારસોં હોતહે તેસે' પ્રભુનતે' ચે દોય

સુચન ક્રિયોહે ॥ અળ નિરવધીઆનંદ કોન પ્રકારસું
 દેતહેં સો કહતહેં ॥ નામેનિષ્યાપયાનરનારી ॥ નામ
 ને શ્રીવિકૃલ એસો નામ તાતેં નરનારી ॥ સ્ત્રી-
 પુરૂપમાત્ર નિષ્યાપ સો પાપરહિત હોતહેં નરનારી
 એસેં કહયો તાતેં યહ સુચન ક્રિયો ને મર્યાદામે
 તો બ્રહ્મજ્ઞાનખિના પાપ નહી નિવૃત્તહોય ઓર બ્રહ્મ-
 જ્ઞાન બ્રાહ્મણવર્ણખિના ઓર પુરૂપવ્યક્તિખિના નહી

સ્વરૂપ સિદ્ધ નહિ હે ઓર પ્રભુનકી સળ કીડકે પ્રયોગક
 હે યા બાતકો વિશેષ વિવેચન મેને વા ઉપનિષદકે વ્યાખ્યાનમે
 ક્રિયોહે.

૧ ઉપનિષત પઠિવેકો અધિકાર બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય ધન
 ત્રીન વર્ણકું હે સ્ત્રી શુદ્રનકું નહિ તાતે ઉપનિષતકે શ્રવણ
 મનનાદિકતે ને બ્રહ્મજ્ઞાન હોનો સો ત્રીન વર્ણ કો હી હોય
 ઓર પુરાણાદિકકે અનુસારસો બ્રહ્મજ્ઞાનમે તો સ્ત્રીશુદ્રનકો હુ
 અધિકાર હે સો પ્રમાણસહિત મેને સત્સિદ્ધાતમાર્તદમે લિખ્યો
 હે પરંતુ અળ કલિયુગમે તો બ્રાહ્મણ ઓર શુદ્ર ચે દોય હી
 વર્ણ હેં તાતે ટીકામે કેવલ બ્રાહ્મણ લિખ્યો

૨ વ્યકતી સો શરીર ઇહા જનનો

હોય ચાહીતે મુચુકુંદરાજાને આહાણુજન્મ ભયેપીછે
 મોક્ષ ભયો ॥ ચોર આપ શ્રીગુસાંઈજી તો પુષ્ટિ
 પુરુષોત્તમ હે તોતે આપકે નામોચ્ચારણુમાત્રતે હી
 સ્ત્રીપુરુષાદિ સખનકેં નિષ્પાપ કરતહે ॥ યહ વાર્તા

૧ અળ મુચુકુંદ રાજાકેં વા જન્મમે મોક્ષ પ્રશ્નને ન
 દિયે ચોર કહી જો દુસરે જન્મમે તુ અહાણુ હોયકેં મોક્ષકુ
 પ્રાપ્ત હોયગે સો શ્રીભાગવતદશમસ્કંધમે કહ્યોહો અધ્યાય ૫૧
 ૨થે ૬૫ જન્મન્યનંતરેરાજનમર્વશુતસુહૃતમ । શ્રુત્વાદિજવ
 રસ્તવ વંમાશુષેધસિ કેવલમ્ ચા શ્લોકમે .

૨ મળનકે નો ચારો વર્ણનકે નિષ્પાપ કરતહે કયો
 જો શક્તકે અધિકાર સખવર્ણનકે હે સો ગીતાજીપ્રભૃતિનમે
 આહિપાર્થવ્યપાશ્રિત્યયેપિશુઃપાપયોનમ, । શ્રિયોર્નંદ્યાસ્નધાગ્રુદ્રા-
 રતેપિયાતિપરાનતિ । કિંપુનર્થાહાણુ પુણ્યાજાનારાનર્પયોડ્મવા
 ઇત્યાદિ પ્રલોકનમે કહ્યો હે

અજ્ઞમિલેઆખ્યાનમેં સ્પષ્ટ હે ॥ અખ નામોઆ-
રણુમાત્રતેં પાપે નિવૃત્ત બયે સો કેસેં જનપડે
તાકો ચિન્હ કહતહેં ॥ ॥દુર્ગતિસકલનિવારી ॥ દુર્ગતિ
જે દુઃખ તે સખ નિવારે યાકો ભાવાર્થે યહ જો
દુઃખ હે સો પાપકો ફલ હે ॥ ઓર પાપાપુર્વ
અદૃશ્ય હે તાતેં જખ દુઃખ નિવૃત્તિહોયકેં અલૌકિક-

૧ મહાપાપી અજ્ઞમિલનામા ગ્રાહ્યજુકો અંત્યસમેં નાનાય-
જુનામ લિયે તેં ઉઠ્ઠાર બયો સો કથા શ્રીભાગવતકે પઠ્ઠરક ધમે
પ્રસિદ્ધ હે.

૨ નિષિદ્ધ કામ કિયે તેં કરિવે વારેકોં અપુર્વ સંસ્કાર
લગત હેં તાકોં પાપ કહત હેં ઓર શાસ્ત્રવિહિત આછો કામ
કિયે તેં જો અપુર્વ સંસ્કાર લગત હેં તાકોં પુણ્ય કહત હેં
યહ જાત પુર્વમીમાંસામેં પ્રસિદ્ધ હે ઓર પાપ પુણ્ય દોઉનકો
ચિન્હ શરીરમેં કછુ દીખત નાંહી પરંતુ શુદ્ધીમેં ફરક પડે
ઓર આચ્છો શુરો ફલ હોય તખ માલુમ પડે તાતેં દીકામેં
પાપાપુર્વઅદૃશ્ય હે યહ લિખ્યો સો ચુકત હે

સુખ યા લોકમેં મિલે તળ બનનો નો પાપ નિવૃત્ત
ભયે ॥ યે અનુભવ બપેં શ્રીગુસાંઈજી કૃપા કરતહે
તાકેં સ્પષ્ટ હોતહે તાતેં દુર્ગતિસકલનિવારી એસેં
કહયો ॥ એસે પુષ્ટિકાર્ય કરિવેકે લિયે અંશાવતાર
નહી ભયો નિત્ય લીલાવિશિષ્ટપુર્ણપુરૂષોત્તમહી પ્રકટે
સો કહતહે ॥ પ્રગટ્યાશ્રીવ્રંજપતિરાસવિહારી ॥ શ્રીયુક્ત
ને વ્રજ તાકે પતિ ઓર તહાં અનેક ભક્તસંહિત
રાસવિહાર કરિવેવારે પ્રકટ ભયે ઓર વ્રજકેં શ્રી
યુક્તત્વ તો શ્રીમદ્ભાગવતમે ॥ તંતઆરન્યનંદસ્યવ્રજઃ

૧ શ્રી ને લક્ષ્મીજી તિનકનિકે સહિત ઓર ટીકામેં અ-
નેકભક્તસહિત વિહાર કરિવેવારે એસે કહયો તાતેં શ્રી ને
સ્વામિન્યાદિક તિનકે વ્રજ ને સમુહ તિનકે પતિ એસો હું
અર્થ યા પદકે હોતહે સો સુચન કિયો

૨ પ્રભુ પ્રકટ ભયે તાદિનતે હી નંદરાયજીકે વ્રજ સર્વ
સમૃદ્ધિયુક્ત ભયો ઓર પ્રજનકે નિવાસતે તથા અપુને ઉત્તમ-
ગુણુનતે લક્ષ્મીજીકે કૌંકારથાન ભયો યા દશમ સ્કંધપંચમા-
દયાયમેં કહયો હે.

સર્વસમૃદ્ધિમાન્ । હરેર્નિવાસાત્મગુણૈરમાકીડમભુન્નૃપ ॥
 ત્રયતૈર્દિરાશશ્વદ્વત્રિ ॥ ઇત્યાદિક સ્થાન મેં નિરૂ-
 પણ કિયોહો ॥ અથવા ॥ શ્રીવિઠ્ઠલ ॥ જો પુર્ણ-
 પુરૂષોત્તમ તિનકે ॥ નામે ॥ સો ભગવન્નામરૂપ વેદ
 તાતે ॥ અબ વેદતે તો અધ્યયનપુર્વક સુત્રભાષ્ય-
 દ્વારા શાબ્દજ્ઞાન હોય ફેર મનનનિદિધ્યાસનતે નિ-
 પ્પાપ હોય સો અવિદ્યાસંબંધ છુટિકે અક્ષરબ્રહ્મ-

૧ ચોર ગોપિકાગીતમે ગોપિકાનને ઠહયોહો હે પ્રભો
 આપ પ્રકટ બચે તાહીતે યા વ્રજમે સદમીજી સદા વહતહે.

૨ શાબ્દજ્ઞાન સો પ્રભુનકી પશૈક્ષતા રહિકે અંધનદ્વારા ય-
 ધાર્થજ્ઞાન જો પ્રભુનકે થહ સ્વરૂપ હે

૩ પહિલે તો વેદગીતા બ્યાસસુત્ર શ્રીભાગવતદ્વારા તથા
 સુજોષિન્યાદિકઅંધદ્વારા ગુરૂનકે સુખતે પ્રભુનકે સ્વરૂપકો શ્ર-
 વણ કરે તા ખીછે મનન સો વિચાર કરિકે ફેર નિદિધ્યાસન
 સો ધ્યાન કરે તબ વારોં પ્રભુનકે સાક્ષાત્ દર્શન હોય સો બ્રહ્-
 મારૂપકાદિકે ઉપનિષદનમે લિખ્યોહો.

કહ્યો તાતેં યહ સુચન કિયો જો જોસેં પતિ સ્વાધી-
 નપતિશ સ્ત્રીકો ત્યાગ નહી કરે તેસેં પ્રભુ હુ ક્ષણ
 માત્ર મજકો ત્યાગ નહી કરેં યાહીતેં સ્વલીલાધામ-
 સહિત પ્રભુ હૃદયમેં પ્રકટેં યહ વાત સિદ્ધ ભઈ
 અબ યા રીતતેં યાલોકમેં ચેહી દેહ અલૌકિક હોયકે-
 છવ અલૌકિકસુખકો અનુભવ કરે ફેર યાલોકતેં પર-
 લોક જાય તખ વાકે સંગ પ્રભુ ॥ રાસવિઠારી ॥
 ગસાદિકવિહાર કરેં યહ સખ પ્રકાર બ્રહ્મવક્ત્રી કઠવક્ત્રી-
 પ્રભૃતિ ઉપનિષદનમેં કહ્યોહે ઓર ફલાધ્યાયચતુર્થ-
 પાદકેભાષ્યમેં હું યહ સખ વિવેચન કિયોહે ॥ અબ

૧ શ્રીમજપતિ કહ્યો તાતે જોસેં મજશબ્દતે હૃદ-
 યમેં ધાગસહિત પ્રભુનકો આવિર્ભાવ સુચન કિયો તેસેં
 હી શ્રીશબ્દતે સ્વામિન્યાદિ સહિત પ્રભુનકો આવિર્ભાવ
 સુચન કિયો.

પુરુષોત્તમ નો 'નિત્યસર્વલીલાવિશિષ્ટ' હેં સો 'વેદમે' નિરૂપણ કિયોહેં તો હું ઇલાં રસવિહારી એસેં કહ્યો તોડે અભિપ્રાય યહ જો સંપુર્ણશૃંગારરસકો અનુભવ રાસલીલામે' હે ક્યોં જો શૃંગારરસ દ્વિહલાત્મક હે ॥
 પુર્વ 'દલ સંયોગ ઉત્તરદલ વિપ્રયોગ સો દોઈ દલ પુર્ણ' રાસલીલામે' હે વાકો છવકોં અનુભવ કરાવેં

૧ જા સ્ત્રીકો પતિ વાકે આધીન હોય તોડોં સ્વાધીન-પતિકો કહતહેં જેસે વહુ પતિ વાકોં કળ હું છોડે નહિ તેસેં પ્રભુ હું પ્રજાકે આધીન જેસે હેં તાતો કળ હું પ્રજાદેશકોં છોડત નહિ સો હી શ્રીભાગવતાદિપુરાણનમેં મથુરાભાગવાન્યત્રનિત્ય-સન્નિહિતોહરિઃ ઇત્યાદિશ્ચલનમેં રૂપક કહ્યોહેં.

૨ નિત્ય એસી જે સર્વ લીલા તિનકરિકેં વિશિષ્ટ સો સહિત એસેં આગેં હું જહાં ટીકામેં વિશિષ્ટશબ્દ આવે તહાં સહિત એસો અર્થ જાનનો.

૩ પુર્વદલ સો પેહોલો ભાગ જોર ઉત્તરદલ સો દુસરો

हे' यह, प्रकार सध्या. आनंदमयाधीकरणके द्वितीय
 वर्णक्रमे श्रीगुमांडलने स्पष्ट निरूपण किया है ॥
 अथ या सध्या तुकडे इति। यह जो श्रीगुमांडल
 पुष्पपुष्पोत्तम हे' लवणे' कृपा करिके' पुष्टिमोक्ष
 हेतवे' ॥ १ ॥ अथ हवीलवनके, पुष्टिमोक्ष हेतवे'
 यह निरूपण करिके' आसुरप्रवर्तितमतके आपने भ
 न दिया सो निरूपण करतहे' ॥

मायिकमत जेणे खंड्यो भक्तिमार्ग जेणे बहु
 पेरे मंड्यो ॥ उत्पथजन सरे वंड्यो मूरख ह
 तु कुगुब्ध वितंड्यो ॥ २ ॥

१ व्यासमुनिने' प्रथमाध्यायके प्रथमपादमें आसुरप्रवर्तित
 आनंदमयाधीकरण के ताके' अक्षतरुमुं श्रीमहाप्रभुने व्या
 ख्यान किया है और दूसरी तरुमुं श्रीगुमांडलने व्याख्यान
 किया है सो इसरीवर्णक कह्यो जाय ।
 पुष्टिमोक्ष सो पुष्टिमागीय मोक्ष आदिभूति' कृपामे-
 वसेयः । अथ हवीलवनके' इत्यादि स्थलमें श्रीमहाप्रभुने जो
 साधुव्यभिक्ति कही है सो.

॥ માયિકમત ॥ સો માયાવાદિકો મત તાકું જનને
 ॥ મંડયો ॥ સો વાકો ખંડન કિયો, ઓર ભક્તિમાર્ગ
 કો ॥ વહુપેરે ॥ સો જોહોત પ્રકારતે, ॥ મંડયો ॥ સો
 વાકો મંડન કિયો ઓર ॥ ઉત્પત્તિ ॥ જો વેદબ્રાહ્મ
 ઐશ્વાદિકમત તિન મતનકી વૃદ્ધિકરનહારે લે ॥ જન ॥
 સો મનુષ્ય તિનકો ॥ મંડયો ॥ સો વિનકું દંડ દિયો
 વિનકો કહો દંડ દિયો સો કહતહે ॥ મુરખહેતુ ॥

૧ જો મતમં વેદકો પ્રમાણ ન માન્યો હોય સો મત
 વેદબ્રાહ્મ કહ્યોજાય ઓર જોદ બ્રાહ્મમતવારે મનુષ્યનકે સંગ
 જોલિવેકો હું અત્યંત દોષ લિખ્યોહો તાતે અસ્મન્માર્ગીયવૈષ્ણુ-
 વનકે કળહું રંચ હું વેદકો અપમાન સર્વથા ન કરનો.

૨ જોશ્વાદિક યા આદિશબ્દતે જૈન્ય ચાર્વાક કાપાલિક
 શાક્ત વામમાર્ગીય કૌલ ઇત્યાદિક વેદનિંદકમતનકો પ્રહુણ
 કિયો વે સજ વેદકું તથા પ્રભુનકું નહિ માનતહે ઓર અત્યં-
 તવ્યલિચારાદિકદુરાચારકરિકે યુક્ત હે તાસો આપને માર્ગતે
 અત્યંત વિરૂદ્ધ હે.

મુરખ જે . મુરખપનનો અજ્ઞાનતાકે હેતુ એસે જે ॥
 ॥ કુશદ્ધ ॥ સો કુસિતકલ્પના જનમે હે એસી વિ-
 નશી અંતરૂપ વાણી તાકોં ^૧ વૈદિકમતાનું સારયુક્તિનતે
 ॥ વિંતડયો ॥ સો વિંતડા હે એસે ^૨ સ્પષ્ટ સ્થાપન
 કિયો ॥ શંકા ॥ યહ સંખ કાર્ય તો શ્રીવક્ષભાચાર્ય-

૧ મુરખ શબ્દકો ભાવપ્રધાનનિર્દેશ માનિકે મુરખપનો
 એસો અર્થ કિયો.

૨ વૈદિકમત સો વેદમે જે પ્રતિષ્ઠાન કિયોહો મો મત
 નાકી અનદ્રુત પડે એસીયુક્તિનતે હી શ્રીમદ્ભાગવતને પરમ-
 તમે ખંડલુ કિયોહો કયો જે વેદકો ૧ થ હુ વિશેષ શ્રીમદ્ભાગ
 વતનકુ સદા નહિહે એર આપનો માર્ગ સળવેદકે આધારમે
 હી હે.

૩ વિંતડા સો આપનો કણ્ઠવી એક સિદ્ધાંત ન માનિકે.
 પ્રમાણુરહિત કુંઠા વાદ કરનો.

જીનેં પ્રથમ હી કિયોહે તખ ઇનને ફેર ક્યોં કિયો ॥
 ॥ પ્રચ્ચત્તર ॥ તેને કહી સો ઠીક હે પરંતુ યાકો કારણ
 યહ હે જો શ્રીવલ્લભાચાર્યજીનેં શ્રીગુસાંઈજીકો હુ સ્વ-
 તંત્રતાતેં આચાર્યત્વ ભુતલમેં પ્રસિદ્ધકરિવેકેલિયેં જો
 જો અંશ રાખ્યો સો સખ શ્રીગુસાંઈજીનેં પુર્ણ કિયો
 યાતેં યા તુકમેં નિરૂપણ કિયો સો યુક્ત હે ॥ ૨ ॥
 અખ 'અવતારકાર્ય નિરૂપણ કરિકેં આપકે મુખ્ય સ્વ-
 રૂપકો નિરૂપણ કરતહેં ॥

વદન સુધાકર જોતેં વચન સરસ રસ રાસ ઉદ્યોતેં ॥
 નવજલધનવપુ પોતેં ભક્તિસરસ કીધાં પ્રભુ
 હોતેં ॥ ૩ ॥

૧ અવતારકાર્ય ત્રે બેદબાહ્યમતખ ડન કરિકેં ઓર વેદ-
 પ્રતિપાદિત સ્વમાર્ગ પ્રકટ કરિકેં સખજીવનકો ઉદ્ધારકરનેા
 યાહીતે કીર્તનનમેં ચહુભુગબેદબાહ્યનપ્રતિપારયો ઇત્યાદિ ગાયોહે
 ઓર શ્રીસર્વોત્તમજીમે હુ વેદપારગ; યહ આપકો નામહે

॥ વદનમુધાકરજોતે ॥ વદન જે શ્રીમુખ સો 'જોતે'
 સો પ્રકાશતે' ૧ સુધાકર જે ચંદ્ર તાજેસોહે ઓર ચંદ્રતે
 જેસે સુધા સવતહે તેસે વદનસુધાકરતે હું ॥ વચન
 જ્યોતે ॥ સો ગ્રંથરૂપવચન નિકસતહે ॥ અખ સુધા
 તો રસપદાર્થ હે તેસે વચન હું હે સો, કહતહે
 ॥ સરસરસરાસ ॥ સરસ સો સખતે ઉત્તમ ॥ અથવા ॥
 શૃંગારાદિસર્વરસસહિત એસે જે પુરુષોત્તમ તિનકો
 રસ જે ભક્તિરસ તિનકે રાસ સો રાશિ સમુહ તારૂપ
 વચન હેં યાકો ભાવાર્થ યહ જે આપકે વચન
 શ્રવણમાત્રતે જીવનકો ભગવદ્દક્ષિ ઉત્પન્ન હોતહે

૧ જ્યોતિઃ યા શબ્દકો જોત એસો અપખ શ હોતહે
 તોતે ટીકામે જોતે સો પ્રકાશતે એસો અર્થ કિયો ઓર કિત-
 નીક ટીકાનને જોતે સો સુખચંદ્ર દેખેતે એસો હું અર્થ
 કિયોહે.

૨ સુધા સો અમૃત તાકો આકૃત સો રથાન ચંદ્ર અથવા
 સુધા સો અમૃતરૂપ હેં કર સો કિરણ જાકે સો સુધાકર
 કહિયે ચંદ્ર.

॥ અખ શ્રીમુખકેં ચંદ્રકી ઉપમા દીની તાતેં યહ
 સુચન કિયો જો જોસેં ચંદ્ર દર્શનમાત્રતેં સુચકો તાપ
 મિટાવે અંધકારમિટાવે શીતલતા કરે આપકી સુધાતેં
 આપધીનકો પોપણકરે તેસેં આપહું મુખચંદ્રકે દર્શનમાત્રતે
 વિપ્રયોગકો તાપ મિટાવતહેં અજ્ઞાનરૂપ અંધકારમિટાવત
 હેં ઓર વચનામૃતતેં ભક્તજનનકો પોપણ કરતહેં અખ
 યા રીતસેં તો આપકો ગૌરવર્ણ હોયગો યા શંકાકો
 નિવારણ કરતહેં ॥ નવજલ્લબનવપુષ્પોતેં ॥ શ્રીમુખ તો
 ચંદ્રજોસો હે ઓર પોતેં સો આપ સો કેસેહે
 નવજલ્લબનવપુ નવ સો નવીન એસો જો જલ
 કરિકેં પુર્ણ ધન, સો મેઘ તો જોસો શ્યામ હે વપુ
 સો શ્રીચંગ લુનકો ॥ જોસેં ધન આવતેંહી રસ-
 વૃષ્ટિ કરતહે તેસેં આપ હું કરતહેં યહ સુચન
 કિયો ॥ અખ આપ કોનસે રસકી વૃષ્ટિ કરતહેં સો
 કહતહેં ॥ મક્તિસરસકીધામમુહોતેં ॥ હોતેં સો પ્રકટ
 હોયકેં ભક્તિતેં સખદૈવીજીવનકું સરસ કિયે યાતેં
 ભક્તિકું રસત્વ ઘોતન કિયો ભક્તિકું રસત્વ તો
 પ્રથમાખ્યાનવ્યાખ્યાનમેં નિરૂપણ કિયોહે ઓર ધનકી

ઉપમાડો ભાવાર્થ હું લિખ્યોહો ॥ ૩ ॥ અથ ભ
કૃતનડોં ભક્તિરસતેં 'સરસ ડેનરીતતે કુડે હે સે
નિરૂપણ કરતહું' ॥

ભક્તિપક્ષ દૃઢ કીધો વચનસુધાંગસ જન શ્રુતિ
પીધો ॥

અર્થ સકલ જનોં સીધો તે લીલામાહે તાર્ણાને
લીધો ॥ ૪ ॥

॥ ભક્તિપક્ષ ॥ સો ભક્તિમાર્ગ તાકાં ॥ દૃઢકીરી ॥

૧ સરસાકિયે સો ભક્તિ દેકે સખનતે ઉત્તમ કિયે અથવા
ભક્તિરસમસહિત કિધે ઓર યાતુકમે પ્રભુ હોતે યા જગે
પ્રભુ હો તે જોને હું પદ કરતહો અથ યા તુકડો સુગમ
અન્વય ॥ હે પ્રભુ નવીનસજ્જભેઘરયામરવરૂપ એસે જે આપ
તિનને અપને મુખવદ્રકી જોતતે અથવા દર્શનતે ઓર
ભક્તિરસરાશિરૂપ અપુને વચનકે પ્રકાશતે સખ દેવી જીવનકો
ભક્તિ કરિકે સરસ કિયે

સો ગ્રંથનદારા દૃઢસ્થાપન કિયો ઓર ભડતનકે દૃઢ-
 થમે હુ દૃઢ સ્થાપન કિયો સો કેસે કિયો સો
 કહતહે ॥ વચનમુવારસ ॥ વચનરૂપી જે સુધારસ
 સો અમૃતરસ સો ॥ જનશ્રુતિપીઘો ॥ જન જે ભ-
 ક્ષાજન તિનને શ્રુતિ જે જ્ઞાન તિનતે પીધો સો
 પીધો ઓર વે વચન કેસે હે ॥ અર્થસકલજેનોસિધો ॥
 અર્થ જે શબ્દાર્થ વાક્યાર્થ સો જનકો સીધો સો
 સરલહે યાતે જીવકો શ્રવણમાત્રતે બેગ બોધ હાય
 ॥ અથવા ॥ આપકે વચનામૃત વેદરૂપ હે વે કેસે
 હે ॥ અર્થસકલજેનોસીધો ॥ જોકો અર્થ સમ્ય સીધો
 સો સિદ્ધ હે નિત્ય હે વેદકો સિદ્ધાર્થવાદિત્વ તો પુર્વ
 મામાંસાભાષ્યાદિકનમે શ્રીવલ્લભાચાર્યજીને નિરૂપણ
 કિયોહે અથવા ॥ અર્થસકલજેનોસીધો ॥ જેનો સો
 જાને આપકે વચન સુને તાકો અરથ સો મનોરથ

૧ સિદ્ધાર્થવાદિત્વ સો વેદમે જે ચત્તાદિકપદાર્થ કહેહે
 તે સંગ નિત્ય હી હે.

સકલ સો સખ સીધો સો સિદ્ધ ભયો અખ કહો
 મનોરથ સિદ્ધ ભયો સો કહતહે ॥ તેલીલામાઢતાળીને-
 લીધો ॥ તે સો જાને વચનામૃત સુને સો જન
 લીલામાહે તાણીને લીધો લીલા જો નિત્યસીસા
 તામે ખેંચિકે લિયો અખ જીવ તો અજાની હે
 પુષ્ટિમોક્ષકો સ્વરૂપ જાને નહીહે તખ બાકી ઇચ્છા
 કહાંસુ ઠરે પરંતુ આપ એસે કૃપાલુ હે સો વાકો
 ઉપદેશ કરિકે વા લીલામે અંગીકાર કરતહે થહ

૧ ખેંચિકે લિયો એસે કહયો વાકો અભિપ્રાય થહ જો
 જો મનુષ્ય અતિદુર્ગમકુવામે અથવા સમુદ્રમે ગિરિપટે મો
 અપુને સામર્થ્યતે નિકાસસકે નહિ જોર વાકો હસરે કોઇ
 સમર્થ ખેંચિકે નિકારે તખ નિકમે તેસે જીવ હુ ગૃહરૂપ
 અધકુપમે પડેહે સંસારસમુદ્રમે મગ્નહે વે અપુને સાધનતે
 તરિકે એસે નાંહી તિનનિસાધનજીવનકો અપુને કૃપાજાતે
 આપ અંગીકાર કરતહે ચેહી અભિપ્રાય શ્રીભાગવતમે ગૃહાં-
 ધકુપેપતિતજીવમુકબંધુરુકલ્પધારે ઇત્યાદિ રથજમે કપુટહે
 સો હી અભિપ્રાય ટીકામે હુ દિખાયોહે

સુચન કરિવેકું હી તાણીને લીધો એસેં કહયો યા
 તુકડો ફલિનાર્થે યહ જો ભક્તનકોં ભક્તિમાગકો
 દૃઢ ઉપદેશ કરિકેં નિત્યલીલામેં વિનકું અંગીકાર
 કરતહેં ॥ ૪ ॥ અબ નિત્યલીલામેં અંગીકાર જકોં
 કરતહેં તાકોં કહા કહા ઉત્તમ દ્વન્ન મિલત હેં સો
 નિરૂપણ કરતહેં ॥

॥ ઢાલ ॥

જેલીલામાહેં અંગીકરિયો તે નો સકલતાપ
 નિસ્તરિયો ॥

જેનેં વિઠ્ઠલનાથવિચારે તેનેં પ્રગટ પદારથ
 ચારે ॥ ૫ ॥

॥ જે ॥ સો જો ભક્ત લીલામેં ॥ અંગીકરિયો ॥
 સો અંગીકૃત ભયો તાકો ॥ સકલ ॥ સો સખ
 તાપ ॥ નિસ્તરિયો ॥ સો નિવૃત્ત ભયો અબ
 ॥ જેનેં વિઠ્ઠલનાથવિચારે ॥ જેનેં સો જકું વિઠ્ઠલનાથ
 સો પુર્ણ પુરૂષોત્તમ તે વિચારે સો યહ મેરો હે

એસેં વિચારે ॥ તેને ॥ સોં તાકું ॥ પ્રગટપદારથચારે ॥
ચારે પદારથ સો ચતુર્વિધપુષ્ટિમાર્ગીયપુરૂષાર્થતે પ્ર-
ગટ સો પ્રત્યક્ષ પ્રાપ્ત હોય સોઇ વૃત્તાસુર ચતુર-
શ્લોકીકી વ્યાખ્યામે પુષ્ટિમાર્ગેહરેદાસ્યંધર્મોર્થિહરિરે-

૧ શ્રીભાગવતમે પદ્મસ્કંધકે ચારમે અધ્યયનમે અહુંહરે-
તવપાદેકમુલ ઇત્યાદિ છેલે ચાર શ્લોક હેં સો વૃત્તાસુરચતુર-
શ્લોકી કહાવતહે તાકી ટીકામે મમેત્તમ યા શ્લોકકે વ્યાખ્યાન-
મે પુષ્ટિમાર્ગેહરેદાસ્યંધર્મ કારિકા હે યાકા અર્થ પુષ્ટિમાર્ગમે
પ્રભુનકા દાસ ભાવસો હી મુખ્યધર્મ હે ઓર પ્રભુહી મુખ્ય
અર્થ હે ઓર પ્રભુનકે દર્શનાદિકનકી ઇચ્છા સો હી કામ હે
ઓર સર્વાત્મભાવસો પ્રભુનકા સાક્ષાત્સંબંધ સો હી મોક્ષ હે
યહ પુષ્ટિમાર્ગીય ચાર પુરૂષાર્થમેસુ વૃત્તાસુરચતુરશ્લોકીમે એક
એક શ્લોકમે એક એક પુરૂષાર્થકો નિરૂપણ હે ઓર યા
વ્યાખ્યાનમે હુ ભક્તિપદ્મદ્વકીધો યા તુકમે પહિલે ભક્તિ-
પદ્મકી દ્વદતાસુ દાસભાવરૂપધર્મ સુચન કિયો ઓર વચન-
સુધારસજન શ્રુતિપીધો ચાતે આપકે વચનામૃત અવલુતે ભક્ત
પ્રભુનકા હી સર્વસ્વકરિકે માનતહે ચાતે અર્થ પુરૂષાર્થ

વહી ॥ કામોદરેદિદૃક્ષેવમોક્ષઃ કૃષ્ણસ્થયેત્કુવમ્ ॥
 યા રસોદમેનં નિરૂપણ ક્રિયોદે યા તુકેદા કલિતાર્થ
 યહ જ્ઞે જ્ઞકેનં નિત્યલીલામેનં અંગીકાર કરતાહે તાકે
 સખ અનિષ્ટ નિવૃત્ત કરિકે વાકેનં આપ્તકામ કરતા-
 હે ॥ ૫ ॥ અખ અનિષ્ટનિવૃત્તિ હોયકે આપ્ત-
 કામપનો તો માયાદિકમોક્ષમેનં ॥ હુ હોયકે ઓર
 ઇહાં તો વાતે હું અધીક કલ હે સો નિરૂપણ
 કરતાહે

સુચન ક્રિયો ઓર અર્થ મકલજેનોસીધો ઇહાં ભગવદ્વિપયક
 સર્વ મનોરથસિદ્ધિ નિરૂપણ કીની તાતે અલૌકિક કામપુરુ-
 પાર્થ સુચન ક્રિયો ઓર તે લીલામાહે વાળીલીધો યાતે મોક્ષ
 સુચન ક્રિયો.

૧ જ્ઞકેનં સળ કામનાનકો કલ પ્રાપ્ત બયો કિર જ્ઞકેનં
 કહુપેનાર્થકી આકાક્ષા ન રહે સો આપ્તકામ કહુયો જાય.

ઉપરાંત ભજનફલ આપે વ્રજમંડલ સ્થિર
કરિ થાપે ॥ તેને દેવ સુની સરવે ગાયે તે
સર્વઉપરાંત સુહાગે ॥ ૬ ॥

॥ ઉપરાંતભજનફલઆપે ॥ ઉપરાંત સો લીલામે
અંગીકાર દિયે ઉપરાંત ભજનફલ સો ભગવદ્ભજન-
રૂપ ફલ ॥ અથવા ॥ ભજસેવાયાંધાતુકે ભજન-
શબ્દ હે યાતે ભજન ને સેવા તાર્પીફલ સો
હી ગરુડપુરાણમે વિષ્ણુભક્તિ અધ્યાયમે કહયોહો
ભજ્યત્યેવ વંધાતુઃ સેવાયાંપરિકીર્તિતઃ ॥ તદ્ભાત્મે-
વાપ્સ્યેઃ પ્રોક્તાભક્તિઃ સાધન ભુવસીતિ ॥ અથવા ॥
નામસ્મરણકે ઓર સેવાકે ફલ ને શ્રીઅંગકે

૧ ભક્તિ યહ શબ્દ ભજધાતુમે'તે' લયોહો ઓર ભજધા-
તુકે અર્થ સેવા હે તારે મનસાધનનતે બડી એસી ને સેવા
હે તાહીકે પડિતજન ભક્તિ કહતહે.

સ્પર્શાદિક સો દેતહે' એ હી અભિંપ્રાય નિત્યત્રીલા
વાદમે' વિદ્વન્મંડનમે' નિરૂપણ કિયોહે ઓર સામ-
વેદથી કેનોપનિપદમેંહુ પ્રભુનકે સ્પર્શકિ માહત્મ્ય નિ-
રૂપણ કિયોહે ॥ અખ એસો ક્ષત્ર મિત્રે પીછેં કહા
હોતહે સો કહતહે ॥ વ્રજમંડલસ્થિરકરિયાપે ॥ વ્રજ-

૧ સ્પર્શાદિક મો અંશોઠિકદેહતે' પ્રભુનકો સાક્ષ ત્ સ્પર્શ
ઓર આદિશબ્દતે પ્રભુનકે સંગ ચંચાલણાદિક લેને' જે વેણુ-
ગીતકે શ્રીગુણોધિનીજીમે અક્ષરવતાક્ષરમિદં ચારલોકકે વ્યા-
ખ્યાનમે' ભગવતાસહસ લાપ ઇત્યાદિકારિકામે' કહેહે તે

૨ કેનોપનિપતકે ત્રીસરે ખંડમે એસી કથા હે જો દેવ-
તાનપે અનુમંતકરિકે' પ્રભુનને' પ્રથમ દર્શન કિયો તળ દેવતા
નને અસીકો કહયો જો હે અસી યહ આકાશમે કેન હીખત
હે સો તુમ નિશ્ચય કરિ આવ તળ અસી પ્રભુનકે પાસ ગયો
તાકો પ્રભુનને પુછો જો તુ કેન હે તળ અસીને' કહી જો મેં
અસિ હુ કિર પ્રભુનને' કહી જો તોમે કહા સામર્થ્ય હે તળ
અસીને' કહી જો મેં યહ સળ પદાર્થકો જારિસકો હો તળ

પ્રભુને એક તૃણ - વાકેં દિયો એર કહી ને વાકેં જરાયદે
 દિર અગ્નિને યથાશક્તી મગશે એર કિયેં પરંતુ વહ ઘાસ
 જર્યો નહિ તળે અગ્નિ બધપાયકે પાછો દિર ચઢ્યો એર
 આંધકે દેવતાનકે કહી ને કાંતને યંહ કોન હું સો મેં જાન-
 સકત નોહી તળ દેવતાનને વાયુકેં પઠાયો તાકેં હું પ્રભુને
 વેસે હી પુછી દિર વાયુને કહી ને યંહ સખજગતકેં મેં
 ઉડાવસકત હો તળ પ્રભુને વાકુ હું એક તૃણ દેકે કહી ને
 વાકેં ઉડાવ તળ વાયુને અપુને સખ જલ કરિલિયો પરંતુ
 વહ તૃણ ઉડ્યો નહિ તળ વાયુ હું બધ પાયકે પાછો દિર
 આયો તળ દેવતાનને ઇંદ્રકેં પઠાયો તાકેં પાર્વતીજીકે ઉપ-
 દેશસેં પ્રભુને જ્ઞાન લયો તાપાછે વા ઉપનિષદમે અગ્નિ વાયુ
 ઇંદ્ર ઇન ત્રીન દેવતાનકી બહુત પ્રશંસાકરીહો ને યે સખદેવ-
 તાનતે અતિઉત્તમ હો કયો ને ઇનને પ્રભુને પાસ લાયકેં
 ઉનકેં સ્પર્શ કિયો એર પ્રભુને સાક્ષાત્કાર પુર્વક જ્ઞાન પ્રથમ
 ઉનકેં લયો યારીતસેં કેનોપનિષદમે સ્પર્શકો મહાત્મ્ય કહ્યો
 હું યાહીતે અપુને માર્ગમે પ્રભુને પાસ લાયકેં સ્પર્શકરિવેકો
 અધિકાર નાંકો હોય તાકેં ધન્ય માનતહે.

મંદલ જે નિયત્વીલાસ્થાન તાકેવિષે વાકું સ્થિર
કરિકે થાપે સો રાખે ॥ તેનેદ્રવમુનીસરવૈર્ગાયે ॥ તેને
સો વા ભક્તકે દેવ મુની તથા ઓર સખ વાકે
ગુણકે ગાન કરતહે યાહીતે ॥ તેસર્વરૂપરાંતસુહાયે ॥
તે સો વહ ભક્ત સર્વ જે બ્રહ્માદિકતિનતે હુ
અધીક સુહાયે સો શોભતહે ॥ અખ યા તુકકે દ્વિ-
તાર્થ - યહ જે પરમક્ષ્ત વાકું પ્રાપ્ત હોય ઓર
બ્રહ્માંડમે વાકો યશ હોય ॥ ૬ ॥ અખ પુષ્ટિ

૧ ગિયર કરિકે રથાપન કરતહે એસે કહયો તાકો
અભિપ્રાય યહ જે ભગવદ્વીલામે વા ભક્તકો ભગવદ્વરૂપ અ-
લોકિકદેહ સદા ગિયર રહતહે વાકે જન્મજરામરણાદિક કહુ
હોત નાહિ.

૨ જે જીવ ગુરુપોત્તમકી વીલાકો પ્રાપ્ત હોતહે તે બ્રહ્મા-
દિકતે હુ ઉપર શોભતહે યહ ખાત ઉપનિષદનમે તથા શ્રી
ભાગવતમે હુ ત્રયાલિગુપ્તાવિચર તિનિર્ભયાવિનાયકાનીકપમુર્ધ-
સુપ્રભો ઇત્યાદિ સ્થવનમે કહીહે

મોક્ષ ભયેપીછે ભક્તોં ભજન સેવા શ્રીઅંગકો
સ્પર્શ ઇત્યાદિક ફેલે - હોતહે સો દેહવિના નહી
સંભવે ચોર જાકું દેહ હોય તાકો જરા પ્રારબ્ધ
મૃત્યુ ઇત્યાદિક બાધ કીયે વિના રહે નહીં ચા
શંકાકો નિવારણ કરતહે ॥

તેહેને કાલ કરમ નવ વંધે જમ તેસિર
ધનુષ ન મંધે ॥ એહવો મારગ શ્રીવલ્લભ-
વરનો જ્યાંહાં નહી પ્રવેશ વિધિહરનો ॥૭॥

॥ તેહેને ॥ સો જાકું નિત્યસીલાકી પ્રાપ્તિ ભઈ તાકું
॥ કાલ ॥ સો જરાદિક ॥ કર્મ ॥ સો પ્રારબ્ધ પાપપુણ્ય સો
॥ નવવંધે ॥ સો નહી બાધ કરે ॥ અમ ચહનો એકરીતસો
સ્વર્ગમે તથા બ્રહ્મલોકમે હુ નહી બાધ કરતહે તાતે
ઇહાં અધીક કહો ચહ શંકાકો નિવારણ કરત રેં

૧ બ્રહ્મલોકમે કાલકર્માદિક બાધ કરતનાહિ સો જાન
શ્રીભગવતમે નયત્રયો કૌનજર નમૃત્યુઃ ઇત્યાદિબંધનમે
પ્રમિદ્ધ હે

॥ જમતેસિરધનુપનસંધે ॥ સ્વર્ગમેં તો ક્ષીણપુણ્ય હોંય
 તખ મૃત્યુલોકમેં પડે તાહીસું ગીતાશ્રમેં ક્ષીણેપુણ્યે-
 મર્ત્ય લોકંચિશંતિ ॥ યહ ભગવદ્દાક્યહેં ઓર મહા-
 પ્રલયમેં તો હંદ્રાદિકકો તથા બ્રહ્મલોકપર્યંતકો હુ ભય
 હોય ઓર નિત્યલીલાસ્થભક્તકોં તો યમકો હુ ભય
 નહી ॥ અખ યમદુતકો ભય નહી એસો નહી કહયો
 ઓર જમતેસિરધનુપનસંધે એસેં કહયો યાકો ભાવાર્થ
 યહ જે લોકિકજીવ તો તુચ્છ હેં યાકે પાસ યમ
 આપ કાહેકું જાય ઓર લોકિકજીવનકો દેહ જડ હે
 જુદો હે ઓર દેહાભિમાની જીવ જુદો હે ઓર
 નિત્યલીલાસ્થજીવ તો ઉત્તમોત્તમ હે જેસેં ભગવ-
 ત્સ્વરૂપ સદૈકરસ આનંદમય હે તેસેં નિત્યલીલાસ્થ-
 જીવકો હુ સદૈકરસ આનંદમય વિગ્રહ હે તાતેં કદા-

૧ જે પુણ્યવાન સ્વર્ગમેં જાતહે તે અપને પુણ્યપ્રમાણે
 સુખભોગ કરિલેતહે તળ વિનકો પુણ્ય ક્ષીણ હોતહે તાતેં વે
 પાછે મૃત્યુલોકમેં આવતહેં એસેં ગીતાશ્રમેં કહયો હે

૨ વિગ્રહ સો શરીર.

ચિત્ત યમ આપ હી આયકેં વાકે દેહકેં બાધ કરતો
 દોયગો યહ શંકાનિવારણાર્થ હી જમતેસિરધનુપનસધે
 એસેં કહયો ॥ અબ યમકી ગનિ નહીહે પરંતુ
 બ્રહ્માદિક તો યમાદિકનતેં બડે હેં નિનકી નિત્ય-
 લીલામે ગમ્ય દોયગી યહ શંકા નિવારણકરનારેં
 ॥ જ્યાંઠાંનઠીમવેગ વિચિહરનો ॥ જ્યાંઠાં નિત્યલીલામે
 વિધી ને બ્રહ્મા ઓર હર ને શિવ તિનકો હું પ્રવેશ
 નહી હે તબ ઓર કે પ્રવેશ કહાંસું દોય ॥ एवो-

૧ અહુંકારાધિષ્ઠાતા જે રૂપ હે તિનકો લીલામે પ્રવેશ
 નાંહી ઓર નિર્ગુણ પરમભક્ત જે શિવ હેં જીનકેં પરશિવ
 કહતહેં તિનકેં ભગવલીલાનુભવકો આદ્યાત્ અધિકાર
 હે ઓર વે શિવ અપુને માર્ગ પ્રથમ આચાર્ય હેં યહ સળ
 બાત નારદપંથસાત્રાદિક અંધમે પ્રસિદ્ધ હે તાસેં વેણુવનકેં
 મહાદેવજી નિંદા કળ હું ન કેન્ની કયેં ને મહાદેવજી
 નિંદાતેં પ્રભુ અત્યંત અપ્રસન્ન હોતહેં સો શ્રીમહાપ્રભુનને
 કિતનેકે અંધનમેં સ્પુટકિખીહે ઓર શ્રીપુરુષોત્તમજીનેં હું
 ઉત્સવપ્રતાન પ્રહુત ઇત્યાદિઅંધનમેં ગિરતારસેં કિખીહે

મારગશ્રીવલ્લભવરનો ॥ એસો શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે માર્ગ
 હે જો જામે' એસો ઉત્તમફલ મિલતહે ॥ અથવા
 એસો ઉત્તમફલ મિલતહે તથા આસુરજીવળી યા
 માર્ગમે' આવતે હોયગે ઉનકુંળી યહ ફલ મિલતો
 હોયગો તથા મામપ્રાર્થવકાંતેયતતોયાંત્યધમાંગતિમ્ ॥
 યા વાક્યકે વિરોધ આવે' યહ શંકા નિવારણ કરિવેકું
 કહયો ॥ નદિપ્રવેશવિધિહરનો ॥ વિધી જો વેદોક્તવિધી

૧ પ્રશ્નને ગીતાજીમે આજ્ઞા કીનીહો જો હે અર્જુન જે
 આસુરજીવ હે તે મોકાં પ્રાપ્તહોત નાહી તાહીતે' યે વારંવાર
 અધમગતીકાં હી પ્રાપ્ત હોત હે'.

૨ મુલતુકમે' વિષ્ણુશબ્દતે' વેદોક્તવિષ્ણુકે હરણકરિ-
 વેવારે ઇતને' લોપ કરિવેવારે જે આસુરજીવ તિનકે યા
 માર્ગમે' પ્રવેશ હોત નાહી એસે' ટીકામે અર્થ કિયો તાતે'
 યહ સુચન કિયો જો એતન્માર્ગિયનકે' વેદોક્તવિષ્ણુકે
 તથા સંધ્યાવંદનાદિ વેદિકકર્મકે અનાદર કળ હું ન
 કરને! જોર જો વિનાશમજે યાકાં અનાદર કરે સો આસુર

તાકે હર ને બાધકરિખેનારે આસુરજીવ તિનકોં યા
 માર્ગમેં પ્રવેશ હુ નાહી તમ વહ અઝોઝિકંદેસ કહોંતે
 મિલે ॥ અખ યા તુકડે ફલિતાર્યં યહ ને નિત્યસી-
 લાખી પ્રાપ્તિ ભયે પીછે દાલાદિકડે ભય નહી ઓર
 શ્રીવક્ષભાચાર્યજીની શરણુ ગયેબિના યહ ફલ મિલે
 નહી ॥ ઓર આસુરજીવ વિધીપુર્વક શરણુ ભય નહી

કહયો ભય ઓર યાદુરત્યજન્મજનમાર્થપથઅહિત્વાઇત્યાદિ શ્રી
 ભાગવતવચનાનુસારતે ને કીર્તનનમેં પરમાનંદવેદસાગરકીમર-
 નદાગયીદુદ ઇત્યાદિ ગાયોહે સો પરમદશાકું પ્રાપ્ત ભયે એસે
 મુખ્ય ભક્તનકી ખાતહે પરતુ આધુનિકજીવ વિનકી તુલ્યતા
 કરિકેં વેદકે અનાદર કરે તો પ્રભુ વાકે અંગીકાર ન કરે
 સો નિષાંધાદિકમેં પ્રસિદ્ધહે

૧ વિધીપુર્વક શરણુ આવનો સો શ્રીમહાપ્રભુનકોં સાક્ષાત
 પુરુષોત્તમ જાનિકેં ઓર એક પ્રભુનકોં હી દ્રઢ આશ્રય શખિકેં
 શરણુ આવનો મેહી પ્રભુનમેં ગીતાજીમે તથા શ્રીભાગવતમેં
 મામેકશરણુનજ મામેકમેવશરણુમાત્માન સર્વદેહિનાં યાહિસ-
 વાત્મભાવેન ભકત્યેકયેશંપુરુષેવતત્મા ઇત્યાદિવચનનમેં કહયો
 હે યાપ્રકારકી શરણુગતિ આસુર જીવકોં કબ હુ હોત નાહિ

તખ વહ ફક્ત કહાંતેમિલે ॥ ચંકા ॥ લૌકિકદેહ તો
 પંચમહાભુતકે હે ઓર 'શુકશોણિતકે યોગતે' ઉત્પન્ન
 હોતહે' ઓર અલૌકિકદેહ કહા પદાર્થકે હોંતહે કેસે
 હોતહે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ બોલોત આછો તેને પ્રશ્ન કિયો
 યાકે ॥ પ્રત્યુત્તર ॥ જખ જીવ મુક્ત હોયકે' યા
 લોકતે' ભગવદ્લોકમે' જાતહે તખ શ્રીયમુનાજી ભગ-
 વત્સ્વરૂપતે' અભિન્ન જો ભગવત્ચરણારવિંદકી રજ

૧ શુકે સો પુરૂષકે વીર્ષ ઓર શોણિત સો શ્રીકે રજ
 ઇનદોઇનકે જ યોગતેહિ મનુષ્યાદિકે પ્રાકૃતદેહ ઉત્પન્ન હોતહે

૨ ભગવાનકી ચરણરેણુતે' હિ અલૌકિક દેહ હોતહે' સો
 પ્રથમસ્કધમે યાવેલસન્ધી તુલસીવિમિશ્રપાદાજ્જરેણુવચ્ચધીકાં-
 ણુનેત્રી યાત્રલોકકે શ્રીમુખોધીનીજીમે લિખ્યોહે ઓર શ્રીયમુના-
 ઇકકી ટીકામે' હુ મુરારિપદપકજરપુરદમદરેણુત્રગ યાકે
 બ્યાખ્યાનમે' શ્રી ગુસાંઇજીને લિખ્યોહે ઓર અલૌકિકદેહ
 જુકો હે યહ જાત તો પ્રહ્લાસુત્રમે' ચતુર્થાધ્યાયકે ચતુર્થપાદમે'
 સ્પુટહે તથા શ્રીભાગવતમે' હુ પ્રયુજ્યમાનેમવિતાંશુદ્ધાંભાગ-
 વર્તીતનુ' ઇત્યાદિ સ્થલમે' પ્રસિદ્ધ હે

તાતે લીલોપયોગિ દેહ વા જીવડો નિર્માણ કરત હેં
 ફેર લીલોપયોગી દેહને અભિન્ન હોયડેં જીવ સર્વદા
 લીલાડો અનુભવ કરેહે યાહીને દ્વૈત હુ નહીં ઓર
 કાલાદિકડો બાધ હુ નહીં યહ પ્રકાર સમ ઋગ્વેદકી
 કાપીતકિ પ્રાણણપ્રભુતિ ઉપનિષદમે નિરૂપણ કિયોહે
 સોધ-શ્રીગુસાંજીને આનંદમયાધીકરણકે દુસરે વરણ
 કંમે સ્ફુટ નિરૂપણ કિયોહે ॥ ૭ ॥ ગારીતસો પુષ્ટીમુ-
 ક્તીકે સ્વરૂપ નિરૂપણ કરીકે અમ નિત્યલીલાસ્થાનકે
 નિરૂપણ કરતહે ॥

જ્યાંહાં નિત્ય રાસ વહુપેરેં મય નાયક નિર-
 તત ઘેરેં ॥ જ્યાંહાં રત્નજટિતતટ સરિતા
 નવપલ્લવ ભૂમી હરિતા ॥ ૮ ॥

॥ જ્યાંહાં ॥ સો નિત્યલીલાસ્થાન બે બ્યાપીવંદુકે
 તહાં નિત્ય રાસે હોતહેં સો હુ ॥ વહુપેરેં ॥ સો
 બોહોત પ્રકારતેં હોતહેં ઓર ॥ મય ॥ સો મધ્યમે

દોદો 'વ્રજભક્તનકે બીચમે' ॥ નાયક ॥ સો પુણી
 પુરપોત્તમ તે નૃત્યકરતહે' સો કેસે ॥ ચેરે ॥ સો કાછ-
 નીકે ઘેર ધારણુકરિકે' નૃત્યકરતહે' ॥ અખ કાછનીતો
 ઉપલક્ષણુરીતતે' કહી યાતે' રાસકીડાચિત સખ વસ્ત્રા-
 ભરણુ ધારણુ કરિકે' સર્વદા નૃત્ય કરતહે' ॥ અથવા ॥
 ચેરે ॥ સો વ્રજભક્તનકે 'સમુહ ભેલેકરિકે' નૃત્ય કરતહે'
 ઓર મધનાયકનૃત્યતહેરે' એસો હુ પાઠ હે તાકો

૧ દોદો વ્રજભક્તનકે બીચમે' એકએક પ્રશુનકે સ્વરૂપ
 હે' યહ બાત રાસપંચાધ્યાયીમે' તાસાંમધ્યેદ્યોદ્યેઃ યાસ્થલમે'
 પ્રસિદ્ધહે.

૨ વ્રજભક્તનકે સમુહ ભેલેકરિકે' નૃત્યકરતહે' એસે' કહ્યો
 યાતે' એક પ્રભુ ઓર અનેક ભક્ત ઓર છતને ભક્ત તિતમે'
 પ્રશુનકે સ્વરૂપ ઇન દોઇ પ્રકારકે રાસકો સુચન કિયો વે દોઇ
 પ્રકાર રાસપંચાધ્યાયીમે' આત્મારામોપચરીરમત તથા કૃત્વાંતા-
 વંત માત્માનંવાવતીર્ગેષ્યોષિનઃ ઇત્યાદિરલોકનતે' વર્ણન
 કિયોહે'.

અર્થ ઓર દીકામે લિખ્યોહે ઓર 'આધીતુકે'
અર્થ સ્પુટહે ॥ ૮ ॥

૧ અથ યા આધીધાતુકો અર્થ સ્પુટ હે તાતે દીકામે
નહિ લિખ્યો પરંતુ અત્યંત અજ્ઞાનકે બોધાર્થ મેં લિખતહું
જહા ભગવદ્વામમે રત્નનકરિકે જટિતહે તટ સો કોઇ તીર
છનકે એસે સરિતા સો નદી શ્રીયમુનાછ હેં યાતે જલકીડા-
પયોગી સખપદાર્થ ઉહાં હેં મહ સુચન કિયો અથ સ્થાનકીડા-
પયોગીવિભવ કહનહે નવપદ્મવજુમીહરિતા નવપદ્મ સો નયે
કોમલપતુવા અનેકવૃક્ષનમે લગિરહે હેં ઓર યાહી તેં સખ
બુમિ હરિતા સો સખ વૃક્ષનકી હરિયાહીતેં તથા તૃણાદિકતેં
હરી હોય રહીહે ઓર પ્રજુ તથા શ્રીસ્વામિનીછ વા બુમિમે
સર્વત્ર કીડા કરતહેં તામે પ્રજુનકી કાંતિ રયામ હે ઓર
શ્રીસ્વામિનીછકી કાંતિ ખીરી હે ઇનદોઇનકી કાંતિ વા પૃથ્વીપે
પડતહેં તાતેં વહ પૃથ્વી હરી દીખતહે કયોં બે કારો ઓર
પીરો રંગ મિલેં તો હરો રંગ હોય.

જ્યાંહારત્નધાતુગિરિરાજેવાદિત્રવિવિધ પેરે
વાજે ॥ જ્યાંહાં યુવતિયૂથ વહૂ માંય શ્રીજી
શ્યામલવર્ણ સુહાય ॥ ૧ ॥

॥ યાકો અર્થ સ્પુટ હે ॥ ૯ ॥

૧ એસેં વનકી શોભા કહિકેં અળ પર્વતકી શોભા કહત
હેં જ્યાંહાં રત્નધાતુગિરિરાજે જહા ભગવદ્દામમે અનેક પ્રકારકે
રત્નનકરિકે તથા સુવર્ણદિકધાતુનકરિકે ધુક્ત એસેં ગિરિ જે
શ્રીગિરિરાજછ તે રાજે સો શોભતહેં એસેં શ્રીચમુનાછ વૃંદા-
વન એર શ્રીગિરિરાજછ ધન તીનોનકી શોભા વર્ણન કરિકેં
અળ નૃત્યકે ઉપયોગી બાજેનકે વર્ણન કરતહેં વાદિત્રવિવિધ-
પેરેવાજે વિવિધપેરે સો નાનાપ્રકારતે બાજે બજત હેં વિવિધ-
પેરેં યહ કહયો તાતેં આરયો પ્રકારકે બાજે બજતહેં યહ
સુચન કિયો બાજેનકે ચાર પ્રકાર તો અમરકોશમે કહેહેં
તતવીજાદિકંવદ્ય માનદ્ધંમુરજાદિકં વંશદિકંતુસુપિરંકાંસ્યતા-
લાદિકંધનં યાકો અર્થ વીણા સિતાર પ્રભતિ તારકે બાજે તત
કહેભંય એર તળવા પખવાજ પ્રભતિ આનદ્ધ કહેભંય એર

एणीपेरें श्रीगुसाइजीनें जाणे-जाणी अह-
 निशं गायं वखाणे ॥ ते जीवजात होय
 कोय तेने तत्क्षण सरवे सुख-होय ॥ १० ॥

॥ एणीपेरें ॥ सो पहिले' जे वर्णन-કિયો તા પ્ર-
 કારસોં શ્રીગુસાંઈકોં જાને અમ એણીપેરે'ગોલોકને-
 જાણે એસેં નહી તાકો ભાવાર્થ યહ હે જો લીલા-

મુરલીપ્રભતિ મુપિર ઠહેજાયં જોર જાંઝ આદિ ધન ઠહયો જાય
 અળ યા રીતસોં સળ ઉદ્દીપનપદાર્થનકો વર્ણન કરિકે' અળ
 આલંબનકો વર્ણન કરતહે' જ્યાં હાથુવતિયુધજાહુમાંય શ્રીજી
 રયામલવર્ણુ'મુહાયા નિત્યસિંહાદિલોકકરિકે' તથા સાત્વિક રાજ-
 સાદિલોકકરિકે' અનેક પ્રકારકે જે પ્રજાથુવતિનકે યુધ સો સમુદ્ધ
 હે' તિનમે' શ્રીજી સો શ્રીનાથજી પુર્ણપુરુષોત્તમ શોભતહે' જે
 રૂસે હે' રયામલવર્ણુ રયામસ્વરૂપ હે' કયોં જો શૃંગારરસો
 અધિષ્ઠાતા હે' અળ શૃંગારરસકે દેવતા શ્રીકૃષ્ણ હે' યહ જાન
 તો રસશાસ્ત્રમે' પ્રસિદ્ધહો જોર પ્રજુનકી રયામતાકો કારણ
 નિજંધમે' હુ તદામરકતરયામભાવિર્ભાવેપ્રક.શતે ઇત્યાદિકારિ-
 કાનમે' શ્રીમહાપ્રજુનને' ત્રિજ્યોહે

સામગ્રી સખ પુરપોત્તમરૂપ હે કેવલ વ્રજ યુવતિનકે
 યુથકે મધ્યમે જીતનો સ્વરૂપ હે તિતનો હી કહ્યું
 પુરપોત્તમરૂપ નહી હે ઉદ્ધા લીલોપયોગી જે પદાર્થ
 હે તે સખ પુરપોત્તમરૂપ હે યાહીતે એણીપેરેશ્રીગુ
 સાંઘજીનેજાણે એસે કહયો સો યુક્તહે ચેહી અભિ
 પ્રાય વિદ્વન્મહનમે નિત્યલીલાવાદમે સ્ફુટ નિરૂપણ
 કિયોહે ॥ અખ કેવલ જીને ધનનો હી નહી પરતુ
 ॥ જાણી ॥ સો યા પ્રકારસોં શ્રીગુસાંઘજીકોં જીનિકે
 અહર્નિશ ગુણગાન કરે એર ॥ વચાણે ॥ સો બખાને

૧ અહર્નિશ સો દિનગત ગુણગાન કરે યાતે જો શ્રી
 મહાપ્રભુનને આજ્ઞા કીની હે જો ગાયકે સીંગપે સરસ્યોકો દાને
 જીતનીગિરિયા ઠહરે તિતનીગિરિયા હું ભગવત્પદમુખિના ન
 રહનો સો જાત સુચન કીની ચહ હી એકાદશસ્કે ધમે યોગો
 શ્વરનને કહીહે નથલનિભગવત્પદારસિદ્ધાલ્લવનિરિપાદ્ધર્મપિસ-
 વેણુવાગ્રય એર ગુણગાનકી તથા સ્તુતિકી હું આવશ્યકતા
 શ્રીભાગવતનમે ગાયનવિવ્રજજીવિચરેદસગ* ભામાન્યનન્તસ્યય
 શોકિતાનિયમૃણ્વતિગાયતિનૃહણ્વતિમાધગ ઇત્યાદિક અનેક ગ્રંથ
 લનમે કહીહે

યથામતિ સ્તુતિ હુ કરે તે સો વહું 'કેય જાતકો જીવ
 હોય તોકે વાહી ક્ષણ સખ સુખ હોય ॥ અખ લા-
 કિકસુખ તો લેશમાત્ર હે ઓર સખ નિરવધીસુખ
 તો લીલાસુખ હી હે સોઈ 'વેદમે' નિરૂપણ દિયો
 હે ॥ ૧૦ ॥ અખ નિત્યલીલાકો સુખ નિરૂપણ કરિકે
 માર્થના કરતહે ॥

૧ અખ કોઈ જાતકો જીવ હોય યહ કહયો તાતે જગ-
 વદક્ષત્રીમે જીવમાત્રકોં અધીકાર હે બ્રહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય શુદ્ર
 કોઈ જાત હોય તામે' હુ રત્રી હોય અથવા પુરૂષ હોય સખનકો
 જગવદ્જાતીમે અધીકારહે સે હી એકાદશરકંધમે' પ્રશુનને'
 આજ્ઞા કીનીહે સત્સંગેનહિકેતેયાયાતુધાનામૃગા ખગાઃ ગધર્વા-
 પ્સરસોનાગાઃસિષ્ઠાશ્વારણશુભિકાઃ વિદ્યાધરામનુષ્યેપુવેશ્યાઃ શુદ્રા-
 શ્રિયોત્યજા રજ્જતમઃપ્રકૃતયરતગ્નિ ગતરિમન્યુગેનધ બહુવોમતપ-
 દમામરતવાદ્રાકાયાધવાદયઃ ॥ ઇત્યાદિરલોકનમે' યા જાતકો
 વિશેષ વિવેચન મેને' સત્સિદ્ધાંતમાર્ત'કમે' કિયોહે.

૨ વેદમે' સો છાદોગ્યોપનિષન્મે' બુધવિદ્યાદિ રથજનમે'
 પ્રશુનકો તથા જગવદ્લીલાકો સર્વસુખરૂપત્વ લિખ્યોહે

સેવકજન દાસ તમારો તેને રૂપવિયોગ નિવારો ૧૧

इति श्रीगोपालदासजीकृतवल्लभाख्याने

पंचमकंडवा समाप्त ॥

॥ સેવકજન ॥ એસો મે ગોપાલદાસ ॥ અથવા ॥
 સેવક ॥ જે ભાયલાકેઠારી તાકે ॥ જન ॥ સો સં-
 બંધી મેં સો આપકે દાસ હું તાકે ॥ રૂપવિયોગ ॥
 સો મુલસ્વરૂપકે વિરહ તાકે ॥ નિવારો ॥ સો મિટા-
 ઓ યાકે ફલિતાર્થ યહ જે ભાયલા કેઠારી આપકે
 પરમકૃપાપાત્ર હેં વિનમ્રી કાનતેં ઓર મેં હું આપકી
 શરણુ આપોહું તાતેં કૃપાકરિકેં નિરંતર આપકે લી-
 લાસ્થસ્વરૂપકે અનુભવ કરાઓ ॥ ૧૧ ॥ શ્લોકા ॥

૧ દાસશબ્દ કહ્યો તાતે દીનતા દિખાઇ ઓર મેં આપકે
 શરણુ આપોહું યહ હું સુચન કિયો.

પંચમેમોક્ષદાંતૃત્વમાચાર્યત્વંચવર્ણિતમ્ ॥ શ્રીમદ્વિહ્વ-
નાથાનાંદીક્ષાસામગ્રચલિન્નતા ॥ ૫ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્બાલકૃષ્ણચરણૈકતાન શ્રીમદ્ગોવર્દ્ધનગુર-
પાદપદ્મપરાગપ્રાપ્ત પરમોદય શ્રીમદ્ગોકુલોત્સવાત્મજ-
વનાખ્યેનવિરચિતં પંચમાખ્યાનસ્ય વ્યાખ્યાનં સમાપ્તમ્ ॥

૧ અથ યા રીતસોં પંચમાખ્યાનકેા વ્યાખ્યાન કરિકેં
ગોસ્વામિશ્રીજીવનજીમહારાજ યા આખ્યાનકેા સારરૂપ અર્થ
એક શ્લોકમે લિખતહે તા શ્લોકકેા અર્થ યા પંચમે આખ્યા-
નમે પુષ્ટિમેક્ષદેવેવારે શ્રીગુસાંઈજી હી હેં યહ વર્ણન કિયે
એર શ્રીગુસાંઈજી હુ સ્વતત્ર આચાર્ય હે યહ હુ વર્ણન કિયે
તાપીછેં ભગવદ્ધામમેં જે શ્રીયમુનાજીપ્રજ્ઞાતિ હીસોંપંચોગિ-
પદાર્થ હેં તે સજ આપકે હી સ્વરૂપ હેં યહ વર્ણન કિયે
અથ યા આખ્યાનકે અર્થકેા દોહા ભકતીમાર્ગધિતકરતહરિ
સકલપુષ્ટિકલહાન આપરૂપલીલાકહી ઇહં પંચમ આખ્યાન ઇતિ
શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યમતવર્તિનામોક્ષગુરુ સ્વમાતાગુરુગોસ્વામિ શ્રી
બ્રજવલ્લભચરણૈકતાનેનસ્વપિતૃસકાશાદેવત્તત્ત્વવિદ્યેનપંચનિ-
ધનશ્યામસદ્ગત્ત્વગોવર્દ્ધનાશુકવિનાકૃતં પંચમાખ્યાનવ્યાખ્યાનટિ-
પ્પણ્વંસંપુર્ણમ્ ॥

॥ પઠાખ્યાન ॥

॥ અબ પંચમાખ્યાનકી સમાપ્તિમેં ગોપાલદાસજીનેં
રૂપવિયોગનિવારણકી પ્રાર્થના કરી સોઇ ॥ અબ
પઠાખ્યાનમેં પુર્ણરસરૂપ જે આપકો નંદનંદનસ્વરૂપ
તાકે નિરૂપણપુર્વક પ્રાર્થના કરતહે ॥

॥ રાગપરજ ॥ અબ પરજરાગમેં યા આખ્યાનકો ગાન
કિયો તાકો ભાવાર્થ યહ જે રાત્રીકે તૃતીયપ્રહરકો
યહ રાગ હે ઓર વહ સમય ગાઢનિદ્રાકો હે ઓર
ગાઢનિદ્રામેં નિત્ય બ્રહ્મપ્રાપ્તિ હોતહે સોઇક્ષિત્યધીકરણમેં

૧ ગાઢનિદ્રા સો જામે સ્વપ્ન હુ ન હીસે ઓસી ગહરી
નીંદ જાકોં શાસ્ત્રમેં સુપુતિ કહેહે સો વા નિદ્રામેં પરબ્રહ્મમેં
જીવકો પ્રવેશ નિત્ય હોતહે પરંતુ માયાકો આવરણ રહતહે
તાતે ફિર સંસાર પ્રાપ્ત હોતહે યહ જાત છાદોગ્યઉપનિયનકી
સ્વેતકેતુવિદ્યામેં તથા બ્રહ્મદારણ્યકાદિક ઓર હુ ઉપનિષદનમેં
પ્રસિદ્ધ હે ઓર શ્રીમદ્હામનુનમેં હુ અણુભાષ્યકે ઇક્ષત્યધીકર-
ણપ્રતિરથજનમેં તથા શ્રીમુખોધીનીજીમેં લિખીહે.

તથા તૃતીયાધ્યાયમે' નિરૂપણ ક્રિયોહે તેસે' શ્રદ્ધા-
પુર્વક યા આખ્યાનકો' ગાન મનન નિદિવ્યાસન કરે
તો યાહી લોકમે' યાહી દેહતે' ભગવદર્શન હોય યહ
મુચ્યનાર્થ હી પરજરાગમે' યા આખ્યાનકો ગાન
ક્રિયો ॥

સગુણ સનેહી સામલા વાલા અહર્નિશ દર-
શન આપો ॥ પરમસુખ દેવાનેકાર્જે વ્રજ-
મંડલ સ્થિર કરિ થાપો ॥ ૧ ॥

॥ સગુણસનેહી ॥ ગુણ જે અલૌકિકગુણ તિનકરિકે'
યુક્ત જે શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે સ્નેહરૂપ ॥ અથવા ॥
વિનકેવિષે' સ્નેહ હે છનકો એસે ॥ અથવા ॥ અ-
લૌકિકગુણકરિકે' યુક્ત ઓર સ્નેહરૂપ એસે 'ચાતે'
આપકુ' શૃંગારરસકો સ્થાયીભાવન્ય મુચ્યન ક્રિયો

૧ જા રસને' જે સ્થિર રહે સો વાકો સ્થાયીભાવ કહયો
જાવ અજ શૃંગારરસકો સ્થાયીભાવ પ્રીતિહે યાદીતે' છદ્માં સનેહી
યા પદતે' સ્થાપિત વરૂપના મુચ્યન કીની.

ન, આપં વર્તમાન કાલમે, કેસે હો ॥ શ્રીવલ્લભકુંવર ॥
 શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે, પુત્ર, હો ॥ અથવા ॥ શ્રી ॥ જે
 સ્વામિન્યાદિક તિનકે, ॥ વલ્લભ ॥, સો પ્રિય એસે ઓર
 કેસે હી ॥ કુંવર ॥ સો કુમાર શ્રીયશોદોત્સંગલાલિત
 યાતે સમલીલા નિત્ય હે યહ સુચન કિયા ઓર વિ-
 રૂદ્ધધર્માશ્રયત્વ હુ સુચન કિયો ॥ અથવા ॥ શ્રી ॥ જે
 સ્વામિન્યાદિક ઓર ॥ વલ્લભ ॥ જે ઓર સખ ભક્ત
 ક્યોં જે ૨ ભક્ત જેસો પ્રિય ઓર કોઈ પ્રભુનકું નહી

૧ પ્રભુનમે સદા બાલકપનો ઓર પ્રોદપનો યહ કોઈ
 વિરૂદ્ધ ધર્મ પડત હે તાતે વિરૂદ્ધ ધર્માશ્રય હે.

૨ પ્રભુનકું ભક્ત જેસે પ્રિય ઓર નહી હે સો ગીતાશ્રીભા-
 ગવતાદિકકે વિષે ચેલજંતિતુમાભક્ત્યામયિતેતેપુચ્યાપ્યહ તથા
 સાધવોહૃદયમહા સાધુનાહૃદયત્વહ મદન્યતેનજન તિનાહુ તેક્યો-
 મનાગપિ ઇત્યાદિ શ્લોકનમે આજ્ઞા કીની હે.

હે ઓર ॥ ૧ કુ ॥ બે પૃથ્વી તિનકે ॥ વર ॥ સો પતિ
એસે બે આપ સો કેસે હો ॥ કોડામણ ॥ ૧ કોડ બે
મનોરથ તિનકું ઉત્પન્ન કરિવેનારે ભક્તનાકોં આપકે
દર્શનમાત્રતેં અનેક મનોરથ, ઉત્પન્ન હોત હેં યા
કરિકેં હૃદયકો ફલ નિરૂપણ દિયો અળ જીવડાકો ફલ

૧ કુ એસો પૃથ્વીકો નામ અમરકોશમેં પ્રસિદ્ધ હે
ગોત્રાકુઃપૃથિવીપૃથ્વી મા સ્લોકમેં ઓર પૃથ્વીકે પતિ ભગવાન
હી હેં યહ જાત વાશહપુત્રાણાદિકનમેં પ્રસિદ્ધ હે યાહીતેં
કૃષ્ણાવતારમેં સત્યજામાણ પૃથ્વીકો અવતાર હે

૨ કોડ એસો મનોરથકો નામ ગુર્જરજાલામેં હે તાહીતેં
મનનાકોડપુરયા ઇત્યાદિકે વ્યવહાર વા સાધામેં હેં.

૩ પ્રભુનકો ધ્યાન ઓર મનોરથ યહ હૃદયકો ફલ હે
ઇતનેં મન બુદ્ધિ ચિત્ત અહ કાર યહ ચારેં પ્રકારકે અંતઃ-
કરણ યાતેં સદૈવ હોત હે ઓર નિરતર નામ લેનો યહ
વાણીકો ફલ ઉપલક્ષણ રીતસોં સિખ્યો તાતે મળ કર્મેં દ્રિપન
કી ભગવત્પરતા ફલ હે ઓર રૂપાધારસંધાન યહ નેત્રકો ફલ

ઓર કેસે ॥ સામણ ॥ સો શ્યામવર્ણવિશિષ્ટ યાતે
 શૃંગારરસકો શ્યામવર્ણ હે ચે હુ સુચન કિયો ॥
 અખ ઇતનો વર્ણન કિયો ઇતનેમેં હી પ્રેમલક્ષણ-
 ભક્તિકો હૃદયમેં આવિભાવ હોયકે, સ્ત્રીભાવથી સ્પૃત્તિ
 ભઈ તાકો સુચન વચન કહતહેં ॥ ^૧વાલા ॥ સોખ્યારે
 ॥ અખ એસે જો આપ સો ॥ અહર્નિશદરશનઆપો ॥
 સો રાતદિન દર્શનવો ॥ અખ દર્શન આપો એસી
 દર્શનથી પ્રાર્થના કરિ તાતે શૃંગારરસકો ઉત્તરદલ
 જો વિપ્રયોગ તાકો સુચન કિયો ॥ અખ કેવલ
 દર્શન હી વો એસેં નહી ॥ પરમસુખદેવાનેકાજે ॥
 પરમસુખ જો લીલાનુભવ સો દેવેકેલીયેં યાતે શૃ-
 ગારરસકો પુર્વદલ સુચિત ભયો ॥ વ્રજમંડલસ્થિરકારિ-
 થાપો ॥ વ્રજમંડલ જો લીલાસ્થાન તામેં મોકું

૧ સંસ્કૃતમેં વલ્લભ એસો પ્રિયકો નામ હે તાકો ભાપામેં
 વાલા એસો અપભ્રંશ હે તાતેં ટીકામેં ખ્યારે યહ અર્થ કિયો.

૨ વિપ્રયોગ સો વિરહ

સ્થિર કલિકે રાખો ॥ અંથવા ॥ ૧ ॥ વ્રજમંડલે ॥ જે
લીલાસ્થાન ॥ અક્ષરપ્રહ તોડે ॥ મેરે હૃદયમે ॥ સ્થિર-
કલિકે રાખો ॥ યાકો ભાવાર્થ ॥ યહ જે ॥ અક્ષરપ્રહકો
જમે ॥ હૃદયગુહામે ॥ આવિભાવ ॥ હોય તથા ॥ પુરૂષોત્તમે
હૃદયમે ॥ પધારે સોઈ ॥ પ્રહાવલીકોપનિપદમે ॥ નિરૂપણ
કિયોહો ॥ એર વ્રજમંડલકો ॥ સ્થિતિકો ॥ માર્થના કરી
તાતે ॥ અક્ષોકિક ॥ શૃંગારરસકો ॥ ઉદીપનવિભાવ ॥ સુચન
કિયો ॥ અથ યાતુકકો ફલિતાર્થ ॥ યહ હો જે ॥ આપ
રસરૂપ હો ॥ આપકો લીલાકો સર્વદા મોકું ॥ અનુભવ
કરાયો ॥ ૧- ॥ અથ પ્રથમતુકમે છનકો ॥ સ્વરૂપ
નિરૂપણ કિયો ॥ તે હી આપ હો ॥ સો નિરૂપણ
કરત હો ॥

શ્રીવલ્લભકુંવર કોહામણા તમારું નામ
નિરંતર લીજે ॥ રૂપસુવારસમાધુરિ તે
લોચન મરિ મરિ પીજી ॥ ૨ ॥

૧ હૃદયરૂપ ગુહા સો ગુહા યાકો તાત્પર્ય સંખ પહિલે
લિખ્યો હો.

નિરૂપણ કરત હે ॥ તમારૂંનામનિરંતરલીજે ॥ આપકો
 શ્રીવિકૃલ્લ યહ નામ સો નિરંતર 'લઉ' ॥ અખ નેત્ર
 કે ફલ નિરૂપણ કરત હે ॥ રૂપસુધારસ ॥ રૂપ જે
 અતૈકિક સૌંદર્ય તારૂંથી જે સુધારસ સો અમૃત
 તારૂં ॥ માધુરી ॥ સો મિષ્ટતા તારૂં ॥ લોચન ॥ જે
 નેત્ર તે ॥ મરિમરિપીજે ॥ સો ભરિભરિકે પાન
 કરે યાતે લોચનનકે પાનપાત્રેત્વ મુચન કિયો અખ

હુ ઉપસક્ષણ રીતસોં કહ્યો તાતેં સખ જ્ઞાનેંદ્રિયનકી ભગવત્પ-
 રતા ફલ હે યહ મુચન કિયો ક્યોં જે જ્ઞાનમાર્ગમેં જીવકો હી
 મુક્તિમેં ઉપયોગ હોત હે જ્યોર ભકતીમાર્ગમેં દેહ પ્રાણ
 ઇન્દ્રિય અ તાકરણ જીવ ઇન પાંચીનકો સાદૃશ્ય હોત હે સો
 નિબંધકે શાસ્ત્રાર્થ પ્રકરણમેં કારિકા ૫૪ બ્રહ્માનંદેપ્રવિષ્ટાના-
 માત્મનૈવસુખપ્રમા સંઘાતસ્યવિલીનત્વાદ્ભક્તાનાંતુવિશેષતઃ સર્વે-
 દ્રિયરતધાર્ગાતઃકરણેશત્મનાપિહિ યા કારિકામેં શ્રીમહાપ્રભુનમેં
 સ્પુટ લિખ્યો હે.

૧ પાનપાત્ર સો રૂપસુધાપાન કરિવેકે જાસન નેત્ર હેં.

‘ભરિભરિ’ એસેં દોં બિરિયાં કહયો યાતેં અત્યંતે
 દર્શનાભિલાષ સુચન કિયો ઓર જોઈયેં એસેં નહી
 કહયો ઓર પીજેં એસેં કહયો યાતેં આપકોં રસ
 રૂપત્વ સુચન કિયો યા તુકકો ફલિતાર્થ યહ જો
 આપકો નામસ્મરણ નિરંતર કરે ઓર આપકે
 દર્શન સર્વદા કરેં ઓર આપ મેરે હૃદયમેં સદા
 વિરાજે ॥ ૨ ॥ અબ દુસરી તુકમેં નામસ્મરણ
 સેવા દર્શન ઓર હૃદયમેં સ્થિતિકી પ્રાર્થના કરી સો
 યહ ફક્ત ગાઢવિગ્હબિના નહી મિલે ક્યોં જો વિરહ
 હે સો સંયોગસુખકો પોપક હે યાતેં શ્રીગુસાંઈજીને

૧ ભરિ ભરિ એસે કહયો તાતે બિરિયા બિરિયા પાન સુચન
 કિયો યાહીતે અત્યંત અભિલાષ સુચિત બયો જેસે અત્યંત
 ખામો હોય સો પાંત્ર ભરિભરિકે જલ પીવે તેસે બિરિયા
 બિરિયા આપકે દર્શન કરે પરંતુ તૃપ્તિ હોય નહિ.

૨ જો રસ હોય સો પીવેમે આવે તાતે આપકો હું રસ
 રસરૂપત્વ સુચિત બયો.

૩ ગાઢવિરહ સો અત્યંત વિરહ તાળિના યહ ફક્ત નહિ

ગોપાલદાસજીકોં માનસિક તિરોધાનકો અનુભવ કરાયો તાતેં તત્સુચકઃવચનનંતેં, શ્રીગુસાંધજીનેં નંદ-
નંદન સ્વરૂપતેં જો વ્રજભક્તનકું અનુભવ કરાયો
તાકો નિરૂપણ કરત હેં ઓર માનસિકતિરોધાનકો
પ્રકાર તો દશમસ્કંધકે છેલ્લે અધ્યાયમેં દુરરિવિલ-
પસિત્વં ઇત્યાદિક શ્લોકમેં સ્પુટ નિરૂપણ કિયો હે ॥

તે પદ ક્યારેં દેશિશું જે ગોધનપૂઠેં ધાયે ॥

વ્રજસુંદરી મુલમુલ પામીનેં વારંવાર અઘાયે ॥૩॥

॥ તેપદ ॥ સો વે ચરણ તે કનસે જે ॥ ગોધન-
પૂઠેંઘાયે ॥ ગોધન તે ગાયનકે સમુહ તિનકે પીછેં
ધાયે સો દોડે ॥ અખ ચાલે એસેં નહી કહયો

મિલે સો દશમસ્કંધમેં દુઃસહપ્રેષવિરહતીવ્રતાપધુતાશુભાઃ ઇત્યા-
દિ રથવ્રમેં પ્રસિદ્ધ હે ઓર ભક્તિસુત્રમેં દુસરે અધ્યાયકે પહિલે
આન્હિકમેં હુ યહ બાત લિખી હે

૧ માનસિક તિરોધાન સો પ્રભુ પાસ હોય તો હુ મનમેં
મું પ્રભુ ઇહો નહીં હે એમો જ્ઞાન જેસોં દ્વારકાજીમેં રૂકમી-

યાતેં. યહ સુચન ક્રિયો જો પ્રાતઃકાલ ધરતેં બનમેં
 ગાય ચરાયવેં પધારત હેં. તાતેં તાસમેં ગાયનકું
 બનમેં જાયવેછી અત્યંત ત્વરા રહતે હે તાતેં દોડત
 હેં તિનકે પીછેં આપ હુ દોડત હેં યાતેં ભક્ત
 પરાધીનપનો હુ સુચન ક્રિયો ઓર આગેં તુકમેં
 વાસમેં વ્રજસુંદરી આપકે દર્શન કરત હેં યંહ નિ-
 રૂપણ કરનો હે યાતેં બેગ આપ પધારેં સો આછી
 રીતતેં દર્શન ન હોય તબ સબ દિવસ મનમેં
 અત્યંત તાપ હોય યહ હુ સુચન ક્રિયો ॥ અખ વે
 પદ કેસેં હેં જબ ધરતેં ગોધનસંગ પધારત હેં તબ
 ॥ વ્રજસુંદરી ॥ જે વ્રજભંજ તે ॥ મુખમુખપામીનેં ॥
 મુખ જે મહુનડો શ્રીમુખ તોડો મુખ જે દર્શનમુખ
 તોડો પામીનેં સો પાયકેં ॥ વારંવાર ॥ સો બેરબેરમે
 ॥ અગાથે ॥ સો વૃક્ષ હોત હેં ॥ અબ ઠહિં વારંવાર

શ્યાદિકનકે પાસ પ્રભુ સદા બિરાજે હેં તોં હુ વિનકું યા તરહ
 કેા વિનહુ હોયકેં વિનતેં કુશરવિલપસિત્વં ઇત્યાદિ રહોક કહેહેં.

કહ્યો સો નિમેષાન્મેષકે અભિપ્રાયતેં કહ્યો નહીં તો
 વા સમેં બેગ આપ પધારત હેં સો વારંવાર દર્શન
 કરિવેકો અવકાશ કેહાં તેં ॥ અખ યા તુંકે ક્ષિતાર્થ
 યહ જો પ્રાતઃકાલ બેગ ગોધનકે સંગ પધારત હેં
 ઓર વ્રજ ભક્ત વા સમેં આપકે દર્શન કરત હેં સો
 વિનકું નિમેષ હુ યુગસમાન લગત હે સોઈ ગોપીનાં
 પરમાનંદ આસીદ્ગોવિંદદર્શને ॥ ક્ષાંત્રુયુગશતભિવયા
 સાંચેનવિનાઝભવત્ ॥ યા સ્થલમેં નિરૂપણ કિયો
 હે ॥ ૩ ॥ અખ વ્રજભક્તનકોં પ્રભુનકે વિરહતેં
 ક્ષાંત્રુ હુ સો યુગ જેસી લગત હે તખ સખ દિન તો
 આપ વનમેં ધિરાજત હેં તખ વે નિર્વાહ કેસેં કરત
 હેં સો પ્રકાર કહત હેં ॥

૧ નિમેષ સો નેત્રકી પલક લગનો ઓર ઉન્મેષ સો
 ઉદ્ધડનો.

૨ શ્રીભાગવતમેં કહ્યો હે જો પ્રભુનકે દર્શનમેં ગોપી
 જનનકું પરમ આનંદ હોત ભયો છુન પ્રભુ ન ખીના ઉતકોં
 એક ક્ષણ હુ સો યુગ જેસો હોત ભયો.

દિવસ સડ ર્યામા મલી રસરૂપતણો જસ ગાય ॥
ગોપમંડલીમધ્ય દેલીને વારંવાર સુલ થાય ॥ ૪ ॥

॥ દિવસ ॥ સો દિનમે ॥ સર્યામામલી ॥ સઉ
સો સખ ર્યામા સો સર્વદા છનકો પોશ વર્ષકો વય
હે એસે વજલત તે મલી સો મિલકે ॥ રસરૂપતણી ॥
સો રસરૂપ પ્રભુ તિનકો ॥ જસગાય ॥ સો યશકો
ગાન કરત હે ॥ અખ રસરૂપ એમે ॥ કહયો યાતે
શીઘ્રતાપનિવારકત્વ સુચન કિયો યહ પ્રકાર 'ગોપ્યા-
કૃષ્ણેવનંયાતેત મનુક્રુતયેતસઃ ॥ કૃષ્ણલીલાઃ પ્રગા-
યંત્યોનિન્યુર્દુઃખેનવાસરાન્ ઇત્યાદિ સ્થલમે સ્પૃટ નિર-

૧ શીઘ્ર સો સુરત આપ તાપ નિવૃત્ત કરત હે.

૨ શ્રીભાગવતમે કહયો હે જો પ્રભુ જખ વનમે પધારત
હે તખ પ્રભુનકે માછે પાછં છી છનકો ચિત્ત ગયો હે એસે ગાપી
જન વિરહ દુઃખતે કૃષ્ણલીલાકો ગાન કરિકે દિન કાદત હે.

પણ ક્રિયો હે ॥ ઓર રસરૂપતવજ્જસગાય એસોં હું
 પાઠ હે તાકો અર્થ ઓર ટીકામેં ક્રિયો હે ॥ અખ
 છનકું ૨ કછુ મિષ મિલત હે તે વનમેં જાયકેં દર્શન
 કરત હેં સોઇ નિરૂપણ કરત હેં ॥ ગોપમંડલીમધ્ય-
 દેસ્વીનેં ॥ ગોપ જે સખા તિનઝી મંડલી જે સમુહ
 તામેં દેખીનેં સો દેખિકેં ॥ વારંવારસુખથાય ॥ સો
 બેરબેર સખ હોત હે ॥ અખ વારંવાર સો પ્રતિદિ-
 નકે અભિપ્રાયતેં ॥ અથવા ॥ થોડે થોડે કાલકે અ-
 તરતેં ॥ અથવા ॥ નિમેષાન્મેપાલિ પ્રાયતેં યા તુકકો
 ફલિતાર્થ સ્પષ્ટ હે ॥ ૪ ॥ અખ દિવસકોં નિર્વાહ

૧ યા પાઠકો અર્થ મહુ જે રસરૂપ એસો જે આપકો
 યશ હે તાકુ વે ગાવતહેં અખ પ્રભુનકે ધર્મ સખ પ્રભુનતેં
 અભિજ્ઞ હે એસો અગનો સિદ્ધાંત હે તાતેં ઇહાં પ્રભુનકે યશ
 કોં હું રસરૂપ કહયો સો યોગ્ય હે

૨ કછુ મિષ સો યમુનસ્નાનકો અથવા જલ ભરિવેકો
 અથવા છાક પહુંચાયવેકો ઇત્યાદિ કછુળી મિષ.

યા પ્રકારતે કરત હે તખ સંધ્યાસમે સંયોગસુખ
મિલત હે સો બારહ તુકતે નિરૂપણ કરત હે ॥

વાસર નિર્વાહ એમ કરે સસ્ત્રી સાયંકાલે
પેલે ॥ અલક મુલ્લુ સુરરજ લાગી તે
કમલ ભમર વિસેલે ॥ ૫ ॥

॥ વાસરનિર્વાહએમકરે ॥ ૧ દિનમે નિર્વાહ યા પ્રકારતે
કરત હે ॥ સસ્ત્રી ॥ જે વ્રજભક્ત તે ॥ સાયંકાલેપેલે ॥
તખ સંધ્યાસમે ૨ આછી રીતતે પ્રભુનકે દર્શન કરત
હે ॥ અખ ઇતનો વર્ણન કિયે પીછે ગોપાલદાસજી
કે માનસિક તિરોધાનકે અનુભવ હોત હતો સો
નિવૃત્ત હોયકે દર્શન ભયે સો વર્ણન કરત હે

૧ વાસર એસો દિનકો નામ હે તાતે યહ અર્થ કિયો.

૨ સંસ્કૃતમે પ્રેક્ષતે યહ હે તાકો ભાષામે ચેમે એમે
હોત હે તાતે આછી રીતતે યહ દીકામે સિખ્યો સો પ્ર ઉપ-
સર્ગકો અર્થ હે

॥ અલકમુખ ॥ અલક ને કુટિલકેશ તિન કરકેં યુક્ત
 એસો ને શ્રીમુખ તાકેં ॥ સુરજલાગીતે ॥ ગાયનકે
 ખુરકી રજ લગી હે સો ॥ કમલમમરવિસેલે ॥ કમલ
 ને રયામકમલ તાપેં બેડે ને ભ્રમર તેસી શોભા
 વિશેષ કરિકેં દીખત હે ॥ અખ વિશેષ કરિકેં શોભા
 તો એસેં ને કુટિલાલકયુક્ત શ્રીમુખ સદા ભ્રમરયુક્ત
 કમલ નેસો લગત હે પરંતુ ગોરજ લગી હે સો
 પરાગ નેસી લગત હે યાતેં વિશેષ સાદૃશ્ય આયો
 યાહીતેં વિસેખે એસેં કહયો યહ પ્રકાર સખ સવિ-
 સ્તર તંગોરજ^૧ છુરિતકુંતલ યા શ્લોકકે શ્રીસુખોધિની-
 છમેં નિરૂપણ કિયો હે યાકો ફલિતાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૫ ॥

૧ કુટિલ કેશ સો ખાંકી છોકી કેશનકી લટ અલક શબ્દકે
 અર્થ કોશમેં લિખ્યો હે અલકાચ્યુર્લુકુંતલાઃ

૨ પરાગ સો પુષ્પકે બીતરકી રજ.

૩ તંગોરજ^૨ છુરિત યા શ્લોકકે શ્રીસુખોધિનીછમેં ગોરજ
 ઇત્યાદિ પદ્મતેં ચાર પુરુષાર્થકો નિરૂપણ કિયો હે.

ગોપવાલકમંડલી મધ્યે રંગ અનેક ઉપજાવે ॥
મત્તગજગતિ મલપતા તેશ્રીગોકુલમાહે આવે ॥૬॥

॥ ગોપવાલકમંડલીમધ્યે ॥ સો જે ગોપનકે બાલક
આપકે સખા હેં તિનકે સમુહકે બીચમેં ॥ રંગઅનેક-
ઉપજાવે ॥ નાના પ્રકારકે 'હાસ્યરસાવુદ્બોધકચેષ્ટાવચન
તિન કરકે' રંગ જે કુતૂહલ તાકેં ઉત્પન્ન કરત ભયે
॥ મત્તગજગતિમલપતા ॥ મસ્ત એસો જે બેડેં હાથી
સો જેશેં સ્વચ્છંદમંદગતિતેં ચલતહે તેસેં આપ હું
મલપતા સો મંદમનોહરગતિતેં શ્રીગોકુલમેં પધારત
હેં ॥ ૬ ॥ અબ શ્રીગોકુલમેં પધારત હેં તબ પ્રજા-
ભક્તનકેં દર્શન હોત હેં તાકે ક્રમતેં નિરૂપણ
કરત હેં ॥

૧ હાસ્યરસકી તથા ચોર રસકી ઉત્પન્ન કરિવેવારી કિત-
નીક શ્રીઅંગકી ચોટા કરત હેં તથા કિતનેક વેસે વચન આપ
કહતહેં.

લોચનભૂંગ પીયે ઘણું તે પ્રગટ મુલમકરંદ ॥
કમલ પત્રજેવી આંખડી તે જોઈ જોઈ
દાલ્યા દ્વંદ્વ ॥ ૭ ॥

અખ પ્રજભક્તનકે ॥ લોચનભૂંગ ॥ સો નેત્રરૂપી
બ્રમર તે ॥ પીયેવળું ॥ સો બોહોત પીવત હે ॥
અખ કહાં પીવત હેં સોં કહતહેં ॥ પ્રગટમુલમકરંદ ॥
પ્રકટ સો પ્રજભક્તનકે નેત્રકમલતેં જખ પ્રભુનકે નેત્ર
કમલ મિલે તા સમેં પ્રગટ ભયો જો મંદહાસ ઓર
શૃંગારરસોદબોધક ચેષ્ટા તારૂપી જો મકરંદ સો પી-
વત હેં ॥ અખ લોચનકોં ભૂંગસાદ્રશ્ય તો 'શ્યામ-
રક્તવર્ણ' વિશિષ્ટવ ચાંચલ્ય^૨ ઓર રસ^૩ પાનકૃત્ય

૧ જેસેં બ્રમરમેં શ્યામતા તથા લલોઈ હોત હેં તેસેં
નેત્રમેં હુ હોત હે

૨ ઓર બ્રમર ચાંચલ હોત હેં તેસેં નેત્ર હુ ચાંચલ હે.

૩ જેસેં બ્રમર પુષ્પકો રસ પીવત હેં તેસેં નેત્ર હુ
મુખકો શોભાદિકરૂપ રસ પીવત હેં તાતેં નેત્રકોં બ્રંગ કહે

ઇત્યાદિક ધર્મતેં સ્તુત હે યાતેં દર્શનમાત્રતેં પ્રથમ
કહ્યું તૂમિ નિરૂપણ કરી ॥ અખ નિરોધ નિરૂપણ
કરતહે ॥ કમલપત્રજેવીઆંસડીતેં ॥ તે સો વે કમલપત્ર
જેસે પ્રભુનકે^૧ નેત્ર તિનકું ॥ જોઈજોઈ ॥ સો દેખિ-
દેખિકેં યહ દ્વિરક્તિ^૨ અત્યંત ઉત્કંઠા સુચન કરિવેકે
જિયેં હે ॥ અખ ॥ દાહ્યાદંદ ॥ સો સાંસારિક જે
સુખ દુઃખ તિનકાં મિટાવત હેં યાકો ફલિતાર્થ યહ

યેહી દશમસ્કંધમેં ગોપ્યોદિદ્રક્ષિતદ્રયોભ્યગમન્સમેતાઃ પીત્વા-
મુકુંદમુખસારથમક્ષિપ્ર ગેતાપન્નહુર્વિરહજન્મજ્યોયિતોન્નિહ મા
સ્થક્ષમેં નિરૂપણ કિયો હે.

૧ યા પ્રકરણમેં શ્રી ભાગવતમેં કૃષ્ણઃ કમલપત્રાક્ષ પુણ્ય-
શ્રવણકીર્તનઃ સ્તુત્યમામીતુમેર્ગોપિઃ સાયલોવજમામજત જોસેં
વિખ્યો હે તાતેં ઇહાં કમલપત્ર જેસે નેત્ર સો પ્રભુનકે સમજને.

૨ દ્વિરક્તિ સો જોષ જોષ યહ દો બિરિયાં કહુનો યાતેં
વારંવાર દર્શન કરત હેં યહ સુચન કરત હેં યાદીતેં વજ-
મજાનડી પ્રભુનમેં અત્યંત ઉત્કંઠા સુચન ભઇ.

જો જળ પ્રભુ ખનતે પધારત હે તળ દર્શનમાત્રે
 કધુક તૃપ્તિ હોત હે તાતે પ્રપંચ વિસ્મૃતિ હોયકે
 ભગવદાસક્તિ હોત હે ચેહી નિરોધ હે ॥ ૭ ॥
 અખ સંપુર્ણ સંયોગસુખપુર્વક તાપનિવૃત્તિ નિરંપણ
 કરત હે ॥

જોતે તૃપ્તિ ન ઝપજે પ્રભુ અધરસુધારસ પાયે ॥
 મુજલતા મીઠી મામિની તારે દિવસ તાપ
 વુઝાયે ॥ ૮ ॥

૧ અળ જોતા તૃપ્તિ ન લીધજે સો પ્રભુનકે દર્શનમાત્ર
 કિયેતે તૃપ્તિ નહી હોય તળ નેક દુહિ દીજે હમારી જૈઆ
 ઇત્યાદિ કીર્તનમે જેસે મિથ કહે હે તેસો કધુગ્રી મિથ કરિકે
 પ્રભુ ઉનકે ધરમે પધારિકે અપુનો અધરામૃત પ્યાવત હે ઝોર
 સ ધ્યાભોગ અરોગત હે ઝોર જુજરૂપલતાતે ઉનકો આલિંગન
 દેત હે અથવા વે લકત અપની જુજરૂપલતાતે પ્રભુનકે
 આલિંગન કરત હે તળ વિનકો દિનમે ભયો વિરહતાપ દુર
 હોત હે આ તુકમે હુ ઝોર પીતામુકુંદમુખસારથમશિબ્રંગે

યાકો અર્થ સ્પુટ હે યાકો ફલિતાર્થ યહ જો ભાગભિ
 દર્શન હોત હે તાહીતે કંછુ તૃપ્તિ નહી હોત હે યાતે
 દોહનાદિકમિપતે^૧ ગોષ્ઠમે^૨ પધારિકે^૩ સંપુર્ણ સંયોગ
 સુખ દેકે તાપનિવૃત્તિ નજબજતનકી કરત હે^૪ યહ
 સખ પ્રકાર ભાવનાસહસ્ર ઓર ગુપ્તરસાદિકપ્રમેય-

યા રલોકકે શ્રીસુખોધીનીજીદો વિશેષ વિવેચન હે ઓર ભુજ-
 લતા કહી તાતે જાહુકે મુંદરપનો કોમલપનો ઓર છાંયા કરિ
 વેવારેપનો સુચન કિયો ઓર જામિની શબ્દ કહયો તાતે ભ-
 કતનકો કંછુકે માન હુ સુચન કિયો કયો જો જામિની એસો
 કોપયુકત સીકો નામ કોશમે^૫ કહયો હે ચેહી સખ ટીકામે^૬
 ફલિતાર્થમે ગુપ્ત ગીતિસોં દિખાયો હે

૧ ગોષ્ઠ સો ગાયનકે ખિરક.

૨ ભાવનાસહસ્ર ઓ શ્રીહરિશયજીકૃત સહસ્ર રલોકી સેવા
 ભાવના.

૩ ગુપ્તરસ શ્રીગુસાંઈજીકૃત ગ્રંથ હે ઓર પ્રમેયગ્રંથ સો
 વેદાદિ ચાર પ્રમાણુનમે^૭ કહયો જો ભગવત્સ્વરૂપ ઓર ભગવદ્દીક્ષા
 તિનકે હી કેવલ પ્રતિપાદન કરિવેવારે ગ્રંથ.

અંતરમેં સ્પુટ નિરપણ કિયો હે ॥ ૮ ॥ અળ
ગોષ્ઠીલા નિરપણ કરિકેં સંપુર્ણ વાતસલ્યરસપુરિત
નંદાલયથી લીલા તાકો નિરપણ કરત હે ॥

પૂરણ સુખ દઈ ગોષ્ઠમાં પ્રભુ આઘેરા પાઉધારે ॥
જસોદાજી લે ભામણા નેં રાહલૂણ ઉતારે ॥ ૯ ॥

અળ 'ગોષ્ઠસે' સંપુર્ણ સુખ મળ ભક્તનકોં દેકે
॥ આઘેરા ॥ સો ઉઠાં તેં આગેં જો નંદાલય તહાં
પધારત હેં તળ ॥ જસોદાજીભામણા ॥ શ્રીયશોદાજી
બલેયા લેકે ॥ રાહલૂણઉતારે ॥ દૃષ્ટિદોષ નિવારણકે
લિયેં રાહ લોંન ઉતારત હેં યાકો ફલિતાર્થ સ્પુટ
હે ॥ ૯ ॥

૧ અળ ગોષ્ઠ સો ગાયનકે ખિરકે તિનમેં મળ ભક્તનકોં
પુર્ણ સુખ દેકે આર સંધ્યા લોગ અશોગિકેં પ્રભુ આગે નંદા-
લયકો પધારત હેં સો શ્રીભાગવતમેં તત્સત્કૃતિસમધીગમ્યવિ-
વેશગોષ્ઠસંપ્રીકહ્યાંસવિનયચંદપાંગમોક્ષ યા રથલમેં કહયો હે
ચેહી વર્ણન યા તુકમેં કહયો હે

વસ્ત્રાંચલ મુક્તરજ પોંછીને રૂપ સંકલ નિહારે ॥
 ઝંભી થાય રોમાવલી કર કોમલ અંગ સંભારે ॥૧૦॥

અખં યશોદાજી આપકી સાડીકે છેડાતે પ્રભુનકે
 શ્રીમુખતે રજ પોંછિકે ઓર સખ અંગનકે સાંઘ્ય
 નિરખત હે ફેર ॥ કરકોમલઅંગસંભારે ॥ અખં ડોમલ
 શબ્દકે મધ્યમણિ ન્યાયતે કરમે ઓર અંગમે
 સંખંધ હે યાતે જખ ડોમલ શ્રીહસ્તતે શ્રીયશોદાજી
 પ્રભુનકે ડોમલ શ્રીઅંગકે સ્પર્શ કરત હે તખ
 ॥ ઝંભીયાયરોમાવલી ॥ શ્રીયશોદાજીકે શ્રીઅંગમે રો
 માંચ દોત હે ઓર માતૃચરણકે પ્રેમ દેખિકે ભ-
 ક્ષંક પરવશ ને પ્રભુ તિનકે શ્રીઅંગમે હુ રોમાંચ
 દોત હે ॥ ૧૦ ॥ અખ ગોરજકી નિવૃત્તિકે લિયે
 અભ્યંગ દર્શવત હે સો નિરૂપણ કરત હે ॥

કરી પેરે પેરે વારણા સુતને સદનમાહે પધરાવે ॥
 સુંદરી ગૃહકારજમિપે વલી નિરસવાને આવે ॥૧૧॥

ફેર શ્રીયશોદાજી ॥ પેરેપેરે ॥ સો અનેક પ્રકારતે
 ॥ વાળા ॥ સો ખલેયા લેકે ॥ મુત ॥ જે પ્રભુ તિ
 નેકે ॥ સદન ॥ જે ધર તામે પંધરાવત હું તખ
 ॥ મુંદરી ॥ જે વ્રજભક્ત તે ઘેરકે કામેકે મિપતે
 ॥ વલી ॥ સો ફેર પ્રભુનેકે શ્રીમુખ નિરખિવેકે આ
 વત હું યાકે ફલિતાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૧૧ ॥

ઉષ્ણોદક સોંધો મેલી વલી અંગ અંધોલ કરાવે ॥
 અંગવસ્ત્ર કરી સ્વચ્છવપૂને પછે તેલ ચઢાવે ॥૧૨॥

॥ ઉષ્ણોદક ॥ જે તાતો જલ તાકે સોંધમે મિક્ષા-

૨ વારણાકે અનેક પ્રકારે સો આરતી કરત હે મુદિયા
 પારત હે બપોરેયા લેત હે ઇત્યાદિક જોર હું પ્રકાર શ્રીભાગ
 વતમે ગોવર્દનો દ્વારણ પ્રમગમે પ્રસિદ્ધ હે અળ વા તુકમે
 જોર યાસું પેહલી તુકમે જે વર્ણન કિયોહો સોહી શ્રીભાગવત-
 મે તયોર્યશો રોહિણ્યૌપુત્રયોઃ પુત્રવત્સલે ઇત્યાદિ શ્લોકનમે
 દિખયો હે.

યકે શ્રીઅંગકોં ડિખાના કરત હેં ઓર 'અલીઅંગ-
અધોલકરાવે એસો હુ પાઠ હે ફેર-અંગવસ્ત્રનેં શ્રી
અંગકોં સ્વચ્છ કરિકેં - પીછેં ॥ તેલ-॥ ને, પુલેલ
સો ॥ ચઢાવે ॥ સો અરણ્યારવિંદતેં લેકેં - કેશ, પર્યાંત
સમર્પત હેં ॥ ૧૨ ॥

અનેક સુગંધ વસન નેં ભૂષણ ફૂલ અંવોડે
ફાવે ॥ ઠળઠળતો લાઢકહો તે ભોજન-
શાલાર્યે આવે ॥ ૧૩ ॥

૧ અલી સો સખી જે પેડશસદુઅ નંદાલયમેં રહત હે
તે એસો અર્ધ ઓર ટીકામે કિયો હે સખ યા મુકમેં ને
સ્નાનકો ઓરે પુલેલ લગાયવેકો વર્ણન કિયો હે સોદી દશમ-
રકષમે ગતાધ્યાનશ્રમાતત્રમજ્જનોન્મર્દનાદિભિઃ યા મ્લોકમેં
નિરૂપણ કિયો હે.

॥અનેક ॥ સો નાના પ્રકારકે જા 'ઋતુમે' જેસે
 'ચઢિયે' તેસે ॥ મુગંચ ॥ સો અતર પ્રભૃતિ' ॥ વસન ॥
 સો વસ્ત્ર ઓર ॥ મૂષણ ॥ સો શયનસમયોચિત આ-
 ભરણુ ઓર કેશમે' કાંદસી કરિકે' ૧પુષ્પકી રચના
 કરત હે' સો ॥ ફાવે ॥ સો શોભત હે' ઓર ૩અને-
 કવસનસુગંધ નીવી એસો હુ પાઠ હે ॥ અથ

૧ ઋતુઅનુસાર વસ્ત્રાભરણુદિકે શ્રીચરોત્રાણુ ધરાવત હે
 યાહીતે' શ્રીભાગવતમે' યથાકામ યથાકાલં વ્યવસ્થાપરમાશિષઃ યહ
 કહયે હે.

૨ પુષ્પકી રચના સો કેશકે જુડાપે' પુલકી માલા ધરાવત
 હે' કયોં જો શુર્જરભાષામે' અંખોડા એસો જુડાકે નામ હે
 ઓર અનેક પ્રકારકી પુલનકી રચના હુ કરત હે.

૩ અનેક વસનસુગંધનીવી યા પાઠમે' નીવી સો પહિર-
 વેકો વસ્ત્ર ઓર વસનશઙ્ક કરિકે ફુસરે વસ્ત્ર જાનને અળ યા
 તુકમે' જો વર્ણન કિયો હે એ હી શ્રીભાગવતમે' નીર્વાવસિત્વા-

ધોઈ લીસંકે દર્શન ભયે યાતે. ગોપાલદાસછકે હં
 યમે વસસરસ ઉત્પન્ન ભયો તાકે મુચક વચન
 પુર્વક શયનભોગ અરોગવેકાં પ્રભુ પધારત હે સો
 નિરૂપણ કરત હે ॥ ટળટળનો ॥ સો નૃપુરે
 શાબ્દસહિત ॥ અથવા ॥ નેત્રકમલમે કંછુકનિઠા
 આઈ હે યાતે ॥ ટળટળનો ॥ સો મંદમંદ સંકત
 ભયે ॥ મોજનશાલાયે ॥ સો ભોગ મંદિરમે ॥ આવે ॥
 સો પધારત હે અમ ભોજનશાલાયે જાય એસે નહી
 કહયો એર આવે એસે કહયો યાકો ભાવાર્થ યક
 જે ગોપાલદાસછકે વાસમે એસો અનુભવ ભયો
 જે મે ભોગમંદિરમે કોડો હું યાતે એસે કહયો
 ॥ અથવા ॥ શયન ભોગ સિદ્ધ કરિકે શ્રીરાધિ
 છીછ પ્રભુનથી ગાદ દેખત હે ફેર જમ પ્રભુ
 પધારત હે તમ દર્શનાનંદકો અનુભવ કરત હે
 યાદીતે ભોજનશાલાયે આવે એસે કહયો ॥ અમ
 વાસમે પ્રભુ કેસે લગત હે સો કહત હે ॥ ચાલો ॥
 સો પ્રિય ॥ અમ હમણુતે પધારત હે તાકો હેતુ
 કહત હે ॥ ભાડકહો ॥ સો શ્રીયશોદાઇ નંદરાયછકે

અત્યંત લાડિલે હેં યાકો ભાવાર્થ યહ જો શૃંગારા-
દિક કરિકેં શ્રીયશોદાજી નંદરાયજીકે લાડકે આનંદતેં
પુર્ણ પ્રભુ શયનભોગ અરોગિવેકેં લટકત ભયે પધાર
તહેં ॥ ૧૩ ॥ અબ માતૃસમર્પિત શયનભોગ
શ્રીસ્વામિનીજીકે અધરામૃતતેં હુ અધિક સ્વાદ લાગત
હે યહ નિરૂપણ કરિવેકે લીયેં પ્રથમ શ્રીસ્વામિની-
જીકે અધરામૃતકો ઉત્કૃષ્ટ વર્ણન કરત હેં ॥

રાધા અધરસુધા વના હરિનેં બીજૂં કાંઈ
નવ ભાવે ॥ પ્રાત પધારે નેં નિશાયે આવે
પ્રીત નવી ઉપજાવે ॥ ૧૪ ॥

॥ રાધા ॥ જે મુખ્ય સ્વામિનીજી વૃષભાનુજ

૧ વૃષભાનુજ સો વૃષભાનજીકી પુત્રી યહ જ્ઞાન પદ્મપુરાણ-
કૃષ્ણજન્મખંડાદિકથેં પ્રસિદ્ધ હે એર મુખ્યસ્વામિનીજી યહ
વાગવાગસ્થ હેં યાતેં પ્રમોદરૂપ હે યાહીતેં સર્વોત્કૃષ્ટ આનંદ-
રૂપ હેં તાસું મોદપ્રમોદાઅપરિનિષ્ઠિતપરિનિષ્ઠતાવાનંદા યા
અણુભાગ્યકે અનુસારસું ઇહાં દીકામેં પરિનિષ્ઠિતાનંદરૂપ લિજો.

ચાહીતે કહ્યો પ્રાતપધારેનેનિશાચે આવેપ્રીતનવીકેપ-
 લવે ॥ ૧૪ ॥ અખ પ્રભુ શયનભોગ અરોગતહે તોડો
 નિરૂપણ કરત હે ॥

માતાનું મન રંજવા વાલો આરોગ્યા વહુ સ્વાદે ॥
 સુગંધવીડી કર ધરીને ઉઠ્યા નૂપુરને નાદે ॥ ૧૫ ॥

અખ ઇહાં યશોદાજનું મનરંજવા એસે નહી
 કહ્યો ઓર સામાન્ય માતૃશબ્દ કહ્યો યાતે શ્રીય-
 શોદાજ ઓર શ્રીરોહિણીજ ઇન દોઈનકો સુચન
 દિયો ઇન દોઈનકો મન રંજન કરિવેકો ॥ વાલો ॥
 સો પ્યારે પુત્ર વે ॥ આરોગ્યાવહુસ્વાદે ॥ બોહોત
 સ્વાદતે શયનભોગ અરોગે ઇહાં આરોગ્યાસ્વાદે

૧ બોહોત સ્વાદતે પ્રભુ અરોગત હે સો માતૃશબ્દકે
 સ્નેહતે આપકો શયનભોગ બહુત સ્વાદ લગતહે સો હી શ્રીભા-
 ગવતમે જનન્યુપદ્રુતપ્રાશ્યસ્વાદ્ગમ્યુપલાવિતો યા રસોકમે
 દિખાયો હે .

એસેં નહી કહ્યો બીચમેં બહુશબ્દ કહ્યો યાનેં
 આપ ધીરંધીરં અરોગે ઝોર માતૃસમર્પિતભોગ શ્રી
 સ્વામિનીજીકે અધરામૃતતેં હુ સ્વાદ લગ્યો યહ સુ-
 ચન કિયો તા ખીચે ॥ સુગંધવીડીકરધરીનેંરઘ્યાનુપુરને-
 નાદેં ॥ સુગંધ ને બરાસ જયદ્વલ ધલાયચી પ્રભૃતિ
 જ ઋતુમેં જેસી ઉચિત હોય તેસી તા કરેકે
 યુક્ત ને બીડી તાકેં શ્રીહસ્તમેં લેકેં નુપુરકે શબ્દ
 કરત ભયે ઉઠે ઇહાં આચમન નહી કહ્યો સો તો
 સંદંશન્યાયનેં અર્થાત્ સિદ્ધ ભયો અથવા પ્રભુ
 શયનભોગ અરોગ ચુકે તબ શ્રીયશોદાજીને બીડી
 હીની સો આપ વામશ્રીહસ્તમેં લેકેં શય્યામંદિર-
 મેં શ્રીસ્વામિનીજીકે પાસ પધારત હેં ફેર શ્રી-
 સ્વામિનીજી આચમન કરાય અપુને હસ્તકમલતેં
 બીડી અરોગાવત હેં યાહીતેં બીડી કર ધરી

૧ સંદંશ સો ચીમટા જેસેં દોઢ આડીચું ચીમટાકું પકડિ-
 વે તેં વાકે બીચમેં ને ઞરત હોય સો આપહીતેં પકડી જાય તેસેં
 ઇહાં ભોગ અરોગિવેકો ઝોર બીડી અરોગિવેકો વર્ણન કિયો
 તાતેં બીચમેં આચમન આપહીતેં સુચિત ભયો.

એસેં કહયો અરોગી એસેં નહી કહયો ઓર લોકમે
 અત્યંત ઉતાવલ કરત હેં તખ કહત હેં જે ઉઠાં
 ભોજન કરતહો તો ઘણાં આયકેં અથોઘયો યાહીતેં
 શ્રીસ્વામિનીજીકે સંયોગજી અત્યંત ઉતાવલ સુચન
 કરી યાકો ફલિતાર્થ યહ જે અત્યંતસ્વાદતેં અરોગે
 તાતેં શ્રીયશોદાજી શ્રીરોહિણીજીકાં પ્રસન્ન કરિકેં પુર્ણ
 વત્સલા રસકો અનુભવ કરાયો ફેર શ્રીસ્વામિનીજીકો
 પુર્ણ સંયોગ શૃંગારકો અનુભવ કરાયવેકો બેગબેગ
 શમ્યામદિરમે પધારત હેં ॥ ૧૫ ॥ અગ્ર શ્રીયશો-
 દાજીકાં શ્રીરોહિણીજીકાં ઓર શ્રીસ્વામિનીજીકું હી
 કેવલ યથાયોગ્ય મુખ દેત હેં એસેં નહી જત પ્રજા-
 ભક્તકો જેસો મનોરથ તાકોં તેસો મુખ દેતહેં યહ
 સુચન કરત ભયે ગુઠ જે રાયનલીલા તાકો સંક્ષેપતેં
 નિરૂપણ કરત હેં ॥

સકલવ્રજમા પોઢિયા વાલો વિવિધરસસુસદાન ॥
 એ લીલા હારે મન વસો તે ભક્ત માંગે માન ॥૧૬॥

॥ સકલવ્રજમા ॥ કલાકરિકેં સહિત સો સકલ

પુર્ણચંદ્ર તા કરિકેં યુક્ત એસો વ્રજ ને નિત્યલીલા-
સ્થાન તાકે વિષેં ॥ અથવા ॥ કલા ને કામશાસ્ત્રોક્તકલા
તા કરિકેં યુક્ત ને વ્રજ સુંદરીયેં તિનકો વ્રજ
ને સમુહ તામેં યાકો ભાવાર્થ યહ ને પ્રભુ
પોઢત હેં તખ અનેક વ્રજભક્ત અનેક સેવા કરત
હેં ચરણારવિંદ દાખવેકી પંખા કરિવેકી ઈત્યાદિક
॥ અથવા ॥ સકલ સો સખ વ્રજમંડલ તામેં
॥ પોઢિયા ॥ સો પોઢે યાકો ભાવાર્થ યહ ને વ્રજ-
મંડલમેં જીતનેં વ્રજભક્ત તિનકે સખ મનોરથ પુર્ણ
કરિવેકોં સખનકોં શયનલીલાકે મનોરથાનુસાર સુખ
દેત હેં યેહી અભિપ્રાય દશમસ્કંધમેં ૧ સુખં મુખુ-
પતુર્વજેં યા શ્લોકમેં નિરૂપણ કિયો હે ॥ અખ ઇતને
વર્ણનમાત્રતેં ગોપાલદાસજીકોં શયનલીલાકે દર્શન

૧ સખ વ્રજમંડલમેં આપ પોઢત હેં સો શ્રીલાગવતમેં
સ વિશ્વવરશમ્યાયાંસુખં સુપુગતુર્વજેં યા શ્લોકમેં દિખાયો હે.

૨ યા શ્લોકમેં વ્રજેં યા સમગીકો અભિપ્રાય અર્થ
માન્યો હે તાતેં સખ વ્રજમેં આપ પોઢે એસો શ્રીસુજોધીન્યા-
દિક ગ્રંથનકો આશય હેં.

ભયે તાતે પ્રેમસપ્તણામકિં ઉત્પન્ન ભઝ તાતે કુદયો
 ॥ વાળો ॥ સો પ્યારે ઓર પ્રભુ કેસે હે ॥ વિવિધ-
 રસમુખદાન ॥ વિવિધ સો નાનાપ્રકારે રસ જે શૃંગા-
 રરસ તાકે મુખદાન સો મુખ દેવવારે ॥ અબ પ્રાનઃ
 કાક્ષતે લેકે સાયંકાક્ષપર્યંતઃ લીલા નિરૂપણ કશિકે
 પ્રાર્થના કરત હે ॥ ફલીલા ॥ એ સો જ લીલાકે
 અભી મોઠાં દર્શન હોત હે સો ॥ હારેમનવસો ॥ સો
 મેરે મનમેં સર્વદા બસો ઓર ॥ તે ॥ સો નંદાકથ-
 ણી વાલ્લીલીલા સો ॥ અમ ॥ મક્ત ॥ જે આપકો
 સેવક મેં ગોપાલદાસ સો ચેહી ॥ માન ॥ જે
 સન્માન^૧ સો માંગતહું ॥ અથવા ॥ માન ॥ સો

૨ મેરે હૃદયમેં લીલાકો આવિર્ભાવ હોય ચેહી સન્માન
 મેં માંગત હોં.

૨ કવચુન્મુત્પત્તીતે માન એસો ઇન્દ્રિયાદિકનકો નામ હે
 સો પ્રત્યાનન્તાકર અંધમેં શ્રીપુરુષોત્તમજીને વિવેચન કિયો હે
 ઓર ભક્તભાગેમાન યાકો એસે હું અર્થ હોત હે જો રાધનભાજે
 પીછેં ભક્ત જે વ્રજભક્ત તે માન સો પ્રસાદી પુષ્પમાલા ચર્વિત

પ્રમાણ અલૌકિક લીલોપયોગિ ઇન્દ્રિય સો માગત હું
 યાકો ભાવાર્થે યહ જો આપને લીલા વર્ણન કરાયકે
 છંદા સુદૃઢ કરી ઓર લીલાકે દર્શન કરાયકે ચક્ષુ
 સુદૃઢ કિયે ॥ અથ નિત્યલીલામે મેરો પ્રવેશ કરાયકે
 મેરે સર્વ દેહકોં સુદૃઢ આપ કરો ॥ ૧૬ ॥ અમ ફેર
 લીલાનકોં અનંતપનો સુચન કરત ભયે પ્રેમપુર્વક
 પ્રાર્થના કરત હું ॥

શ્રીવિઠ્ઠલ દ્વિજરૂપ તમારી લીલા ણીપેરેં જ્ઞાત્રી ॥
 ઓઢવે કેમ ચાલશે તે પ્રીત અમસૂં બાજી ॥૧૭॥

इति श्रीगोपालदासजीकृतेनवाख्यानपष्ठाख्यानं
 समाप्तिमगात् ॥ ६ ॥

તાણુવ પ્રજ્ઞતિ સત્કાર માગત હું ઓર જે રાજસ ભક્ત હે તે
 સખીસ્નેહસોં શ્રીસ્વામિનીજીકે માનકી ઇચ્છા કરત હે યહ લીલા
 મેરે મનમે જસો

अथ आप डेसे हो ॥ श्रीविठ्ठल ॥ सो 'नित्यवी-
 लाविशिष्ट' पुत्रोत्तम हो और डेसे हो ॥ 'दिजरूप' ॥
 द्विज ने 'यद्रभी' ता जेसी 'आनंददायक' हो 'रूप' सो
 'सांध्य' लनको ॥ 'अथवा' ॥ द्विज ॥ जे 'प्राक्षण' ति
 नके विषे हो रूप लनको 'याको' भावार्थ यह जे वेद
 लगवद्रूप हो ते प्राक्षणके विषे 'रहत' हो ॥ अथ
 वेदकां लगवद्रूपत्व तो 'वेदानाशयण' साक्षात् 'धृत्यादि'
 वाङ्मनमे 'प्रकट' हो ॥ अथवा ॥ 'दिजरूप' सो 'वर्त-

१ विठ्ठल सो नि.साधनजनोद्धारकर्ता हो ताते पुत्रोत्तम
 यह अर्थ कियो. और श्रीगुरुदेव आते वीरविशिष्ट यह
 अर्थ कियो।

॥ नि.साधन ॥

२ पदार्थ धर्म कह्यो हो जे वेद साक्षात् प्रभुनको स्वरूप
 हो अथ वेदस्वरूपसे प्रभु ही प्राक्षणनके हृदयमे तथा भुजमे
 विराजते हो ताहीते प्राक्षण सग वर्णनते उत्पद्य हो सर्व
 देवतानको निवासस्थान हो सो 'वेदादिकमे' प्रसिद्ध हो येही
 एहा टीकामें लिखायो हो

भानुलोभने आह्वयस्वरूपे लनने धारण किये है
 ऐसे के आप तिनकी ॥ लीलाणीपरवासी ॥ ऐसी
 परे सो या प्रकारते लीला आजी सो अनंत है याहीते
 ॥ ओढेवेकमचालसे ॥ उदाये केसे असेगो उडावने सो
 उगने याके भावार्थ यह ने आपकी लीला तो
 अनंत है और हमकुं थोडीसी लीलाके थोडा सो
 अनुभव करायेके उदायोगे सो नहि असेगो ताके
 हेतु कहत है ॥ प्रीतअममंवासी ॥ प्रीत हमते धंधी
 है याके भावार्थ यह ने ने प्रीतते अंधनत है
 सो वाके योग्य पदार्थ वाते छिपावे तो वह कृतम
 होय याते सर्वदा सर्व लीलानके प्रत्यक्ष अनुभव
 हमकुं कराये छडां हमकुं यह अहुवचन सभ लक्ष्म
 नके अभिप्रायते है याते गोपालदासजके पराप-
 कारित्व सुचित लये लगवहीयनके येही लक्षण है
 और प्रभुनके प्रीतिअद्धत्व तो 'वशेकुर्व'तिभांलक्ष्या

१ नवभक्तधमे प्रभुनने दुर्वासिको आसी कीनी है ने
 अन्योश्रयरहिते लक्ष्मणके लक्ष्मी करि के वश करि लेत है
 नेसे पतिव्रता स्त्रिये शुंषुषपतिके वश करत है

ધત્યાદિસ્થલકે વિષે સ્મૃત છે એર ઓલભે કેમ ચાલશે
જે વાત અમમ્મ વાઝી એસો હું પાઠ હું તોફા અર્થ
એર લીલામે લિખ્યો હું ॥ ૧૭ ॥

પદ્મશ્રીવિકૃલાધારૈઃકૃષ્ણરૂપેણ્યાઃકૃતાઃ ॥

સંક્ષિપ્તવર્ણિતોલીલાઃ પ્રાર્થતાંશ્વમુહુર્મુહુઃ ॥ ૧ ॥

૧ યા રીતસોં પઠાખ્યાનકો વ્યાખ્યાન કરિકે ગોરવામિશ્રી
જીવનજીમહારાજ યા આખ્યાનકો સખ અર્થ, સંક્ષેપસોં એક
રસોકમે આશાકેરજ છે તા, રસોકકે અર્થ, શ્રીગુસોંજીને
પહિલે શ્રીકૃષ્ણવતારમે, જે લીલાએ કરી તે હી યા, છો
આખ્યાનમે સંક્ષેપસોં વર્ણન કીની એર ફિરફિરકે માંગી છતને
એસી આપકી અન તા લીલા છે, તિનકો સર્વદા મોકો, અનુભવ
કરાએ એસે ગોપાલદાસજીમે, પ્રાર્થના કીતી અળયા આખ્યા
નકે અર્થકો દોહા ॥ શ્રીવિકૃલ પહિલે કરી, જેનિતલીલાતેહ ॥
કહી પંઠાખ્યાનકેછુ, ફિરવહુ માગીનેહુ ॥ ૧ ॥ ઇતિશ્રીમ-
દ્વલ્લભાચાર્યમતવર્તિનામૈશ્વર્યસ્વમાતામહાગોરવામિશ્રીદ્વજવલ્લભ-
ચર્યૈકતાનેનસ્વપિતૃસઠાશાદેવલગ્નવિદ્યેન ગોવર્દનાચુકવિતાકૃ-
તપદ્મખ્યાન વ્યાખ્યાનટિપ્પણસંપુર્ણમ્ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્બાલકૃષ્ણચરણૈ કૃતાન શ્રીમદ્ગોવર્ધન-
 ગુરુપાદપદ્મપરાગપ્રાપ્ત પરમોદય શ્રીમદ્ગોકુલોત્સવાત્મજ-
 હયનાખ્યેનવિરચિતપદ્માખ્યાનસ્યવ્યાખ્યાનસંભાષમ્ ॥

॥ सप्तमाख्यान ॥

ऐसे पष्टाध्यानमे नंदनंदनस्वरूपकी लीलाके दर्शन
 भये ताके वर्णन करिके ॥ अथ सप्तमाध्यानमें श्री-
 विकुलस्वरूपकी लीलाके साक्षात् अनुभव होत है
 ताके निरूपण करत है ॥ राग सामेरी ॥ याके अभि-
 प्राय पंचमाध्यानके आरंभमे लिख्ये है ॥

आप सेवा करी सीखवे श्रीहरि भक्तिपक्ष
 वैभव सुदृढ कीधो ॥ पोतानी लीला ते
 वदन पोते कही उच्चार आनंद अधिक
 दीधो ॥ १ ॥

॥ आप ॥ ॐ श्रीविकुलनार्थ्ये ते ॥ सेवाकरी-
 सीखवे ॥ भगवत्सेवा करिके भक्तानकों सिभावत है
 तज तो आपकों कुछ इलाकांक्षा होयगी या शंकाके

१ इलाकांक्षा से जेने द्रव्यकी अथवा वशकी आकरीकी
 छम्छासां शुद्ध शिष्यके सिखावे तेसे आपकों दुष्ट छवनके पास

નિવારણ કરત હું ॥ શ્રીહરિ ॥ સખનકે સર્વ દુઃખ-
હર્તા એર શ્રીકરિકેં યુક્ત યાકો ભાવાર્થ યહ જો
લોકમે યત્કિંચિત્ શ્રીવારો હોત હેં સો 'પ્રાપ્ત' કાઈકી
આકાંક્ષા નહીં કરત હે તો આપ 'તો' 'શ્રીપતિ' હેં
॥ અથવા ॥ શ્રીહરિ ॥ જો શ્રીવિકૃલનાથજી તે આપકી
સેવા આપ કરિકેં ભક્તનકોં સિખાવત હેં સોઈ આગેં
રૂપખેઉએકનેભિન્નથઈવિસ્તરે યા તુકમે સ્પષ્ટ નિરૂપણ

તેં કહ્યુ કલકી ઇચ્છા હોયગી તાતે સેવા સિખાવત હેં યહ
શંકા તાકો ઉત્તર યહ જો આપ સર્વ દુઃખહર્તા હેં તાતે
જીવનકે સંસાર દુઃખહરણાર્થ હી કૃપા કરિકેં આપુની સેવા
સિખાવત હેં યાહી અભિપ્રાયતે જનશિક્ષા કૃતેકૃષ્ણભક્તિકૃત યહ
આપકો નામ હે.

૧ શ્રીપતિ એ લક્ષ્મીજીકે પતિ યાકો અભિપ્રાય યહ જો
લક્ષ્મીજીકે કિંચિત્કૃપાલેશમાત્રતેં જીવકોં દ્રવ્યાદિક મિલત હે
એર આપ તો ઉનકે હુ પતિ હેં તાતેં આપકોં કહા આકાંક્ષા
હોય સો હી લક્ષ્મીકલત્રાયકિમસ્તિદેવં વિજીતયેયત ઉપસેદુરી-
શ્ચરીનમન્યતેસ્વયમનુવર્તીતીભવાન ઇત્યાદિ વચનનમે કહ્યો હે.

કરેંગે ॥ અખ ભક્તનકોં એસેં સિખાયવેડો કહી
 કારણ સો કહત હેં ॥ મક્તિપક્ષવંમવસુદ્ધકીયો, ॥
 ભક્તિપક્ષ જો ભક્તિમાર્ગ તાકોં વેભવ સો વિસ્તાર
 તાપુર્વક સુદ્ધ સો અત્યંત દ્રઢ કિયો યાકો ભાવાર્થ
 યહ જો ભક્તિમાર્ગ તો શ્રીવજ્રભાચાર્યજીને પ્રથમ હી
 પ્રકટ કિયો હે આપને વાકું ભક્તાનુગ્રહાર્થ સવિસ્તાર
 સુદ્ધ કિયો અખ યા રીતતેં સેવાકો પ્રકાર સિદ્ધ
 ભયો પરંતુ સેવાકે બીચકે અવકાશકો સમય વૃથા
 જત હોયગો યા શંકાકો નિવારણ કરત હેં ॥ પોતાની
 ભીલાતેવદનપોતેંકદી ॥ પોતાનીલીલા આપકી લીલા
 સો વદન પોતે કહી સો આપકે શ્રીમુખને
 ગ્રંથદ્વારા કહી ॥ અથવા ॥ વદન ॥ જો આ-
 પકો શ્રીમુખ શ્રીમહાપ્રભુજી તિનકારા કહી યાતેં
 સેવાકે અવકાશમેં સુબોધીન્યાદિ ગ્રંથદ્વારા શ્રવણ

૧ સર્વદા પ્રભુનકો ગુણઅવણાદિક કરનો સો શ્રીભાગવ
 તમેં શ્રોતવ્યકીર્તિ તબ્યશ્ચસ્મર્તવ્યચેચતાપ્રભયં ઇત્યાદિગ્ય
) ભમેં પ્રસિદ્ધ હે.

કીર્તન સ્મરણ કરને યહ સુચન કિયો ॥ અખ શ્રી-
 મુખતે લીલા કહી તારો પ્રયોજન કહી સો કહત હે
 ॥ ઉચારઆનંદઅધિકદીધો ॥ સેવાનંદકો પ્રથમ નિરૂપણ
 કિયો ॥ અખ યાતે અધીક સ્મરણાનંદ આપને દિયો
 ઓર કીર્તનાનંદ હુ દિયો યહ સુચન કિયો ॥ અખ
 સ્મરણાનંદકો આધીક્ય યહ જો સેવામે તો કછુક હુ
 સમયકો નિયમ હે ઓર સ્મરણાનંદ તો સર્વદા અનુ-
 ભવ કરિવેકો હે ઓર સેવા તો કેવલ આપ કરે તખ
 સુખ હોય ઓર કીર્તન તો આપ કરે તખ હુ આનંદ
 હોય ઓર દુસરો કોઈ કરે તો હુ શ્રવણાનંદ હોય
 યાહીતે શ્રીમદ્દાગવતમે અષ્ટમસ્કંધમે ગર્જને કહયો
 હે ॥ 'એકાંતિનોયસ્યનકંચનાથ'વાંછંતિયૈલગવત્પ્ર-
 પન્નાઃ ॥ અત્યદભુતંતત્ચરિતંસુમંગલંગાયંતઆનંદ-

૧ જે નિશ્ચય કરિકે પ્રભુનકે શરણ આયે હે ઓર
 અન્યાશ્રય રહિત હે તે ભક્ત કછુખી પદાર્થકી ઇચ્છા કરત
 નાહીં વે, અતિ આશ્ચર્યરૂપ ઓર પરમમંગલ એસો જે પ્રભુ-
 નકો ચરિત્ર તારો ગાન કરિ આનંદ સમુદ્ર મેં ભસે રહત હે.

સમુદ્રમંથાઃ ॥ તથા વેદમ્તુતિમે હુ ॥ ઇતિતવમુચ્ય-
 સ્ત્રયધીપતેઽખિલલોકમન્નક્ષપણુકથામૃતાબ્ધીમવગાદ્યતપાં
 સિજહુરિત્યાદિ ॥ યાદો દ્વિતીયર્થ યહ જે 'સેવામાર્ગ
 ઓર સ્મરણમાર્ગ' આપને આચરણ કરિકે દૃઢ
 કિયો ॥ ૧ ॥ અબ મેવામાર્ગ ઓર સ્મરણમાર્ગ જે
 દોઈ આપને મનઃ કલ્પિત પ્રકટ દિયે તબ તો જે

૧ વેદનને પ્રમુનકો પીનતી કીની હે જે અહો ત્રિલોકી
 પ્રજ્વલિકે પતિ મયુ સબ લોકકે દુઃખ પાગ દુઃ કરિવેવારો જે
 આપકી કથારૂપ અત્રત સમુદ્ર તામે મમ હોયકે વિદ્વાન જાન
 સબ સાસારિક સ તાપનકો ત્યાગ કરત હે મહુ જ્ઞાત શ્રીભાગ
 વનમે' ત્વત્કથામૃદ્ધીમુપનવામનોવારણુ સ્મરત સ્મારથ તસ્મિન્મે
 ધોધહરહરિ ઇત્યાદિ અનેકે દુસરે સ્થવનમે હુ કહ્યો હે.

૨ આખી તુકમે સેવા માર્ગકી ઓર આખી તુકમે સ્મર-
 ણમાર્ગકી દ્રઢતા કહી ચેહી શ્રીમહાપ્રમુનને તરમાત્સર્વાત્મનાશ
 ચદ્રગોપ્તુલ્લેશ્વરપાદયો સ્મરણ જાજન ચાપિનત્યાગ્યમિતિમેમતિ
 ઇત્યાદિસ્થલમે આજ્ઞા કીની હે

માર્ગ વેદોક્ત નહી હોયંગે તખ ઇત માર્ગનતે મોક્ષ-
પ્રાપ્તિ કેસે હોયગી યા શંકાકો નિવારણ કરત હે ॥

વેદદધિમધ્ય નવનીત જે મજનરસ મથિત
માધુરી જીવે શ્રવણે પીધો ॥ તંક્રમ કર્મ-
પથ સ્નેહરસહી ન જે શ્વેત જાણી વિસુખ
તાણી લીધો ॥ ૨ ॥

અખ વેદરૂપ ને દધી સો કેસો ॥ મથિત ॥ - સો
મથ્યો ભયો તાકે મધ્યમે રહ્યો એસો ને ॥ નવનીત ॥
સો જ્ઞાનમાર્ગ તત્સંબંધી ॥ જેમજનરસ ॥ સો ભક્તિ-
રસ રસશબ્દતે ધૃતરૂપત્વ સિદ્ધ ભયો તાકી ને
॥ માધુરી ॥ સો મિષ્ટતા ॥ અખ માધુરી કેહી યાતે
લૌકિક ધૃત તો ફીકો હોત હે ઓર વહ તો મિષ્ટ હે
યાતે ધૃતતે હું ઉત્કર્ષ સુચન કિયો ॥ અખ યા
માધુરી કે કહા ઉપયોગ ભયો સો કહત હે ॥ જીવ ॥
ને દૈવીજીવં તિનને ॥ શ્રવણેપીધો ॥ શ્રવણ ને કાન
તિનતે પીયો યાતે શ્રવણનકે પાનપાત્રત્વ સુચિત

ભયો યાકો ભાવાર્થ યહ જો વેદરૂપ જો દધી તાકો
 આપને મથન કરિકે નવનીતરૂપ જ્ઞાનમાર્ગ ઉત્પત્ત
 ક્રિયો ॥ અબ વેદકો મથન મો વ્યાસસુત્રાનુસાર
 વિચાર ભાષ્યરૂપ યાતે જ્ઞાનમાર્ગ અનાદિસિદ્ધ હે
 પરતુ આપને વેદમેતે હી 'કાદિકે' સ્પષ્ટ જુદો દિખા-
 યો યહ સુચિત ભયો ॥ અબ જેમે નવનીતકો હુ
 પરિણામમે સાર થૂન તેસે જ્ઞાનકો સાર ભક્તિ મોર્
 'શ્રીભાગવતાદિકનમે પ્રસિદ્ધ હે ઓર ગીતાજીમે હુ
 'બ્રહ્મભુતઃ પ્રસન્નાત્માનગોચરિતિનકાંક્ષતિ ॥ સમઃસર્વે

૧ શ્રીભાગવતમે નૈશ્કર્મ્યમધ્યમ્યુત્થાવવર્ણિત નશોભતેશા
 નમલ નિરજન એય સુતિ ભક્તિમુદ્દર્યતેવિશોકિલરય તિથેકેવલ
 બાધલબ્ધયે ઇત્યાદિસ્થલમે યહ પ્રસિદ્ધ હે ઓર નારદપત્ર
 ત્રાદિકનમે હુ પ્રસિદ્ધ હે

૨ યહ જીવ ભગવત્સેવાદિક કરિકે અક્ષરબ્રહ્મરૂપ હોત હે
 આન દાશકે આવિર્ભાવતે સદા પ્રસન્ન રહત હે તળ યાકો
 કાહુપદાર્થકો શોક ઓર ઇચ્છા હોત નાહિ કેર નિર્ગુણભાવતે

પુણ્યપુમ્બલ્લિતિલલનેપરામ્ ॥ ઇત્યાદિક સ્થલનમે
 કહ્યો છે ઓર નવનીતતે સારભુત ધૃત
 તાકે ઉત્પન્ન કરિવેકે સામર્થ્ય તો અગ્નિકે છે યાતે
 શ્રીમહાપ્રભુનકે અગ્નિત્વ હુ સુચિત ભયો ઓર
 જીવનકે ઉપદેશ દ્વારા ભક્તિરૂપ ધૃત પ્યાવત હે
 તાતે પરમઉપકારિત્વ હુ સુચિત ભયો ક્યોં ને પ્રથમ-
 ઉપકાર તો ધૃત ઉત્પન્ન કરેકે ઓર દુસરો ઉપકાર
 ને ધૃત પ્યાયકે 'પુષ્ટિ સંપાદન કરી તાકે થહ દોઈ
 પ્રકારકે ઉપકારકત્વ દોઈ સ્વરૂપનકે છે ॥ અખ
 વેદાર્થ વિચારિકે જ્ઞાનમાર્ગ આપને પ્રકટ કિયો
 ઓર વાકો ફલરૂપ ભક્તિ માર્ગ હુ પ્રગટ કિયો તખ
 ઓરખી વેદાર્થકે વિચાર કરિવેવારે હે તિનને કહા
 કિયો સો કહત હે ॥ તત્કસમકર્મપથ ॥ તક ને છાછ
 તાજેસો કર્મ માર્ગ ॥ અખ કર્મમાર્ગકે તકસમતા

સખ પ્રાણીનમે સમાન રહે તખ મેરી ફલરૂપ ભક્તિ પાવત હે
 એસે પ્રભુનને આજ્ઞા કીની હે.

૧ પુષ્ટિ સો જેસે ધૃતસોં શરીરકે પોષણરૂપ ફલ હોય
 તેસે ભકતીદ્વારા પુષ્ટિમાર્ગીય ફલ.

દિખાવત હેં ॥ સ્નેહરસહીન ॥ જેસેં તકે 'સ્નેહરસ
 જે ધૂન' તાતેં હીન તેસેં કર્મપથ જે ભદ્રપ્રભાકરદિ-
 દર્શિત માર્ગ સો હુ સ્નેહરસહીન સો ભક્તિરસહી
 હે ધહાં તકેસમ કર્મ નહી કહયો કર્મપથ કહયો
 યાતેં યહ સુચન કિયો જે વેદોક્ત સંધ્યાવંદનાદિકર્મ
 તો 'સેવારૂપ હે સો સસ્નેહ હે પરંતુ ભદ્રાચાર્ય
 પ્રભૂતિનનેં વેદાર્થ અન્યથા લગયકેં જે પ્રકાર કહયો
 સો નિઃસ્નેહ હે યાહીતેં કર્મપથ એસેં કહયો ॥
 અથ ભદ્રભાસ્કરમતાનુયાયી હુ બોલોત હેં તાકે
 કારણ કહા સો કહત હેં ॥ જે ॥ સો જે ॥ ચેતજાણી ॥
 શ્વેત જાનિકેં એ જેસેં નવનીત શ્વેત હે તેસે તકે
 હુ શ્વેત હે પરંતુ નવનીત સ્નેહરૂપ હે એર તકે

૧ સ્નેહ એસો વૃત્તકો એર પ્રીતિકો નામ હે સો મિદિ-
 ન્યાદિકેશનમેં પ્રસિદ્ધ હે.

૨ શ્રીમહાપ્રભુનને નિર્ણયસર્વાર્થનિર્ણયાદિસ્થાનમેં જે
 પ્રકાર લિખ્યોહે તાપ્રકારસો ભગવદ્વરૂપ જાનિકેં કામનારહિત

નિઃસ્નેહ હે તો હું શ્વેતવર્ણી શ્રી આંતિતેં સાર જાનિ-
 કે હે તેસેં વેદાંત પ્રકારી શ્રી આંતિતેં ભટ્ટભાસ્કરોક્ત-
 મતકો અંગીકાર કરત હેં ॥ વસ્તુતઃ વહ પ્રકાર
 વૈદિકસિદ્ધાંતવિરુદ્ધ હે સો પુર્વમીમાંસાભ્યાદિયંથન-
 મેં સ્પુટ નિરૂપણ કિયો હે યાહીતેં તકસમકર્મપથ
 એસેં કહયો ॥ અખ એસો હિનકોં અજ્ઞાન કયોં તાકો
 કારણ કહત હેં ॥ વિમુક્ત ॥ સો ભગવદ્વિમુખ હે કયોં
 જો કર્મ ભગવદ્રુપ હેં એસેં વેનહી જનેં કર્મકુંહી
 દ્વિજઘાતા માનત હેં ઓર પ્રભુનતેં ભિન્ન માનતહેં
 તાતેં હી ॥ તાળીલીંગો ॥ એસેં કહયો યાકો ભાવાર્થ
 યહ જો ભદ્રાચાર્યપ્રભૃતિનનેં જોરાવરી જેંચિકે વેદ-
 મેંતેં અપનો પ્રકાર સિદ્ધ કિયોહે ઓર મુખ્ય વૈદિક-
 સિદ્ધાંતકો પ્રકાર તો શ્રીમહાપ્રભુનનેં હી નિરૂપણ કિયો
 હે યાકો ભાવાર્થ યહ જો જ્ઞાનમાર્ગ કર્મમાર્ગ ઓર

સંધ્યાવંદનાગ્નિહોત્રયસાદિક વૈદિકકર્મ કરિકેં પ્રભુનકે અર્પણ
 કરે તો વિનકર્મનકોં ભગવાન અપની સેવાકરિકેં માનતહેં
 સોહી ગીતા શ્રીભાગવતાદિકનમેં ચક્રોપચિદશાસિ તદ્વિધ્યન
 તરયમહત્સમહર્ષુ ઇત્યાદિરચનમેં પ્રસિદ્ધ હે.

ભટિતંમાર્ગ' ચે 'તીનોંધ' વૈદિક હેં ઓર' ઈતિ તીનોન-
કે ચથાર્થ' સ્વરૂપ આંપને' હી દિખાયો ઓર ચે તીનો
હી 'મોક્ષસાધક' હેં ॥ ૨ ॥ અબ પ્રથમતુકમેં નિર-
પણ દિયે એસે આપ હેં યાતેં આપકે અરણ્ય 'શર-
ણુજનો' ચેહી પુષ્ટિમોક્ષકે મુખ્યસાધન હે સો નિરપણ
કરત હેં ॥

૧ તીનો માર્ગ' વેદાદિસંમતહેં ચાહીતેં એકાદશરક ધમે-
યોગાન્ત્યેમયાગ્રોજ્ઞાનૃણા શ્રેયો વિધિતસયા જ્ઞાન'કર્મચક્રકલીશ્વ-
નોપાયોન્થેસ્તિકદ્વિ'ચિત્ત' ચહ પ્રશુનનેં આજ્ઞા કીનીહે.

૨ જ્ઞાનમાર્ગ' ઓર ભક્તમાર્ગ'સાક્ષાન્મોક્ષસાધકહેં ઓર
કર્મમાર્ગ'જ્ઞાનદ્વારા મોક્ષસાધકહેં

૩ શરણુગયેતેં હી મોક્ષ હોતહે સો જ્ઞાત ગીતાશ્રીભાગ-
વતાદિકમેં મામેવયેપ્રપદતે માયામેતાંતરંતિતે તથા મામેકમેં
વશરણુગત્માનંસર્વદેહિનામ્ ચાહિસર્વાત્મભાવેન યાચ્યસેદ્વક્રુતો-
ભયં ઇત્યાદિપ્રલોકનમેં પ્રશુનનેં આજ્ઞા કીનીહે.

ए चरण शरण वना लोक दशचारमा
कहो केहे नो कांई अर्थ सीधो ॥ शू कहुं
चतुर थइ थइ अने विस्तरें भजे नही पशु
जंम विषय कीधो ॥ ३ ॥

अप्य अरणाविंदके दर्शन करिके अपने अंतः-
करणको उपदेश करतहें ॥ एचरणा ॥ सो ये अरणा-
विंद तिनकी शरणभिना ॥ लोकदशचारमा ॥ अतु-
र्दशश्लोकमे कहा कोछकोणी कछु 'अर्थ' सिद्ध भयो
हे यह 'काकुक्ति' हे याको अर्थ यह ने या अरणा-
शरणभिना अतुर्दशश्लोकमे या छवको कार्य ने
पुष्टिभोक्षभाति सो सिद्ध न होय तो छु आश्वर्य

१ अर्थ सो अजनान हादिके पुष्टिभार्गीयद्वय.

२ काकुक्ति सो जमे स्वरकी विकृतीते ओर अर्थ होय
ओसो होलनो काकुशब्द को ओसोही अर्थ अमरकोशमे लि-
खे छे काकु-म्रियाविकारोय से कपीत्यादिविध्वने:

તે સો ॥ શ્રુકદ્વં ॥ સો કહા કહું ॥ ચતુરયઙ્ગ ॥
 બુદ્ધિમાન હોય હોયકે ॥ વિસ્તરેમજેનદિ ॥ વિસ્તાર-
 પુર્વક આપણી સેવા તથા સ્મરણ કરત નહી હે
 તખ કહા કરત હે સો કહત હે ॥ પશુજેમવિપય-
 કીર્થો ॥ જેસેં પશુ કેવલ વિપયસુખમે જાનતાહે
 તેસેં અજાની છવ હુ કેવલ સાંસારિક જે તુચ્છ
 સુખ તાકેં સેવતાહે આપણી સેવા નામસ્મરણ નિ-
 રંતર નહી કરતાહે ॥ ૩ ॥ અખ સાંસારિકસુખતે
 ચિત્ત નિવૃત્ત હોયકે આપણી સેવાનામસ્મરણમે
 કેસેં ચિત્ત લગે તાકે ઉપાય કહતાહે ॥

વોલ વલ્લભસુવન વિમલ વાણી ॥

જેની ગતિ બ્રહ્માદિદેવેં ન જાણી ॥ ૪ ॥

૧ સાંસારિક વિપયસુખમે હી જે નિમગ્ન હોત હે તિનકી
 સખ ચતુરતાદિક વ્યર્થહે સોહી દશમગ્કધમે ખીકુલ ખીકકિયા-
 દાક્ષ્ય વિમુખાયેત્વધોક્ષજે ચોર વિપયમે આસગત મનુષ્યનકેં ઈહાં
 પશુતુલ્ય કહે તાકે તાત્પર્ય યદ્દ જે સ્વમાર્ગમે જે સ્નેહમે

ઓર રસકો પ્રાધાન્ય કહ્યો હે સો કેવલ ભગવદ્દીક્ષાવિષયક હી
 હે પરંતુ જે દંભી અસ' અંધનમે' તથા કીર્તનનમે' રસકો
 પ્રાધાન્ય દિખાયકે આપ વિષયાસકત હોતહે' તિનકે ચિત્તમે'
 કબીબી રંચ હુ ભગવદ્દાવેશ હોતનાહી સો હી શ્રીમહાપ્રભુનને'
 વિષયાકાંત દેહાનાંનાવેશઃસર્વથાહરે.ઈત્યાદિસ્થાનમે' આજા કીની
 હે ઓર ચારીતકે જે મિદ.ત્રાદિવિષયમે' જીભકે તથાવિષયસુખકે
 લોભી નિર્મલભકતીમાર્ગકેં દુષણ ઉપજાવત હે' તિનકો નિશ્ચય
 નરકપ્રાપ્તી હી હોતહે સો શ્રીમહાપ્રભુનને નિળંધમે' વિરતારસોં
 લિખ્યો હે ઓર શ્રીહરિચાલપ્રભ્રતિપ્રાચીન ગોસ્વામિજાલકનને'
 કામાખ્ય દોષવિવરણાદિકઅંધનમે' કામકો ઓર ભગવદ્દસાવકો
 પરસ્પર પરમવૈર હે સો રૂપદ નિરૂપણ કિયોહે તાહીતેં ઇહાં
 વિષયાસકતનકેં પશુતુલ્ય કહે યાકો. ફક્તિતાર્થ' યહ જો જેસેં
 પશુનકેં ગમ્ય અગમ્ય ચીકો કછુ ણિચાર નહી હોય ઓર
 ભાર ઉઠાયવે પ્રભ્રતિકેશ્રમ બહુતકરે પરંતુ ફલ કછુ નહિ તેસેં
 નિળંધાકત શિષ્યોદરપરાયણ જનનકુંળી જાનનો.

. અખ. ॥ વહ્નમમુવન ॥ યા પ્રકાર છી જો ॥ વિમલવાણી ॥
 સો પવિત્રશબ્દ તાકે ॥ ચોલ ॥ સો નિરંતર ઉચ્ચાર કર
 ॥ અખ શ્રીવિહંગ એસે નહી કહ્યો ॥ ચોર વહ્નમ-
 મુવન કહ્યો તાકે ભાવાર્થ ॥ યહ જો શ્રીવિહંગ એસે
 ઉચ્ચારકરે તો કેવલ શ્રીગુસાંઘજીકે હી નામ સ્મ-
 રણ દોય ॥ ચોર વહ્નમમુવન એસે કહેતે શ્રીમહા-
 પ્રભુનકે ॥ ચોર શ્રીગુસાંઘજીકે દોઈનકે નામસ્મરણ
 દોય ॥ અથવા ॥ વહ્નમ ॥ સો શ્રીમહાપ્રભુજી ચોર
 ઉનકે ॥ મુવન ॥ સો શ્રીગુસાંઘજી ધનકે ॥ વિમલ ॥
 વેદતુલ્યનિર્દોષ એસી જો અંથરૂપ ॥ વાણી ॥ તાકે
 ॥ ચોલ ॥ સો ઉચ્ચારકર ॥ અખ યાકે કારણ કહ
 સો કહન છે ॥ જેનીગતિવ્રત્તાદિદેવેનજાણી ॥ છન
 દોઈસ્વરૂપનછી ગતિ સો જ્ઞાન નથા લીલા સો પ્રજ્ઞા-
 દિક્ષિતેવતાનતે ॥ હુ જીનીજાત નહી યાકે ભાવાર્થ ॥ યહ
 જો શ્રીમહાપ્રભુનકે ॥ ચોર શ્રીગુસાંઘજીકે નિરંતર નામ-
 સ્મરણ યાતે ॥ ચિત્ત સર્વદા શુદ્ધ રહે ॥ ચોર ભાષ્યાદિક

જે, 'પ્રમાણપ્રમેયગ્રંથ તિનકો અભ્યાસ યથોચિત' કરે
તખ આપકો સ્વરૂપકો જ્ઞાન હોય નહી તેા બ્રહ્માદિક-
નકો હુ આપકો સ્વરૂપકો યથાર્થ જ્ઞાન નહી તખ
જીવકોં 'કહાંતે' હોય ॥ ૪ ॥ અખ આપકો સ્વરૂપકોં
જ્ઞાન આપ કરાવે તખ હી હોય તાકો ઉદાહરણ
કહત હે ॥

નંદનંદનરૂપેં રાસલીલા કરી પોતેં ન ઉચ્ચરી
છાની રાણી ॥ દિવસઁકાદની ઉત્તરાકું-
વરપ્રત વ્યાસનંદ ન વિમલવદન માંણી ॥૫॥

અખ ॥ નંદનંદનરૂપેં ॥ સો કૃષ્ણાવતાર ધારણ કરિ
કેં છ મહીનાકી રાત્રી કરિકેં રાસકીડા કરી સો

૧ પ્રમાણ જે વેદશુભ્રાદિકે તિનકે વ્યાખ્યાન તે પ્રમાણુઅથ
ઓર પ્રમેય જે લીલાયુક્ત ભગવત્સ્વરૂપ તાકે પ્રતિષાદક જે
અંથ તે પ્રમેયગ્રંથ.

॥ પોતેનું ચરિત્રની રાક્ષી ॥ આપને ડાઘડા આપ
 નહી કરી છાની રાખી સો ગુપ્તરાખી યાતેં યા લીલા
 કે સખનકેં જ્ઞાન નહીહે તખ યા લીલાકે સખલો
 કેસેં, જનતહેં તાકે કારણ કહતહે ॥ દિવસેકાદન
 ઉત્તરાકુંવરવ્રત ॥ છ મહીનાથી લીલામેને એકાદદિનક
 લીલા ઉત્તરા જે વિરાટરાજકી બેઠી તાકે કુંવર સે
 બેઠા પરીક્ષિતરાજ તાકેં ॥ વ્યાસનંદનવિમલવદનમાંલો
 વ્યાસ સો વેદવ્યાસજી તિનકે નંદન સો પુત્ર શ્રીશુક
 દેવજી તિનને વિમલ સો પ્રાકૃતસંબંધ રહિત અતો
 કિક જે મુખ તાને કહી ॥ અખ પરીક્ષિત નહ
 કહયો એર ઉત્તરાકુંવર કહયો યાતેં વાકેં ભગવત્સ
 બંધ મુચન કિયો ક્યેં જે ઉત્તરાકે ગર્ભમેં જ
 પરીક્ષિતરાજ હતે તખ જનમલીયોતાહાંતાઈ પ્રભુનં

૧ સંસ્કૃતમે છત્રશબ્દ હે તાકે ભયામે છાની યહ અખ
 પ્ર શ ભયો તાતે ગુપ્તરાખી યહ અર્થ કિયો એર ગુપ્ત રાખિ
 વેકા કારણ તે યહ જે યહ લીલા અત્યંત રહસ્ય હેં.

વિનકું 'દર્શન ભયે યાતેં અલૌકિકદેહં ધનિકો હે ઓર
 'હૃતેન્દ્રિય હેં યાતેં ઇતનીલીલા શ્રવણકો અધીકાર

૧ જખ પરીક્ષિતીરાજ ગર્ભમેં હુતે તળ 'અશ્વત્થામાનેં
 પૃથ્વીકો નિંખાંડેવં કરિવેકે લિયેં પ્રહ્લાઅ હોડયો તખ પરીક્ષિ-
 તકી ગાતા ઉત્તરા જેરિવે લગી તામું પ્રભુનકે શરણુગઇ તખ
 પ્રભુનમેં વાકે ગર્ભમેં પધારિકેં સુદર્શનચક્રતેં ઓર કૌમોદકી
 ગદાતેં પ્રહ્લાઅનકો નિવારણ કરિકેં પરીક્ષિતકી રક્ષા કીની તાહીતેં
 પરીક્ષિતકો નામ વિષ્ણુરાત હે ઓર પરીક્ષિતકોં ગર્ભમેં હી
 પ્રભુનકો સાક્ષાત્ દર્શન ભયો ફિર જન્મ ભયેપીછે ગર્ભમેં મેનેં
 દેખયો સો પુરૂષ કોંન એસી પરીક્ષા કરતરહે યાહીતેં વિનકો
 નામ પરીક્ષિત યહ ભયો

૨ જેસેં ઉત્તરા હોટે વયમેં હી અભિમન્યુકે મરણુતેં
 વિધવા ભઇ પરંતુ પરમપતિવ્રતા હે હૃતેન્દ્રિય હે તેસેં પરી-
 ક્ષિત હુ ભગવદ્ભક્ત નો ઉત્તરા તાકો પુત્ર હે ઓર ગર્ભમેં હી
 ભગવત્સંબંધ પાયેહે તાતે પરમધર્મપરાયણ હૃતેન્દ્રિય હેં
 તાહીતેં રાસલીલા શ્રવણકો અધીકાર ઉનકો ભયો યાકો તાતપર્ય
 યહ નો નો મનુષ્ય હૃતેન્દ્રિય ન હોય તાકોં રહસ્ય લીલાશ્રવાણુમેં

સુચન કિયો ॥ અખ પરીક્ષિતરાજાકે દેહકેં ; અલૌકિક-
 કત્વ તો શ્રીમહાપ્રભુનને શ્રીભાગવતતત્વદીપમે 'અલૌકિક-
 કિકસ્યદેહસ્યનદાદૌલૌકિકામતઃ ॥ અતઃ શાપમિપેષે-
 શસ્ત્રક્ષકાન્નિમવાસૃજત્ ॥ યા કારિકામે' સ્પુટ નિરૂપણ
 કિયોહે ॥ અખ વ્યાસનંદન એસો શુકદેવજીકો નામ
 ઈહાં કહ્યો યાતે ભગવદ્દુષ્ટત્વ સુચન કિયોં ક્યોં
 ને વ્યાસજી 'જ્ઞાનાવતાર હે' તિનકે હુ નંદન સો

મનકી દુષ્ટતાસોં કદાચિત અત્યેષ્ઠ અપરાધ હોય તબ ઉલટી
 અકલ્યાણ હોય તાતે ભગવદ્દીક્ષાકે અવલુકી નયવા કીર્તનકી
 ને આકાંક્ષા હોય તો કામ કોષાદિવાસના દુર કરિકે' જીતે દ્રિય
 હોવો.

૧ પરીક્ષિતરાજાકે દેહ અલૌકિક હે તાકો લૌકિક દાહ
 ચેત્ય ન હોય યાતે પ્રભુનને શાપકો મિથ કરિકે' તક્ષકકી
 વિષરૂપઅગ્નિતે વાકો દાહ કરવાયો એસે શ્રીમહાપ્રભુનને દ્વાદશ-
 રૂઠ મકે નિળધમે સિખી હે

૨ પ્રભુનકી ક્રિયા જ્યાર જ્ઞાન યહ દોય મુખ્યશક્તિ વેદમે
 પ્રસિદ્ધ હે તામે કિતનેક ક્રિયાવતાર હે જેસે પરશુરામ

આનંદદેવેવારે જ્ઞાનીનકેં આનંદદેવેવારે તો પ્રભુ હી
 યહ સર્વ ઉપનિષદનમેં નિરૂપણ કિયોહે યાકો ભાવાર્થે
 યહ હે ને એસે અલૌકિકશ્રોતા એર - અલૌકિકવક્તા
 હતે તો હુ એકદિવસકી લીલાકો જ્ઞાન ભયો તખ
 સામાન્યજીવકેં આપકી લીલાકો જ્ઞાન કહોતે હોય
 યાતેં આપકી વાણીરૂપત્રંથ તિનકે યથેચિત અભ્યા-
 સતેં હી આપકે સ્વરૂપકો જ્ઞાન હોય ॥ ૫ ॥ અખ

મોહિની પ્રજ્વલિ તિનને ક્ષત્રિયવધ દંત્યમોહનાદિક કિયાં હી
 કરીહે એર કિતનેક જ્ઞાનાવતાર હે જેસેં બ્યાસ કપિલાદિક
 તિનનેં મુખપતાસું જાનકી હી વૃદ્ધિ કરીહે એર જ્ઞાન કિયા-
 વતાર હોય તે પુર્ણાવતાર જેસે સમકૃષ્ણાદિક તિન અવતાર-
 નમેં અત્યંત અલૌકિક કર્મ લીસતહે એર ગીતાદિકદ્વારા
 પરિપુર્ણ જ્ઞાનહુ લીખતહે યાળાતકો વિશેષવિવેચન નિબંધ
 શ્રીસુખોદિનીજીપ્રભૃતિનમેં કિયોહે તાતેં ટીકામેં બ્યાસજીકેં
 જ્ઞાનાવતાર કહે સો ચોખ્ય હે યાહીતેં ભાષ્યપ્રકાશમેં શ્રીપુરૂ-
 ષોત્તમજીનેં તં કૃષ્ણમુનિમાનમાંભિસતતજ્ઞાનાવતારંહરે:

૧ યથેચિતઅભ્યાસ સો જેસો અહિચે તેસો અભ્યાસ.

આપકી વાણીરૂપ ગ્રંથકો અભ્યાસ કરે તો આપે
સ્વરૂપકો જ્ઞાન હોય એસેં પહેલેં નિરૂપણ ક્રિયો તબ
આપ તો અબ પ્રગટહેં ઓર ગ્રંથ હુ અબ ક્રિયેહે
ઓર બ્રહ્માદિક તો સબ પુર્વકાલકે હેં, ઓર ધનકું
ભગવત્સ્વરૂપકો જ્ઞાન હે સો હુ પુરાણાદિકમેં પ્રસિદ્ધ
હે તબ આપકી વાણીસું હી જ્ઞાન હોય એસેં ક્યોં
કહ્યો યા શંકાકો નિવારણ કરતહેં ॥

ब्रह्मादि महामुनी अतिज्ञानपारंगत ते मधु-
सिंधुनी कहिये मांखी ॥ न कोय हुयो न
होय ए रूपसम तेहना सकल निज निगम
साखी ॥ ६ ॥

બ્રહ્માદિક જે ॥ મહામુની ॥ અત્યંત મનનશીલ મો
યુક્તિપુર્વક ભગવત્સ્વરૂપકો ચિંતન કરિવેવારે વે કેસે

૧ યુક્તિ સો વેદમેં કહી એસી યુક્તીયેં તિનકરિકેં ભ
પરબ્રહ્મકો પરિચિંતન કર્નો સો હી મનન કહ્યો બધ પાલીતેં

હેં સો કહતહેં ॥ અતિજ્ઞાનપારંગત ॥ અતિ સો અતી-
 દ્રિય અલૌકિકજ્ઞાન, તાકે પારંગત સો-પારપાયે ભયે
 ॥ તેમધુસિંધુનીકહિયેમાંસી ॥ તે સો વે મધુ જે સેહેત
 તાકો સિંધુ જે સમુદ્ર તાપી માંખી કહિયે ॥ અખ
 મધુ^૧ સિંધુસ્થાનાપત્ત જ્ઞાન તાતે જ્ઞાનકોં મિષ્ટત્વ
 અપારત્વ સારરૂપત્ત યત્ત પ્રાપ્યત્વ ચિરકાલલભ્યત્ત

યુક્તિભિઃપરિચિંતન મનનં ચહુ લક્ષણ શાસ્ત્રમે કિયોહો ઓર
 યુક્તિયે વેદસંમતહી લેની શ્રીમહાપ્રભુનને વપસાવેદયુક્ત્યાનુ-
 પ્રસાદાત્પરમત્મનઃઇત્યાદિસ્થલમે દિખાયોહો.

૧ મધુ સો અલૌકિક જ્ઞાનદાતમકભગવત્સ્વરૂપ તાકો જ્ઞાન
 હુ સ્વરૂપતે અભિન્ન હે માતે જ્ઞાનકોં મધુરૂપ કહયો.

૨ સમુદ્રકે દ્રષ્ટાંતતે જ્ઞાનકો અપારપનો સિદ્ધભયો ઓર
 જેસે સેહેત સળ વનરૂપતીનકો સાર હે તેસે ભગવદ્જ્ઞાન ઓર
 ભગવદ્ભક્તિ સળવેદાદિકનકો સાર હે ઓર જેસે મક્ષિકા બંડે
 પ્રયત્નકરિકે સળ વૃક્ષનકો સાર એક જગે લેલો કરતહે તેસે
 વ્યાસાદિકનને બંડો પરિશ્રમ કરિકે વેદકી અનેક શાખાનમે

સુચન કિયો એર 'માખીસ્થાનાપન' ને પ્રહ્લાદિક
તિનકોં જ્ઞાનરસ પ્રિયત્વ પરિમિતાધીકારિત્વ સુચન કિયો

તેં સાર લેકેં પ્રહ્લાસુત્ર શ્રીભાગવતાદિકકે વિષેં જ્ઞાનકોં તથા
ભકતીકોં નિરૂપણ કિયો હે યાહીતેં ટીકામેં ચત્તપ્રાપ્ત્ય કહ્યો
એર જેસેં સેહત ગહુતકાલમેં સિદ્ધ હોતહે તુરત સિદ્ધ હોત
નાહિ તેસેં જ્ઞાન એર ભકતી હુ ગહુતકાલમેં સિદ્ધ હોતહે
યાહીતેં ટીકામેં ચિરકાલલભ્યત્વ કહ્યો.

૧ જેસેં માખી સળ વનરપતીનકોં સાર એકજગેં લેલો
કરતહેં તેસેં પ્રહ્લાદિક વ્યાસાદિકનનેં સળવેદનકોં સાર શ્રી
ભાગવતાદિકનમેં લેલો કિયોહે સો છવનકોં પ્રાપ્ત હોતહે એર
જેસેં માખીકોં મધુ અત્યંતપ્રિય હે તેસેં પ્રહ્લાદિકનકોં જ્ઞાના-
ત્મક રસાત્મક ભગવત્સ્વરૂપ અત્યંત પ્રિય હે એર જેસેં માખી
સગરો મધ પી સકત નાહી થોડોસો હી પી સકે તેસેં પ્રહ્લાદિક હુ
ભગવત્સ્વરૂપકોસર્વાશયુ યથાર્થસાક્ષાત્કાર પ્રાપ્ત હોતનાહી વેસો
સાક્ષાત્કાર તો કેવલ મજભકતનકું હી બયો યાહીતેં ટીકામેં
જ્ઞાનરસપ્રિયત્વ એર પરિમિતાધીકારિત્વ પ્રહ્લાદિકનકોં કહ્યો.

અખ પારંગત કહે યાતેં યહ સુચન કિયો જો ^૧પારંગત જો હોયતાકેં સમુદ્રકી અગાધતાકે યથાર્થજ્ઞાન ન હોય જીતનો કુખે ઇતનો હી તાકેં જ્ઞાન હોય યાતેં બ્રહ્માદિક હુ અલોકિકજ્ઞાનવારે હેં પરતુ જીતનો પ્રભુ-નનેં ઉનકું અધીકાર દીયોહે તિતનો ઉનકેં જ્ઞાન હે ઓર પુર્ણજ્ઞાન તો આપ કૃપા કરેં તખ હોય વા કૃપાકે સાધન યથેચિત આપકી વાણીરૂપગ્રંથકે અભ્યાસ હે યાહીતે ॥ નકોયહુવોનહોયપરુપસમ ॥ એ

૧ જેસે નૌકા સમુદ્રકે પાર જીતહે પરતુ વાકે નીચે કે ભાગ જીતનો સમુદ્રમે કુખે તિતની હી સમુદ્રકી અગાધતા રખત હોતહે વાગ્તવિક રીતિમુ કિતનો અગાધ હે સો અનુભવ નૌકામુ હોતનાહી ઓર શ્રીરામચંદ્રજીકી સેનાકે વાનર સગરે સેતુપે હોયકે સમુદ્રકે પાર ગયે પરતુ સમુદ્રકી અગાધતાકે અનુભવ વિનકું ન લયો યહ અનુભવ તો મહરાયવકું હી લયો જો ઇતનો ખડો ચાકેલીતર કુખનલાગ્યો સો હી કોઇક કળીનેં કહ્યોહે અખીલ્લીતએહવાનરભટ્ટે કીંતવચગેલીરતા આપાતાલનીમગ્ગીવરતનુર્જનાતી મધાયલઃ

રૂપસમ સો શ્રીવિકુલસ્વરૂપકે તુલ્યનકોપહુવેનહોય
 એસો કોઈ અવતાર ન ભયો એર ન હોયગો ॥
 અખ યામેં પ્રમાણુ દહા સો દહતહેં ॥ તેહનાસકલ-
 નિજનિગમસાક્ષી ॥ તો ખાતકે સકલ સો સખ નિજ-
 નિગમ નિજ સો સ્વકીય નિઃશ્વાસરૂપ એસે નિગમ
 જે વેદ ॥ અથવા ॥ નિજ ॥ જે ભક્ત એર
 ॥ નિગમ ॥ જે વેદ ॥ અથવા ॥ નિજ ॥ જે
 ભક્ત તિનકો ॥ નિગમ ॥ જે જ્ઞાન કરાયવેવારો
 અંત કરણ સો સાખી એ સાક્ષી હે યાકો દક્ષિ-
 તાર્થ યહ જે આપ પુર્ણપુરોત્તમ હેં આપકે સ્વ
 રૂપકો જ્ઞાન આપકી કૃપાતે હોય યા ખાતકે સાક્ષી
 ભગવદીય એર વેદ હેં ॥ ૬ ॥ અખ બ્રહ્માદિ-
 કનકું હ જાકો પુર્ણ જ્ઞાન નહી હેં એસો અના-
 ઘનંત તો અક્ષરબ્રહ્મ હુ હે તાકો આપ અવતાર
 હોયગો યા શંકાકો નિરાસ કરત ભયે આપકે સ્વ-
 રૂપકો જાકોં અનુભવ નહી સો નિંદ હે યહ નિ
 રૂપણુ કરત હેં ॥

ए प्रभु रसपुंज भूमिपर रुचि करी भाग्य-
हीन जीव जेणें-कणिका न चाखी ॥ तेनें
देव ऊपर रह्या धिक्कार बोले मंदमति कही
अनें निंदा दाखी ॥ ७ ॥

॥ एप्रभु ॥ સો ચે શ્રીગુસાંધજી વે કેસે હે
॥ રસપુંજ ॥ સો 'નિરવધ્યાન'દાત્મક તે ॥ ભુમિપર-
રુચિકરી ॥ ભુમિ ને પૃથ્વી તાપેં રૂચિ કરી સો
ધમ્મજી કરી યાકો ભાવાર્થ' યહ ને જેસેં જીવ કર્મ-
'પ્ર'ધતેં પૃથ્વીપેં દેહ ધારણ કરત હેં તેસેં નહી
આપકી ધમ્મજાતેં આપ પ્રગટે યહ દ્વિતીયાધ્યાનમેં સ્પષ્ટ
નિરૂપણ કિયો હે ॥ અથવા ॥ રુચિ ॥ ને તેજ તાકું ભુ-
મિપે ફેલાયો યાતેં આસુરાંધકાર નાશકત્વ સુચન કિયો ॥

૧ નિરવધ્યાન દાત્મક સો અગણિત ગ્લાન દરૂપ જોર કેવલ
રસ હોય સો સ્થિર રહિ સકે નહિ યાતેં મુલમેં રસપુંજ
એસેં કહયો ઇહાં પુંજ શબ્દતે ઘનીભુતરસરૂપનો સુચિત
ભયો.

અખ યા શીતલેં અત્યંત દુર્લભ ઓર નિરવધી ઓર
 ઉત્તમ' પદાર્થ સ્વેચ્છાતેં સુલભ ભયોં તો હુ ॥ જેણે ॥
 સો જાને ॥ કણિકાનચાચી ॥ લેશમાત્ર હુ આપકે
 સ્વરૂપાનંદકે અનુભવ ન દિયો તે ॥ માગ્યદીનજીવ ॥
 વહ મંદભાગ્ય છવ ॥ અખ ગોપાલદાસજી કહત હેં
 જે યહ કેવલ મેં નહી કહત હું ॥ તેનેંદેવકુપરદાધિ-
 કારવોલે ॥ વા છવકોં દેવતા હુ સ્વર્ગમેં ઝોકે ધીક
 ધીક એસેં કહત હેં ઓર ॥ મંદમતિકહીજનેંનિંદાદાચી ॥
 યહ મંદબુદ્ધિ હે એસેં અનેક પ્રકારકી 'નિંદા વાકી

ત્રિબુધ વાંછે વાસ વસુમતીકુપરેં શ્રીવલ્લભ-
 કુંવરની ટેહેલ કરવા ॥ ઘોષથી વેગેં પાડ-
 ધારે તે ગિરિમળી શ્રીગિરિરાજધરણનો
 તાપ હરવા ॥ ૮ ॥

૧ ભગવદ્વિમુખજીવનકી દેવ નિંદા કરત હેં યહ જાત
 શ્રીભાગવતાદિકનુમેં અનેક જગેં પ્રગિયદ હે યચ્ચિત્તતોદા-
 પયાનુનિદ'વિરાં શાંખાકરુનોપ્રજ્ઞતાસપયાં છત્ય દિ સ્થલનમેં.

કરત હેં યાકો ફલિતાર્થ સ્પષ્ટ હે ॥ ૭ ॥ અબ યા
રીતતેં દેવતા ભુતલકે જીવનકોં ધીક્કાર કહત હેં તબ
વે આપ સ્વર્ગમેં ક્યોં બેઠિ રહે હેં આપકે સ્વરૂપકો
અનુભવ કાહેકોં નહી કરત હેં યા શંકાકો નિવારણ
કરત હેં આધી તુકતેં ॥

વિબુધ વાંછે વાસ વસુમતીઝપરેં શ્રીવલ્લભ-
કુંવરની ટેહેલ કરવા ઘોષથી વેગેં પાડધારે
તે ગિરિભણી શ્રીગિરિરાજધરણનો તાપ
હરવા ॥ ૮ ॥

॥ વિબુધ ॥ ૭ દેવતા તે ॥ વસુમતીઝપરેં ॥ સો
પૃથ્વીપે ॥ વાસ ॥ સો સ્થિતિ તાકોં ॥ વાંછે ॥ સો
'હચ્છિત હેં કાહેકોં સો કહત હેં ॥ શ્રીવલ્લભકુંવરની-

૧ પ્રજનકી સેવાકે લિયેં દેવતા હુ પૃથ્વીમેં વાસ હચ્છિત
હેં યહ ણાત પંચમરક ધાદિકનમેં ચૈર્જન્મલબ્ધનૃપુમારતાશ્વ-
રેમુકુંદસેવોપધિકંસ્પૃહાહિન'હત્યાદિ સ્થવનમેં સ્પુટ હોત હે.

ઢેલકરવા ॥ શ્રીવલ્લભ સો શ્રીમહાપ્રભુજી ઉનકે કુંવર
સો પુત્ર શ્રીવિકુલનાથજી તિનકી ટેહેલ કરવા સો સેવા
કરિવેવારેનકી પરિચારકી કરિવેકોં ॥ અબ 'વિષ્ણુ' શબ્દ
દેવતાવાચક કહયો યાતે વિનકોં આપકો માહા-
ત્મ્ય જ્ઞાન આછી રીતતે હે યહ સુચન કિયો ઓર
વાંછે એસે કહયો યાતે ઈચ્છા માત્ર કરત હે પરંતુ
આપકી પુર્ણકૃપાખિના યહ પદાર્થ ઉનકોં નહી મિ-
લત હે યહ સુચન કિયો ઓર પૃથ્વીવાચક 'વસુમતી

૧. વિષ્ણુ એસો દેવકો ઓર પંડિતકો નામ હે સો મેઢિગી
'કેશમે' કહયો હે વિષ્ણુયો જોસુરેવીરૂક્ષતાવિરૂપયો સિધામ

૨. વસુ સો ધન પૃથ્વીમે રહત હે માતે પૃથ્વીકો વસુ-
મતી કહત હે અબ આપકે પ્રાકટયતે ઇલાં પૃથ્વિસમૃદ્ધિરૂપ
ધન સુવલ બયો તાતે દેવતા પૃથ્વીપે નિવાસ ચાહત હે
અબ વસુ શબ્દકે ઓર હુ અર્થ હે નિન અર્થનકો હુ પૃથ્વીપે
સબ વશીકૃતિ પ્રાકટયતે બયો એ ટીકામે દિખાવત
હે ઓર વસુ શબ્દકે કિરણ રત્ન ઇત્યાદિક અર્થ તો હું
'કેશમે' સિખે હે વસુમત્વગ્નોદેવસોદેવૃષ્ટિ યોકવેશુકેવસુવાદો

શાબ્દ કહ્યો. યાતેં : પુષ્પિસંપત્તીતેં પુર્ણત્વ ઓર આ-
પકે તેજતેં પ્રકાશિતત્વ ઓર આપકે પુત્રપૌત્રાદિક
રત્નતેં ભુપિતત્વ સુચન કિયો ક્યોં ને વસુશાબ્દ દ્રવ્ય
કિરણ રત્નવાચક હે તાતેં ઓર ટેહલ કરવા એસેં
કહ્યો. યાતેં દેવતાનકો દૈન્ય સુચન કિયો યાકો ભા-
વાર્થ' યહ ને આપકી સેવા દેવતાનકું હુ દુર્લભ હે
એસેં આધી તુકતેં માહાત્મ્યનિરૂપણ સમાપ્ત કરિહેં
॥ અબ પ્રથમ તુકમેં આપ સેવા કરી સીખવે એસેં
કહ્યો. તાકો પ્રકાર નિરૂપણ કરત ભયે આપકે અરિત્ર-
કો નિરૂપણ કરત હેં ॥ ઘોષથીવેગેંપાડધારેતેગિરિમળી ॥

રત્નેવૃક્ષાધધેધને એસેં સ્વાદિષ્ટ વસ્તુકો તથા પોષણ કરિયેવારે
આપકો નામ હુ વસુ હે સો. અર્થ' હુ ઇહાં મિલતહો ક્યોં ને
આપનેં પરમ સ્વાદિષ્ટ ભક્તિરસ પૃથ્વીયેં ફેલાયો હે ઓર
દેવતાનકે પોષણકે ઉપાય હુ આસુરણ' ડનયજ્ઞપ્રવૃત્પાદિક આપને
કિયે હેં.

ઘોષથી^૧ સો શ્રીગોકુલતે^૨ તે ગિરિભણી તે સો વહ
 બધે^૩ શ્રીનાથજી બિરાજત હે^૪ વહ ગિરિ સો પર્વત
 ગિરિરાજજી તાપ્તીઆડી વેગે^૫ સો ઉતાવલતે^૬ પાઉધારે
 સો પધારત હે^૭ ॥ અબ તે ગિરિભણી એસે^૮ કહયો
 યાતે^૯ શ્રી ગિરિરાજજીકે દર્શન^{૧૦} યા બિરિયાં ગોપાલ
 દાસજીકે^{૧૧} ભયે વહ હુ સુચિત ભયો ॥ અબ બેગ ગિરિ-
 રાજજીથી આડી ક્યોં પધારત હે^{૧૨} તાકે કારણ કહન
 હે^{૧૩} ॥ શ્રીગિરિગજધરણનોતાપહરવા ॥ શ્રીગિરિરાજધરણ
 ને શ્રીનાથજી તિનકે તાપ સો આપકે દ્વયમે શ્રી-
 નાથજીકે દર્શનથી આર્તિ તાકે^{૧૪} મિટાયવેકે લિયે^{૧૫}
 ॥ અથવા ॥ શ્રી ॥ બે શોભા ॥ અથવા સ્વામિન્યા-
 દિક તિનકરિકે^{૧૬} યુકત એસે ને ગિરિગજજી તિનકે
 ઓર વિનકે ॥ ધરણ ॥ તે ધારણ કરિવેવારે શ્રીનાથ-

૧ ઘોષ એસો ખિરકકે નાગ હે ઓર શ્રીનંદરાયજીથી
 ગાયનકે ખિરક શ્રીગોકુલ હે તાતે^૨ ઘોષથી સો શ્રીગોકુલતે^૩
 વહ અર્થ કિયો.

જી તિનકોં ને આપતેં શ્રીગુસાંઈજીતેં મિલવેકો તાપ
 તાકોં મિટાયવેકે લિયેં યાકો ફલિતાર્યં યહ જો પરસ્પર
 તાપ મિટાયવેકે લિયેં બેગ શ્રીગોકુલતેં ગિરિરાજજી-
 કે પધારત હેં ઓર આધી તુકતેં માહાત્મ્યનિરૂપણ
 સમાપ્ત કિયો ઓર આધી તુકતેં ચરિત્રારંભ કિયો
 યાતેં દોઈ પ્રકારકોં એકવિપયત્વ સુચન કિયો ॥ ૮ ॥
 અબ શ્રીગોકુલતેં ગિરિરાજજી આપ કોન રીતસોં
 પધારત હેં તાકોં નિરૂપણ કરત હેં ॥

૧ એક વિષય સો જેસેં એકહી તુકમેંતેં પહિલી આધી
 તુકમેં માહાત્મ્ય વર્ણન કિયો જો દેવતા હુ આપકી સેવાકી
 ઇચ્છા કંતહેં ઓર દુસરી આધી તુકમેં રનેહોપયોગિ ચરિત્ર
 કહયો તળ જેસેં યા એકહી માહાત્મ્ય ઓર ચરિત્ર યે દોઈ કહે
 હેં તેસેં એકહી શ્રીગુસાંઈજીકે સ્વરૂપકે વિષે અનંતમાહાત્મ્ય
 ઓર રનેહોપયોગી અનંત ચરિત્ર યે દોઈ રહત હેં યહ સૂચિત
 ભયો ઓર યાહીતેં પરિપુર્ણ ભક્તિદાતાપનો હુ સૂચિત ભયો
 ક્યોં જો પ્રજુનમેં માહાત્મ્યજ્ઞાનપુર્વક સુદ્રઢરનેહ હોય સો હી
 ભક્તિ કહી જાય

ફૂલ ફેટે મન્યાં વસન વાઘાતળાં વિવિધ
 મૂપળતે અંગધરવા ॥ તુરંગ ચાલ્યો વાયુ-
 વેગે ઉતાવળો જાણે નૌકા ચાલી સિંધુ
 તરવા ॥ ૧ ॥

॥ ફૂલ ॥ માત્રા દરિવેડે લિયે' ઓર ॥ વસનવાઘાતળાં ॥
 વાગા નયો દરિવેડે લિયે વસ્ત્ર ઓર ॥ વિવિધ ॥
 સો નાના પ્રકારકે ॥ મૂપળ તે ॥ આભરણુ તે ॥ અંગ-
 ધરવા ॥ સો વે સખ પ્રભુનકે શ્રીઅંગમે ધગયવેડે
 લિયે' યહ સખ ॥ ફેટેમન્યાં ॥ સો ફેટમે બાંધીકે' ઘો
 ડાપે' આપ બિરાજે' ફેર વહ વોડા કેસો અક્ષત હે
 સો નિરૂપણ કરત હે ॥ તુરંગચાલ્યો ॥ ઘોડા' અદ્યો

૧ મા જગે ઘોડાપે બિરાજવેડે' વર્ણન કિયો હે સો
 વહ ઘોડા દો ઘડીમે બારહ કેસ ગલે એસો પાદશાહને શ્રી-
 ગુસાઈજીકે' સેટ કિયો હતો સો નિત્ય આપ શ્રીગોકુલમં-
 શ્રીનવનીતાપ્રિયજીકે' સેવા કરિકે' વા ઘોડાપે' બિરાજકે' શ્રીગિ-
 રિરાજજી પધારત હવે સો વાર્તાનમે પ્રગિહ્લે.

સો કેસો ॥ વાયુવેગેડતાવલો ॥ જેસો પંવનોંકો વેગ
 હાય તેસે વેગતેં ઉતાવલો ચલત હે ॥ અખ એસે
 વેગતેં ઘોડા ચત્રત હે તખ આપકો શ્રમ હોતો હો-
 યગો ઓર પુષ્પ વસ્ત્ર આભરણ કેંટમે હે તે હું
 મિસલાય જાતે હોંયગેં યા શંકાકે નિવારણાર્થ દૃષ્ટાંત
 કહત હે ॥ જાણેનાંકાચાલીસિંધુતરવા ॥ માનોં નાવ
 વાયુકે વેગતેં સિંધુતરવા સો સમુદ્ર^૧ તરિવેકોં ચલી ॥

૧ નદી પ્રજ્વલિતનકી નાવ છોટી હોત હે તાતેં પ્રજલ
 વાયુતેં વિનમેં ઉપદ્રવ હોત હે ઓર મહાસમુદ્રમેં ચલિવેવારી
 ખડી નાવનકોં તો પ્રજલવાયુ આછો અનુકુલ પડત હે ઓર
 જાહુત ખડી નાવમેં વેગહુ જાનિ પડત નાહીં તાતે સમુદ્રકી
 નાવકો દ્રષ્ટાંત કહયો ઓર યાતેં આપ ગિરહુદુઃખસમુદ્ર તરિ-
 વેકોં તુરત પધારત હેં યહહુ સુચન કિયો ઓર સિંધુ સો
 મહાનદી તરિવેકોં જેસેં નૌકા ચલે તેસેં ઘોડા ચલ્યો એસો હું
 અર્થ કિતનેક કહતહું.

॥ અખ વાયુવેગે ઉતાવલો યહ વિશેષણ 'લિંગવિ-
 પરિણામતે' 'દૃષ્ટાંતદાઈ'તિક દોષમે' લગત હે ॥ અખ
 નૌકાકે દૃષ્ટાંતતે' જેસે' નાવ અત્યંત ઉતાવલી યત્રે
 તો હુ વામે' બેડે' હોય તિનકાં રંચ હુ શ્રમ નહી
 હોય તેસે' વહ ઘોણ હુ એસો ચલતહે જેસે' રંચ
 હુ આપકે' શ્રમ ન હોય યહ સુચન કિયો યાકો ભા-
 વાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૯ ॥ અખ નિત્ય યા રીતતે' પધા-
 રત હે તખ પેહેલે' કહયો ને તાપ હરવા એ કેસે'
 સંભવે તાપ તો બોહોત દિનતાઈ ન મિલે' તખ હોય
 યા શંકાકે નિવારણ કરત હે ॥

૧ લિંગવિપરિણામ સો લિંગ દિશવનો જેસે' ઘોડા પુલિંગ
 હે એર નૌકા શ્રીલિંગ હે યાતે' વાયુવેગે ઉતાવલો યહ
 પુલિંગકે વિશેષણ 'નૌકામે' લગિ સકે' નહિ તાસુ' વાયુવેગે'
 ઉતાવલી એસે' શ્રીલિંગ ઠરિકે' નૌકામે' લગાવનો.

૨ દ્રષ્ટાંત સો ઇહાં નૌકા એર દાઈ'તિક ઘોડા

દિવસેકાઘનો વિરહ તે જુગસમો નીરા-
 જનમિપેં રૂપ ત્હદય ઘરવા ॥ જીવનેં એ
 કૃત્ય નિત્યપ્રતિ ક્ષણક્ષણેં શ્રીવિઠ્ઠલનાથ
 એવા ઉચ્ચરવા ॥ ૧૦ ॥

॥ દિવસેકાઘનો ॥ દિવસ સો દિન તાકો એકાઘ
 સો એક અર્ધ દુપેહેર પર્યાંત તત્પરિમિત જો વિરહ
 'દોઢસ્વરૂપનકોં પરસ્પર સો કેસો ॥ જુગસમો ॥ સો
 યુગતુલ્ય ॥ અખ યુગથી સંખ્યા નહી કહી યાતે
 ૨અસંખ્યાત યુગતુલ્યતા સુચન કરી ॥ અખ એસે
 ગાઠ વિરહ તાપથી નિવૃત્તિ કેસેં હોય એર દેહ-

૧ દોઢ સ્વરૂપનકોં સો શ્રીનાથજીકો એર શ્રીગુસાંધજીકો
 પરસ્પર વિરહ

૨ અસંખ્યાત સો અનેક યુગ થહ અભિપ્રાય શ્રીભાગવ-
 તમેં ક્ષણંયુગશતમિવયા સાંચેનવિનાડગવત્ ઇત્યાદિ સ્થલમેં
 પ્રસિદ્ધ હે.

સ્થિતિ હું એમાં રહે સો કહત હું ॥ નીરાજનમિપેરુપ-
 હૃદયવરવા ॥ નીરાજન સો આરતી તારે મિપતે રૂપ
 ને પ્રભુનકો સ્વરૂપ તારો હૃદયમે ધરિવેકે લિયે ॥
 અમ નીરાજનમિપે એસે કહયો સમયકો નામ નહી
 કહયો યાતે સંઘ્યાઆરતી રાખન આરતી દોઢ સુ-
 વન દરી તારો પ્રકાર યહ સો સંઘ્યાઆરતીકે સમે
 તો શૃંગાર સહિત વેણુવેગોરજ સહિત સ્વરૂપકો
 હૃદયમે ધારણ કરે યાને તાપનિવૃત્તિ હોયકે સુખા-
 ભિલાપ બંદે સો હી તાત્પર્ય તંગો રજઃશુરિતકુંતલ
 યા શ્લોકકે સુખોધીનીજમે નિરૂપણ દિયો હે ઓર

૧ આરતી કરિવેકે મિપતે ભગવત્સ્વરૂપ હૃદયમે પધરાવ-
 તહે યાકો તાત્પર્ય યહ ને ભાવાત્મકજ્ઞેત તે પ્રકાશિત ભગવત્સ્વ-
 રૂપકું સન્મુખ ઠાકે બહુકે આછી રીતિતે નિરખિકે અપુને હૃદ-
 યમે પધરાવત હે ઓર આરતી ફિરાવત હે તો કરિકે હૃદયમે
 પુર્વવિરહ તાપાદિક હે તિનકો દુર કરત હે યાદીતે આરતીકે
 દીપકનકું વિરહરૂપનો હું કહીકે ભાવવ્રંધનમે સિખયો હે
 ઓર પ્રભુ કૃપા કરિકે હૃદયમે પધારે એસે મરે હૃદયમે સદા
 બિરાજેગે તથા બાહિર હું એમે હી સેવાસુખ-સદા રંગે
 યા હુર્પતે તથા દીનતાતે દંડવત્ કરત હે.

શયન આરતીકે સમે 'અવ્યવહિતશ્રીઅંગકે દર્શન
 હોય યાતે નિખધીસુખપ્રાપ્તિ હોયકે વહ સ્વરૂપ હૃદ-
 યમે ખિરાજે તાતે દુસરે દિન વિરહમે દેહસ્થિતિ
 રહે ॥ અખ ભગવત્પ્રવેશ હૃદયમે હોય તખ ગાંઠ-
 વિરહમે દેહસ્થિતિ રહે યહ પ્રકાર તો આનંદમયા-
 ધીકરણકે દ્વિતીયવરણકમે શ્રીગુસાંધજીને સ્પષ્ટ નિરૂ-
 પણ કિયો હે ॥ અખ યા પ્રકારતે સેવા જીવકે

૧ અવ્યવહિત સો ગહુત કરિકે પુલ્યો ભયો કયો જો
 શયનકેસમે વિશેષ વસ્ત્ર આભરણ નહિ રહે હે તાતે શ્રીઅ-
 ગકી સહજમુંદરતાકે અનુભવ વા ખિરિયાં આજો હોય એસે
 વસ્ત્રાભરણસહિત સ્વરૂપકે તથા કેવલ શ્રીઅંગકી સ્નેહમુંદર્શન
 કરે સો હી ધન્ય હોય યાહીતે વેણુ ગીતમે ધન્યાસ્તુમુદમત-
 થોપ્રહરિણ્યએતામાનંદનંદનમુખાત્તવિ ચિત્રવેષ યા શ્લોકમે
 વિચિત્રવસ્ત્રાભરણસહિત પ્રભુનકે દર્શનતે હરિણીનકે ધન્ય
 કહીં ઓર પ્રભુ એક વેષ જટો કરિકે દુસરે વસ્ત્રાદિક ધારણ
 કરત હે તખ હરિણીનકે સખ શ્રીઅંગકે દર્શન હોત હે સો
 સખ યા શ્લોકકે શ્રીસુખેખીનીજીમે તથા લેખમે સ્પષ્ટ હે.

શિક્ષાકે લિયેં આપ કરત હેં યહ સુચન કરત ભયે
 કહત હેં - ॥ જીવેં ॥ સો આપકે સરણાગત જીવ
 હેં તિનકે ॥ એકત્ય ॥ સો યહ સેવા યા રીતતેં
 અવશ્ય કર્તવ્ય હે ॥ સો કબ સો કહત હેં
 ॥ નિત્યમતિ ॥ સો દિવસદિવસમતિ તામેં હુ ॥ ક્ષણ-
 ક્ષણે ॥ યાતેં ક્ષણમાત્રહુ સેવાખિના ન રહનો ॥ અથવા ॥
 યહ સેવારૂપ કૃત્ય કેસો હે સો કહત હેં ॥ 'નિત્ય' ॥

૧ કર્મ ત્રીન પ્રકારકે હેં નિત્ય નૈમિત્તિક ઓર કામ્ય
 તામેં નિત્ય સો જે સદા કરનેહી અહિયે ઓર ન કરે તો
 પ્રત્યવાય લગે જેસેં સંધ્યાવંદનાદિક ઓર નૈમિત્તિક સો નિમિત્ત
 આયેતેં જરૂર કરને અહિયે જેસેં મામસ્ત્રીતાદિક જે પાપ કરે
 તો અવશ્ય કરનો પડે નહી તો કછુ જરૂર નહિ ઓર કામ્ય
 સો કામના પુરે કરિવેવારે કર્મ વે કિયેતેં કામના પુરા હોય
 પરતુ ન કરે તો દોષ નહિ ઇન ત્રીનો કર્મમેં નિત્યકર્મ આ-
 વશ્યક હે ઓર ભગવત્સેવા હે સો નિત્યકર્મ હે યાદીતે નાર-
 દીયપુરાણમેં કહયો હે યથાસંધ્યાતથાનિત્યાવિધ્યુપનરમૃતાવુધેઃ
 યાકે વિશેષ પ્રમાણ વચન મેનેં સત્સિદ્ધાંતમાર્ત'ડમેં ત્રિમે

યાતે એસે ન કરે તો અપરાધી હોય યહ મુચન
 કિયો ॥ અખ નિત્ય કોનસે સમે કરે સો કહત હે
 ॥ પ્રતિક્ષણ ॥ કાણુમાત્ર હુ સેવાવીના રહનો નહી
 ॥ સોહુ ॥ ક્ષણે ॥ સો આનંદપુર્વક કરે ॥ અખ
 પ્રતિક્ષણ સેવા કરની એસે કહ્યો તમ અનોસરમે
 કહો સેવા કરે સો કહત હે ॥ શ્રીવિઠ્ઠલનાથવા
 હરવા ॥ એવા સો પ્રથમ છનકો નિરૂપણ થીયો
 એસે ॥ અથવા ॥ ગોપાલદાસજી પ્રત્યક્ષદર્શન કરિકે
 કહત હે ॥ એવા ॥ સો જેસે અલી દર્શન દેત હે
 એસે શ્રીવિઠ્ઠલનાથ તે શ્રીગુસાંઈજી તે ॥ ઉચ્ચરવા ॥
 સો વિનકો નામસ્મરણકરનો ॥ અથવા ॥ શ્રી જે
 સ્વામિનીજી તિન કરિકે યુક્ત એમે જે ॥ વિઠ્ઠલનાથ ॥

હે તામુ ભગવત્સેવા ન કરે તો અપરાધી હોય યહ સખ અ-
 ભિપ્રાય કૃષ્ણસેવાસદાકાર્યા યા શ્લોકકી દીકામે શ્રીગુસાંઈજીને
 નિખ્યો હે.

૧ કાણુ એસો ઉત્સવકો નામ અમરકોશમે લિખ્યો હે
 કાણુઉદ્ધરે મહાઉદવઉત્સવઃ

તે પુણ્યપુરપોત્તમ હે ॥ ૧૧ ॥ 'જેવા સો' એસેં ધ્યાન કરિંકે
નામસ્મરણ કરે યાતેં માનસી સેવા હુ સુચન કરી
યાકો ભાવાર્થ' યેહ જો નિરંતર સેવા કરે અનોસરમે
માનસી સેવા કરે યુગલસ્વરૂપકે 'ધ્યાનપુર્વકે' નામ-
સ્મરણ કરે યહ સમ જીવકોં અવશ્ય કર્તવ્ય હે ॥ ૧૦ ॥
અબ જીવકોં શિક્ષા કરિવેકે સિયેં સેવ્યસેવકભાવાત્મક
આપકી લીલા નિરૂપણ કરી યાતેં ઉત્કૃષ્ટાપકૃષ્ટભાવકી
ઓર દ્વેતકી^૨ શંકા હોય તાકો નિવારણ આધી તુકતે
કરત, ભયે યુગલ સ્વરૂપકી લીલાકો નિરૂપણ કરત હે ॥

૧ સેવ્યસેવકભાવરૂપ લીલા સો શ્રીનાથજી સ્વરૂપતેં આપ
હી સેવ્ય ઓર શ્રીગુણાઇજી સ્વરૂપતેં આપ હી સેવક યહ લીલા

૨ દ્વેત એ હોય પ્રકારકો જ્ઞાન જેસેં શ્રીનાથજી જુદે હે
ઓર શ્રીગુણાઇજી જુદે હે એસે જાનનો યહ દ્વેત મિટે જિના
કર ન હોય.

રૂપ વેડ એક તે ભિન્ન થઈ વિસ્તરે વિવિધ
 લીલા કરે ભજન સાર ॥ વિવિધ વૃત્તના-
 વલી નેણસેળે કરી સંગતા-સૂત્રવે નિસ-
 વિહાર ॥ ૧૧ ॥

શ્રીનાથેજી ઓર શ્રીગુસાંઈજી ચે ॥ રૂપવેડ ॥ સો
 દોઢસ્વરૂપ ॥ એક ૧૦ સો અભિન્ન હે ॥ તે ॥ સો વે
 ॥ ભિન્નથઈવિસ્તરે ॥ લીલાસામગ્રીરૂપતે ઓર પુત્રપૌત્રાદિ
 રૂપતે ભિન્ન સો અનેકસ્વરૂપતે વિસ્તાર પાવત હે
 તાકો કારણ કહત હે ॥ વિવિધલીલાકરેભજનસાર ॥
 વિવિધ સો નાનાપ્રકારતે લીલા કરત હે સો લીલા
 કોનસી સો કહત હે ભજનસાર ભજન ને સેવા
 ઓર નામસ્મરણ સોઈ હે ૧સાર જામે એસી સેવ્ય

૧ ઉત્સવાદિકનકે લેહસો પ્રભુનકી અનેક પ્રકારકી લીલા-
 નકો અનુભવ જીવકો શ્રીગુસાંઈજી કરાવત હે ૫૨૦૦ ભજનરૂ-
 પસાર સો રિધર અશ સળ લીલાનચે સમાન રહત હે

સેવક-ભાવરૂપ-લીલા સો - કરત હે' ॥ અથવા ॥
 યુગલ સ્વરૂપકી-લીલા નિરૂપણ કરેની હે તામે દ્વિત-
 શંકા હોય તોકો નિવારણ કરત ભયે લીલા નિરૂપણ
 કરત હે' ॥ રૂપવેડણક ॥ પ્રભુ ઓર શ્રીસ્વામિનીજી
 એ દોઈ સ્વરૂપ એક હે' પરંતુ ॥ 'મિત્રવર્ગ' ॥ 'દ્વિધા
 હોયકે' ॥ વિસ્તાર ॥ સો, 'વિસ્તારમ્' લીલા કરત
 હે' વે લીલા કેસી સો, કહત હે' ॥ મનસાર ॥ ભગવતે
 સેવા નામસ્મરણ તોકે, સારભુત, યાકો ભાવાર્થ યક

૧ દ્વિધા સો એક હી પુણ્યપુરુષોત્તમ અગ્નિ ઇચ્છાતે
 શ્રીનાથજી ઓર શ્રીસ્વામિનીજી એ દોય સ્વરૂપ ધારણ કરિકે,
 અનેક લીલા કરત હે થહ બાત, બ્રહ્મદારશયકકે પુરુષવિધ બ્રા-
 હ્મણમે કહી હે તથા નારદપથરાત્રાદિકમે હુ સ્પષ્ટ લિખીકે

૨ વિસ્તારમ્ સો અનેક પ્રકારકી લીલા કરત હે' અથવા
 સ્વરૂપકો વિસ્તાર કરિકે' લીલા કરત હે' અથાત્ જીતને મજ
 ભજા હે' તે સજ શ્રીસ્વામિનીજીકેહી સ્વરૂપ હે'.

ને નિત્યલીલાવિષ્ટિ ચે દોઢ સ્વરૂપ હેં તિનકો ^૧યથા-
ધીકાર સદા ધ્યાન કરે સેવા કરે ઓર વિનરૂપનકે
નામકો નિરંતર સ્મરણ કરે તો પુષ્ટિ મોક્ષકી પ્રાપ્તિ
હોય યાહીતેં ભજનસાર એસેં કહયો ॥ અખ સોઢ
લીલા નિરૂપણ કરત હેં તહાં પ્રથમ યુગલ સ્વરૂપ
બિરાજત હેં ઓર સખ વ્રજભક્ત યથાધીકાર સેવા
કરત હેં તા સમે દોઢ સ્વરૂપ પરસ્પર ॥ વિવિધ-
વચનાવલી ॥ નાના પ્રકારકે રસોદ્બોધક વચનામૃત
તાણી આવલી સો પરંપરા તા કરિકેં ॥ અખ આ-
વલી શબ્દતેં વચનકો મુક્તાસાદૃશ્ય સુચન કિયો ઓર
॥ નેણસેળંકરી ॥ સો નેત્રકમલકી ^૨સાકુતમનોહરચેષ્ટા

૧ યથાધિકાર સો અપને અધિકાર પ્રમાણેં ધ્યાન કરે
પહિલેં જાલલીલાકો ધ્યાન કરનો કિર પ્રભુનમેં દ્રઢ રનેહ હોય
તળ ત્રૌઢ લીલાકો ધ્યાન કરનો અધિકાર ણિના વેસો ધ્યાન
કરે તો જીવકે દુષ્ટ સ્વભાવતેં મહાઅપરાધ પડિકેં માર્ગતેં
પાત હોય.

૨ સાકુત સો જી કરિકેં અપુને અપુને મનકો અભિપ્રાય
સુચિત હોય એસી

તાતેં ॥ 'સંગના ॥ સો સમસ્યા તા કરિદેં ॥ નિસ ॥
 ને ગત્રી તામે કિયે જે વિહાર ॥ અથવા ॥ કરિવેદે
 હેં જે વિહાર તિનડેં ॥ મૂચવે ॥ સો સુચન કંત
 હેં યાકે ભાવાર્થ સ્પુટ હેં ઓર નેનસેને મહી
 એસો હુ પાઠ હે તાકે અર્થ ઓર દીકામેં લિખ્યો
 હે ॥ ૧૧ ॥ અબ 'શૃંગાર ધરત હેં' તાકે વર્ણન
 કરત હેં ॥

૧ સગા શબ્દકે અપભ્રંશ ભાવામે સગના યહ ભયો
 પાતે મંગના સો સમસ્યા યહ અર્થ દીકામેં કિયો.

૨ અબ પદ્મિની તુકડે પુર્વાર્ધમે શ્રીનાથજી ઓર શ્રીગુ-
 સાઈજી યે એક હી હેં પરંતુ અપુની ઇચ્છાતેં સેવ્યમેવકભ વ
 અંગીકાર કિયો હે યહ વર્ણન કિયો કે- ઉત્તરાર્ધમે મંગલાકે
 સમયકે શુભ વર્ણન કિયો જો શ્રીઅંગમે રતિ ગિન્દકે દર્શનતે
 રાત્રિવિહાર સુચિત હોત હે ઇત્યાદિ અગ તા પાછેં શ્રીગુસાં-
 ઇજી જળ શૃંગાર કરત હેં માત્રા ધરાવત હે તા બિરિયાં ને
 શુભલીલા હોત હે તાકે સ્પષ્ટ વર્ણન યા તુકડેં કરત હે મો
 સબ દીકામેં સ્પુટ લિખ્યો હે યાહીતેં છઠે આખ્યાનમે શ્રી

મુકતાતે મોતી ; તિનંડી આવલી સો સમુદ્ધ તાગી
 ॥ પાટમુત્રં કરીગલસરી ॥ પાટમુત્ર જે રેશમી ડોરા
 તિનતે કરી ગલસરી સો કંઠસંરી બનાયકે ॥ શોભિ-
 તાકરેસિંગાર ॥ પરસ્પર યથાભિલાપ સમયોચિત સિંગાર
 કરત હે ॥ અબ ગલસરી સો ઉપલક્ષણ રીતિતે કહી
 યાતે સબ પ્રકારકે આભરણ પરસ્પર ધરાવત હે ॥ યહ
 મુચન કીયો ઓર ॥ વિવિધ ॥ સો નાના પ્રકારકે
 વર્ણ આકૃતિ ઓર મુગધ જનમે હે ॥ એસે જે
 ॥ કુસુમ ॥ તે પુષ્પ તિનંડી ॥ આવલી ॥ સો પંક્તિ
 માલા વે કેસી ॥ ગ્રથિતહાર્યંકરી ॥ દોઢ સ્વરૂપનને
 અપુને શ્રીહસ્તતે ગુંથીભદ્ર ઓર બલીકે ॥ દાર ॥
 તે ॥ એકએકનેકંઠેઆરોપે ॥ દોઢ સ્વરૂપ પરસ્પર શ્રીકં-
 ઠમે ધરાવત હે ॥ યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૧૨ ॥
 અબ શ્રીગુસાંઘજી પુષ્પ વસ્ત્ર આભરણ લાવત હે

૧ શ્રીગુસાંઘજી શ્રીગાંધુલતે લોડાપે બિરાજકે શ્રીનાથ-
 જીકે કિયે આભરણવસ્ત્રાદિક દેવદેવે બાંધિકે લે પાધારત હે
 સો પહિલે પુલકેટે ભરયાં યાતુકમે વર્ણન કિયો હે.

તાકો અત્યંત રૂચિસું શ્રીનાથજી યુગલ સ્વરૂપતે
અંગીકાર કરત હેં સો વર્ણન કિયો ફેર આપ ભોગ
ધરત હેં સો નિરૂપણ કરત હેં ॥

વિવિધ મેવા ભોગ મધુર મિષ્ટાન્ન રસ રસ-
મસ્યા અર્પેતે વહુપ્રકાર ॥ વિવિધ વીઢા
સુગંધ કર્પૂર ઇલચી લવંગ પુગી અને
ચેરસાર ॥ ૧૩ ॥

॥ વિવિધમેવા ॥ નાના પ્રકારકે આલે સુકે ભુંજે
પગે મેવા ચોર ॥ મધુર ॥ સો દુધ ધરખાંડ ધરકી
સામગ્રી ચોર ॥ મિષ્ટાન્ન ॥ સો બાલ ભોગકી સામગ્રી
ચોર ॥ રસ ॥ સો આંખગંડેરીપ્રભૃતિકે રસ ॥ રસમસ્યા ॥
તે રસીકો પદાર્થ અભચાતે અરોગીવેકે ચે સખ
॥ વહુપ્રકાર ॥ બોહોત પ્રકારકે ॥ અર્પે ॥ સો આપ ભોગ
ધરત હેં ચોર કહા ધરત હેં સો નિરૂપણ કરત હેં
॥ વીઢા ॥ ચોર ॥ વિવિધ ॥ તે નાના પ્રકારકી ॥ સુગંધ ॥
સો કહત હેં ॥ કર્પૂરઇલચીલવંગપુગીઅનેચેરસાર ॥ કર્પૂર
સો ખરાસ એલચી સો ઇલાયચી લવંગ સો લોંગ

પુગી સો મુપારી ઓર ખેરસાર^૧ સો કાથા ગોલી એ
સખ ધંરત હે^૨ યહ સખ અનોસરકે સાગડો પ્રકાર હે
યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૧૩ ॥ અખ અનોસરકે
સાગ સખ સિદ્ધ ભયે પીછે યુગલ સ્વરૂપ શાધ્યામે^૩
ખિરાજત હે^૪ તાસમેકે પ્રકારકો વર્ણન કરત હે ॥

વ્યંજન શીતલ વાયુ મુકુર કરકમલ ઘરિ
દેલાડતાં મોહે સકલસંસાર ॥ અહર્નિશ
ધ્યાન વિઠ્ઠલાધીશનું સકલ કલિમલ દુરિ-
તકોટિ ક્ષાર ॥ ૧૪ ॥

૧ ખદિરસાર યા સંસ્કૃત શબ્દકો ભાષામે ખેરસાર મહ
અપભ્રંશ ભયો હે યાહીતે કાથા ગોલીકો નામ સંસ્કૃતમે ખ-
દિરવટી હે તાકો ભાષામે ખેરોડી કહત હે,

૨ યા તુકકે પુર્વાર્દકો વીંઝણેવાયુશીતલક રેકમતકરમુકર-
દેલાડતાંમોહેસર્વસંસાર એસો હુ પાઠ કહીકે દીખત હે ઓર
ઉત્તરાર્દમે અહર્નિશધ્યાનશ્રીવિઠ્ઠલઅભિધાનસકલ એસો પઠ
ઓર ટીકામે હે.

અખ ઉહાં વ્રજભક્ત ॥ વ્યજનશીતલવાયુ ॥ વ્યજન
 ને પંખા તે કરત હેં વે કેસે પંખા હેં શીતલવાયુ
 જનતેં શીતલ સો ઠંડો પવન આવત હે ॥ અખ
 શીતલ યહ વિશેષગુ ઉપલક્ષણ શીતિતેં કહયો યાતેં
 શીત મંદ સુગંધ ત્રિવિધ વાયુ સ્વાભાવિક વિનતેં
 આવત હે યહ સુચન કિયો ઓર ॥ મુકુરકરકમલધરિ-
 દેશાદર્શી ॥ મુકુર સો આરસી હસ્તકમલમેં લેકેં પરસ્પર
 દોઉસ્વરૂપ દિખાવત હેં તાસમે ॥ મોહેસકલસંસાર ॥
 મોહે સો મોહિત હોત હેં તે કોન સો કહત હેં સકલ
 કલા ને કામશાસ્ત્રોક્ત કલા ॥ અથવા ॥ ચોસઠ કલા
 તિન કરિકેં યુક્ત એસે ઓર સંસાર 'સ' સો સુંદર
 સો હંસજેસી ગજજેસી હે સાર સો ગતિ જનકી
 એસે વ્રજભક્ત તે મોહત હેં યાકો ફલિતાર્થ યહ
 ને વા સમેકી યુગલ સ્વરૂપકી શોભા દેખિકેં સખ

૧ સં ઉપસર્ગકો અર્થ સુંદર યહ સંકૃતમેં પ્રસિધ્ધ હે
 ઓર સુગતૌ વા ધાતુકો ઘમંતશબ્દ સાર યહ જાયો હે તાતેં
 ગતી યહ અર્થ કિયો.

મજસુંદરી હું મોહ પાવત હું તાતે. વહ અનિ-
 વાચ્ય શોભા હે ॥ અથવા ॥ સકલ ॥ જે ચંદ્ર
 તોડે સંસાર સો મુંદર ગતી સો ॥ મોદે ॥
 સો સ્થિર^૧ હોત હે યાકો ભાવાર્થ યહ જે વાસ-
 મેકી શોભા દેખિકે ચંદ્ર હું સ્થગિત હોત હે ક્યોં
 જે 'નિષ્કલંક ચંદ્ર જેસી ગોલ આરસી ઓર વામે
 દો નિષ્કલંક ચંદ્રજેસે યુગલ સ્વરૂપકે મુખચંદ્ર
 દીખત હું તાતે આશ્ચર્યતે ચંદ્ર સ્થિર હોત હે ॥
 અબ એસે સ્વરૂપકે ધ્યાનકો ફક્ત નિરૂપણ કરત હું
 ॥ ૧ ॥ સો જ રીતકો નિરૂપણ કિયો એસો જે
 ॥ અઠર્નિશ્ચયાન ॥ રાત્રિદિવસ ધ્યાન સો કોનકો ॥ વિઠ-
 લાગીશનું ॥ સો શ્રીગુસાંઈજીકો ॥ અથવા ॥ જાન

૧ ભગવદ્ગોલા દેખિકે ચંદ્ર સ્થિર રહત હે સો કીર્તન-
 નમેં ચ દેખિ બિયકિત રહયો હરિનારીવેગોહેનાદ ઇત્યાદિ
 અમેક જગેં ગાયો હે યાહીતે ૫ આધ્યાયીકે શ્રીમુખોધિની-
 છમેં ચંદ્રમાઠી મધ્યઆકાશપર્વત ગતિ વિખી હે.

૨ જે ચંદ્રમામેં કારો કારો દીસત હે તાકોં કલંકે કહત
 ૭ ઓર વાસોં રહિત એ નિષ્કલંક.

રહિત જે નિઃસાધનજન તિનપેં અનુગ્રહ કરિવેવારે
 શ્રીયમુનાજી પ્રભૂતિ તિનકે અધીશ તે પતિ શ્રીનાથજી
 તિનકો સો ધ્યાન કેસો હે સો કહત હેં ॥ સકલક-
 લિમલદુરિતકોટિક્ષાર ॥ સકલ સો સળ કલિજો કલિયુગ
 તાકે મલ સો મલરૂપ જે પાપંડમત તથા 'અન્યા-
 શ્રયાદિક તાતેં ભયે જે દુરિત કોટિ સો અસંખ્યાત
 પાપ તિનકો ક્ષાર સો 'ધોયવેવારો ॥ અમ ક્ષાલે
 એસેં કહયો યાતેં પાપકોં 'પંકરૂપત્વ ઓર ભગવ-

૧ અન્યાશ્રયાદિક ઇહા આદિ શબ્દોં બિજ્ઞાશ્રય વગેરે લેને
 બિજ્ઞાશ્રયાદિકકો રૂપરૂપ શ્રીગુસાઇજીને કથાયમાસ્તેકથિતઃ યા
 મ્લોકકે ઉપર સ્વતંત્ર લેખમેં લિખ્યો હે તથા નિળધમે હુ હે

૨ ભગવત્ધ્યાન સળ પાપનકો ધોયકેં ગુહ્નીકોં નિર્મલ કરત હેં
 સો શ્રીભાગવતમે યદંદ્રિયગુહ્યાનસમાધિધોતયાધિયાનુપશ્યંતિ-
 હિતત્વમાત્મનઃ ઇત્યાદિ સ્થાવનમેં કહયો હે.

૩ પંક સો કચિ ઓર પંક એસો પાપકોં હુ નામ હે
 અત્રીપંક પુમાનપારમા યહ અમરકોશમેં કહયો હે ઓર અ-

ધ્યાનકે અમૃતરૂપ ત્રુચન ક્રિયો ઓર ઇનતુકનકો
ઓર હુ 'અર્થ' હે સો ઓર દીકાનમે ત્રિખ્યોહે યાકો
ભાવાર્થ સ્ફુટ હે ॥ ૧૪ ॥

મૃત એસો જલકો હુ નામ હે યાતે દીકામે પાપકો પંક રૂપ
કહે ઓર ધ્યાનકો અમૃતરૂપ કહે

૧ દુસરી દીકાનમે યહ અર્થ ત્રિખ્યોહે જો પહિલીતુકમે
શૃગારકો વર્ણન ક્રિયો ફેર વિવિધમેવાભોગ યાં તુકમે ભોગ
ધરિવેકો તથા બીડી અરોગાયવેકો વર્ણન ક્રિયો અળ યા તુ-
કમે દર્શનહોતમે મે'ગુસાંઇછ પ્રભુનકો પંખા કરત હે તથા
આરસી દિખાવત હે તાગિનિયાં દોડ સ્વરૂપનકી શોભા ઓર
પરસ્પર પ્રેમ દેખિકે સળ જગત્ મોહતહે અળ ધારીતકો
શ્રીનાથછકો ઓર શ્રીગુસાંઇછકો અહર્નિશ મનમે ધ્યાન તથા
મુખમે શ્રીવિઠ્ઠલ યહ અભિધાન સો નામ ચે દોઇ છવનકે
કત્રિયુગસંજ ધી સળ દોષ ઓર સળ પાપ દુર કરતહે એસે અર્થ
ઓર દીકામે ત્રિખ્યો હે પરંતુ ઇનતુકનકો ગુપ્ત મુખ્ય અર્થ
નહી ત્રિખ્યો તાતે યદીકામે મુખ્ય અર્થ હી ત્રિખ્યો હે.

અખ સૌંદર્ય નિરૂપણપુર્વક પ્રજલકતનકોં સુખદાતૃત્વ
નિરૂપણ કરત હે ॥

અપ્રમુ મુવિ પ્રગટ વિપ્રવરતનુધરી ડીઠડે
ત્રિભુવનત્રિત્તચાલે ॥ હાવભાવાદિક કોટિ-
કોટિકકરે મદનજુરવિથાતે વેગેં ટાલે ॥૧૫॥

અખ ॥ અપ્રમુ ॥ તે થે શ્રીગુસાંધજી ॥ અખ પ્રભુ-
શંખદ કહયો યાતેં 'કર્મજન્યદેહકો નિરાકરણ કિયો ॥
અખ ધનિને ॥ મુવિ ॥ સો પૃથ્વીકેવિધેં ॥ પ્રગટ ॥
સો પ્રત્યક્ષ ॥ વિપ્રવરતનુધરી ॥ સો આચાર્યસ્વરૂપ

૧ પ્રભુ સો સમર્થ હે તાતેં જોસેં જીવ અપુને આછે
પુરે કર્મકે આધીન હોયકેં આછો પુરો દેહ પાવત હે તેસેં
ધહાં નહિ અપુની ઇચ્છાતેંહી સ્વરૂપ ધરત હેં.

૨ વિપ્ર સો વેદાભ્યાસી ગ્રાહણ ક્યોં જો વેદાભ્યાસાદૂલ-
વેદિપ્રઃ એસો નિરૂક્ત હે તિનમેં હુ વર સો શ્રેષ્ઠ ઇતને આ-
ચાર્ય યાહીતેં વિપ્રવરતનુ સો આચાર્યસ્વરૂપ યહ અર્થ કિયો.

ધ્યાનકોં અમૃતરૂપત્વ સુચન કિયો ' ઓર ઇનતુકનકો
ઓર હુ 'અર્થ' હે સો ઓર ટીકાનમેં લિખ્યો હે યાકો
ભાવાર્થ સ્ફુટ હે ॥ ૧૪ ॥

મૃત એસો જલકો હુ નામ હે યાતો ટીકામેં પાપકોં પંક રૂપ
કહે ઓર ધ્યાનકો અમૃતરૂપ કહે

૧ દુસરી ટીકાનમેં યહ અર્થ લિખ્યે હે જો પહિલીતુકમેં
શ્રુગારકો બર્ણન કિયો ફેર વિવિધમેવાભોગ યાં તુકમેં ભોગ
ધરિવેકો તથા બીડી અશોભાયવેકો બર્ણન કિયો અળ યા તુ
કમેં દર્શનહોતમેં ઇંદ્રિયસાંધણ પ્રભુનકોં પંખા કરત હે તથા
આરસી હિખાવત હે તાગિરિયાં દોહી સ્વરૂપનકી શોભા ઓર
પરપર પ્રેમ દેખિકેં સળ જગત્ મોહતહે અળ યારીતકો
શ્રીનાથજીકો ઓર શ્રીગુસાંધજીકો અહર્નિશ મનમેં ધ્યાન તથા
મુખમેં શ્રીવિઠ્ઠલ યહ અભિધાન સો નામ ચે દોષ જીવનકે
કલિયુગસંજ ધી સળ દોષ ઓર સળ પાપ દુર કરતહે એસે અર્થ
ઓર ટીકામેં લિખ્યો હે પરંતુ ઇનતુકનકો ગુપ્ત મુખ્ય અર્થ
નહી લિખ્યો તાતો યાટીકામેં મુખ્ય અર્થ હી લિખ્યો હે.

અખ સૌંદર્ય નિરૂપણપુર્વક પ્રજ્ઞભક્તનકો સુંખદાતૃત્વ
નિરૂપણ કરત હે ॥

અપ્રમુ મુવિ પ્રગટ વિપ્રવરતનુધરી ઢીઠડે
ત્રિમુવનચિત્તચાલે ॥ હાવભાવાદિક કોટિ-
કોટિકરે મદનજુરવિથાતે વેગે ટાલે ॥૧૫॥

અખ ॥ અપ્રમુ ॥ તે થે શ્રીગુસાંઈજી ॥ અખ પ્રભુ-
શંખદ કહ્યો યાતે^૧ 'કર્મજન્યદેહકો નિરાકરણ કિયો ॥
અખ ઇનને ॥ મુવિ ॥ સો પૃથ્વીકેવિષે' ॥ પ્રગટ ॥
સો પ્રત્યક્ષ ॥ વિપ્રવરતનુધરી ॥ સો આચાર્યસ્વરૂપ

૧ પ્રભુ સો સમર્થ હે તાતે^૨ જોસે^૩ જીવ અપુને આછે
જુરે કર્મકે આધીન હોયકે^૪ આછો જુરે દેહ પાવત હે તેસે^૫
ઇહાં નહિ અપુની ઇચ્છાતે^૬ હી સ્વરૂપ ધરત હે.

૨ વિપ્ર સો વેદાધ્યાસી પ્રાદ્યણ ક્યોં જો વેદાધ્યાસાદ્વલ-
વેદિપ્રઃ એસો નિરૂક્ત હે તિનમે^૭ હુ વર સો શ્રેષ્ઠ ઇતને આ-
ચાર્ય યાહીતે^૮ વિપ્રવરતનુ સો આચાર્યસ્વરૂપ યહ અર્થ કિયો

એર, તનુવિસ્તારેધાતુમેતે તનુશબ્દ બયોહે તાતે વંશવિસ્તારકે
 અર્થ કિયો યા પદમે પોનીતુકકે અર્થ લિખતહું કીકેત્રિયું
 વનચિતચાલે આપકે દર્શનમાત્રતે તીનોલોકનકે ગિત સંસા-
 રવાસનાતે દુરહોતહે, સો હી 'શ્રીભાગવતમે' બિલતે હૃદયમંચિ-
 રિછલ્લેસર્વસંશયાઃ, સ્વીયતેચારુકર્માણિદ્રઢ્યેવાત્મનીશ્વરે યા-
 ક્લોકમે કહ્યો હે એર કંઠવહ્નીપ્રભૃતિ ઉપનિષદનમે હું યહ સુદ
 હે તાપીછે હાવભાવાદિકનકે કોટિકોટીકંકરે હાવ સો હોમ ભગ-
 વદ્વિરહનાપકરિકે છવનકે દેહે દ્રિયાદિકનકે પ્રભુનમે વિનિયોગ
 યાદી અભિપ્રાયતે અષ્ટાદશાક્ષરગોપાલમંત્રમે સ્વાહાપદ કહ્યો
 હે એર ભાવાદિક સો ભગવદ્ભાવ ભગવત્સેવા પ્રભુનમે અનેક
 મનોરથ સિદ્ધ કરત હે ફેર મદનભુરણિયાતે વેગેદાસે મદન
 તો ઉપલક્ષણ રીતિતે કહ્યો યાતે કામકોધાદિરૂપ સળ ખીડા
 આપ દુર કરત હે અથવા મદનભુરવિધા સો અલોકિકભાવનાતે
 ભગવંદિયકકામસંતાપકી ખીડ તાકે આપ ભગવદ્દીક્ષાનુભાવ
 કરવાયકે મિટાવત હે એર વારતવિકરીતસુ તો યા તુકમે
 યુગલસ્વરૂપકી લીજાકે વર્ણન હે સો ટીકામે વિસ્તારસુ ત્રિ-
 પ્યો હી હે.

ધારણુ ક્રિયો ઓર તનુશબ્દતે વંશવિસ્તારકૃત્વ સુચને
 ક્રિયો ॥ અથવા ॥ અમુ ॥ તે નિત્યલીલાવિશિષ્ટ પુર-
 પોત્તમ તિનને ॥ મુવિપ્રગટ ॥ ૧ ભુ જો સૃષ્ટિકો ઉત્પ-
 ત્તિસ્થાન અક્ષરબ્રહ્મલીલાસ્થાન તાકેવિષે પ્રગટ સો
 અભી મોકો પ્રત્યક્ષ દર્શન હોતહે તેસી ॥ તનુ ॥ સો
 સ્વરૂપ ॥ ધરી ॥ સો ધર્યો ॥ અબ પ્રભુનકે અનેકલીલા-
 વીશિષ્ટ અનેકરૂપ હે તામે કોનસો સ્વરૂપ ધર્યો સો કહત હે
 ॥ ૨ વિપ્રવર ॥ વિશેષકરિકે પ્રજભક્તનકી રમણેચ્છા પુરણક-
 રિવેવારી એસી જો વરતનુ સો નાયકસ્વરૂપ સો ધર્યો ॥ અબ
 તનુશબ્દતે લોકિકે દ્રિયતે અગ્રાહ્યપનો ઓર અનેકરૂપ

૧ સ રકૃતમે ભવત્યસ્માદિતિ ભુઃ એસી હુ કહીકે ભુ
 શબ્દકી બ્યુત્પત્તિ કરીહે ઓર ભુ એસો પૃથ્વીકોનામ હુ હે
 યાતે ઉત્પત્તિસ્થાન ઓર લીલાસ્થાન યહુ ભુશબ્દકો અર્થક્રિયો.

૨ વિપ્રશબ્દકી વિશેષેણ વિપર્તીતિ વિપ્ર એસી બ્યુત્પત્તિ
 કરિકે રમણેચ્છાપુરણ કરિવેવારે યહુ અર્થ ક્રિયો.

૩ તનુશબ્દ મુક્તમવાચી હુ હે યાતે જેસે પરમાણુપ્રખતિ
 અતિમુક્તમપદાર્થ લોકિકે ઇદ્રિયતે દીખત નહી તેસે ભગવ-

ધગિકેં અનેક વ્રજભક્તનકે મનોરથ પુર્ણ કરતહેં. યહ હે મુચન કિયો. ઓર ગોપાલદાસજીકેં વાસમેં વા-
સ્વરૂપકે દર્શન ભયે યાનેં ગોપાલદાસજીકે સખ
ઇદ્રિય અંત્રાકિક ભયે યહ હુઃસ્થિત ભયો ઓર
ધરી એસેં કહયો. યાતેં 'પદ્માવવિકારકો નિરાકરણ
ભયો ક્યોં ને પદ્માવવિકાર તો કર્મતેં', જકો દેહ
ઉત્પન્ન હોય તાકેં હોય સો ઇહાં નહી. હે તાતેં

સ્વરૂપ હુ લોકિકઇદ્રિયનતેં અનુભવમે આવત નાહી ઓર
તનુધાતુકો અર્થ વિસ્તાર હે તાતેં અનેકસ્વરૂપ હેં એસેં હુ
સ્થિત ભયો. યાહીતેં દીકામે તનુશબ્દકો ભાવાર્થ લિખયો. આ
પદ્યાર્થ હે

૧ પ્રાકૃત શરીરહિકનકે છ વિકાર હોત હે પહિલેં ઉત્પત્તિ
૧ તા પીછેં કછુ સ્થિતિ ૨ દેર વૃદ્ધિ સો જઠનો ૩ દેર વિપ-
નિશ્ચામ સો અવરથા જઠવની કેશહિકનકો રંગ જઠલનો ૪
પીછે અપશયમે વામેંકુ કછુ જાગ લીજી હોનો ૫ દેર નાચ
૬ ઇન છ વિકારનકો શાઅમેં પદ્માવવિકાર કદત હેં યે સખ
જગવત્સ્વરૂપમે નાહી કયો ને પ્રભુ તો અપુની ઇચ્છાતેં ઈ
સ્વરૂપ પરત હેં.

અખ વહ સ્વરૂપ કેસો હે સો, કહત હે ॥ ડીઠડે ॥
 સો વા સ્વરૂપકે દર્શન કિયે તેં ॥ ત્રિભુવનચિત્તચાલે ॥
 તીનો ભુવનકે ચિત્ત અજાયમાન હોંય ॥ અખ ત્રિભુ-
 વન એસેં કહયો પરંતુ જાતિ તથા વ્યક્તિ નહી કહી
 યાતેં પ્રાણીમાત્રકો ચિત્ત અણે એસો વહ સ્વરૂપ હે
 યહ સુચન કિયો ॥ અખ ચાલેછે એસેં નહી કહયો
 ચાર ચાલે એસેં હી કહયો યાતેં કદાચિત પ્રાણી-
 માત્રકું યે સ્વરૂપકે દર્શન હોય તો સમ્પન્નકોં પ્રેમ-
 લક્ષણા ભક્તિતેં અલૌકિક ભાવ સિદ્ધ હોયકેં વિર-
 હાર્થ ચિત્તહોય પરંતુ લૌકિકેદ્રિયતેં યા સ્વરૂપકે દર્શન
 નહી હોંય યહ સુચન કિયો અખ યા સ્વરૂપકો લાકિ-
 કેદ્રિયનેં અગ્રાહ્યત્વ નિરૂપણ કરિકેં અલૌકિકેદ્રિય
 ગ્રાહ્યત્વ નિરૂપણ પુર્વક વ્રજસુંદરીનકો મનોરથપુરસ્કાવ
 નિરૂપણ કરત હેં ॥ અખ યુગલ સ્વરૂપકે દર્શન
 કરિકેં મોહિત હોયકેં સખ વ્રજસુંદરી ॥ હાવમાવાદિ-
 કકોટિકોટિકરે ॥ હાવભાવ જે મનોહર કામચેષા તે
 કોટિકોટિક તે અનેક પ્રકારકે કરત હેં ફેર મલુ પ્રસન્ન
 હોયકેં વિનયી ॥ મદનનુરવિધાતેવેંગડાલે ॥ મદન જે કામ

તાડધી જો જવર તાડી. વિથા સોં વ્યથા ખીણ ॥ તે ॥
 સો વાકું વેગેં ટાલે બેગ 'વિવૃત્ત કરત હે' સો મ
 નોનથ પુર્ણ કરત હેં 'યાકો ભાવાર્થ' સ્પૃષ્ટ હે ॥ ૧૫ ॥
 અબ યા રીતતે સખ વ્રજેસુદરી સર્વદા પ્રભુનકે મ
 મીપ રહત હેં ઓર પ્રભુ વિનકે સર્વ મનોરથ પુર્ણ
 કરત હેં તો હું આપકી દર્શનેચ્છા વિનકી પુર્ણ
 નહી હોત હે એસે મનોહર પ્રભુ હે સો નિરપથ
 કરત હેં ॥

જાલરંધ્રેં સહી જાળેં ચિત્રેં લક્ષી વાંછિત
 નાથની છવિ નિહાલે ॥ કમલ સ્વંજન
 મીન મધુપ જ્યાંહાં ત્યાંહાં થકી વક્રલોચન
 પ્રાંત પાછાં વાલે ॥ ૧૬ ॥

૧ પ્રભુ યહ આર્તિ નિવૃત્ત કરેત હે સો શ્રીભાગવતમે
 તદર્શનરમરૂઢવૃણરૂપિતેનવિ પત્યઆનનકુચ્ચુજહુગ્તદાધિં ઈ-
 દિ રથતમે શ્રીમુખોપિનીભમે પ્રસિદ્ધ હે ૧૧

॥ ગાળ જા સમેં યુગલ સ્વરૂપ એકાંતમેં ખિરા-
જત હેં તા સમેં કિતનેક વ્રજલક્તનકેં પ્રભુનકે
દર્શનકી અત્યંત ઇચ્છા હોત હે તામ ॥ જાલરંઘે ॥
શય્યામંદિરમે પવન ઓર પ્રકાશ આયવેકે લિયેં
નાના પ્રકારકી સુંદર જાલી હેં તિનકે રંધ જે છિંદ
તિનમેતેં ॥ સસી ॥ ને વ્રજલક્ત તે ॥ વાંછિતનાથની-
છવિનિહાલે ॥ 'વાંછિતનાથ તે મનભાવતેં પતિ એસે
જે પ્રભુ તિનકી છબિ સો સૌંદર્ય શોભા તાકેં નિહાલે

૧ વાંછિતનાથ યા જગેં વાંછિતાનાથ એસેં હુ કિતનેક કહતહેં
તાકેં અર્ધ વાંછિતા જો સળ વ્રજલક્તનકે મનોવાંછિત શ્રી
સ્વામિનીજી તિનકે નાથ જો પ્રભુ તિનકી શોભા વે સળ દેખન
હે વાંછિતાનાથ એસેં કહયો તાતેં દોઢ સ્વરૂપનકી લીલાકે
દર્શન કરત હેં યહ સુચન કિયો ઓર વાંછિતા શબ્દતેં પર-
મઆસક્ષીતેં વે દેખત હેં વિનકો ઇર્ષ્યાદિક કછુ નાહી યહ
સુચન કિયો તથાપિ ન દગોપસુત દેવિયતિં મેકુરૂતેનમઃ ઇત્યાદી
શ્રીભાગવત વચનકે અનુકુલ વાંછિતનાથ યહ પાઠ હે તાતેં
'ટીકામેં' યહહી લિખ્યો

સો વારંવાર દેખત હેં તા સમેં મ્રજભક્તનકી કેસી
 વ્યવસ્થા હોત હે સો કહત હેં ॥ જાળેંચિવેંલસી ॥
 પ્રભુનકે દર્શનતેં મોહિત હોયકેં ચિત્રજેસે સ્થિર
 હોત હે તેસેં સ્તબ્ધ હોય જત હેં ॥ અખ ચિત્રેં
 લખી એસેં કહયો યાતેં મ્રજભક્તનકે સંઘર્ષ ઓર
 જલસરંધ્રકેં અધીક શોભાયુકતવં ઓર પ્રભુનકે દર્શ-
 નમેં તત્પરપનો સુચન કિયો ॥ અખ વિન મ્રજ-
 ભક્તનકી અત્યંત આર્તતા જનિકેં જલસરંધ્રમેં કટા-
 ક્ષ પુર્વક પ્રભુ દેખત હેં તાકે નિરૂપણ કરત હેં
 ॥ કમલ ॥ સો શ્યામ અથવા લાલ કમલ ॥ સ્વંજન ॥
 સો અતિચંચલ એક તરહકે પક્ષી ॥ મીન ॥ સો
 મચ્છ ॥ મયુષ ॥ સો જ્રમર ચે સખ નેત્રકે ઉપમાન

૧ યા આખ્યાનમેં શ્રીગુસાંઈજીકે વર્ણન હે તામેં જલ-
 સંધ્રતેં સખી પ્રભુનકે દર્શન કરત હેં ચહ વર્ણન કિયો તાતેં
 છ મહિનાતાઈ શ્રીગુસાંઈજી પરાસોલીમેં વિરાજે તખ પિછાડી
 જલિયામેતેં શ્રીનાથજીકે દર્શન આપકું હોતે હોતે ઇત્યાદી
 વાર્તા ગુપ્ત રીતિસોં સુચન કીની.

હેં તિન સખનકે ॥ વક્રલોચનપ્રાંત ॥ વઠલોચન સો
ખાંકી દૃષ્ટી તાકે પ્રાંત સો કટાક્ષ ॥ અથવા વઠ
એસે જે લોચનપ્રાંત સો કટાક્ષ તે ॥ જ્યાંહાંત્યાંહાંયકી ॥
જાંહાંતાંહાંતે ॥ પાછાંવાલે ॥ સો પીછે ફિરાવત હેં
યાકો ભાવાર્થ યહ જે પ્રભુનકે કટાક્ષકી ઉપમા
લાયક હું ચે પદાર્થ નહી હેં ॥ અખ લાલ રેખા
ઐર સજલપનો મુચન કરિવેકે લિયેં કમલકી ઉપમા
ઐર ચપલતા મુચન કરિવેકે લિયેં ખંજનકી ઉપમા
ઐર 'આકૃતિ સાદૃશ્યતે' મીનકી ઉપમા ઐર શ્યા-
મવર્ણતે' ગોલ આકૃતિતે' નેત્રકી 'કનીનિકાકે' બ્રમરકી
ઉપમા યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હેં ॥ ૧૬ ॥ યા શીત

૧ નાસિકાકે પાસકો નેત્રકો કેનો મત્સ્યકે મુખકે ઠિકાને
ઐર શ્રીકર્ણકે પાસકો નેત્રકો કેનો મત્સ્યકે પુછકે ઠિકાને
હે ઐર જેસેં મત્સ્ય લખે હોતહે તેસેં નેત્ર હું લીધે હેં
ઐર મત્સ્ય જેસેં જાડો હોય તેસેં નેત્ર હું ડહડહે હે તાતે
નેત્રકી ઐર મત્સ્યકી આકૃતી સદ્રશ લયી.

• ૨ કનીનિકા સો નેત્રકી તારા જાકેં કીકી કહત હેં સો.

‘પોડશકલાપુર્ણ’ જે શ્રીપુરુષોત્તમ તિનકો લીલા સહિત
સો દહેતુકર્તે નિરૂપણ કરિકે ॥ અથ યા લીલા-
સ્વરૂપકે દર્શન કેસે ભયે તોકો હેતુ આધી તુકર્તે
કહિકે કહવા સમાપ્ત કરત હે ॥

દાસનો દાસ મળે સકલ સજ્જન સુળે શ્રી
વિઠ્ઠલ આપનો વિરદ પાલે ॥ ૧૭ ॥

इति श्रीगोपालदासजीविरचितसप्तमकण्डवासमाप्त ॥

॥ दास ॥ જે ભાયલા કોઠાશી તિનકો ॥ ૨દાસ ॥

૧ પુરુષોત્તમ પોડશકલાપુર્ણ હે મહ બાત છાદોગ્યઉપનિ-
ષત્કી ‘સ્વેતસ્તુવિદ્યાયે’ તથા અથર્વવેદકીપ્રરનોપનિષન્મે તથા
ઓર હુ ઉપનિષદનમે રકુટ મિખીહે

૨ ઇહા દાસકે દાસપનો ગોપાલદાસજીને અપુનો કહયો
હે યાતે મત્રુ અવશ્ય દુરત મોપે કૃપા કરે જે યહ સુચન
કિયો કયોં નો ભગવદ્ભક્તકે દાસભાવતે ભગવાન્ ગહુત ॥
૧ હોત હે સો શ્રીભાગવતપાડવગીતાદિ અનેક મથનમે

મેં ગોપાલનાસ સો ॥ મળે ॥ સો કહત હું ॥ અખ
 મે કહતહું સો ॥ સકલસજ્જનસુણે ॥ સદ્ગત તે સખ
 ॥ અથવા ॥ સર્વકલાકરિકેં યુક્ત એસે ચોર ॥ ૧ સત્ ॥
 સો નિત્ય જે પ્રભુ તિનકે ॥ જન ॥ તે ભક્ત ને
 ॥ સુણે ॥ સો સુનતહેં યાતેં મેં ને કહુંગો સો અણુ-
 માત્ર હુ અપ્રામાણિક નહી હે યહ સુચન કિયો ॥
 અખ કહો કહનો હે સો કહત હેં ॥ શ્રીવિઠ્ઠલઆપનો-
 વિરદપાલે ॥ શ્રીગુસાંઈજી આપકો વિરદ ને વિરદ

દાનાનુહાસો ભવિતાગ્નિભુવઃ સ્વદ્રુત્યત્રત્યરિચારકત્રત્યત્રત્યત્રત્ય-
 ત્રત્યત્રત્યત્રતિમામવલોકનાથ ઇત્યાદિસ્થાનમે દિખાયેહે.

૧ સત્ એસો નિત્યકો નામ હે ચોર યાહીતે પ્રભુનકો હું
 નામ હે સો ગીતાજીમે સદ્ભાવેસાધુભાવેચ તથા ચોંતતસદિ
 તિનિદેશોપદ્રાણુઅવિધઃસ્મૃતઃ ઇનરલોકનમેં કહયો હે ચોર
 સકલસજ્જન સર્વકલાસહિત જે પુરૂષોત્તમ તિનકે સજ્જન સો
 પુષ્ટિમાર્ગીચલકત એસો હું અર્થ કહત હે તાપક્ષમેં ટીકામે
 સોગહતુકેકી સખ્યાકો ને પ્રયોજન લિખ્યો સો ઇહાં મુક્તમેં
 પુરૂષોત્તમવાચક સકલશબ્દો સુચન કિયો.

પ્રતિજ્ઞા તાકો પાલે સો પાલન કરતહે ॥ અથવા ॥
 શ્રી જે શ્રીસ્વામિનીજી ઓર વિઠ્ઠલ શ્રીપુરુષોત્તમ જે
 યુગલ સ્વરૂપ આપકો 'વિરૂદ્ધ' જે 'નિઃસાધનજનહિત'
 કરનો તાકો પાલત હેં યાકો ભાવાર્થ' યક જે પરમ-
 કૃપાપાત્ર ભાયલાકોઠારી તિનકી કાનતે' શ્રીવિઠ્ઠલ' યહ
 વિરૂદ્ધ યુક્ત કરિવેકેસિયે' યુગલ સ્વરૂપકી લીલાકે
 મોકું દર્શન કરાયે નહી તો મોકું યહ દર્શન કહાંતે
 યહ વાર્તા અણુમાત્ર હુ મિથ્યા નહીહે યાકો ભગ

૧. વિરૂદ્ધ સો પુરાણાદિકનમે ગાયો એસો આપકો યશ
 જસે પરમકૃપાવ હે સત્યપ્રતિજ્ઞા હે ઇત્યાદિ

૨. નિ સાધનજનકો આપ અંગીકાર કરત હે યાહીતે
 અપુનો શ્રીવિઠ્ઠલ યહ નામ રૂપ જે વિરૂદ્ધ તાકો આપ યથાર્થ
 પાલતહે કયો જે વિત્ત સો જ્ઞાન તાકરિકે ઠ મો રહિત ઇતને
 નિ.સાધન તિનકો લ સો અંગીકાર કરિવેવારે સો શ્રીવિઠ્ઠલ
 , કહિયે

વદીય^૧ સખ સાક્ષી હેં ઓર આધીતુકતેં કડવા
 સમાપ્ત કિયો યાતેં મોકાં યુગલ સ્વરૂપકે દર્શનમાત્ર
 ભયે-યા લીલામેં અભી પ્રવેશ નહી ભયો હે યાતેં
 આધો ફલ પ્રાપ્ત ભયો યહ સુચન કિયો ॥ ૧૭ ॥
 'સપ્તમે વિહૃલેશાનાંસેવ્યસેવકભાવતાઃ ॥ શિક્ષણંમુક્ત-
 રૂપંચલીલાભિર્વિનિરૂપિતમ્ ॥

ઇતિશ્રીમદ્બાલકૃષ્ણચરણૈકતાનશ્રીમદ્ગોવર્દ્ધન-
 ગુરુપાદપદ્મપરાગપ્રાપ્ત પરમોદયશ્રીમદ્ગો-
 વૃક્ષોત્સવાત્મજલ્પનાખ્યેનવિરચિતં
 સપ્તમાખ્યાનસ્યવ્યાખ્યાનં
 સમાપ્તમ્ ॥

૧ ભગવદીય સખસાક્ષીહે યહ સકલસજ્જનમુદ્ધે યાકો
 તાત્પર્યાર્થ કહયો.

૨ અળ યાદીતસોં ગોસ્વામિશ્રીજલ્પનજામહારાજ સપ્તમા-
 ખ્યાનકો વ્યાખ્યાન કરિકે યા આખ્યાનકો સળ અર્થ સંક્ષે-

યસોં એક રલોકમેં ઠહત, હેં તા-રલોકકો અર્થ યા સાતમે
 આખ્યાનમેં શ્રીપુરુષોત્તમ આપ હી શ્રીનાથભસ્વરૂપસોં સેવ્ય
 એર શ્રીગુસાંધભસ્વરૂપ ॥ સો મેવાંકેરિવેવારે હોયકેં ભવનકો
 અપુની સેવા સિખાવત હેં સો વિશેષકરિકેં વર્ણન કિયો એ
 શ્રીગુસાંધભકો મુલરૂપ જો યુગલસ્વરૂપ તિનકો હુ લીલાસહિત
 વર્ણન કિયો અથ યા આખ્યાનકેં અર્થકો હોહા સિખથીસે
 વાઆપકરિ હરિધરિવિઠ્ઠલરૂપ ઠહિસસમ આખ્યાન દિર લીલા-
 ભુગલસરૂપ ॥ ઇતિશ્રીમદ્ભક્તભાગ્યાર્થમતવર્તિનામોદ્દશગુરુસ્વમાતા
 મહાગોસ્વામિશ્રીનજવલ્લભચરણૈકતાનેનસ્વરૂપિ તૃસકાશાદેવલખ્ય-
 વિદ્યુતેનગોવર્દ્ધનાશુકેવિનાકૃતસસમાખ્યાનવ્યાખ્યાનટિપ્પણસં
 પુર્ણ ॥

॥ અષ્ટમાખ્યાન ॥

અખ, સપ્તમાખ્યાનમેં શ્રીગોકુલતેં ગિરિસંજલ
પંથારિકેં નિત્ય શ્રીગોવર્દ્ધનધરણી સેવા આપ ભક્ત-
શિક્ષાર્થ કરતા હેં યહ નિરૂપણ દ્વારા પરમસ્નેહ
દોષસ્વરૂપનકો^૧ પરસ્પર હે યહ નિરૂપણ કિયો ફેર
દોષસ્વરૂપકે સેવ્યસેવકભાવવર્ણનતેં દ્વૈતશંકા હોત હે
તાકે નિવારણકે લિયેં નંદનંદન સ્વરૂપતેં જો આપ-
દી અનોસરસમયકી લીલા તાકો નિરૂપણ કિયો તથા
યા લીલાકે ધ્યાનકો ફલ ઓર માહાત્મ્ય^૨ નિરૂપણ
કિયો ॥ અખ અષ્ટમાખ્યાનમેં શ્રીવિકુલાવતારકી
લીલા નિરૂપણપુર્વક શ્રીગોકુલમેં શ્રીનવનીતપ્રિયજીકી

૧ દોષસ્વરૂપ સો શ્રીનાથજી ઓર શ્રીગુસાંઈજી ઇનકો
પરસ્પર અત્યંત સ્નેહ હે સો હી ગોવિંદસ્વામિપ્રભ્રતિવૈષ્ણવ
નનેં એસીપ્રીતકહું નહિદેખી ઇત્યાદિ કીર્તનનમેં ગાયોહો.

૨ ધ્યાનકો ફલ તથા માહાત્મ્ય એ અહર્નિશધ્યાન ઇહાંતેં
લેકેં નિરૂપણ કિયો.

સેવા આપ પરમપ્રેમતે જીવશિક્ષાર્થી કરત હેં સો
 નિરૂપણ કરત હેં ॥ રાગવન્યાત્રી અમ યા આખ્યા
 નકો જે ગાન કરેંગો આર તદ્દમુસાર નિધ્યાન કરેંગે
 તે ધન્યા હેં યહ મુચ્ચનાર્થ ધન્યાત્રી ગગમેં યાગે
 ગાન કિયો ॥

લલિત મનોહર શ્રીવલ્લભસુવન સુજાણ ॥

નલ્લશિલ્પસુંદરવ્રજજનજીવનપ્રાણ ॥ ૧ ॥

॥ લલિતા ॥ ॥ તે સુંદર તે હું આમાન્ય નહી
 ॥ મનોહર ॥ ચિત્ત હરણકરેં એસે આર કેસે ॥ સુજાણ ॥
 સો સર્વ વિધાકે કલાકે નિધાન આર ભક્તશી મેવાકે
 હું જાનિવેવારે ॥ અમ એસે કોન સો કહત હે
 ॥ શ્રીવલ્લભસુવન ॥ શ્રીવલ્લભાચાર્યલકે પુત્ર શ્રીગુસાંઈજી
 આપ ॥ અખ મુવન કહે યાતે લોકિકજીવતુલ્ય હોયગે
 યા શકાકે નિવાણ કરિવેકેં નંદનંદન આપ હેં સો
 કહત હેં ॥ નલ્લશિલ્પસુંદર ॥ ચરણારવિંદકે નખતે લોકે
 કેશપર્યંત સુંદર એસે જે ॥ વ્રજજન ॥ તે વ્રજસુંદરી
 ઝીનિકે ॥ જીવનપ્રાણ ॥ તે અત્યંત પ્રિય અથવા

॥ લલિત ॥ જે પ્રગ્મંદરી તિનકે મંનકે હરણ કરિવેવારે
 ઓર ॥ શ્રી ॥ જે શ્રીસ્વામિનીજી તિનકે ॥ વહ્નમ ॥
 તે પતિ ॥ અમ પ્રગ્મંદરીપ્રભૃતિલીલાસામાગ્રીમે દ્વિત
 ભાસત હે તાકે નિવારણ કરત હે ॥ મુવન ॥ સો
 'સ્વરૂપાભિન્નલીલાસૃષ્ટિકે ઉત્પન્ન કરિવેવારે સોઈ
 'વેદમે' તથા તત્વદીપકેવિષે શ્રીમદ્દાપ્રભુનને કદાચિ-
 ત્સર્વમાત્મેવભવતીહજનાર્દનઃ યા સ્થલમે સ્ફુટ નિરૂ-
 પણ ક્રિયોહે ઓર આપ કેસે હે ॥ સુજાણ ॥ વિવિધ

૧ સ્વરૂપાભિન્નલીલાસૃષ્ટિ સો નિત્યલીલામે વન નદી વૃક્ષ
 પ્રભૃતિ તથા પશુ પક્ષિપ્રભૃતિ સજ પદાર્થ ભગવત્સ્વરૂપતે જુદે
 નહી હે સજ ભગવદરૂપ હી હે.

૨ વેદમે સો પ્રહુદારણ્યકાદિ ઉપનિષદનમે પુરૂષવિધ્યા-
 ક્ષણાદિસ્થાનમે નિત્ય લીલાસૃષ્ટિ કહીહે ઓર તત્વદીપશાસ્ત્રા-
 ર્થપ્રકરણમે છ પ્રકારકી સૃષ્ટી લિખીહે તામે કદાચિત્સર્વમા-
 ત્મેવ યા કારિકામે પુરૂષોત્તમ આપ હી લીલામે નદીવૃક્ષાદિરૂપ
 હોત હે યાસૃષ્ટીમે જ્ઞાનદાંશતિશેષાવાદિક નાહી એસે નિત્ય-
 લીલાસૃષ્ટિ કહી હે.

ભોગ્યતુર ચેહી વિશેષણ પુરુષોત્તમકે 'અંહ' વક્ષ્યુપ-
 નિપદમે કહયો હે ॥ અમે કેવલ મનોહરત્વ^૨ તો
 મંત્રાદિકનતે હુ હોતહે તાકે 'નિવારણાર્થ' સાંદર્યા-
 નિરૂપણ કરત હે ॥ નલગિલસુંદર ॥ સર્વાંગસુંદર^૩ ઓર
 કેસે ॥ વ્રજજનજીવનમાણ ॥ વ્રજજન ને સખીજન તાકે
 હવન ને ચારેં યુથાધીપતિ શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે
 પ્રાણુ તે અનન્યપ્રિય ॥ અથવા ॥ લલિત ॥ ને શ્રી-
 ગોવર્દ્ધનધર તિનકે ॥ મનોહર ॥ સો ચિત્ત હરિવેવારે
 એસે ઓર ॥ શ્રી ॥ ને શ્રીસ્વામિનીજી તિનકે ॥ વલ્લભ ॥
 સો પ્રિય ક્યોં ને અત્યંતસેવાતે દોહસ્વરૂપનકેં આપ
 રિઆવતહે યાહીતે ॥ સુવન ॥ તે પુષ્ટિમાર્ગકે પ્રગટ-
 કરિવેવારે ક્યોં ને પુંરૂ પ્રસવાર્થકધાતુકે સુવન શબ્દ

૧ પ્રહ્લવહીઉપનિષત્કે પ્રથમ મંત્રમે વિષદ્વિત્તશબ્દ હે
 તાકે અર્થ આનંદમયાધિકરણકે સાધ્યમે એસેહી સિખ્યોહો.

૨ કિતનેક વરીકરણાદિકનકે એસે મંત્ર હે જનતે આપ
 સુંદર ન હોય તો હુ ઓરકે મનકો હરણ કરિસકે તેસે
 નં નહી.

હે ઓર, આપ કેસે હે ॥ સુજાણ ॥ અહાંકિકજ્ઞાનવારે
 યાતે ભક્તાનકે સેવાશિક્ષકત્વ પુષ્ટિમાર્ગોચાર્યત્વ જ્ઞાન-
 દાતૃત્વ સુચન કિયો ઓર આપ કેસે હે ॥ નરસિંહ-
 મંદર ॥ અત્યંત સુંદર ઓર કેસે હે ॥ વ્રજજનુજીવનપ્રાણ ॥
 જન જે દૈવીશ્રવ તિનકે વ્રજ જે સમુહ તિનકે શ્રવન જે
 શ્રી મહાપ્રભુશ્રી તિનકે પ્રાણ સો અત્યંત પ્રિય પુત્ર યાકો
 ભાવાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૧ ॥ અખ સૌંદર્ય નિરૂપણ કરિકે
 તેજકો નિરૂપણ કરત હે ॥

વદનકાંતિ જાણે ઉદયા કોટિક માણ ॥

દ્વિજકુલમંડન પ્રગટ્યા પુરુષ પ્રમાણ ॥ ૨ ॥

॥ વદનકાંતિ ॥ સો શ્રીમુખકો તેજ સો કેસો
 ॥ જાણેઉદયાકોટિકમાણ ॥ માનોં કોટિ ભાનુ મો અ-
 નેક સુર્ય ઉદયા સો ઉદયભયે ॥ અખ સુર્યકી ઉપમા
 દીની યાતે ॥ ભક્તાહૃદયાખજવિકાસકત્વ અજ્ઞાનાંધકાર-

૧ જેસે સુર્ય કમલકો વિકાસ કરત હે તેસે આપ ભ-
 ક્તાનકે હૃદયકમલકો વિકાસ કરત હે

નાશકત્વ, 'ઉલ્લુકસદૃશપાપાંડિજનકો' ગતિહીન 'કર્તૃત્વ
 ઇત્યાદિક અનેક અભિપ્રાય સુચન કિયે. ઓર ઓપ
 કેસે હે ॥ દ્વિજકુલમંડન ॥ દ્વિજ જે પ્રાણી તિનકો
 કુલ સો તેલંગ કુલ તાકે મંડન તે આભરણુપ

૨ ઉલ્લુક સો ધુધુ વે જસે સુર્યોદય ભયેતે અપ્રાણેય
 જાતહે તાતે અવિસકત નહિ તેસે પાપ કમતવારે હુ આપકે
 આગે અધજેસે હોય જાતહે તાતે પાપ કમનપ્રવૃત્તિકરિસકત
 નાહી અજા ધન દોય તુકનમે મુજનશબ્દતે સર્વજ ઓર સજન
 નકે મન હરણ કરિવેવારે સર્વાંગસુંદર સજનકો ભવાયેવારે
 પુણ્યપુણ્યોત્તમ આપ પ્રગટેહે યહ કહયો ઓર જસે ગીત છ
 મે દિવિસુર્યસહસ્રસ્યજલવેદુગપદ્મિતા યાત્રીકમે અનેકમુર્યંગી
 કાંતિજેસા પ્રમુનકો તેજ હે યહ કહયો તેસે ઇહાં હુ વદન
 કાંતિજાણેઉદયાકોટિકે ભાણ યહ કહયો યાતે મુન દોય તુકનમે
 અંશર્યગુણકો વર્ણન કિયો ભગવાનકે અંશર્ય વીર્ય વશ શ્રી
 જ્ઞાન વેરામ્ય યહ છ ગુણ મુખ્ય હે ઓર યા આખ્યાનમે
 મુવપદકી જારહુ તુકે હે તિનમેતે દોય દોય તુકનમે એક
 એક ગુણકો વર્ણન કિયો હે સો આગે ટીકામે રખુદ હોયગો.

॥ મગટ્યા ॥ તે પ્રગટ ભયે તે કોના સો કહતહે
 ॥ પુરુષપ્રમાણ ॥ પ્રમાણુ ને વેદ તદ્દુપ , પુરુષ , યાકો
 ભાવાર્થે યહ ને તૈત્તિંગકુલકોં શોભા કરિવેકે લિયે
 ઓર યથાર્થે વૈદિકમન સ્થાપન કરિવેકે લિયે સા-
 ક્ષાત્ વેદસ્વરૂપ આપ પ્રગટ ભયે ॥ ૨ ॥ અર્થે
 તેજકો નિરૂપણુ કરિકે નામભાહાત્મ્ય નિરૂપણુ કરત હે ॥

નામ તે નિરૂપમ ઉચ્ચરે સકલ કલ્યાણ ॥

તેના સાક્ષી ચારે વેદ પુરાણ ॥ ૩ ॥

॥ તે ॥ મો વહ પ્રસિદ્ધ શ્રીવિકૃત એસો નામ
 વહ કેસો હે ॥ નિરૂપમ ॥ સો જાકોં ઉપમા નહીહે
 સોઈ કહતહે ॥ ઉચ્ચરેસકલકલ્યાણ ॥ ઉચ્ચરે કીયેતે
 સકલકલ્યાણુ સર્વ પ્રકારતે શુભ હોય ॥ અથવા ॥
 ॥ સકલ ॥ તે સર્વ ॥ કલ્યાણ ॥ તે શુભભક્ત-
 જન તે ॥ ઉચ્ચરે ॥ સર્વદા ઉચ્ચાર કરત હે ॥
 અથવા ॥ ઉચ્ચરે ॥ સો ઉચ્ચાર કરે તો ॥ સકલ ॥

સો 'તેજોવિશિષ્ટ' હોય' ઓર ॥ 'કલ્યાણ' ॥ 'સો' પર્યવ-
 સાનમે^૨ વાકો મોક્ષ' હોય' યાહીતે' નિરૂપમ એસે
 કહયો અખ યહ' તુમ કહતહો' સો, યથાર્થ હે તામે
 પ્રમાણ કહો સો, કહતહે' ॥ તેનાસાક્ષી ॥ તેના સો
 મે કહતહું તાકે સાખી, તે સાક્ષી ॥ ચારેવેદપુરાણ ॥
 ચારેં વેદ તથા પુરાણ અખ ચાર વેદ કહે પરંતુ
 પુરાણકી સંખ્યા નહી કહી યાતે' સાક્ષાત્ ભગ-

૧ સકલ સોં કલાસહિત ઇતને' તેજોયુક્ત હોય' યહ અ-
 લોકિકતેજ પ્રદાસાનકો પરમ ચિન્હ હે સો નિબંધમે' કહયો હે
 સર્વશત્રવંચતર્યેષ્ટ' ત્રિંગ' તેજોધ્વલોકિક' યાહી અભિપ્રાયતે' ઇહાં
 ટીકામે' તેજકો અર્થ કિયો.

૨ પર્યવસાનમે' સો પ્રકૃતદેહ છુટે પીછે મોક્ષ હોય

૩ કિતનેક પુરાણ ભગવાનકે અંશરૂપ એસે તે ઓર
 દેવતા તિનકો વર્ણન કરિકે પરંપરાસંબંધતે' પ્રભુનકો વર્ણન
 કરત હે' ઓર શ્રીભાગવતપ્રવ્રતિ વેણુવપુરાણ તો સાક્ષાત્ ભ-
 ગવાનકો હી પ્રતિપાદન કરન હે' ઓર અઠારહપુરાણનમે' છ

વત્સલિપાદક શ્રીમદ્ભગવત્તાદિક સારભુત સાત્ત્વિકપુરાણ
તે સાક્ષી હેં યહ સુચન કિયો યાકો ભાવાર્થ યહ હે
જે શ્રીવિદ્યુલ એસો નામ નિરંતર પ્રેમપુર્વક ઉચ્ચાર
કરે તો સર્વકાર્ય સિદ્ધ હોય યહ વાર્તા વેદપુરાણમે
પ્રસિદ્ધ હે ॥ ૩ ॥ એસે નામમાહાત્મ્ય નિરૂપણ
કરિકે ॥ અગ્ર સ્કુટ વીર્યનિરૂપણ કરતહે ॥

અસુર હણેવા બ્રહ્મવાદ કરપાણ ॥

ભક્તિ કરે સહુ વાજંતે રે નિસાણ ॥ ૪ ॥

॥ અસુર ॥ જે આસુરમત તાકો ॥ હણેવા ॥ સો નાશ
કરિવેકેલિયે ॥ 'બ્રમ્હવાદકરપાણ ॥ બ્રહ્મવાદ જે વેદાંત

પુરાણ સાત્ત્વિક હેં છ રાજસ હેં જ્યોર છ તામસ હેં યહ
ળાત પદ્મપુરાણકે ઉત્તરખંડમે મહાદેવજીને પાર્વતીજીકે કહી
હે તહાં શ્રીભગવત સાત્ત્વિકપુરાણમે ગિન્યોહે

૧ બ્રહ્મવાદકરપાણ યા જગે બ્રહ્મવાદકરીવખાણ એસો
હુ પાઠ કિતનેક કહે હેં જ્યોર ઉત્તરાર્ધમે ભક્તિદર્શનહુ એસો
હુ પાઠ હે.

તાંથી કરપાણુ સો કૃપાણુ બંડો ભાપામે ૭
 કહતહે સો શસ્ત્ર યાકો ફલિતાર્થે યેહ જો વા
 સિદ્ધાંતાનુસાર સર્વ આસુરમતનકો ખાંડન આ
 ક્રિયો યાહીતે ॥ મક્તિકરેસદુવાજંતેગેનિસાણ ॥
 સખ વૈષ્ણવ નિસાન જો ધ્યાંસા સો બળયકે ભડિ
 કરે સો સેવા નામ સ્મરણુ નિઃશંક કરતહે ॥ ૪
 અખ વીર્યનિરૂપણુ કરિકેં યશકો નિરૂપણુ કરત હેં

વૈષ્ણવજનને આપે પદ નિર્વાણ ॥

મારગ મુગતો કોય ન માગે દાણ ॥ ૫ ॥

૧ અળ તીમરી તુકમે નામોવચારમાત્રસોં સર્વ મોક્ષા
 કલ્યાણકી સિદ્ધી કહી તહા દેવનામજ્જાત પ્રતિબદ્ધ કરિ મકલ
 નહિ યહ મુચન કિયો યાહી તે વેદકો તથા અભિગિતાખ્ય-
 નાહિ પુરાણમાગનમ પ્રમાણુ બનાયો કયો જો ધર્મનાજકે હું
 દુત દેવન નામકે મહિમાતે અભિમિલકેં શકિ નમ્રકિ યાતેં
 વનિરોધરૂપ વીર્ય પુષ્ટ દે અનુસાર વર્ણન કયો જોર આમું
 રખ ડનરૂપ વીર્યકોં મર્યાદાકે અનુસાર મુદ્ર વર્ણન કિયો
 તુકમે કિયો.

॥ વૈષ્ણવજન ॥ જે ભગવદીય ॥ અથવા ॥ વૈષ્ણવ
જે ભગવદીય તિનકે જન જે અનુગ્રહીત ગોપાલદાસજી
પ્રભૃતિ તિનકે ॥ આપેષદનિર્વાણ ॥ નિર્વાણપદ જે
મોક્ષપદ^૧ નિત્યલીલાસ્થાન ગોલોક સો આપે સો દેત
હેં યાકો ક્ષિતાર્થ યહ જે નિત્યલીલામે વાકેં અં-
ગીકાર કરત હેં યાહીતેં કહત હેં ॥ મારગમુગતોકોય-
નમાગેદાણ ॥ મારગ જે ^૨પરપ્રાપ્તિકો માર્ગ સો મુગતો
પ્રતિબંધરહિત હે સો હી લૌકિક રીતિતેં બોધ કરત

૧ અળ ભગવદ્ભક્તકો મોક્ષ મુક્તિ હે સો વિષ્ણુપુરાણ
નારદપંચરાત્રાદિકનમેં લોમાનુસનોસ્થાનકામાનસવર્ગિવંદ્ય પરંપ-
દમ પ્રાપ્નોત્યાધિતેવિષ્ણુનિર્વાણમપિથોત્તમમ્ મુક્તિસ્તેવાસ્થિતા
ઇત્યાદિસ્થલનમેં કહયો હે.

૨ પર સો ક્ષરઅક્ષરતે ઉત્તમ એસે પુરૂષોત્તમ એર સં-
સ્કૃતમેં મુક્તશબ્દકો ભાષામેં મુગતો એસો અપભ્રંશ હે યાતેં
અળ પુરૂષોત્તમ પ્રાપ્તિકો રસ્તા છુટ હે અળ યા રસ્તામેં કછુ
અડયલ નાહી યાહી અભિપ્રાયતેં ટીકામે પ્રતિબંધરહિત યહ
અર્થ કિયો.

ભયે કહત હે ॥ કોચનમાગેદાણ ॥ દાણુ જો રાખનકો
કર સો કોઈ માગત નહીં હે યાકો ભાવાર્થ યહ જો
રાખનકો કર સખ પદાર્થપેં લગત હે પરંતુ ચકવર્તી
રાખ કાઝિકો કહુ પદારથ દેત હે તો વાકો કોઈ કર
નહી લેત હે તેસેં આપ હુ જાપેં કૃપા કરિકેં નિ-
ર્વાણપદ દેત હે તાકો દેવના હુ પ્રતિજાંધ નહી કરિ
સકત હેં યહ પ્રકાર 'બૃહદારણ્યકાદિક ઉપનિષદમેં
નિરૂપણું કિયો હે ॥ ૫ ॥ અળ ૨ઓર હુ યશકો
નિરૂપણુ કરત હેં ॥

૧ બ્રહ્દારણ્યકમેં તુનીયાક્યાયકે ચતુર્થ બ્રાહ્મણમેં વાગ
દેવ ઋષીકો બ્રહ્મજાવતે સર્વરૂપતા કહી હે તહાં બ્રહ્મનિષદકોં
દેવતા હુ બાંધ કરિ અકત નાહીં યહ કહયો હે

૨ પાંચમી તુકમેં પુષ્ટ્યનુસારતેં યશકો વર્ણન કિયો
અળ છઠીતુકમેં ઓરહુ યશકો સો મર્યાદાકે અનુસાર યશકો
વર્ણન કરત હેં સો હુ યશ દોમકારકો હે લૌકિક ઓર અલૌ-
કિક સો આગે દીકામે રપુટ હોયગો.

॥ ચરણચાંચડી વંદે રાણોરાણ ॥

॥ સરસ થયા તે હુતા જે પ્રેત પાપાણ ॥૬॥

॥ ચરણચાંચડી ॥ સો અરણ્યારવિંદમે ધ્રુવેષી પાદુકા
તિનકે

॥ વંદેરાણોરાણ ॥ સો રાજાનકે હું રાજા અઠવર્તી
॥ અથવા ॥ રાજાનકે રાજા ઇંદ્રાદિક તે ॥ વંદે ॥
વંદન કરત હેં ઓર વંદેરાજારાણ એસો હુ પાડ
હે ॥ અખ લૌકિક યશ નિરૂપણ કરિકેં અલૌકિક યશ
નિરૂપણ કરત હેં ॥ જેપ્રેતપાપાણ ॥ જે પ્રેતરૂપ પાપાણ
॥ હુતા ॥ સો હુતે ॥ તેસરસથયા ॥ સો વે આપકી

૧ સખ રાજાનકે રાજા ઇંદ્ર હે યહ જ્ઞાત હરિવંશરથ
વિષ્ણુપર્વકે રૂક્મિણીસ્વયંવર પ્રસંગમે કથકૈશિક રાજાનને
ભગવાનકે રાજ્યાભિષેક કિયો હે તહાં સ્ફુટ કહી હે

પાદુકાકે 'વંદનતે' 'સરસે' રસ જે ભક્તિરસ તા કરિકે
યુક્ત ભયે ॥ અથવા ॥ સરસ ॥ સો રસ જે પુરુષો
તમ તિન કરિકે' યુક્ત ભયે નિત્યલીલાથી વિનકે

૧ આપકી પાદુકાકે વંદન કિયેતે ભક્તિરસકી તથા લી
લાકી પ્રાપ્તિ હોત હે સો જાત શ્રીભાગવતમે કહી હે ત્રપાદુ-
કેશ્વિરત પરિચેયર નિખ્યાય ત્યભદ્રનશનેશુચયોગૃધ્નિત ॥ ચિ ૬
તિતેકમવનાભભવાપવર્ગમાશાસતેયદિતઈશતઈશનાન્યે ॥ ઇત્યાદિ
સ્થાનમે'.

૨ પાપાણુ અનેક વર્ષ પર્યંત જલમે' રહે તો હું સરસ
હોય નહીં જોર આપને તો પાપાણુતુલ્યનકું હું સરસ કિયે યહ
આપકો અત્યદ્ભુત ચરિત્ર હે એને ઇંદા પાંચમી તુકમે' અપુને
સખ ભક્તગકો આપ નિર્વાણપદ દેત હે' જોર આપકે માર્ગમે
કોઈ ખાધ કરિ સકત નાહી યહ કહયો જોર છઠી તુકમે યા
લોકકે બટે રાજા જોર અવર્ગ લોકકે બટે ઇદ્રાદિક તે મળ
આપકી ગરુડપાદુકાકો મન્દન કરત હે' જોર આપ અત્યંત
અયોગ્યનકું હું યોગ્ય કરત હે' યહ કહયો યાતો ઇન કોઈ
ગુકનમે પરિપુર્ણ થશકો વર્ણન કિયો.

પ્રાપ્તિ ભયી યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હે ॥ ૬ ॥ અબ
પ્રેત પાપાણુ સરસ શીયે તાકો ઉદાહરણુ કહત ભયે
શ્રીકો નિરૂપણુ કરત હે ॥

॥ હતિતપતિતનું જુવો તમે પ્રગટ ઇંધાણ ॥

॥ શેષ સવસ્રમુખ ઉચ્ચરે જેહેના વસ્ત્રાણ ॥ ૭ ॥

॥ હતિતપતિતનું ॥ સો હતિત પતિત નામા દો પ્રેત
હતે તિનકો ॥ પ્રગટ ॥ સો પ્રત્યક્ષ ॥ ઇંધાણ ॥ સો
ચિન્હ સો ॥ તમેજુવો ॥ સો તુમ દેખો યહ અપુને
ચાર^૧ પ્રકારકે અંતઃકરણનતે કહયો ॥ અબ યહ
મકાર તો ઉપલક્ષણુ રીતિતે કહયો પરંતુ આપકી
ગુણુશ્રી યાહુતે અધીક હે સો કહત હે ॥ શેષ ॥ ૭

૧ અળ જુવોતમેપ્રગટઐંધાણુ યહ જ્ઞાત ગોપાલદાસજીને
અપુને ચાર પ્રકારકે અંતઃકરણનતે કહી ચાર પ્રકારકે અંતઃ
કરણુ સો મન જુદિ ચિત્ત અહંકાર ઇનકો વિવેચન બડે અં-
ધનમે કિયો હે.

શેપછ તે ॥ સદસંગુસ ॥ તે હબર મુખતે ધતિને દે
હબર હમ તે ॥ જેહનાવલાણ ॥ સો હનકી સ્તુતિ
॥ ઉચ્ચે ॥ સો કહત હે 'યાકો ભાંવાય' સ્પુટ હે
॥ ૭ ॥ અબ શેપછ આપકી સ્તુતિ કરત હે તાસો
પાતાલ પર્યંત હો આપકી શ્રી પ્રસિદ્ધ હોયગી યા
શંકાકો નિરાસ કરત હે ॥

ચૌદલોકમાં વરતે જેહની આણ ॥

ત્રાસતિમિરનું જાણે સકલ વિહાણ ॥ ૮ ॥

• ॥ ચૌદલોકમાં ॥ સો અતુર્દશસોકમે ॥ જેહની ॥ સો
હનકી ॥ આણ ॥ સો દુહાઈ ॥ વરતે ॥ સો ફિર રહી
હે ॥ અબ વહ દુહાઈ કેસી હે સો કહત હે
॥ ત્રાસતિમિરનું ॥ ત્રાસ ॥ સો પાખંડકો ઓર યમપ્રભુ-
તિનકો ભય તારૂપ તિમિર સો અધકાર તાકો
॥ જાણે ॥ સો માનો ॥ સકલવિહાણ ॥ સો સખ નાશ
કરિવેવારી ॥ અથવા ॥ ત્રાસતિમિર ભિટાયવેકો

॥ 'વિદ્યાણ ॥ સો શસ્ત્રં સો શસ્ત્રં કેસો ॥' સકલ ॥
 સો કલાકરિકે સહિત સો ઉજ્જવલ યાતે ॥ તીક્ષ્ણતા
 મુચ્યતે કરી યામે ભાવાર્થ^{૧૨} ॥ એહ જો આપને દિ-

૧ સંકૃત મેં પ્રહરણ વિહનન ઇત્યાદિ શસ્ત્રનકે નામ હે
 તામેં વિહનનશબ્દકે ભાષામેં વિહાણ અર્થે ॥ ચોર ત્રાસરૂપ
 અંધકાર મિટાવેકે વિહાણ સો પ્રાતઃકાલરૂપ આપકો પ્રાકટ્ય
 હે યા પ્રકારકી આપકી આણુ અતુર્હશલોકમેં વર્તતહે એસો
 અર્થ ઇહાં હોતહે યાહીતે ગુર્જરભાવામેં 'પ્રાતઃકાલકુ' વેહાણુ
 કહત હે.

૨ અળ ઇહાં સાતમીતુકમેં હૃતિતપતિનજેસે અધમ હુ
 જે આપકે સેવક હોતહે તિનકોં આપ સળતે ઉત્તમ કરતહે
 ચોર આપ પુરૂષોત્તમ હે યાતે અક્ષરબ્રહ્માત્મક શેષજી હુ આ-
 પકી રત્નુતિ કરત હે ॥ યહ કહયો ચોર આઠમીતુકમેં સળલોક-
 નમેં આપકી આજ્ઞા વર્તતહે યાહીતે આપકે ભક્તનકો સાધ-
 નદશામેં હુ પાખંડમતયમમજ્જતીનકો ભય હોત નાહી યહ
 કહયો યાતે ઇન દોય તુકનમેં શ્રિયોહિપરમાકાષાસેવકારતાદ્રશા-
 યદિ ઇત્યાદિસ્થ લોકપ્રકારસોં શ્રીકો નિરૂપણુ યથાર્થ કિયો
 યહહી ટીકામેં ભાવાર્થમેં મુચ્યત કિયો.

વિવળથ ક્રિયો તાકે શ્રવણમાંતરે સખ અધર્મી હુમ
ભયે તાતે, પાખંડકો ભય ગયો ઓર સખ દેવી
શુવ શરણ આંચે ભક્તિ કરત લગે તાતે યમકો ભય
ગયો ॥ ૮ ॥ અખ કેવલ ચેહી અવતાર આપને
ધારણ ક્રિયો ઓર અણી હી આપને યહ કાર્ય
ક્રિયો સો નહી પ્રતિયુગ અવતાર, ધારણ કરિકે યહ
કાર્ય આપ કરત હે ॥ યહ સુચન કરત હે ॥

અધર્મ સકલનૂં પેરેં પેરેં કીધૂં વિત્રાણ ॥

ધર્મ સકલનૂં પ્રમુજીયેં કીધૂં ત્રાણ ॥ ૯ ॥

અખ ॥ પ્રમુજીયેં ॥ સો સર્વસમર્થ આપ તિનને ॥ પેરેં પેરેં ॥
સો 'અનેક પ્રકારતે' ॥ સકલ ॥ સો કલાકરિકે સહિત
સો પ્રખલ એસો જો ॥ અધર્મ ॥ તાકે ॥ કીધૂં વિત્રાણ ॥

૧ અનેક પ્રકારસો જપ દાન યજ્ઞાદિક આપ કરત હે
તથા ગ્રંથાદિદ્વારા ધર્મકો ઓર અધર્મકો કલ બુદો બુદો દિ-
ખાયકે અધર્મકી નિવૃત્તિ કરત હે ઇત્યાદિ પ્રકારતે આપ
ધર્મકો નાશ કરત હે.

સો નાશ દિયો સો અધર્મી દૈત્યાદિક તિનકો નાશ
 દિયો એસે અધર્મનાશકત્વ નિરૂપણ કરિકે ॥ અબ
 ધર્મરક્ષકત્વ નિરૂપણ કરતહે ॥ સકલ ॥ તે સર્વ ॥ ધર્મ ॥
 તે વૈદિકે સ્માર્ત, ધર્મ તિનકો ॥ અથવા ॥ ધર્મ સકલ ॥ ધર્મ
 જે વૈષ્ણવધર્મ તાકરિકે સકલ તે તેજસ્વી જે નિ-
 જભક્ત તિનકો ॥ અથવા ધર્મ, હે સકલ, સો પ્રબલ
 જનતે એસે ઋષિપ્રભુતિ તિનકો ॥ અથવા ॥ ધર્મ ॥
 જે પ્રભુનને દીયો જે સ્વ સ્વાધીકારધર્મ તિનકરિકે
 ॥ સકલ ॥ તે તેજસ્વી સુર્યચંદ્રાદિક દેવતા તિનકો
 ॥ કીધૂંત્રાણ ॥ સો રક્ષા કરતહે સોઈ આપને ગીતાજીમે
 ॥ 'યદાયદાહિધર્મસ્યગ્નાનિર્ભવતિભારત ॥ અભ્યુત્થા-

૧ વૈદિક ધર્મ સો અગ્નિહોત્રાદિક ઓર સ્માર્તધર્મ સો
 ગર્ભાધાનાદિક

૨ ગીતાજીમે અર્જુનકો પ્રભુનને આજ્ઞા કીની હે જે હે
 ભરતવશમે ઉત્પન્ન અર્જુન જળ જળ હી ધર્મકી મદતા હોત
 હે ઓર અધર્મકો ફેલાવ હોત હે તળ તળ હી મેં ધર્મકી
 રક્ષાકે લિયે ઓર અધર્મકે નાશકે લિયે અવતાર ધરતહું.

નમધર્મસ્થિતદાત્માનં સૃજમ્યહમ્ ॥ યાં શ્લોકેષુમેઃ આજ્ઞા
કરી હે યાકો ભાવાર્થ સ્પૃહ' હે ॥ ૯ ॥ એમં
પ્રતિયુગ અવતાર આપ ધરતહે 'યહ નિરૂપણ કરિકે
અખ ફેર શ્રીવિહંગાવતારકો ચરિત્રે 'વર્ણન' કરતહે ॥

સન્મુલ્લ કીધા જે હુતા અષ્ટ અજાણ ॥

નિર્મય કીધા શિર ધરી નિજપાણ ॥ ૧૦ ॥

જે ॥ અજાણ ॥ તે અજાની યાહીતે ॥ અષ્ટ ॥ તે
ભગવન્માર્ગતે બહિર્ભુખ ॥ હુતા ॥ તે હોતે 'તિનકોં
॥ સન્મુલ્લકીધા ॥ સો શરણુલેકે ભગવન્માર્ગોન્મુખ કિયે
ફેર ॥ નિજપાણ ॥ સો અપનો શ્રીહસ્ત સો ॥ શિરધરી ॥
સો મસ્તકપે ધરિકે ॥ નિર્મયકીધા ॥ સો કાલાદિકે

૧ શિરધરીનિજપાણ યા જગ્યે શિરધરીને પાણ બોસો
હુ પાઠ હે

ભયતે રહિત કિયે યાકો 'ભાવાર્થ' સ્પષ્ટ હે ॥ ૧૦ ॥
અખ કોનરીતિતે વિમુખનકો સન્મુખ કિયે સો નિરૂ-
પણ કરત હે ॥

નિગમ તત્વરસ જસમર કરીસંધાન ॥

રૂપસુંદરતા શું કહું નહીં કો એસમાન ॥ ૧૧ ॥

॥ નિગમ ॥ જે વેદ તિનકો ॥ તત્વરસ ॥ સો સાર-
ભુત રસ સો ભકિતરસ સો શ્રીમદ્ભાગવતપ્રથમસ્કંધકે

૧ અખ ઇહાં નોમી તુકમે' ભગવત્સ્વરૂપ જ્ઞાનકો વિરોધી
જો અધર્મ તાકો નાશ ઓર ચિત્તશુદ્ધિદ્વારા જ્ઞાનકો ઉત્પન્ન
કરિવેવારે જો શ્રોતાગ્માર્તનિષ્કામ ધર્મ તાકી રક્ષા કહી ઓર
૬૪મી તુકમે' અજાણ સો સ્વરૂપજ્ઞાનવારે ઓર બ્રહ્મ સો દેહાદિ-
કમે' અધ્યાસ પાવકે' બ્રહ્મસ્વરૂપતે સ્થુત યાહીતે' અધર્માદિ-
કમે' હુ પ્રવૃત્ત એસે જે ભવ તિનકોં આપને ઉપદેશ કરિકે
સન્મુખ કિયે ફિર અપનો શ્રીહસ્ત ઉનકે માથે ધરિકે' નિર્ભય
કરત હે યહ કહયો યાકો તાત્પર્ય યહ જો આપકે શ્રીહસ્તસ્પ-
ર્શતે તુરંત ભવકો શુદ્ધાદિત બ્રહ્મજ્ઞાન મધ્યાર્થ હોત હે તાહીસો

પ્રથમાધ્યાયમે નિગમકલ્પતરંગે સિતં કૃતં યો સ્લોકમે
 નિરૂપણ કિયોહો એર ॥ જસ ॥ જે યશ તાકે કેહેવે
 વારે પુરાણાદિક તિનકે ॥ મર ॥ સો સમુહ તાકે
 ॥ કરીસંધાન ॥ ॥ સો ઉપદેશ કરિકે ॥ ॥ અથવા
 ॥ નિગમ ॥ જે વેદ તિનકે ॥ તત્ત્વ ॥ ॥ સો સારભુત
 એસો ॥ રસ ॥ સો ભગવત્સ્વરૂપ તિનકે યશકે
 ॥ મર ॥ સો સમુહ હે જાકેવિષે એસે શ્રીમદ્ભાગવ-

મે નિર્ભય હોત હે કયોં જે અદંતજ્ઞાનભિના યથાર્થ ભય મિ-
 ટત નાહીં સો બ્રહ્મવદ્વીબ્રહ્મદારણ્યકાદિ ઉપનિષદનમે પ્રસિદ્ધ હે
 યહ સખ જાત પહિલેં દીકામે અનેક જગમે સિખી હે તાતે
 ઇલાં સિખ્યો જે યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હે યાતે ઇન હોય તુકન
 મે જ્ઞાનકો યથાર્થ નિરૂપણ લયો.

૧ વેદરૂપકલ્પમદ્દાતે ભગવદ્ભક્તિરસરૂપ કૃત પડયો હે
 યહ શ્રીભાગવતકે તૃતીય સ્લોકમે કહયો હે યા તુકમે નિગ-
 મતત્ત્વરસજસભરીઅમૃતસંધાન એસો હુ પાઠ હે તદાં અમૃત
 શબ્દકો મોક્ષ તથા સુખ એસો અર્થ કરત હે.

તાદિક તિનકે ॥ સંચાન ॥ સો સુખોધીન્યાદિક ગ્રંથ-
 દ્વારા હૃદયમે જ્ઞાન સો કરિકે આપકે અલૌકિકસ્વરૂપ
 તાકે દર્શન કરાવત હે સો સ્વરૂપ કેસો હે સો નિ-
 રૂપણ કરત હે ॥ રૂપસંદરતા ॥ સો આપકે શ્રીઅંગકી
 સુંદરતા સો ॥ ચુંકહું ॥ મેં કહા 'કહું' માતે કહી
 જત નહીં ક્યોં જો ॥ નહીકોણસમાન ॥ યા સ્વરૂપકે
 તુલ્ય કોઈ હે નહીં તાને યાકે ભાવાર્થ યહ જો પ્રથમ
 જીવકોં ઉપદેશદ્વારા હૃદય શુદ્ધ કરિકે ફેર આપકે
 અલૌકિકસ્વરૂપકે અનુભવ કરાવત હે ॥ ૧૧ ॥
 અખ ગોપાલદાસજીને જો જો વર્ણન કિયો સો સખ
 જેસે જેસે દર્શન ભયે તેસો વર્ણન કિયો તાંતે અ-
 ત્યંત ચિત્તકોં આનંદ ભયો ઓર ભાયવાકેહારીકે બકો
 ઉપકાર મનમેં જાન્યો તાતે કહતહે ॥

કૃપા કરી હરી રાखी बहुविध कान ॥

सेवकजननें राखील्यो एह लांण ॥ १२ ॥

અખ ગોપાલદાસજી પ્રાર્થના કરતહે આપ કેસે
 હો ॥ હરી ॥ સો સર્વ દેવીજીવનકે દુઃખહર્તા

યાહીતે ॥ કૃપાકરી ॥ સો, કૃપાકરિકે ॥ વહુવિય ॥
 સો જોહોતમકારતે ॥ રાસીકાન ભાવસાકોઠારીકી કાન
 સો મર્યાદા રાખી ક્યોં ને એસે અલૌકિક દર્શન
 મોકોં કરાયે વિનકી કાનતેં પરંતુ અબ્બ હન લી-
 લાનકે મોકોં દર્શન કરાયે તિનમેં મોકોં ગપો દુર
 મત કરો યહ પ્રાર્થના કરતહેં ॥ સેવકજનનેં ॥ સેવક
 સો ભાવસાકોઠારી તિનકો જન સો દાસ મેં જોપાલ-
 દાસ તાકોં ॥ રાસીલ્યો ॥ સો હન લીલાનકે દર્શન
 કરાયે તિનમે રાખો ॥ એહ ॥ સો યહ હી ॥ લાંગ ॥
 સો સુખકો લાભ યાકો 'ભાવાર્થ' સ્ફુટ હે ॥ ૧૨ ॥

૧ અબ્બ ઇંહા આરમીતુકમે મળતેં ઉતમ ને ભકતીરસ
 તાકી તથા સબ વેદનકો તત્ત્વ ને પુરુષોત્તમરસરૂપ તાકી પ્રસિ
 કહી યાતે સબ પ્રાકૃતપદાર્થનકો અધમપનો જોર અતત્ત્વપનો
 દિખાયો જોર વા ભગવત્સરૂપકી અત્યંત હી સુદરતા કહી
 તાતે વાકે દર્શન ભયેચીછે જોર કહી પ્રાકૃતપદાર્થમેં આસકતી
 લગે નહિ યહ મુચન કિયો જોર આરમીતુકમેં આપ પરમ
 કૃપાલુ હે યાતે ભકતનકી બહુત કાન રાખત હે યહ કહયો

અખ ગોપાલદાસજીને પ્રાર્થના કરી સો, આપને
અંગીકાર કરી એસો ભાસતહે, ચાહોતે કહતહે ॥

॥ ઢાલ ॥ એહવા તે ગુણનિધિ નાથ ગાતાં
બ્રહ્મહત્યાદિક અઘ ટલે ॥ લીલા તે લહરી-
સિંધુ ક્ષીલે રાસરસિકને જઈ મલે ॥ ૧૩ ॥

॥ એહવા ॥ તે જીનને મેરી તુચ્છકી પ્રાર્થના

યાતે પ્રભુનકી હુ અપુનેભક્તગિના જોર કોઇજગે આસકતી
નાહી યહ તત્પર્ય દિખયો સો હી શ્રીભાગવતમે સધવોહુદ
ય મદ્ય સાધુનાહુદયત્વહ મદન્યતેનજનતિ નાહુ તેજ્યોમનાગપિ
ઇલાદિરથલનમે કહયોહે જોર પરમકૃપા હુ વૈરાગ્યકો ધર્મ હે
સો કૃપાજલધિસંશ્રિતે મમમન મુખ ભાવય યા સ્લોકકે બ્યાખ્યા
નમે શ્રીપુરુષોત્તમજી ને સિખ્યોહે જોર અખ તો હમકુ
સ સાર હુશયકે આપકે પાસ રાખો યહ હી હમ લાભ માને
હે એસે પ્રાર્થના કીની તાતે પ્રભુગિના એહિકપારલોકિકસર્વ
પદાર્થનમે વૈરાગ્ય સુચિતભયો યાતે ધનદોયતુકનમે પરિપુર્ણ
વૈરાગ્યગુણકો વર્ણન કિયો

માની ઓર છનકો વર્ણન કિયો એમે કોન સો
કહતહે ॥ તેગુણનિધિનાથ ॥ તે 'સો' જે વેદાદિકનમે
પ્રસિદ્ધ હે તે ઓર કેસે ગુણનિધી સો અશ્વર્યાદિ
અલોકિકગુણનકે ભંડાર એસે નાથ સો સર્વસમર્થ

૧ અથ ધારીતસો નારહતુકનમે અશ્વર્યાદિવિષયશ્રી
જ્ઞાન વૈરાગ્ય ઇતિ છ અલોકિક ગુણનકે, વર્ણન કરિકે ઇતિ
તુકનમે મુખ્યતાસુ છ ગુણનકે હી વર્ણન હે યહ મુચન
કરિવેકે એહવાતેગુણનિધિનાથ યહ કહયો ઇહા ગુણનિધી
એસે કહયો તાતે ઓર હુ અસખ્યાત અપ્રાકૃત ગુણ પ્રભુનમે
રહેહે યહ મુચન કિયો સો હી નારહય ચરાનાદિકનમે નિર્દોષ
પુણ્યગુણવિમ્લઆત્મતાત્ર ઇત્યાદિરથવનમે કહયોહે યે હી સખ
અભિપ્રય લેકે ટીકામે અશ્વર્યાદિઅલોકિકગુણકેભંડાર યહ
અર્થ કિયો

૨ નાથધાતુકે ચાચના ઉપતાપ ઇશ્વરતા આશીર્વાદ યહ
ચાર અર્થ હોત હે તામે ઇશ્વરતારૂપ અર્થ લેકે સર્વસમર્થ
યહ અર્થ કિયો ઓર ઉપતાપરૂપ અર્થ લેકે વિપ્રયોગ દેવ
વારે યહ અર્થ કિયો

ઝોર 'પ્રભુપ્રાપ્ત્યર્થ' વિપ્રયોગકે દેવેનારે એસે જે
 આપ તિનકો ॥ ગાતાં ॥ સો ગાન કીયેતે ॥ ॥ બ્રહ્મ-
 દત્ત્યાદિકઅઘટલે ॥ બ્રહ્મહત્યાપ્રભૃતિ પાપ મિટેતઅખ
 યા શીતિતે ભક્તનકો, અનિષ્ટનિવર્તકત્વ વર્ણન કરિકે
 ઇષ્ટદાતૃત્વનિરૂપણ કરતહે ॥ લીલાતેલહરીસિંધુશીલે ॥
 તે સો વહ જે આપકે યશકો ગાન કરે સો લીલા-
 રૂપ જે લહરીયુક્ત સિંધુ સો સમુદ્ર તામે ઝીસે
 નિમમે હોય અખ લીલાકો સિંધુત્વ કહયો યાતે
 અગાધત્વ સુચન કિયો ઝોર 'લહરીયુક્તાત્વ' કહયો

૩ લહરીસિંધુ યા પદમે મધ્યમપદલોપસમાસતે લહરી-
 યુક્તપદો કહયો તાતે નિત્ય નબત્ત્વ સો જેસે સમુદ્રમે સદા
 નથી નથી લેહેર ઉઠિવોકરત હે તેસે લીલાસમુદ્ર જે પ્રભુ
 તિનકે લીલારૂપ તરંગ હુ સર્વદા નવીન નવીન હોત હે વહ
 સુચન કિયો ઝોર અદૈત સો જેસે તરંગ સમુદ્રતે જુદે દિખ
 તહે પરંતુ પારતવિકરીતિસોં તો વે સમુદ્ર રૂપ હી હે કળહુ
 સમુદ્રતે જુદે હોત નાહી તેસે પ્રજુનકી લીલા હુ સખ સાક્ષા-
 દ્વભગવદરૂપ હી હે યહ સુચન કિયો.

યાતેં નિત્યનિત્યત્વ ઓર અદ્વૈત સુચન કિયો ॥ અર્પ
 ઓર વાકું કહા નલાભ હોતહેં સો કહતહેં ॥
 ॥ રાસરસિકનેજઈમલે ॥ ગસરસિક જે પ્રભુ તિનતે
 ॥ અથવા ॥ રસનડો જે સમુહ સો રાસ તે કોન
 પુરૂષોત્તમ તિનકે અનુભવ દરિવેવારે તે નમિકે મુજ-
 ભક્ત તિનમેં જઈમલે સો યાલોક, તે ભગવદ્ગોકમે
 અક્ષૌહિદ્દેહતેં ભયકે ભગવદ્ગોકમે અનુભવ કરે
 યહ પ્રકાર બ્રહ્મવક્ષીપ્રભૃતિ ઉપનિષદનમે નિરૂપણ
 કિયોહે યાકો ભાવાર્થ^૧ સ્પષ્ટહે ॥ ૬૩ ॥ અબ એમે
 પુરૂષોત્તમ તો સર્વતે પર હેં તબ ભુતલપેં વે
 ક્યોં પંધારે તાકો હેતુ કહતહેં ॥

૧ યાતુકેકો ભાવાર્થ યહ હે જે પ્રભુનકે ગુણગાનમાત્રતે
 સબ પ્રતિબધ નિવૃત્ત હોયકે પરમદૃવક્ષી પ્રાપ્તી હોત હે યહ
 ગુણગાનકો દ્વઘ શ્રીમહાપ્રભુને નિરોધવક્ષણાદિકઅયનમે
 લિખ્યોહે

નિઃસાધનજનહિતકરેવા શ્રીનાથવિઠ્ઠલ આવીયા ॥
 વ્રજમાં તે હીંડે મલપતા તે વ્રજસસીમન ભાવીયા ૧૪

॥ નિઃસાધન ॥ તે 'જ્ઞાનાદિસાધનહીન એસે ॥ જન ॥
 જે દૈવીજીવ તિનકો ॥ હિતકરેવા ॥ સો અંગીકાર
 કરિવેકેલિયે' ॥ શ્રીનાથવિઠ્ઠલ ॥ તે શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી આપ
 ॥ અથવા ॥ શ્રીનાથ ॥ તે શ્રીગોવર્દ્ધનધર એર
 શ્રીવિઠ્ઠલ તે શ્રીગુસાંધજી ચે દોઈ સ્વરૂપ ॥ આવીયા ॥
 સો ભુતલમેં પધારે ॥ અળ ભુતલમેં કોનસે દેશમેં
 પધારે સો કહત હેં ॥ વ્રજમાંતેહીંડેમલપતા ॥ તે સો
 શ્રીનાથજી એર શ્રીગુસાંધજી વ્રજમાં સો વ્રજદેશ
 નિજલીલાસ્થલ તાકેવિષે' મલપતા તે ગજનેસી ગ-
 તિતે' હીંડે સો અનેકલીલામુખ દેવેકોં ફિરતહેં યા-
 હીતે' તે સો વેદપુરાણાદિકમેં પ્રસિદ્ધ જે ॥ વ્રજસસી ॥

૧ જ્ઞાનરહિતકોં અંગીકાર કરિવેવારે થહ વિઠ્ઠલશબ્દકો
 અર્થ હે યાહી અગિપ્રાયતે' ટીકામેં નિઃસાધનશબ્દકો જ્ઞાનાદિ-
 સાધનરહિત થહ અર્થ કિયો.

તે શ્રુતિરૂપા તિનકે ॥ મનમાવીયા ॥ સો તિનકે
 અત્યંત પ્રિય લગતહેં યાકો ભાવાર્થ સ્ફુટ હે ॥ ૧૪ ॥
 એસે મજાભક્તનકે પ્રિયત્વ નિરૂપણ કરિકે અમ
 સેવકજનકે પ્રિયત્વ નિરૂપણ કરતહેં ॥

કમલનેળેને અમૃતવેળે વાક્યમાધુરી રેહતા ॥
 વેદ ધ્વની મિપે હસ્તચલણે શોભે સૌને
 તેહતા ॥ ૧૫ ॥

॥ કમલનેળે ॥ કમલનયન જે 'શ્રીગોવર્દ્ધનધર તિનતે'
 ॥ અમૃતવેળે ॥ અમૃત જેસે મધુર વેંણુ તે વચન તિનતે
 ॥ વાક્યમાધુરીરેહતા ॥ વાક્ય જે યથોચિત પદસમુહ તાકી
 માધુરી મિથતા તાકે રેહતા સો કાનમેં ધારત હેં
 એસે ॥ અળ રેહતા એસેં કહયો યાતે વચનકો રસ-
 રૂપત્વ સુચન કિયો યાકો ભાવાર્થ યહ જે ભક્તનયે

૧ શાઅમે પુંડરીકાક્ષ અણુજ લોચન ઇત્યાદિ પ્રજુનકે
 નામ હે યાતે કમલનયન શબ્દકો અર્થ શ્રીગોવર્દ્ધનધર લિખે

આપ એસી કૃપા પ્રભુનકી કરાવત હે' બે પ્રભુ ભક્ત-
 નતે' સંભાષણ કરત હે' ઓર આપ 'શ્રીસુખોધીન્યા-
 દિકરૂપી વચન તિનકેં ભક્તનકેં પ્યાવતહે' ॥ અબ્બ
 અલૌકિક કાર્ય નિરૂપણ કરિકેં શ્રીવિઠ્ઠલાવતાર કાર્યકે
 નિરૂપણ કરત હે' ॥ 'વેદધ્વનિમિપેહસ્તચલણે' ॥ વેદ તે
 ચારેં વેદ તિનકે ધ્વનિ સો ઊંચે સ્વરતે પાઠ કરનો

૧ અમૃતવેણે યા શબ્દમે' અમૃત નો લીલાપ્રાસિરૂપ
 મોક્ષ નાકે પ્રતિપાદકે વચન એસો હુ અર્થ હોત હે સો 'અ-
 ગિપ્રાય લેકે ટીકામે શ્રીસુખોધીન્યાદિકરૂપ વચન યહ અર્થ કિયો
 ઓર અમૃત એસો ભગવદ્લીલા પ્રાપ્તીકે નામતો શાંડિલ્યલક્ષ્મી
 માંસાકે તીસરે સુત્રમે' તથા શ્રીભાગવતમે હુ મયિભક્તિર્હિંબુ-
 તાનાગમૃતત્વાયકરૂપતે ઇત્યાદિસ્થલનમે પ્રસિદ્ધ હે

૨ વેદધ્વનિમિવે' હસ્તચલને યા જગે' વેદાધ્યયનમિપભુ-
 જ્યલનકરિ એસો હુ પાઠ હે'.

તાંકે 'મિપેતે' ને હસ્તચલણે - તે 'વાજસનેથીશાખા
પ્રભૃતિકે સ્વર સુચન કરિવેકેં શ્રીહસ્તકે ચલનો તે

૧ વાજસનેથીશાખા સો માધ્યંદિનીશાખા શુકલચન્દ્રવેદ
કીશાખાનકે બહુત કરિકેં હસ્તસ્વર હેં એર દીકામેં પ્રભૃતિ-
શબ્દ સિખયો તાતેં મુખ્યતાસું સામગાન ઇહાં લેનો કયોં ને
સામગાનમેં હું હસ્તકે ઉપયોગ શાસ્ત્રસિદ્ધ હેં એર ઇહાં
સામગાનકે તથા વાજસનેથી શાખાકે ઇવનીકે વર્ણન કિયો
યાતે પ્રત્યક્ષ રીતસોં હું સળ વેદનકી શાખા આપ પઢે હેં યહ
મુચન કિયો કયોં ને અપુની શાખા પઢેબિના એર શાખા પઢિ
વેકે અધિકાર હોત નાહી સો હી વસિષ્ઠ સ્મૃતિમેં કહયો હે
અધીત્યશાખામાત્રીયાંપર શાખાંપઢેદ્વિજ ઇત્યાદિ એર આપકી
શાખાતો તૈત્તિરીય હે તાતેં તૈત્તિરીય શાખાકો તો પ્રથમ હી
અધ્યયન સિદ્ધ બયો એર ઋગ્વેદ પઢે બિના સામગાન યથાર્થ
ન હોય સકે કયોં ને ઋચાનકે આધારસું સામગાન હોત હે
એર યજુર્મેં તો દર્શ પુર્ણ માસસુ લગાયકે સળનમેં હોનાકે
કામમે ઋગ્વેદકે ઉપયોગ પડત હે એર સામગાનકો તો સો-
મયાગસોં લેકે ઉપયોગ પડત હે યાતેં ઋગ્વેદકો અધ્યયન હું
પ્રથમ હી બયો હે યહ મુચન કિયો.

॥ શોભે ॥ સો એસો શોભત હે માનો ॥ સૈનેતેહતા ॥
 સર્વ મુર્તિમતી શ્રુતિ હે તિનકોં જાનેં આપ ખુલા-
 વતે હોંય ॥ અખ યહ ઉત્પ્રેક્ષા કરી યાતેં યહ સુચન
 કિયો ને વસ્તુતઃ આપ કહુ શ્રુતિનકોં ખુલાવત નહી
 હેં ક્યોં ને વેદ સ્વસ્વરૂપાભિન્ન હેં ॥ ઓર 'હસ્ત
 ચક્ત્રનકે મિપસોં સખ દેવીજીવનકોં ભગવદ્દીક્ષા પ્રાપ્તીકે
 ત્રિયેઅપુનેં સમીપ ખુલાવત હેં એસો હુ અર્થ હોત હે
 યાકો ભાવાર્થ સ્ફુટ હે ॥ ૧૫ ॥ અખ વંશદ્વાર હુ
 ભક્તનકો આપ સુખ દેત હેં સો નિરૂપણ કરત હેં ॥

૧ યા અર્થકો તાત્પર્ય યહ ને જોસેં શ્રીનાથજી શુદ્ધપુ-
 નિદીક્ષાચુક્ર હેં તે અપુનો વામ શ્રીહસ્ત ઉંચો ઠરિકેં સખ
 ભક્તનકોં ખુલાવત હેં સોહી ઉત્પ્રેક્ષાહસ્તઃપુરૂષોણક્રાન્તાનાકારચ-
 ત્યતઃ ઇત્યાદિ સ્થાવરેં વર્ણન કિયો હે તેસેં આપ આચાર્યરૂ-
 પસુ પ્રકટ હોંયકે સર્વ વૈદિક મર્યાદાકી રક્ષા કરત હેં તાસેં
 મર્યાદારૂપ દક્ષિણ શ્રીહસ્તકો ચક્ત્રન કરિકેં ભક્તનકો ખુલાવત હેં.

માંતમાંત લીલા કરે પ્રમુ . સાત સરૂપ
મોહામણા ॥ એકએકથી અધિક ગોમે
વ્રજસહી લે મામણા ॥ ૧૬ ॥

॥ માંતમાંત ॥ સો નાનાં પ્રકારે ॥ લીલાકરે ॥
લીલા કન્ત હેં તે કોન ॥ પ્રમુ ॥ સો સર્વ સમર્થ
આપ ઔર ॥ સાતસરૂપ ॥ તે માત બાલક શ્રીગિરિ
ધરજી પ્રભૂતિ તે કેસે ॥ મોહામણા ॥ અત્યાંત મનોહર
તે હુ કેસે ॥ એકએકથી અધિક ગોમે ॥ એકએક તેં પરસ્પર
અધીક જનકી શોભા હે એસે યાહીતે ॥ વ્રજસહી ॥
તે વ્રજમુ દરીયે ॥ લેમામણા ॥ સો બલિયા લેન હે
યાતેં સમ બાલકનકોં ભગવદુપત્વ સુચિત ભયો
॥ અથવા ॥ શ્રીગોવર્દ્ધનંધર રૂપતેં સુખ દેત હેં મો

૧ શ્રીગિરિધરજી પ્રભૂતિ સાત બાલક સ્વરૂપસો આપ હી
સાત પ્રકારતે દર્શન દેત હે સો હી છીતસ્વામી પ્રભૂતિ વંશ
વેનને બિહરત મતો રૂપ ધરે સદા પ્રગટ શ્રીવલ્લભ નદન દિ
ગુરુવ ભક્તિભરે ઇત્યાદિ કીર્તનનમે ગાયો હે

પ્રથમ નિરૂપણ કિયો ॥ અળ ઓર 'ભગવદ્વપતે' હું
આપ સુખ દેત હેં સો નિરૂપણ કરત હેં ॥ માંત-
માંતલીલાકરે ॥ સો અનેક પ્રકારકી લીલા કરત હેં
તે કોન ॥ પ્રમુસાતસરૂપ ॥ પ્રભુ જે મુખ્ય સ્વરૂપ
નવનીતપ્રિયજી ઓર સાત સ્વરૂપ શ્રીમધુરેશજી
શ્રીવિહારેશરાયજી - શ્રીદ્વારકાનાથજી - શ્રીગોકુલનાથજી
શ્રીગોકુલચંદ્રમાજી ²શ્રીમુકુંદરાયજી પ્રભૃતિ શ્રીમદન-

૧ ઓર ભગવદ્વરૂપતેં સો શ્રીનવનીતપ્રિયજી પ્રભૃતિ
સ્વરૂપતેં.

૨ અળ શ્રીગુસાંઇજીકે છઠ્ઠાકાલજી શ્રીચંદુનાથજીકે ઠાકુ-
જી તો શ્રીબાલકૃષ્ણજી હે પરંતુ ઉનનેં લિયે નહિ ફિર શ્રીચ-
ંદુનાથજીકે લાલજી મધુસુદનજીનેં પધરાયે હતે પરંતુ થોડેહી
દિનમેં પાછે શ્રીદ્વારકાનાથજીકે પાસ પધરાય દિયે યાતેં અલી
ઉનકે વંશકે માથેં બિરાજત નહિ ઓર ઉનકે મુખ્ય ઘરમેં
શ્રીકલ્યાણરાયજી બિરાજત હેં પરંતુ શ્રીનાથજીકે પાસ પધા-
રિકેં સંગ અરોગત નહિ યાહીતેં છઠે ઘરકી સુખપાલ પહિલેં
પધારત નહતિ તાતેં શ્રીચંદુનાથજીકે વંશકે કાશીવારે ગિરિ-

મોહનજી ઓર 'સખ અર્થ' હે તેસેં હી યાદો
ભાવર્થ સ્પુટ હે ॥ ૧૬ ॥ અખ આપકે પરિવારજી
શોભા દેખિકે દેવતાહુ પ્રસન્ન હોત હેં યહ નિરપણ
કરત હેં ॥

પેરેં પેરેં પરિવાર સોહે દેવ મોહે નિરખતાં ॥
ઉચ્છાહ આનંદ અધિક વાઘ્યો કુસુમ
વરસે હરખતાં ॥ ૧૭ ॥

ધરણમહારાજનેં શ્રીનાથજીકે પાસતે શ્રીમુકુંદરાયજી પધરાયે
સો અખ હુ કારીમેં ઉનકે વંશકે માથે ગિરાજ તહેં તાતે
અખ શ્રીજીકે પાસ છઠે ધરજી સુખપાલ પધારત હે યાહીતે
કિતનેક શ્રીભાવકૃષ્ણજીકું સાત સ્વરૂપમેં છઠે સ્વરૂપ કહત હેં
ઓર કિતનેક શ્રીમુકુંદરાયજીકાં કહત હેં ઓર કિતનેક શ્રી
કવ્યાણુરાયજીકું હુ કહત હેં તાસું ઇહાં ટીકામેં શ્રીમુકુંદરા
યજી પ્રબ્રતિ એસેં લિખે.

૧ યા પદ્યમેં હુ એકએકથી અધિક સોલે વૃજસખીદે-
વામણા 'યા ઉત્તરાર્દ્રકે' અર્થ પહિલેં લિખ્યે સો જી જાનને.

અખ ॥ પેરેપેરે ॥ સો અનેક પ્રકારતેં પુત્ર પાત્ર
 બેઠીછ તિતકે જન્મતેં ॥ પરિવાર ॥ સો કુટુંબ સો
 ॥ સોદે ॥ સો શોભતહે યાહીતેં ॥ દેવમોદેનિરખતાં ॥
 નિરખતાં સો દર્શન કરતે એસે જે દેવ તે દેવતા તે
 મોહે સો 'મોહ પાવત હેં ફેર ॥ ઉચ્છાહઆનંદ ॥
 ઉચ્છાહ સો પુત્રપૌત્રાદિ જન્મોત્સવ તાકે જે આનંદ
 સો હર્ષ ॥ ૨અધિકવાળ્યો ॥ સો ભુતકર્મે અધીક

૧ દેવતા મોહ પાવત હેં યાકો કારણુ યહુ જે શ્રીકૃષ્ણા-
 વતારમેં તો હુમ સળ યાદવકુળમેં અવતાર લેકે ભગવત્સંબંધ
 પાયે હુતે ઓર યા અવતારમેં તો આપ હી સળ પરિવારરૂપ
 હોત હેં યાતે હુમારો અવકાશ નાહીં યાતેં વે મોહ પાવત
 હેં ઓર યાદવકુળમેં સળ દેવતાનકે અવતાર હુતે યહુ ખાત
 તો દશમસ્કંધકે પ્રથમાધ્યાયમેં નદાધાયેઋગોપાયાશ્વામીપાંચ-
 યોષિતઃ । વૃષ્ણુયોવસુદેવાધાદેવમ્યાધાયદુન્નિમઃ ॥ સર્વે વેદેવતા-
 પ્રામાદિભયોરપિભારત યા 'લોકમેં' કહી હે

૨ અધીકવાળ્યો યા જગેં ઉચ્છાહ આનંદ ઉલટ્યો એસો
 હુ કહીંક પાઠ દીખત હે.

મોહનજી ઓર 'સખ અર્થ' હે તેસે' હી યાદે
ભાવાર્થ' સ્ફુટ હે ॥ ૧૬ ॥ અખ આપકે પરિવારશી
શોભા દેખિકે દેવતાહુ' પ્રસન્ન હોત હે' યહ નિરપથ
કરત' હે' ॥

પેરેપેરે પરિવાર સોહે દેવ મોહે નિરખતાં ॥
ઉચ્છાહ આનંદ અધિક વાધ્યો કુસુમ
વરસે હરખતાં ॥ ૧૭ ॥

ધરણમહારાજને' શ્રીનાથજીકે પાસતે' શ્રીમુકુંદરાયજી પદશી
સો અખ હુ કાશીમે' ઉનકે વંશકે માથે ગિરાજ તહે તાતે
અખ શ્રીજીકે પાસ છઠે ધરકી સુખપાલ પધારત હે યાહીતે
કિતનેક શ્રીભાલકૃષ્ણજીકું સાત સ્વરૂપમે' છઠે સ્વરૂપ કહત હે'
ઓર કિતનેક શ્રીમુકુંદરાયજીકોં કહત હે' ઓર કિતનેક શ્રી
કલ્યાણરાયજીકું હુ કહત હે' તામુ' ઇહાં દીકામે' શ્રીમુકુંદરા-
યજી પ્રગતિ એસે' લિખે'.

૧ યા પદશીમે' હુ એકએકથી અધિક સોસે વૃજસખીલે.
ભામણા 'યા ઉત્તરાદિકે' અર્થ પહિલે' લિખ્યે' સો હી જાનનો.

॥ રસમન્યા ॥ તે-શૃંગારરસરૂપ એસે ઓર કેસે ॥ પ્રમુ ॥
 સર્વ સમર્થ આપ તે ॥ ઘોસમાં લીલાકરે ॥ 'ધોપ' ને
 શ્રીગોકુલ તામે લીલાકરે સો 'પરિનિષ્ઠિતાનંદ'રૂપ ને
 સ્વપરિચ્છેદ તિનતેં વિહાર કરત હેં ઓર આપે કંઠા
 કરતહેં સો કહત હેં ॥ અધિકઅધિકપ્રતાપપુરણ ॥ દિનો
 દિન અધીક એસો ને પ્રતાપ ને પ્રભાવ તા કરિકેં
 પુર્ણ સો યુક્ત એસો ને ॥ જસ ॥ સો યશ તાકો
 ॥ દસોદિશવિસ્તરે ॥ દસોહી દિશાનમે વિસ્તાર કરત
 હેં ॥ ૧૮ ॥ અમ આપ તો પુત્રાદિ સહિત, પુરૂષો-
 ત્તમરૂપ હેં યાતેં 'આસકામ' હેં તો હુ ગૃહસ્થાશ્રમકે

૧ સ્વપરિચ્છેદ સો શ્રીકૃષ્ણભીષ્મહુજી ઓર શ્રીપદ્માવતી
 બાહુજી ઓર પરિનિષ્ઠિતાન દેકો સ્વરૂપ ૫ અમાજ્યાનમેં લિખ્યોહે.

૨ જાકો કણ્ઠી પદાર્થકી કામના બકી ન રહે તાકો
 આસકામ કહત હેં.

બદ્યો. તાને' વે આપ હુ ॥ દરસ્તાં ॥ તે હર્ષિત
 હોયકે' ॥ કુસુમવરસ્તે ॥ પુષ્પકી વૃષ્ટિ કરત હે' યાદો
 ભાવાર્થ સ્ફુટ હે ॥ ૧૭ ॥ અબ આગે'કી તુકમે
 અંતઃપુરલીલા વર્ણન કરની હે યાતે' પ્રથમ શૃંગાર-
 રસરૂપત્વ વર્ણન કરત હે' ॥

રંગે તે રંગ્યા રસમંજ્યા પ્રભુ ઘોષમાં લીલા
 કરે ॥ અધિક અધિક પ્રતાંપપૂરણ જસ
 દસોદિશ રિસ્તરે ॥ ૧૮ ॥

॥ રંગ ॥ જો સ્નેહ શૃંગારરસકો સ્થાયીભાવ તાને'
 ॥ રંગ્યા ॥ તે સ્નિગ્ધ તે નિરવધીસ્નેહયુક્ત યાદીતે'

૧ પુષ્પકી વૃષ્ટિ કરત હે' તાકો તાત્પર્ય થઈ જો પદિકે'
 રાસલીલામે' આઠસ્વરૂપમાં દર્શન દિયે હુતે સો ખાત શ્રીમુખે-
 ખીનીશમે' સ્પષ્ટ હે તેસે ઇદાં હુ શ્રીચિહ્નતાપણ એર સાત
 ભાવક ઇત આઠ સ્વરૂપનકો દેખિકે' પુષ્પ વૃષ્ટિ કરત બમે' એર
 જળ જળ જગવચ્ચરિત્ર દેખત હે' તબ તબ પ્રાયા દેવતા
 પુષ્પવૃષ્ટિ કરત હે' સો શ્રીભાગવતાદિકમે' પ્રસિદ્ધ હે.

॥ રસમન્યા ॥ તે શૃંગારરસરૂપ એસે ઓર દેસે ॥ પ્રમુ ॥
 સર્વ સમર્થ આપ તે ॥ ઘોસમાં લીલાકરે ॥ વોપ ને
 શ્રીગોકુલ તામે લીલાકરે સો ૧ પરિનિષ્ઠિતાનંદરૂપ ને
 સ્વપરિશ્રદ્ધ તિનતે વિહાર કરત હેં ઓર આપ કહા
 કરતહેં સો કહત હેં ॥ અધિકઅધિકપ્રતાપપુરણ ॥ દિનો
 દિન અધીક એસો ને પ્રતાપ ને પ્રભાવ તા કરિકે
 પુર્ણ સો યુક્ત એસો ને ॥ જસ ॥ સો યશ તાકો
 ॥ વસોદિશવિસ્તરે ॥ દસોહી દિશાનમે વિસ્તાર કરત
 હેં ॥ ૧૮ ॥ અમ આપ તો પુત્રાદિ સહિત પુરૂષો-
 ત્તમરૂપ હેં યાતે ૨ આપ્તકામ હેં તો હુ ગૃહસ્થાશ્રમકે

૧ સ્વપરિશ્રદ્ધ સો શ્રીરૂકમીણીગહુજી ઓર શ્રીપદ્માવતી
 ગહુજી ઓર પરિનિષ્ઠિતાન દેકો સ્વરૂપ પ અમાખ્યાનમે લિખયોહો.

૨ જાકો કધુળી પદાર્થકી કામના બકી ન રહે તાકો
 આપ્તકામ કહત હેં.

મુખડો ક્યોં અનુભવ કરત હેં તાકો હેતુ^૧ દહત ભયે
બાહુ બેઠીનકો વર્ણન કરત હેં ॥

અંતઃપુરલીલા કરે પ્રમુ સકલજન સંતોષતા ॥
જાણેં મત્તમાતંગ છૂટ્યા નૂપુરને નિર્ઘોષતા ॥૧૧॥

અમ ॥ પ્રમુ ॥ તે પડ્ગુણૈશ્વર્યસંપન્ન આપ હેં
પરંતુ ॥ સકલજન ॥ જે અંતઃપુરસ્થ સમ જન
॥ અથવા કલા કરિકેં સહિત સો ॥ સકલ ॥ ચંદ્ર
તાલેસે ॥ જન ॥ તે પરિનિષ્ઠિતાનંદરૂપ સ્વપરિ-
અહરૂપ તિનકોં ॥ સંતોષતા ॥ સંતોષ જે આપ
કામતા તાકોં કરત ભયે ॥ અંતઃપુરલીલાકરે ॥ સો

૧ મૂઢ્યાશ્રમ અંગીકાર કરિવેદે હેતુ સો કાચુ દોય હેં
તામેં એક તો અપુને બાજનકો સતોષ તથા યજ્ઞયાગાદિકે
મૂઢરથ ધર્મનકો આપ આચરણુ કરિકે જગતમેં ઉત્તરધર્મકો
પ્રવૃત્તિ જોર દુસરો મુખ્ય પ્રયોજન યહુ જે પ્રભુનદી ઇચ્છાકે
અનુસાર મૂઢરથાશ્રમ કરિકેં સેવાકો સૌકર્ય યહુ દોષ પ્રયોજન
કમસોં દોય તુકનમેં રપદ દોયન.

અંતઃપુરમે^૧ લીલા કરતહેં યાકો ભાવાર્થે યહ જો
 સ્વકીયજન જો ભુતલમેં હેં તિનકે સંતોષાર્થે
 આપનેં ગૃહસ્થાશ્રમકો અંગીકાર કિયોહે ॥ અખ
 યા રીતતેં ગૃહસ્થાશ્રમકો અંગીકાર ^૨લોકસંગ્રહાર્થે
 હેં યહ નિરૂપણ કરિકેં અખ વસ્તુતઃ ભગવત્સેવાર્થે
 ગૃહસ્થાશ્રમકો અંગીકાર હેં સોહી શ્રીમહાપ્રભુનનેં
^૩તત્વદીપમેં ભાર્યાદિરનુકુલશ્વેત્કારયેદ્ભગવત્ક્રિયામ્ યા કારિ

૧ અંતઃપુર સો જનનો

૨ લોકસંગ્રહ યહ જો જગતમેં ધર્મ પ્રવર્તાયવેકેલિયેં
 આપ હું ગૃહસ્થાશ્રમ અંગીકાર કરિકેં યજ્ઞયાગાદિક કરતહેં
 આપકું કહુ ફલકી આકાંક્ષા નાહિ સો હી ગીતા શ્રમેં નમે પાયા-
 સ્તિકર્તવ્યં ત્રિપુલોકેષુકિંચન ઇત્યાદિશ્લોકનતેં નિરૂપણ કિયોહે.

૩ નિષંધમેં કહ્યોહે જો જો સ્ત્રીપુત્રાદિક અનુકુલ હોય
 તેાં ભગવત્સેવામે ઉનકી સહાયતા લેની.

કામેં આજ્ઞા કરીહે સોહી નિરૂપણ કંતહેં ॥ જાણે-
મત્તમાતંગહૃદયા ॥ સો માનો મસ્તહાતી છુટે એમે
॥ નૂપુરનેનિરઘોષતા ॥ નુપુર જે તોડા તિનકેં ધમ
વત ભયે ॥ ૧૯ ॥ ઓર કહા કરતભયે સો કહતહેં ॥

હાર કંકણ કર્ણભૂષણ નાદ નાના હીંદતાં ॥
ગાન ગાયે ને સૂર સૂહાંયે 'શ્રીનવનીત-
પ્રિયાજીને પોદતાં ॥ ૨૦ ॥

ઓર હાર ॥ કંકણ ॥ ને સુડી ॥ કર્ણભૂષણ ॥ તે
કરગુપ્ત પ્રભુતિ તિનકે જે ॥ હીંદતાં ॥ એ ચક્ત હે
તાસમે ॥ નાના ॥ નાદ ॥ અનેકમકાકે ધ્વનિ તામકિત
॥ ગાનગાયે ॥ ભગવદશકે ગાન કંતહેં તાસમે ॥ મુ-
ઘડાયે ॥ મુજ જે સપ્તસ્વર તે સુહાયે એ મુદંગલગત
હેં તે કોનકેં મુદંગ લગતહેં એ કહતહેં ॥ શ્રીનવ-
નીતપ્રિયાજીને ॥ શ્રી જે સ્વામિનીછ નિનઃરિકેં મદિત
જે નવનીતપ્રિયાછ તિનકેં સો કોનસેમમેં સો કહતહેં

॥ પોઢતાં^૧ ॥ સોં દુપેહેરકો અનોસર હોતહેં તાસમે
 યાકો ભાવાર્થ^૨ યહ જો પ્રાતઃકાલમે દેહકૃત્ય કરિકે
 અપરસમે આભરણુ સખ ધરિકે ઉતાવજતે મંદિરમે
 પદ્મારિકે સેવા સખ બહુબેટી કરતહે ફેર રાજભોગ-
 પીછે અનોસરસમે પરોસનાપ્રભૃતિ ગૃહધાર્ય કરતહે
 ઓર આભરણુકે શબ્દાનુસાર પ્રભુનકે યશકો ગાન
 કરતહે સો યુગલસ્વરૂપકો અત્યંતપ્રિય લગત હે
 ॥ ૨૦ ॥ એસે પ્રાતઃકાલકો કૃત્ય વર્ણન કરિકે અખ
 સંધ્યાકાલકો કૃત્ય વર્ણન કરતહે ॥

સંધ્યાસમે સિંગાર નૌતન ફૂલ ગુંથે સડ મલી ॥
 સંદનશોભાનિરખતાં તે લક્ષ્મી મન પામ્યા રલી ૨૧॥

૧ શ્રીનવનીતપ્રિયાણુ બાલક હેં ઓર બાલકકો ગાન
 કિયેતે તુરત નીંદ આવતહેં યહ જગતમે પ્રસિદ્ધ હે યાતે
 શ્રીનવનીતપ્રિયાણુકો પોઢતસમે વહ ગાન આણો લાગતહે યહ
 વર્ણન કિયો ઓર યુગલસ્વરૂપકો વહ ગાન પ્રિય લાગતહે યહ
 અભિપ્રાય મુખ્ય હે સો ટીકામે લિખ્યોહે.

'॥ સંઘ્યાસમે ॥ સો સાંજેકે સમ બહુબેટીયે
 ॥ સિંગારનોતન । નોતન સો નયો સિંગાર કરતહે
 ફેર ॥ ફુલગુંથેસૌમન્દી ॥ સમ બહુબેટીયે મિલિહે
 પરસ્પર વેણીમે પુલ ગુંથત હે ॥ અથવા ॥ પુત્ર-
 વરકી સેવા કરતહે ॥ અમ વાસમયકી શોભા કેસી
 હે સો નિરપણ કરતહે ॥ સદનશોમાનિરસ્તા ॥ સદન
 ને અંતઃપુર જનાનો તાકી શોભા દેખિહે ॥ તૈલસ્મી ॥
 જે સદા વંકુઠમે રહતહે તે લક્ષ્મી ॥ મનપામ્પારલી ॥
 મનમે રહી સો દુર્લભાચે યાકો ભાવાર્થ યહ ને આનંદ

૧ પુલવરકી સેવાકો અર્થ કિયો બાતે જેસેં વધાખ્યાનમે
 શ્રીવશોદાજી સાંજકું પ્રભુનકો નોતન શંગાર કરતહે એર પુલ
 ગુંથતહે તેસેં ઘડાંદું અલૌકિકદીતસેં શ્રીનવનીતપ્રિયાજીકે
 મહ સખ શંગારાદિક સુચન કિયો એસેં બાસતહે,

૧ લક્ષ્મીજી દુર્લભાચે તાકો કારણ મહ ને પ્રભુમે
 લક્ષ્મીજી મુખ્યતાયું પુલકી સેવા હી કરતહે વાહીતે માલિન-
 સીનહાંઝાછીમીટાવે ઇત્યાદિ ગાયોહે એર પ્રત્યક્ષમે દુ શ્રી-
 વમુનાજીકે તીરચે વહીવનમે લક્ષ્મીજીકો સ્થાન હે જા વનકો

રૂપ જે લક્ષ્મીજી તે હું જા શેભાકેં દેખિકેં આનંદ
પાયે તાતેં ખાશોભાકો ઉત્કર્ષ કહાકેહેનો ॥ ૨૧ ॥
અમ્મ લક્ષ્મીજી હું યા સુખકી આકાંક્ષા કરતહેં સો
નિરૂપણ કરતહેં ॥

વાસ વાંછે વ્રજ વસેવા ણીપેરેં સુખ પાંમવા ॥
શ્રીપુરુષોત્તમ ઉત્તમવરને સમે જોડે સિર નામવા ૨૨

॥ વાસ ॥ જે ભુમિપેં રહેનો તાકેં ॥ વાંછે ॥
સો ઇચ્છતહેં તાકો પ્રયોજન કહતહેં ॥ વ્રજવસેવા ॥
વ્રજ જે નિત્યલીલાસ્થાન તામેં ખસિવેડેલીયેં ॥
અખ વૈકુંઠ છોડિકેં વ્રજમેં કહા કાર્ય હે સો કહતહેં
॥ ણીપેરેં ॥ સો યાપ્રકારતેં ॥ સુખપાંમવા ॥ સો સુખ
પાયવેડેલીયે ॥ અમ્મ યા સુખકી પ્રાપ્તિ કેસેં હોય
તાકો ઉપાય કહતહેં ॥ શ્રીપુરુષોત્તમ ॥ શ્રી જે
મુખ્યસ્વામિનીજી ઓર પુરુષોત્તમ તે પ્રભુ યે કેસે

આજકાલ બેઠવન કહતહેં યાહીતેં શ્રીનવનીતપ્રિયજીકે ઇહાં
પુલ અંગીકાર હોતહે સો દેખિકે વે આનંદ પાવતહે.

॥ ઉત્તમવર ॥ ઉત્તમ જે સત્વગુણાવતાર વિષ્ણુ
 નિનને વર તે શ્રેષ્ઠ તિનકો ॥ 'અથવા ॥' શ્રી ॥
 જે શોભા તાકરિકે યુક્ત જે ॥ પુમ્પોત્તમ ॥ તે કેસે
 ॥ ઉત્તમવર ॥ ઉત્તમ જે શ્રીસ્વામિન્યાદિક તિનકે વર
 તે પતિ તિનકો ॥ 'સમેજોઈ ॥' સો સ્વાધીકારો-
 ચિતસમય દેખિકે ॥ સિરનામવા ॥ સો દંડવત
 કરિવેકેલિયે ઓર શ્રીપુરપોત્તમ ઉત્તમવરણે એસો
 હુ ઇહાં પાડ લે તાકો અર્થ 'ઓરટીકામે' કિયેહો
 યાકો ભાવાર્થ યહ જે પ્રભુ અંતર્યામી હેં યાતે
 માર્થનાકો કહ્યુ પ્રયોજન નહી 'સ્વાધીકારોચિતસમ
 યમે દંડવતમાન કરને ફેર ઇચ્છા હોયગી તો 'યા
 સુખકો દાન કરેગી ॥ ૨૨ ॥ એસેં મુખ્યઅંતઃ
 પુરકી શોભા વર્ણન કરિકે અખ સખ ખાસકને
 નિવાસકે ગૃહનકો વર્ણન કરતહે ॥

પ્રતિસદન શોભા અતિઘણી મળી વેદવદને
 નજાય મકરંદમાતા મમર ગુંજે પક્ષીનાંદ
 સહાય ॥ ૨૩ ॥

॥ પ્રતિસદન ॥ સંખ્યાકનકે ગૃહનમે ॥ શોભા ॥
 સો સુંદરતા ॥ અતિઘણી ॥ અતિખુશ્ત યહ 'દ્વિરક્ષિત
 અનિર્વાચ્યત્વ સુચનકરિવેકેલિયે' સો હી સ્પૃટ કહતહે
 ॥ મળીવેદવદનેનજાય ॥ વેદ તે ચાર હે વદન સો
 મુખ જાહે ॥ અથવા વેદહે વદનકે વિષે જાહે એસે
 જે બ્રહ્મા તિનતે ॥ મળીનજાય ॥ સો કહી નહી જાત
 હે ॥ અથવા ॥ મુર્તિમાન ચારો વેદ તે હુ મુખતે

૧ અતિ ચોર ઘણી યહ કોય શબ્દ કહે યાતે શોભાકે.
 અનિર્વાચ્યપનો સુચિત લયો ઇતમે' વાણીસુ' વર્ણન નહોયસકે
 એસી અલૌકિકશોભા હે

૨ વેદ એસો ચાર સંખ્યાકો નામ જ્યોતિઃશાસ્ત્રાદિકનમે
 પ્રસિદ્ધ હે.

કહી નહીં સકતહેં એસેં ધરકી શોભા વર્ણન કરિહેં
 બાહિરકી શોભા વર્ણન કરતહેં ॥ મકરંદમાતા ॥ મકરંદ
 સો શ્રોયમુનાજીકેવિષેં કમલ હેં તિનકો રસ તાતેં
 માતા સો મતમયે એસે ભમર તે ભ્રમર તે ॥ ગુણે ॥
 તે અવ્યક્તમધુર શબ્દ કરતહેં ઓર ॥ પક્ષીનાદસુહાય ॥
 નાનામકારકે પક્ષીનકે શબ્દ સુહાવતહેં યાકો ભાવાર્થ
 સ્પુટ હે ॥ ૨૩ ॥ અબ વે પક્ષી સામાન્ય પક્ષીજેસે
 નહીહેં લીલોપયોગી અલોકિક હેં : સો નિરપણ
 કરત હેં ॥

લીલાનેં અનુસાર કલરવ કૂજતા દ્વિજ
 શોભતા ॥ સ્વસ્વભાવત્યાગી ધ્યાનરાગી
 કોઈક માવે લોભતા ॥ ૨૪ ॥

॥ દ્વિજ ॥ જે પક્ષી તે ॥ લીલાનેઅનુસાર ॥ સો
 લીલોપયિત ॥ કૂજતા ॥ તે શબ્દ કરતહેં ઓર કેસે

૧ જે હંસ આદિ પક્ષી સળ લીલોપયોગિ હેં સો શ્રીમા-
 ગવતમેં કવચિચ્છલહંસાના મનુકુજતિકુશલતં ઇત્યાદિરધનમેં
 પ્રસિદ્ધ હે.

॥ શોભતા ॥ તે મનોહર હેં વર્ણ્યાકૃતિ છનકી
 એસે એર ॥ કલ્પ ॥ બહુત મધુર હે શબ્દ છનકો
 એસે પરેવા હંસ મોર આદિ અનેક પ્રકારકે પક્ષી હેં ॥
 અથ વે પક્ષી ॥ સ્વસ્વભાવચાળી ॥ 'અપને' પક્ષીપનેકે
 સ્વભાવકોં છોડિકેં ॥ કોઈકમાવેલોમતા કોઈકે સો અ-
 નિર્વચનીય એસો ભાવ જો ભગવદ્ભાવ તામેં લોભતા
 તે બુદ્ધ હોયકેં ॥ ધ્યાનરાગી ॥ ધ્યાન જો જાલી-
 લોકે દર્શન કરતહેં તાકો ચિત્તમેં અનુભવ તાકો
 રાગી પ્રીતિવારે યાકો ભાવાર્થ યહ જો પદ્યાદિક

૧ પક્ષીપનેકેં સ્વભાવકો ત્યાગ યહ જો જોસેં હંસ શરદ-
 મતુમેં પ્રસન્ન રહતહેં વર્ષાકાલમેં માનસસરોવર ખિના કહીં
 રહત નહીં મધુર વર્ષાકાલમેં પ્રસન્ન રહતહેં પરેવા દિનમેં હી
 વિશેષ ફિરતહેં ચકોર ચાંદનીકોં હી ચાહતહેં એસેં અપુનેં
 અપુનેં સ્વભાવકો ત્યાગ કરિકેં યે પક્ષી ભગવદ્દીસાકે અનુસર-
 સોં હી શબ્દાદિક કરતહેં સદા પ્રસન્ન રહતહેં .

સખ લીલોપયોગિ 'અલોકિક હે' ॥ ૨૪ ॥ અખ
સખસ્વરૂપ પોદતહે તાસમે 'ગાન હોતહે તોડો પ્ર
કાર વર્ણન કરતહે' ॥

સહચરીરત્ન સુકંઠનાદે ગાન સુજસ પ્રકાર ॥
રસિકજનસૌ સંગી મલીને કરે તે ઉચાર ॥ ૨૫ ॥

॥ સહચરીરત્ન ॥ તે બહુબેદીનકી સહચરી અંત-
પુરમે રહેવે બારી સ્ત્રીયે તે કેસી રત્ન તે સર્વ-
સ્ત્રીજનમે સૌંદર્યાદિક ગુણકરિકે ઉત્તમ વે ॥ સુકંઠ-
નાદે ॥ સો અપુને આછે કામલ કંઠકે સ્વરકરિકે ॥ ગાન ॥
સો ગાવતહે કહાં ગાવતહે સો કહતહે ॥ મુજસપ્રકાર ॥

૧ વે મળ છતે દ્વિય મુની પક્ષિરૂપસો ભગવદ્દીસાડો દર્શન
કરત હે યાહીતે પક્ષી સ્વભાવકો ત્યાગ ઓર ભગવત્કથાનમે
અત્યંત આસક્તિ વિનકો યોગ્ય હે મો હી શ્રીભાગવતમે વેણુ
ગીતમે પ્રાયોવતાણુવિહગામુનયોવનેગિમ્ આ રસોકમે વર્ણન
કિયે હે યાહીતે ટીકામે પદ્યાદિક સવલીલોપયોગિ અલોકિકકહે
એસે કહયો.

સખસ્વરૂપકે જે દેવોદ્ધારદિકચરિત્ર તે ॥ એસે
 અંતઃપુરકો પ્રકાર નિરૂપણ કરિકેં અખ બાહિરકો
 પ્રકાર નિરૂપણ કરતહે ॥ રસિકજન ॥ રસ જે
 પ્રભુ તિનકે લીલાસુખકે અનુભવ કરિવેવારે તે
 રસિક શ્રીગુસાંધજી સાતોંબાલકપ્રભૃતિ તિનકે જન તે
 સેવક ॥ અથવા ॥ રસિક ॥ જે આપકે લીલા
 રસકે અનુભવ કરિવેવારે એસે ॥ જન ॥ તે ગોવિંદ
 સ્વામિપ્રભૃતિ તે કેસે ॥ સૌસંગી ॥ આપકે યશો
 ગાનમે એકચિત્તવારે તે સખ ॥ મલીને ॥ સો મિત્રકે
 ॥ કરેતેવચ્ચાર ॥ તે સો મુજસપ્રદાર તાકો કરેઉચ્ચાર
 સો ગાન કરતહેં યાકો ભાવાર્થ સ્પુટ હે ॥
 અખ આધી તુકતેં ચરિત્રકો ઉપસંહાર કરિકેં ચાર
 આધીતુકતેં પ્રાર્થના કરતભયે કડવા સમાપ્ત કરતહેં ॥

एणीपेरें लीला करे श्रीवल्लभराजकुमार ॥
भक्तजनना कोड पुरो आपो चरणविहार ॥ २६ ॥

इति श्रीगोपालदासकृतवल्लभाख्याने अष्टम-
कण्डवासमाप्त ॥

॥ श्रीवल्लभराजकुमार ॥ श्रीवल્લભ જે શ્રીમહાપ્રભુજી
તે કેસે રાજ તે સખ આચાર્યનમે શ્રેષ્ઠ તિનકે
કુમાર તે પુત્ર આપ શ્રીગુસાંઈજી તે ॥ ણીપેરેલીલાકરે ॥
યા પ્રકારતે લીલા કરતહે ॥ અળ અરિત પુર્ણ
કરિકે પ્રાર્થના કરત હે ॥ 'મક્તજનનાકોડપુરો ॥
ભક્ત જે ભાયલાકોહરી તિનકે જન સો દામ મે
ગોપાલદાસ તાકે કોડપુરો સો મનોરથ પુર્ણ કરે
યહ કહા મનોરથ સો કહતહે ॥ આપોચરણવિહાર ॥
ચરણસો આપકે ચરણારવિંદ તાકે વિહાર સો ચિ
તમે રહેનો સો આપો મો દીજ્યે' યાકો ભાવાર્થ

યહ જો. આપડે. ચરણારવિંદ મેરે ચિત્તમે સદા
 બિરાજેં યહ માગંત હું ॥ અથવા ॥ ॥ 'ચરણ ॥
 સો પદ અક્ષરપ્રહ્લ નિત્યલીલા સ્થાન તાડેવિષેં
 ॥ વિહાર ॥ જે અંનેક પ્રકારથી આપણી લીલા તે
 ॥ આપો ॥ સો દીજ્યેં યાકો ભાવાર્થ યહ જો નિત્ય-
 લીલામેં મેરો અંગીકાર કરિયેં ચેહી મે માગતહું ॥ ૨૬ ॥

શ્લોક : ॥ ૧ અષ્ટમેવિકૃતેશાનાંમાહાત્મ્યંપાપનાશનમ્
 ॥ પરિવારાલંકૃતાનાંચરિતંચનિરૂપિતમ્ ॥ ૮ ॥

૧ અક્ષરપ્રહ્લ આપુર્યોત્તમકે ચરણારવિંદરૂપ હે તથા
 લીલાસ્થાન હે સો જાત પ્રહ્લવહ્નીઆદિઉપનિષદનમેં તથા નિર્ણ-
 ધાદિકઅંથનમેં પ્રસિદ્ધ હે યાહીતેં દીકામે ચરણશબ્દકો અર્થ
 અક્ષરપ્રહ્લ યહ કિયો.

૨ અળ યારીતસોં અષ્ટમાખ્યાનકો વ્યાખ્યાન કરિકેં
 ગોસ્વામિશ્રીજીવનજીમહારાજ યા આખ્યાનકો સળ અર્થ સદ્દે-
 પસોં એકશ્લોકમેં આજ્ઞા કરતહેં તા શ્લોકકો અર્થ યા અષ્ટમ
 આખ્યાનમેં અયુને પરિવાર કરિકેં શોભાયુક્ત એસે જે
 શ્રીગુસાંધજી તિનકો માહાત્મ્ય જોર ચરિત્ર નિરૂપણ કિયો વહ

ઇતિશ્રીમદ્દેખાક્ષકૃત્યચરણેકતાનશ્રીમદ્ગોવર્દ્ધનગુરુ

પાદપદ્મપરાગપ્રાપ્તપરમોદયશ્રીમદ્ગોકુલોત્સ

વાત્મજજીવનાખ્યેનવિરચિતમપ્ર

માખ્યાનવ્યાખ્યાનસુમા

સિમગમત્

માહાત્મ્ય ઓર ચરિત્ર પાપ નાશન હે ઇતને શ્રવણ માત્રસે
જીવનકે પાપનકે નાશ કરિવેવારે હે અબ યા આખ્યાનમે
પ્રથમ બારહતુકેનમે ઐશ્વર્યાન્નિકમગવદ્ગુણનકે વર્ણન કિયે
યાતે સ પુર્ણ મહાત્મ્ય દિખાયે ઓર તેરમીતુકેનમે એવાતેગુણ
નિધિનાથગાતાપ્રસાદહત્યાદિકઅધ્યક્ષે યહ કહયે યાતે પાપ નાશ
કરિવેકે સામર્થ્ય હુ અપદ કિયે ઓર શ્રીનવનીતપ્રિયજીકે સે-
વામંત્રિતિ આપકે ચરિત્રકેહુ ઇહા વર્ણન કિયે અબ યા
આખ્યાનકે અર્થકે દોહા કહયે રૂચિરપરિવાગ્યુત વિદુવકે
ગુણખ્યાન દરિતહારિમહિમાચારિત ઇહુ અષ્ટમ આખ્યાન ઇતિ
શ્રીમદ્દેખાક્ષમતવર્તિનામોક્ષગુરુવમાતામહાગોરવ મિશ્રીવૃજવ
દ્વિમથામેકતાનેનગવપિતૃસકાશાદેવસ્રગ્ધવિકૃયેનપંચનદિધનરયામ
ભદ્રાત્મજગોવર્દ્ધનાશુકેવિનાકૃત અષ્ટમાખ્યાનવ્યાખ્યાનદિપણ
સ પુર્ણમ

॥ નવમાખ્યાન ॥

અખ અષ્ટમાખ્યાનમે પરિવારચરિત્રાઃ વર્ણનાઃ કરિકે
 નવમાખ્યાનમે ગોપાલદાસજી અપની છત્રહાકે; શિક્ષા
 કરતભયે શ્રીમહાપ્રભુનકે પરિવારકે; ઓર નામપુર્વક
 સખખાલકનકે ગુણનકે સંક્ષેપતે વર્ણનકરતભયે શ્રી;
 વલ્લભાચાર્યજીકે પરિવારકે નામસ્મરણ ક્ષણમાત્ર હુ
 છોડના નહીં યહ શિક્ષા અપને અંતઃકરણકે કરતહે
 ॥ અખ શ્રીપુરૂષોત્તમકે સ્મરણકે અવશ્યકત્વ તો
 શ્રીમહાપ્રભુનને ચતુઃશ્લોકીમે ગોકુલેશ્વરપ્રાદયોઃ
 ॥ ૮ ॥ સ્મરણ ભજન આપિનત્યાજ્યમિતિમેમતિઃ ॥ યા

૧ ગુણ સો એશ્વર્યવીર્યાદિક છ યે છઓ શ્રીગિરિધરજીમે
 રૂપજી હે ઓર શ્રીગોવિંદરાયજી પ્રજ્ઞતિનમે કમલું એક એક
 ગુણ રૂપજી હે યહ જ્ઞાત મુલપુરૂષાર્થકનમે પ્રસિદ્ધ હે તારીતસો
 ઇહાં હુ સંક્ષેપસો વર્ણન કરીહો.

૨ શ્રીગોકુલકે પતિ નિઃસાધનજનનકે રક્ષક જે પ્રભુ તિનકે
 ચરણારવિંદકે સ્મરણ ઓર ભજન નિરંતર કરનો કબ હુ છો-
 ઠનો નહિ.

શ્લોકમે નિરૂપણ કિયોહે ॥ રાગવિભાસ' ॥ અખ યા
આખ્યાનકે ગાન પ્રાતઃકાલમે તો અવશ્ય કરનો તાતે
સ્વદેહમે ભગવત્તેજ્ઞકી વૃદ્ધિ હોય યા અભિપ્રાયતે
પ્રાતકાલકે રાગ વિભાસ તામે યા આખ્યાનકે ગાન
કિયો ॥

નિતપ્રતિક્ષણક્ષણ સુમરિયેં શ્રીવલ્લભનો પરિવાર
રે રસના ॥ શ્રીપુરુષોત્તમ પ્રગટિયા જગત
કરેવા ઉદ્ધાર રે રસના ॥ ૧ ॥

॥ રેરસના ॥ એ હે જીવંત ॥ અખ જીવંતાવાચકે
રસનાશબ્દ કહ્યો યાતે નામસ્મરણકું રસરૂપત્વ ઘો-

૧ વિશેષેણભાસયતેઘટિવિભાસ એસો વિભાસશબ્દકે અર્થ
હોતહે તાતે ભગવતેજ્ઞકી વૃદ્ધિ હોય મહ અર્થ લીકામે કિયો.

૨ જી હા સખરસનકે ચાખતહે તાહીતે યાકે રસના
કહતહે તા જીવંતકે ઇહા ઉપદેશ કિયોહે જો તુ ભગવત્તામ
સ્મરણરૂપ રસ ચાખ તાતે ભગવામસ્મરણકે રસરૂપતા
સુચિત ભઈ.

તન કિયો ॥ નિત ॥- સો નિત્ય સો હુ ॥ પ્રતિ-
 ક્ષણક્ષણ ॥ સો વારંવાર ॥ અથવા ॥ પ્રતિક્ષણ ॥ સો
 વારંવાર સો હુ ॥ 'ક્ષણ ॥ સો હર્ષ આનંદ તાકરિકે
 સહિત ॥ મુમરિયે ॥ સો સ્મરણ કરનો કોનકો સો
 કહતહે ॥ શ્રીવલ્લભનોપરિવાર ॥ શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકો
 પરિવાર સો કુટુંબ તાકો ॥ યાકો હેતુ કહતહે
 ॥ શ્રીપુરુષોત્તમપ્રગટિયા ॥ શ્રી જે શ્રીસ્વામિનીજી તિ-
 નસહિત પુરુષોત્તમ પ્રગટ ભયે હે તાકો કારન કહતહે
 ॥ જગતકરેવારુદ્ધાર ॥ જગતમે જે દેવીજીવ હે તિન-
 કો ઉદ્ધાર કરિવેકો ॥ અખ શ્રીપુરુષોત્તમ પ્રગટિયા
 એસે કહયો યાતેં યહ સુચન કિયો જે બહુબેટી
 સખ શ્રીસ્વામિનીજીકો સ્વરૂપ હેં એર બાલક સખ
 શ્રીપુરુષોત્તમકો સ્વરૂપ હેં યેહી પ્રકાર તત્ત્વદીપમે

‘કદાચિત્ત્વર્માત્મવલવતીહજ્જનાદનઃ ॥ યા કારિકામે
 નિરૂપણ દિયોહે ॥ અથવા ॥- યહ વાણી શ્રી
 ગુસાંધજી હે યાતે માતાપિતાડે નામ પ્રત્યક્ષ
 લેનો નહી એસી ‘મર્યાદા હેતુતાતે’ પરોક્ષરીતીતે
 આજ્ઞા કન્ટહે’ ॥ શ્રીપુરુષોત્તમગણિયા ॥ શ્રી જ્ઞે શ્રી
 માહાલક્ષ્મીજી એર પુરુષોત્તર્મ ‘શ્રીમાહાપ્રભુજી ચે

૧ યા નિખધજી કારિકામે નિત્યલીલાસ્ટીકો નિરૂપણ
 દિયોહે જ્ઞે નિત્યલીલામે ભગવાન આપ હી સર્વરૂપ હોતહે
 તેસે ઇહા હુ વેસો હી પ્રકાર હે તાહોતે ટીકામે પારધનપે
 યહ કારિકા લિખી

॥

૨ ધર્મશાસ્ત્રમે કહયો હે જ્ઞે આર્પિનો નામ એર ગુરૂતકો
 નામ એર અત્ય ત લોણી કો નામ એર અપુને બડે જાવકકો
 નામ એર સીકો નામ ઇતને નામનકો અપને મુખતે સ્પષ્ટ
 ઉચ્ચાર કરનો નહી યહ મર્યાદા આત્મનામગુરોનામનામાતિદૃ
 પસુરયચ ઇત્યાદિવાક્યનતે ગિદ્ધ હોતહે.

યુગલસ્વરૂપ સ્વવંશદ્વારા હું જગતકે ^૧ઉદ્ધાર કરિ-
વેકાં પ્રગટેહે ॥ ૧ ॥ અબ આપ શ્રીમહાપ્રભુ
કેસે હેં સો નિરૂપણ કરતહે ॥

કલિમા કારણ એહ છે વીજૂં સર્વ ભૂમિનો
ભાર રે ॥ એવિના વીજૂં સરવે વોડવું
વૌદલોક સળગાર રે ॥ ૨ ॥

॥ કલિમાકારણએહછે ॥ કલ્પી ને કલિયુગ તામે કારણ
તે દૈવોદ્ધારકે કારણ સો હેતુ યહ છે યે શ્રીમહા-
પ્રભુ હેં યાહીતે ^૨દૈવોદ્ધારપ્રયત્નાત્મા એહ સર્વો-
ત્તમજીમે આપકે નામ હે ॥ અથવા ॥ ^૩કલિમા ॥

૧ વંશદ્વારા ઉદ્ધારકેલિયે હી પ્રગટેહે યાહી તે ભુવિભ-
ક્તિપ્રચારયકૃતેરવાન્વયકૃત યહ આપકે નામ હેં.

૨ દૈવીજીવનકે ઉદ્ધાર કરિવેકા પ્રયત્ન હી આપકે મનમે
રહત હે યાતે દૈવોદ્ધાર પ્રયત્નાત્મા યહ આપકે નામ હે.

૩ મા એસો લક્ષ્મીકે નામ હે જ્યાર લક્ષ્મીકે નામ કિત-
નેક શોભાવાચક હું જ્ઞાત હેં યાતે માશબ્દકે શોભા યહ
અર્થ કિયો.

સો કલિયુગકી શોભા 'નામસ્મરણમાત્રતે' મોક્ષ હોય
 ચાહી શોભા તાકે ॥ કારણ ॥ તે સ્મરણમાર્ગકે પ્ર-
 ગટ દરિવેવારે ચાહીતે, 'પૃથક્કશરણમાર્ગેષદેષ્ટા' યહ સ-
 વૈત્તમણમે આપકે નામ હે ઓર કલિયુગમે' નામ-
 સ્મરણમાત્રતે' મોક્ષ હોય સો તો શ્રીમદ્ભાગવતમે
 'કલ્પાતદ્ધરિઝીર્તનાત્' ઇત્યાદિસ્થલમે' નિરૂપણ કિયોલે

૧ નામસ્મરણમાત્રતે' મોક્ષ હોતલે યહ જ્ઞાત પદ્મપુત્ર
 નારદપંચરાત્રાદિકચંદનમે' પ્રસિદ્ધ હે.

૨ ઉપાસનાદિકમાર્ગનતે' શરણમાર્ગ' સ્વતંત્ર જુદો હે
 જોસે' આપને' નિર્બંધાદિક ચંદનમે' ઉપદેશ કિયોલે તોતે'
 પૃથક્કશરણમાર્ગેષદેષ્ટા યહ નામ હે

૩ દ્વાદશસ્કંધતૃતીયાધ્યાયમે કલ્પેદૈર્ધનિર્વેશજન્ ઇત્યાદિ
 શ્લોકનમે' કહયો હે જો સળહોપનકે નિધાન જો કલિયુગ તામે
 જોક જડો શુણ્ણ હે જો યામે શ્રીકૃષ્ણકે કીર્તનમાત્રતે' સર્વ
 'સંસારજપ છુટિકે' મનુષ્ય મુક્તિ પાવતલે જો સત્યયુગમે'

ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਯਾਤੇਂ ਗੋਪਾਲਦਾਸਯੋਗੇਂ ਵਾ-
 ਸੰਘੇ ਸ੍ਰੀਮਹਾਪ੍ਰਭੂਨੰਦੇਂ ਦਰਸਿਨ ਲਯੇ ਐਸੇਂ ਭਾਸਤਹੇ ਐਸੇ
 ॥ ਵੀਜੰਸਰਵੇਭੂਮਿਨੋਭਾਰ ॥ ਘੀਭੁੰ ਸੋ ਧਨ ਘਿਨਾ ਭੁਮਿ-
 ਨੋਭਾਰ ਸੋ ਪ੍ਰਥਵੀਕੇ ਭਾਰੜਪ ਹੇਂ ਐਸੇਂ ਆਪ ਡੇਸੇਂ ਹੇਂ
 ਸੋ ਕਹਿਤ ਹੇਂ ॥ ਐਵਿਨਾਵੀਜੰਸਰਵੇਬੋਡਵੰ ॥ ਐ ਨੇ ਧੇ
 ਸ੍ਰੀਮਹਾਪ੍ਰਭੂ ਤਿਨਘਿਨਾ ਘੀਭੁੰਸਰਵੇਘੋਡਵੰ ਐਸੇਂ ਸਭ
 ਘੋਡਵੰ ਸੋ ਖੁਡਿਤਕੇਸੇਂਸੋ ਹੇ ਯਾਹੀਤੇ ॥ ਚੌਦਲੋਕ-
 ਸਭਗਾਰ ॥ ਚਤੁਰਦਸ਼ਯੋਗੇਂ ਸਿੰਗਾਰੜਪ ਆਪ ਹੇਂ ਯਾਕੇ
 ਕਲਿਤਾਰਥ ਯਹ ਨੇ ਹੈਵੋਦ੍ਵਾਰਕੇ ਅਸਾਧਾਰਣੁ ਕਾਰਣੁ ਆਪ
 ਹੇਂ ਐਸੇਂ ਭ੍ਰਮਾਂਡਕੇ ਪਤਿ ਹੇਂ ॥ ੨ ॥ ਐਸੇਂ ਸ੍ਰੀਗੁਸਾਂ-
 ਧਯੋਕੇ ਸੰਖੇਪਤੇਂ ਗੁਣੁ ਵਰ੍ਣਨੁ ਕਰਿਕੇਂ ॥ ਅਮ ਗੁਣ-
 ਨਾਮਪੁਰਵਕ ਪਰਿਵਾਰਕੇਂ ਕਭਤੇਂ ਵਰ੍ਣਨੁ ਕਰਿਤਹੇਂ ॥

ਭਗਵਾਨਕੇ ਧਿਆਨਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਐਸੇਂ ਤ੍ਰੇਤਾਯੁਗਮੇਂ ਯਹ ਕੀਯੇਤੇਂ ਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ
 ਹੋਯ ਐਸੇਂ ਛਾਪਰਮੇਂ ਸੇਵਾ ਕੀਯੇਤੇਂ ਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਹੋਯ ਸੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਕਲਿ-
 ਯੁਗਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂਨੰਦੇਂ ਗੁਣਕੀਰਤਨਮਾਤ੍ਰਤੇਂ ਮਿਲਤਹੇ ਯਾਹੀ ਰੀਤਯੁੰ ਦੁਸਰੇ
 ਪੁਰਾਣਨਮੇਂ ਹੁ ਕਹਿਓ ਹੇ

શ્રીગોપીનાથજી સુદામણા નવજલધનતનુમાણ ॥
 સુખ દાતા લઘુભ્રાતના પુરુષપુરુષ પ્રમાણ ॥ ૩ ॥

॥ શ્રીગોપીનાથજી ॥ તે શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે, બે
 પુત્ર વે કેસે હે ॥ સુદામણા-॥ તે અત્યંત મનોહર
 ઓર કેસે ॥ નવજલધનતનુમાણ ॥ નયો જલભરિત જે
 ધન મેધ તિનજેસી હે તનુ ભાન સો શ્રીઅંગકી કાંતિ
 છનકી એસે ઓર કેસે ॥ મુલકાતાલઘુભ્રાતના ॥ લઘુ-
 ભ્રાતા તે છોટાભાઈ શ્રીગુસાંઈજી તિનકે મુખદાતા તે
 મુખ દેવેવારે ઓર કેસે ॥ પૂર્ણપુરુષ ॥ સો સર્વગુણ-
 નકરિકે પરિપુર્ણ સંકર્ષણચુહાત્મક ઓર ॥ પ્રમાણ ॥
 તે મર્યાદાસ્થાપક ॥ અથવા ॥ ॥ પૂર્ણપુરુષ ॥ જે
 પ્રભુ તિનકે ॥ પ્રમાણ ॥ તે જ્ઞાન કરાયેવારે ॥ ૩ ॥

૧ શ્રીગોપીનાથજી શ્રાવણદેવજીકે અવતાર ઓર શ્રીમદ્
 દેવજી પ્રમાણપુસ્તક હે ઓર જ્ઞાનશક્તિપ્રધાન હે સો વેલ્લુગી
 તાદરિથવકે શ્રીમુજોધિનીજીમે ખુટ હે ઘાતે ટીકામે બાજબાન
 કિયો નો થોગ્ય હે

કર્મલલોચન કરુણામન્યા શ્રીવિઠ્ઠલ સુખરાશ ॥
 ડોઠડે તાપ ત્રિવિધ ટલે સ્મરણમાત્ર અંધનાશ ॥૪૭॥

॥ શ્રીવિઠ્ઠલ ॥ તે નિસ્સાધનજનહિતકર્તા શ્રીગુસાં-
 ઇંદ્ર વે કેસે હેં ॥ કમલલોચન ॥ તે કમલ જેસે હે
 નેત્ર છનકે ॥ અથ યા વિશેષણને સૌંદર્ય ઓર પુર-
 પોત્તમત્વ સુચન કિયો ક્યોં ને કમલ લોચન યહ
 નામ કોશમેં પ્રભુનકે હી હે ઓર શ્રીગોપીનાથજીકું
 વેદસ્વરૂપત્વ નિરૂપણ કિયો ઓર શ્રીગુસાંઇંદ્રકું પુર-
 પોત્તમત્વ નિરૂપણ કિયો તાતેં દોઢિસ્વરૂપનકે અભેદ
 સુચન કિયો ક્યોં ને 'વેદોનારાયણઃ સાક્ષાત્સ્વયંભુરિ
 તિશુશ્રુમઃ ઇત્યાદિ વાક્યતેં પુરપોત્તમ ઓર વેદ એક

૧ એસે શ્રીમહાપ્રભુનકે જ્યેષ્ઠપુત્ર શ્રીગોપીનાથજીકે વર્ણન
 કરિકેં શ્રીમહાપ્રભુનકે કનિષ્ઠપુત્ર જે શ્રીગુસાંઇંદ્ર તિનકે વર્ણન
 કરતહેં કમલલોચન યાતુકમે .

૨ ૧૪૨૩ ધમેં કહ્યોહુ એ વેદ હે તે સાક્ષાત્પ્રભુ હેં વે
 આપહીતેં પ્રકટ જાયેહુ કાઉકે જનાયેભયે નહીહુ એસેં સુનેહેં .

હી સ્વરૂપ હેં યાહીતેં પ્રથમ પ્રાગત્ય શ્રીગોપીનાથજી
કે હે પીછે શ્રીગુસાંઈજી હે ક્યોં ને પ્રમાણુ વિના
પ્રમેયકો જ્ઞાન નહી હોય જેસેં ચશ્ત્રુવિના કોઈબી પ-
દાર્થ નહી દીસે તેસેં ॥ યાહીતેં 'સ્વયંપ્રકાશત્વ
પુરૂષોત્તમકો સ્કૃત ભયો ક્યોં ને વેદ ભંગવદ્ધૂપ હેં
ઓર પુરૂષોત્તમકો જ્ઞાન વેદતેં હી હોતહે ઓર પ્રમા-
ણતેં નહી હોતહે યહ પ્રકાર 'ઇક્ષત્યધીકરણમે' સ્કૃત
નિરૂપણ ક્રિયોહે ઓર આપ કેસે હેં ॥ કરુણામન્યા ॥
કે કરુણાસાગર ॥ અથવા ॥ છનકે કમલ જેસે લો-
ચન કરુણાભરેહે યા વિરોપણતેં રસિકભક્તનકોં સુભક્તતા

૧ જેસેં દીવાકે પ્રકાશતે ઓર પદાર્થ દીખતહેં પરંતુ
દીવાતો આપ અપને પ્રકાશતેં હી દીસતહે તેસેં પુરૂષોત્તમકે
જ્યેનન્યગુણપ્રકાશતેં સ્વપદાર્થનકો જ્ઞાન હોતહે ઓર પુરૂષોત્ત-
મકો જ્ઞાન તો તિનકે સ્વરૂપ જે વેદ તિનસું હોતહે તાતે
સ્વયંપ્રકાશ કહાવતહે.

૨ વ્યાસસુત્રકે પ્રથમાધ્યાયકે પ્રથમપાદમેં સાતસુત્રકો ઇક્ષા-
ત્યધીકરણ પ્રસિદ્ધ હો.

સુચન કરી ઓર યહ વિશેષણ ઉપજક્ષણરીતિતેં કહયો
 યાતેં નખસિખકોટિકંદર્પલાવણ્ય હેં યહ સુચન કિયો
 ॥ અખ યા રીતતેં તો ^૧પરિછિન્નપનો ઓર દેહિતવ
 સિદ્ધ હોત હેં તાકો નિવારણ કરતહે ॥ મુત્તમગ ॥
 તે અગણિતાનંદસ્વરૂપ પુરૂષોત્તમકું ^૨અગણિતાનંદસ્વરૂ-
 પત્વ તો પ્રહ્લવહોમે નિરૂપણ કિયોહે ॥ અખ એસો
 સ્વરૂપ હે તાકો ચિન્હ કહા સો કહત હેં ॥ કીઠકતાપત્રિ-
 વિચરણે ॥ દર્શન કિયેતેં ત્રિવિધ જે આધ્યામિક આધીદેવિક
 આધીભૌતિક એસે જે તાપ ને ટલે તે મિટેં યાકો ભાવાર્થ
 યહ જે સુખ વિના તાપનિવૃત્તિ ન દોય ॥ અખ તાપ-
 નિવૃત્તિ તો લૌકિકમે અપનો પ્રિય હોય તાકે દર્શનમાત્રતેં હુ

૧ જાકો કોઇળી તરહસુ પરિણામ હોયસકે સો પરિછિન્ન
 કહયો જાય.

૨ જાકો ગીનતી ન હોયસકે સો અગણિત પુરૂષોત્તમકો
 આનંદ અગણિત હે કયો જે વાણી મન કછુ ણી પુરૂષોત્તમ-
 તાંઇ પંહુચિસકત નહિ ઓર વાણીમન જિના ગીનતી હોય-
 સકતનાહિ.

હોતહે યા શંકાકે નિવારણાર્થ પુરૂષોત્તમનવ મુચક
 ઓર હુ વિશેષણ કહતહે ॥ સ્મરણમાત્રઅવનાશ ॥ આ
 પકે સ્મરણમાત્રને સમ અથ જે પાપ, તિનકો નાશ
 હોત હે યાકો ફલિનાર્થ યક જે શ્રીગુસાંઈજી પુર્ણ-
 પુરૂષોત્તમ હે ॥ ૪ ॥ અથ સાત બાલકનકો કમને
 નામેઆરણપુર્વક સપત્નીક વર્ણન કરતહે ॥

શ્રીગિરિધર નરમુખ્ય આત સકલ ધુરિધાર ॥

વક્તા વેદશાસ્ત્રતણા શ્રીભામિનીજીમરતાર ॥ ૫ ॥

॥ શ્રીગિરિધર ॥ તે શ્રીગિરિધરજી જનકો નામ હે
 તે શ્રીગુસાંઈજીકે જ્યેષ્ઠપુત્ર વે કેસે હે ॥ નરમુખ્ય ॥
 નર જે પુરૂષ તિનકે ભુપણ તે ભુપાદરિવેનારે યાકો
 ભાવાર્થ યક જે ઓર પુરૂષનકો લોકિકસાંદર્ય હે ઓર
 આપકો અલોકિક સાંદર્ય હે યાતે પુરૂષ માત્રકે ભુપ-
 ણપૂર હે ॥ અથ સાંદર્ય નિરૂપણ કરિકે જ્યેષ્ઠત્વ
 નિરૂપણ કરતહે ॥ આતસકલધુરિધાર ॥ આતા જે શ્રી-
 ગોવિંદરાયજીમુતિ છ બાલક તિનરૂપ કલા તાકરિકે
 યુક્ત એસે ॥ અથવા ॥ ॥ આત ॥ જે છઠાં બાલક-

તિનરૂપ ॥ સકલ ॥ સો ચંદ્ર તિનકેવિષે ॥ ^૧ધુરિધાર ॥
 સો ધુરંધર સર્વપ્રકારતે ખડેહે ॥ અખ જ્યેષ્ઠત્વ નિ-
 રૂપણ કરિકે ગુણોત્કર્ષ નિરૂપણ કરતહે ॥ વક્તાવેદ-
 શાસ્ત્રતણા ॥ વેદ જે ચારેં વેદ એર શાસ્ત્ર તે ^૨છ
 શાસ્ત્ર તિનકે વક્તા^૩ સો ઉપદેશકરિવેવાર ॥ અખ
 ગુણોત્કર્ષ નિરૂપણ કરિકે આશ્રમોત્કર્ષ સુચન કરત હે

૧ શ્રીગિરિધરજીપ્રજ્ઞાત સાત બાલકનમેં શ્રીગિરિધરજી
 એશ્વર્યાદિક છહોં ધર્મનતે પરિપુર્ણ હેં એર શ્રીગોવિંદરાયજી
 શ્રીબાલકૃષ્ણજીપ્રજ્ઞાતિ છ બાલકનમેં મુખ્યતાસું એશ્વર્ય વીર્યાદિ
 એક એક ધર્મ રમુટ દીસતહે યહ બાત મુલપુર્યાદિક પ્રંથનમેં
 પ્રસિદ્ધહે યાહીતેં ધુરિધાર યા પદકોસળપ્રકારતેં ખડે યહ
 અર્થ કિયો.

૨ છ શાસ્ત્ર સો કાપિલાદિસાંખ્ય પાતંજલાદિ યોગ કાણ્વા-
 દતકં ગૌતમન્યાય જૈમિનીયપુર્વમીમાંસા વ્યાસકૃતઉત્તર મીમાંસા.

૩ વક્તાવેદશાસ્ત્રતણા યા જગેં શાસ્તાવેદશાસ્ત્રતણા એસો
 હુ પાઠ હે.

॥ શ્રીભામિનીજીમરતાર ॥ શ્રીભામિનીગાહુ છકે પતિ
 યાકો ફલિતાર્થે યહ જો સર્વ આશ્રમકો નિર્વાહ 'ગૃહ-
 સ્થાશ્રમ કરતહે' તાતેં સખ આશ્રમનતેં શ્રેષ્ઠ હે તાકો
 આપને અંગીકાર કિયોહે યાતેં સર્વમકારતેં આપ
 શ્રેષ્ઠ હે ॥ ૫ ॥

શ્રીગોવિંદ આનંદમય ધર્મસકલનૂં ધામ ॥

શ્રીરાણીરંજન રુડલા ભક્તસકલવિંશ્રામ ॥ ૬ ॥

॥ શ્રીગોવિંદ ॥ તે શ્રી ગોવિંદરાયજી શ્રીગુસાંઈજી
 દ્વિતીયપુત્ર વે કેસે હે ॥ આનંદમય ॥ તે અગણિતા-
 નંદ યાતેં પુરપોત્તમત્વ મુચન કિયો ક્યોં જો અગ-

૧ સખ આશ્રમકો નિર્વાહ ગૃહસ્થાશ્રમતેં હોતહે સો જાત
 મનુરક્તિમેં તૃતીયાધ્યાયમેં કહીહેં યધાવાયુંસમાશ્રિત્યવર્તતે-
 સર્વજંતવઃ તથાગૃહસ્થઆશ્રિત્યવર્તતેસર્વઆશ્રમાઃ ઇત્યાદિ જોર
 દક્ષસ્મૃતિમેં હું ત્રયાણ્વામાશ્રમાણાંચગૃહસ્થોયોનિરુચ્યતે સ્ત્રીઃ મા-
 નેનતેનૈવસીદંત્યત્રપદેત્રયઃ ઇત્યાદિ યા જાતકો વિશેષવિવેચન
 મેમેં વહિભરતોત્રકી ટીકામેં લિખ્યો હે.

શિતાનંદમયનો પુરૂષોત્તમ હો છે' યદ્ બ્રહ્મવક્ત્રી ઉપ-
 નિપત્તપ્રભૃતિનમે નિરૂપણ ક્રિયોહે ॥ ધર્મસકલ ॥ તે સખ
 ભગવદ્ધર્મ તિનકે ॥ ધામ ॥ સો નિવાસસ્થાન
 ॥ અથવા ॥ પુરૂષોત્તમ ઓર અક્ષરબ્રહ્મકે અમેદ
 મુચન કરતભયે અક્ષરબ્રહ્મત્વ આપકું નિરૂપણ કરત
 હે ॥ ધર્મસકલનૃધામ ॥ ધર્મ હે સકલસોં કક્ષાયુક્ત
 જનતેં એસે જે વેદ તિનકે ધામ સો સ્થાન ॥ અખ
 અક્ષરબ્રહ્મકું વેદસ્થાનત્વ તો 'ભૃગુવક્ત્રીઉપનિપત્તપ્રભૃ-
 તિનમે' તથા બૃહદ્વામનપુરાણમે 'અક્ષરબ્રહ્મપરમંવેદા-
 નાંસ્થાનમુત્તમમ્ ॥ ઇત્યાદિસ્થાનમે નિરૂપણ ક્રિયોહે
 ॥ અખ અક્ષરબ્રહ્મસહિત પુર્ણપુરૂષોત્તમ આપ પ્રગટ

૧ બ્રહ્મવક્ત્રીઉપનિષદમે' જે બ્રહ્મવરૂણસખાંધી ઉપનિષદ્વિદ્યા
 પરમવ્યોમઅક્ષરબ્રહ્મધામમે' રહીતહે એસેં કહયો તથા ઓરહું-
 જગે સખ ઋચા પરમવ્યોમઅક્ષરબ્રહ્મમે' સદા સ્થિત રહીતહે
 એસેં કહયોહે.

૨ પર જે પુરૂષોત્તમ તિનકે અનુભવ કરાયવેવારો જે
 અક્ષરબ્રહ્મ સો વેદનકે રહિવેકો ઉત્તમ સ્થાન હે.

ભયે હેં યહ નિરૂપણ કરિહેં અવતારસમયકો સ્વરૂપકો
 નિરૂપણ કરતહેં ॥ શ્રીરાણીરંજન ॥ શ્રી જે શ્રીસ્વા
 મિનીછ તિનકે અખ તાર એસે જે શ્રીગણીખહુછ
 તિનકે રંગન સો અત્યંતસુખદેવવારે ॥ અખ મુખ-
 દાતૃત્વ નિરૂપણ કરિહેં સૌંદર્ય નિરૂપણ કરતહેં
 ॥ રૂડલા ॥ તે મુંદર કોટિકંઠર્પલાવણ્ય ॥ અમ
 સૌંદર્યનિરૂપણ કરિહેં ગુણનિરૂપણકરતભયે અવતાર
 રૂપાર્થકો નિરૂપણ કરતહેં ॥ મક્તસકલવિશ્રામ ॥ સખ-
 ભક્તનકે વિશ્રામ ને આધાર સખદુઃખ નિવારણકરિવે
 વારે ॥ અથવા ॥ મક્ત ॥ હેં ॥ સકલ ॥ એ તેજ

૧ કોટિકંઠર્પલાવણ્ય સો કરોડકામદેવજેસા છનકો
 લાવણ્ય હે

૨ અવતારધર્ત્વકો કાર્ય ઇતનેં ભક્તોકો પ્રચાર કરતો
 ભક્તનકે સ તાપ હરનો ઇત્યાદિ અખ યા તુકમે આનંદમયતા
 કહી એર મકલધર્મકી રક્ષા કહી એર સખભક્તનકે વિશ્રામ
 સ્થન આપ હે યહ કહ્યો યાતે શ્રીગોવિહરાયછમે પરિપુર્ણ
 અર્થ શુદ્ધકો વર્ણન કિયો.

स्वी जते' ऐसी ने लडित ताके ॥ विश्राम ॥ सो
स्थान याके इतिनाथ' यह ने श्रीपुङ्गोत्तम युगल-
स्वर्पते' अक्षरप्रहसहित प्रगट लये हें ॥ ६ ॥

श्रीबालकृष्णजी बालुवा सुंदर भीनले वान ॥
कमललोचन कमलापति छवी को नहीं एसमान ७

॥ श्रीबालकृष्णजी ॥ श्रीगुसांझुके तृतीयपुत्र वे
डेसे हें सो कहतहें ॥ बालुवा ॥ सो बालकीलायुक्त
ओर ॥ सुंदर ॥ ते मनोहर ओर ॥ मीनलेवान ॥ ते
श्यामवर्ण ओर डेसे ॥ कमललोचन ॥ ते कमलजेसे
छनके नेत्र हें ऐसे ओर डेसे ॥ कमलापति ॥ ते
श्रीकमलापहुल्ले पति ओर डेसे ॥ 'छवीकोनहीएसमान ॥

१ या तुकमे सणते अधिक तेज वर्णन कियो ताते'
देवनिअहात्मकपीर्य' सुचित्र लये। सो ही कमलापति या विशेष-
पणुते द्रढ कियो कथे। ने लक्ष्मील ओर सण देवतानके।
अनादर करिके प्रणुनके। वरेहें सो अष्टमस्तधमे' प्रसिद्ध हें
ओर सुंदर या पदते कृष्ण'निरीक्ष्यवनितोत्सवथाइवेध' या श्लो-
कास्त पीर्य हु सुचित्र लये।

ઇનકે તેજતુલ્ય કોઈકે તેજ નહીં હે ॥ અખ યાતું
 ક્યેં પુર્ણપુરષોત્તમત્વ શ્રીખાલકૃષ્ણજીકોં નિરૂપણ કિયો
 ક્યોં ને પ્રથમ વિરૂદ્ધભાશ્રયત્વ પુરષોત્તમકોં હી હે
 સો નામતેં સુચિત ભયો સો હી સ્પષ્ટ કહતહું
 ॥ અખ કૃષ્ણશબ્દતો પરબ્રહ્મવાચક હે ક્યોં ને
 કૃપ એસો સત્તાકો નામ હે ઓર ણ એસો આ-
 નંદકો નામ હે યાતેં કૃષ્ણ એસો સદાનંદપરબ્રહ્મકો
 નામ હે સો ઉપનિષદનમેં કહયો હે ઓર પરબ્રહ્મ
 તો સદૈકરસ હેં તોહું ખાલ યહ વિરૂદ્ધભાશ્રયત્વ
 ઓર શ્રી ને સ્વામિનીજી ॥ તિનકરિકેં યુક્ત એસે
 હેં તો હું ખાલ યહ હું વિરૂદ્ધભાશ્રયત્વ હે યાતેં
 નામ માત્રતેં હી વિરૂદ્ધભાશ્રયત્વ પ્રથમ સુચિત
 ભયો ઓર છેલ્લો વિશેષણ છબીકોનહીંએસમાન યાતેં
 હું પુરષોત્તમત્વ સ્પષ્ટ સિદ્ધ ભયો ક્યોં ને ગીતા-
 જીમેં 'દિવિસુર્યસહસ્રસ્ય ભવેન્નુગપદ્મથિતા ॥ 'યદિ-

૧ ને આકાશમેં હજારસુર્યનકી કાંતિ એકસંગ ઉદય પાવે
 તો ભગવતેજકી કણ્ઠક ઉપમા થોગ્ય હોય.

ભાસ્સદૃશીસાસ્થાદ્દાસસ્તસ્યમહાત્મનઃ ॥ યા શ્લોકમે
એસેં હી નિરૂપણ ક્રિયો હે ॥ અખ ચોર સખ
વિશેષણ યદપિ વિધ્યવાદિક વિભુતિપર લગત હેં
તથાપિ 'એકોપ્યસાધારણોધર્મોવિવમાનઃશિષ્ટાન્સંદિગ્ધા-
ન્નૌધર્મમનિવગમયતિ યા ન્યાયતે' પુરૂષોત્તમપર હી
લગતહેં યાતેં આપ પુરૂષપુરૂષોત્તમ હેં યહ સિદ્ધ
ભયો ॥ ૭ ॥

શ્રીગોકુલપતિ અતિગુણનિધિ તાત્તત્ત્વો પ્રતિવિંબ ॥
પારવતીપતિ પ્રેમસૂ શોભા સકલ કુટુંબ ॥ ૮ ॥

॥ શ્રીગોકુલપતિ ॥ તે શ્રીગોકુલનાથજી શ્રીગુસાંધ-
જીકે ચતુર્થપુત્ર ॥ અખ નામતેં હી પ્રથમ પુરૂષોત્ત

૧ યહ પરિભાષા અણુભાષ્યમેં અંતસ્તદ્ધર્માધિધિકરણનમેં
શિષ્ટીહે જો જાવાકયમેં અનેકધર્મ સંદિગ્ધ હોંય જો યહ ભ-
ગવદ્ધર્મ હે કે નહિ તથાપિ એકળી અસાધારણ ભગવદ્ધર્મ
હીજો તો વા વાક્યમેં વે સખ ભગવદ્ધર્મ જાનને,

મત્વ સુચિત લયો ક્યોં ને ગોકુલ નિસ્સાધન તાકે
 પતિ યહ ધર્મ પુરષોત્તમકો હી હે યહ તસ્માન્મ-
 સ્છરણગોષ્ઠં યા શ્લોકકે સુખેધીનીલપ્રભૃતિમે નિર-
 પંણ કિયો હે ॥ અથવા ॥ શ્રી ને સ્વામિનીજી ઓર
 ગોશબ્દતે પૃથ્વી વાણી સ્વર્ગ ઇત્યાદિક તિનકો કુલ
 ને સમુહ તાકે પતિ રક્ષાકરિવેવારે ॥ અમ શ્રીપુરુષો-
 ત્તમત્વ સુચક વિશેષણ કહતહે ॥ અતિગુણનિધિ ॥
 અતિ તે અતીન્દ્રિય અલૌકિક ને ગુણ તિનકે નિધિ

૧ શ્રીગોકુલકો નિ સાધનપનો શ્રીભાગવતમે અન્ધાપૃત-
 નિશિશ્યાનમતિશ્રમેણ લોકવિકૃતમુખનેધ્યતિગોકુલ સ્મ ઇત્યાદિ
 સ્થલનમે કહયો હે.

૨ યાકો અર્થ પહિવે લિખ્યો.

૩ ગોશબ્દકે યહ સખ અર્થ અમરકોશમે સ્વર્ગપુપગુવા
 ગ્વજરદિનેત્રમ્નણિભુજલે લક્ષ્યદ્રષ્ટ્યો ત્રિયાપુસિંગો ધારત્રો-
 કમે કહે હે

તે ભંડાર ઓર કેસે ॥ તાત્તણોપતિવિંવ ॥ -^૧તાંત- તે
 શ્રીમહાપ્રભુજી ॥ અથવા ॥ શ્રીગુસાંઈજી તિનકે પ્રતિ-
 બિંબ તે પ્રતિનિધી ઇતનેં તુલ્ય ઓર કેસે ॥ પાર-
 વતીપતિ ॥ શ્રીપાર્વતી બહુજીકે પતિ ॥ પ્રેમમૂ ॥ પ્રેમ
 જે ભક્તિ તાકે સુ તે ઉત્પન્નકરિવેવારે ॥ અથવા ॥
 ॥ પારવતીપતિ ॥ તે શિવ તિનકે ॥ પ્રેમમૂ ॥ સો
 પ્રેમતેં ॥ શોમા ॥ સો માહાત્મ્ય જનકો યા વિશેષ-
 જુકો ભોવાર્થ યહ જે મહાદેવજીકી હુ જનકેવિષે
 પ્રેમલક્ષણાભક્તિ હે યાતેં હુ પુરૂષોત્તમત્વ સુચિત
 ભયો ઓર કેસે ॥ શોમાસકલકુટુંબ ॥ શોભા શબ્દકો
 મધ્યમણિન્યાયતેં દોષ આડિ સંબંધ હે સક્લ કુટું-

૪ યહ આખ્યાનરૂપ વાણી શ્રીગુસાંઈજીકી હે યાતેં તાત-
 શબ્દકો અર્થ શ્રીમહાપ્રભુજી ત્રિજે ઓર શ્રીગોકુલનાથજીકી
 આકૃતિ શ્રીમહાપ્રભુનકે સદ્રશ હે વાણી તેં શ્રીગુસાંઈજી ઉનકેં
 શ્રીવલ્લભ કહત હેં ઓર શ્રીગોકુલનાથજીકે તાત તો શ્રીગુસાં-
 ઈજી હેં યાતેં શ્રીગુસાંઈજીકો હુ અર્થ કિયો.

બકી શોભાડપ આપ હેં યાતેં ભાવી જો - 'માલા-
રક્ષાદિરૂપ યશ હે તાકું સુચિત કિયો યાકો ભાવાર્થ
સ્પુટ હે ॥

શ્રીરઘુપતિ અતિગજગતિ રતિપતિ કરું
વલિહાર જાનકીજીવન એ સદા મધ મણિ
રત્નમયહાર ॥ ૧ ॥

॥ શ્રીરઘુપતિ ॥ તે શ્રીરઘુનાથજી શ્રીગુસાંઈજીકે
પંચમપુત્ર ॥ અખ નામતેં મર્યાદાપુરૂષોત્તમત્વ સુચન
કરિકેં પુર્ણપુરૂષોત્તમત્વ વિશેષણતેં સુચન કરતહેં

૧ અખ જા બિરિયાં ગોપાલદાસજીનેં ચે આખ્યાન ગાયે
તા બિરિયાં શ્રીગોકુલનાથજીકે તુલસીમાલાપ્રસ ગાદિકે, ઈચરિત્ર જ-
ગતમેં લયે ન હતે તાહીતે ટીકામે જાવીપદ લિખ્યે અખ યા
તુકમેં અતિગુણનિધિ કહે ઝોર સખકુટુંબકે શોભાહેતુ કહે
ઝોર શિવાદિદેવતાનકે પરમપ્રેમાશ્રયપનો હુ કહ્યો યાતેં
અલોકિક યશોરૂપત્વ આપકું સુચન કિયો ઝો હી ટીકામેં યા
ક્રીમે દિખાયો

॥ અતિગજગતિ ॥ હસ્તીતેં હુ સુંદર હે ચાલ જનકી
 ॥ અથવા ॥ ગજ ॥ જો ગજેંદ્ર તાથી અતિગતિ હે
 જનતેં તે ગજેંદ્રકું મોક્ષ દેવેવારે ॥ અખ ગજેંદ્રકું
 મોક્ષ દેવેવારે પુરુષોત્તમ હી હેં યક નિરૂપણ તો
 શ્રી હરિરાયજીનેં સમ્પ્રલોકીમેં યદિનહરિમાર્ગે પરિચયઃ
 યાકે બ્યાખ્યાનમે સ્ફુટ નિરૂપણ કિયોહે ॥ અખ
 આપ કેસે હેં ॥ રતિપતિકરૂંચલિહાર ॥ રતિપતિ જો
 કામ તાકેં 'કરૂંબલિહાર સો વારનાખેં ॥ અખ કામ
 વાચક રતિપતિશબ્દ કહ્યો યાતેં 'દોઉ સ્વરૂપનથી
 ઉપમાલાયક રતી ઓર કામ દોઉ નહીહેં દોઉ સ્વ
 રૂપકો અલૌકિક સૌંદર્ય હે યહ સુચન કિયો ॥ અખ
 મર્યાદાપુરુષોત્તમત્વ સુચક વિશેષણ કહતહેં ॥ જાનકી-

૧ જલિ જો પુનસાહિત્ય તાકે હાર સો ઉઠાયકે લે ચલિ-
 વેવારો દાસ યહ જલિહારશબ્દકો અર્થ પ્રાચીન ટીકામે
 વિખ્યો હે અખ કામદેવકો જલિહાર કરો સો આપકો દાસ-
 કરો ઇતને આપકે ઉપરસો વારિડારો યહ દલિતાર્થ બયો.

૨ દોઉસ્વરૂપ સો શ્રીજનકીજી ઓર શ્રીરઘુનાથજી.

જીવનનમદા ॥ જાનકી તે શ્રીજાનકીબાહુલ્ય તિનકે એ
 સો 'એ' જીવન તે પ્રિયર્પણ સંદા તે નિત્ય 'યા'તે
 દોઉસ્વરૂપનકે પરસ્પર અનિર્વાચ્ય એર નિત્યપુર્ણ-
 સ્નેહ સુચન કિયો ॥ અથવા ॥ ૧ ॥ તે શ્રીરઘુના-
 થજી ॥ સદા ॥ જાનકીજીવન ॥ 'યા'કે ભાવાર્થ' યહ
 જો રામાવતારમેં હુ આપ જાનકીપતિ હી હને
 ॥ અથવા ॥ નિત્યસીત્તાકે અભિપ્રાયતેં સદાપદ કહ્યો
 એર આપ કેસે હેં ॥ મધમણિરત્નમયદાર ॥ જેસે
 રત્નમયદાર સો મણિનકી માત્રા તાકે મધ સો ખીચ
 નામે બડી મણી દોતહે તેસે આપહુ છયો ખાસકરને
 ખીચમેં અત્યંત શોભતહેં યાકે ભાવાર્થ' યહ જો
 પુર્ણપુરોત્તમ હુ આપ હેં એર મર્યાદાપુરોત્તમ હુ
 આપ હેં યાહીતે શ્રીરઘુનાથજીકે ઘરમે રામનવમીકે
 ઉત્સવ અધીક માન્યો જાતહે એર આપકું 'શ્રી-
 રૂપના હુ દિખાયી ॥ ૯ ॥

૧ અળ યા તુકમેં કામદેવતેં હુ અત્યંત અધિક સુંદરતા
 કહી યાતેં અગ્નિ કુમારનકે ઉદ્ધાર હુ જો રામાવતારમેં કિયોહો
 સો સુરાન કિયો એર અતિમજ્જગતિ યાપદતેં સક્રતપક્ષપાત હું

જદુપતિ જીવન જગતના સદા 'મનપ્રેસન્ન
 હુલાસ ॥' નાહ તે મહારાણીતણા મુલમા-
 ધુરી વિલાસ ॥ ૧૦ ॥

॥ જદુપતિ ॥ તે શ્રીયદુનાથજી શ્રીગુસાંધજીકે છટે
 પુત્ર ॥ અખ 'નામતે' પુરુષોત્તમત્વ સુચિત ભયો
 તાહિકાં વિશેષણતે' સ્પુટ કરતહે' અખ આપ કેસે
 હે' ॥ જીવનજગતના ॥ જગત જે ચરાચરજીવ તિ-
 નકે જીવન તે જીવાયવેવારે ॥ અખ સખ જગત-
 કું જીવાયવેવારે પુરુષોત્તમ હો હે' યહ તો ઉપનિ-

સુચિત કિયો. એર મધમણિ વત્નમયહાર ધાતે હુ આત્યંત શોભા
 નિરૂપણ કરી એર સહા આપદતે' નિત્યલીલા હુ સુચિત કીની
 તાતે' પ્રાયોજતાંજવિહંગા ઇત્યાદિ રથલોકત અલૌકિકશ્રીકે
 વર્ણન કિયો.

૧ યદુપતિ સો સખ યાદવનકે પતિ એસે' શ્રીપુરુષોત્તમ
 હો હે' સો રાજસપ્રકરણાદિરથલનમે' પ્રસિદ્ધ હે' યાહીતે' નામતે'
 પુરુષોત્તમપનો સુચિત ભયો.

પદનમેં નિરૂપણુ દિયોહે ઓર આપ કેસે હેં ॥
 ॥ સદા ॥ તે નિત્ય ત્રિકાલાખ્યાધ્ય એસેં જે
 ॥ મનપસન્ન ॥ તે લીલાસંબંધી ત્રગ્ભક્ત તિનકેં હે
 ॥ હુલાસ ॥ છનતેં યા રીતતેં નામ ઓર દો વિ-
 શેષણુ તિનકરિકેં કમનેં સચ્ચિદાનંદત્વ નિરૂપણુ
 કરિકેં ॥ અખ અવતારસામયિક વિશેષણુ કહતહેં
 ॥ નાદતેમહારાણીતણા ॥ તે સો વે વેદાદિકમેં પ્રસિદ્ધ
 ઓર શ્રીમહારાણીપ્રહુજીકે નાહ તે નાથ યાહીતેં આ-
 પકેં મહારાજી કહનહેં સો યુક્ત હે ઓર આપ કેસે
 હેં ॥ મુક્તમાધુરીવિલામ ॥ મુખ જે પ્રભુનકે મુખ શ્રી-
 મહાપ્રભુજી તિનકી માધુરી સો ભાષ્ય મુખોધીન્યાદિક
 ગ્રંથ તિનકે હે વિલાસ તે વિનોદ છનકું યાકે
 ફલિતાર્થ યહ જે સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ આપ હેં ઓર

૧ યદુપતિ ચાતુરૂપતે સદ્ગુણપનો ઓર સજ નગતકે
 આપ હી હેં યાતેં ચિદ્ગુણત્વ ઓર મનપસન્નહુલાસ
 આનંદરૂપત્વ હુ સુચિત કિયો.

નિરંતર શ્રીમહાપ્રભુજીકે અંધનકો અભ્યાસ કરતહે
 ઓર 'જ્ઞાનરૂપતા હુ દિખાયા ॥ ૧૦ ॥

શ્રીઘનશ્યામજી સીંચે સુધા જીવન
 સકલવ્રહ્માંડ ॥ નાહ તે કૃષ્ણાવતીતળા
 લીલા નિત્ય અસંડ ॥ ૧૧ ॥

॥ શ્રીઘનશ્યામજી ॥ શ્રીગુસાંધજીકે સમ્મત પુત્ર શ્રીજે
 સ્વામિનીજી તિનકરિકેં યુક્ત એસે જે ઘનશ્યામ શ્રી-

૩ અળ યાતુકમે સળજગતકે જીવન હે યાતેં જ્ઞાનરૂપતા
 સુચન કરી કયો જે જીવકે સળધંતે સળ જીવતહેં ઓર
 જીવ સળ પ્રભુનકે સ્વરૂપભુતજ્ઞાનકે અશ હે યાતે સળજગતકો
 જીવન જ્ઞાનાત્મકસ્વરૂપ હી હે ઓર મનમસજહુવાસ ધાકો હુ
 અર્થ લીલાસ્થ શાસ્ત્રીયલક્ષ્મણકેં આનદદેવેવારે યહુ કિયો
 તાતે હુ નધસ્તદાનદુષધાર્ય ઇત્યાદિસ્થલોકત જ્ઞાનકો વર્ણન
 કિયો ઓર વેદાદિપ્રતિપાદિત નિત્યસ્વરૂપ હુ જ્ઞાનઘન કેહ્યોહો
 ઓર શ્રીમહાપ્રભુનકે અંધનકે અભ્યાસતેં હુ સળપ્રકારકો જ્ઞાન
 હોતહે યાતેં યાતુકમે સળપ્રકારકો જ્ઞાનરૂપતા વર્ણન કીની

હાકુરજી તે હિ હેં જી^૧ તે જીવને જીનંકે યાતેં પ્રેમ-
લક્ષણાવિશિષ્ટત્વ સુચિતં ભયો યહ 'આધુનિકઅવતાર-
સામયિક પ્રકાર હે વસ્તુતઃ તો ॥ શ્રી ॥ જે સ્વામિ-
નીજી તિનકરિકેં યુક્ત એસે જે ઘનશ્યામ તે પ્રભુ
ઓર ॥ જી ॥ તે ભક્તનંકે જીવાયવેવારે યાતેં પુર-
ષોત્તમત્વ સુચિત ભયો સો હી આગેં કહતહેં ॥ સીચે-
સુધા ॥ સુધા જે અમૃત મોક્ષ તાકો સીચે તે દેતહેં
॥ અખ મોક્ષવાચક અમૃત શબ્દ હે સો છોડકે વાકો
પર્યાય સ્ત્રીલિંગ સુધાશબ્દ કહયો યાતેં પુષ્ટિમોક્ષ દેત
હેં યહ સુચન કિયો ક્યોં જે પુષ્ટિમોક્ષ સ્ત્રીભાવપ્રધાન
હે તાતેં ઓર દાનવાચક સેચન શબ્દ કહયો યાતેં
પુષ્ટિમોક્ષકું રસરૂપત્વ સુચન કિયો ઓર આપકો નામ

૧ જી એસો જીવકો નામ બાપાનમે પ્રસિદ્ધ હે તાતે
યહ અર્થ કિયો.

૨ અણી અવતારકે સમયકો યહ પ્રકાર હે જે પ્રભુ સેવ્ય
ઓર આપ સેવક ઓર વસ્તુત તો આપ એકહી હેં.

શ્રીધનશ્યામજી હે તારો હું 'ધર્મ' સુચન કિયો
 ॥ અથવા ॥ મુખ ॥ જે ભાષ્યેસુખોધીન્યાદિક ગ્રંથ-
 દ્વારા ઉપદેશરૂપ સુખ તારો દેતહો ॥ આખ અવતાર
 સામયિક ચરિત્રબોધક વિશેષણ કહિકે 'પુરુષોત્તમત્વ-
 સુચક વિશેષણ કહતહો ॥ જીવનસકલવ્રહ્માંડ ॥ સકલ
 બ્રહ્માંડ જે અનંતકોટીબ્રહ્માંડ તિનકે જીવન તે જીવાય-
 વેવારે યહ પુરુષોત્તમકો હી ધર્મ હે ॥ ફેર અવતાર
 સામયિકવિશેષણ કહતહો ॥ નાહતે શ્રીકૃષ્ણાવતીતણા ॥
 શ્રીકૃષ્ણાવતીબહુજીકે નહિ તે પતિ ચોર તે સો વેદા-
 દિકમે પ્રસિદ્ધ ફેર પુરુષોત્તમત્વબોધક દો વિશેષણ
 કહતહો ॥ લીલાનિત્ય ॥ લીલા હે નિત્ય જીનકી ॥

૧ ધનશ્યામજી ચા નામકો અર્થ યહ હે જે ધન જે મેઘ
 તાજેસે રયા ચોર મેઘ તો જળ વૃષ્ટિકેલિયે જલ ભરિલાવતહો
 તળ અતિશ્યામ હોતહો યાતે આપ હું વૃષ્ટિ કરતહો યહ
 વર્ણન કરિકે આપમે રયામમેઘપનો યથાર્થ દિખાયો.

અખ લીલા નિત્ય કહી યાતે' પરિચ્છિન્નત્વ' એર
 દ્વૈત સિદ્ધ ભયો તા શંકાકો નિવારક વિશેષણ કહતહે
 ॥ અત્વંડ ॥ સો સદૈકરસ અદ્વિતીય યાકો ભાવાર્થ
 સ્પુટ હે ॥ ૧૧ ॥ અખ સાતોં બાલકનકો રમર-
 ણોપદેશ કરિકેં બેટીજનકો રમરણોપદેશ કરતહેં

૧ પરિચ્છિન્નત્વ સો પરિમિતપનો કયોં જો અપરિમિતસ્વ-
 રૂપતેં લીલા સંભવે નહિ.

૨ સદા એકરસ સો જીનકું કહી કછુ વિકાર ન હોય
 એર પરિમિતસ્વરૂપ ધરે તો હુ જીનકો બ્યાપકપનો મિટે નહિ
 અળ યા તુકમેં પરમમોક્ષદાતાપમેા આપકું કહયો એર ધન-
 રયામજી યા નામતેં કૃપાહુપનો દિખાયો એર સળગ્ગદ્વાંકકે
 જીવન કહે યાતેં સળગ્ગેં સમતા દિખાયી તાતે અલોકિકવૈ-
 રાગ્યરૂપતા આપકું સુચન કરિ એર લીલાનિત્યઅખંડ યા પદતેં
 દ્રઘ્દાવતપેન્નજપશુન્ ઇત્યાદિચલોક્ત વૈરાગ્ય હુ દિખાયો.

૩ રમરણોપદેશ સો યાહી રીતિતેં સળ બાલકનકો સદા
 નેજુ કરનો એસો ઉપદેશ.

તામેં પ્રથમ શ્રીગોપીનાથજીકે બેટીજનકો સ્મરણોપ-
દેશ કરતહે નરિર શ્રીગુસાંધજીકે બેટીજનકો સ્મર-
ણોપદેશ કરેગે ॥

લક્ષ્મી સત્યમામા એ વેહુ અગ્રજની અનુ-
હાર ॥ શ્રીનવનીતપ્રિયાજીનેં રીઝવ્યા
સેવાવિવિધપ્રકાર ॥ ૧૨ ॥

॥ લક્ષ્મી ॥ સો શ્રીલક્ષ્મીબેટીજી ॥ સત્યમામા ॥ સો
શ્રીસત્યમામાબેટીજી યે દાઢ કેસી હેં ॥ અગ્રજનીઅનુહાર ॥
'અગ્રજ જો શ્રીપુરૂષોત્તમજી તિનકી હે અનુહાર જનકું
॥ અબ સ્વરૂપનિરૂપણ કરિકેં ગુણકો નિરૂપણ કરતહેં
॥ શ્રીનવનીતપ્રિયાજીનેંરીઝવ્યા ॥ સો શ્રીનવનીતપ્રિયજીકું
રીઝવ્યા તે પ્રસન્ન કિયે ॥ અબ કોનપ્રકારતેં પ્રસન્ન
કિયે સો કહતહેં ॥ સેવાવિવિધપ્રકાર ॥ અનેકપ્રકારકી

૧ જો પહિલેં જન્મે સો અગ્રજ ધતનેં જડો લાઇ જોર
પા તુકમેં ઉત્તરાદ્વકો શ્રીનવનીતપ્રિયાજીજેણેરીઝવ્યાસેવાવિવિધ-
પ્રકાર' જોસો હુ પાઠ કોઇક ટીકામેં લિખ્યોહે

सेवा करिटे रिआये थाडे भावार्थ, यह जे श्रीपुत्रपो-
 त्तमछ पुत्रपोत्तम ही हें निनूडी अनुहार कही ताते
 अज्ञादिकसांध्य सुनित दियो ओर, श्रीनवनीतप्रियछ
 हुं प्रसन्न दिये ताते अज्ञादिकगुण हू सुनित दिये
 ॥ १३ ॥ अथ श्रीगुसांयछके भिदीछनके निरूपण
 करतछे ॥

शोभा यमुना कमला देवकी जेहने सात
 बंधव सोभाग ॥ एहना स्मरण करी
 श्रीविठ्ठलपदरजरति माग ॥ १३ ॥

॥ शोभा ॥ सो श्रीशोभाभेदीछ ॥ यमुना ॥ सो
 श्रीयमुनाभेदीछ ॥ कमला ॥ सो श्रीकमलाभेदीछ
 ॥ देवका ॥ सो श्रीदेवकाभेदीछ ये सभ देसी दे
 ॥ जेहनेमातबंधवसोभाग ॥ छनके सात बंधव ते भाई
 दे ओर ॥ सोभाग ॥ सो छनके अष्ट आभाय
 हे ओसे सद्धपरिवारके वर्णनपुर्वक स्मरणुके उपदेश
 आपनी छन्दाहुं करिटे ॥ अथ यासीतने स्मरणु कियेने
 अवश्य प्रभु प्रसन्न होय तब इहा इक्ष मांगने सो

ઉપદેશ આધી તુકતેં કરતહેં ॥, પદ્મનાચરણસ્મરણકરી ॥
 એહના સો યે સખ, શ્રીવલ્લભાચાર્યજીકે, પુત્ર, પૌત્ર
 બાહુબેટીજી તિનકે ચરણારવિંદનકો નિરંતર સ્મરણ
 કરિકેં, શ્રીવિકૃલ્પદરજરતિમાગ ॥ શ્રીજે શ્રીરુકિમણી-
 બાહુજી શ્રીપદ્માવતી બાહુજી તિનકરિકેં યુક્ત, જે વિકૃલ
 તે નિસ્સાધનજનહિતકર્તા શ્રીગુસાંઈજી તિનકી પદ્મજ-
 રતિમાગસો ચરણારવિંદકી રજવિષેં પ્રીતિ માગ
 ॥ અથવા ॥ ॥ 'પદ' ॥ જે લીલાસ્થાન અક્ષરપદ્મ
 જાકો ગોલોક કહતહેં સો આર ॥ 'રજ' ॥ સો ચરણ-

૧ પદ અક્ષરપદ્મપદ ગીતાજીમે આર શ્રીભાગવતમે ચદ-
 ક્ષર વેદવિદોષદ તિ તથા ૫૨ પદ વૈષ્ણવમામન તિ ઇત્યાદિસ્થાનમે
 વર્ણન કિયોહો આર વેદમે હું મુકક કઠવહી પ્રજ્ઞતિ ઉપનિષ
 દનમે સ્તુતિ નિરૂપણ કિયોહો આર ભાક્ષમે યા પદકી પ્રાપ્તિ
 હું કહી હે

૨ અથ અક્ષરપદ્મમે લય તો જ્ઞાનમાર્ગીયનકો હું હોતહે
 તળ ભક્તિમાર્ગમે વિશેષ કહા સો વિશેષ રજકી પ્રાર્થના કરિકે
 દિખાયો, જે લીલોપયોગિ અલોકિક દેહ ભક્તિમાર્ગીયકો હું
 પ્રાપ્ત હોત હે.

રણુ અસૌકિકલીલોપયોગિદેહસંપાદનકરિત્રેવારી ઓર
 ॥ ૧૨ ॥ સૌ ભક્તિ થે સખ માગ ક્યોં ને યે
 તીનો પદાર્થ બ્રહ્મવદ્ધીપ્રભૃતિઉપનિપદનમેં ફલરૂપ
 નિરૂપણુ કિયેહેં યાકો ગુદાર્થ યહ ને ધન તીનોંપદા-
 ર્થનકે દાતા શ્રીયમુનાજી હેં તે યા રીતનેં સ્મરણુ
 કિયેતેં પ્રસન્ન હોંય ઓર વિનતેં યે હી ફલરૂપ પદાર્થ
 માગને ઓર કહુ લૌકિક પદાર્થ માંગનો નહી ઓર
 શ્રીયમુનાજીકે પ્રસન્નતાકે કારણ શ્રીયમુનાજીસકો પાન
 ઓર જ્ઞાન પ્રસિદ્ધ હે તિનકો હુ ફલ યા રીતતેં નામ
 સ્મરણુ કિયેતેં પ્રાપ્ત હોય યહ સુચિત ભયો ॥ ૧૩ ॥
 અમ્મ છંદા કદાચિત્ દહેગી ને સમ પરિવારકે નામ-
 સ્મરણુમાત્રકો હી મોકોં કિયદેશ કિયો પરંતુ સમ
 પરિવારકે સુખકો વર્ણન ક્યોં નહી કરતહો યહ શંકા
 મનમે લાયકેં દહતહે ॥

૨ અખ મર્યાદાબદ્ધનતેં હુ વિશેષ દિખાયવેકેલિયેં રતિ
 માંગી રતિ એસો ફલરૂપશક્તિકો નામ શ્રીભાગવતમેં રતિસત્તમ-
 ભવેત્ ઇત્યાદિસ્થાવનમેં પ્રસિદ્ધ હે

નિત્યકીર્ત્તય ગોરવાળી શ્રી ૬ મુંગદના શ્રીગોપુલાધીરાજ મહારાજના સેવક
 ઠા. રવજીભાઈ રતનશી વેરસી ધમાણી ભગત

મુંગદની શ્રીબાલકૃષ્ણલાલજીની માટી હવેલીમાં
 પ્રસાદ (અધરામૃત) વહેંચી રહ્યા છે.

રણુ અલૌકિકલીલોપયોગિદેહસંપાદનકરિવેચારી ઓર
 ॥ 'રતિ ॥ સો ભક્તિ ચે સળ માગ ક્યોં જો યં
 તીનો પદાર્થ બ્રહ્મવક્ત્રીપ્રભૃતિઉપનિષદનમેં દ્વૈતરૂપ
 નિરૂપણ કિયેહેં યાકો ગુદાર્થ યહ જો હન તીનોંપદા-
 ર્થનકે દાતા શ્રીયમુનાજી હેં તે યા રીતનેં, સ્મરણ
 કિયેતેં પ્રસન્ન હોંય ઓર વિનતેં ચે હી દ્વૈતરૂપ પદાર્થ
 માગને ઓર કધુ લૌકિક પદાર્થ માંગનો નહી ઓર
 શ્રીયમુનાજીકે પ્રસન્નતાકે કારણ શ્રીયમુનાજીલોકે પાન
 ઓર જ્ઞાન પ્રસિદ્ધ હે તિનકો હુ દ્વૈત યા રીતનેં નામ
 સ્મરણ કિયેતેં પ્રાપ્ત હોય યહ સુચિત ભયો ॥ ૧૩ ॥
 અમ્મ છઠ્ઠા કદાચિત્ કહેગી જો સમ પરિવારકે નામ-
 સ્મરણમાત્રકો હી મોકોં ઉચ્ચેશ કિયો પરંતુ સમ
 પરિવારકે સુખકો વર્ણન ક્યોં નહી કરતહો યહ શંકા
 મનમે લાયકેં કહતહેં ॥

૨ અળ મર્યાદાબક્ષનતેં હુ વિશેષ દિખાયવેકેલિયેં રતિ
 ગી રતિ એસો દ્વૈતરૂપબક્ષિતકો નામ શ્રીભાગવતમેં રતિરાત્મ-
 ભવેત્ ઇત્યાદિરથક્ષનમેં પ્રસિદ્ધ હે.

પુત્રપૌત્રાદિકસુખ શૂંકહું જો તું મુખમા
 એક ॥ શ્રીવિઠ્ઠલકલ્પદ્રુમ ફલ્યો તેની
 શાખા પસરી અનેક ॥ ૧૪ ॥

इति श्रीगोपालदासजीविरचितं नवमाख्यानं
 संपूर्णम् ॥ ९ ॥

॥ પુત્રપૌત્રાદિકસુખ ॥ ૧ પુત્ર જે શ્રીગોપીનાથજી શ્રી
 વિઠ્ઠલનાથજી એર પૌત્ર તે સાતો બાલક એર શ્રી-
 પુરપોત્તમજી એર આદિશબ્દતે ૨ પ્રપૌત્ર બહુબેટી

૧ અબ મા આખ્યાનકે આરંભમે નિતમતિદક્ષણદક્ષણમુખ-
 રીથે શ્રીવિઠ્ઠલનો પરિવાર રેરસના એસે શ્રીમહાપ્રભુનકે પરિ-
 વારકે રમરણ કહયો હે યાતે પુત્રપૌત્રશબ્દકરિકે શ્રીમહાપ્રભુ-
 નકે પુત્ર એર શ્રીમહાપ્રભુનકે પૌત્ર લેનેશબ્દિયે યાતે દીકામે
 અર્થ કિયો સો યુક્ત હે પૌત્ર એસો નાતીકે નામ હે.

૨ પ્રપૌત્ર સો શ્રીમહાપ્રભુનકે પંતી સાતબાલકનકે લાલજી શ્રી
 સુરસીધરજીપ્રજ્ઞતિ અઠ્ઠાઈસ ઇન અઠ્ઠાઈસ બાલનકી સંખ્યાકે એક

પ્રભૃતિનકે જે સુખ તે ॥ 'શુકલ' સો કહા કહું
 કષ્ટ કહેતે નહી બને છે ॥ અખ કહેતે નહી બને છે
 તાકો હેતુ કહતાહે ॥ જોતંમુસ્તમાર્ક ॥ 'અહાતે' કહત
 હે જે તું મુખમે એક હે તો મે પુત્રપૌત્રાદિકનકો
 સુખ કેસે કહું 'યાકો ભાવાર્થ' 'યહ' જે 'અનેક
 અહા' હાંચ તો હું અગણિતસુખ હે સો નહી

૨લોક મેરે શુદ્ધદેવનાનાથ ગોસ્વામિશ્રીજીવલ્લભમહારાજને
 કિયે છે સો ૨લોક દેવવેદરસામીપુષ્પાઠવાસિકમેષુદ્ધિ વિઠ્ઠલેશયતુ
 વિજેા સમસ્તનુસુતામતા. યા ૨લોકકો ક્ષવિતાર્થ યહ જે શ્રીગિરિ
 ધરજીકે ત્રીન પુત્ર હે શ્રીગોવિદશયજીકે ચાર પુત્ર શ્રીભાલકૃષ્ણ
 જીકે છ પુત્ર શ્રીગોકુવનાથજીકે ત્રીન પુત્ર શ્રીરઘુનાથજીકે પાચ
 પુત્ર શ્રીયદુનાથજીકે પાચ પુત્ર શ્રીધનરયામજીકે દો પુત્ર યહ સળ
 મિલિકે અદ્વાઇસ ભયે ધન સળનકે નામ કલ્પ વૃક્ષાદિકનમે
 પ્રસિદ્ધ હે.

૧ શુ કહું 'યા જગે પુત્રપૌત્રસુખકેમકહું' એસો હું પ્ર ચીન
 દીકામે' પાઠ હે

કહ્યો જાય તખ એકજીહાતે તો 'અગણિતસુખ
 કેસે' કહ્યો જાય અખ પરિવારોનંદકું 'અગણિત-
 પનો સુચન કિયો તાને' સખ પરિવારકું 'પુરૂષો-
 તમત્વ સુચિત ભયો ॥ એસે' સખપરિવારોનંદકું
 અગણિતત્વ સુચન કરિકે' શ્રીગુસાંઈજીકે' સર્વદક્ષદા-
 તૃત્વ આધી તુકતે' સ્પુટ નિરૂપણ કરેતહે ॥ શ્રીવિઠ્ઠલ
 કલ્પદ્રુમફલ્યો^૨ ॥ શ્રીવિકુલ જે શ્રીગુસાંઈજી તિનરૂપી

૧ અગણિતસુખ સો સર્વરૂપશ્રીપુરૂષોત્તમકો અગણિત
 આનંદ યા અગણિતાનંદપર્યંત વાણી જ્યોર મન પહુચિ સકત
 નહિ સો જાત બ્રહ્મવધીપ્રજ્જતિ ઉપનિષદનમે પ્રસિદ્ધ હે યાતે
 વર્ણુન કેસે' કરૂં યહુ કહ્યો સો ઉચિત હે.

૨ અખ સખ આજ્ઞાનનકી સમાસિમે' જોપાલદાસજીને
 દક્ષ માંગ્યો હે કહીકે પ્રત્યક્ષતામું જ્યોર કહીકે વ્યંગ્યમર્યાદામું
 જ્યોર યા આજ્ઞાનમે' કછુ દક્ષ માંગ્યો નહિ યાતે એસો ભાસ-
 તહે જે સપુર્ણ નવ આજ્ઞાનનકો જ્ઞાન કિયો ઇતનેહીમે' શ્રી
 ગુસાંઈજીકી, કૃપામું જોપાલદાસજીકો સખ અલૌકિકદક્ષ સિદ્ધ
 ભયે કછુળી માગનો રહ્યો નહિ યાહીતે આગે' કૌંઈળી દક્ષકી

ને કલ્પદ્રુમ સો કલ્પવૃક્ષ સો કલ્પો સો કલ્પયુગ
 ભયો; ઓર ॥ શાસ્ત્રાપસરીએનેક ॥ સો અનેકશાખા
 ફેલી હે ॥ અળ શાખાપસરી એસે વર્તમાનપ્રયોગ
 કહયો યાતે એસો ભાસત હે ને વા સમયમે
 છતને પુત્રપૌત્રાદિક પ્રત્યક્ષ દર્શન દેત હતે તિન
 સહિત છતને ભાવિ ગોસ્વામિબાલક હે તિનકે હુ
 દર્શન ભયે ઓર કલ્પો એસે કહયો યાતે સાતો
 બાલકનકે કલ્પરૂપત્વ સ્પુટ કિયો ઓર શ્રીગુસાંધજીકે
 કલ્પદ્રુમ કહે યાતે સર્વ મનોરથપુરુષત્વ સ્પુટ નિર
 પણ કિયો ॥ શ્લોકોઁ 'પુત્રપૌત્રપ્રદાત્રીય' પુત્રપૌત્રાદિ-

પ્રાર્થના દીની નહિ ઓર શ્રીવિઠ્ઠલકલ્પદ્રુમ કલ્પો એમે
 હી કહયો.

૧ અળ યા રીતસુ ગોસ્વામિશ્રીજીવનજીમહારાજ નવમા-
 ખ્યાનકે બ્યાખ્યાન કરિકે યા આખ્યાનકે સળ અર્થ સ ક્ષેપસો
 એકશ્લોકમે આજ્ઞા કરત હે યા શ્લોકકે અર્થ પુત્રપૌત્રપ્રજ
 નુમળ દેવેવારી એસી ઓર અત્ય તથુભવરૂપ એસી ને
 મેં પાઠ હે એ રૂપ સમ્રાદિ સો સદા દુઃખરુ કરિ-

શુરૂ ગો. શ્રી ૧૮૮ શ્રીગોકુલનાથજી મહારાજશ્રીની ગેવક

ગા. સા. રામાબાઈ તે સ્વચ્છબાઈ ન્તનશીના વર્મપત્નીના
જય શ્રીકૃષ્ણ

રૂપિણી ॥ નવમેવર્ણિતાસંપત્સ્મૃતયેવાક્ષત્રીશુભા ॥ ૧ ॥
 'નવાખ્યાનાનિમકતાનાં નવધાબક્તિહેતવઃ ॥ નવૈતેનિ-
 ધયઃ શરવત્તિષ્ઠંતુહૃદયેભમ ॥

વેકેલિયે' યા નવમઆખ્યાનમે' વર્ણન કરી અળ યા આખ્યાનકે
 અર્થકે દોહા ॥ ણવચ્યેભનસુમરન કરન, સુવનઆદિસુખદાન ॥
 શ્રીવલ્લભકૃતગિભવમુલ ઇહ મૌમે આખ્યાન

૧ એસે એક રલોકમે યા નવઆખ્યાનકે તાત્પર્યાર્થ નિ
 રૂપણુ કરિકે' અળ હુસરે રલોકમે સંપુર્ણ નવઆખ્યાનનકે
 પ્રયોજન ઓર સ્વરૂપ આજ્ઞા કરત હે તા રલોકકે અર્થ ભક્ત
 ઇતને' ભક્તિમાર્ગીય જે છવ હે તિનકે યે નવઆખ્યાન
 નવધા ભક્તિ સિદ્ધ હોયવેકે હેતુ હે અળ સખનકે નવધાભ
 ક્તિકે અધિકાર નહી હે યાતે ભક્તીમાર્ગીય છવનકે યહુ દલ
 હે ત હે' એસે કહયો ઓર યે નવ હી આખ્યાન નવનિધિ
 રૂપ હે તે મેરે હૃદયમે સર્વદા રહો નિખી હુ ભુમિમે ગુમ
 ધરે જાત હે તાહીતે મે નિધિ જાજત હે તેસે' યે આખ્યાન
 રૂપ નિધિ હુ મેરે હૃદયરૂપ ભુમિમે સ્થિર રહે યહુ પ્રાર્થના
 ધીની અળ નિધિ કહે તાકે તાત્પર્ય યહુ જો જેસે એક નિ

પ્રિતે હું : અનાંતા : દ્રવ્યસંપત્તિ : ઓર મુખે : હોત : હે તેસે : એ
 આખ્યાનતે હું અનાંત : ભગવદ્ભાવસંપત્તિ : ઓર : અલોકિક : પર
 માનંદ પ્રાપ્ત હોત હે અથ યે આખ્યાન : નવધા : ભકતીકે હો
 દેસે હે સો પ્રકાર યથાભુધિ લિખું હું નવધા ભક્તિ તો સમમ
 રકથમે પ્રદાદેછને કહી હે શ્રવણ કીર્તન વિષ્ણુ : રમરણ પાદ
 સેવન ॥ અર્ચનં વંદનં હારયં : સર્વ્યમત્તમનિવેદનં : તામે પ્રથેમા
 ખ્યાનકે શ્રવણતે શ્રવણભકતી હોત હે યાહીતે વા આખ્યાનમે
 અક્ષરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ : સ્વરૂપ પ્રકાર : નિરંયલીલા : ધર્મ : સેવન : અંવરય
 શ્રવણ : કારિકે : પદાર્થકે નિરૂપણ કિયો હે ઓર : હસકે આ
 ખ્યાનતે કીર્તન ભકતી હોત હે યાહીતે : યજ્ઞ પુરુષ હરિના શ્રુતિશ્ર
 ણગાય : ઇત્યાદિ : કહયો હે ઓર તૃતીયાખ્યાનમે : રમરણ ભકતીકી
 મુખ્યતા હે જેસે શેખાલદાસજીને : રમરણકે પ્રભાવતે પ્રકટય
 ઉત્સવ : ગાયો તમ સાક્ષાત્કાર ભયો : તેસે : સાક્ષાત્કારકી ઇચ્છા
 હોય તો રમરણ પુર્વક : યા આખ્યાનકે : ગાન કરને : ઓર ચતુ
 થાખ્યાનતે પ્રાદસેવન ભકતી હોત હે : તાહીતે : આરંભમે : તે પદ
 વંદુ શ્રીવદ્ભગનંદ યજ્ઞ : ચરણકે માહાત્મ્ય : કહયો : ઓર : પચેમા
 ખ્યાનમે : નામમાર્ગતે : નિષ્પાપતા હોય ઇત્યાદિ : સાહાત્મ્ય : કહયો
 તથા ભકતી પદ્યકે હાર્દય : ઓર વિરોધી ક્રમતનકે : અંત
 ભગવદ્ભાગકે સ્વરૂપ ઇત્યાદિક કહયો : તાતે : અર્ચન ભકતી સિદ્ધ

હોય એર ધ્યાનમાં પ્રભુનું નિત્યચરિત્ર વર્ણન કિયે છે
 તાતે વા રીતકી ભાવનાતે સેવા કરની, એર મનમે તાપ
 રાખને કિમાસન તેગરૂડાસનાથ નમોસ્તુ તેદેવવરપ્રસીદ્ધ ઇત્યાદિ
 વચનાનુસારસોં રૂપવિયોગ નિવારણાર્થ સદા વંદનભકતી કરની
 એસો સિદ્ધ હોત છે એર સમમાધ્યાનમે જીવશિક્ષાર્થ
 શ્રીગુણોં શ્રીનાથજીકી સેવા કરતહે યહ વર્ણન કિયે
 તાસુ જીવનકે વાહી પ્રકારતે દાસભાવ કરિકે સેવા કરની
 યહ સિદ્ધ બયો તાસોં દાસભકતી રપુટ દિખાયી એર અધ-
 માધ્યાનમે નંદનંદનને જઈ મલે ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારસોં
 સખ્યભકતી દિખાયે છે એર નવમાધ્યાનમે શ્રીમદ્દામનુજે
 પરિવાનકે હી આશ્રયકે ઉપદેશ જીંહાકોં કિયે સો ઉપલક્ષણ
 રીતિસો કિયે તાતે નેત્રાદિક એર ઇન્દ્રિયનકોં હુ સદા દર્શના-
 દિક કરિવેકે ઉપદેશ સિદ્ધ હોત છે તાસુ આત્મનિવેદનભકતી
 રપુટ દિખાયી એર જીવનકે આત્મનિવેદન કરાયવેકે લિયે
 હી શ્રીમદ્દામનુજે વશ જગતમે હે યહ હુ રપુટ દિખાયે
 અળ યા રીતસોં સુક્ષ્મ દષીસુ વિચાર કિયે તે એક એક
 આધ્યાનમે, એક એક ભકતીકી મુખ્યતા સ્પષ્ટ સિદ્ધ હોત છે
 એર વારતવિક રીતસુ તો સળહી આધ્યાન સળ પ્રકારકી
 ભકતીકે હેતુ હે.

॥ ૨ ॥ કવિત્તે ॥ પ્રબલપ્રચંદમાયાવાદખંડખંડ-
 દિયોપંડિતવેતંડુડંગંડમદવારેતે ॥ દોરિદોરિદુરેભયદુર
 દુરદેશનમેદેખિદેખિદીપિતંપ્રતાપડરભારેતે ॥ ભુતસ્રશ્રી
 વક્ષભશ્રીવક્ષભકૃપાનિધાનદેતદાનજીવનકેંભક્તિકેધોંતારેતે
 ॥ આંનદકેકંદકોટિચંદસેઅમંદતેજદેહુસુખસંપતવિપ-
 તસંખટારેતે ॥ ૧ ॥

૧ અળ યા મુલઅંધમેં શ્રીવક્ષભાખ્યાન કહુત હેં તાતેં
 શ્રીમહાપ્રભુનકી હી યામે મુખ્યતા હેં મહ સૂચન કરત ભયે
 ગોસ્વામિ શ્રીજીવનજીમહારાજ શ્રીમહાપ્રભુનકે વર્ણન એક
 કવિત્ત કરિકેં કરત હેં મહ ટીકા મજભાષાકી હેં તાતેં ભાષાકી
 કવિતામે વર્ણન કિયો સો ઉચિત હેં કવિત્તકે અર્થ પ્રબલ
 સો કાઇસું ખંડન ન કિયો ભય એસો દહ એર પ્રચંડ સો
 સખનકું તુરત મોહ કરે એસો ઉમ્મ ને માયાવાદ તાકો ખંડ
 ખંડ કિયો સો અંશ અંશ જુદે કરિકેં ખંડન કિયો તાહીતેં
 પરમતક પડિતરૂપ જે વેતંડ કહિયે હાથી તિનકે ખુંડ જે
 સમુહ તે દીપિત સો પ્રકાશમાન ને શ્રીમહાપ્રભુનકે પ્રતાપ હેં
 તાકો દેખિદેખિકેં કરભારિતે સો અત્યંત ભયતે દોડ દોડકેં
 દુરદુર દેશનમેં દુરે સો છિપિ ગયે અળ વે પંડિતરૂપ હાથી

કેસે હેં સો, કહત હેં ગંડ મદવારે તે ગાઢકે, ઉપર । છનકે
 મદ ચુવત હેં ઇતનેં અર્થાતે અત્યંત ગર્વિષ્ઠ અથવા ગંડમદ
 વારેતે વિનંત કપોલ સ્થલચે જે મદ હે તાંકા નિવારણ કિયે
 તેં હરખિતે વે દુરદુર છિયે ગયે અળ એસો અત્યલૌકિક કાર્ય
 આપ કેસે કરિ સકત હેં તાંકા કારણ કહત હેં શ્રીવલ્લભ શ્રી
 જે લક્ષ્મીજી તિનકે વલ્લભ તે પતિ શ્રીપુરુષોત્તમ તે હી ભુત-
 ભયેં શ્રીવલ્લભ સો શ્રીમહાપ્રજ્ઞજી રૂપસો પ્રગટ બયે હેં અળ
 ઇતનેા શ્રમ કરિવેકે કારણ કહત હેં કૃપાનિધાન યાતેં કૃપા
 કરિકેં હી પ્રકટ બયે હે અળ પ્રકટ હોય કેં કહા કરત હે
 સો કહત હેં દેવદાન જીવનકે ભકતી કીધેં તારે તે જીવનકે
 સો અલૌકિક દેવીજીવ તિનકેં અથવા જીવનકેં સો જીવનજી
 મહારાજકેં ભકતીકે દાન આપ કરત હેં યાતે આપની છાપ
 હુ દિખાથી જોર ભકતી દેકેં તે અળ જીવ તારે સો બંધતે
 છુટાયે અળ ભકતીતેં સંસારદુઃખાદિ સર્વ વિપત્તિ દુર કરિકે
 આનંદાંશકે આનિર્લાવ ભયેતેં વિયોગતાપ નિવૃત્તિપુર્વક અલૌ-
 કિક આનંદ આનંદ સંપત્તિ આપ દેતહેં યા અભિપ્રાયતેં અ-
 તુર્થ ચરણમેં પ્રાર્થના કરત હેં આનંદકે કહ મત્યાદિ જોર
 તીસરે પાદમેં તારે તેં આનંદકંદ સો સંસાર છુટાયેતેં આપ
 અલૌકિકાનંદ દેતહેં એસો હુ અર્થ હોત હેં.

દોહા । 'શ્રીવિકૃતકેસાંતરુતદુહુબ્રાતાવેઓપ' ॥ 'ચેસંમ
મિલનવરૂપધકવલ્લભપ્રબલપ્રતાપ' ॥ ૧ ॥ 'ચામેસંવત

૧ એસે શ્રીમહાપ્રભુનકે વર્ણન કરિકે આખ્યાનકી નવ
મખ્યાકે ચોર હુ પ્રયોજન ગુમ રીતસો સુચન કરત ભયે
શ્રીગુસાંઈજી પ્રજાતિનકે વર્ણન એક દોહામે કરત હે' દોહાકે
અર્થ રખુદ હે દુહુબ્રાતા સો શ્રીગોપીનાથજી ચોર શ્રીગુસાંઈજી
યહ સળ મિલિકે એક શ્રીમહાપ્રભુનકે પ્રબલ પ્રતાપ નવ રૂપ
સો જુતલમે વિરાજત હે યાદીતે આપકે પ્રતાપકે વર્ણનકે
આખ્યાન નવ કિયે.

૨ અળ યહ ટીકા જો સવતમે પુરી ગઈ સો સવત હુ
યા દોહામે ગુમ રીતસો કહયો હે સો સુચન કરત હે યામે
સંવત ગુમ હે ઇત્યાદિ સુમખુદિ સો પ્રવૃત્તિરહિત મંદ જુદિતે
યહ સવત નહિ લખ્ય સો પાવત નહિ ચોર જાગત સો
પ્રવૃત્તિશુદ્ધ મૂલમ એગી જો જુદિ તાતે વિવેચન કરિકે તુમ
મળ સલાસદ દેખો અળ યહ ટીકા ગુન્નીમસે સતાઈસકે સંવ-
તમે સંપુર્ણ થથી હે સો વા દોહામેસો ગિદ્દ હોત હે કેસે
જો સાલ સુત યાતે સાતકે અંક આપો ચોર દુહુ બ્રાતા યાતે

ગુપ્તહસ્તપ્રવૃદ્ધિનહિલભ્ય ॥ બ્રહ્મપ્રવૃદ્ધિનિવેકતેદેખોતુમ-
સમસભ્ય ॥ ૨ ॥ 'સમદીપદેદ્યોમુજસપ્રથમઉચોત્રજદેસ'

દોકો અંક આપે. જોર યહ સંખ મિલિ નવરૂપ યાગે નવકો
અંક આપે. જોર ઇક યાતે એકકો અંક સ્પુર કહયો હે, ઇન
ચારો અંકનકો અંકનાવામતોગતિ:યા ન્યાયસુ મિલાવે તળ
શુભીસસે સતાઇસ હોત હે.

૧ અખ પહિલેદોહોમે પ્રતાપકુ નવરૂપ કહયો યા
તે પરિમિત હી હોયગો યા શંકાકો નિવારણ કરત
ભયે તીસરે દોહોમે યશકો વર્ણન કરત હે શ્રીમહાપ્રભુનકો
જોર શ્રીગુસાઇજીકો મુજસ પ્રથમ તો જગદેશમે ઉદય પાયો
દ્વિત પૃથ્વીકે સમદીપમે દેવ્યો તહાતે ત્રીન લોકપર્વ ત હુ
ગયો જેસે અદ્રમાકો પ્રકાશ સર્વ લોકનમે જાત હે આર તાપ
હુ દુર કરત હે તેસે આપકો મુજસ હુ તાપ હરણ કરત હે
જોર સર્વત્ર દેવ્યો હે જોર આદની જેસો ઉજવલ હે યાતે
યશપ્રવૃત્તિકી અપરિમિતતા દિખાયી

॥ 'તીનલોકમેહું ગેયોજેસે ચંદઉજેસ ॥ ૩ ॥ 'માસપક્ષ
 તિથિવારસંખ્યામેરહેસમાયં ॥ ૪ ॥ જેસે રત્નસમુહસખપેટી
 ખોલિદિખાય ॥ ૪ ॥ ઇતિશ્રીમદ્બ્રહ્મકૃષ્ણચરણકૃતા
 નશ્રીમદ્ભોવદ્ધનગુરુપાદપદ્મપરાગમાપ્તપરમેશ્વરીમદ્ગોઠુ
 લોત્સવાત્મગજવનાખ્યેનંવિરચિતંનવમાખ્યાનસ્ત્યંબ્યાખ્યા
 નંસંપુર્ણમ્ ॥ સમાપ્તાયેયંવલ્લભાખ્યાનત્રિવૃત્તિઃ॥

૧ અખ યહ ટીકા જા મહિનામે' જા પક્ષમે', જા તિતિકું
 સંપુર્ણ બયો તે સખ યા તીસરે દોહામે' ગુપ્ત રીતસોં કહે છે
 સો હી યા ચોથે દોહામે' સુચન કરત છે' માસ પક્ષ તિથિ
 વાર ઇત્યાદિ જેસે રત્નસમુહ પેટીમે' ધર્યો હોય પરંતુ પેટી
 મુંદી હોય તો બહુ દીખે નહિ એર પેટી ખોલે તખ સખ દિખે
 તેસે' હી યા દોહામે' માસપ્રગતિ સખ કહેહે' પરંતુ ઉપરંતુ
 દીખત નાહી એર સુક્ષ્મબુદ્ધિસુ અર્થ ખોલિકે' દેખે' તખ
 દીખત છે અખ સમદ્વીપ દેખ્યો સુજસ યાતે' ચૈત્રસુ' સાતમે
 મહિના જાનનો ઇતને' આશ્વીનમહિના, બયો એર પ્રથમ ઉદયો-
 'વજ્રદેશ યાતે' મજદેશાનુસાર પુર્ણિમાંતમાસકો પ્રથમપક્ષ કહ્યો
 તે' કૃષ્ણપક્ષ સિદ્ધ બયો એ' કો' એ' ૨ ગયો 'યાતે'

હા, જનશ્રીના લાગત અત્રે ગામેના ધરી રહ્યા છે.

ધોળપદ-મહારસાખિધ

ની
પ્રસ્તાવના.

દિમાર્ગ એટલે પ્રભુનો અનુગ્રહ માર્ગ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય
ચરણે ભૂતવ જીવર પ્રકટ થઈને શાસ્ત્રોમા જે એ અદ્વૈત
હતો તેને દેવીનીવોના ઉધાર માટે પ્રાદુર્ભૂત કર્યો. એટલુંજ
નહિ પણ ભારતની મત્ર ચરણારવિંદચીજ તણ તણ વાર
પત્રિકમા કરી ભકિતની અપૂર્વ સ્રોતરિવનીને કલકન નિનાદ
કરતી વહાવી લીધી અને એ નિર્મળ જરામા દેવી જીવો સનાન
કરીપ્રભુના કેમલ પાદારવિંદનો દિવ્ય-પરાગ પ્રાપ્ત કરેછે,
જેમ શ્રીમદ્વાપ્રભુનીએ અને શ્રીવલ્લભરાજકુમાર આદિ મહાસમર્થ
પુરોએ સંસ્કૃતભાષામા સ્વસિધાન્તો વિલેખ્યા તેમ કેટલાક
આચાર્યશ્રીએ શ્રીસદ્વાપ્રભુનીના તેમજ શ્રીવલ્લભરાજકુમારના
તૃપાન્પાત્રોએ પણ ત્રજ ભાષામા તથા ગુર્જરભાષામા સ્વસિધાન્તોનું

નવનીત જોઈએ નથી લેયું. ગુલાનમિત્રિયે પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રીસૂર-
 દાસની, શ્રીકૃષ્ણદાસની, શ્રીપરમાનન્દદાસની, શ્રીકુમોદદાસની,
 શ્રીનન્દદાસની, શ્રીચતુર્ભુજદાસની, શ્રીછીતરવામીની, શ્રીગોવિન્દ-
 રવામી સમા અષ્ટસખાઓએ વજ્રવાપામાં તેમજ ગુર્જરભાષામાં જે
 શ્રીભગવદ્દલીલત્તમકંઠાઓ વિરચ્યા છે, તે વસ્તુતઃ સગીવ છે.
 તેઓને સાક્ષાત્ શ્રીકૃષ્ણને સાક્ષાત્કાર હિતો અને તેથી
 પ્રભુના વિવિધલીલા વિશેષમાં જેવાં દર્શન થતાં તેવાજ ભાષાથી
 ભરિત કાવ્યો તેમજના હૃદયમાંથી સરીજતા શ્રીસૂરદાસની માટે
 તેા હિન્દી-સાહિત્યમર્મજ્ઞા વ્રજભાષાના કાવ્યોધાનના સુચતુર-
 માણીજ નહિ પણ અવિકસિત કાવ્યકુમુદોના વિકસાવનારા
 સૂર કહી, આજે પણ ગૌરવથી શ્રદ્ધાંજલિ અર્પે છે શ્રીનન્દ-
 દાસની માટે તો તેઓ મહાકવિથીએ વિશેષ સન્માને ધરાવે છે.
 શ્રીસૂરદાસની શ્રીમહાપ્રભુનીનાં સેવક હિતો શ્રીમહાપ્રભુની
 નીંહારે અડેલથી ગાઘાટ પધાયા ત્યહારે શ્રીસૂરદાસનીએ શ્રીમહા-
 પ્રભુની દ્વારા શંરણ-મન્ત્રાનેતરે શ્રીકૃષ્ણચન્દ્રનો ચરણારવિન્દમાં
 સર્વે સમર્પણ કર્યું હતું તે પૂર્વે તેઓ સેવકો કરતા
 શ્રીમહાપ્રભુનીએ તેમને કંઈક પ્રભુનાં યસને વ્યજન કરવાને
 કહ્યું. કારણ કે શ્રીસૂરદાસની પ્રભુ શુંવાનુંવાદો કરી લોકોમાં
 સાત્વિક ભાવે ભરતા હતા. શ્રીમહાપ્રભુની આજ્ઞા થતાં શ્રીસૂર-
 દાસનીએ તેઓશ્રીનો સાનિધ્યમાં ધન્યાશ્રી સંગમાં હોં દરિસવ

પતિતનકો નાયક 'આ પદ ગાયું. તદનન્તરે તેમના
 હૃદય-ચેતથી અદ્ભુત ભગવદ્ભાવથી ભરિત નિર્મળકાવ્યના અનેક
 નિર્જરે વહેવા લાગ્યા અને તેમની આવી અનિર્વચનીય નિષ્કાર-
 પ્રેમલક્ષણાં ભક્તિથી પ્રભુ મુગ્ધ બની તેમને નિત્ય-લીલાના
 દર્શન કરાવતાં અને તેના વર્ણનો શ્રીસૂરદાસંગી કરેતા કલિન્દ-
 ગિરિનન્દિની શ્રીયમુનામહારાજીના જે મુદર અને ભાવભરિત
 અષ્ટપદો શ્રીસૂરદાસંગીએ રચેલા છે. જે આ ન્હાનો પુસ્તકમાં
 સંપ્રદા છે. વૈષ્ણવો પ્રણામે ઉઠીને તે પદો તથા અન્ય પદોનું
 સંકીર્તન કરી શ્રીયમુનાજીનું સ્તવન કરે છે. સ્વરૂપ સમજે છે
 શ્રીકૃષ્ણદાસંગી જેઓ શુદ્ધ હતા, તેઓએ પણ શ્રીયમુનાજીના
 ચાર પદો રચ્યા હતા તેઓએ શ્રીમહાપ્રભુજીના પરમૃપા-ભાજન
 હતા. જીવન દિવ્ય હતું. કારણકેએ શ્રીનાથજીના અધિકારી હતા.
 આજેય શ્રીકૃષ્ણ-ભંડાર તેમનું જ્વલંત સ્મરણ-ચિન્હ છે.

શ્રીપરમાનન્દદાસ ભગવદ્વીલા-રસાન્ત-પાતિ શ્રીકૃષ્ણના
 પરમપ્રિય સંખા હતા, તેઓએ અનેક લીલા-માધુર્યથી નિર્જરતાં
 મન્નલાપમાં કાળો રચેલા હતા તે આજે એ કેટલાક પ્રાપ્ત છે.
 શ્રીયમુનાજીના તેઓએ પણ અષ્ટપદો વિરચેલા તેનોએ સંપ્રદ
 આમાં કરેલો છે. શ્રીપરમાનન્દદાસે કનોજમાં કનોજીયા પ્રાદા
 યુના ગૃહે જન્મ લીધો હતો અને તેઓ તે સમયના છાહુ સારા

યોગ્ય કવિ હતા એટલું જ નહિ પણ તેઓને પ્રભુનો સંસ્પર્શ
તકારે હતો.

શ્રીગિરિરાજ સન્નિકટ જમુનાવતી નામક ન્હાતું ગામ હતું
જે ત્યાં શ્રીકૃષ્ણનંદાસજી જન્મ્યા હતા આ ગામનું નામ પડ
વાનું કારણ સારસ્વત કલ્પમાં શ્રીયમુનાનો પ્રવાહ તત્ત્ર હતો.
એટલે એનું નામ જમુનાવતી પડી ગયું એમ કહેવાય છે.
શ્રીકૃષ્ણનંદાસજી ગોરવા જ્ઞાતિના હતા અને તેઓ પરાસોલી
ચન્દ્રસરૌવરપરની પોતાની જમીનને ખેડતા, તેઓ પણ શ્રીમહા-
પ્રભુનીના સેવક હોઈ શ્રીકૃષ્ણના પરમકૃપાયુક્ત સખા હતા
તેઓએ પ્રભુના તથા તેમની લીલાના અનેક સુદર પદો લખ્યા છે
શ્રીયમુનાજીના ચાર મધુરતમ કાવ્યોએ રચ્યા છે

શ્રીનંદાસજી રામચરિતમાનસ ના અદ્વિતીય અને સદૃશ
ભક્ત કવિ હોયકે શ્રીતુલસીદાસજીના ન્હાના ભાઈ થતા જન્મકારે
તુલસીદાસજી મધ્યાદિ પુરુષોત્તમના અનન્ય ભક્ત હતા, તેમકારે
શ્રીનંદાસજી પૂર્ણપુરુષોત્તમના પરમપ્રિય ભક્ત તેમજ સુકદ
હતા તેઓ શ્રીમદ્વલ્લભરાજકુમારના સેવક હતા પ્રભુની
અપાર કૃપા હોઈ તેઓના એક એક કાવ્યો અર્પૂર્વ ભક્તિ
ભાવથી ભરેલા છે શ્રીનંદાસજીએ એ શ્રીયમુનાજીપરતે
ચાર ચાર પદો ગાયા છે.

શ્રીકૃષ્ણનદાસજીના પુત્ર શ્રીચતુર્ભુજદાસજી પણ પિતા જેવાજ
ભગવદ્દીય હતા. શ્રીજોવર્ધનધરજી કૃષ્ણનદાસજી સાથે ખેલો
ખેલતા એક સમયે શ્રીનાથજીએ તેમને ચતુર્ભુજ થઈ દર્શન
આપ્યા. અને તેજ સમયે તેમનાં ગૃહે પુત્રનો જન્મ થયો.
જીતજીએ એ પુત્રનું નામ ચતુર્ભુજદાસ પાડવામાં આવ્યું. ચતુ-
ર્ભુજદાસ શ્રીનાથજી સાથે રમવા જતા. અને ત્યાં તેમને જેવા
દર્શન થતા તેવાજ ભાવ ભર્યા કીર્તનો તેઓ ગાતા. એવા એ
મહુ-અતુમહિત હતા. તેઓએ અગણિત પદોદ્ધારા ભાષામાં
ભગવદ્દલીલાનું વર્ણન કર્યું છે. તેઓને એક પુત્ર-રત્ન હતું.
તેનું નામ રાધોદાસ હતું. તેઓ પણ પૂર્ણ મહુ કૃપાપાત્ર હતા.
તેઓને મહુની દીલાનો એક સમયે અનુભવ થયો. તે વખતે
તેમણે એક ધમાર ગાઈ હતી. વચ્ચે જાણે જ્યાં દરિ ક્રીડત
ગોપિન સજ્જા આવી દસ કડીઓ જમ્દારે પૂર્ણ થઈ કે તેમને.
તેમ પ્રમુદીતામાં પ્રવેશી ગયો. રાધોદાસજીની પુત્રિએ તે ધમા-
રને 'દોડ' કડી ઉઠેરી પૂરી કરી હતી. શ્રીચતુર્ભુજદાસજીએ પણ
શ્રીયંમુનાજીના ચાર પદો રચેલા છે.

૧. શ્રીછીતસ્વામી ચતુર્વેદી હતા. અને મયુરમાં નિવસતા.
તેમનું જીવન ધૂર્તતા ભર્યું હતું. એક સમયે શ્રીવલ્લભરાજ-
કુમાર પાસે શ્રીછીતસ્વામી ગયા. અને, એક ખોટો રૂપીઓ,

એને ખોટું નારીજોળ ભેટ મુક્યું. આપે તેમની સામે તે
 કપીઆની પરચુરણ મંગાવી અને નારીજોળને છોડી તેમાંથી
 જળ કઢાવ્યું. છીતસ્વામી આ ચમત્કારથી મુગ્ધ બની ગયા અને
 તેમને શરણે ગયા તેઓએ પૂર્ણ ઘણા ભાષામાં પંદો રચ્યા છે.
 શ્રીયગુનાની પરત્વે પણ તેમના ચાર પદો ઉપલબ્ધ થાય છે.

શ્રીગોવિન્દસ્વામી / સર્વોદય ગ્રાહણ હતા અને પોતાના
 આંતરી પ્રાપ્ત રહેતા હતા. જમ્હુ / પ્રમુશુણીનુવાદો કેરી સેવક
 બનાવતા તેઓને ભગવતપ્રોત્તિની મહાન્ અભિલાષા હતી. અતઃ
 તેઓ પ્રાપ્ત છોડી મહાવનમાં આવી વસ્યા તેઓ સુકવિ હતા.
 પ્રતિદિન એક પદ નૂતન બનાવેતા અને તેને અર્ચા વેણુવે
 સીળી શ્રીગુસાઈની પાને ગાતા. તેથી તેઓ શ્રી પૂર્ણ પ્રસન્ન
 થતા. આ સાંભળી શ્રીગોવિન્દસ્વામી શ્રીગુસાઈના દર્શન
 કરવા ગયા. શ્રીગુસાઈની કુકુરાણી ઘાટ ઉપર સંધ્યા કરતા
 હતા તે વખતે તેઓએ જુદા દર્શન કર્યા તેમને જોતા
 શ્રીગુસાઈનીએ આજ્ઞા કરી કે— આવો ગોવિન્દસ્વામી ધણે
 દિવસે દેખાયા ? આનો જવાબ આપતા ગોવિન્દસ્વામીથી ગળ
 ગળે સાંઢે કહેવાઈ ગયું— મહાપ્રમુહું તો હું મહાન આનંદ છું,
 આ ચમત્કારથી શ્રીગોવિન્દસ્વામી પ્રમુગ્ધ બની ગયા. અને

પરમ ભગવદીય શ્રી 'ભગત' અને સમ્મત શ્રીમદ્વૈષ્ણવ
 પરિપક્વના, મોનદ મન્ત્રી શ્રીત્રિકમદાસ ચક્રભાઈ ખંતધી પરિશ્રમ
 પૂર્વક ભાષા સાહિત્ય સંશોધન અને મુદ્રણમાં રસ લઈ રહ્યા છે.
 તદ્વર્થે તેઓ પ્રતિ હૃદયથી સહસા અનેક ધન્યવાદો સરી પડે છે.
 આપણા સંપ્રદાયનું ભાષા સાહિત્ય ઘણું વિશાળ અને મહત્વનું
 છે. તે સૈનું યોગ્ય સંશોધન, અને પ્રકાશન થવું ઘટે. મહારે
 અગતિકતાએ લખવું પડે છે કે તે દિશાએ હજી આપણે કંઈ
 એ નથી કર્યું. માટે અત્યારે આવા ધોળ પટ્ટો અને વાતાઓને
 પણ સંબોધિત કરી વિદ્વાનો પાસે સારી રીતે શુદ્ધ કરાવી
 મરિમ્મત રચે મંકાશિત કરાવવાની પરમ આવશ્યકતા છે.
 इत्यलम् ।

ગો. વ્ર. ના. શર્મા.

શ્રીધોળપદમહારસાબ્ધિ

ભાગ ૧લાની અનુક્રમણિકા,

મંગલાચરણ

‘ શ્રીશુ’સાધણનું’ ધ્યાન ’	૭-૨
સાયંકુંળલયરથાસનમ્	૭-૨
‘ શ્રીશુ’સાધણને વંદન ’	૬-૨
યદનુચ્છતો જંતુ	૬-૨
‘ શ્રીગોપીનાથજીનું’ ધ્યાન ’	૧૦-૩
શ્રીવદ્વલમતિનિધિ’ તેજોરાશિમ્	૧૦-૩
‘ શ્રીનાથજી અને સાત સ્વરૂપોનું સ્મરણ ’	૮-૨
શ્રીગોવર્ધનનાથ પાદુગતમ્	૮-૨
‘ શ્રી મહાપ્રભુજી અને વંશનું સ્મરણ ’	૯-૨-૩
શ્રીમદ્વલલમ વિકૃતૈઃ	૯-૨-૩
‘ શ્રીમહાપ્રભુજીનું કીર્તન ’	પાનું ૩
જય જય શ્રીવદ્વલમ પ્રભુ	પાનું ૩
‘ શ્રીમહાપ્રભુજીનું’ ધ્યાન ’	૧૧-૩
સૌંદર્ય નિજહૃદયતમ્	૧૧-૩

‘ શ્રીમદ્વાપ્તમુણે પ્રણામ ’	૫-૧
ગિત સંતાનહંતારો યત્પાદામ્	૫-૧
‘ દશમરક્ષકપ્રભુનુ હૃદયમાં ગિતાશ્રવણ ’	૪-૧
અતુર્ગિશ્ચ અતુર્ભિશ્ચ	૪-૧
‘ પ્રભુને નમન ’	૩-૧
નમામિ હૃદયે શેષે	૩-૧
‘ પોતાના ગુરુદેવને નમન ’	૨-૧
અજ્ઞાનતિમિશધરય	૨-૧
‘ વેલુનાદસમયના રવરૂપનું ધ્યાન ’	૧-૧
શાર્દૂલીપીઠં નટવરવપુઃ	૧-૧
‘ રનાન સમયનું ઝમરણુ ’	૧૨-૧૩ ૩
પુષ્કરાધાની તીર્થાનિ ગંજાધાઃ	૧૨-૧૩-૩
‘ શ્રીયમુનાજીપદી ’	પાનું ૪ ૬
નમો દેવિ યમુને	પાનું ૪-૬
‘ શ્રી યમુનાજીના ધોળ ’ ૨૧	પાનું ૨૦-૪૨
‘ શ્રી યમુનાજીનાં ૪૦ પદ ’	પાનું ૬-૨૦
‘ શ્રી યમુનાજીકે ૫૬ ’ ૨૩	પાના ૪૨-૫૧
‘ શ્રીવિકૃત ગિરધરનવરની છાપના પદ ૪ પદ ૨૬ ૩૨ પાના ૧૬-૧૭			
શ્રી યમુનાજીકે નામ લે સોઈ સુહાગી પદ ૩૧ મું પાનું ૧૬			
કોનપે જાત શ્રીયમુનેજી ગરની પદ ૩૨ મું પાનું ૧૭			

ભકત પ્રતિપાલ જાંબલ ટાંચે પદ ૩૦મુ પાત્રું ૧૬

રાસ રસસાગર શ્રીયમુને જી જાની પદ ૨૯મુ પાત્રું ૧૬

‘કુંભાનદાસજીની છાપના પદ ૪’ ... ૨૫-૨૮ પાના ૧૪-૧૫

શ્રીયમુને અગનિત ગુન ગને ન જાઈ પદ ૨૬મું પાત્રું ૧૫

શ્રીયમુને ૫૨ તન મન ધન પ્રાણ વારેં પદ ૨૭મું પાત્રું ૧૫

શ્રીયમુને રસખાનકેં શીય નાઈ પદ ૨૫મું પાત્રું ૧૪

ભકતકી ઇચ્છા પુરન શ્રીયમુનેજી પદ ૨૮મું પાત્રું ૧૫

‘શ્રીકૃષ્ણદાસજીની છાપના’ પદ ૫-૩૩-૩૬-૨૧ પાત્રું ૧૭-૧૮-૫૦

એસી કૃપા કીજે લીજીયે નામ ... પદ ૩૪મુ પાત્રું ૧૭

શ્રીયમુનાકે નામ અથ દુરિલાજે ... પદ ૩૫મુ પાત્રું ૧૮

શ્રીયમુનાજીકે નામ તેઈજી લેહે ... પદ ૩૬મુ પાત્રું ૧૮

શ્રીયમુને જીમસી એક હો જી ... પદ ૩૩મું પાત્રું ૧૭

નમો તરણિતનયા પરમ ... પદ ૨૧મું પાત્રું ૫૦

‘ગદાધરદાસજીની છાપનો’ ... પદ ૧ પાત્રું ૪૩

મેરે કુલ કલુમય સળહી નાશે ... પદ ૩૧મું પાત્રું ૪૩

‘ગોવિંદદાસની છાપનો પદ ૧ પદ ૨૦મું પાત્રું ૪૯-૫૦

શ્રીયમુનાજી યહ વિનતી ચિત ધરીયે પદ ૨૦મું પાત્રું ૪૯-૫૦

‘ગોવિંદ પ્રજુની છાપના પદ ૫ પદ ૫-૮-૬ ૪૪ પાત્રું ૮-૯

અધમ ઉધારની મઈ જાની શ્રીયમુનાજી પદ ૬ પાત્રું ૪૪

શ્રીજમુના જસ જગતમેં જોઈ ગાવે પદ ૮મું પાતું ૯
 શ્રીયમુનાસી નાહી કોઈ ઓર દાતા પદ ૭મું પાતું ૮
 મારણ પંકજ રેણુ શ્રીયમુનેણુ દેની પદ ૬મું પાતું ૮
 રયામ સંગ રયામઠહે રહિ શ્રીયમુને પદ ૫મું પાતું ૮

‘ચતુર્થજદાશની છાપના પદ ૪’ ... પદ ૧૩-૧૬ પાના ૧૦-૧૧
 ચિત્તમેં શ્રીયમુના નિશદિન જો રાખો પદ ૧૩મું પાતું ૧૦
 પ્રાણુપતિ વિહરત શ્રીયમુનાકુલે પદ ૧૪મું પાતું ૧૧
 વારંવાર શ્રીયમુને ગુણગાન કીજે પદ ૧૫મું પાતું ૧૧
 હેત કરી દેત શ્રીજમુને વાસ કુંજે પદ ૧૬મું પાતું ૧૧

‘છીતરવામિકે પદ ૫ ... પદ ૯ ૧૨-૨ પાના ૯-૧૦-૪૩
 ગુણ અપાર મુખ એક કહાંલોં કહિયે પદ ૧૨મું પાના ૧૦
 જા મુખતે શ્રીયમુને યહુ નામ આવે પદ ૧૦મું પાતું ૯
 દોહકુલ ખંભ તરંગ સીદી શ્રીયમુના પદ ૨મું પા. ૪૩
 મન્ય શ્રીયમુને નિધિ દેનહારી ... પદ ૧૧મું પાતું ૧૯
 ધાય કે જાય જો શ્રીયમુના તીરે ... પદ ૯મું પાતું ૯

‘દાસનની છાપનો પદ ૧ ... પદ ૧૧મું પાતું ૪૬
 તિહારોં દરગ હો પાંઉ શ્રીયમુના પદ ૧૧મું પાતું ૪૬-૭

‘દ્વારકેશની છાપનો પદ ૧ ... પદ ૨૩મું પાતું ૫૧
 જયતિ શ્રીયમુને પ્રકટ કલપલતિકે પદ ૨૩મું પાતું ૫૧

‘નંદાસણની છાપના પદ ૪ ... પદ ૧૭-૨૦ પાના ૧૨-૧૩

‘તાતે’ શ્રીયમુને ચમુનેશ્વ ભાવો... પદ ૧૯મું પા. ૧૨
 નેહ કારન શ્રીયમુને પ્રથમ આઈ... પદ ૧૮મું પા. ૧૨
 ભકતપર/કરિ કૃપા શ્રીયમુનેશ્વ એસી પદ ૧૭મું પા. ૧૨
 ભાગ્ય સૌભાગ્ય શ્રીયમુનેશ્વ દેઈ ... પદ ૨૦મું પા. ૧૩

‘પરમાનંદદાસજીની છાપના પદ ૯ પદ ૩૭-૪૮-૧-૪-૫-૭-૮
 પા ૧૮-૧૯-૪૨-૪૩-૪૪-૪૫

અતિ મંજુદ જલપ્રવાહ મનોહર પદ ૪થુ પા ૪૩
 શ્રીયમુનેત્રી આસ અળ કરત હે દાસ પદ ૩૭મું પા ૧૮
 શ્રીયમુનેકે શાય અળ ફિરતહે નાય પદ ૩૮ પા ૧૯
 શ્રીયમુને પિયકો ભસ તુમશ્વ કિને પદ ૩૯ પા. ૧૯
 શ્રીયમુને મુંબકારની પ્રાણપતિકે પદ ૪૦ પા. ૧૯
 દીન જાન મોહિ દીજે ચમુના પદ ૧૭ પાનું ૪૨
 પ્રપુલિત જન વિવિધ રંગ પદ ૫મું પા. ૪૪
 પદ પ્રસાદ હોં પાઉ શ્રીયમુનાજી પદ ૭મું પા ૪૫
 પદ ચમુના ગોપાલહી ભાવે ... પદ ૮મું પા ૪૫

‘રસિક પ્રિતમની છાપના પદ ૫ પદ ૧-૪ ૧૩ પા. ૬-૭ ૪૭
 કહેત શ્રુતિસાર નિર્ધારિ કરિકે ... પદ ૩મું પા ૭
 તુમ સમ જોર ન દેઈ શ્રીયમુનાજી પદ ૧૩ પા. ૪૭
 નેનબરિ-દેણી અળ ભાનુ તનયા પદ ૪ પા ૭
 પ્રિય સંજ રંગબરિ કરિ કલોલે... પદ ૧ પા ૬

- ‘ રથામંત્રુષા ધામ જહાં નામ ઇનંકે પદ ૨ પા ૬
 ‘ મનપીશ મણુની છાપનો પદ ૨, પદ ૧૨. પા. ૪૭.
 ‘ શ્રીયમુનાજીકી મહિમા ગોપેશ્વરનિ ન જાઈ પદ ૧૨. પા. ૪૭
 ‘ શ્રીમજપતિની છાપના પદ ૬ પદ ૧૪-૧૫-૧૬-૧૮-૧૯-૨૨
 પા. ૪૭-૪૮-૪૯-૫૧

- જગતમે; યમુનાજી પરમ કૃપાલ ... પદ ૧૯ પા ૪૯
 જયતિ જાનુ તનયા ચરણુ યુગલ લહે પદ ૧૮ પા ૪૯
 નિરખતહી મન અતિ આનંદ લયો, પદ ૧૫, પા. ૪૮
 પિય સંગ રંગ લાકરે વિલાસે ... પદ ૨૨, પા. ૫૧
 યમુના યમુના નામ જાણે ... પદ ૧૪, પા. ૪૭
 યમુનાસી નહી કોઈ કુઃખહરની ... પદ ૧૬, પા. ૮૮
 ‘ સુરદાસજીની છાપના પદ ૭, ... પદ ૨૧-૨૪-૬-૧૦-૧૭
 , પા. ૧૩-૧૪, ૪૬-૪૯

- શ્રીયમુનાજી તિહારો પ્રસિદ્ધ મોહિ લાવે પદ ૧૭ પા. ૪૯
 શ્રીયમુનાજી પતિત પાવના કરે ... પદ ૯, પા. ૪૬
 શ્રીયમુનેપતિ દાસકે ચિન્હ ન્યારે ... પદ ૨૪, પા. ૧૪
 તિહારો દરસ મોહિ લાવે શ્રીયમુનાજી પદ ૧૦ પા. ૪૬
 નામ મહિમા એસો જો જાનો ... પદ ૨૧ પા. ૧૩
 ફલ ફલિત હોય ફલ રૂપ જાને ... પદ ૨૩ પા. ૧૪
 શકતકો સુગમ શ્રીયમુને ... પદ ૨૨ પા. ૧૩

- શ્રીયમુનાલના ધોળ' ૨૧ પા. ૨૦-૪૨
- શ્રીયમુનાલની આરતિ' ... ધોળ ૯ પા. ૨૮
- દુધધુદાસના ધોળ' ૨ ... ધોળ ૧૯-૨૧ પા. ૪૦-૪૨
- મન માડુ લલચાયરે શ્રીમહાશણીલ ધોળ ૨૧ પા. ૪૧
- શરણ પ્રતિપાળ ગોપાળ રતિ વર્ધની ધોળ ૧૯ પા. ૪૦
- અતુર્જનદાસનું ધોળ ૧ ... ધોળ ૧૨ પા. ૩૨
- શ્રીજમુના નામ સંભારે જે દાઇ ... ધોળ ૧૨ પા. ૩૨
- દયારામવાઇનું ધોળ ૧ ... ધોળ ૧૦ પા. ૨૯-૩૦
- હુ સ્વભાવથી છતાડો દુર્ભતિ ટાળો માલુ ધોળ ૧૦ પા. ૨૯
- નસ વદતવાની છાપનું ધોળ ૧ ... ધોળ ૬ પા. ૨૪-૨૫
- આલો જલ જમુનારે નહાવા .. ધોળ ૬ પા. ૨૪
- પ્રભુદાસનું ધોળ ૧ ... ધોળ ૭ પા. ૨૫
- નહાસે કરી વંદુરે શ્રીમહાશણીલ ... ધોળ ૭ પા. ૨૫
- માધવદાસના ધોળ ૪ ... ધોળ ૧-૫-૬-૧૪
- પા. ૨૦-૨૩-૨૮-૩૪
- ઉત્તમ વ્રત એકાદશી સાહેલીરે ... ધોળ ૧૪ પા. ૩૪
- જનમ ધરી શ્રીજમુનાલમાં નાહીએ ધોળ ૧ પા. ૨૦
- જય જય શ્રીજમુના મા (૨) ... ધોળ ૯ પા. ૨૮
- આલો સખી શ્રીગોકુલ જઇએ ... ધોળ ૫ પા. ૨૩
- રસિકની છાપના ધોળ ૨ ધોળ ૧૬-૧૭ પા. ૩૬-૩૭

શ્રીમહારાણીજીના પાન કંને તુ આણી રે ઘેળ ૧૬ પા. ૩૬

ધન્ય ધન્ય શ્રીયમુનાજી સુખદાયી મા ઘેળ ૧૭ પા. ૩૭

‘લાલા લહેરીનું ઘેળ ૨ ... ઘેળ ૩ પા. ૨૨-૨૨

હરશન દોની મા શ્રીયમુનાજી : ઘેળ ૩ પા. ૨૧

વગર છાપના ઘેળ ૪ , ... ઘેળ ૨-૮ ૧૩૧૮

પા. ૨૨-૨૬ ૩૨-૩૬

અહર્નિશ હર્સન દીજીયે ... ઘેળ ૧૮ પા. ૩૮

ધન્ય શ્રીયમુના શ્રીગોકુલ નિકટ જિરાજે ઘેળ ૧૩ પા. ૩૨

ધન્ય શ્રીજમુના મા કૃપા કરીને શ્રીગોકુલ ઘેળ ૨ પા. ૨૧

રયામજો મન્યા મને શ્રીયમુનાજીની ઘેળ ૮ પા. ૨૬

‘હરીદાશના ઘેળ ૪ ઘેળ ૪-૧૨-૧૫-૨૦ પા. ૨૨-૩૧-૩૪ ૪૧

ધન્ય શ્રીજમુના કૃપા કરી શ્રીગોકુલ ઘેળ ૪ પા. ૨૨

જય જય મહારાણી જમુના ... ઘેળ ૧૧ પા. ૩૧

મેં તો બુનવ સ્વરૂપે જોયા ... ઘેળ ૨૦ પા. ૪૧

હેતે હરિ ગુણ ગાઈએ ... ઘેળ ૧૫ પા. ૩૮

શ્રીયમુનાજીની આરતી પાનું

અ. સૌ. જોસ્વામિની શ્રીમહાલક્ષ્મી વદુજી કૃત

શ્રીયમુનાજીની સ્તુતિ પાનું

શ્રીનાથજીના ધોળપદાનુક્રમણિકા.

- ૧ શ્રીવિદુલપ્રભુની છાપનો ધોળ ૧ ... ધોળ ૨૪ પાનું ૯૭
તમે જુઓ મારી બેનો શ્રીનાથજીને ધોળ ૨૪ પાનું ૯૭
- ૨ શ્રીજસોદા બેટીજી કૃત ધોળ ૧ ધોળ ૭ મું પાનું ૭૬
ગિરિકંઠરામાથી પ્રગટ થયા પ્રમુ, ધોળ ૭ મું પાનું ૭૬
- ૩ શ્રીવલ્લભદાસની છાપનો ધોળ ૧ ધોળ ૧૨ મું પાનું ૮૩
હોજીરે જીરે પ્રથમ સૂરજપોળ ધોળ ૧૨ મું પાનું ૮૩
- ૪ શ્રીવલ્લભના રવામીની છાપનો ધોળ ૧ ધોળ ૪૧ પાનું ૧૧૦
શ્રીનાથજીના નામ સમાન કોઈ ન ધોળ ૪૧ પાનું ૧૧૦
- ૫ અજળખાઇ કૃત ધોળ ૧ ધોળ ૧૬ મું પાનું ૮૯
ગંગાખાઇએ તે ઝઘડો માંડયો ધોળ ૧૬ મું પાનું ૮૯
- ૬ કદયાલ્પરાએની છાપનો ધોળ ૧ ... ધોળ ૨૮ પાનું ૧૦૧
તનમેં શ્રીજી મનમેં શ્રીજી ગાઉં શ્રીજી ધોળ ૨૮ પાનું ૧૦૧
- ૭ કેપાંચિત (વગર છાપના) ધોળ ૮ ધોળ ૨-૩-૮-૧૫-૧૭
૧૮-૩૬-૩૮ પાના ૭૦-૭૧-૭૮-૮૭-૯૦-૯૩-૧૦૮-૧૦૯
- ૮ શ્રીગોવર્ધન નાથજીનો ખ્યાલ.
- ૯ શ્રીગોવર્ધન ઉદરજી પીરને મન મેરો ધોળ-૮ પાનું ૭૮
શ્રીવજ્રમંડળના ચંદ શ્રીગોવર્ધનનાથજી ધોળ ૩૬ પાનું ૧૦૮

અરે કળેશ કહીએ શિખર ગિરિરાજ ધોળ ૬૬ મું પાતું ૭૪
 આવો આવોરે સુહાગી વૃદ્ધબીનો ધોળ ૧૮ મું પાતું ૯૩
 એકવાર દર્શન દીલોએ શ્રીનાથજી ધોળ ૩૮ મું પાતું ૧૦૬
 ચોરા આવોને શ્રીનાથજી સોહ્યામણારે ધોળ ૧૭ મું પાતું ૬૦
 છટ્ટીધર ધમુનાજી કુંજનાંમરે ધોળ ૨ મું પાતું ૭૦
 ધન્ય ધન્ય રાણા રાયસંગદોસરાત ધોળ ૧૫ મું પાતું ૮૭
 દુહાસા રહે વેગળારે મનમોહું ધોળ ૩ મું પાતું ૭૧

• કૃષ્ણ કમલની છાપનો ધોળ ૨ ધોળ ૪-૫ પાતું ૭૧-૭૩
 મારો લાડિલો લલન બલિહારી ધોળ ૫ મું પાતું ૭૩
 મંથર મનમોહું શ્રીનાથજી છળીલા ધોળ ૪ મું પાતું ૭૧

• ગોપાલકાક કૃત ધોળ ૧ ... ધોળ ૧૯ મું પાતું ૯૪
 સાચા મગાહો શ્રીનાથજી સોહ્યાગી વેળ ૧૯ મું પાતું ૯૪

• ગોરવામી શ્રીજીવનકાકજી મહારાજશ્રી મુંબઈ મોટી હવેલીવાલા
 કૃત ધોળ ૧ સટીક પાના પર થી ૬૮
 ચોરા આવોને શ્રીનાથજી સુહામણારે પાના પર થી ૬૮

• ગોસ્વામીની શ્રીકૃષ્ણવતી વહુજી મહારાજ કૃત ધોળ ૧ મું પાતું ૬૬
 પ્રથમ શ્રીવડતલપદ હું નમું ... ધોળ ૧ મું પાતું ૬૬

૧૬ દયારામગાઈ કૃત ધોળ ૧... ... ધોળ ૪૦ મું પાતું ૧૧૦
 શ્રીનાથજીનું વદનકમળ જોયું જેણે ધોળ ૪૦ મું પાતું ૧૧૦

- ‘ દામોદર કૃત ધોળ ૧ ધોળ ૩૭ મું પાતું ૧૦૯
 શ્રીનાથજીકે ધ્યાન મેરે નિશ ધોળ ૩૭ મું પાતું ૧૦૯
- ‘ દાસનો દાસની છાપનો ધોળ ૧ ધોળ ૧૧ અ પાતું ૮૨
 ચાલો તો શ્રીજી જઈએરે શ્રીયુગ ધોળ ૧૧ અ. પાતું ૮૨
- ‘ નંદદાસ કૃત ધોળ ૧ ધોળ ૧૧ મું પાતું ૮૨
 શ્રીજી મેરા એસા રસિયા મુંજે ધોળ ૧૧ મું પાતું ૮૨
- ‘ પુરુષોત્તમમથુનીછાપનો ધોળ ૨ ધોળ ૨૬-૨૭ પાતું ૯૯-૧૦૦
 શ્રીગોવર્ધનધર તેરો ધ્યાન ધરત ધોળ ૨૬ મું પાતું ૯૯
 મેવાડમાં સિહાડમાં પહાડમારે ધોળ ૨૭ મું પાતું ૧૦૦
- ‘ માધવદાસ કૃત ધોળ ૭ ધોળ ૯-૧૦-૧૪-૨૯-૩૦-૩૧-૩૨
 પાના ૭૯-૮૦-૮૫ ૧૦૧-૧૦૨-૧૦૩-૧૦૪
 શ્રીવલ્લભ ઘેર પ્રગટીયા શ્રીગોકુલનારે ધોળ ૧૪ મું પાતું ૮૫
 ઉભા રહો તો ઠહુ એક વાતડી ધોળ ૧૦ મું પાતું ૮૦
 ચાલો ચાલો કાલિંદીને કાંડડે ગિરધારી ધોળ ૩૦ મું પાતું ૧૦૨
 નહાના સરખા શ્રીનાથજી નહાના ધોળ ૩૧ મું પાતું ૧૦૩
 મને તો માહારો શ્રીનાથ લાગે ધોળ ૨૯ મું પાતું ૧૦૧
 મહારે મંદિરે પધારો શ્રીનાથજી ધોળ ૩૨ મું પાતું ૧૦૪
- ‘ શૃંગાર સમે ગાવાનું ધોળ.
- ‘ વાંકે અંખોડે શ્રીનાથજી ધોળ ૯ મું પાતું ૭૯

- ‘ લાલા લહેરી કૃત ધોળ ૭ ધોળ ૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૩૩-૩૪-૩૫,
પાના ૯૪-૯૫-૯૬-૯૭-૧૦૫-૧૦૬-૧૦૭.
- શ્રીનાથજીના ચરણ કમલે ચિત ધોળ ૩૩ મું પાનું ૧૦૬
- શ્રીનાથજીને નીરખી આ ચિતડું ધોળ ૨૩ મું પાનું ૯૬
- શ્રીનાથજીના વિરહે મહાદુઃખ થાય ધોળ ૩૫ મું પાનું ૧૦૭
- હયા કરી દર્શન આપશે શ્રીનાથજી ધોળ ૩૩ મું પાનું ૧૦૫
- સૈયર ચિત્ત ચોટયું શ્રીનાથજીના ચરણે ધોળ ૨૦ મું પાનું ૯૪
- સૈયર ચિત્ત ચોર્ચું શ્રીનાથજી ધુતારે ધોળ ૨૧ મું પાનું ૯૫
- સૈયર મન મોહયું શ્રીનાથજીને લટકે ધોળ ૨૨ મું પાનું ૯૬
- ‘ પ્રભધીશની છાપનો ધોળ ૧ ... ધોળ ૧૩ મું પાનું ૮૪
- મેરે શ્રીનાથજી ખ્યારે દ્રગતે હોબુ ધોળ ૧૩ મું પાનું ૮૪
- ‘ હરિદાસ કૃત ધોળ ૧ ધોળ ૨૫ મું પાનું ૯૮
- શ્રીનાથજી તે હેલ બિરાજતાને ધોળ ૨૫ મું પાનું ૯૮
- ‘ સુરદાસજી કૃત ધોળ ૧ ... ધોળ ૩૯ મું પાનું ૧૧૦
- હારે બહારો એહી હમારે શ્રીનાથજી ધોળ ૩૯ મું પાનું ૧૧૦
- ‘ શ્રીનવનીત પ્રિયજીના ધોળ ૨ ધોળ ૧-૨ પાના ૧૧૧-૧૧૨
- કૃષ્ણકમલની છાપનો ધોળ ૧ ધોળ ૧ હું પાનું ૧૧૧
- નંદાલય નિજધામના કરીએ ધોળ ૧ હું પાનું ૧૧૧
- ગોપાલલાલની છાપનો ધોળ ૧ ધોળ ૨ જી પાનું ૧૧૨
- શ્રીનવનીત પ્રિયાની ખુબી ન્યારી ધોળ ૨ જી પાનું ૧૧૨

वेणुनादसमयनां स्वर्णपुं ध्यान.

अर्द्धापीडं नटवरवपुः कर्णयोः कर्णिकारं विभ्रदासः
 कनककपिशं वैजयन्तीं य भासाम् । रन्धान् वेणुग-
 धरसुधया पूरयन् गोपवृन्दैः वृन्दारण्यं स्वपदरमणं ।
 भाविशद्गीतकीर्तिः ॥ १ ॥

पोताना गुह्येवने नमन.

अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजनशलाकया । यक्षुर्गन्भी-
 लितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ २ ॥

प्रभुने नमन.

नमामि हृदये शेषे लीलाक्षीराब्धिशापितम् ।
 लक्ष्मीसहस्रलीलालिःसेव्यमानं कृतानिधिम् ॥ ३ ॥

दशमस्कधरप प्रभुनुं हृदयभां भिराजवुं.

अतुलित्वं अतुलित्वं अतुलित्वं त्रिलिस्तथा । पद-
 लिपिराजते योऽसौ पंचधा हृदये भम् ॥ ४ ॥

श्री महाप्रभुजने प्रणाम.

मिंतासंतानहंतारो यत्पादांशुजरेणुवः । स्त्रीयानां
 तान्निजचार्यान् प्रणमामि मुहुर्मुहुः ॥ ५ ॥

શ્રીગુસાંગજીને વંદન.

યદનુગ્રહતો જંતુઃ સર્વદુઃખાતિગો ભવેત્ । તમહં
સર્વદા વદે શ્રીમદ્વલ્લભનંદનમ્ ॥ ૬ ॥

શ્રીગુસાંગજીનું ધ્યાન.

સાયંકુંજલયસ્થાસનમુપવિસસત્સ્વર્ણપાત્રં સુવાતં,
રાજ્યજ્ઞોપવીતમ્પરિતનુવસનં ગૌરમભ્લોજવક્ત્રમ્ । પ્રા
ણનાયમ્ય નાસાપુટનિહિતકરં કર્ણરાજદ્વિમુક્તાં, વન્દે-
ડ્યોન્મીલિતાક્ષં મૃગમદતિલકં વિકૃત્તેશંમુકેશમ્ ॥ ૭ ॥

શ્રીનાથજી અને સાત સ્વરૂપોનું સ્મરણ.

શ્રીગોવર્ધનનાથપાદયુગલં દ્વયંગવીનપ્રિયં નિત્યં
શ્રીમધુરાધિપં સુખકરં શ્રીવિકૃત્તેશં મુદા ॥ શ્રીમદ્-
દ્વારવતીશગોદુલ્લપતી શ્રીગોદુલ્લેન્દુવિભુશ્રીમન્મન્મથ-
મોહનં નટવરં શ્રીબાલકૃષ્ણં ભજે ॥ ૮ ॥

શ્રી મહાપ્રભુજી અને વંશનું સ્મરણ.

શ્રીમદ્વલ્લભવિકૃત્તા ગિરિધરં ગોવિન્દરાયાભિયં શ્રી-
મદ્બાલકકૃષ્ણગોદુલ્લપતી નાથં રત્નણાંસ્તથા ॥ એવં

रीयदुनायकं द्विज वनश्यामं यतद्वंशजन्तुं दालिन्दीं
स्वगुहं गिरिगुहविभूं स्वीयप्रभंश्च स्मरेत् ॥ ९ ॥

श्रीगोपीनाथल्लुं ध्यानं.

श्रीवह्मप्रतिनिधिं तेजोराशिदयार्णवम् ॥ गुणा-
तीतं गुणनिधिं श्रीगोपीनाथमाश्रये ॥ १० ॥

श्रीमहाप्रभुल्लुं ध्यानं.

सौंदर्यं निजहृद्गतं प्रकटितं स्त्रीगूढभावात्मकं,
पुंरूपं च पुनस्तदन्तर्गतं प्रावीविशत् स्वप्रिये ।
सौंदर्यपुलकयोर्जला रसमयः कृष्णो हि यत्साक्षिकं,
रूपं तत् त्रितयात्मकं परमबिम्बेयं सदा वह्मलम् ॥ ११ ॥

स्नान समयनुं स्मरेत्.

पुष्कराद्यानि तीर्थानि गंगाद्याः सरितस्तथा।

आगच्छन्तु पवित्राणि स्नानकाले सदा भम ॥ १२ ॥

श्रीकृष्णवह्मणे देवि यमुने तापहारिणि

सेवार्यं स्नायुभिच्छामि जलेऽस्मिन्सन्निधिं कुरु ॥ १३ ॥

राग विद्यास अथवा लैरय.

नय नय श्रीवह्म प्रभु, श्रीविक्रमेण साधे,
निज जनपर करत कृपा, धरत हाथ माथे;

દોષ સમે દૂર કરત, ભક્તિભાવ હૃદય ધરત,
 કાજ સમે સરત સદા, ગાવત ગુન ગાથે. જય જય.
 કાહેડો દેહ દમત સાધન કર મૂરખ જન ?
 વિદ્યમાન આનંદ ત્યજ ચલત ક્યો અપાથે ?
 રસિક ચરન શરન સદા રહન હેં બહાગી જન,
 અપનો કર ગોકુલપતિ ભરત તાહિ પાથે. જય જય.
 શ્રીયમુનાજી તિહારો દરસ મોહે ભાવે.
 શ્રીગોકુલકે નિકટ બહત હો, લહરનથી છબ આવે. શ્રી.
 દુઃખહરની મુખદેની શ્રીયમુનાજી, જે જન પ્રાપ્ત ઉં નહાવે
 મદનમોહનબૂધી ખરી ચે પીયારી, પટરાની જૂ કહાવે. શ્રી.
 બૃહાવનમેં રાસ રચ્યોહેં, મોહન મુરલી બજાવે;
 સૂરદાસ પ્રભુ તિહારેમિલનકો, બેદબિમલ જશ ગાવે. શ્રી.

॥ અથ યમુનાષ્ટપદી. ॥

નમો દેવિ યમુને નમો દેવિ યમુને હર કૃષ્ણ મિલ-
 નાંતરાયમ્ ॥ નિજનાથમાર્ગદાયિનિ કુમારિકામપૂરિકે
 કુર ભક્તિરાયમ્ ॥ ૧ ॥ ધ્રુવપદમ્ ॥ મધુપકુલકલિત-
 કમલાવલીગ્યપદેશધારિતશ્રીકૃષ્ણયુતભક્તહૃદયે ॥ સત-
 તમતિશયિતહરિભાવનાજતતત્સારૂપ્યગદિતહૃદયે ॥ ૧ ॥

निजकृतमन्त्रविधिपुत्ररुसुभयुतनीरशोभया, विवसद्वि-
 वृद्धे ॥ स्मारयसि गोपीपुण्ड्रपूजितसरसभीशवपुरानंद-
 कंदे ॥ १ ॥ उपरि - वल्लभलक्ष्मणभक्त्युतिरेषुपरिमि-
 लितजलभरेषामुना - ॥ प्रज्युवतिद्वयेदुंलक्ष्मणभक्त्यु-
 भुरः स्मारयसि भारपितुरधुना ॥ ३ ॥ अधिरजनि
 हरिविहृतिभीक्षितुं कुवलयामिध्रमुल्लगनयनान्युशति त-
 नुपे ॥ नयनयुगमध्यमिति प्लुतसंश्लिष्टं च तानि रसि-
 कृतानिधितया कुरेपे ॥ ४ ॥ रजनिजगरजनितराग-
 रंजितनयनपंकजैरहनि हरिभीक्षसे ॥ भकरंदलभरभिषे-
 षानंदपूरिता सततमिह हर्षाश्रु भुंयसे ॥ ५ ॥ तट-
 गतानेकशुकसारिकाभुनिगणस्तुतविविधिशृणुसीधुसागरे ॥
 संगता सततमिह लक्ष्मणनतापहृति राजसे रासरस-
 सागरे ॥ ६ ॥ रतिभरश्चमणलोहितकमल परिमलमज-
 युवतिभोदे ॥ ताटंक्यलनसुनिरस्तसंगीतयुतमदमुद्दि-
 तमधुपकृतविनोदे ॥ ७ ॥ निजप्रज्यनावनात्तगोवर्द्धने
 राधिकाहृदयकमले ॥ रतिभतिशयितरसविकृतस्याशु कुरे
 वेषुनिनदा, निसरले ॥ ८ ॥ प्रजपरिवृढवल्लभे कदा
 त्वत्परशुसरोरुहभीक्षणास्पदं मे ॥ तव तटगतवालुकः

કદાઈ સકલનિગંગમતી મુદા કરિણ્યે ॥ ૯ ॥ મૃદાવને
 આરુખૃદ્ધનેમન્મનોરથ પૂરય સૂરસૂને ॥ દુગોચરઃ કૃષ્ણ
 વિહારિ એવં સ્થિતિસ્વદીયે તટ એવે ભૂયાત ॥ ૧૦ ॥
 ઃતિ શ્રી યમુનાપ્રપદી સમાપ્ત

અથ શ્રીયમુનાનાં ૪૦ પદ
 ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦
 પદ ૧ શુ રાગ રામકલી

પ્રિયસગ રગભરિ કરિ કલોલે પ્રિયં સખનકા
 મુખદેન, પીયસંગ દુરત સૈન; ચિત્તમે તુખ પુરત
 એન, જમહી ખોલે. પ્રિયં અતિહી વિખ્યાત, સમ
 બાત ઇનકે હાથ; નામ લેત કૃપા કરે અતોલે, દર
 સકરિ પરસકરિ ધ્યાન હિયમે ધરે; સદા પ્રજનાથ
 ઇનસંગ ડોલે. પ્રિયં ૨ અતિહિ સુખદગ્ન, દુખ
 સમનકે હરન, એહી લીનો પરન દેણુ ડોલે; એસી
 યમુને જાન તુમ કરા શુન ગાન; રસિકે પ્રિતમ પાય
 નગ અમોલે પ્રિયં ૩

પદ ૨ શુ, —શ્યામ સુખધામ જહાં નામ ઇનકે,
 શ્યામ! નિગદિના પ્રાણપતિ આર્ય હિયમે ખમે;

જોઈ ગાંવે મુજશો ભાગ્યે તિનકે, શ્યામ. ૧ ચેહિ જ-
ગમે સાર; કહેત વારંવાર, સંખનકે આંધાર, ધન નિ-
ર્ધનનકે; લેત યમુને નામ દેત અંભે પદ દાને; રસિક
પ્રિતમ પ્રિયા બસ જી ઈનકે, શ્યામ. ૨

પદ ૩ જી.—કહેત શ્રુતિસાર નિર્ધાર કરિકે,
કહેત, ઈત બિના કોન એસી કરે હે સખી; હરત
હૃદયદંડ, સુખકંઠ પરખે, કહેત. ૧ બ્રહ્મસંબંધ
જામ હોત યા જીવકે, તખિ ઈતથી ભુજા વામ કરકે;
દારિકરિ સોરકરી જાંય પિયસોં કહે, અતિહિ આનંદ
મનમેજી હરખે. કહેત. ૨ નામ નિર્મોલ નગ લે
કોઠિ ના સકે, ભક્ત રાખત હિયે હાર કરકે; રસિક પ્રીતમ
જીથી હોત જાપર કૃપા, સોઈ શ્રીયમુનાજીકે રૂપ પરખે.

પદ ૪ થી.—નેનભરિ દેખી "અબ ભોનુ" તનેયા.
નેન. "કેલિ પિયસોં કરે ભ્રમર તખેહિ પરે; શ્રમેજીલ
ભરત આનંદ મનયા. નેન. ૧ ચલત ટેલી હોહિ,
લેત પિયકે મોહી. ઈત બિના રહત નહિ, એક છિનયાં.
રસિકે પ્રિતમ રાસ કરેત યમુના પાસ, માનો નિર્ધન
નથી હે જી ધનયા.

પદ ૫ મું—શ્યામમુંગ શ્યામબહે રહિ શ્રીયમુને મુર
તુશ્રીમંખિંદુતે, સિંધુસી વહિ ચણી, માનો આતુર ચણી
રૂહી ન ભવને. શ્યામરૂ ૧ કોટિ કામહિં પારો, રૂપ
નેતન નિહારો, લાલ ગિરિધરન સંગ કરત રમને,
હરખી ગોવિંદ પ્રભુ નીગંખી ધનકી ઓર, માનો નવ-
દુલહની આઈ ગોને.

પદ ૬ હું—ચરણપંકજરેણુ શ્રીયમુનેલું દેની ચર૦
કલિયુગ જીવ ઉદ્ધારન કારન, કાલત પાપ અખધા
પેની. ચરણ૦ ૧ પ્રાણપતિ પ્રાણમુત, આયે ભક્તન
હિત, સકલ સુખકી તુમ હો જી શ્રેની; ગોવિંદ પ્રભુ
વિના રહત નહિ એક છિતુ, અતિહિ આતુર ચંચલ
જી નયની. ચરણ૦ ૨.

પદ ૭ મું—શ્રીયમુનાસી નાહી કોઈ ઓર દાતા
શ્રીય૦ જે ધનકી શરણુ જાતહે દોરીકે, તાહિકે તીર્થ-
છિતુ કરી સનાથા, શ્રીય૦ ૧ એહિ ગુણુ ગાન રસ-
ખાન રસના, એક સહસ્ર રસના ક્યોં, ન દઈ બિધાતા
ગોવિંદ પ્રભુ તન મન ધન વારને, સખહિકે જીવન
ધનહીકેલું હાથા. શ્રીય૦ ૨.

પદ ૬૬ મું—શ્રીગોવિન્દસંગતમે નેત્ર ગાવે,
 શ્રીગોવિન્દસંગતમે આધીન પેઠે સ્વતંત્ર હે. આચુપતિ, નેન
 ચોર ગોવિન્દસંગતમે હોવે. શ્રી ૪૦૦ ૧ વેદ પુરાનકી
 ધાર્મ યદ્યપ્યગમ હે; પ્રેમકો ભેદ કોઈ ન પાવે; કહેન
 ગોવિન્દ શ્રીયમુનેકી જાપરે કૃપા, સોઈ શ્રીવલ્લભકુલ
 શરણ આવે. શ્રી ૪૦ ૨.

પદ ૬૭ મું—ધાય કે જાય ને શ્રીયમુના તીરે.
 ધાય૦ તાકિ મહિમા અખ કહાંલગ અરનિયે, જાય
 પરસત અંગ પ્રેમ નીરે. ધાય૦ ૧ નિશ દીના કેલિ
 કરત મનમોહન, પિયાસંગ ભક્તનકી હે જી લીરે;
 છીતસ્વામિ ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, ઈન ખિના નેક
 નહિ ધરત ધીરે ધાય૦ ૨.

પદ ૧૦ મું—જા મુખતે શ્રીયમુને યહ નામ આવે,
 જા મું તાપર કૃપા કરે શ્રીવલ્લભ પ્રભુ; સોઈ શ્રીય-
 મુનાજીકો ભેદ પાવે. જા મું ૧ તન મન ધન સખ
 લાલ ગિરિધરનકો, દેકે ચરન જમ ચીત લાવે, છીત-
 સ્વામી ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, નેનન પ્રગટ લીલા
 દિખાવે.

પદ ૧૧ મું—ધન્ય શ્રીયમુને-નિધી દેનહારી, કરત
 ગુન ગાન અજ્ઞાન અવ દૂર કરિ; જાય મીલવત પ્રિય
 પ્રાનપ્યારી. ધન્ય૦ ૧ જન કોઈ સદેહ કરો ખાત વિ-
 તમે ધરો, પુષ્ટિપંથ અનુસરો સુખજી કરી; પ્રેમકે
 પુંજમે, રસરસકુંજમે, તાહી રાખત રસરંગ ભારી.
 ધન્ય૦ ૨ શ્રીયમુને ચોર પ્રાણપતિ પ્રાણ ચોર પ્રાણ-
 સુત, ચહું જન જીવપર દયા ખિચારી; છીતસ્વામિ
 ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, પ્રિતકે લીચે અખ સંગ ધારી,

પદ ૧૨ મું—ગુણ અપાર મુખ એક કહાંલોં-કહિયે
 ગુણ. તને સાધન ભજે નામ શ્રીજમુનાજીકો; લાલ-
 ગિરિધર નવર તળાહિં પૈયે, ગુણ૦ ૧ પરમ પુનિત
 પ્રીતકી રીત સખ જાનિકે, દૂદ કરી ચરણ કમલ જી
 ગ્રહીયે; છીતસ્વામિ ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, એસી નિધી
 છાંડી અખ કહાં જી જૈયે.

પદ ૧૩ મું—ચિતમે શ્રીયમુના નિશદિન જે રાખો.
 ચિત્ત૦ ભંતકેવશ કૃપા કરતહે સર્વદા; એસો શ્રીયમુ-
 નાજીકે હેજી સાખો. ચિત્ત૦ ૧ જે મુખતે શ્રીયમુને
 યહ નામ આવે, સંગ કીજે અખ જાય તાકો; ચતુ-

ભુજદાસ અખ દેહેતહેં સખનસે, તાતેં શ્રીયમુને
યમુને જી ભાખો. ચિત્ત ૨

૫૬ ૧૪ મું—પ્રાણપતિ વિહરત શ્રીયમુનાકુલે, પ્રાણ ૦
લુખ્યમકરંદકે ધ્રમર જ્યોં બસ ભયે; દેખી રવિઉદય
માનો કમલ ફૂલે, પ્રાણ ૦ ૧ કરત ગુંજર મુરલીજી
લે સાંવરે, સુનત વ્રજવધૂ તન સુધી જી ભૂલે, ચતુ-
ભુજદાસ જમુને પ્રેમસિંધુ મેં; લાલગિરિધરન અખ
હરખી સુલે. પ્રાણ ૦ ૨

૫૬ ૧૫ મું—વારંવાર શ્રીયમુને ગુણ ગાન કીજે.
વારં ૦ એહી રસનાતેં ભજે નામરસ અમૃત; ભાગ્ય
નંદકે હેં સોઈ જી પીજે. વારં. ૧ ભાનુતનયા દયા
અતિહી કરુણામયા; ધનકી કરિ આસ અખ સદાઈ
જીજે; ચતુર્ભુજદાસ કહે સોઈ પિયપાસ રહે, જોઈ
શ્રીજમુનાજીકે રસ જી લીજે. વારં. ૨

૫૬ ૧૬ મું—હેતકરી દેત શ્રીજમુને વાસ કુંજે.
હેત. જહાં નિસ વાસર રાસમેં રસિકવર, કહાં લગ
બરનિયે પ્રેમ પ્રુજે. હેત. ૧ થકિત સરિતાનીર,
થકિત વ્રજ વધુ લીર; કોઉ ન ધરત ધીર મુરલી

સુનાળે, ચંતુર્ભુજદાસિઃશ્રમુને ચંક્રં જનિ, મધુપદી-
માંઠ ચિત્તિ લાય ગુને. ૧૧ ૫ હેત. ૨૨

પદ ૧૭ મું—ભક્તપરે કરી કૃપા-શ્રીયમુને જી
એસી ભક્ત છાંડી નિજ ધામ વિશ્રામ ભૂતલ કિયો,
મગટલીલા દિખાઈ જી તેસી. ભક્ત. ૧ પરમ પરમારથ
કરતહે સખનકોં, દેત અદભુત રૂપ આપ જેસી, નંદ-
દામ થોં જનિ દઢકરિ ચરણ મહે, એક રસના કહા
કહોં વિસેખી. ભક્ત. ૨

પદ ૧૮ મું—નેહ કારન શ્રીયમુને પ્રથમ આઈ,
નેહ. ભક્તકે ચિત્તકી વૃત્તિ સખ જનહી; તહાંતે અ-
તિહિ આતુર જી ધાઈ. નેહ. ૧ જાકે મન જેસી
ધમ્મજા હતી તાહિકી, તેસિહી આય સાધજી પૂજાઈ;
નંદદાસ મહુ તાપર શીઝિ રહે, જોઈ શ્રીયમુનાઈકો
જમ જી ગાઈ. નેહ. ૨

પદ ૧૯ મું—તાનેં શ્રીયમુને યમુને જી ગાવો,
તાતે. શેષ સહસ્ર મુખ નિશદિના ગાવત; પાર નહિ
માવત તાહી પાવો. તાતે. ૧ સકલ મુખ દેનકાર
તાનેં કરો ઉચ્ચાર, કહનહુ વારંવાર જન ભુક્ષાવો;

પદ ૬ મું—શ્રીજમુનાજીસજ્જગતમે જોઈ ગાવે,
 શ્રીજગત્તાકે આધીન જોઈ રહત પહેં પ્રાણપતિ, નેન
 ચોર પોનમેજસજ્જગતમે જોઈ ગાવે. શ્રીજમ ૧ વેદ પુરાનકી
 બિાત યહજગમ પહેં, પ્રેમકો ભેદ કોઈ ન પાવે, કહેત
 ગોવિંદ શ્રીયમુનેકી જાપર કૃપા. સોઈ શ્રીવલ્લભકુત
 શરણ આવે. શ્રીજમ ૨.

પદ ૭ મું—ધાય કે જાય જો શ્રીયમુના તીરે.
 ધાય૦ તાકિ મહિમા અળ કલાંલગ ધરનિયે, જાય
 પરસત અંગ પ્રેમ નીરે. ધાય૦ ૧ નિશ હીના કેલિ
 કરત મનમોહન, પિયાસંગ ભક્તનકી હે જુ ભીરે;
 છીતસ્વામિ ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, ધન જિના નેક
 નહિ ધરત ધીરે ધાય૦ ૨.

પદ ૧૦ મું—જા મુખતેં શ્રીયમુને યહ નામ આવે,
 જા મું તાપર કૃપા કરેં શ્રીવલ્લભ પ્રભુ; સોઈ શ્રીય-
 મુનાજીકો ભેદ પાવે. જા મું ૧ તન મન ધન સખ
 લાલ ગિરિધરનકો, દેકે ચરન જમ ચીત લાવે, છીત-
 સ્વામી ગિરિધરન શ્રી વિકુલ, નેનન પ્રગટ લીલા
 દિખાવે;

સુનાળે; ચંતુર્ભુજદાસિન્ધુને પંકજ જનિ; મધુપદી-
માંધાચિત્તે લાય ગુણે. ૧ ૧૦ હેત. ૨

પદ ૧૭ મું—ભક્તપરો કરી કૃપા-શ્રીયમુને જુ
એસી ભક્ત. છાંડી નિજ ધામ વિશ્રામ ભૂતલ કિયો,
પ્રગટલીલા દિખાઈ જુ જોસી. ભક્ત. ૧ પરમ પરમારથ
કરતહે સખનકોં, દેત અદ્ભુત રૂપ આપ જોસી, નંદ-
દાસ થોં જનિ દલકરિ ચરણ ગ્રહે, એક રસના કહો
કહોં વિસેખી. ભક્ત. ૨

પદ ૧૮ મું—નેહ દારન શ્રીયમુને પ્રથમ આઈ,
નેહ. ભક્તકે ચિત્તકી વૃત્તિ સખ જનહી; તહાંતે અ-
તિહિં આતુર જુ ધાઈ. નેહ. ૧ જલકે મન જોસી
ધમ્મજા હતી તાહિદી, તેસિહી આય સાધજુ પૂજાઈ;
નંદદાસ પ્રભુ તાપર રીઝિ રહે, જોઈ શ્રીયમુનાજીકો
જસ જુ ગાઈ. નેહ. ૨

પદ ૧૯ મું—તાનેં શ્રીયમુને ચમુને જુ ગાવો,
તાતેં. શેષ સહસ્ર મુખ નિશદિના ગાવત; પાર નહિ
પાવત તાહી પાવો. તાતેં. ૧ સહસ્ર મુખ દેનકાર
તાતેં કરે દિવ્યાર, કહનહુ વારંવાર જન ભુલાવો;

(યમુને શુદ્ધાવો.) નંદદાસકી આસ શ્રીયમુને પૂરન કરી, તાતેં ધરી ધરી ચિત્ત લાવો. તાતેં. ૨

પદ ૨૦ મું—ભાગ્ય સૌભાગ્ય શ્રીયમુને જુ દેઈ, ભાગ્ય, ખાત લૌકિક તજે પુષ્ટિ યમુને ભજે; લાલ ગિરિધરનવર તખ મિલેઈ. ભાગ્ય, ૧ ભગવદીસંગ કરી ખાત ઇતકી લહે, સદા સાન્નિધ્ય રહે દેલી મેઈ; નંદદાસ જાપર કૃપા શ્રીવક્ષભ કરે, તાકો શ્રી યમુને સદા વસ જુ હેઈ. ભાગ્ય, ૨

પદ ૨૧ મું—નામ મહિમા એસો જો જાનો. નામ, મર્યાદાદિક કહે લૌકિક મુખ લહે; પુષ્ટિકો પુષ્ટિપથ નિશ્ચે ખાનો. ૧ સ્વાતિ જલ પુનઃ જળ પરતહે જહિમેં, તાહિમેં હોત તેસો જુ વાનો, શ્રીયમુને કૃપા સિંધુ જાનિ સ્વાતિ જલ બહુ માનિ, સુર ગુણ પૂર કહાંલોં ખાખાનો. નામ, ૨

પદ ૨૨ મું—ભક્તકોં મુગમ શ્રીયમુને અગમ ઓરેં. ભક્ત, પ્રાતહી ન્હાત અથ જાત તાકે સકલ; જમ હું રહત તાહી હાથ જોરે. ભક્ત, ૧ અનુભવિ ખિના અનુભવ કહા જાનહી, જાકો પિયા નહિ ચિત્ત ઓરે;

પ્રેમકે સિંધુકોં મરમ જાન્યો નહિ સુર કહે કહાં ભયો
દેહ જોરે.

પદ ૨૩ મું—સ્વસ્થિત હોય સ્વસ્થ જાને, સ્વસ્થ,
દેખીહું ના મુની તાહીથી આપુની; કાહુથી ખાત કહે
કેસે જુ માને. સ્વસ્થ ૧ તાહિકે હાથ નિર્મોક્ષ નગ દી-
છયે; જોઈ નીકે કરી પરખી જાને, સુર કહે કુરતે
દૂર બસિયે સદા; શ્રીયમુનાજી કે નામ લિજે જુ
છાને.

પદ ૨૪ મું—શ્રીયમુને પતિ દાસકે ચિન્હ ત્યારે,
ભગવદીકો ભગવતસંગ મિલિ રહતારે; જાકે હોયે બસન
પ્રાણુ ખારે. શ્રીય. ૧ ગુઢ યમુને ખાત સોઈ અંખ
જાનહી, જાકે મન મોહન નેનતારે; સૂર સુખસાર
નોરંધાર વે પાંવહી, જાપરે હોય શ્રી વંશગ કૃપારે
શ્રીય. ૨

પદ ૨૫ મું—શ્રીયમુને રસખાનકોં શાપ નાગી,
જોશી મહીમાં જાન ભક્તકોં મુખદાન, જોઈ માગો
જોઈ જોઈ પોગી. શ્રીય. ૧ પતિન પાવન કરન નામ
તાને.

કુંભનદાસ લાલ ગિરિધરનમુખ નિરખત યહિ આહત
નહિ પલક લાઉ.

શ્રીય. ૨

પદ ૨૬ મું.—શ્રીયમુને અગનિત ગુન ગને ન
જાઈ. શ્રીય. યમુને તટ રેણુતે હોત હે નવિન તનુ;
ધનકે, મુખદેનકી કહા કરે બહાઈ. શ્રીય. ૧ ભક્ત
માંગત જોઈ દેત તેહી છિનુ, સો એસી કો કરે પ્રણ
નીબાઈ; કુંભનદાસ લાલ ગિરિધર નમુખ નિરખત;
કહો કેસે કરિ મન અવાઈ. શ્રીય. ૨

પદ ૨૭ મું.—શ્રીયમુનેપર તન મન ધન પ્રાણ વારોં,
શ્રીય. ૧ જાકી કીરતિ કોન વિશદ અખ કહિમકે;
તાહી 'નેનનતે ન નેક ટારોં ૧ ચરન કમલ ધનકે
જુ ચિતત રહોં; નિસદિના નામ મુખ તે ઉચ્ચારોં;
કુંભનદાસ કહે લાલગિરિધરનમુખ, ધનકી કૃપા બઈ
તખ નિહારોં. શ્રીય. ૨

પદ ૨૮ મું.—ભક્તકી હરજી પૂગન શ્રીયમુને જુ
કરતા. ભક્ત બિના માગે હુ દેત કહાંલોં કહોં હેત;
જેસે કાહુકો કોઉ હોય ધરતા. ભક્ત. ૧ શ્રીયમુના
પુલિન રાસ વ્રજ વધુ લિયે પાસ મદ મદ હાસ

કર મનભે હરતા, કુંભનદાસ લાલગિરિધરન મુખ
નિરખત, યહી જીય લેખત શ્રીયમુનેભુ ભરતા. ભક્ત. ૨

૫૬:૨૬ મું.—રાસરસસાગર, શ્રીયમુને ભુ જાની,
બહુત ધારાકન પ્રતિષ્ઠિનું નૂતન, રાખત અપને ઉર-
માંભુ ઠાની. રાસ. ૧ ભક્તકો સહિ ભાર, દેત
ભુ પ્રાનઆધાર, અતિહી બોલત મધુર, મધુરખાની;
શ્રી વિઠ્ઠલ ગિરિધરનવર વસ ધીયે. કેનપેંન્તત મ-
હિમા બખાની. રાસ. ૨

૫૬ ૩૦ મું.—ભક્તપ્રતિપાલ જાંજલસ દારે, અપને
રસરંગમે સંગ રાખત સદા, સર્વદા જોઈ શ્રીયમુને
નામ ઉચ્ચારે. ભક્ત. ૧ ઇનકી કૃપા અબ કહાં
લગ બરનિયે, જેમે રાખત જનની પુત્ર ખારે.
શ્રીવિઠ્ઠલ ગિરિધરનસંગ વિહરત, ભક્તકો એક છિત
ના બિસારે. ૨

૫૬ ૩૧ મું.—શ્રીયમુનાજીકો નામ લે સોઈ મુ-
લાગી. શ્રીય. ઈનકે રવરૂપકો સદા ચિંતન કરત;
કલ ન પરત જાય લેહ લાગી. શ્રીય. ૧ પુષ્ટિ-
રંગમરમ અતિહી દુર્લભ દરમ, છાંટી સગરે પરમ

પ્રેમ, પાગી, શ્રી વિકૃલ ગિરિધરન એસી નિધી,
ભક્તકોં દેત હે બિના માગી. શ્રીય, ૨

૩૨ મું.—કેનપે' જાત શ્રીયમુને જી બરની; સ-
બહીકે મનમોહન મોહન; સો પીયાકો મન હેજી
હરની. કેન૦ ૧ ધનબિના એકછિન રહેત નહિ
જીવન ધન, પ્રજ્યંદ મન આનંદ કરની; શ્રીવિ-
કૃલ ગિરિધરન સંગ આયે; ભક્તકે હેત અવતાર
ધરની. કેન૦ ૨

પદ ૩૩ મું.—શ્રીયમુને તુમસી એક હે જી
તુંમહી. કરિ કૃપા દરસ નિસવાસર હીજિયે; તિ-
હારે ગુનગાનકો રહે ઉધમહી શ્રીય૦ ૧ તિહારે
પાયેતે સકલનિધી પાવહી; ચરણકમલ ચિત્ત ભ્રમર
ભ્રમહી, કૃષ્ણદાસનિ કહે' કેનં યહ તપ કિયો, તિ-
હારે લીગ રહત હે લતા કુમહી. શ્રીય૦ ૨

પદ ૩૪ મું.—એસી કૃપા કીજે લીજીયે નામ.
એસી૦ શ્રીયમુને જગવંદની ગુણ ન જાત કાહુ ગિનિ;
જિનકે એસે ધની સુંદર શ્યામ. એસી૦ ૧ દેત
સંયોગરસ એસે પિયુ હેજી ખસ, સુનત તિહારો સુ-

પાન કરાવો અમૃત જળનું, જોર હાવો માયાદળનું,
રટણ કરાવો શ્રીરાધાવરનું. દરશન ૨

શરણ પડ્યો છું દુઃખડાં કાપો, પાપ નિવારી સુખડાં આપો
યુગલ સ્વરૂપ મહારાં હૃદયે સ્થાપો. દરશન. ૩

માયા જાળ ટાળો એ મહારાણી, માણ લીલામાં દ્યોતાણી;
દેવી જીવતણી કરૂણા જાણી. દરશન. ૪

અહર્નિશ સેવામાં દિન ભાગું, કૃષ્ણકૃપા ને દીનતા માગું,
અવિચલ પદ આપો પાયે લાગું. દરશન. ૫

છોડાવી વો વિપયાસકિત, માનસી સેવામાં અનુરકિત;
શ્યામ ચરણ દો મા દૃઢ ભક્તિ. દરશન. ૬

દુર્ગુણ મારા, કાઢી નાંખો, વાંકા હોય તો હમારા સાંખો;
વ્રજમાં વાસ મળે, એમ મુખ ભાખો. દરશન. ૭

લાલાલટોરી સેવકહારો, દીન થઈ જાયે અતિ દુખીયારો;
ઉગરવાનો બીજો નથી આરો. દરશન. ૮

ધોળ ૪.

વન્ય શ્રી યમુના કૃપા કરી શ્રીગોકુલ વ્રજમુખ
આપજો વ્રજની રજમાં અહર્નિશ અમને સ્થિર કરીને
સ્થાપજો ૧ તમે મોહોટાં છો શ્રીમહાગણી, તમે જીવ-

તાણી કરણા જાણી, શરણે લેજો અમને તાણી, ધન્યશ્રી. ૨
 શ્રીવૃંદાવનની વાટમાં, ન્હાતું શ્રીયમુના ઘાટમાં; વાહાલો
 રાસ રમાડ્યાં રાતમાં. ધન્ય શ્રી. ૩ ચાલો તો થઈએ
 વ્રજવાસી, પરિક્રમા કરીએ ચોરાશી, માહારા જન્મ
 મરણની ટળી ફાંસી. ધન્ય શ્રી ૪ પંચરાવો સાત સ્વરૂપ
 સેવા, આરોગાવો માડા મેવા, વૈષ્ણવને લાભ થણો
 લેવા, ધન્ય શ્રી. ૫ શ્રીગોકુણ મથુરાની ગલીઓમાં
 મહારાજ મુજને ત્યાં મળીઆ, મારા જન્મ મનોરથ
 સફળ થયા. ધન્ય શ્રી. ૬ નંદજીનો વાહાલો વનમાળી,
 કાલીંદી કાંઠે ધેનુ ચારી, વાહાલો હસી હસી અમ
 શું લે તાળી. ધન્ય શ્રી. ૭ ચાલો તો શ્રીયમુના નહીએ,
 એવા અખંડ વ્રજવાસી થઈએ, એવી નૌતમ લીલા
 નિત્ય ગાઈએ. ધન્ય શ્રી. ૮ સખી સમરોને શ્રીસારંગ
 પાણિ, વૈષ્ણવને વાહાલી એ વાણી, એ લીલાહરિદાસે
 જાણી. ધન્ય શ્રી. ૯

ધોળ પ.

ચાલો સખી શ્રીગોકુણ જઈએ, નિર્મળ શ્રીયમુનાજી.
 નાહીએ, કે અખંડ વ્રજવાસી થઈએ. ચાલો. ૧ નિત્ય

પ્રતિ જસોદાજી ધોટે. મહાપ્રભુ ઉભા રંગીલી વાટે,
 કે પ્રપ્રયા ભક્ત રસિક માટે. ચાલો. ૨ શ્રીગોકુલપતિ
 દાન દીએ ભારી, અંગીકૃતને વૃદ્ધિ કીધી છે ન્યાસી,
 સદા પ્રભુ મહાગંગાજીકારી. ચાલો. ૩ પ્રાણુજન
 મંદિર રાજે, ભક્તંતણાં મહાદુઃખ ભાજે, કે આનંદ
 શ્રીગોકુલમાં ગાજે. ચાલો. ૪ નયણાં ભરી પ્રીતમજી
 નિરખું, જન્મ સ્થળ સફળ કરી પરખું, વાહાજાજનાં
 મુખમાં જોઈ હરખું. ચાલો. ૫ શ્રીગોકુળ રંગ તણી
 રેલી, લતા દુમ ફુલી રહી વેલી, નિરખનાં થઈ રહી
 ઘેલી. ચાલો. ૬ સ્ફટિકમણિ શ્રીગોવર્ધન સોહીએ,
 શ્રીવૃંદાવન જોતાં મન મોહીએ; ક્યાં સ્થળ જન્મ
 જન્મ સોહીએ. ચાલો. ૭ શ્રીગોકુળ વસીએરે હેલી,
 મહારાણીજી સહાય કરે વેહેલી, ખેલું પ્રીતમજી પહેલી.
 ચાલો. ૮ શ્રીમહારાણીજી ઘેરાં બહુ ભાવે, ભક્ત સહુ
 દરશને આવે, માધવદાસ દેખી સુખ પાવે. ચાલો. ૯.

ધોળ ૬.

ચાલો જળ જમુનારે ન્હાવા; શ્રીગિરિધર આવશે
 ગાયો પાવા. ચાલો. ૧ ગોવાળની મંડળીરે લેઈને,

વાહાલો મારો મોઝે સાતાથેડને. ચોલો. ૨. મુખની શું
કહુરે સજની, ૩ વર્ત કંઈ ધરણી ન જાયે 'મજની.
ચાલો. ૪. મજ વગેણવામાં રે ન આવે, એ 'મુખ અનુ
ભવીઓનો આવે. ૫ ચાલો. ૬ અનુભવમાં છેરે એને,
એ ક્યાંથી. જેને સેને. ૭ ચાલો. ૮ એ મુખ પાંડવોની
પામે, એ મુખ એહુનને અભિલાષે. ચાલો. ૯ દાસ
વહાલનારે સ્વામી, વહાલો મારો છે અતરજામી ચાલો. ૭

ધોળ ૭.

વહાલે કરી વંદુરે, શ્રીમહારાણીજી,
ખહુ અમમ ઉદ્ધારીરે, એવા જશ જાણીને. ૧
ચૌદ લોકના સ્વામીરે, વમ્યા જ્યાં વાસ કરી;
પટરાણીજી પોતેરે, રહ્યાં એવા નાથ વરી. ૨
ગગાપદ પામીરે. કે પાત્રન જગને કરે;
તે તો શ્રીમહારાણીરે ગુણે ખહુ વિસ્તરીયા. ૩
યમુનાજળ ન્હાવારે યોગેશ્વર દેહ દમે;
કીદારસ પૂરણુરે હરિ નિત્ય રાસ ગમે ૪
શિવજી અજાજેવારે ખેડાઈત્યાં ક્યાન ધરી;
સનકાદિક સરખારે, ગામે, ગુણગાન કરી. ૫

..શ્રીયમુનાજી, મંહિમારે કુળી નવ કોઈ શકે;
 શેપનાગ સરખારે ગાતાં ગુણ તેજ થકે : :
 જશ જાણી વિશેષેરે કે સુર મુનિ નરનારી;
 તારો તોપ શું જાણેરે કે એ રસ અધિકારી
 અમૃત જળ એવાં રે કે પીતાં પપિ હરે;
 તે તો વેદની વાણીરે કે સુર મુનિ આચરે;
 નીર ધીર ગંભીરેરે, આલે મહામોહ ભર્યા;
 મથુરા મંડળમારે, કે વિલાસે પરવરીયાં.
 વૃંદાવન તારેરે, અતિ બહુ શોભા ધરે;
 તટ ધીર સમાપરે, ગોપીજન કીડાં કરે :
 શ્રીગોકુળ રસ ભરીયું રે, કે શોભા શીરે
 એકિના ગુણ ગાવારે, કે દાસ થઈને રહું :
 મને આશ ધણેરીરે, કે માતાજી તમારી છે;
 પ્રભુદાસને રહાવારે, કે બાંધ પસારી છે.

ધોળ ૮. ૧૧. ૧૨. ૧૩.

શ્યામજી મળ્યા મને શ્રીયમુનાજીની કુંજમાં.
 લાડીલો મળ્યા મને શ્રીયમુનાજીની કુંજમાં.
 કુંજમાં ગઈતી મને નાંખી દીધી રૂંદમાં,
 અંગોઅંગ લીધ હું તો રસીયાજીનાં રંગમાં : શ્યા

સાખી-કુંજ સદન સોહામણાં શોભા અપરંપાર,
 વ્રજ જીવતીના જૂથમાં બિરાજે શ્રીગિરિધરલાલ. સાન
 કરી કહે છે સખી આલો વૃંદાવનમાં. શ્યામજો. ૧
 સાખી-વૃંદાવન આલી સખી પહેરે નવરંગ ચીર,
 વાંસલડીની ધુનિ સુણી નવ રહી ધારણુ ધીર; શ્રીજમુ-
 નાજના ઘાટમાં ને સાહેલીના સાથમાં, આવીને
 ઓચીંતી મને ભીડી અંગોઅંગમાં, શ્યામજો. ૨
 સાખી-વાટ ઘાટ ઉભા રહી કાંકરી મારે કહાંન, સહુ
 સખીયોના દેખતાં કીધી વહાલે સાન, બેઠીતી ઘર કામમાં
 ને સુણી ધુનિ કાનમાં; આલી હું તો તાનમાં ને રીઝી
 એના ધ્યાનમાં, શ્યામજો. ૩ સાખી-કામ ધામથી પર-
 હરી નિસરી ધરથી બહાર, એ વહાલાને કારણે મેં
 તજ્યાં કુટુંબ પરિવાર, લાલની લટકમાં ને બ્રહ્મડીની
 મટકમાં, આલની ચટક મન વસ્યું છે મુગટમાં.
 શ્યામજો. ૪ સાખી-લટક મટક રસીયા તણો મહન
 મનોહર વેશ, મોર મુગુટ સોહામણા એના ધૂંધરવાળા
 કેશ. દાસ કહે છે દોડ પૂરો મારા મનના, આપો વ્રજ-
 વાસં દાસ થાઉં નિજ જનના. શ્યામજો. ૫ સાખી-

તેને જમનો નહિ ભણુકાર; કર જોડી કહે હરિદાસ,
'નહાજો વારંવાર' જય જય. ૮

ધોળ ૧૨.

શ્રીજમુના' નામ સંભારે, જે કોઈ, શ્રીજમુના નામ
સંભારે; તાકો દર્શ' સ્પર્શ' કોઈ કરહી, વાહીકો વે
તારે, જે કોઈ. ૧ ભક્તિકો મહિમા ભણી શકે કોઈ,
યમ હા હા કહી હારે; ચતુર્ભુજ પ્રભુ ગિરિધરનલાલકો,
નિત્ય પ્રતિ વદન નિહારે. જે કોઈ. ૨

ધોળ ૧૩.

ધન્ય શ્રીજમુના શ્રીગોકુળ નિકટ ધીરાજે, નિત્ય
નવલે રંગ; તટ તરંગ તથા આભરણસુંદર સોહીએ,
શ્રી મહીયા હતા વાટે. અલૌકિક હગર રાજે, ત્યાંહાં
વંધણુવ જન ઘેરે ગાજે; ત્યાંહાં મંદિર શોભા સુખ છ.જે.
ધન્ય. ૧ ત્યાંહાં નિત્ય કીડા નંદલાલ કરે, મજ જીવ-
તીનાં જૂથ કરે; ત્યાંહાં રમણ રેતી તન તાપ હરે.
ધન્ય. ૨ જયહાં કુસુમ કુમ વનવેલી સોહીએ, જેહને
દીકડે ત્રિભુવન મન મોહીએ; ત્યાંહા અખંડ આનંદ
પ્રતિ હોએ. ધન્ય. ૩ ત્યાં કમળ કમળ રંગ રસ

ભરિયાં, પ્રિયતમપર અંતર પરવરિયાં; આવે મધુકર
 અંત કારજ સરીયાં. ધન્ય. ૪ ત્યાં ગોવર્ધન ગિરિ
 સંગ ડોલે, ત્યાં વ્રજવાસી મુજ યશ બોલે, નહિ તપ
 તીર્થ વ્રત તે તુલ્યે. ધન્ય. ૫ ત્યાં વિશ્રામ ઘાટ મધુ-
 પુરી જતા, ત્યાં બેઠક વલ્લભ સુખદાતા, બીજા - ઘાટ
 અનેક મુનિવર દાતા. ધન્ય. ૬ ત્યાં ઉતરી શ્રીવસુદેવ
 આવ્યા, ડોકિલા ઘાટ શ્રીવલ્લભ મન ભાવ્યા એવા
 જસોદા ઘાટ લખી લાવ્યા. ધન્ય ૭ ત્યાં પ્રહ્લાદ ઘાટ
 મૃતિકા મીઠી, છૂટી દર્શન વસંત સમે દીઠી ત્યાં
 ગોપ કૂપ અધર રસ છુટી. ધન્ય. ૮ ત્યાં ગોકુળ
 મહાવન ગિરિધારી, જ્યાં યમલા અર્જુન સુખકારી;
 વહાલે પૂતના પ્રકટ સંહારી. ધન્ય ૯ ત્યાં ગોકુળ શ્રી
 મહાપ્રભુ રાજે, પ્રભુ છોકર નિત્ય ગુણ ગાજે; શ્રીકંકુ-
 રાણી ઘાટ બેઠા ભવનાં ભય ભાજે. ધન્ય. ૧૦ ત્યાં
 જગન્નાથ ઘાટે નાહાતાં, અષ્ટ સખા પ્રહ્લાદાટ નિત્ય ગુણ
 ગાતાં, ત્યાં રાવળ રજ નિત્ય પ્રતિ જાતાં. ધન્ય. ૧૧
 ત્યાં દાસ ગોવર્ધન ગુણ ગાધજે, કરો કૃપા તો વ્રજ-
 વાસી થઈજે, મન કમ વચને આનંદી થઈજે ધન્ય. ૧૨

ધોળ ૧૪.

ઉત્તમ વ્રત એકાદશી, સાહેલીરે, ઓજ મહારે અપ-
વાસ, જમુનાજી જમ્જમે ઝીલવા સાહેલીરે. ૧ રંગીલી
ગલી રળીયામણી સાહેલીરે, વંણુવની લીલાલીડ.
જમુના. ૨ સરખી સયર ટોળે મળી, સાહેલીરે, હોડે
હરખ ન માય. જમુના. ૩ વહુ બેટી હોડે મલપતા
સાહેલીરે, સા કોને દર્શન થાય. જમુના. ૪ સાકર
કેરા પડ્યા સાહેલીરે, દૂધડે વસ્યા મેક. જમુના. ૫
ગોકુળ ગામ રળીયામણું સાહેલીરે, સુંદર જમુનાનો
નીર જમુના. ૬ જમુનાજીમાં ઝીલતાં સાહેલીરે, છુટા
મેઢ્યા કેરા જમુના. ૭ વ્રજવાસી સામા મળ્યા સાહે-
લીરે, હરખે સાહીશું વેરા જમુના. ૮ પરસદ મેહલો
મોકળા સાહેલીરે, કોરતણો નહીં પાર. જમુના. ૯
માધવદાસની વિનતિ સાહેલીરે, આપેને વ્રજમાં વાસ.
જમુના. ૧૦.

ધોળ ૧૫.

હેતે હરિ ગુંણ ગાઈએ, શ્રીજમુનાજી નાહીએ;
ભાગ્ય ભલારે ભૂતલ વસ્યાં દેક. હરે કારણ આ કલિ-

કાલમાં, વૈષ્ણવ જન જાણે. (૨) પ્રકટ પ્રભુ શ્રીગુસાંઈજી;
 તેશું મહાસુખ માણે. ભાગ્ય ૧ જીરે દાન સમર્પણ
 લેઈ કરી, જેશું પ્રીતડી જોડી. (૨) તન મેન ધન અર્પણ
 કર્યાં, ગર્વ ગાંઠડી છોડી. ભાગ્ય. ૨ જીરે પ્રભુ વિનો
 બીજું મને નવ ગમે, સેવા અધીકારી. (૨) વૈષ્ણવદાસ
 કહીયે તેને, 'મન દૃઢ કરી રાખી. ભાગ્ય. ૩ જીરે જેનું
 મન શ્રીવૃંદાવન વસે, લીલારસ ભાવે. (૨) સ્નેહ
 બાંધ્યો શ્રીકૃષ્ણશું, ધન્ય ભાગ્ય કહાવે. ભાગ્ય ૪ જીરે
 જેહને કૃપા શ્રીમહારાજની, દાન સમર્પણ આપ્યાં (૨)
 નામ મંત્ર સંભળાવીયાં, ભવના બંધન કાપ્યાં. ભાગ્ય.
 જીરે જેણે શ્રીવલ્લભસુતને ઓળખ્યા. નયણે નિર્માળ
 દીધા (૨) તે દૈવી જીન કહીયે સદા, ગુણ ગાય છે મીઠા.
 ભાગ્ય. ૬ જીરે પ્રજાની પરિક્રમા જે કરે; શ્રીગોવર્દ્ધન
 નિરખ્યા, (૨) રમણ રંગીલી ભૂમિકા, હૃદય બહુ
 હરખ્યા. ભાગ્ય. ૭ જીરે જે જન. શ્રીજમુનાજીમાં
 ઝીલીયા, મરજદા ટાળી, (૨) પ્રજ રજ પરસી આ
 દેહશું, લીધો જન્મ મુધારી. ભાગ્ય. ૮ શ્રીનાથજી
 નિરખ્યા નયણાં ભરી, તે પૂર્વની જો પ્રીતે, (૨) તેરે

સેવાનાં ફળ જાણુને; સુખ સ્નેહની રીતે. ભાગ્ય.
 ૯ શ્રીવક્ત્રભ શ્રીવક્ત્રભ જે, કરે, શ્રીવક્ત્રભસુત વાણી
 (૨) હરિદાસ ચરણ શોભા જોઈને, રાખ્યાં પોતાના
 જાણી. ભાગ્ય. ૧૦.

ઘોળ ૧૬.

શ્રીમહારાણીજનાં પાન કરને તું પ્રાણી. રે, ટેક.
 એ છે અવમ ઉદ્ધારણુ જાણી. મહારાણીજનાં ૧
 એમનું માહાત્મ્ય છે પદ્મ પુરાણેર, પૃથ્વીપર શ્રીવારાહજી
 વખાણેર; એ તો વ્રજવાસી સુખ માણે, મહારાણીજનાં ૨
 ર સુંદર મધુરાજી નિકટ ખિરાજેરે, મંદમંદ મહાધુનિ
 ગાજેરે; એમનાં દર્શનથી દુઃખ ભાજે. મહારાણીજનાં ૩
 ૩ વિશ્રામઘાટે તે આરતિ થાયરે, સામા પ્રભુજના
 મુકુટ ખિરાજેરે, ચોખા હાથીની ગર્જનાએ આવે.
 મહારાણીજનાં ૪ ત્યાં તો વૈષ્ણવની લીડ ભરાયરે,
 ત્યાંતો આરતિ ઘોળ ગવાયરે; ત્યાં તો જય જય શબ્દ
 ઉચ્ચારે, મહારાણીજનાં ૫ એમનાં સ્મરણથી સુખ
 થાયરે, તેહેના પ્રાર્થાશ્રિત દૂર પળાયરે; જેમ સિંહ દેખીને
 મૃગ નાસે. મહારાણીજનાં ૬ જે કોઈ પયપાન શ્રીયર્મુ

નાનાં કરશેરે, તેનો જમકિંકર ભય દળશેરે; કહે છે
રસિક-રાધેવરને વરશે, મહારાણીજનાં ૭

ધોળ ૧૭.

ધન્ય ધન્ય શ્રીયમુનાજી સુખદાયી મા, સેવકજનને
સદા સુકાઈમા. ૧ સુંદર રયામ અંગે અતિ સોહે મા,
નિરખતાં નિજ જનનાં મન મોહેમા. ૨ ભાલ વિશાળ
કમળદંડનયન મા, નાસિકા કીર કોકિલ કલખેન મા. ૩
ખિંબથી અધિક અધર અરુણાઈ મા, કોમલ ગદ્યસ્થલ
જલકાઈ મા. ૪ દાદિમ ખીજ દંત અતિ ઓપે મા, રતિ-
પતિની મર્યાદા લોપે મા. ૫ બુકુટી ધનુષ કામનું રાજે મા,
મસ્તક કેશ મધુપ સમ છાજે મા. ૬ નખશિખ સુંદર
અતિસુંકુમાર મા, વૈભવ બાઢ્યો અંગ અપાર મા. ૭
તરણિતનયા તરણ છે બાલ મા, ચંદ્ર મુખીને રૂપ રસાલ
મા, ૮ કૃપા કરી ક્ષિતિ ઉપર પધાર્યાં મા, અનેક પતિન
જનને-ઉદ્ધાર્યાં મા. ૯ કલિંદની કીર્તિ જગત વધારી
મા, જળ અતિશીતળને સુખકારી મા. ૧૦ અનેક
દેશને પાવન કરતાં મા, ચરણ શ્રીવજ્રમંડળમાં ધરતાં મા.
૧૧ તેણે કરી વૈભવ અતિશે વાઢ્યો મા, ભક્તનો સકળ

મનોરથ સાધ્યો મા. ૧૨ બેઉ તટ હસ્તકમળ છબિ
 છાજે મા, લહેર તે કંકણ રૂપ બિરાજે મા. ૧૩ વાલુકા
 ચમકે ઝગમગ મોતી મા; માણેક હીરાની અતિ જ્યોતિ
 મા. ૧૪ અગ અગ મુક્તાનાં આભરણમા, તે તો જળ
 પુહીથી આવરણ મા. ૧૫ સખીજીને સંગ કોકિલા
 મોર મા, સારસ હંસને કીર ચક્રાર મા. ૧૬ ત્રિવિં
 સમીર સમીપે ચાલે મા, તે તો ત્રિવિધ તાપને ટાળે મા ૧૭
 બેઉ તટ વૃક્ષલતા રચ્યાં પુલી મા; શાખાઓ જળ ઉપર
 રહી ઝુમી મા. ૧૮ અધીક સમીપ શ્રીવૃંદાવન મા; કુંજે
 કુંજે સૌરભ મગિત સુમન મા. ૧૯ શીતળ સુગંધ સુખદ
 વહે નીર મા; તીર ખેસે ઢોર ઢોર આભીર મા. ૨૦ રાણી
 જીનાં સાભાગ્યનો નહિ પાર મા; શા શાં કહું વૈભવતણા
 પ્રકાર મા. ૨૧ પ્રભુજીના ગૃહ રમણ મધ્યે પમાતી મા
 પ્રિતમસગ મદા મદમાતી મા. ૨૨ સદા નિરંતર પ્રજ
 પતિ ખેલે મા; ગણીજીને સદા નિકટારંગ રેલે મા. ૨૩
 દપતી શ્રમ જલસહિત વિહાર મા; જલ મધ્ય કીડત
 વિવિધ પ્રકાર મા. ૨૪ તેણે કરી શતવણી શોભા બાલી મા;
 ગણીજીનો મહિમા અતુલ અગાધ મા. ૨૫ જે જન મદા

ધરે ચિત્ત ધ્યાન મા; તેહને પુષ્ટિતણું કરે દાન મા. ૨૬
 વ્રજપતિલીલા પ્રગટ દેખાડે મા; ચરણકર્મણ રસ સ્વીદ
 ચખાડે મા. ૨૭ અષ્ટમહાસિદ્ધિનું કરે દાન મા; ભાવે જે
 કરે અંબુ પાન મા. ૨૮ દર્શને સકલ આપદ ટાળે મા;
 ભક્તને અભય પદારથ આલે મા. ૨૯ એવું શ્રીમહા-
 રાણીનું રૂપ મા; નખશિખ સુંદર પરમ અનૂપ મા. ૩૦
 સદા બિરાજે શ્રીવ્રજની માંહે મા; નિત્યપ્રતિવિલસે।
 વ્રજપતિ બાંહે મા. ૩૧ પુષ્ટિભક્તની કરજે સાર મા;
 કૃપા કરી ઉતારે ભવ પાર મા. ૩૨ નિજ સેવકને એ
 છે આશ મા; સદા રાખે ચરણકર્મણની પાસ મા. ૩૩
 વળી વળી એહ વિનતિ ડીજેછ, દાસ રસિકને ચરણ
 રજ દીજેછ. ૩૪.

ધોળ ૧૮.

અહર્નિશ દરશન દીજીયે; કલિંદંબ અહર્નિશ દરશન
 દીજીયે. ટેક. બાલ પશુ બુદ્ધિ મા અજ્ઞાન છું પણ
 આપની; આ વિનતિ કરતાં મન ખૂટીજીયે. કલિંદંબ. ૧
 જનની પ્રકાર સ્નેહ હવ ઉપર રાખતાં; મારા સાધન
 વિના તે આપ સીઝીયે. કલિંદંબ ૨ ભક્તને તે ભક્તિ

દાતા આપ ભવતારણી; મા ગ્રેમનો તે પંથ પતીજીયે.
કલિંદંત. ૩ મેઘ શ્યામરૂપે આપ ભાનુની સુતા છો;
આં કારણ એ શ્યામ સ્નેહ લીજીયે, કલિંદંત ૪ પરમ
કૃપાળુ આપ અગ્રમ ઉદ્ધારણી મા; પુષ્ટિરસ પાચો તો
કાંઈ પીજીયે, કલિંદંત. ૫ નિજગત ધ્યાન માગે વરણ
કમળાનું; મા જેમ ધૃત ખાંડ મધ્યે કીજીયે, કલિંદંત. ૬

ધોળ ૧૯.

શરણે પ્રતિપાલ ગોપાલ રતિ વર્ધની ॥ દેત પતિ-
પંથ પ્રિય કંથ સન્મુખ કરત અતુલ કરુનામય નાથ
અંગ અર્ધની ॥ ૧ ॥ દીનગત જાન રસપુંજ કુંજેશ્વરી
રમત રસપાસ પિય સંગ નિશ શરદિની ॥ ભકિત દાયક
સકલ ભવસિંધુ તારિની કરત વિધ્વંસ જન અખિલ
અગ્ર મર્દની ॥ ૨ ॥ રહત નંદ સુનુ તટનિકટ નિશદિન
સદા ગોપગોપી રમત મધ્ય રસ કંદની ॥ કૃપાળુતનવરન
ગુણ ધર્મ શ્રીકૃષ્ણકે કૃષ્ણલીલામધી કૃષ્ણ મુખ કંદની ॥
॥ ૩ ॥ પદ્મજા પાંચ તૂં સંગદી મુર રિયુ સકલ સામર્થ્ય
ભઈ પાપકી ખાંડની ॥ કૃપારસ વૈકુંઠ પદ્મ સીદી જગત
વિખ્યાત શિવ શેષ શિર મંડની ॥ ૪ ॥ ગર્યો પદ કમલ

ઔર સખ છાંડકે દેખ દગ કર દયા હાસ્ય મુખમંદની ॥
 ઉભય કર જોર કૃષ્ણદાસ વિનતિ કરે, કરો અખ કૃપા
 કલિંદગિરિનંદિની ॥ ૫ ॥

ધોળ ૨૦.

મેં તો જુગલ સ્વરૂપે જોયાં જે જમુનાજી ॥ મારાં
 ભવનાં દુખડાં ખોયાં જે જમુનાજી રે ॥ ૧ ॥ પહેરી ચોળી
 કમુખા સાડી જે, એવાં સ્વરૂપ નિરખવાં દહાડી જે.
 ॥ ૨ ॥ નૂપુર ધૂવરી વાગે ચરણે જે, માંડ મન તમારે
 શરણે જે, ॥ ૩ ॥ માજી તમ પાસે માંડ મન જે, ઘેર ખેડાં
 તપે માંડ તન જે, શોભો નંદકુંવરની સંગે જે, ॥ ૪ ॥
 સુંદર રૂપે શ્યામ સ્વરૂપ જે, તમને મોહ્યા છે વ્રજના
 ભૂપા ॥ ૫ ॥ સદા ખિરાજે શ્રીવ્રજમાંય જે, પુષ્ટિભક્તની
 કરવા સહાય જે, ॥ ૬ ॥ શોભા જોઇ કહે હરિદાસ જે,
 અમને આપજો વ્રજમાં વાસ જે ॥ ૭ ॥ માજી હું તો
 તમારો દાસ જે જમુનાજી રે, રાખો ચરણકમલની
 પાસ જે જમુનાજી રે ॥ ૮ ॥

ધોળ ૨૧.

મન માંડ લલચાયરે, શ્રીમદ્દાસજીજી નિરખવા
 મન માંડ લલચાય-ટોક, ગોકુલીયાની ગલીયે, ત્યાં તો

મનોજ વાયુ મંદિની ॥ ૧ ॥ કુમુદ-કુંજવન વિદ્યાસ
 મંદિત દિશં દિશ મુવાસ કુંજત અસિ હંસ કોક
 મધુર છંદિની ॥ પ્રપુલિત અરવિંદપુંજ કોકિલ કલ
 સાર ગુંજ ગાવત અસિ મંજુ કુંજ વિવિધ વંદિની
 ॥ ૨ ॥ નારદ શિવ સનક, વ્યાસ ધ્યાવત મુનિ ધ્રુવ
 આસ આહત પુલિન વાસ સકલ દુઃખ નિકંદિની ॥
 નામ લેત કટત પાપ મુનિ કિન્નર ઋષિ કલાપ કરત
 લપ પરમાનંદ મહા આનંદિની ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

પ્રપુલિત ધન વિવિધ રંગ ઝલકત યમુના તરંગ
 સૌરભ વન અમોદિત અતિ મુહાવનો ॥ ચિંતામણિ
 કનક ભમિ છબી અદ્ભુત લતાં સુખી શીતલ મંદ
 અતિ સુગંધ મઝત આલનો ॥ ૧ ॥, સારસ હંસ
 શુક ચક્રેર ચિત્રિત નૃત્યત મુખેર કલ કપોત કોકિલ
 કલ મધુર ગાવનો ॥ યુગલ રસિક વર વિદ્યાર પરમા-
 નંદ છબી અપાર જયનિ આરૂ વૃંદાવન પરમ
 ભાવનો ॥ ૨ ॥ ૫ ॥

અંધમ ઉદ્ધારની મધ જાની શ્રીયમુનાઈ ॥ ગોધન
 સંગ શ્યામ વન સુંદર તીર ત્રિભંગી દાની ॥ ૧ ॥

ગંગાચરણ પરસતે પાવન હર શિર ચિકુર સમાની ॥
 સાત સમુદ્ર ભેદ યમ ભંગિની હરિ નખ શિખ લપ-
 ટાની ॥ ૨ ॥ રાસ રેસિક મણિ નૃત્ય પરાયણ પ્રેમ
 પુંજ હકુરાની ॥ આલિંગન ચુંબન રસ વિલસત
 કૃષ્ણ પુલિન રજ ધાની ॥ ૩ ॥ શ્રીખમ રતુ સુખ દેત
 નાથકું સંગ રાધિકા રાણી ॥ ગોવિંદ પ્રભુ રવિ
 તનયા પ્યારી ભક્તિ મુક્તિથી ખાણી ॥ ૪ ॥ ૬ ॥

યહ પ્રસાદ હોં પાઝી શ્રીયમુનાજી ॥ તુમહારે
 નિકટ રહેા નિશ વાસર રામકૃષ્ણ ગુણ ગાઝી ॥ ૧ ॥
 મજ્જન કરેં વિમલ જલ પાવન ચિંતા ક્લેશ
 વહાઝી ॥ તિહારી કૃપા તેં ભાનુથી તનયા હરીપદ
 પ્રીત બઢાઝી ॥ ૨ ॥ વિનતિ કરેં યહી વર માર્ગોં
 અધમન સંગ વિસરાઝી ॥ પરમાનંદ પ્રભુ સખ
 સુખ દાતા મદન ગોપાલ લઢાઝી ॥ ૩ ॥ ૭ ॥

યહ યમુના ગોપાલ હી ભાવે ॥ યમુના યમુના નામ
 ઉચારત ધર્મરાજ તાથી ન ચલાવેં ॥ ૧ ॥ જે યમુનાકે
 જાન મહાતમ વારંવાર પ્રણામ કરે ॥ તે યમુના
 અવગાહન મજ્જન ચિંતિત તાપતનકે જી હરે ॥ ૨ ॥

પદ્મપુરાણ કથા યહ પાવન ધરણી પ્રતિ વારાહ કહી ॥
 તીર્થ માહાતમ જન જગતગુરુ સો પરમાનંદ દાસ
 લહી ॥ ૩ ॥ ૮ ॥

શ્રીયમુનાજી પતિત પાવન કરે ॥ અથમહી જમ
 દિયો દરશન સકલ પાતક હરે ॥ ૧ ॥ જલ તરંગન
 પસ કર પય પાન સો મુખ ભરે ॥ નામ સ્મરત ગઈ
 દુરભતિ કૃષ્ણ યશ વિસ્તર ॥ ૨ ॥ ગોપ કન્યા કિયો
 મનજન લાલ ગિરિધર વરે ॥ સૂર શ્રીગોપાલ સ્મરત
 સકલ કાર્ય સરે ॥ ૩ ॥ ૯ ॥

તિહારો દસ મોહિ ભાવે શ્રીયમુનાજી ॥ શ્રીગો
 કુલતે નિકટ વહેત હે લહરનખી છબી આવે ॥ ૧ ॥
 સુખ દેની દુખ હરણી શ્રીયમુનાજી, જન પ્રાત ઉઠ
 ન્હાવે ॥ મદન મોહન જી, કિખરી પિયારી પટરાણી
 જી કહાવે ॥ ૨ ॥ વૃંદાવનમેં રાસ રચ્યોં હેં મોહન
 મુરલી બજાવે ॥ સૂરદાસ પ્રભુ તિહારે મિસનકોં વેદ
 વિમલ યશ ગાવે ॥ ૩ ॥ ૧૦ ॥

તિહારો દસહોં પાઝી શ્રીયમુના ॥ શ્રીગોવર્ધન શ્રી
 વૃંદાવન મંજ રજ અંગ લગાઈ ॥ ૧ ॥ દિન દશ પાંચ ગુહું

શ્રી ગોકુળ ઠકુરાની વાટ હું નહિં ॥ દાસન ઉપર કરો
કૃપા સંતનકે સંગ આવું ॥ ૨ ॥ ૧૬ ॥

શ્રી યમુનાજી મહિમા મોપેં વરણિ ન જાઈ ॥
સુરસુતા વનશ્યામ વરણ પ્રપુલ્લિત રૂપ નિકાઈ ॥ ૧ ॥
શ્રી હરિ ગોપ વધું દિજ સખ શ્રી ગોકુલકે લર-
કાઈ ॥ પ્રજાધીશ પ્રભુ આદિ ભક્તનકોં સકલ સિદ્ધી
સુખદાઈ ॥ ૨ ॥ ૧૭ ॥

તુમ સમ ઓર ન કોઈ શ્રી યમુનાજી ॥ કરો
કૃપા મોહિ દીન જાનકેં નિજ મગ વાસો હોઈ
॥ ૧ ॥ રાખો ચરણ શરણ તરણિ તનયા જન્મ
આપદા ખોઈ ॥ યહ સંસાર સ્વાસ્થકો સખ વિધ સુત
બંધુ સગો ન કોઈ ॥ ૨ ॥ પ્રેમ ભજનમેં કરત વિપ્રતા
સંત સંતાપે સોઈ ॥ તાકો સંગ મોહિ સપને ન દિજો
માગત નયનભર રોઈ ॥ ૩ ॥ ગરલ પાન ધારત અમૃ-
તમેં વિપયા રસસો મોઈ ॥ રસિક કહેં દીન હોય
માણું લાઠેર સમુદ્ર સમોઈ ॥ ૪ ॥ ૧૩ ॥

યમુના યમુના નામ ભજો ॥ હરખત કરો આરાધન
ઇતકો ઓરકો પંથ તજો ॥ ૧ ॥ દેહેં સકલ પદારથ

તુમકેં ઇનકે નામ રજે ॥ વ્રજપતિષ્ટી અનિહી પિયારી
તાતે સકલ શૃંગાર સજે ॥ ૨ ॥ ૧૪ ॥

નિરખતહી મન અતિ આનંદ ભયો દેખ પ્રભાત
પ્રભાકર કન્યા ॥ જલ પરસનહી સકલ અથ ભાગે
જ્યેં હરિ દેખ હરણ્ણી સિન્યા ॥ ૧ ॥ ઓર જીવનકે
ઓરનધી ગતિ મેરી ગતિ તો તુમહી અનન્યા ॥ વ્રજ
પતિષ્ટી તુમ અતિહિ પિયારી તુમ સંગમતે જ્યાનહવી
ધન્યા ॥ ૨ ॥ ૧૫ ॥

યમુનાસી નહી કોઇ દુખહરની ॥ જાકે સ્નાન તે
મિટતહેં પાપ હોતહે આનંદ સુખકી જુ કરની ॥ ૧ ॥
મહિમા અગાધ અપાર ઇનકે ગુણ વેદ પુરાણ ન
વગણી ॥ કહત વ્રજપતિ તુમ સખનકો સમુજાય છો
યમ હર જ્યો આવે ઇનકી શરણી ॥ ૨ ॥ ૧૬ ॥

શ્રી યમુનાજી તિહારો પ્રલિત મોહિ ભાવે ॥ મુગ
બ્રહ્મદિક ધ્યાન ધરત હેં સો સુપને નહિ પાવે ॥ ૧ ॥
બિચ બિચ કુંજ સદન અતિ સુંદર શ્યામા શ્યામ
સુહાવે ॥ છહું દિશ સકલ પ્રેમ અતિ પ્રેમે ગુહિ
ગુહિ કંઠ ધગવે ॥ ૨ ॥ કુમુમન કે વિજના ને સંહારે

સખિયન બાંહ-દુરાવે ॥ સુરદાસ પ્રભુ સખ સુખ
સાગર દીન દીન શોભા પાવે ॥ ૩ ॥ ૧૭ ॥

જયતિ ભાનુ તનયા ચરણ-યુગલ વદે ॥ જયતિ
વ્રજરાજ નંદ, પ્રિયે સર્વદા દેત આનંદ જયું શરદ ચદે
॥ ૧ ॥ જયતિ સકલ સુખ કારિણી કૃષ્ણ મન હારિણી
શ્રીગોકુલ નિકટ વહત મદે ॥ જુકે તટ નિકટ હરિ રાસ
મંડલ રચ્યો તહાં નૃત્યનૂ તાતા થેઈ થદે ॥ ૨ ॥
જયતિ કલિંદ ગિરિ નંદિની દેત આનંદિની ભ-
ક્તકે હરત સખ દુખ દ્વદે ॥ ચિતમે ધ્યાન ધર
મુદિત વ્રજપતિ કહે જયતિ યમુને જયતિ નંદ
નદે ॥ ૩ ॥ ૧૮ ॥

જગતમે યમુનાજી પરમ કૃપાલ ॥ વિનતિ કરત
તુરત સુન લીની ભયે ભોપે દયાલ ॥ ૧ ॥ જો
કોઈ મજ્જન કરત નિરંતર તાતે દરપત હેં યમ
કાલ ॥ વ્રજપતિ કી અતિ ખ્યારી કલિંદી સ્મરત
હોત નિહાલ ॥ ૨ ॥ ૧૯ ॥

શ્રીયમુનાજી યહ વિનતી ચિત ધરિયે ॥ ગિરિધરલાલ
મુખારવિંદ રતિ જન્મ જન્મ નિત કરિયે ॥ ૧ ॥ વિપ

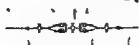
સાગર સંસાર વિપમ સંગે તે 'મોહિ' ઉદ્ધરિયે ॥
કામ ક્રોધ એજાનં તિમિર એતિ ઉર અંતર તે
હરિયે ॥ ૨ ॥ તુમ્હારે સંગ વસોઈ નિજ જન સંગ
રૂપ દેખ મન હરિયે ॥ ગોઈ 'ગુણ' ગોપાલલાલ કે
અષ્ટ વ્યાધી તે હરિયે ॥ ૩ ॥ ત્રિવિધ દોષ હરકે
કાલિંદી એક કૃપા કેર હરિયે ॥ ગોવિંદદાસ ચહે
વર માગે તુમ્હારે ચરણ અનુસરિયે ॥ ૪ ॥ ૨૦ ॥

નમો તરણિ તનયા પૂરમે 'પુનીત' જગ પાવની
કૃષ્ણ મન ભાવની રચિયે 'નામા' ॥ અખિલ મુખ
દાયિની સખ સિદ્ધિ હેતુ શ્રી રાધિકા રમણ રતિ
કરણ રયામા ॥ ૧ ॥ વિમલ જલ સુમન કાનન મોદ
યુત પુલિન અતિ રમ્ય પ્રિય મંજુ કિશોરના ગોપ
ગોપી નવલ પ્રેમ રતિ વિંદિતા તંત્ર મુદિત રહન
જેસે ચકોરા ॥ ૨ ॥ લહરિ ભાવ લીલિત વાલુકા
સુભગ મંજુ ખાલ ત્રત પૂરણ રાસ ફલદા ॥ લલિત
ગિરિવર ધરણ પ્રિય કલિંદ નંદિની નિકટ કૃષ્ણદાસ
વિહરત પ્રખલદા ॥ ૩ ॥ ૨૧ ॥

पिय संग रंग भर कर, त्रिलोसे ना सुरत रस
सिंधुमें अति ही हरपित लघु कमल ज्यों पुलते
रवि प्रकाशे ॥ १ ॥ तनते मनते प्राणुते सर्वदा करत
ते हरि संग अहुँ लोखसे ॥ कहत प्रणयति तुम
समन सो सम आयें भिटे यम त्रास धन ही
उपासे ॥ २ ॥ २२ ॥

जयति श्री यमुने प्रकट कल्प लतिके ॥ अष्ट विध
सिद्धि अद्भुत वैभव सकल स्वजन विख्यात स्वा-
धीन पतिके ॥ १ ॥ केलि श्रम सुरत पय रूप प्रण
भूषको पुत्र प्रय पान दे विश्वमाता ॥ अंग नूतन
करत पुष्टि तथ अनुसरत त्रिल रस केलि ही अभित
दाता ॥ २ ॥ रहत यम द्वार ते मुक्त सुख त्पारते
नाम त्रय अक्षर उच्चार्य हीने ॥ उलय लीला त्रिष्ट
प्रण प्रिय कुमारिका तुर्य प्रिया वदत रस रंग हीने
॥ ३ ॥ अनादृत अल ते सदावृत जे रह्यो कनक
शाखा विप्र श्याम वल्ली ॥ सदा प्रपुष्टित द्वारदेश
अवलोकते नित्य आनंद आलीर पल्ली ॥ ४ ॥ २३ ॥

॥ अथश्रीनाथजीनूंधोल ॥

ओरा आवोनें श्रीनाथजी सुहामणा रे ॥

तारी चटकती चालना लडं भामणा रे ॥ १ ॥

श्रीकृष्णायनमः भज्जनमालामुकुंदमुभयपसरवर-
भाय ॥ प्रज्जन लोथनभीननुं लवनजेथी थाय ॥ १ ॥
इवे गोस्वामिश्री लवनल महाराजे श्रीनाथलनुं घोस
गुजराती भाषाभा रयेलुं छे पण ते वलुं संस्कृत
लरेलुं छे डारणु के संस्कृत भाषा लणुनारा सारा कवी
लोडेनी कविताभां संस्कृत शब्द वला आवे छे अने अण
कवितानुं लुपणु छे तेथी आ वलुं संस्कृत लरेलुं छे
तेथी अ घोस वाचनारा लोडेने तेनो अर्थ समज
वाभां आवतो नथी अने अर्थ न समजवाधी डेट-
लायेक पाडे डमण्णाधी अदलावा लाग्या छे अ जेतां
डेटलायेक वेपेभा आ घोसभां वलुं इरदार थवानो

અને પછી તો તે ઘોલનો અર્થ વિદ્વાનોથીપણ સમ-
જાશે નહિ એથી એમ ન થવા માટે આ ઘોલ શુદ્ધ
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલું છે અને એ ઘોલની ટીકા ગદ્દ
લાલા એ નામે પ્રસિદ્ધ પંચનદિ ગોવર્દ્ધનલાલાએ કરી
છે હવે પેહેલી તુકનો અર્થ તો પ્રસિદ્ધ છે ભામણા
તે ઓવારણા આ સર્વ બચન શ્રીનાથજી પ્રત્યે
શ્રી રાધાજીના છે તે ઓગણત્રીશમી તુકમાં સ્ફુટ
થશે ॥ ૧ ॥

વારણ વનમા ગયા તે એ ને જોઈને રે ॥

જેમ લાજથી ધની તે ધન खोईને રે ॥ ૨ ॥

હવે આલની શોભા ઊપરે ઉત્પ્રેક્ષા કરે છે હાથિયો
જંગલમાં રહે છે એ આલને બેઠને તે વારણ મદ-
મત હાથિયો પોતાની આલની શોભા ઓછી થતાં
લાજ પામીને વનમાં ગયા છે જેમ ધની એટલે
ધનવાલો તે દીવાલું કાઢે ત્યારે ભાગી જાય ॥ ૨ ॥

નखरचंद्रचक्रचंद्रिकाविकासથી રે ॥

क्षीणभाव पाम्यो शशी उपहासથી રે ॥ ૩ ॥

નખરચંદ્ર નખરૂપી ચંદ્રમા એટલે ચંદ્રમા તેનું
ચક્ર જે સમુદ્ર તેની ચાંદનીના ફેલાવથી શશી એટલે
ઉપહાસથી એટલે પોતાની હાંસી થવાથીજ વારંવાર
કૃષ્ણ પક્ષમાં ક્ષય પામે છે ॥ ૩ ॥

હસ્તચરણકોમલિમાનેં દેખી દ્રુમતળા રે ॥

પલ્લવ નમ્રવદન થયાં લાર્જીને ઘળા રે ॥ ૪ ॥

દ્રુમતળાપત્રવતે જુલોના સતાં કોમલ પાનડાંઓ
શ્રીહસ્તની અને ચરણારવિંદની કોમલિમાં જે કોમલ-
પાણુ તેને દેખીને પોતાનું કોમલપણું હલકું દેખીને
લાજ પામીને નમ્ર વદન થયાં એટલે નીચું મોઢું
કરીને સરકી રહ્યાં છે ॥ ૪ ॥

જેહર પાયલ ને વીઠ્ઠિયા પગપાનની રે ॥

મોમા કેતાં ન વને તે નિરૂપમાનની રે ॥ ૫ ॥

જેહર વિગેરે આભંગો પ્રસિદ્ધ છે તે મર્વે નિરૂપમાન
છે એટલે તેઓને કાંઈપણ ઉપમાં દેવાનું શકાય એમ
નથી તેથી તેઓની શોભા કદેતાં બને નહિ ॥ ૫ ॥

શોભા વની તનીયાની ઘણી શ્વેતની રે ॥

દેહી ધજા લંજામજિત્ મીનકેતની, રે ॥ ૬ ॥

શ્વેત તે સથેત તનિયાની શોભા ઘણી ધ્વની છે તે
જોધને મીનકેતની એટલે કામદેવની ધળનૂ વસ્ત્ર
લજામજિત એટલે લજામાં ખુડેલું છે અથવા કામદેવ-
ની ધળનૂ ચિન્હ જે માછલું તે લાગ્યકી જલમાં
ખુડી રહે છે કામદેવની ધળમાં મછનૂ ચિન્હ છે તે-
થીજ એનું નામ મીનકેત કહેવાય છે ॥ ૬ ॥

સૂયન કાછનીની છત્રી છાઈં નિત્ત મા રે ॥

માન મેલી ઘણી દીન થઈં નિત્ત મા રે ॥ ૭ ॥

સૂયનની અને કાછનીની છત્રી જે શોભા તે મનમાં
છાપી રહી છે તે જોધને મા જે લક્ષ્મીજી તે અભિ-
માન મેલીને દીન થયા રહ્યાં છે ॥ ૭ ॥

હુદ્રધંટિકાનૂપુરની સાંમલી ધુની રે ॥

મેલી સમાધી વિકલ થયા મહામુની રે ॥ ૮ ॥

શુદ્રધંદિકા - જે કટીનૂ આભરણ અને નૃપુર તે
ખત્રેની ધુતી જે શબ્દ તેને સાંભલીને' મોટા મુનિયો
પણ સમાધી મુકીને' વિકલ તે ગાંડા થયા છે ત્યારે
સ્ત્રિયોને મોહ થાય તેમાં શું આશ્ચર્ય ॥ ૮, ॥

કટીજોઈને લજાયા મોટા કેસરી રે ॥

નામી જોઈ વાપી જડતાને અંગીકરી રે ॥ ૯ ॥

આપની કટી જે કહ તેનું પાતલાપણું જોઈને મોટા
સેરીસિંહ પણ લજયા અને નાભીનું ઊંડાપણું જો-
ઈને વાપી જે બાવણિયો તેઓયે જડતાને અંગીકરી
એટલે લાજ્યી જડ થયિ રહિ હવે અલંકાર શાસ્ત્રમાં
હ અને લ એ બન્ને અક્ષરને એક ગણે છે તેથી
સ્વરૂપ જોતાં જલરૂપ થયી રહી છે અને જડ એવું
શીતલતાનું નામપણ આંઈ સંભવે છે ॥ ૯ ॥

ઉદરત્રીવલીની સુપમાની ઉપમા નવ મલે રે ॥

વિપુલવક્ષસ્થલ મેલીને સુમા નવ ટલે રે ॥ ૧૦ ॥

ઉદર ઉપર ત્રિવલ્લી એટલે ત્રણ વાદા પડે છે તેની
 મુખમાં જે પરમ શોભા તેની ઉપમા મલે નહિ વિપુલ
 એટલે પખતું એવું જે વક્ષસ્થલ છાતી તેને મેલીને
 રમા જે લક્ષ્મીજી તે ક્યાંઈ પણ જાતાં નથી - આ વચ-
 નથી લક્ષ્મીજી ઉપર સમ્રાજ્યેં ધાર્યા દેખાડી અને
 લક્ષ્મીજીનેં પણ મોહ થાય ત્યારે બીજાનેં શું કેહેવું
 એ પણ જણાવ્યું અને પ્રભુના હૃદયમાં લક્ષ્મીજી
 નિવાસ કરે છે તે તો પુરાણાદિકમાં પ્રસિદ્ધ છે ॥ ૧૦ ॥

વાજૂ પોંચી કડા સાંકલા હાથ સાંકલારે ॥

હીરામુદ્રિકા તે કલાનિધિની કલા રે ॥ ૧૧ ॥

બાબુ વિગેરે આભરણો પ્રસિદ્ધ છે હીરાની મુદ્રિકા
 જે વીટી તે કલા નિધીનીકલા એટલે ચંદ્રમાની કલા-
 નેવી ઉજળી દીસે છો ॥ ૧૧ ॥

કંચુકંઠ કંઠામરણ હાંસ ત્રવલની રે ॥

શોભા કેતાં બુદ્ધિ ઘટી કવીપ્રવલની રે ॥ ૧૨ ॥

કંધું જે શંખ તે જેવા સુંદર કંઠને વિષે કંઠા
ભરણ હાંસ ત્રિવલ એ આભરણ સેવા પ્રકારમાં પ્રસિદ્ધ
છે તેઓની શોભા કેહેવામાં જુબારા કવિઓની બુદ્ધિ
પણ ઓછી પડે છે ॥ ૧૨ ॥

કૌસ્તુભ પદકની પંક્તિ ને રત્નની વદી રે ॥
મન મગ્ન થયું એ તો શોભાની નદી રે ॥ ૧૩ ॥

શ્રીકંઠમાં કૌસ્તુભમણિ અને તેની નીચે માતા-
ઓના રત્નગટિત પદકો ઉપરાતરી ખરાખર આવેલા છે
તેઓની પંક્તિ અને રત્નની બદી એટલે વચમાં
ચોટી અને ચારેતરફ ચાર માતીની - સહ એવું આભરણ
એને બદી કહે છે એ સર્વના રત્નોની પંક્તિ નીચે
સુધી સરખી આવેલી છે તેથી શોભાની નદીજેવી લાગે
છે એથીજ એ પંક્તિમાં જોનારાઓનું મન મગ્ન થાય છે
નદીમાં કાચ પણ ચીજ મગ્ન થાય એ ચોખ્ખું છે ॥ ૧૩ ॥

રત્નનિકર રચિત ભૂષણ તેજ શૂંકહું રે ॥
મિહરશીતરશ્મિકાંતિતુલ્ય નવ લહું રે ॥ ૧૪ ॥

રત્નોના નિકર જે સમુદ્ર તેઓના જણવંથી ખના-
વેલા આભરણોનું તેજ શું કહું મિહિર જે સુર્ય અને
શીતરશ્મિ જે ચંદ્રમા એ બન્નેની કાંતિ પણ આભ-
રણના તેજસરખી કેહેવાય નહીં ॥ ૧૪ ॥

સામલ અંગ મોતી ગુંજ કુસુમ માલિકા રે ॥

દેખી મેઘ હંદ્રધનૂ વક થયા ફાકી રે ॥ ૧૫ ॥

શ્યામ અંગમાં મોતી અને ગુંજ અને કુસુમ તે
રંગરંગના પુલો એ સર્વેની માળાઓ બેઠને મેઘ
વિગેરે ફીકા થયા શ્યામતાની શોભાથી મેઘ ફીકા
દેખાય છે તે અંગમાં સચેત મોતીની આગલ બક તે
બગલા ફીકા દેખાય છે અને ગુંજની તથા પુલોની
માલાની આગલ હંદ્રધનુષ ફીકું લાગે છે મેઘમાં સુર્યનું
તેજ પડવાથી અનેક રંગભરેલું કબાનને આકાર જે
દેખાય છે તેને હંદ્રધનુષ કહે છે ॥ ૧૫ ॥

દેખી પીતાંવર ચંચલા ચંચલ ઘેરે રે ॥

ગયાં માનિનીના માન ધીરજ નવે રહે રે ॥ ૧૬ ॥

ચંચલાં તે બીજી તે પીનાંબરની શોભા પોતાથી
અધીક દેખીને પોતાની શોભા વધારવા માટે વળી
ચંચલ થયીછે અર્ધી તુકનો અર્થ સ્પુટ છે ॥ ૧૬ ॥

શોભા સદન વિશદ વદન કુમુદ દેખતાં રે ॥
કુમુદ પોતાની સુંદરતા નહી લેખતા રે ॥ ૧૭ ॥

શોભાનું સદન એટલે ધર અને વિશદ એટલે
ઉજ્જ્વલ એવું વદન કુમુદ એટલે મુખરૂપચંદ્રમા
અથવા કમોદની તેને દેખતાં કુમુદ તે ચંદ્રમા અથવા
કમોદની તે પોતાનું સુંદરપનું લેખતા નથી. ॥ ૧૭ ॥

નાસા અધર શોભા શક્તિ નથી માંસ વારે ॥
જેમ કીરવદન વિવફલ ચાસ વારે ॥ ૧૮ ॥

નાસિકાની અને અંધરની એટલે નીચેના હોડની
શોભા વર્ણન કરવાની મારી શક્તિ નથી જેમ કીર-
વદન એટલે સુણની ચાંચ બિંબ ફક્ત એટલે પાકે-
ધોણાને આખવા આવતી હોય તેમ બિંબફલ-

જેવા લાલ હોડ ઊપર સુડાની ચાંચજેવી નાસિકા
શોભે છે ॥ ૧૮ ॥

ચંચલ અરુણ સજલ નયનયુગલ નિરખતાં રે ॥
સ્વંજન કમલ મીન રહ્યાં શ્વાસ વરખતાં રે ॥૧૯॥

ચંચલ અને અરુણ એટલે લાલ સજલ એટલે
રેસભરેલું એવું નયન યુગલ એટલે વેનેત્ર તેને બેતાં
ખંજન વગેરે શ્વાસે વરખતા રહ્યાં એટલે પોતાની
શોભા ફીકી થવાથી નિસાસા ભરે છે ખંજન પક્ષીની
ચંચલતા અને કમલનો વિકાસ અને મીન જે મચ્છ
તેનું ડહાપણું તથા લંબાઈ એ સર્વ નેત્રની શોભા
આગ્રહ રદ થયું ॥ ૧૯ ॥

જીતી કામની કમાન કાન તેં સ્વરી રે ॥

કુટિલભૂકુટી ના ભંગ નેહથી કરી રે ॥ ૨૦ ॥

જે નેહથી કરી એટલે સ્ત્રોત કૂડીને જે કુટિલ ભૂક-
ટીનો ભંગ પાંકી ભંભરતું ચઢાવતું તેથી કામદેવની
કમાન છતી આ તુકનો ફલિતાર્થ એ જે ધનુષ

મોરમુગંટની લટક મનમા વસી રે ॥

શતચંદ્રની શોભાને જોઈ તે હસી રે ॥ ૨૫ ॥

મોરપિચ્છના મુકુટનો ઝાક અને લટકે અભાગ
મનમા વસે છે તે લટકે સેકડે ચંદ્રમાઓની શોભાને
નેધને હસે છે એ દારિ આગળ એ શોભા
સુધ છે ॥ ૨૫ ॥

સ્વર્વ ગર્વ થયો વેણી જોઈ નાગનો રે ॥

તેથી વાસ કીધો અઘોભૂમિભાગનો રે ॥ ૨૬ ॥

વેણી તે ચોટી તેને નેધને નાગનો 'ગર્વ' ખર્વ
એટલે એછો થયો તેથીજ શરમને લીધે નાગોએ
અઘોભૂમિભાગ એટલે પાંતાલમાં 'વાસ' કીધો, આ
તુકનો કલિતાર્થ એ જે વેણી નાગથીપણ લાંબી
અને સ્થામ શોભાવાલી છે ॥ ૨૬ ॥

વેણરાગંથી સરાગ ચિત્તને કીધું રે ॥

વેત્ર ધરી નેત્રયુગ્મને તે સુખ દીધું રે ॥ ૨૭ ॥

વેણુ જે મુરલી તેના રાગથી ચિત્તને પાણી સિરાગ
 એટલે રાગસહિત કીધું રાગ એટલે સ્નેહ અને
 ગાવાનો રાગ વેત્ર એટલે છડી તે શ્રીહસ્તમાં ધરીને
 અહારા નેત્રયુગ્મને એટલે બધે આંખોને તે અલ્પ-
 કિકિ સુખ દીધું ॥ ૨૭ ॥

તારાં વચનસુધા કરણત્રપકમાં ભરી રે ॥

ચિત્ત તૃપ્ત નથી થાતું પાનને કરી રે ॥ ૨૮ ॥

તમારા વચનરૂપી સુધા એટલે અમૃત તે કાનરૂપી
 ચપક એટલે રસ પીવાનું પાત્ર તેમાં ભરીને પાન
 કરતાં એટલે વારંવાર બચનામૃત સાંભક્ષતાંપણુ મન
 તૃપ્ત નથી થાતું ॥ ૨૮ ॥

આં રાધાવચન સુણી હરી આવિયા રે ॥

કુંજકેલી કરી ઘણા મન માવીયા રે ॥ ૨૯ ॥

કુંજકેલી એટલે કુંજમાં કીડા બાકી અર્થ સ્પૃહ
 છે ॥ ૨૯ ॥

હલીમલી કુંજપુંજથી સદન ગયાં રે ॥

કરી હાસ નેં વિલાસ વે મગન થયાં રે ॥૩૦॥

ઐ તે રાધાજી અને શ્રીજી ઐ ઐ કુંજપુંજ-
થી એટલે કુંજેના સમુદ્દામાથી સદન ગયાં ઘેર
પદાશ્યાં ॥ ૩૦ ॥

રસરૂપ એવા શ્યામને શ્યામા વેડ રે ॥

એડનું ધ્યાન ધરે પ્રેમથી નિજજન સડ રે ॥૩૧॥

રસરૂપ એટલે અગણિતાનંદરૂપ ॥ ૩૧ ॥

દાસ માગે લીલાનંદ મને આપજો રે ॥

એજ ધ્યાન હૃદે સ્થિર કરી થાપજો રે ॥૩૨॥

લીલાનંદ તે નિત્યલીલાનુ સુખ હવે આ તુકમાં
શ્રીજીવનજી મહારાજે દાસ એવી પોતાની છાપ રાખી

છે તેનું કારણ એ જે પોતાના મુળપુરૂષ શ્રીવલ્લભજી
મહારાજ જેઓને કાકાવલ્લભજી કહે છે તે એઓની
છાપ કીર્તનોમા દાસ એવી છે તે મહાનિસાલાદોંડી
આઠે પ્રગટ વહેં મારગરીતિ દિખાચી ઇત્યાદિ કીર્તનો-
માં પ્રસિદ્ધ છે તે અનુસારે જીવનજી મહારાજે પણ
દાસ એવી છાપ મુકેલી છે ॥ ૩૨ ॥

इति श्रीनाथजीनूं धोल ॥ श्लोकः॥ घसत्र-
यनितेनाशुकालेनग्रथितोमया ॥ जीवनेन-
प्रबंधोयंप्रेरणाद्धृतिस्थितप्रभोः ॥ १ ॥

હવે આ ધોલ કેટલા દિવસમાં બનાવ્યું તે વાત
એક શ્લોકમાં લખે છે તે શ્લોકનો અર્થ અમારા
હૃદયમાં જે પ્રભુ ધિરાજે છે તેની આજ્ઞાથી અમે
આ ધોલ ત્રણ દિવસમાં જલદીથી કર્યું છે ॥

॥ દોહરો ॥

ધનશ્યામસુત પંચનદિ ગોવર્દ્ધન દ્રવિ ઓહ ॥ અર્થ
લાખ્યા મદોપમાં છવન વચન સનેહ ॥ ૧ ॥

ઘતિત્રી વ્રજવલ્લભચરણકુટાન પંચનદિ વ્રતશ્યામભટ્ટ-
ભજ ગોવર્દ્ધન શીઘ્રદ્રવિ વિરચિના
શ્રીનાથધવલદીપ્તસંપૂર્ણા ॥

શ્રીનાથજીનાં ઘોળ.

ગારવામિતી શ્રીકૃષ્ણાવતી વહૂજી મહારાજકૃત.

(“જે જે બોલો શ્રીવ્રજપાલજી” એ ઘોળનો રાગ.)

પ્રથમ શ્રીવલ્લભપદ હું નમુ, શ્રીવિઠ્ઠલપ્રભુ કરે
પ્રણામ; શ્રીમહારાજજીની કૃપા (અનુગ્રહ) થકી, મુને
જોવડાવ્યું શ્રીજીદ્વાર ગામ, જે જે બોલો શ્રીગોવર્ધન
નાથજી. ૧ લાલ ખાગ જોડને મને હર્ષ થયો, નાસ
નહી જમુનાજીનો ઘાટ; મોટો મગરે તે દર્શન ગિરિ-
રાજનાં, નાથુવાસમાં ગાય તણા ઠાઠ. જે ૨ નગાર-
ખાનું જોડને આનંદ પામીયા, વચ્ચે ગોવર્ધન ચોક
એ માન; સામા સૂરજપોલ શોભા ધણી, નવ સીદી
તે નવઘા ભક્તિ જાણુ. જે ૩ ધુલચોક સિંઘપોલ
રંછીઆમણાં, કથા ભોગવત શોભતો સમાજ; કમલચોક
વાલાજી રમણુ કરે, અનારચોક જોઈ સરિયાં કાજ.
જે ૪ ઘી વર ખાંડ વર મેવાવર તહાં, ખાસા ભંડારમાં
સેવા કરવાં જાય; પ્રસાદી ભંડાર નિખ્યા સહી, સહુને
પ્રસાદ ખંટાય. જે ૫ દૂધવર કુલવર પાન શાકવર

પામ, માળાધર જલપાનનું ત્યાં કામ; રસોઈ બાલભોગ
 નિરખ્યા સહી, જસોદાજી રોહિણીજી પુરન કામ, જે ૬
 સાખી-માવાગલી સોદામણી, ને શોભા વરણી ન જાય;
 ગોસ્વામી ખાલક સહુ; ને માલા પહેરે આય. ૧

ધોળ ૨.

(“આલો તો શ્રીજી જ્યેષ્ઠ શ્રીમુખ સુદર જોવાને.” એ રાગમાં.)

છઠ્ઠીધર યમુનાજી કુંજનામરે, મહારૂં મન લાગ્યું એ
 ધામરે; મનુસંધર કહાયે અભિરામરે, સાહેલી આનંદ
 ઉર ન માયરે. ૧ મણિકેડા તે મણિમય રૂપરે; કુમારિ-
 કાની કુજ અનૂપરે; જેને જેઈ મોહ્યા પ્રજાસુપરે.
 સાહેલી આનંદ. ૨ મહિર અક્ષરબ્રહ્મ કરી જાણોરે,
 જ્યાં બિરાજે ગોવર્ધન રાણોરે; ચંદ્રાવલીજીની કુંજ
 મન આણોરે. સાહેલી આનંદ. ૩ શર્યા મહિર ખ્યારી-
 જીની કુંજરે સ્વામિનીજી રસ પુજરે, વહોલા રમણ
 કરે બેઉ મંગરે. સાહેલી. ૪.

સાખી-દર્શન આપ્યાં શ્રીનાથજી, ને પુરી મનની આશ;
 લોચન મન શીતલ થયાં મુખચંદ્ર જોઈને પ્રકાશ ૨

-ઘોળ ૩.-

("હાલા વરણાગિયારે" એ રાગમાં.)

બહાલા રહેા વેગળારે. મન મોહ્યું સુંદરશ્યામરે;
છેાડી જઈ નહિ ધામરે; ચિત ચોથું મહારું અભિરામરે;
સામળીયા બહાલા વરણાગિયારે. ૧. નેત્રકમળ ને ભુકુટી
કમાનરે, મોરમુકુટ ને કુંડળ કાનરે; સુથન કાછનીની
શોભા વારૂં પ્રાણરે. સાં ૨ શ્યામ ચોટી શોભે લહરા-
લીરે, જે અલક છુટી ધુંધરાલીરે; સખી શ્રીમુખની
બલિહારીરે. સા. ૩ લાલ શોભે પીતાંબર પટકોરે,
નિત નૂતન કરે વાસો લટકોરે; મારું મન એ ચરનમાં
અટકોરે. સાં ૪ નિત નૌતમ ધરે શણગારરે, સહુ
રત્નોના હાર મોતી માળરે; નિરખી લોચન થયાં
નિહાલરે. સાં ૫.

સાખી-કમલનયન પ્યારા પ્રભુ, ને મારા જીવન પ્રાંન;
ચરનકમલ પરસું સદા, વસું સદા એ ધામ.

ઘોળ ૪.

("જવા દો મને શાને રોકો છો વાદમાં" આ રાગમાં.)

સૈયર મન મોહ્યું શ્રીનાથજી છખીલા, હાંહારે એના
લોચન, કુટિલ અરવિલાં. સૌં ૧ જગમોહન જમુના-

છની કુંજ, હાંહારે પ્રજભક્ત ઉભા તે અલિ પુંજ.
 સૈં ૨ રત્નચોક તે રત્નમય જડયા, હાંહારે પ્રજભક્ત
 શ્રીમુખ જોઈ અડયા, સૈં ૩ લલિતાછની કુંજ સંદન
 ધામ, હાંહારે કીર્તનીયા ગઢી તેનું નામ. સૈં ૪ તાલ
 મૃદંગ સારગી બીન વાજે, હાંહારે કોકિલા કંઠ મધુર
 સુર સાજે. સૈં ૫ રાગ રાગિની સત્ય સુર ત્રીન ગ્રામ
 હાંહારે સ્વરૂપ સહિત ઉભા તે ગ્રામ. સૈં ૬ સમેસમેના
 ગુણચરિત્ર ગાતાં, હાંહારે પ્રાણનાથનાં તે દર્શન ધાતાં.
 સૈં ૭ વસ્ત્રધરની છાત છે ન્યારી-હાંહારે હેઠળ ગોપી
 ગ્વાલની તિખારી. સૈં ૮ જન્મ ઉત્સવને થાય આનંદ,
 હાંહારે જમે નંદસુવન સંહુ સંગ. સૈં ૯ રંગીલી
 ગઢી આનંદ સહુ સોહી, હાંહારે અન્નકુટની રસોઈ
 તહાં જોઈ. સૈં ૧૦ ગેહેના ધર માનિકચોક સાજે,
 હાંહારે પંખાગઢી બીન ત્યહાં વાજે. સૈં ૧૧ કૃષ્ણ-
 કમળ શ્રીમુખ પર વારી હાંહારે ચિત્ત ચોરું મારું
 ગિરિધારી. સૈં ૧૨

સાખી-નંદાસય નિજધામના, ને કરિયે દર્શન આણ;
 બાલવિનોદ સોહામણા, ને નવનીતમિય લાલ,

ધોળ ૫.

(“ માને તમારું તે તો ઘેલડી ” એ રાગમાં.)

મારો લાડીલો લલન બલિહારી, છબીલા લાલ મુખ
છમિ લાગી મુને પ્યારી. ૧ ધુંધરાવલા કેસ ગુંચળી
સીસ ઉપર શોભે. અલકાવલી તિલક મન મોહે. છ. ૨
શ્રવણમાંહે ઝુમકી તે તારા જોત જળકે નાસિકા વેસર
મોતી લરકે. છ૦ ૩ અરૂન કમલ નેત્રમાંહે અંજન તે
ફેલ્યાં, રૂદન કરી વેહેવરાવ્યા છે રેલા. છ૦ ૪ નવનીત
આરોગ્યા કાંઈ મુખકપોલ લેસી, આ છબી તો મન-
માંહે પેસી. છ૦ ૫ દુલરી કંઠ હાંસ કહુલા રલકે
શોભા ભરી. કટિ કિંકિની તે ધુંધરાવાલી. છ૦ ૬
બાલુ પહોંછી કડા વળી કુમતાંને ફરકે, શ્રીનંદ જશો-
દાજ જોઈ હરખે. છ૦ ૭ રતનખચિત ચૌક માંહે
ધુટનિયાં ખેલે, જુંજનાચૂસની રમેં મુખ ખેલે. છ૦ ૮
મદનમોહનજ ને બાલકૃષ્ણલાલ, નવનીતપ્રિયાજ રમેં
ખ્યાલ. છ૦ ૯ ચરનકમલ માંહે ઝાંઝર નૂપુર ઝનકાર,
શ્રીજસોદાજ નિરખે વારવાર. છ૦ ૧૦ દુધની દંતુડી
ખેજ મુખમાંહે તે લસે, કીલકી ને તે વાલા હસે છ૦ ૧૧
ખિંજન પ્રકાર ભોગ લગાવી મુખે માંડે, હસ્તકમલ વચે

વચે યોગે. છ૦ ૧૨ આડ દર્શન આડ ભોગ આવે મુખે,
 સામર્થ્ય શું વરણી શકું મુખે? છ૦ ૧૩ એક સ્વરૂપે
 યશોદાજીને પાસ, એક સ્વરૂપ થકી રમે રાસ. છ૦ ૧૪
 જગમોહન સિંહપોર મન મોહે, કૃષ્ણ ભંડાર પરછો
 ત્યાં સોહે. છ૦ ૧૫ કૃષ્ણકમલ બાલલીલા સહુ નિરખે
 જન્મ સફલ કરિ હરખે. છ૦ ૧૬.

સાખી:—

ભાવ સહિત સેવા સહુ ને ક્યાં લગી કહું સ્વરૂપ;
 નંદાલયની કુંજની નેં દિવિધી તથાં રસરૂપ.

સાખી:—

સાત ધ્વજ સાત રંગની, સહુનાં જુદાં રૂપ;
 શું સામર્થ્ય ગુણ વરણીએ? એ ભાવ છે અધિકઅનૂપ.

ધોળ ૬.

(સતભામાજીના પહેલાં કથવાનો રાગ.)

અરે કલશ કહીએ શિખર ગિરિરાજ, અરે દર્શન
 કરતાં સર્પાં સહુ કાજ; અરે છપરા કહિએ ગોવર્ધન રૂપ,
 અરે હારે ત્યાં બિરાજે ગોકુલના ભૂપ૦ ૧ અરે મેઘ
 શ્યામ ધ્વજ તે પ્રાણનાથ, અરે પીળી પ્રાણપ્રિયાજીની

સાથ, અરે શ્યામ યમુનાજી મન મોહે, અરે હારે શ્વેત
 દ્વન્ત ચંદ્રાવલી સોહે. ૨ અરે રાધા સહચરીજની
 લીલા રાજ, અરે સોસની તે કહિયે ગિરિરાજ, અરે
 અનુરાગ ભરી વ્રજબાળા, અરે હારે જોણે વશ કીધા
 છે નંદલલા, ૩ અરે મુખકમલ શોભા રહી જોઈ, અરે
 નયનકમળ કટાક્ષ મન મોહી, અરે હૃદય કમલ જોઈ
 લાજ્યો અંદ, અરે હારે હસ્તકમલ સાહીને આનંદ.
 ૪ અને નામ કમલ સુગંધ મકરંદ, અરે વ્રજભક્તને
 મનના ફંદ, અરે ખટ કમળ ઉપર જીવે વારી, અરે
 ચરનકમલની ખલિહારી. ૫ અરે હારે શ્રીવલ્લભ
 શ્રીવિકૃલનાથ, હારે શિર નામીને જોડું બેઉ હાથ, હારે
 રાધા શ્રીયમુનાજી શિસ નાંડિ. અરે હારે ગુણ ચરિત્ર
 અહર્નિશ ગાઉં. ૬ હારે દર્શન એવાં છોટીને નહી
 ટરીશું, હારે ચરનકમળ અહર્નિશ પડીશું, હારે ધોળ
 ગાયે ને સંભળાયે, અરે હારે તેને લીલા અનુભવ થાય.
 ૭ હારે નિત નૌતમ ઉત્સવ થાય, હારે આનંદ હર્ષ
 નવ માય, હારે કૃષ્ણ કમલ કે પુરી મહારી આશ, અરે
 હારે સખી ચરનકમલની પાસ. ૮

સાખી:—

સેવાવિધ સુમરન કરૂં ને નિત વ્રત કરવું ગાન;
વસે સદા મન સાંવરે, ને રસના અમૃત પાન

શ્રીજમોદાભેટીજીકૃત ઘોળ.

(“ સારદ પુનમની રાત જાણીને વહાસે રમવા કીધું
મનરે ”—ઐરાગ)

ગિરિકંદરામાંથી પ્રગટ થયા પ્રભુ, આપ ગોવર્ધન
નાથરે; નંદજીશોભતિ કેસ લાલન; વ્રજ સૌ કીધું
સનાથ. ગોવર્ધને રસિયારે; મારે મન વસિયા, વ્રજનાથ
મધુરું હસિયારે. ટેક. શ્રાવણ મુદ પાંચમને દહાડે,
થયું શુભ દર્શનરે; ગિરિકંદરામાં જિગજે વાહના,
શું કહું પ્રસન્ન વદન? ગો. ૧ ઘણાં દિવસ ભુજવું
પુજન, આશ્ચું તે વ્રજમાંયરે; દુધ લઈને સ્નાન કરાવે,
મહિમા કહ્યો ન જાય. ગો. ૨ છિદ્ર સહિત શિક્ષા
ગિરિવરની, તેમાં રયામ સ્વરૂપરે; એક ગાય ત્યાં નિત્ય
જાય છે, દુધ સ્તવે તદરૂપ. ગો. ૩ એક બ્રાહ્મણની ગાય
હતી તેણે, પુછી ગોનાળીયાને પેરરે; દુધ ઘટે તે નિત્ય
કેમ મારું? દોહી લઈ જાય તું ઘેર. ગો. ૪ ત્યારે

ગોવાળીયાએ એમ કહ્યું, ખગર કાઢું નિરધારે; કાણ
 પ્રકાર થાય છે આ ગોમાં કહું સમજાવી સાર, ગો ૫
 સાંજ સવાર ગા ટોળામાંથી, ગિરિવર ઉપર જાયરે;
 ઉભા રહીને દુધ સ્તવે નિત્ય, પ્રાણ જીવનને પાય, ગો ૬
 ગા પ્રકાર જોઈ ગોવાળિયો, પ્લાહણને લાગ્યો સંગેરે;
 અચરજ જોઈ વિસ્મય થયું મન, કહાવ્યું સાંને ઉમંગે
 ગો ૭ સૌ વ્રજવાસી ગિરિવર આવ્યા, બોલ્યા મુ-
 ખથી બોલરે; કોઈ દેવ ને કે દ્રવ્ય હોય એમ, કીધો
 મુખથી તોલ. ગો ૮ ગિરિશિલા ઉચ્છીને જોયું તો
 દીકા સુંદર શ્યામરે; પુછ્યું દેવને પર્વત કેરા, શું છે
 તમારું નામ? ગો ૯ પ્રાણજીવન ત્યારે એમ બોલ્યો કે,
 દેવદમન મુજ નામરે; મહિમા ચાલ્યો વ્રજમાં ઝાઝો
 પુણું કરે મન કામ. ગો ૧૦ દહીં દૂધ વ્રજવાસી કેરાં
 આરોગે નંદબાલરે; ઝાડખંડમાં જઈ મહાપ્રભુજને;
 આજ્ઞા કરી તત્કાલ. ગો ૧૧ ઈંદ્ર-નાગ-ને દેવદમન
 તે, પ્રગટ થયા વ્રજ માંહેરે; ગિરિવર ઉપર આપ
 પધારો, સેવા ચલાવોની ત્યાંહ, ગો. ૧૨ મહાપ્રભુજ
 વ્રજમાં પધાર્યા મહુ પાંડેને ઘેરરે; વચન સુણ્યાં ગિરિવર

પ્રભુનાં. વાત પુછી કરી પેર, ગોં ૧૩ સદુ પાંડે
 શ્રીમહાપ્રભુજીને કહે છે, પ્રાકટ્યનો પ્રકારરે; દેવદમન
 નામે પ્રકટ્યા છે, મહિમા અપરંપાર. ગોં ૧૪ ગિરિવર
 ઉપર આપ પધાર્યા, સામા મળ્યા નિજ નાથરે, અગો
 અંગ ભેટી સુખ ઉપજ્યું, જોડ્યા પછી હાથ; ગોં ૧૫
 ગોવર્ધન ઉદ્ધરણ ધીરનું, નામ ધર્યું શ્રીનાથરે; મો
 પીછનો મુગટ ધરાવ્યો, બંસી દીધી હાથ ગોં ૧૬
 પાટ ખેસાડી ને ભોગ ધરાવ્યો, ત્યાંથી પધાર્યા આપરે;
 નિજજન મન આનદ વધાર્યો, દુર છીધાં તન
 તાપ. ગો. ૧૭

શ્રીગોવર્ધનનાથજીનો ખ્યાલ.

(“ હમકું છાંડ અલેરી બેની માધો ” એ રાગ.)

શ્રીગોવર્ધન ઉદ્ધરણ ધીરને મન મેરો મોહ લિયો
 છિનમેરે. ટેક. શીશ પાગ શિર પેચ બિરાજે, લંર લટ
 કત સોહે ભકુટી પેરે; શીશ પુલ શ્રવણનમે કરનપુલ,
 તુરરા હુમ લટકે તિન પેરે. કલગી મોર અંદ્રિકા
 સોહે, ચોટી બિથુર રહી ઉરપેરે; બાગો પટકા સોનેરી
 ફીતવી, સૂચન ચરન મનોહર પેરે. કંઠસરી ચોર હાંસ

ખિરાજો, દુલરી તિલરી ચોસરી સંગમેરે; મોતીનમાળા
હારસંગ રાજો, હમેલ પદક પાન તીનમેરે. બાંહે
બાજુબાંદ ફાંદના સોહો, શ્યામ દોનોહી ઉરસ્થલપેરે;
પોંહોંચી કંગન કડા મુદ્રિકા, હસ્તપ્રુલ ઝલકે કરમેરે.
નૂપુર કિંકિણી શબ્દ સુનતાહી, વિઠ્ઠંગ ભઠ તબસોં
અંગમેરે, અણુવટ બિછવા મનોહર બાજો, પાયલ
જેહરકે છંદમેરે, ગુંજતમાલ સુભગ ખનમાલા, કમલ
માલ કમલ કરમેરે; વેણુ વેગ ધરિ ઠાડે નિકુંજન, કરન
સકેત ભેદ સુરમેરે; બુકુટી નેન કટાક્ષ જનાવત, દેત
દરસ આનંદમેરે; હસન દશન મન લેત ચુરાઈ,
ચમકે ચિબુક વાહિ કાણુમેરે. દક્ષિણે હસ્ત કટિપર
સ્થાપે, નિગલજા સ્થિર સ્થાપનકુરે; વામ હસ્ત ઉંચે
કર પ્યારે, રસગસ ભેદ જતાવનકુરે. કાણુ કાણુ
દર્શન દેહો મેરે પ્યારે, યહ બિનતિ કરજોડ કરેરે;
નિશદિન ખચન સુધારસ પાકે, નિગજન ચરન
કમલમેં રહુ રે.

શંગાર સમે ગાવાનું ધોળ.

વાંકે અંબોડે શ્રીનાથજી, બહાલો સુંદર શ્યામ સ્વરૂપ;
શ્રીવલ્લભે કુલ સેવા કરે એ શ્રીગોકુલનો ભૂપ. ૧ પાગ

બાંધે બહાલો જરકસી, ને સુદિર વાગા સાર; પટકા છે
 પચ્ચરંગના, સહ્યા છે સોળે શૃંગાર. ૨ કેસરી તિલક
 સોહામણાં, નાસિકા વિશ્વાધાર; ચિબુકની અતિ કાન્તિ
 છે, કંઠે મોતીના હાર. ૩ હડપચીએ હીરલો ઝગમગે,
 એમના તેજ તણે નહિ પાર; અધર બિંબ એ રસિક
 છે; ઝળકે તે જોત પ્રકાશ. ૪ બાંહે બાલુબંદ બેરખા
 હરિના ખીટલીઆળા કેશ, નિરખ્યા ને વળી નિરખશું
 એનો પાર ન પામે શેષ. ૫ ડાબી બાજુએ ગિરિવર
 ધર્યો, જમણે કટિ મધ્યભાગ; કૃપા કરો શ્રીનાથજી;
 મારાં હૈડાં ટાઢાં થાય. ૧ પાયે ધુધરી રણુઝણે, મોજડીએ
 મોતીની હાર; કૃપા કરો શ્રીનાથજી બલિહારી માધવ-
 દાસ. ૭ માધવદાસ માગે સદા, મહાર્ માર્યુ આપો
 મહારાજ, વળી વળી કરૂં વિનતિ, મને આપો શ્રી
 વ્રજમાં વાસ. ૮

ધોળ ૧૦.

ઉભા રહો તો કહ્યું એક વાતડી.	શ્રીનાથજી;
તમ માટે ગાળી છે મેં તો જાતડી.	શ્રીનાથજી. ૧
દહોડે મળ્યા હતા વૃંદાવનમાં.	શ્રીનાથજી;

તે દહાડાની તાલાવેલી તનમાં.	શ્રીનાથજી. ૨
શ્રીનાથજી જોયાના મને કોણે	શ્રીનાથજી;
પૂર્ણ મારા મન કેરી હોણે.	શ્રીનાથજી. ૩
હસો છો મધુર વાંકુ જોડને.	શ્રીનાથજી;
નયનના કટાક્ષે મ્હારાં મન મોહીને.	શ્રીનાથજી. ૪
ક્ષણક્ષણ ભણકારા વાગે કાનમાં.	શ્રીનાથજી;
ધરમાં જઈને ને ગાઈ તાનમાં.	શ્રીનાથજી. ૫
ચિત્ત-ચોટતું નથી ધર કામમાં.	શ્રીનાથજી;
ઘેલી ઘેલી કહે છે ગોકુળ ગામમાં.	શ્રીનાથજી. ૬
કહેનારાં કહે છે પણ માથે છો ધણી.	શ્રીનાથજી;
વક્ષભના સ્વામી હું દાસી તમનાણી.	શ્રીનાથજી. ૭
મીતડી કરીએ તો હવે પાળીએ.	શ્રીનાથજી;
શરણે આવે તેને તારીએ.	શ્રીનાથજી. ૮
પુરો મોરાં મન કેરી આશરે.	શ્રીનાથજી;
શરણે આવ્યો છું તમ દાસરે.	શ્રીનાથજી. ૯
ભવોભવ પાર ઉતારીએ.	શ્રીનાથજી;
અલિહારી જાય માધવદાસરે.	શ્રીનાથજી. ૧૦

માનો છે ચંદ્રાવળી નારી. ૧૩ ચરણચોક ગૌતોક
 કહેવાય, ત્યાં તો દૈવી હોય તે જાય. ૧૪ પીછવાઈ
 ચંદ્રાવળી જાણે. ચંદરવો શ્રીયમુના મન આણે ૧૫
 ગાદી સુંદર મન ભાવક, પીઠ તકીયા મહાસુખ
 દાયક ૧૬ આસપાસ બે તકીયા રાજે, મહાસુખ
 એકાંતે બિરાજે. ૧૭ એ છે શાસ્ત્રતણાં સુખ ધામ,
 પદે ચંદ્રાવળીનું નામ, ૧૮ બે જોરીમ્વામિનીજના
 તન, શ્રમજળ શ્રીમહારાણીજનાં મન. ૧૯ બે
 બીડાં શ્રીમહાપ્રભુ દક્ષિણ વામ, મુખવસ્ત્ર મોહન શ્યામ.
 ૨૦ જુગલ ચરણે શેષજી પધાર્યા, ગિરિગજ હરિ
 દાસ કહેવાય. ૨૧ એક કલશ શ્રીગુસાંઈજનું રૂપ
 ઉર સાત જંવળ અનૂપ. ૨૨ સળ્યા ભોગ મહાસુખ
 કંદ, શોભા નયને નિરખી મુખ ચંદ્ર, ૨૩ એવો
 માર્ગ થયો નહિ થાય, શ્રીમહાપ્રભુ કૃપાથકી પુષ્ટિ
 કહેવાય, ૨૪ છરીનું ત્યાં તત્કાળ, ગુણ ગાયે
 શ્રીવલ્લભ લાલ ૨૫

રાગ ગજસ ધોળ

-મેરે શ્રીનાથજી પ્યારે દ્રગનને હોલું મત ન્યારે ટેક.
 દયા કરી દરસ મોય દીજે કૃપા કરી આપકો કીજે. ગલે

જામા દદામીકા કંમર પડે ખેંદામીકા, ૧ સુરંગી પાગ
સિર સોલે લસત બનમાલ મન મોહે; લગી કોઈ
કાનયે દૂતી, તણ મોય સેજમે સૂતી. ૨ મેરા દીલ લે
ગયા આંધી લગી તનમે તલાવેલી; મત ભૂલ દેખી
તન ગોરા જગતમે જીવના થોરા. ૩ કઠિન હે મોહકી
જનાળા વહે જાતા હે સંસાર, સદા મંજલધીસજ ગાવે,
છબીપર વારને જાવે. ૪

ધોળો ૧૪.

શ્રીવલ્લભ, ઘેર પ્રગટીયા શ્રીગોકુલનારે નાથ. એવા
મલુજને નવ ઓળખ્યા પછે ઘસસો બેડે હાથ. પ્રાણી
પ્રાકૃમ તે શું કયું? ૧ પામ્યો ઉત્તમ દેહ જુગમાં
જેવણ શ્રીનાથજી, નેણે નીરખ્યા નહી તે કલિમાં કારણ
શ્રીનાથજી. પ્રા ૨ પ્રાતઃ સમે ઉઠ્યો નહિ નવ ગાયા ગુણ
ગોવિંદ, મંગળા આરતી ઉતારતાં ન જોયાં શ્રીમુખચંદ્ર
પ્રા. ૩ શ્રીમુખની શોભા શી કહું? મારે મુખ રસના
છે એક, મનમથ દેખીને લાલચો પાતાળે પેડા જઈ
શેષ. ૪ કાને તે કુહાલ શોભિતાં શિરપર શોભે પાગ;
ઉપર ચંદ્રિકા મોરની વેણીખાસુડી નાગ. પ્રાણી ૫

નૈણાં તમારાં શ્રીનાથજી જોઈ જોઈ શું કરું વખાણ ?
 જોનાં સુધ પુધ સુલી ગયો, હૈયામાં, ઉપજ્યું છે હેત.
 પ્રા. ૬ નાકે તે નકવેસર શોભિતાં, લલકરે, તિલક રસાત;
 તે પર સોહે અલકાવલી, લટકણ લટકે છે, ભાલ, પ્રા. ૭
 અધરની ઉપમા હું શી કહું ? , ચિબુક જડકે છે કાન;
 કહે સોહે હાંસડી ઉરગજ મોતીના હાર, પ્રાણી ૮
 મોહન મોરલી વગાડતાં, કહે વૈજયંતી માત્ર, પ્રાણી. ૯
 બાંહે બાજુ બંધ બેરખા ફરકે ધુમતાં ચાર. હાથમાં
 હેમની કદલી પહોંચી છે હીરાજડાવ. પ્રા. ૧૦ કોમળ
 કરેપર ઝગઝગે રત્ન જટિતના ચોકે, તેપર અનુપમ
 મુદ્રિકા, દેખી મોહા ત્રેલોક. પ્રાણી. ૧૧ બીજી શોભા
 હું શી કહું ? નખસિખ હીરાના હાર, રવિશશી કોટિક
 વારણે છળી ઉપર જોડે બેલિહાર. ૧૨ વાંમ સુન્દર
 વિકૃલેશ લટકે ધરીયો ગિરિરાજ, ઈંદ્રતાણે મદ મોડીઓ
 સાચાં વ્રજજનનાં કાળ. પ્રાણી. ૧૩ કોડે સોહે કટિમે
 ખલા ધુધરી ધનકે બેઉ પાસ કંચનવરણી છે કાઠની
 ચંદ્ર પ્રકટયો આકાશ. પ્રાણી. ૧૪ જુગલ ચરણે પેયા
 જોડેલાં મોગડીયે સ્ત્રીની હાર. રમકઝમક, વાગેરે

ધુધરી અણવટ વીંછવારસાલ. ૧. મા. ૧૫ એવા પ્રભુ-
 જીને નવ ઓળખ્યા નવ કીધી હૈયામાં હામ; ભૂતલ
 મધ્યે અવતર્યો કરવા માતૃને ભાર. પ્રાણી. ૧૬ પ્રજની
 રજમાં લોટયો નહીં ન કીધાં શ્રીજમુના પાન, મોહન
 મોરલી વગાડતાં નવ કીધાં સંખુખ કાન ૧૪ કાંલિંદીને
 કાંકડે સુંદર જમુનાને તીર, શ્રીગિરિધર ગાયો ચરાવતા
 ન જોયાં હજધરવીર. પ્રાણી. ૧૮ સકેત વનની શોભા
 ધણી, ત્યાં પ્રભુ ખેલે છે રાસ; એ સુખ અખળાને
 આપીએ બલિહારી માધવદાસ. પ્રાણી. ૧૯

ધાળ ૧૫.

ધન્ય ધન્ય રાણા રાયસંગ હો લાલ; હારે ધન્ય
 ધન્યરે મેવાડે દેશ. કૃપા કરીને શ્રીનાથજી પધારીયા
 હો લાલ. ૧ વ્રજમાંથી વહાલોજી પધારીયા હો લાલ;
 હારે આવી વસીયારે મેવાડે દેશ. કૃપા કરીને. ૨ તળાવે
 તે તંબુ તાણીયા હો લાલ, હારે આવી ઉતર્યોરે મારા
 પ્રજનો સાથ. કૃપા કરીને. ૩ દુંગર કોરીને વહાલે
 મંદિર કર્યા હો લાલ તહાં બિરાજેરે શ્રીગોવર્દનનાથ.
 કૃપા કરીને. ૪ શ્રીનાથજીને શ્રીદ્વારકાનાથજીનાં જોડાં

હો લાલ, હારે શ્રીનવનીત પ્રિયાજીરે । શ્રીવિક્રમનાથજીની
 જોડ. ૫ 'શ્રીગોકુલનાથને શ્રીમથુરાનાથનાં જોડનાં હો
 લાલ, હારે શ્રીગોકુળચંદ્રમોજીરે, શ્રીમદનમોહનની
 જોડ. ૬ 'તહાં મધરાતે ગોવર્દન ભયો હો લાલ, તહાં
 તળેદીરે ગોપાળપુત્ર ગામ કૃપા કરીને ૭ જગ્યાં તે
 ગોવિંદ હુડ ભયો હો લાલ, હારે ત્યાહાં બનાસરે મહા
 રાણીજીના નીચ કૃપા કરીને. ૮ આસોદીયુ, ૧૪ દવન
 ભયુ હો લાલ હારે તહાં કાંકરોત્તારે બસીજટનો ચોક.
 કૃપા કરીને ૯ કમળ ચોકમાં ખુલે મમર હાથીયા હો
 લાલ હારે તહાં ટોડલેરે રૂડા ટોડે છે મોર કૃપા કરીને
 ૧૦ થાળ ભર્યો સગ મોતીચે હો લાલ, હારે વધાવેરે
 શ્રીવક્ત્રભ પરિવાર. કૃપા કરીને. ૧૧ સાકર કેના કરા
 પડ્યા હો લાલ હારે ત્યારે, દુધડેરે રૂડા વરસ્યા છે મેર.
 કૃપા કરીને. ૧૨ અજમ દુવરીની વિનતિ હો લાલ
 તમે સુણજોરે શ્રીગિરિધરજી મહારાજ. કૃપા કરીને ૧૩
 સમગ્રા વૈષ્ણવની વિનતિ હો લાલ, અંગોને આપોરે
 માં-વાસ, કૃપા કરીને. ૧૪

ધોળ ૧૬.

ગંગાબાઈએ તે જવડા માંડયો શ્રીગિરિધરજીનાં
 લખ્યાંને પ્રમાણ, વારી જઈ શ્રીનાથને ૧ બાદશાહે તે
 પરવાનો મોકલ્યો, તમે છોડો શ્રીગોકુલ ગામ, ૨ પ્રજા-
 વાસીએ મનમાં વિચારીયું, આપણે સામા બાંધો હાથ
 ચાર. ૩ નવખડ ભૂમિ આપણી ચોદીશ ચોખાણતુ
 રાજ ૪ બાંખાણેએ શ્રીગુસાંઈજીને એમ કહ્યું અજબ
 બાઈને આપ્યાં છે વરદાન ૫ બાદશાહજી તે અહીં શું
 ઉપજે? મારી ઇચ્છાએ છોડું શ્રીગોકુળ ગામ. ૬
 શિવ વિરચી રટણ કરે, સુરનર સરખા પાર પામે
 નહીં; અજબબાઈને થયો છુ આધીન ૭ પ્રજાચક્ષી તે
 વહાણે પધારીયા, આવી ઉતર્યા મેવાડ દેશ. ૮
 ગામના રાજાને આવીરે વધામણી, આપણા શ્રીનાથજી
 પધાર્યા નહક. ૯ રાણા રાયસગે મનમાં વિચારીયું,
 આપણે શી શી કરીશું ભેટ? ૧૦ વહાણે તળાવે તણુ
 તાણીયા; મહી ઉતર્યા શ્રીગુસાંઈજીનો સાથ. ૧૧
 વહાણે ડુંગર ડોરીને મંદિર કર્યા, મહી પધરાવ્યા
 શ્રીગોવર્દન નાથ. ૧૨ વહુ ખેત્રી તે હીંડે મલપતાં

હોંડે ઝાંઝરને ઝમકાગ. ૧૩ બનાસ તે જમના જડ
ભર્યા, વહલો બસી બટ. ૧૪ અજગાધ્યે તે
વિનતિ કરી જે કોઈ ગાયે શીખે ને સાંભળે તેનો
લીલામાં થાળે વાસ. ૧૫

વૉળ ૧૭.

ઓરા આવેને શ્રીનાથજી, સોહામણારે, તારી
ચટકતી ચાલનાં, લઉ ભામણારે, ૧ વારણ વનમાં
ગયા તે એને જોઈનેરે, જેમ લાજથી ધની તે ધન
ખોઈનેરે, ૨ નખચદ્ર ચક્ર ચદ્રિકા વિકાસચીરે; ક્ષીણ
ભાવ પામ્યો ગરી ઉપહાસચીરે. ૩ હસ્ત ચર્મણકોમલ
માને દેખી દુમ તણારે, પત્રવ નમ્ર વન થયા લાજને
વણારે, ૪ જેહર પાયલ ને વિછિયા પાનનીરે. રોભા
ઝહેતાં ન બને તે નિરુપમાનનીરે. ૫ શોભા બની
તનિયાની વણી સ્વેતનીરે, દેખી ધન લલ્લમન્નિગત
મીન કતનીરે ૬ સુથન કાછનીની છળી છાઈ ચિત્તમાં રે
માન મેલી વણી દીન થઈ નિત્તમારે ૭ ક્રુદ્ધ ધટિકા
નૂપુરની સાંભળી ધુનીરે, મેલી સમાધિ વિકલ થયા
મહામુનિરે. ૮ કટિ જોઈને લલયા મોટા કેમરીરે,

નાભિજેઠ વાપી જડતાને અંગીકરી'દ ઉદર-ત્રિવલીની
 સુપમાની ઉપમાની ઉપમા નવ મલેરે, વિપુલ વક્ષ
 સ્થલ મેલીને રમા-નવ ટળેરે. ૧૦ પ્યાળુ પોંચી કહાં
 સાંકળાં હાથ સાંકળાંને, હીરા મુદ્રિકા તે કળાનાધની
 કળારે, ૧૧ કંબુ, કંઠ કંઠલરણુ ત્યાંસઃ ત્રવલનીરે,
 શોભા કહેતાં પુદ્ધિ વ્રી કવિ પ્રખલનીરે, ૧૨ કૌસ્તુભ
 પદકની પંકિત ને રત્નની બદીરે. મન મગ્ન થયું એ
 તો શોભાની નદીરે. ૧૩ રત્નનિકર રચિત ભૂષણ તેજ
 શું, કહું રે, મિહર શીતરશ્મિ કાંતિ તુલ્ય નવ લહુરે.
 શામલ અંગ મોતી ગુંબ હુસુમ માલિકારે, દેખી
 મેઘ ઇંદ્રધનુ બક થયા ફીકારે. ૧૫ દેખી પીતાંબર
 અંચલા અંચલ થઈએરે, ગયાં માનિનીનાં માન ધીરજ
 નવ રહીરે. ૧૬ શોભા સદન વિશદ વદન કુમુદ દેખી-
 તારે કુમુદ પોતાની સુંદરતા નહિ લેખનારે. ૧૭
 નાસા અધર શોભા શક્તિ નથી ભાખવારે, જેમ કીર
 વદન બિંબ ફળ ચાખવારે, ૧૮ અંચલ અરણુ સજલ
 નયન યુગલ નિરખતારે, ખંજન કમલ મીન રહ્યાં શ્વાસ
 વરખતારે, ૧૯ છતી કામની કમાન કાન તે ખરીરે

કુટિલ બુકુદીના લાંગ નેહથી કરીરે ૨૦ મકર કુંડલની
 ઝલક કપોળિ ફલકમાં રે, મન અટકી રહ્યું ખીટલીયાળા
 અલકમાંરે. ૨૧ વેસર મુક્તામણિ લપન ઉપર એમ
 લમેરે, ચંદ્ર ચુંબવાને તારા આંખી અહીં વસેરે. ૨૨
 મંદ હસન દશન શોભાં તો વણી બનીરે, ચિત્રુક વિમળ
 વજ્ર કાંતિ તેહમાં સંનીરે. ૨૩ લર શીશપુલ અલકાવંસી
 વાંકનીરે. તિલક તણી શોભા વણી નગ ડાંકનીરે. ૨૪
 મોર મુગટની લોટક મનમાં વસીરે, શત ચંદ્રની શોભાને
 નેહ તે હસીરે. ૨૫ ખર્વ ગર્વ થયો વેણી નેહનાગનેરે,
 તેથી વસિ કીધો અધે ભૂમિ ભાગનેરે. ૨૬ વેણુ ગંગધી
 સરાગ ચિત્તને કીધુરે, વેત્ર ધરીને નેત્ર યુગ્મને તે સુખ
 દીધુરે. ૨૭ તારાં વચન સુધા ફર્ણ ચંપકમાં ભરીરે;
 ચિત્ત તૃપ્તિ નથી થાતું પાનને કરીરે. ૨૮ એવાં રાધા
 વચન સુણી હરિ આવીયારે, કુંજ કેલિ કરી વણા
 મન ભાવીયારે. ૨૯ હળીમળી કુંજપુંજથી સદન
 ગયારે, કરી હાસને વિવાસ બે મગન થયાંરે. ૩૦ રસ-
 રૂપ એવા શ્યામને શ્યામા બેઠીરે, એકિનું ધ્યાન ધરે

ધોળ ૧૮.

પ્રેમથી નિજજન સડિરે. ૩૧ દાસ માગે લીલાનંદ મને
 આપજોરે, એજ ધ્યાન હૃદે સ્થિર કરી થાપજોરે. ૩૨
 આવો આવોરે સુહાગી વહુભીનો સાથ, સખી મેવાડે
 પધાર્યા શ્રીગોવર્દ્ધનનાથ. ૧ સખી મનકંમ વચન
 તજો ગ્રહનાં કાજ, મેલો વેદ મર્યાદાને કુલની લાજ. ૨
 છોડો માત પિતા પતિ સુત પરિવાર, આપણે નયને
 નિરખો શ્રીનંદકુમાર. ૩ વહાલો રૂપે છે રૂડલાને બીનલે-
 વાન, ગંડસ્થલ મંડિત કુંડલ કાન. ૪ ખીરાજે અલક
 તિલક જાણીએ કંચન રેખ, નાસા ગજમોતીને નટવર
 ભેખ. ૫ શિસ પાગ સોરંગી ઉપર ચ દ્રિકા મોર; વહાલો
 મનોહર મૂર્તિને ચિત્તડાંનો ચોર. ૬ વહાલો ખંક અવ-
 લોકની બ્રહ્મદી કમાન, એકિના નયન અણીવાળાં શા
 ખાણ. ૭ વહાલો ચંચળ અપળતા વારૂ ખંજન મીન,
 શોભા જોઇને મૃગ થયા આધીન. ૮ બિંબાધર છે અતિ
 અરણ્ય પ્રવાસ. મુખ માધુરી મધુરી વાંસલડી રસાળ.
 ૯ શરે કુસમ ઝરે મંદ મુસકની હાંસ; ઝળકે દંડ દાડમ
 જેમ ખીજ પ્રકાશ. ૧૦ કંઠે કંઠે સરી ગળે ગુંજતો હાર,

બાલુમંદ્ર પોંદોચીનો ઝુમકસાર. ૧૧ પાય પોહલ
 નૂપુરનો ઠમકાર. ચાલે ગજગતિ ચાલ ધુવરી ધમકાર.
 ૧૨ કટિ કાછની કિંકણીનો ઝમકાર, પાય અણુવટ
 વિધુવાને ઠમકાર. ૧૩ હરે સોળ કળાયે ઉદયો અંદ,
 મળ જીવતી સુંદરીને મન ઉમંગ. ૧૪ એકિની આરતી
 ઉતારે શ્રીવલ્લભરાય. શોભા જોઈ જન વલ્લભ બસિ
 જાય. ૧૫

ધોળ ૧૯.

સાચા સગા છે શ્રીનાથજી સોહાગી ભારે, સાચા
 સગા છે શ્રીનાથજી. ૧ બીજું સગું તે સૌ મુખથી
 કહેવાનું, દુઃખમાં નહિ આવે કોઈ સાથજી. ૨ અખિલ
 બ્રહ્માંડના ધણ છે એ મહાપ્રભુ જગતની દોરી છે જેને
 હાથજી. ૩ એ પ્રભુને હોડી બીજે જ્યાં જાયો ત્યાં છે
 ધુમાડાની ખાથજી. ૪ ગોપાલસાસ, એમના ચરણમાં
 જવાને શરણ પડ્યો છું અનાથજી. ૫.

ધોળ ૨૦.

મંચર ચિત્ત ચોટયું શ્રીનાથજીના ચરણે હોંરે
 ચાલો જઈએ શ્રીમહાપ્રભુનાં શરણે. ૧ હોંરે નખ

ચંદ્રિકા દેખીને લાગ્યો ચટકો, હાંરે હું તો મોહી જોઈ
 મુદ્રિકાનો લટકો. ૨ હાંરે પોણશ ચિન્હ ચરણ કમળ
 માંહે નિરખી હાંરે બની આવરી હૈયામાં ધણું હરખી. ૩
 હાંરે ભૂલી જાન બાન હું તો ધુધરીના ધમકે, હાંરે
 લાગ્યો નેહ બેની નૂપુરના ઇમકે. ૪ હાંરે જેમાં ભક્તના
 સમાજ આવી વસીયા, હાંરે જેની સુગંધે થયા છે
 ભભર રસીયા ૫ હાંરે લાલાલહેરીની વિનતિ ઉર ધારી,
 હાંરે પ્રભુ ચરણમાં રાખો હું જાઉં વારી. ૬.

ધાળ ૨૧.

સૈયર ચિત્ત ચોરું શ્રીનાથજી ધુતારે, કાળજહું
 કોયું એ નંદના દુલારે. ૧ હાંરે મને મુરલી સુણાવી
 વશ કીધી. હાંરે મને ફંદમાં ફસાવી બાંધી લીધી. ૨
 હાંરે એણે અણીઆળી આંખ મને મારી, હાંરે તેથી
 હૈયામાં ધા પડ્યો છે કારી. ૩ હાંરે વશકરણી ને મીઠી
 એની વાણી, હાંરે હું તો સાંભળીને વણમૂલે વેચાણી. ૪
 હાંરે એનું મનહર મુખ મોહકારી, હાંરે એણે મંદ મંદ
 હસી મુને મારી. ૫ હાંરે સખી એ વિના મેં નથી
 રહેવાતું, હાંરે દર્દ કાળજનું કાંઈ નથી કહેવાતું. ૬

હાંરે લાલા લહેરીને તલાવેલી લાગી, હાંરે દગ્ગશન આપેને
દાસને સોહાગી. ૭

ધોળ ૨૨.

સૈયર મન મોહ્યું શ્રીનાથજી લટકે, હાંરે એના લટકે
મટકેને પીરે પટકે. ૧ હાંરે કીધું કામણ મોગ્લીના કટકે.
હાંરે એનાં કુટિલ નેણ બાણ હૈયે અટકે. ૨ હાં ધમકતી
શી આલે ચિત્ત અટકે, હાંરે એનું રૂપ જોઈ કાળજી છટકે
૩ હાંરે એની છેત્ર છખીલી છખી ખટકે, હાંરે એને જોયા
વિના જીવ જટકે. ૪ હાંરે છુટી લટર આવી લાલ પર
લટકે, હાંરે જાણે અધરપાન કરે આવી ગટકે. ૫ હાંરે
મોટા મુનિજન મોહ્યા છે જોને મટકે, હાંરે તેનો વિગ્ધ
ચતાં કાટી મરું કટકે. ૬ હાંરે જોના ચણકમલમાં મન
લટકે, હાંરે લાલા લહેરીને બોલાવી લેશો લટકે. ૭.

ધોળ ૨૩.

શ્રીનાથજીને નીરખી આ ચિતડું ચળ્યું છે, હાંરે
મારૂં મનડું મોહનને મળ્યું છે. ૧ હાંરે વહાલે વાંછી
નગર વડે જોયું, હાંરે સખી ત્યારથી આ મન માઝું
મોહ્યું. ૨ હાંરે એની અલગેલી આંખ અણીઆળી,

હાંરે રસરંગ-ભરેલી રતનાળી, ૩ હાંરે એની શ્રુટીમાં
 ભરણી ભરેલી, હાંરે તેથી વળસુંદરીઓ વશ કરેલી, ૪
 હાંરે એની સુરલીમાં મોહની ભરી છે, ૫ હાંરે માહિરી
 સુધ પુધ સોન-સૌંદરી છે, ૬ હાંરે સખી નંખસિખ
 એ કામણભર્યા છે, હાંરે મારા મનથી મેં વર એ વર્યા
 છે, ૭ હાંરે સખી છેલ છબીલો એ ધુતારો, હાંરે લાલા
 લંહેરીને પ્રાણથી એ પ્યારો, ૮

ધોળ ૨૪.

તમે જુઓ મારી ખેનો શ્રીનાથજીને ખાંમા. ૧ કુસુ-
 બલ પાગા કિસરીયો વાગો, પટકા પર લાગી લુંમા લુંમા.
 ૨ લાલ લહેટી કરમાં માંસળી બિરાજે, ગોપીયોનું
 મન ખાંમા ખાંમા. ૩ બાંહે બાલુબંધ બેરખા બિરાજે,
 મુદ્રિકા બટકા હંમા હંમા... ૪ ગોળ કપોળ મમોહર
 સુંદર, શ્રીશંકિકાનું મન રંમા રંમા. ૫ નયન વિશાળ
 શ્રુટિ લર લળકે, અલક-બલક શંમા શંમા. ૬ પીચ
 કારી લેઈ ફોરી ખેલે, પુલ છડીયા ધંમા ધંમા. ૭
 વળની તે ગોપીયો ગુલાલ લેઈને ચાલ ચાલે છે હંમા
 હંમા. ૮ પંચ-શબ્દવાળા વાગતાં ત્યાં, ઝાલર વંટાની

ટંમા ટંમા. ૮ સુરપુર વનિતા નીરખીન વારે, છે, પુત્ર
નાખે. છે નારદ પ્રેમા પ્રલા: ૧૬ મેં જાને પ્રાશ્રી ભોમ
ધરી છે, પ્રેમથી પ્રસાદ્યે મા પ્રમાં નિજ શ્રીવિહાર મહુ
લીલા દેખે. અગમનિગમ, શંભો, ગંભો. ૧૧.

ધોર્ગે રપં!

૧૧૦૨૨

શ્રીનાથજી તે છેલ બિરાજતાજી ને ૧૧૦૨૨ નિદેશ.
સખી ચાલે તો જઈએ શ્રીજી શહેરમાંજે.
શ્રીગોવર્દનનાથજી બિરાજે લીલાલહેરમાંજે. શ્રીનાથજી. ૧
પહેલાં દર્શન તે ભગજાનાં દરખીયાંજે, ૧૧૦૨૨
મહારા નાથનાં સ્વરૂપ નાંખે નિરખીયાંજે. શ્રીનાથજી. ૨
બીજા દર્શનમાં શ્રીગાર વહાલે બહુ ધર્યાંજે; ૧૧૦૨૨
મહારા નાથને શ્રીલક્ષ્મીજી વર્ચાંજે. શ્રીનાથજી. ૩
ત્રીજા દર્શન તે જ્વાલ બાલભોગનાંજે, ૧૧૦૨૨
મુખે મુરલીને છડી, લીધી છેલમાંજે. શ્રીનાથજી. ૪
ચોથાં દર્શન તે રૂપ રાજભોગનાંજે, ૧૧૦૨૨
વિવિધ ભાતની સામગ્રી સજેગમાંજે; શ્રીનાથજી. ૫
પાંચમા દર્શન તે દિયાપનનાં માંભજ્યાંજે, ૧૧૦૨૨
રાખ વાગ્યો ને વેધવુચ થયા દિતાવળાંજે. શ્રીનાથજી. ૬

છકાં દર્શનાતે ભોગે-સન્નેગના જ્ઞે, શ્રીનાથજી
 વિલિખ અમૃત મેવાધર્યા હિમંગમાં જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૧૭
 સોતમાં દર્શનિતે આરેતીમોખને કર્યા જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૧૮
 લીધે ભારીને વેણુવે મંદુ મંદ્યા જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૧૯
 ચાંદમાં દર્શનિતે રથને કર્યા શ્રીદરિજે, શ્રીનાથજી ૨૦
 દર્શન કરીને વેણુવે આનંદ લેયા જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૧
 ચંદ્રલાલ મંદુલીલ જ્ઞે છે જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૨
 ગિરિધરલાલેલ ખિરાજે લીલાં લહેરમાં જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૩
 વહુલ ભાલીજે બેઠીજી મહારાજ છે જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૪
 એમને આઠે દર્શનનો ધુણે ભાવ છે જ્ઞે શ્રીનાથજી ૨૫
 જે કાઠ ગાય શિખેને સાંભળે જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૬
 તેનો ચરણ કમળમાં વાસ છે જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૭
 એમના દર્શ થકી સુખ થાય છે જ્ઞે,
 હરિદાસ શ્રીવલ્લભ ગુણ ગાય છે જ્ઞે, શ્રીનાથજી ૨૮
 શ્રીગોવર્ધનધર તેરો ધ્યાન ધરત લટ છુટ રહી
 કાલી નાગનીયાં (૨૬) મોર મુગટ મકરાકૃત કુંડલ

ધુવરી અણમટ વીછવા સાર, નહાના. ૪ પ્રભુજીના
 મુખપર મુરલી વાધવેણુ નસાળ, શપ્તે મોહિરે ગોપિખ
 રોતાં મેલ્યાં છે બાળ, નહાના. ૫ કાલિંદીને કાંડે ઉભા
 વગાડે છે વેણુ; જવાદોને કે જાદવા કે વ્રજમાં થાશે
 પોકાર, નહાના. ૬ આંગળી સાહીને હરિ તાણશે પ્રભુ
 મારૂં ધુજે છે અંગ, સંવળી ગોપિકા આવશે તમને
 ઘેરશે મહારાજ, નહાના. ૭ કે બંસીગટના, ચોકમાં
 ઉભા વળડે છે વેણુ; માધવદાસની વિનતિ આપો
 શ્રી વ્રજમાં વાસ નહાના. ૮

૧ ૧ ૧ ધોળ ૩૨.

મહારે મહિરે પધારો શ્રીનાથજી, હું તો જોડેર
 તમારી વાટ. ૧ હું તો શેરી વળાવી સજ કડે, હું તો
 પુલકાં વેરાવું સારી વાટ, ૨ હું તો ચીરના ચંદરવા,
 બધાવતી, હું તો પથરાવું લીલા પીળાં પાલ, ૩
 હું તો કંકુ કેસરના ગારા વાણું, હું તો મોટી કસ્તુરી
 પ્રદાવું ભાત હું તો ગોખે ગોખે દીવા કડે, હરખે
 બંધાવું હીચોળા ખાટ. હું તો શણગાર સજુરે શોભિના,
 અરણ્ય ચોળી ગરચોળાને ઘાટે હું તો આટ કડે ૨

કેસર તણી, ૧ હું તો ચોખ્ખીઆ ચોટું ને લેલાટ; શૃંગાર
 ધરાવું હરિને ભાવતા, ૨ હું તો દર્પણ દેખાડું મારા
 નાથ. ૩ હું તો સુંદર મંગાવું રે સુખડી; જીવણ જમવો
 તમારે કાળે. ૪ હું તો મીઠડા મેવા મંગાવતી, આરોગો
 શ્રીવૈકુંઠનાથ. ૫ હું તો શીરો કરાવું, સ્નેહ તણો, જીવણ
 આરોગો પ્રભુ હાથ. ૬ હું તો જમુનાજળ ઝારી ભરાવતી,
 આચમન કરો વૈકુંઠનાથ. ૭ બાસઠ પાનનાં બીડલાં
 બંધાવતી, મુખવાસ કરો શ્રીવૈકુંઠનાથ. ૮ હું તો
 સોનાનાં સોગટડાં મંગાવતી, રમત રમજો સારી રીત. ૯
 હું તો સંઘ્યાં પથરાવું સ્નેહ તણી પોઢણ કરો શ્રીગોકુલ-
 નાથ. ૧૦ હું તો પુલના પંખા ભરાવતી વીજણ કરૂં
 સારી રીત. ૧૧ હું તો પુલની જળી ભરાવતી માંહે
 બિરોજો શ્રીગોકુલનાથ. ૧૨ હું તો થાળ ભરું સગમે-
 તીએ; વધાવું શ્રીવલ્લભકુલ પરિવાર. ૧૩ હું તો કર
 જોડી કરૂં વિનંતિ, ખલિહારી બચ માધવદાસ. ૧૪.

પોખ ૩૩.

દયા કરી દર્શન આપશે શ્રીનાથજી. દયા કરી
 દર્શન આપશે. ૧ શ્રીમહાપ્રભુજીની કાની થકી આ;

દેવી હવનાં ત્રિવિધ દુઃખ કાપશે. ૨ વિપયની વાસ-
નાને મનની અવિદ્યા, દેવીનાં દિલમાંથી ઉથોપશે ૩
નિદુઃખનાયક મને નિજજન જાણી, દાસી થવાની
છોપ છાપશે. ૪ દયાનિધિ 'છે' દોષ નહિ જુએ કાસના,
મનમાં અનન્ય ભક્તિ આપશે. ૫ લાડીલો લાલ
વહીલો લાલા લહેરીને અણુ સેવામાં આપશે. ૬.

ધોળ ૩૪

શ્રીનાથજીના ચરણકમલે ચિત્ત રાખો, હાંહાર, ભાક્ત
સુધાગમ આખો. ૧ હાંહાર અહર્નિશ મુખે, કૃષ્ણકૃષ્ણ
ભાખો, હાંહારે એથી જન્મ મરણ થશે આખો. ૨
હાંહારે વગ પાર ધન માલ ભજના, હાંહારે તેમાં તાર
નથી એ દિવાના. ૩ હાંહારે માતૃ, તાતૃ, મૃત, પ્રાત
ભગિની દાગ, હાંહારે તેમાં કોઈ નહિ છોડાવે, જમના
મારા. ૪ હાંહારે સર્ગા સર્વધી તે આસુખનાં ખેડી,
હાંહારે આખ સમે ઉપ મુકશે ધડેડી. હાંહારે
દયા કરી તને મનુષ્યદેહ દીધી, હાંહાર તોયે તે
હરિનો આશરો નહીં કીયો. ૫ હાંહારે એતી સે ચેતાય
તો એ માર્ગ હાંહારે ક્ષત્રુ ધરી ગયું નથી આયુષ્ય

તાર. ૭ હાંહાંરે વાર વાર લાખ ચોરાશી રઝળશે;
 હાંહાંરે ફરી આવો જન્મ ક્યાં થકી મળશે? ૮ હાંહાંરે
 તારા હાથમાં આવ્યો છે પારસમણિ, હાંહાંરે તારે માથે
 બિરાજે 'શ્રીનાથજી ધણી.' ૯ હાંહાંરે એકિની સેવા કરે
 મુખ થાશે, હાંહાંરે તારા પાપને સતાપ દૂર જશે. ૧૦
 હાંહાંરે હરિના દાસનો દાસ થઈ રહેજે; હાંહાંરે મુખે
 નામ નિરંતર લેજે ૧૧ હાંહાંરે લાલો લહેરીનાં વચન
 મુંખકારી, હાંહાંરે સાચા માનીને સેવો ગિરિધારી ૧૨

ધોળ ૩૫.

શ્રીનાથજીના વિરહે મહાદુઃખ થાય છે
 હાંહાંરે મારો જીવ જીવાને અકળાય છે. શ્રીનાથજી. ૧
 હાંહાંરે મને વરમાં ઘડી નથી ગમતુ,
 હાંહાંરે મારું મન વણુ રહે છે ભમતુ. શ્રીનાથજી. ૨
 હાંહાંરે ઘડી, સાઠ, પહોર આઠ, રહુ, ઉદાસી,
 હાંહાંરે સુ દર, મુખડુ જેવાને અભિલાષી, શ્રીનાથજી. ૩
 હાંહાંરે કર જોડીને માગે છે લાલો લહેરી,
 હાંહાંરે જરા દૃષ્ટિ કરો ને કૃપા કરી. શ્રીનાથજી. ૪

ધોળ, ૩૬.

શ્રીવજ્રમંડલના ચંદ્ર શ્રીગોવર્ધનનાથજી, કુમળનેન
 અણીયાળાં સોઢે લાલજે, સમેસમેનાં, દર્શન આપે
 શ્રીનાથજી, પ્રેમભક્તિવશ કીધા વજ્રની બાલજે. શ્રી.
 વજ્ર. ૧ નિશા યાછકી ગાગરં ખોલે રાતની, આવે
 નાથુવાસથકી ગોવાળજે; મારા પ્રાણપ્રસુહના, સેવકને
 હેલો પડ્યો; અતિ આતુર થઈ આવે સાતકાળજે.
 ૨ મુખ્યાજી જીતરીઆ સેવક સહુ મળી, કરતા સેવા
 જે જેના અધીકારજે, પ્રથમ શ્રીપ્રસુહને જગાવ્યા
 પ્રેમશું, પછી જગાવ્યા પ્યારા શ્રીનંદ કુમારજે. ૩
 ગોસ્વામી ટિકેત વહુ ખેટી સહુ, આનંદે આવે
 મંદિર માંહેજે; શંખ ધુનિ ત્યાં ત્રણવાર કીધી સહી,
 ધુનિ મુણી શ્રી ગોવર્ધનધર જગ્યા જે. ૪ શ્રીમુખ
 નિરખી હૃદયકમળ શીતળ થયાં, મંગળ ભોમ ધગ-
 વ્યો, કંચન ધાળજે; જળ જીમનાની જારી લેઈ પાસે
 ધરી, પ્રેમ સહિત આરોગ્યા પ્રાણુલેન જે. ૫
 સજ્જતોની સેવા સીંગોરી કરે, સેજ સંભારતાં સમય
 એટલો થાયજે; આચમન કરાવી મુખવસ્ત્ર કરી બીડાં
 ધર્મી, દર્શન ખોડ્યાં ને કીર્તન થાયજે. ૬.

શ્રીનાથજીકે ધ્યાન મેરે નિસદિનારી માઈ; ૧
 સાંવરી મુરત માધુરી મૂરત, ચિત્ત લીયો હે ચુરાઈ. ૧
 લાલ પાગ લટકે લાલ, ચિત્રુક વેસર કંઠમાલ;
 કરનપુલ મંદહાસ, લોચન મુખદાઈ. ૨
 મોરપક્ષ સીસ ધરે, મોતિનકી માલ ગરે;
 ખાનુખંદ પહુંચી કર મુદ્રિકા મુહાઈ, ૩
 કટિ કુદ્ર વંદિકા, જોડર વિછીયા મુદેશ;
 અંગ અંગ શોભા, ઉર આનંદ ન સમાઈ. ૪
 મુરલી અંધર ધરે શ્યામ, ઠાડે વજ્ર જીવતીન માઈ;
 સમ સુરન તાન ગાન શ્રીગોવર્દનનાઈ. ૫
 નિરખરૂપ અતિ અનૂપ, થાકે સુર નર વિમાન;
 શ્રીવલ્લભપદકી દામોદર બલ બાઈ. ૬

એકવાર દરશન દીજીયે, શ્રીનાથજી જીવ અના-
 દિથી અવિદ્યાનો ભરેલો, દોષ દેખી નવ ખીજીયે, ૧
 કૃપાનાથ કરુણાના સિંધુ, દીન બાણી દયામાં લીજીયે.
 ૨ શ્રીગુરુયે તો મને તમને સોંપ્યો છે, શ્રીમહાપ્રભુ-
 જીની કાની થકી લીજીયે. ૩ પુષ્ટિમાર્ગમાં પડ્યો રે
 પતિત હું, ખોલ્યા વચન પાળી લીજીયે. ૪ વહ્નલના

દાસનો દાસ હું કહાણું, મજબક્તની દાસી મુને
કીજીએ. ૫

ધોળ ૩૯

હારે વહાણો એહી હમારે શ્રીનાથજી, હારે ભવ-
તારણદાર. એહી ૧ દેવ ન યાયું દુસરો મન કીયો
હે વિચાર એહી. ૨ યોગ યાગ મત કો કરેજી, હારે
જપતપતીર્થ અપાર એહી. ૩ સોચ સખે છયા બહે ગયો
રે, મન માની લે મોરાર. એહી ૪ દો અક્ષર મૃદામ
કહેરે, ભવસારમેં એ સાર. એહી ૫

ધોળ ૪૦

શ્રીનાથજીનું વદનકમળ જોયું, જોયે એકવાર
શ્રીનાથજીનું. કોટિ કલ્પનું મેલું થયેલું મન, એક
પલ્લકમાં ધોયું. જોયે. ૧ મનુષ્યદેહ ધર્યાં તેનો સફળ
છે, જન્મમરણ દુઃખ ખોયું. જોયું ૨ મેવાડ દેશમાં
ખિગજો મારો વહાણમો, શેષ શંકર ચિત પ્રોયું. ૩
કમળચોદ ગ્લનચોક જગમોહન જોયું, ગયો એકબાકી
મર્વે ખોયું. ૪ દયાના પ્રીતમજી શું પ્રીત નથી જોને,
માત પિતા નામને વગોચ્યું. ૫.

ધોળ ૪૧.

શ્રીનાથજીના નામ સમાન કોઈ ન આવે. (૨)
કોઈ જાયે ગંગા ને કોઈ જાયે કાશી, કોટિ કોટિ તીર્થ

મનાવે ૧ કોઈ કરાવે પૃથ્વી પરિક્રમા, કોટિ કોટિ
કન્યાને પરણાવે. ૨ કોઈ દીવે હાથીને કોઈ દીવે ઘોડા,
કોટિ કોટિ ગાયોને દેવરાત્રો. ૩ શ્રીવલ્લભના સ્વામી-
પ્રભુ રસિકશિરોમણિ, ચરનકમલ ચિત્ત લાવે; ૪

શ્રીનવનીતપ્રિયજનાં યોજ. ૧

સાખી—નંદાલય નિજ પ્રામનાં કરીએ દર્શન ચાલ; ૧

બાલવિનોદ સોહાવનો શ્રી નવનીતપ્રિયલાલ.

વલ્લભ-મુખ છબી લાગે મને પ્યારી શ્રીનવનીત
લાલ. (૨) મારા લાડીલા લાલની બલિહારી. ૧
ધુવરવાળા કેશ ધુસર સીસપર સોહો, અલકાવલી તિલક
મન મોહો. ૨ અરણ્ય કમળ નેત્રમાં અંજન રેહ્યાં,
રૂઢન કરી બહાર્યા છે રેહ્યાં. ૩ પ્રમાણમાં તે જુમખી
તારા જોત ઝગકે, નાસા જોસર મોતી લરકે. ૪ નવનીત
આરોગો મુખ કપોલ જલેસી, ચહ છબી મનડામાં
પેસી ૫ દુલરી હાંસ કંઠલા કંઠ લરકે શોભા ભારી,
કટિ કિંકણી ધુવરીયાળી. ૬ બાજુ કેડાં યહોંચી ધુમકાંજ
ફરકે, નંદ જસોદાજી જોઈ હરખે. ૭ ચરણકમળમાં
નૂપુર ઝણકારા, શ્રીનંદજસોદાજી નિરખે વારંવાર. ૮
શ્રીમદનમોહન શ્રીબાલકૃષ્ણલાલ, શ્રીનવનીતપ્રિયજી

એ ખ્યાલ. હ રતને જટિત ચોકમાં ઘુટ્ટરન લીલા ખેલે.
 જુગને મુસન રમે મુખે મેલી દંધની દંતુલી ખીજ
 મુખમાંજ દીસે; કિવણ દિલજીને ઠંહાસો હમે. ૧૨
 ખીજન પ્રકારે ભોગ આવે મુખ મોડે, શ્રીકૃતકમળ
 વચ્ચે વચ્ચે બેલે. ૧૩ આચમન કમવતાં ધાર પકડ
 વાને જાય, મુખવસ્ત કરી જે મુખ થાય ૧૪ એક
 સ્વરૂપ શ્રીજસોદાજીની પામે, એક સ્વરૂપે રમે રામ ૧૫
 જગમોહન સિધ્ધયોગ મન મોહે, કૃષ્ણ ભંડાર પગસા
 સોહે. ૧૬ આડે દર્શનમાં ભોગ આવે છે મુખે, ગમર્થ
 શુ વર્ણવી શકુ મુખે. ૧૭ કૃષ્ણકમલા બાલલીલા સહુ
 નિરખે; જન્મ સફલ કરી હરખે ૧૮

ધાળ ૨

શ્રીનવનીતપ્રિયાની ખુબી ન્યારી; એ સખી જુઓ
 શ્રી. ૧ રામળી મુન્ત એની મેહની મૂર્તિ, મનહર
 મુખ પર વારી. ૨ નિત્ય પ્રાનિ દુઃખદહો નવનીત લેઈને,
 ભોગ વરાવે ત્રગ નારી. ૩ તનક એવા કરે કોઈ નઈ કણ
 જેવી, તેને મેરૂ મગાન લે છે ધારી. ૪ પ્રગટ ગિરાને પ્રભુ
 વક્ત્રભટ્ટામાં, ભાજ્ય મુજનિનાં ભારી ૫ ગોપાલજ્ઞાન
 પ્રભુની છગી નિગળી, અણકમળ અવિહારી.

(अ. मे गोस्वामीनि श्रीमहादेवसमी बहुल कृत)

श्रीयमुनारतुतिः ।

- कलिनन्दनन्दिनीं वन्दे वन्दनीयगुणान्विताम् ।
श्रीकृष्णप्रेयसीं तुर्यां पतिभक्तिविषुद्धये ॥ १ ॥
- माता मे सूर्यतनया यतवर्त्मनिवर्तिनी ।
कृष्णध्यानैकसम्प्राप्तकृष्णवर्णा शुचिस्मिता ॥ २ ॥
- भालुनाथवरीवस्याविपर्यैकप्रयोजना ।
सदा ह्यार्द्रहृदया कृष्णहृत्कङ्कवासिनी ॥ ३ ॥
- प्रियमानसभावजा लवणमन्धविनाशिनी ।
पदैश्वर्यवती कृष्णसभा कृष्णपदभटा ॥ ४ ॥
- निर्गुणा गुणगम्भीरा पयःपानेन मुक्तिदा ।
श्रीकृष्णयस्त्राग्भोजरजःपूतजला शुभा ॥ ५ ॥
- कृष्णपद्मत्यघिघ्नात्री देवी दिव्यवपुःभटा ।
सदा अक्षेशदेवेन्द्रैर्वन्द्यमानपदाभुजा ॥ ६ ॥
- कृष्णानुगामिनी कृष्णपादपद्मरतिभटा ।
कृष्णानन्दमयी श्रीमद्वृन्दावनविहारिणी ॥ ७ ॥
- कृपादकपातभात्रेषु कलिकावुष्यनाशिनी ।
सदा तिष्ठतु मे यित्ते सर्वपापप्रणाशिनी ॥ ८ ॥

યમુનાજીની આરતી.

જય ભગવતિ યમુને મા જય ભગવતિ યમુને કર્મ કરે
 , વિધમે' નિખિલ જન્મ શંકુને જયં ॥ ૧ ॥ કેકે ॥ કેનકે ગિરિશિને
 શિખરેજમ્બુ વિટપદ્મ વિગલિતજલ ભુવિ પૃષ્ઠે મિષ્ટે અપ
 દૃષ્ટે । તવ નામા સગશામા દહતિ રૂપ ધામા મધુપુર મ
 કામા ધાવત પદ યમુને જ ॥ ૨ ॥ જમ્બુદ્વીપ વિદ્યાશિ
 કાશિનિ મરદન કસ નિકદન રાજીત કર્મ મુલે ઝઝા તા
 મુદગે જાંશી ધુનિકમુને જ ॥ ૩ ॥ રવિમુન કેન્દ્રે હ' ધન મને
 અધન અખિલ હમુને હુંકતિ વ્રજ ભુવિ મગને કુંકતિ અસવને
 સરલલ સરલલ ઉલસતિ , વૃંદાવને નૃત્યતિ તવ તદ્ , દૃષ્ટ
 મુદિતમને ૧ મુને જ ॥ ૪ ॥ લક્ષ્મી ઉદ્ધારન તારનિ કેલિ
 દાસિ કલને કાલિદિનિ ગતિ માલિનિ લાલિન કમ્બુ પદે ધુલ
 નુપુર જાજીત રાજીત લાલુ સુતે વિમલ કમલ સુર શોભા મોહ
 ગોપિ મુને જ ॥ ૫ ॥ અમૃત સુધા કલાપિત તવ જલ ર
 વસને કલયતિ સદા જના જે વિહરતિ પ્રજા જિજ્ઞેને પ્રજા ભુશ
 જગદ્ગુણ મો જન લક્ષ્મી જને અખિલ શિરોમણિ શ્રીપદ વ્રજ
 ભુવને જ ॥ ૬ ॥ તવ જલ રમણી કમણી શમણી તાપવન
 સધન મધુવન રાજે ગાજે મધુકરને કેકિલ સુખ નાદે વાં
 બ શિધુને કામલ સુર લલિતાદિ ગોપી જન મુને જ ॥ ૭ ॥
 યમુના આરતિ સ્વારધિ પાલિત લકત જને મુનર્ત મુતાવ
 ગાવતિ આરતિ જન મન જે ગાવતિ 'આરતિ' બારતિ શ્રીરામ
 જનકે પૂરણ પૂરિ મનોરથ કરતી શ્રીયમુને જય ॥ ૮ ॥ કંતિ
 શ્રી ॥ સમાપ્તા ॥

શ્રીહરિ: પરિશિષ્ટ અ.

હા. નારાયણ દયાલની દરખાસ્તથી અને હા. હરીદાસ દ્વારાજીના
ટેકાથી સર્વાત્મમે ઉભા રહી સમાજે પસાર કરેલો ઠરાવ.

શ્રીમદ્વૈષ્ણવ પરિવ્રજનાશ્રમે ગોસ્વામી શ્રીદ ચિ. શ્રી
કૃષ્ણજીવનજી બાવાસાહેબની અધ્યક્ષતામાં શ્રી મોટી હુવેલીના
બગીચામાં ૧૧-૧-૩૩ ને દિને મળેલી વૈષ્ણવોની બહેર સભા
ભગવદ્ગ્રંથ નિષ્ણાત પરમભગવદીય ભૂધરામજી અવલરામજીના
મોરબી પાસે કોયલીગામમાં ૧૯૮૯ ના માર્ગશીર્ષ કૃષ્ણ ૪ ને દિને
થયેલા દેહત્યાગ માટે અતિ દુઃખ સાથે શોક પ્રદર્શિત કરે છે.

મરહુમે બબ્બેલી અનુપમ સેવાઓમાં ૧૯૮૧ ની સાલથી
હાથાઈલાટીઆની છુનીમહાજનવાડીમા અને શ્રીગોકુલાધીશજીમા
સંતીક સર્વોત્તમજીની ટીકા ઉપરાંત આ સ્થળે સતતત્રણ વર્ષસુધી
કાંઈપણ ખાંચો નાખ્યા વગરના પ્રવચનમા ઘોડશ અથોની સરવે
ટીકાઓ સાથેનું, ચારે ખીતોનું, સુખોધિનીજીનું, અભુખાખ્યનું,
અને શુગારરસ ગાંડન વગેરેના સવિસ્તર કિર્તનો સાથેના
પ્રવચનની સેવા નહિ જુલી શકાય એવી છે.

મરહુમ માટે યોગ્ય સમારક ઉજુ કરવા મરહુમના મિત્રો
વખાણુનારાઓ શ્રોતાઓ, એવં સર્વે વૈષ્ણવોને બલામણુપુર્વક
આમહુ કરે છે.

વધુ ઠરાવ કરે છે કે મરહુમના કુટુંબને યોગ્ય દિલાસા-
પત્ર અધ્યક્ષશ્રીની સહીથી મોકલી આપવો.

ઠરાવ પહેલાં અધ્યક્ષશ્રી, ત્રીકમદાસ ચકુલાઈ, અને
મિરિધરદાસ ખાંગડે યોગ્ય શબ્દોમાં શ્રદ્ધાંજલી અર્પણ કરી હતી.

પરિશિષ્ટ આ.

કીર્તન

મહાકવિ મહાકાવ્ય મેનસમયનું

સંગ્રહ અનુભવ તાલ્યે ચોલાવ

નિર્મળ મુખ હુવટ ઓટ સવાર્યો ।

ખેલતિ ખેલતિ આયે વાસન ઓચ વસ્ત્ર નિતારયા ॥૧॥

લજ્જા બેરન બાજી મોઝો વતેનું દગલ નેડ ન દાગ્યો ।

ગેદ ઉછાગત ચયે સુર પ્રભુ નેન કટાચ્છ મર માર્યો ॥૨॥

ટીપ-ઉક્ત કીર્તન ગરુડ ગામ્રીજી અમારૂં પીડી ખાન
ચોધ કરી લાવેલ અને મુખમળના મુખ્ય મહિમાના
કીર્તનની આ પરમ બગવદીય નારાજદાસ લક્ષ્મીદાસના
પ્રમામથી મોઝે બે વર્ષથી અગીકાં કર્યો છે કેટલેક
કેટલે “ કુદર બદનની મુખ મહન રચામકે ગવ ય છે
જેમા છેડી નુકમા ‘હસતિ હસાનિ રમ હાંકયો’ આપે છે
તે અપ્રાચીક લાભ છે

